

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

~~ib. Esau Ward.~~
Febr. 7. 1648. — } prnt: 3.⁷

НБ ОНУ імені С.С.Мечникова

№ 141

218 1.

Список

наименований

НБ ОНУ имени И. Мечникова

ΣΤΟΙΧΕΪΩΣΙΣ
ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ
πίστεως, ἢ Κατηχισμός.

Ἰστέον ὡς περὶ τὴν κατηχισμὸς ἀπὸ τοῦ σωλομώτερο.
καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περὶ τὸν πύπθ.

ELEMENTARIA
TRADITIO CHRISTIANO-
rum fidei, aut Catechismus.

HVIC NUNC APPPOSITVS EST
*Catechismus alius magis compendarius, & Eccle-
siasticarum precum formula.* 212

Omnia è Græco in Latinum sermonem conversa cum familia-
rissima etymologiæ & Syntaxeos interpretatione, sic tamen
temperata, ut mediocriter etiam provec̄tis nō ad Græ-
cæ linguæ cognitionem conferre possit.

Synonyma & locutiones, quibus res eadem varie & eleganter
ab auctore expressa est, in operis finem referuntur.

PER
TUS. BERCHETUM
Lingonensem.

*Si sese haud facile possunt demittere magni,
Hoc, quod cernis opus, crede mihi, haud facile est.*

LONDINI.

Impensis J. D. sumptibus R. Whitakeri]
M. DC. XL. VIII.

Εἰς τὴν ταυτῶν τῶν συντάγματι ἐκτυγχάνοντα
ἔφησον.

Βέρχλι ⊙ πόδε σοι σμικρὸν τεχνῆσαι, ἔφησε,
Ἐργον παντοδαπῆς ἕδρις ἔων σοφίης,
Οὐκ ἄκησεν ἔμωσ ἀτε δὴ σοι κέρδος ὀφέλλειν
Κ' ἔχ' αὐτῶ δόξαν βελόμεν ⊙ ποιεῖν,
Σωχράτε ⊙ ξηλῶν ὀμαι τρέπον, ὅποτε βαιοῖς
Παισὶν ὀμιλῆν' ἔφασιν ἐρυθρίασαι.

Joannes Cameronus Scorus
Glascovanus :

TUSS. BERCHETUS
Sedanensi scholæ S.

UBITANTI mihi cuiam
potissimum grammatikas ha-
sce commentatiunculas nun-
cuparem, Primus ille, ut no-
mine, loco & dignitate, sic
meritis occurrit Illustrissi-
mus, & multis planeque heroicis virtutibus
insignis, Buillonius Princeps, quum meo, tum
omnium de rebus ac personis vere sentientium
iudicio, non isto duntaxat, vilissimo certe mu-
nere, sed eruditissimo aliquo *κερυμλιω* longe
dignissimus. Sed cum tenuior sit curtioreque
ingenii nostri supellex, quam ut gravius &
tanto heroi convenientius quidquam proferre
possit; Ineptissimus equidem & decori om-
nino ignarus sim, si inconditas & pueriles
nostras nugas illi obtudam. Si tamen quali-
cumque nostra cultura, vel divino potius be-
neficio, lautior aliquando cultioreque illa evase-
rit, cavebo quidem certe diligenter, ne mihi
hac etiam in parte defuisse videar. At enim
quum à Principe nostro discessi, quemadmo-
dum ex propinquis amicisvè omnibus (quos
tamen omnes habeo charissimos) nemo mihi
est filio propinquior & carior; sic ille præ ce-
teris unus pro tam arcto necessitudinis pie-
tatisque in illum paternæ vinculo, hujus mune-

P R Æ F A T I O A D

ris prerogativam, sibi jure vindicare potuit; ut, si non multarum, quæ hæc tempora & mihi abstulerunt, & illi inviderunt, opum; at hujus saltem monumenti hæres citra cujusquam invidiam aut injuriam habeatur. Equum præterea videbatur, ut hoc etiam dono paternum in illum amorem apud posteros (si modo tam acidus insipidusq; fructus ætatem ferre longiusculam possit) testarer & comprobarem; acceptum verò detrimentum nonnihil solaret ac sarcirem. Sed ne hæc quidem causa, etsi justa, satis vehemens visa mihi est, quamobrem quod toti huic scholæ multis nominibus debeo, id ego tui, licet filio, eique unico darem. Magnam quidem vim, magnam etiam necessitatem mutua patris filiique φιλοσοφία & jus sanguinis habet: sed quod ingenio satum, cultumque & adultum est, omnia ista conjunctionis & cognationis vincula juraque vincere, præcipuumque apud nos proculdubio momentum habere debet. An non autem Schola hæc qualemcumque istum ingenii nostri factum meritissimo sibi asseret, quæ me undis civilibus religionis specie concitatis toties ætatum sinu suo excepit, in tranquillissimo portu opportunissime collocavit, aluit, curavit, ornavit, & quantum rerum humanarum fert natura, supra spem meritumque meum beavit? Scholam ergo Sedanensem isto, quamquam levidensi & crasso filo contexto, munere non donem, in qua ego, quicumque sum, si modo aliquis sum, puerilis Institutionis fundamenta jeci? quam ego primus, principis Buillonæ pientissima & illustrissima hæ-

roint

roinae auspiciis & liberalitate, imprimisque D.
 Cappelli, veri illius parentis, moderatoris vi-
 gilantissimi, sapientissimique Legislatoris, nec
 non reliquorum doctissimorum & ornatissi-
 morum virorum consilio, hortatu, ductuque
 aperui? cui ego, ex ipsorum voluntate & au-
 ctoritate supra quinque lustra jam praefui; in
 qua tot tantisque divini verbi praecones, The-
 ologos, judiciorum praefectos, oratores, Phi-
 losophos, medicos, professores, qui & in Ec-
 clesia, & in foro, & in Academia, & in tota de-
 nique Rep. magna sui nominis laude, Seda-
 nique nostri ornamento & gloria florent, ut
 potui optime formavi & erudivi; atque nostra
 fide ac vigilantia, ut ad altiore eruditionis
 ac dignitatis gradum aliquando eveherentur,
 si quidem suam cum nostra diligentiam con-
 jungentes, & se & me quoque ipsum superare
 certatim contenderent, effeci: Enimvero ego
 te (ut ad te mea sese jam convertat oratio) o
 verè nostra, nostraque, secundum Cappellum
 illum, disciplinae alumna Schola, cui plurimum
 debeo, quae mihi quoque aliquid debere videris,
 nunquam obliviscar & negligam: ego ti-
 bi nunquam pro tuis meritis, aut certe pro
 meis quantuliscumque facultatibus ingratus
 ero; immo gratiam tibi maximam semper
 habebo, testificabor, & quam potero cumula-
 tissime referre conabor. Quod si conatui no-
 stro deerit successus, at animo non deerit un-
 quam fides, non cura, non diligentia, non tui,
 si non pro dignitate ornandi, at pro mea parte
 juvandi studium. Eruditissimi quidem profes-
 sores Academiam suam doctissimis praedictio-
 nibus

P R Æ F A T I O A D

nibus & gravissimis lucubrationibus ornabunt studiosissime, & honorificentissime amplissimeque celebrabunt. Ego te autem, mea Schola, mea summa delicia, cura, studio, labore, officiisque omnibus prosequar: daboque in hanc exercitationem tuique culturam ita studiose operam, ut & Principis munificentia, & tuae expectationi, & mea quoque fidei munerique aliquatenus respondiſſe videar. Id autem dum in tuam gratiam singulis utcumque diebus molior, & in alio aliquanto difficiliore opere, omni ope atque opera enitor, tu hoc quale est cumque munusculum, verum mei in te amoris *φιλοσώων τε καὶ τεκμήλειον* a quo animo accipe; ea tamen lege, ut, quemadmodum filius, cui illud uni *πατέρος καὶ κρείως* debetur, de suo jure pro sua in me observantia decedens, operis *χρήσιν* tibi non invitatus concedit; sic tu pari candore affecta, ejus *κτῆσιν* illi minimè inideas: non iniquum esse ducens, ut quod utrique aequè elaboratum est ac debetur, illud etiam aequè utrique cedat. Quod quidem si tu, mea Schola, dulce decus meum, lubens mihi largieris, facies profecto pro tua ista benignitate, ut hujus tuo nomine suscepti laboris me nunquam poeniteat: ego quoque de officii laude tecum certamen, pro singulari mea in te benevolentia, perpetuaque tui curam faciam, ut tu me nunquam, tum meminisse, tum amare desinas. Hoc postremo à te peto, ut quo potissimum nostri labores, praecepta & cohortationes spectarunt, eo quoque studia tu referas. Dei nimirum gloriae, cui nata & altissima, celebranda, atque publica rei dignitati & utilitati

SEDAN. SCHOLAM.

utilitati amplificandæ totis viribus inservire
enitaris & contendas. Hoc enim sedulo serio-
que si præstiteris, ita demum labores tuos
Deus bene fortunabit, reque amplissimis sui
spiritus donis abunde cunulabit; quibus tu
freta & subnixâ vives ac florebis; debitum tot
pro te captis laboribus præmium persolves,
promeritam tuis auctoribus ac moderatoribus
gloriam referes; atque adeo tuam ipsius nec
vulgarem laudem ad sempiternam memoriam
propagabis. Tu jam suavissima charissimâque
nostra schola, diutissime ac felicissime Vale,
atque diligentia, fide & industria ad tuorum
curatorum ac moderatorum voluntatem te
conformans, toto animo & studio ad Dei glo-
riam, reique publicæ dignitatem atque utilita-
tem, (id enim sæpius repetendum est) incum-
be. Sedani, Calend. Aprilibus 1603.

IDEM

IDEM LECTORI.

QUum bello civili Gallia tota flagraret, perquam multi Sedanum tanquam in a sylum libertatis & religionis in summum discrimen adducti ergo constiterent: Ex iis non pauci pii & eruditi viri in scholam nostram a cerna maxime ventitantes, multis variisque sermonibus tum gravibus, tum lepidis, animi vel erudiendi vel à molestis studiisq; gravibus reficiendi gratia ultro citroque habitus, quasierunt à me aliquando, quid de Catechismo Graci ab Henr. Stephano conscripti didicerent sentirem, ut illic ne pueris praelegi posset, non ob rem tantum ipsam, sed ob orationis etiam genus. hoc quum illis essem assensus, subiecerunt, videri sibi graecam versionem, ob luxuriantem verborum copiam, & elegantissimam locutionum varietatem, in qua mirum quantum exercebat Stephanus, à Latino, & ita dicam, primigenio auctoris sermone multum in locis ita distare, ut Latina oratio in graeca explicanda, parum iis adjumenti adferret, qui in Graecis minimum versati, graeca cum Latinis conferre vellent. Id quoq; ipsum annuente, ab iisdem sum rogatus, ut quantum mihi esset à quotidiano penso otii, id ego ad sublevandam rudiorum ignorantiam conferre non gravarer. Neque solum, sed ut majori uberiorisq; fructu fieret, totum etiam opus interpretatione familiari illustrarem, ut qui non multum nec in discendo, nec in docendo promovissent, meo illo adjumento usi, temporis & laboris

LECTOREM.

compendium aliquod in utroque facerent. Sic enim mecum agebant boni illi viri, quasi tam facile id ego prestare possem, quam cupide ipsi a me peterent; in hoc sane, longe mihi plus tribuentes, quam in me vere agnoscam & postulem. Quum igitur hesitanti mihi animum adderent, hortarenturque ne sibi recusarem, quod rei literaria profuturum arbitrarentur, adeoque in se reciperent; hic ego plus ipsis, ut corvus ille Aesopicus vulpecula, quam mihi de me credens, nec ulla quidem gloriola, quam neque tantilla res promeretur, neque ingenium meum appetit, spe abreptus, sed pueritia pro virium modulo nonnihil juvande cupiditate motus, passus tandem sum eos, quod tam officiose deprecarentur, a me impetrare, ne pertinaciori mea recusatione, meam magis inertiam aut arrogantiam prodere, quam virium imbecillitatem excusare viderer.

Habes jam, lector, suscepti operis causam, Doctorum videlicet, meique, amantium & pietatis publicaeque rei studiosorum virorum flagitationem, quorum consilio & auctoritati diutius refragari nefas propemodum putarem. Huc accessit meum puerilis institutionis aliquantum (ipsorum quidem iudicio) promovendae studium, & certa, quam mihi afferebant, spes. Quam equidem non prorsus quoque vanam credens, an libellus a me tandem absolutus edi posset, tentavi non semel, sed frustra; renitentibus meo proposito & illorum expectationi non paucis, quas bellum identidem inferebat, difficultatibus; itemque nominis mei obscuritate, in ea commentationis utilitate, & typographo-

PRÆFATIO AD

rum privato quæstui, cuius spes alicunde major affulgeret, inbiantium libidine. Vnde factum, ut meus ille longior certe quam difficilior aut fructuosior labor pro derelicto à me habitus, in pulvere & situ hæctenus jacuerit, donec amici eo iterum me perpulerunt, ut evulgandum illum curarem; scriptis ultro ad Typographum literis, quibus faces illi ad id suscipiendum addebant; spem illi injicientes, libellum istum non pueris tantum Græca linguæ rudibus necessarium, sed iis etiam, qui aliquem in ea profectum fecissent, nec ingratum nec inutilem fore. hæc nimirum fuit illorum cohortatio; hæc hujus spes fuit; hæc mei quoque ipsius persuasio fuit, & nimia fortassis in credendo illis, obsequendoque facilitas. Nam dixerint multi, quamquam tu non prorsus insuliciter in opere isto versatus fueris, quid tamen fuit opus, nedum necesse, istam scholiorum fraginem nobis obtrudi, qui sexcentis ejusmodi obruamur, & à gravioribus legendis ac meditando sapissime avocemur? Equidem eruditiorum in hoc genere labores non modo non obscurare cogito, sed vereor etiam, ne nostri præ illis omnino vilescant & sordeant: immo & cachinno sibi loque à quibusdam explodantur. Sed ut opera, in quibus interpretandis labor ponitur, varia sunt; Sic non sunt eadem interpretum ingenia, non eadem vires, non eadem animi, fines & consilia. Mihi certe in hoc non minus eleganti, quam pio libello seu transferendo seu explicando, hoc maxime propositum fuit, græca pæne ad verbum exprimere, ut cum Latinis facilius & utilius ab iis confer-

LECTOREM.

rantur, qui hocce adminiculo, quamvis imbecillo indigent, & sine quo in Graecis literis discendis sudent multum frustra; laborent; aus certe parum admodum promoveant, quum pleriq; omnes, tum ii maxime, qui viva praeceptoris voce destituti, in reb. aut perspicuis aut non ita obscuris sic haerent & allucinantur, ut quae quibus anteferant, quae quibus cohereant ac respondeant, quam in interpretando viam insistant, quoniam se pacto è salebris explicent, prorsus ignorent: nisi commodum fidelemq; aliquem ducem sibi praesentem è vestigio sequantur. Ut autem Virgiliana illa Dido non ignara mali miseris libenter succurrebat, se adeo, laborantibus & vagis, sponte sua offerebat, ut aut errantes in viam reduceret, periculisque eximeret, aut rerum egenis praesentem opem ferret, aut animi inopes confirmaret: sic ego expertus olim, quanto in minimis etiam indagandis, perscrutandis, eruendis, & enodandis labore, nec magno successu desudarim, quanta egritudine affectus, quanto tadio, animique dolore pluteum cadens, id studium pane abjecerim: existimavi opera me precium aliquod facturum, & nonnullam ab iis, qui in lingua graeca peregrini prope sunt & hospites, intrum gratiam, si viam virgultis, spinis, rubis, ac dumis obsitam, ipsis aperirem planamque & expeditam redderem. Horum itaque rationem potissimum hic habens, singula quae illustranda viderentur, illustravi, atque ad Clenardum ejusque interpretem Antesignanum, qui jam omnium manibus teruntur, & à quibus hac semel petita repetenda iis necesse

PRÆFATIO AD

rio sunt; revocavi in paginam & lineam quo-
 que quasi in fontem digitum intendens, ut,
 quoad erit in meis annotationibus additum, ma-
 gis confirmetur; quod omissum, inde supplea-
 tur; quod obiter notatum, apertius explicetur.
 Idem de Budæi, quem interdum laudo,
 Commentariis dictum velim. Istam autem ni-
 mis fortasse puerilem, & pusillulam quoque
 interpretationis rationem ridebunt, scio, ac re-
 spuent nonnulli: sed ii, quicumque sunt, ag-
 noscant hæc sibi non præcipi, sed illis, quorum
 olim similes ipsi fuere, rudibus videlicet &
 ἀναλφάβητοις, qui prima Græca lingua rudi-
 menta vix attigerunt: in quibus erudiendi
 eandem ferè rationem mihi sequendam duxi
 quam nutrices, quæ mansa omnia in os pueri
 infantibus inserunt, ut ea illi facilius concu-
 quere, & solidiori cibo utilius assuescere pas-
 latim queant. Verum enimvero, ut infans
 non est semper vagiendum, rependum, balbu-
 tiendum, & pulticula utendum: sic in alu-
 nis nostris formandis, præter ea quæ ad curam
 Grammaticam spectant, addo alia quadam
 quæ ipsis tam provectioribus & ultra primas
 illas literas paulum aliquid progressis præsti-
 tura sint: usque adeo sane, ut, si per ea
 quantum edocti, alios quoque docere velis
 ad id multo certius felicisque aggredi possis.
 Hanc autem qualemcumque tum versio-
 num explanationem si tibi, candide lector, ni-
 hil placere, aut non plane displicere senseris,
 tu græcas Budæi epistolas à me Latine
 versas, & quantum in me quidem fuit,
 negligenter expositas brevi, Deo danste,

LECTOREM.

bis, ex quibus multa, quæ hic desiderantur,
 expromas. Quemadmodum verò in minimis
 quibusque excutiendis longior fortasse, &
 quam docuit, accuratior fuisse videbor; sic in
 repetitionibus verendum profecto mihi est, ne
 immodicus quoque fuerim, sed illud meo inge-
 nio consilioq; tribues: hoc memoria imbecilli-
 tati condonabis: cogitans, graviolem culpam
 esse, majoremque jacturam, scitum aliquid di-
 gnum silentio prætermittere, quam semel jam
 dictum repetere: præsertim quum ejusmodi
 accessio nec lectori multum laborem, nec operi
 magnam molem additura sit. Cæterum, de nu-
 meris adjicienda pauca putavi, in tenuiorum,
 quibus librorum facultas non est, subsidium:
 ut ne numerorum, qui in hoc libello interdum
 occurrunt, explicationem longius & laborio-
 sus arcessere cogantur: adhuc, præcipua di-
 cendi genera à meis discipulis collecta, sed à me
 tum recognita, tum in commodiorem usum di-
 gesta singulis sectionibus subjeci: synonyma
 verò, & locutionum varietatem, elegantem
 sane & admirabilem, in operis calcem rejeci:
 unde appareat, quam fecunda sit Græca lin-
 gua supellex; quam facunda Stephani nostri
 lingua: quam suavis denique, tersus, lectusque
 dignus hic libellus. Id quod etiam ex Budaëo
 ipso planius, ut spero, pleniusque tibi consta-
 bit. Hoc te postremo, benevole lector, moni-
 tum velim, ut ubi numeros, quibus pagina &
 linea notantur, suppresso auctoris nomine of-
 fenderis, scias Clenardum aut Antesignanum
 significari, ne frequentior eorum inculcatio
 quibusdam risum, aliis fastidium, velut crams-
 be

P R A E F A T I O A D

be recoëta, pariat. Verum, ne tuum legendi o-
peris desiderium diutius remorer, addere his
plura desinam: si prius tamen à te petiero, ut
quidquid in mea seu vertendi seu interpretan-
di ratione immutandum, addendum, detraben-
dumve censueris, de eo me candidè admoceam,
ne ad eundem bis lapidem alias offendam. Vale
charissime lector, & hisce in tuam gratiam ex-
aratis meditationibus tamdiu fruiere, donec
sine cortice nare ipse, & tua unius industria
fretus, graviora percipere, tractareque possit.
E. Museo nostro, Sedani 5. Id. April. 1603.

Audi hæc, amice, & alto conde pectore.
Quotquot Platonis, aut alius nomine
Sophi cluebant sæculis prioribus,
Ejus studebant dogmata perdiscere,
Nec quemquam eorum profiteri, propalam
Puduit magistrum. At tu Platonis illius
Insignis haud es nomine, nempe ut fuit
Mortalis, ille sapuit mortalia,
Veramque lucem mente cæcus nesciit;
Præstantiore sed tibi à didascalo
Christo tributum nomen est, qui neutiquam
Nos erudiuit artibus, quæ gloriam
Pariunt apud homines (Sophus ad quam unis
Collineabat qui que) seu vitalibus
Nos disciplinis imbuuit & artibus:
Quæ luminis callem, & salutis indicent,
A qua virorum tanta vis prudentium
Erravit. Et has disciplinas negligis?
Fors hunc vocare te pudet Didascalum?
Cujus pudet te nunc amice, illum time
Trematis olim fortè ne pudeat tui.

Hæc vertebat ex tempore eruditissimus adolefcentis
& Græcæ linguæ peritissimus
JOHANNES CAMERONI
SCOTUS.

1 ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ ELEMENTARIA
 2 τῆς 3 Χριστιανῶν 4 πίσεως, traditio Christianorum
 ἢ 5 κατηχησμός. fidei, aut Catechismus.

6 ΤΟΥΤΩΝΥΝ ΠΡΟΣ- ΗΝΙC ΝΗΝC ΑΡΡΟ-
 7 ΕΤΕΔΗ κατηχησμός 8 ἄλλος situs est catechismus alius
 9 σωτομώτερος. magis compendiaris.

In Inscriptionem.

1 ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ, εως, ἢ. Id est, διατίπῳσις, ἢ 1 Στοιχειώσις:
 πρώτη μέθισις, Informatio, aut prima disciplina, vel
 doctrina elementorum, & primorum rudimentorum
 traditio; secundæ declinationis contractorum, ut πόλις,
 apud Antesign. pag. 36. vers. 9. fit à στοιχείω elementa
 2 στοιχείω. tradi, artis incunabula seu principia doceo: à cuius præ-
 3 στοιχείω. teriti passivi secunda persona ἐστοιχείωται, sublato aug-
 4 στοιχείω. mento, & mutato αι in ις fit στοιχείωσις, apud Antesign.
 pag. 126. vers. 6. στοιχείω autem fit à στοιχείον, τὸ, Id est
 5 στοιχείον. elementum: & metaphoricῶς cujuslibet rei & artis prin-
 6 τῆς, ἑ. c. Articulus modò additur, modò
 7 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 8 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 9 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 10 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 11 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 12 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 13 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 14 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 15 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 16 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 17 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 18 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 19 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 20 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 21 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 22 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 23 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 24 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 25 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 26 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 27 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 28 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 29 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 30 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 31 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 32 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 33 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 34 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 35 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 36 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 37 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 38 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 39 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 40 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 41 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 42 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 43 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 44 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 45 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 46 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 47 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 48 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 49 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 50 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 51 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 52 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 53 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 54 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 55 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 56 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 57 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 58 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 59 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 60 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 61 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 62 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 63 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 64 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 65 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 66 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 67 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 68 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 69 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 70 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 71 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 72 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 73 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 74 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 75 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 76 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 77 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 78 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 79 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 80 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 81 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 82 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 83 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 84 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 85 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 86 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 87 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 88 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 89 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 90 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 91 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 92 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 93 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 94 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 95 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 96 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 97 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 98 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 99 τῆς, ἑ. c. Articulus modò
 100 τῆς, ἑ. c. Articulus modò

πισοί
πίσις

Accentus mu-
tatio Attica.

κατηχισμὸς
ἢ κατήχισις.

κατηχητής ἢ
κατηχισίς
κατηχέω ἢ
κατηχίω.
ἤχος, seu ἤχη.

ἑτέρω
Composita re-
gunt casum suae
praepositionis.
ἑτεροῦ

τέθειμαι.

ἑτέδω
Praeteriti passivi
& Aoristi
primi penulti-
ma eadem.

gis dicitur fides: hinc *πισοί* & *πισεύοντες*, vulgò fideles & credentes; *πίσις* autem fit à *πείδομαι* persuadeor, credo, *πισέω*, à cuius 3. persona praeteriti passivi *πέπισται* τῷ *πε* augmento, & *ε* è penultima rejectis, tum *αι* in *ι* mutato ut *πίσις*, *ι*ϑ, & Atticè *εως*, retracto accentu in antepenultimam, licet ultima longa; quod fit in dictionibus Atticis 2. declin. contractorum, & 4. simplicium, Antesign. pag. 221. vers. 20. Casus autem Atticos & oratorios hujus declinationis vide in annotatione nostra sub finem Clen. pag. 14. vers. 1. Cæterum de formatione verbalium à 2. persona & 3. satis erit hoc bis docuisse. *κατηχισμὸς*, ὅ, ut λόγος 3. declinat. simplicium, Antesign. p. 15. 23. Idem quod *κατήχισις*, ἢ, Institutio & quidem peculiariter ea, qua scientiæ alicujus *σοιχίω* πρώτα, id est rudimenta prima traduntur: Idem quod *σοιχέωσις*. Sed jam in Ecclesia dicitur καὶ ἑξοχίω (per excellentiam) ea Institutio, qua prima Christianæ religionis rudimenta docentur: Qui id facit, dicitur *κατηχητής* & *κατηχιστής*, ὅ, Idem quod *σοιχιωτής*, à *κατηχέω*, idem quod *κατηχέω*, in sono, ejus auribus quem docere volo aliquid in sono: quasi dicatur, viva voce doceo. Derivatur enim ab ἤχη ϑ, υ, ὅ, seu ἤχη, ἡς, ἢ, id est *sonus*. Formatur autem *κατηχισμὸς* à prima persona praeteriti passivi *κακατήχισμαι*, rejecto augmento, & *μαι* in *μει* verso. sed de hac verbalium formatione a prima, 2. & 3. persona praeteriti passivi, ne idem sæpius mihi inculcandum, consule Clenard. pag. 126. v. 1. & sequentibus. *ἑτέρω* (ab ἔτε ϑ *αὐτῆ* τῶτο, Clen. p. 110. v. 26.) derivus, à *ἑτεροῦ* ratione praepositionis *ἑτός*, id est, *alius*. Nam verba sæpe regunt eundem casum cum praepositione cum qua composita sunt, ut postea passim videntur: Clenard. p. 278. vers. 16. *ἑτεροῦ* autem, est accessit adjunctus, adjectus, additus, aut, ut verbi exprimam, appositus est. Nam *τίθειμι* pono, praeteritum passivum *τέθειμαι*, *τέθεισαι*, *τέθειται*. (Clen. p. 26. v. 17. & p. 108. v. 21. & sequente.) Vocicè *τέθειμαι*, ut in activo *τέθεικα*, pro *τέθεικα*. Clen. p. v. 29. & p. 105. v. 12. A *τέθειται* autem fit aoristi primus passivus *ἑτέδω*, pro *ἑδείδω*, dempto *ι* praeteritorum formam (nam praeteriti passivi, & aoristi praeteriti eadem est penultima, paucis exceptis, de quibus Clenard. p. 153. v. 2. & seq.) & *θ* mutato in *τ*, ne dux aspirans

simul conjunctæ κακοφωνίαν pariant. Nam Aoristus primus pass. definit in *ἔσω*, Cl. p. 108. v. 27. ⁸ Ἄλλως, η, ο, ut *ἐκείνος*, Cl. p. 110. v. 32. vel ut *καλός, ἡ, ὄν.* Clen. p. 118. v. 11. detracto *υ* Atticè Cl. p. 129. v. 21. ⁹ Σωτομώτερος, α, ον, ut *ἀνθηρὸς*, Cl. p. 118. v. 6. Id est Concisior, vel magis concisus, aut magis compendiarius, brevior *βραχίων*, magis succinctus. Comparativus à positivo *σωτόμωθ*, ὄ, κ, ἦ, ο finali mutato in *ω*, ob penultimam brevem, Clen. p. 122. v. 12. à *σὺ*, cum, & *τέμωθ*, ε, ὄ. Idem quod *τομή*, frustum, vel pars sectione ablata, sectio, *τμήμα*, τὸ, (at *τοιμὸς* scindens, acutus, *ὄξυς*) à *τέμνω*, id est seco, præteritum medium *τέτομα*, mutato *ε* in *ο*, quod fit Atticè in præterito activo & medio verborum dissyllaborum primæ, & secundæ conjugationis. Clen. pag. 72. v. 27. & pag. 144. v. 30. & pag. 152. v. 6. Substantivum autem compositione plerumque fit adjectivum, ut *τόμωθ*, *σωτόμωθ*, sic *λόγωθ*, *ἄλογωθ*, &c. *σωτομῶς* εἶπεν breviter & quasi concisè dicere, *σωτομῶς*, α, ἦ, concisa bevitatis, compendium.

⁸ Ἄλλωθ.

⁹ Σωτομώτεροςθ.

σωτόμωθ.
finale positivὸν
quando mutatur
in ω in
Comparat.

τόμωθ
τομή
τμήμα
τοιμὸς
τέμνω

εἰν ο mutatur
in præterito.

Substantivὸν
compositione fit
adjectivum.

σωτομῶς.

ΕΡΡΙΚΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ
τοῖς χριστιανοῖς τῶν χριστιανῶν
παίδων διδασκάλοις
² χαίρειν.

HENRICUS STEPHANUS
Christianis Christiano-
rum puerorum præ-
ceptoribus Salut.

⁵ Πολλὰς ἄλλας καὶ ἄλλας
⁶ καὶ τῶν παίδων δι-
δασκαλίαν ⁷ τε καὶ ⁸ παι-
δευσιν νοσῶσιν ⁹ οἱ καδ' ἡ-
μῶς ¹⁰ χερόνοι ¹¹ νόσοις, ¹² μίαν
¹³ ἢ ¹⁴ πᾶσάν ¹⁵ χαλεπωτάτην
¹⁶ καὶ ¹⁷ βαρυτάτην ταύτην, ¹⁸
ὅτι ¹⁹ τὸ πρᾶγμα τάλον τῆς
διδασκαλίας ²⁰ μέγας, καὶ ²¹
ἀσθενῶν ²² ἀρχὴν ποιῆσθαι ²³ ἐ-
χέτω, ²⁴ τῶν παιδευόντων
οἱ μὲν ²⁵ ἐδ' ἐν λόγῳ, ἐδ' ἐν
ἀειθμῶν τίθενται, οἱ δ' ἐν
προσπαταλήμαλος ἢ παρ-
αρήμαλλοι ²⁶ μοῖρα ἀγν-
τες ²⁷ φαίνονθ.

A Liis quidem atque
aliis in puerorum do-
ctrina & institutione la-
borant nostra hæc tempora
vitiis, sed uno omnium
perniciosissimo & gravissi-
mo, hoc videlicet quod
potissimam illam doctri-
næ partem, & à qua inici-
um facere oportebat, ex
iis qui pueros instituunt
hi quidem nullo in loco
nec numero ponunt, illi
verò in accessionis aut co-
rollarij loco habere viden-
tur.

B 2

Γα

In Henrici Stephani Epistolam.

¹ διδασκάλους ¹ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙΣ, ut λόγοις, διδασκαλ^o
 autem magister, proprie literarum aut morum: &
 generaliter quicumque rei alicujus autem docet à quibus
 διδασκαλία, as, ή, doctrina, disciplina, ἀγωγή, παιδεία,
 διδασκω, παιδεία: & διδασγμα, τὸ, paulò post, documentum:
 à διδάσκω, doceo, sed tanquam διδάχο. Clen
 p. 102. v. 35. pro παιδων διδασκάλους autem unico verbo
 dicitur etiam, παιδαγωγούς. ² χαίρειν, Salutandi formula
 apud Græcos in Epistolarum fronte hæc sunt, χαίρειν, ὡς
 πράττειν, ὑγιαίνειν, id est, gaudere, bene agere, valere:
 in quibus subauditur, ὡς χεῖται, id est, precatur vel optat.
 Latini horum loco usurpant, ut plurimum, Salutem, ut hic
 verto, χαίρειν, quod proprie est gaudere. ³ Πολλὰς μὲν καὶ
 ἄλλας νόσους νοσῶσι, (hæc enim ita jungi debent) ad
 verbum, multis quidem atque aliis morbis laborant: quod
 videtur vernaculè potius, quam Latine dici, *pluribus & aliis*.
 nisi ita interpretari velis, multis quidem etiam aliis: vel cum
 multis etiam aliis, tuas &c. Vel aliis quidem multis. Hoc
 verò dicendi generum rarò reperiri puto. Sic tamen Plato in
 Apologia hæc duas voces conjungit: ἅ δὲ πολλὰς καὶ ἄλλας καὶ ἀγαθὰς
 ἀνδρας ἤρηνεν. id est, quæ nimirum multis etiam aliis bonis
 viris exitium attulerunt, & Hom. Iliad. δ. πολλοὶ δὲ
 ἀπεκτείνοντο καὶ ἄλλοι. id est, multi autem circum interficiebantur
 & alii, vel multi etiam alii interficiebantur. Latini autem dixeris,
 multis quidem atque aliis.) Nam ἄλλοι Græcè, ut Latine alius,
 id etiam significat. Πολὺς, πολλή, πολὺ, πολλῶ, πολλῆς, πολλῶν, &c.
 Id est, multus, & aliquando magnus: quo sensu potest hic accipi,
 magnis atque variis morbis seu vitiis, &c. ⁴ πολὺς a. vide Clen
 p. 136. v. 6. ⁴ μὲν, quidem, prior loco ponitur, ὃ
 verò posteriore, exponuntur aliquando, non solum, sed etiam,
 cum, tum, ut hic verti potest, quæ interpretationis
 varietas necessaria est non ad ornatum tantum, sed ad
 illustrandam etiam aliquando orationem, & tedium, quod
 eadem vox toties inculcat, parit, discutiendum. hic
 tamen, ut & proximo loco, vulgarem interpretationem
 retinui. Præter Henrici Stephani thesaurum, vide Wolffii
 accuratas annotationes.

διδασκαλία
 διδασκω
 διδασκω
² χαίρειν
 Salutandi formula apud
 Græcos.
 ὡς πράττειν,
 ὑγιαίνειν.

³ πολλὰς μὲν.

ἄλλοι
 πολὺς, ή, ε.

⁴ μὲν & ὃ

nes in Isocratē statim initio, ubi hæc de re plura. $\chi\tau$ $\tau\omega$, &c. $\chi\tau$ hic, circa, id est, in, ut apud Aristotelem $\chi\tau$ $\epsilon\iota\kappa\alpha\tau'$ $\epsilon\upsilon\phi\omicron\rho\chi\lambda\omega$ νόμοι, Leges quæ sunt circa excessum, id est, in excessu, quomodo Quintilianus, præcipue circa partis hujus præcepta elaboravit. Clen. p. 285. v. 15. $\epsilon\tau\epsilon$ particula copulativa enclitica, utque apud Latinos, vel, &, geminatum, sequente χ , ut $\zeta\eta\tau\epsilon\chi$ δ' $\epsilon\chi\epsilon\iota$, & vivit, & bene habet, vel, vivit, atque bene habet. (Nam $\tau\epsilon$ aliquando vacat. (Sic $\kappa\alpha\lambda\omicron\varsigma\tau\epsilon\chi$ ἀγαθός, & honestus & bonus. Nunquam autem $\tau\epsilon$ præcedit in oratione, sed sequitur semper. $\tau\epsilon$ $\pi\alpha\iota\delta\delta\omicron\varsigma$, εως, ἢ. ut $\pi\acute{\iota}\lambda\iota\varsigma$, idem quod $\pi\omega\delta\epsilon\iota\alpha$, ας, ἢ, & $\delta\iota\delta\alpha\sigma\kappa\alpha\lambda\iota\alpha$, ας, ἢ, secundæ declinationis simplicium) ut $\sigma\iota\lambda\iota\alpha$ Clen. p. 1. v. 26.) $\pi\alpha\iota\delta\epsilon\upsilon\sigma\iota\varsigma$ autem, id est, doctrina, institutio & disciplina, ipsa instituendi seu docendi actio, a $\pi\omega\delta\delta\omega$, initio tuo, proprie ut puerum : (fit enim à $\pi\alpha\iota\varsigma$ puer) & generaliter doceo. formatur à secunda præteriti passivi (ut jam dictum est) $\pi\epsilon\pi\alpha\iota\delta\delta\omicron\sigma\alpha\iota$. $\epsilon\iota\kappa\alpha\delta'$ ἡμᾶς $\chi\epsilon\iota\nu\omicron\iota$, subaudio ὄντες. Nam in articulo juncto præpositioni cum suo casu intelligitur commodum aliquod participium. Clen. p. 23. v. 30. $\chi\tau$ autem cum accusativo, ut $\epsilon\pi\iota$ cum genitivo (de quo postea) aliquando tempus significat, ut $\chi\tau$ δ' $\Sigma\omega\kappa\rho\acute{\alpha}\tau\iota\omega$, Socratis tempore vel ætate, $\chi\tau$ $\tau\omicron\varsigma$ $\pi\alpha\tau\epsilon\rho\alpha\varsigma$ ἡμῶν patrum nostrorum memoria. Simplicius hic dixeris, $\epsilon\iota\kappa\alpha$ ἡμῶν, vel ἡμέτεροι $\chi\epsilon\iota\nu\omicron\iota$, nostra tempora, id est homines nostri temporis, vel hujus ætatis quomodo Cic. O tempora, o mores. metonym. adjuncti pro subjectis rebus. In $\tau\omega$ $\chi\tau$ autem, eliso a per Apostrophum ob sequentem vocalem aspiratam, τ mutata fuit in θ . Clen. p. 6. v. 10. Observandum & hoc, periisse accentum unā cum vocali extrita, quæ illo affecta erat, quia $\tau\omega$ $\chi\tau$ indeclinabile est. At in dictionibus declinabilibus accentus rejicitur in penultimam, ut $\delta\epsilon\iota\upsilon\iota$ ἐπι, pro $\delta\epsilon\iota\upsilon\alpha$ ἐπι, gravia verba. Clen. pag. 7. 12. $\chi\epsilon\iota\upsilon\iota$ $\epsilon\tau\epsilon$ ὁ, tempus, id est, temporis intervallum. $\kappa\epsilon\iota\upsilon\iota$ Saturnus, poetis, auctor temporis. $\chi\mu\epsilon\iota\upsilon\iota$ ὁ, tempus, id est occasio, seu temporis opportunitas. $\nu\omicron\sigma\epsilon\iota\upsilon\iota$ νόσος, tam elegans Atticismus, quàm frequens : Atticè enim quodvis verbum admittit accusativum nominis à se deducti, ut $\gamma\acute{\alpha}\mu\omicron\varsigma$ $\gamma\alpha\mu\epsilon\iota\upsilon\iota$, $\lambda\acute{\eta}\theta\epsilon\upsilon\varsigma$ $\lambda\eta\theta\epsilon\iota\upsilon\iota$, $\alpha\rho\chi\eta\eta\iota$ $\alpha\rho\chi\alpha\delta\iota$. Clen. pag. 230. v. 13. $\nu\omicron\sigma\epsilon\iota\upsilon\iota$ autem νόσος, id est, νόσος vel $\epsilon\chi$ νόσος $\epsilon\chi\eta\iota\tau\iota$, morbis tenentur, aut mor-

$\chi\tau$ $\epsilon\iota\kappa\alpha\tau'$ $\epsilon\upsilon\phi\omicron\rho\chi\lambda\omega$ νόμοι, id est, in.

$\epsilon\tau\epsilon$

$\tau\epsilon$ $\pi\alpha\iota\delta\delta\omicron\varsigma$ $\pi\omega\delta\epsilon\iota\alpha$

$\pi\alpha\iota\delta\delta\omega$ $\epsilon\iota\kappa\alpha\delta'$ $\epsilon\tau\epsilon$.

In articulo $\epsilon\tau\epsilon$ præpositione cum suo casu participium intelligitur.

$\chi\tau$ cum accusativo $\epsilon\pi\iota$ cum genitivo tempus significant.

Accentus cum vocali perit in indeclinabilibus: In declinabilibus autem rejicitur in penultimam.

$\chi\epsilon\iota\upsilon\iota$ $\epsilon\tau\epsilon$ $\chi\mu\epsilon\iota\upsilon\iota$.

$\nu\omicron\sigma\epsilon\iota\upsilon\iota$ $\nu\omicron\sigma\omicron\varsigma$, $\nu\omicron\sigma\omicron\upsilon$ $\nu\omicron\sigma\epsilon\iota\upsilon\iota$, Atticismus.

νόσθ
 νόστω
 νόσπερς
 νόσείν.

bis laborant: quomodo etiam loquitur infrà Sectione
 47. extrema, & Sectione 37. νόσθ enim ἢ, ut ὀβ
 (Clen. p. 15 v. 24.) morbus, ægrotatio. νόστω labora
 νόσπερς ægrotus. At νόσθ metaphorice, vitium, pec
 catum, error; ut νόσείν etiam, errore aliquo labora
 de quo iterum infra initio Carminis Iambici. hic igitur
 νόστος νόσείν, id est, πλανᾶσθαι, ἀμαρτάνειν, errare, peccare
 falli, φαῦλον ἦθθ ἔχειν ut Suidas interpretatur, νόσ
 ἔχειν, vulgò, s' abuser faillir, avoïr une mauuaise coustume,
 ou façon de faire. Itaque non malè hic fortasse veritas
 neglecto Atticismo, multis modis errant, vel multis
 tiis laborant, (ut loquitur Livius) servata utrobique
 metaphora: aut denique mutata syntaxi, multis modis
 in puerorum institutione his temporibus peccatur. Nam
 videtur hæc esse auctoris sententia. 11 μίαν θ, sub
 νόσον, eodem casu, cum antecedente, νόσον. Clen. pag.
 230. v. 15. ἓς, μία, ἓν, unus, a, um. Cl. p. 27. v. 15. &
 120. v. 14. 12 πασῶν genitivus pluralis fœminini gen
 ris, subaudio, νόσον, à superlativo χαλεπωτάτω; no
 minativus singularis πῶς, πᾶσα, πᾶν. Clen. pag. 118.
 26. 13 χαλεπός (quod finale ο mutatur in ω, ob penul
 timam ε brevem, ut jam dictum est) id est difficilis
 ἐργασίθ: ut illud τὰ καλὰ, χαλεπὰ, Ardua, quæ pul
 chra. Et metaphoricè ut Latinis, pro δεινός, gravis
 perniciosus, noxius, sævus, infestus, acerbus, durus, me
 lestus, & alus: ut apud Plutarchum χαλεπώτερον per
 quomodo hic veni potest, pessimo, id est, pernicioso
 simo, vulgò, la plus sâcheuse ou pernicieuse, la pire de tout
 14 βαρὺς, βαρύτερθ, βαρύτερος, idem. 15 ὅπ, quod,
 quia. At ὅπ, quod relativum, cum distinctione, ad disti
 nentiam, ne alterum pro altero sumatur. Clen. p. 115. v.
 16 τὸ προυργιάτων &c. id est potissimam illam, (ad
 emphasi. nam τὸ hic non vacat; & res ipsa id satis ob
 cer) vel, longè præcipuam illam, & inprimis necessa
 riam doctrinæ, aut institutionis partem, quæ nobis præ
 cipuæ curæ & commendationi esse debet, quæ nobis
 debet nobis esse charius & antiquius. à Comparatione
 προυργιάτων, ut γρηϊότερον & γρηϊότατον. Attici enim
 à quibusdam positivis in αίθ formant comparativa &
 superlativa in αίτερος, αίτωθ, pro αιώτερθ & αιώ
 τωθ per syncopen & elisionem τῶ ο. Clenard. pag.
 125. v. 45. utrumque tanquam à προυργιάτος: cuius
 scilicet

11 μίαν θ
 εἰς
 12 πασῶν
 χαλεπωτά
 τῶ
 13 χαλεπός.

14 βαρὺς.
 15 ὅπ
 ὅ, π
 16 τὸ προυργια
 τῶν.

αίματος pro
 αιώματος.
 Attice.

scilicet nullum exemplum extare puto, sed pro eo dicitur *πρῆργον*, quasi *πρὸ ἔργου*, contractione Attica (de qua vide Clen. p. 155. v. 25. & sequente) id est ἀφελές ἢ ἀναγκαῖον, quod operæ pretium est ac prævertendum, & quasi ante aliud quodlibet opus faciendum, Gallicè *in avant senire*, quod in rem præcipuè est, ut infra *πρὸ ὀδῆ*.

17 *μέρος*, τὸ, primæ declin. contractorum ut *τῆχος*. Clen. pag. 35. v. 28. idem quod *μερίς*, *ἴδρις*, & *μοίρα*, *μοίρας*, ἢ *παίς*. hinc *μερίζω*, partior. 18 *ἀπ' ἑ*, subaudio *μέρος*, à qua parte, pro *ἀπὸ ἑ*, mutata tenui in densam, ut jam dictum, ob sequentem aspiraram; Nam tenuis tenuem, media mediam, & aspirata aspiratam præcedit. vide Clen pag. 6. v. 8. & Antesignani annotationem.

ὄς, ἦ, ὄ, qui, quæ, quod, articulus subjunctivus valens relativum. Clen. p. 114. v. 23. 19 *Ἀρχὴν ποιεῖν*, initium facere, ut Cicero, Quintilianus, & Livius. Dicitur & *ἀρχὴν λαμβάνειν*, initium sumere vel capere, *ἀρχαδαί*, *ἑξ ἀρχῆς*. hinc *ἀπ' ἀρχῆς ἀχει τέλος* ab initio ad finem. *ποιεῖν* autem voce media, significatione activa, pro *ποιεῖν*. Clen. p. 78. & sequente. 20 *ἔχων* pro *ἔχρω*, mutato accentu Atticè, & per aphæresin *χρῶν*, Clenard. pag. 225 v. 8. Imperfectum τῆ *χρῆμι*, *χρῆ* oportet, *δεῖ*, *πρὸς ἴσιν*. Clen. p. 219. v. 13.

21 *τῶν παιδόντων*, eorum vel ex iis, aut inter eos qui docent: qui genitivus pendet ab *οἱ μὲν*, *οἱ δὲ*, qui articulus præpositivus habet locum in divisionibus, & hic partitivè sumitur, pro *ἑτοίμω*, *ἑτοίῳ* hi quidem, illi verò: aut alii quidem, alii verò, ut mox *ἄλλοι μὲν*, *ἄλλοι δὲ*. Clenard. p. 115. versic. 9. Potest & dici *οἱ παιδόντες*:

Nam Græci partitionis genitivum in casum partium mutant. Clen. p. 228. vers. 31. Quia autem Græcis familiare est usurpare participia pro verbalibus, *παιδόντων* potest hic sumi, pro *παιδωντῶν*, id est, *διδασκάλων* magistrorum, præceptorum, genitivus pluralis à *παιδωντής*, ἑ, ὄ, doctus: at *παιδωντός*, doctus. 22 *οὐδ' ἐν λόγῳ* &c.) ut dicitur *λόγον ἔχειν ἢ ποιεῖν*

πνθ rationem habere alicujus, vel eum curare, *faire ou tenir conte de quelqu'un*: sic etiam *ἐν ἑδρῇ λόγῳ τίθεσθαι*, ἢ *θεῖναι* dicitur, nullo loco, Vel in nullo habere. Infra sect. 19. *ἑδρῆς ἀξίον λογίζεσθαι*. Eadem etiam forma dicitur *ἐν ἑδρῇ ἀριθμῷ τίθεσθαι*, nullo numero, & in nullo numero habere aut ponere. *ἀριθμὸς α. ὄ*, id est, numerus.

21 *τῶν παιδόντων*, eorum vel ex iis, aut inter eos qui docent: qui genitivus pendet ab *οἱ μὲν*, *οἱ δὲ*, qui articulus præpositivus habet locum in divisionibus, & hic partitivè sumitur, pro *ἑτοίμω*, *ἑτοίῳ* hi quidem, illi verò: aut alii quidem, alii verò, ut mox *ἄλλοι μὲν*, *ἄλλοι δὲ*. Clenard. p. 115. versic. 9. Potest & dici *οἱ παιδόντες*: Nam Græci partitionis genitivum in casum partium mutant. Clen. p. 228. vers. 31. Quia autem Græcis familiare est usurpare participia pro verbalibus, *παιδόντων* potest hic sumi, pro *παιδωντῶν*, id est, *διδασκάλων* magistrorum, præceptorum, genitivus pluralis à *παιδωντής*, ἑ, ὄ, doctus: at *παιδωντός*, doctus. 22 *οὐδ' ἐν λόγῳ* &c.) ut dicitur *λόγον ἔχειν ἢ ποιεῖν* *πνθ* rationem habere alicujus, vel eum curare, *faire ou tenir conte de quelqu'un*: sic etiam *ἐν ἑδρῇ λόγῳ τίθεσθαι*, ἢ *θεῖναι* dicitur, nullo loco, Vel in nullo habere. Infra sect. 19. *ἑδρῆς ἀξίον λογίζεσθαι*. Eadem etiam forma dicitur *ἐν ἑδρῇ ἀριθμῷ τίθεσθαι*, nullo numero, & in nullo numero habere aut ponere. *ἀριθμὸς α. ὄ*, id est, numerus.

17 *μέρος*.*μερίς.**μοίρα.**μερίζω.*18 *ἀπ' ἑ.*

ὄς, ἦ, ὄ.

19 *Ἀρχὴν**ποιεῖν.**ποιεῖν.*20 *ἔχων.*21 *τῶν παιδόντων.**διδόντων.**ὄ μὲν, ὄ δὲ**Genitivus partitivè positus, in casum partis mutatur.**Participium**pro verbali.*22 *οὐδ' ἐν**λόγῳ.**λόγον ἔχειν, ἐν**λόγῳ τίθεσθαι.**ἢ similia.**ἀριθμὸς π.**μερος.*

rus, metaphoricōs pro honore & existimatione. Cicerō
 Quem locum apud Casarem obtinisti? quo numero fui?
 quā existimatione? quo gradu dignitatis? Vide apud Erul-
 mum, *Megarenses neque tertii neque quarti*: In homines
 supra modum ignavos & contemptos, nulloque honore
 dignos. *Τίθενται* autem vocē media, significatio
 activa, pro *τιθείσι* ἢ *τιθέασι* Ionice. Clen. pag. 95. & *θε-
 εδεις* verò (ut *εις*, de quo paulò ante) quali *εδεις* *θε-
 εδεις* ne unus quidem, id est, nullus, *μηδεις*. Clen. p. 27.
 15. & seq. 23 *μοίρα*, *ας*, ἢ, ut *ἡμέρα*. Clen. p. 14 v. 26
 à præterito medio *μέμοιρα*, τὸ *μείρω*, ε in o mutata.
 Clen. p. 72. v. 27. quod penultima disyllabi futuri *μεί-
 ρω*, *μείρω*, *μείρω*, partior, divido, *μερίζω*, ἐν *μοίρα* *μερίζω*
 ἢ ἐν *μείρω* *ἀγειν* τὶ, ἢ *τιθέναι*, ἢ *ἔχειν*, id est magni mo-
 menti loco aliquid habere ἐν *μοίρα* τινὸς *τάπειν*, in loco
 alicujus censere, id est, æstimare, habere vel reputare.
 Hic ergo ἐν *προσκαταβλήματι*, &c. Id est, in corollari-
 arii & appendicis loco; aut (omissâ præpositione
 corollarii & appendicis vice vel instar habere; quo utro-
 que verbo significat rem aut supervacaneam, aut non
 valde necessariam, & qua facile carere possimus, quæ
 utilitatem, dignitatem aut salutem non admodum facit
 at, ut mox *παρέρχον*. Contra τὶ *παρέρχον* ἢ *ἀναγκαῖον*
 & infra, *ὡς ὁδὸς*. Etenim, *προσκαταβλήμα*, τὸ, (ἢ
βήμα 5. declinationis simplicium Clen. pag. 19. v. 13.)
 accessio, corollarium, accessio sortis, *προσαγωγὴ*, *πρὸς*
δίκη: à *βάλλω*, sed tanquam *βλέω*. Clen. pag. 187.
 v. 8. *παρόρθημα* autem, τὸ, est quicquid ab alio depe-
 det, & illi annexum est, ut appendix à *περιεργείω*, sub-
 tendo à cingulo. *ἀπαρτῶν* fit ab *ἀρῶ* apto, *ἀρῶ*
 2. *ὅτι φαίνον*), id est, quod videntur, aut videantur, *ἀ-
 κῆσιν ἀργυρῶν*, *ἔχοντες*, pro *ἀγειν*. Nam participium præ-
 infinitivo ponitur cum verbis affectionem animi signifi-
 cantibus. Clen. pag. 221. v. 25. *ἀγειν* autem, ut *ἔ-
 χειν*, cum ἐν & διὰ positum, sæpe exprimitur per habere
ἀγειν τινὰ ἐν τιμῇ, & διὰ πρῆς *ἔχειν*, habere hono-
 rem alicui, vel in honore habere aliquem porro, ut *ἔ-
 χειν* & *ἔχειν* ἐν *προσκαταβλήματι* *μοίρα* *ἀγειν*, sic sectione 20. *ἔ-
 χειν* & *ἔχειν* ἐν *ταξεί τελεῖων ποιείτω*, id est, in perfectorum loco ha-
 bere, eadem ratione & constructione,

τίθεν) pro
 τιθείσι.
 εδεις
 23 μοίρα

ἐν μοίρα ἔχειν
 & similia.

Corollarium
 & appendix.

προσκατα-
 βλήμα.

παρόρθημα.
 παρέρχον.
 24 φαίνονται.

Participium
 cum infinitivo.

ἀγειν & ἔχειν
 cum διὰ & ἐν

Τῶν γὰρ ¹ χριστιανισμῶ
 διδασκάλων ἀλλοί μὲν
² τοῖς παισὶ ἐμεταδιδάσκουσιν
⁴ ἕδὲ καὶ ἀλλοί ἢ ἐν τῇ τῆς
 ἀνθρώπων διδασκαλίᾳ
⁶ ἐδουλίαν ἀκείβειας ἢ ὑπερ-
 βολὴν ὁ ἀπολείποντες, τὰ
⁹ θεῖα ὡς ἐν ¹⁰ παρόδῳ μό-
 νον καὶ ἐκπαρέργα, καὶ ὡς-
 περὶ ¹¹ ἀρροσιμῶν δι-
 δασκᾶσιν αὐτοῖς ¹² ὡρῶν
¹³ δ' αὖ ἐχοῖ ¹⁴ τὸ τῆς Ἀ-
 γάθων θ,

NAm Christianismi
 documenta alii qui-
 dem pueris impertiunt ne-
 gry quidem. Alii autem in
 rerum humanarum doctri-
 na nullam accuratationis ex-
 uperantiam relinquentes,
 res divinas tanquam in
 transitu solùm ac obiter, &
 quasi perfunctoria opera u-
 tentes, eos docent, de qui-
 bus rectè dici potest illud
 Agathonis,

Τὸ μὲν ¹⁵ παρέργον, ἔργον ὡς ποιούμεθα,
 Τὸ δ' ἔργον, ὡς παρέργον, ¹⁶ ἐκπονεύμεθα,
 Accessorium quidem, tanquam opus facimus:
 Opus verò, tanquam accessorium, conficimus.

¹ Χριστιανισμὸς pendet à διδασκαλίᾳ, & hoc à με-
 ταδιδάσκειν: verba enim participandi cum genitivo po-
 nuntur Clen. pag. 228. vers. 15. Χριστιανισμὸς autem ὁ, ¹ Χριστιανισμῶ
 Participandi
 religio Christiana, Christianæ pietatis professio, χει-
 ριστανικὴ ἐρησκεία ἢ δόξασμα, unico verbo, Christiani-
 smus, quomodo Latinis Theologis dicitur Paganismus,
 Judaismus, Mahumetismus, pro Paganorum, Judæo-
 rum, aut Mahumetis dogma, secta vel superstitio: &
 nos etiam vulgò, le Christianisme: fit à χειρστανίζω,
 (de quo mox) inserto σ in penultima præteriti passivi,
 quod fit quartæ conjugationis imitantis tertiam, Clen.
 pag. 63. v. 10. formatur à prima persona præteriti pas-
 sivi καχειρστανίσμαι. Clen. pag. 126. v. 3. Sic δίδασμα
 à δέδιδασμαι, præterito verbi δίδασκω sup. ² τοῖς
 παισὶ, pueris, dativus plur. à nominativo παῖς, δός.
 Clen. pag. 26. v. 23. Ac de formatione dativi pluralis
 nominum 5. declinationis simplicium vide Clenard. p.
 32. v. 32. & seq. ἐμεταδιδάσκει Ionice pro μεταδιδέσκει ³ μεταδιδάσκον
 μεταδίδωμι
 Clenard. p. 99. v. 29. & p. 105. v. 2. μεταδίδωμι, imper-
 tio, communico, cum genitivo rei, & dativo personæ,
 ut hic. Et apud Xenophontem καὶ τῶ βασιλεὺς μεταδι-
 δόναι τοῖς φίλοις. Molestiam cum amicis communicare
 oportet.

4 Οὐδὲ γῆδ

γῆδ ἢ γῆδ

γῆδω

5 ἀνθρώπων
ἀνθρώπος.
τὴ ἀνθρώπινα
τὰ θεῖα.

6 ἰδεμίαν
ἀκείβειας.
ὑπερβολῶς
ἀπολαίωψιν.

ἀκρίβεια
ἀκρίβεις.

ἀκρίβεις.

ἀκρίβειαν
ἀκρίβειαν.

7 ὑπερβολῆ.
ἐνδεία ἢ ἔλ-

λειψίς

oportet. Dicitur & μεταδιδόναι χερσίων τινι, Aurum alicui impertire. Unde autem δίδαγμα & quid, in Epistola dictum est. 4 Οὐδὲ γῆδ. Proverbialis dicitur forma, Ne gry quidem, pro ne minimum quidem, & tantillum quidem; Infra sectione 16. & 45. Οὐδὲ γῆδ, Vide Erasmus. γῆδ enim seu γῆδ minimum quiddam significat, ut fōrdes unguium, aut vocem suillam aut numisma minutissimum: unde γῆδω vox ficta per onomatopœiam, grunio (quod est porcorum) ac proinde hisco, mutio. Poteram autem hic vertere, ne minimum quidem, ut proverbium id significat; seu maxime ipsa proverbii verba retinere, ut & Ennius ait eodem sensu, ne my quidem, ut græcè εἰδὲ μὲν, vide proverbium. 5 ἀνθρώπων, ἢ, ὄν, humanus, ab ἀνθρώπων, ἢ, ὄν, ἢ homo. Clen. p. 128. v. 33. τὰ ἀνθρώπινα humana, & humanæ. hic significantur artes humanæ, vulgò, humaniores seu liberales dicuntur: quibus opponuntur mox τὰ θεῖα, divina seu res aut artes divinæ, nempe quæ Dei cognitionem & cultum pertinent, ut sacra Theologia. Illas autem appellat πάρεργον, has verò ἔργον. 6 Οὐδεμίαν ἀκείβειας &c. ad verbum, nullam accuratam exuperantiam relinquentes: ut Cicero. 5. Tu istam omnem virtutis exuperantiam oderunt, aut si quæ malit, tantam diligentiam adhibentes, ut nulla magis adhiberi possit; vel ea diligentia utentes, quæ nulla superari possit, aut ad quam nihil ab ullo addi possit videatur, vel ad accuratam diligentiam & summum studium nihil sibi reliqui facientes, ut Stephanus, qui hoc in legens dicendi genus ex Demosthene, Isocrate, Epicuro & Polybio imitatus est, ut videre est in ejus Theatro in τῷ ὑπερβολῆ. vide etiam Budæum Comm. pag. 46. ἀκρίβεια, ας, ἢ. 2 declin. simplicium ut φιλία, exacta & accurata cura vel diligentia, accuratio, τὴ ἀκρίβεις, τὴ ἀκρίβειας, & δι ἀκρίβειαν τὴ πρόβη, id est, ἀκρίβειαν ἐπιμελῶς diligenter & accuratè aliquid facere. fit ἀκρίβεις, primæ declinationis contraCTOR. (Clen. pag. 128. v. 1. & seq.) ut ἀκρίβεια ab ἀκρίβεις. Clen. pag. 128. v. 4. ab ἀκρίβειαν & βήτω. Nam qui est ἀκρίβεις accuratus, summum usque pervadit. hinc ἀκρίβειω accuratè aliquid facio. 7 ὑπερβολῆ (ut τιμὴ Clen. pag. 14. v. 25.) excellentia. Contra ἐνδεία & ἔλλειψις defectus. Item exuperantia vel exuperatio, Cicero, id est eminentia, excellentia.

ὑπεροχῇ, ἔξοχῇ, ab ὑπερβάλλω, supero, excello: cu-
 jus præteritum medium βέβηλα, tanquam à βολέω, ὑπερβάλλω.
 unde βολή. Quomodo autem verbalia formentur à præ- βολή.
 terito medio vide Clen. pag. 127. v. 23. ⁸ ἀπολείπω, ἀπολείποντες.
 relinquo, καταλείπω prætermitto, omitto. Quomodo ἀπολείπω.
 Cicero, neque nos studium exquirendi defatigati relin-
 quemus. Et Plinius de Apelle, tertio colore lineas secuit,
 nullum relinquens amplius subtilitati locum. ⁹ θεῖθ, 9 θεῖθ.
 α,ον, (ut ἀγιθ. Clen. p. 118. v. 6.) Divinus, à θεός, θεός.
 Deus, τὰ θεῖα, id est, τὰ τῶ θεῷ (subaudio ὄντα) vel τὰ θεῖα.
 τὰ χτῖ aut ὡς τὴν θεόν (ὑπάρχοντα) quæ Dei sunt,
 aut secundum Deum, aut quæ ad Deum, vel Dei cogni-
 tionem & cultum pertinent, divina vel res divinæ. Con-
 tra ἀνθρώπινα paulò antè & infra βιωπικῶ. ¹⁰ πέραδος ἀνθρώπινα.
 ἢ transitus à πέραθ trans, ultra, & ὁδός, via, ἐν πέραθω 10 ἐν πέραθω
 intransitu, Quintilianus. In transcurso, Plinius, id est πέραθθ.
 obiter, cursim. Dicitur & χτῖ πέραθον, & ἐν τῶ πέρα- ἀκείβως.
 θήκοιθ (contra ἀκείβως.) Eodem sensu hic dicitur
 ὁδὸν πέραθως, ἀμελῶς, obiter, negligenter. ¹¹ ἀφοσιώ- 11 ἀφοσιώ-
 μένοι, perfunctoria opera utentes, aut utendo: vel bre- μένοι.
 vius, perfunctoriè: sed volui participium exprimere. Est ἀφοσιώμαθ
 igitur participium præsens τῶ ἀφοσιώμαθ (ut χρυσώμαθ. ἀφοσιώμαθ
 Clen. p. 85. v. 25.) id est ἀφοσιώσεως ἔνικα τὶ ποίω,
 facio aliquid dicis causa, animi scilicet religione solven-
 di gratia, ut defunctus officio fuisse videar, nos vulgo,
par maniere d' acquit, pour descharger ou acquiter ma con-
science. Nam ἀφοσίωσις est expiatio, quæ fit ad animum
 religione absolvendum. fit ab ὅσιθ sanctus, vel ὅσια, ας, ἀφοσίωσις.
 expiatio καθαρμός. vide Budæum p. 285. & seq. Item ὅσιθ ἢ ὅσια.
 Stephanum in ὅσιος, & in ἀφοσιώω. ¹² ὡς cum genitivo, ἀφοσιώω.
 de. ὡν genitivus pluralis ab ὅς, ἡ, ὅ, qui, quæ, quod, suprâ. 12 ὡς ἂν.
¹³ ὡς ἔχει. quasi dicas, bene vel præclarè habet, aut se ha- 13 ὡς ἔχει.
 bet, id est convenit, quadrat: vel in quos cadit, aut de
 quibus illud Agathonis pulchrè aut meritò, vel rectè dici
 potest. Nam hoc ita vertit Cicero, ut docet Stephanus.
 At illud Platonis, ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος ὡς ἔχει, Nam sci-
 tum est vetus illud dictum: quomodo & hic verti
 potest, de quibus scitum est illud Agathonis. ¹⁴ τὸ pro 14 τὸ προποδοτο
 ποδοτο articulus pro demonstrativo. Clen. p. 114. v. 32.
¹⁵ πέραθρον, quicquid accedit ad opus, ornatus tantum,
 nec ullius necessitatis gratia. Plin. lib. 35. c. 10. Item 15 πέραθρον.
 quicquid dicendo tantum attingimus, aut præter rem
 ipsam

ἔργον.

ipsam dicimus, παρ' ἑπ θ. Contra, ἔργον, opus ipsius res necessaria, quod ad rem facit. hi autem in Agathonis versibus extant apud Athenæum libri 5. initio, quos sic verus interpres,

Operis loco ducimus accessorium,

Et in opere satagimus, ut accessorio.

Quibus verbis, ait Budæus, significatur cura præpositæ instituta, & illud quod dici solet, τὸ παρέργον ἔργον, id est, accessorium in opus factum fuit. Vide apud Eudemum *Συκκίστρα opera*, & Junium Adagio 81, Centur. 3. *Accessorium operis loco παρέργον*, ἔργον ποιῆσαι, accessorium in opus commutare, de iis qui plus operæ locant in negotio levi, quod obiter delibandum est, quam in primario præcipuoque instituto. Itaque: mox chus quidam græcus rogatus, cur ambulando cibus ineret, ὅτι, inquit, ἔβηλομαι τῷ βρώματι, ὡς ἐν χηῖσαι δὲ, ἀλλ' ὡς παρέργον. hinc ἐν παρέργον τίθει neglectum facere, neglectum habere, καὶ ἐν παρέργον ἢ seu χάρᾳ ἔχειν, & ὁδοῦ παρέργον, id est, δι' ἀμελειᾶς παρέργως, obiter & negligenter, & παρέργον χηῖσαι, accessoria loco habere & ducere. Vide Bud. Comm. pag. 841. & seq. ¹⁶ ἐμπονέμεθα, pro ἐμπονέμεθα, ut ἐμπονέμεθα pro ποιῆσαι voce media, significatione actionis excolo, διαπονέμεθα, ἐξεργάζομαι, Item satago, operam pono in, ut hic; exerceo, meditor, cum labore conficimus, aut elaboramus: quomodo etiam hic videtur potest; nisi malis, in opere autem, tanquam in accessorio operam ponimus.

¹⁶ ἐμπονέ
μεθα,
ἐμπονέ.

Οὐ τοι¹ δὲ ῥήτοι τὸ
³ Δαλίδος + συμβαλίδης
⁴ ἀνήκοι⁶ εἰσὶν ἢ συμβε-
λω⁷ γε⁸ χηῖσαι αὐτῷ
⁹ ἀπαξίσει. ¹⁰ βῆα ἢ ὄστ
καὶ μάλα ¹¹ γηγῶνδς, ¹² ἐν
τίνι ¹³ καπορθῶται ¹⁴ νεώ-
περος τὸ ὄδον αὐτῶ; ¹⁵ ἐν
τῷ ρυλαξάσαι ¹⁶ τὸς λό-
γος σο. ¹⁷ Εὐδήλον ¹⁸ ὅ

I S T I autem, autem
vidis consilii igitur
sunt, aut consiliorum
tem uti co dedignant
Clamat enim ille, & v
de clarè vociferans, Q
ratione adolescens di
get viam suam? Custod
endo sermones tuos. Pe
spicuum est igitur ex
divinorum

19 διὰ τέτων ἢ ἢ δειῶν
 20 λογίων καὶ θεωσιμάτων
 21 ἔρεωων τοῖς νέοις ἔχ
 22 ἢ πῶν 23 (εἰ μὴ καὶ) 24 μάλ-
 λον) 25 ἢ 26 πελείοις 27 ἀν-
 δράσειν 28 ἀσφαλίαν 29 ἀπο-
 φαίνε), 30 ἵνα 31 ταῦτα
 ἐμῆνοις οἰονεῖς ἀποδοποιῆ.

divinorum oraculorum &
 vaticiniorum indagatio-
 nem Juvenibus non mi-
 nus (si non etiam ma-
 gis) quam adultis viris
 necessariam esse demon-
 strari, ut hæc illis quasi vi-
 am patefaciant.

1 Οὔτοι nominativ. plural. ab ἔτθ, αῦτη, τῆτο, hic, 1 ἔτα.
 hæc, hoc. Clen. p. 110. v. 26. 2 ἦτοι, sive, aut : In oratio- 2 ἦτοι.
 ne præponitur simpliciter ἦ : ut ἦτοι κρύφα γέ ἢ φανερώς, 3 Δαβίδος.
 aut clam aut aperte. 3 Δαβίδ, ἰδθ, ο, 5. declin. lim- 4 συμβελή.
 plic. Dicitio Hebræa. Neque enim ulla dicitio græca de- 4 συμβελέω.
 finit in mutam. Clen. p. 19. v. 4. Græcè dicendum esset, 5 συμβελέω.
 Δαβίδθ, ἰδθ, ut λόγθ, κ. 4 συμβελή, ἦς, ἦς, consilium, 6 σύμβελος.
 βελή, hinc βελέω, & συμβελέω, consulto, do consili- 7 ἀβελος.
 um, σύμβελοθ, consiliarius : Contra ἀβελος consilio 8 Verbalia com-
 carens, genitivus autem συμβελέης pendet ab ἀνήκοθ. 9 posita cum a
 Nam verbalia per a privativum facta regunt genitivum. 10 privativo geni-
 Clen. pag. 220. v. 18. 11 ἀνήκοθ quasi ἀήκοθ (ab a 11 τιου regunt.
 privante & ἀκούω audio) qui non audit, qui audire & 12 ἀνήκοος.
 auscultare monenti non vult, ἀνυπήκοος (contra infra 13 ἀνυπάκοος.
 ὑπήκοος.) Item ignarus, ut hic verto. 14 εἰσιν. 3. persona 14 ὑπήκοος.
 plural. τῶ εἰμί sum. Clen. p. 157. v. 18. 15 ἢ addito ob se- 15 εἰσιν.
 quentem vocalem, ad vitandum hiatus. Clen. p. 47. v. 16 16 γέ 8 χρῆσαι.
 34. 7 γέ, quidem, certè, saltem. 17 χρᾶσαι χρᾶσαι (ut 17 χρᾶσαι.
 βοᾶσαι, βοᾶσαι. Clen. p. 84. v. 5.) Doricè, & Atticè
 χρῆσαι, uti. Clen. p. 90. v. 10. & seq. à χρᾶσαι utor,
 cum dativo συμβέλω αὐτῶ, ab αὐτός, αὐτή, αὐτό,
 Clenard. pag. 111. vertic. 6. 18 ἀπαξιούσι, ut χρυσοῦσι. 19 ἀπαξίσει
 Clen. pag. 84. v. 26. ab ἀπαξίω (tertiar conjugatio- 20 ἀπαξίόω.
 nis contractorum ab ἀξίος, dignus) non dignor, indi-
 gnus judico, dedignor, renuo, contemno, hic & ali-
 quando postea verto, dedignor : quo verbo uti non de-
 dignantur Virgilius, Plinius in Panegyrico ; Ovidius,
 & Columella. Regit accusativum : aliquando nullum
 casum : hic cum infinitivo, ut & apud Herodianum.
 alibi regit accusativum personæ, aliquando etiam geni-
 tivum rei, ut id lectio docebit. 21 βοᾶ clamat, vocitera-
 tur. Clen. pag. 81. v. 25. 22 γερωνός, ἔ, ὁ, alto clamore 22 βοᾶ.
 enunciatu seu clarus, vel, ita pronunciatu ut audiri & 23 γερωνός.
 intelligi

intelligi possit, ut *γαγωνός λόγος*. apud Philonem, oratio
 altè seu clarè pronuntiata. hic verò de persona dicitur,
 poni & accipi videtur pro *γαγωνός*, id est *βοήσας* (si
 fortasse ab auctore ita scriptum fuit) clamans, vociferans.
 Participium medium τῷ *γαγωνῶ* vel *γαγωνέω*. *γαγωνέω*
 autem Didymus interpretatur τὸ εἰς πάντα γωνίαις
ἀφικνεῖσθαι τὴν ὄψιν, Thucydidi, *γαγωνίσκειν*, id est
 in quemlibet angulum, aut abditum locum vocem per-
 venire. *ἀπγαγωνεῖν*, id est *ἀντιβοᾶν*, *ἀντικέχειν*, reclamat
 re. Alii dicunt *γέγωνα*, per metathesin, pro *γέγωνεω*,
 inusitato *γῶα*, id est, *γῶσῶς βοᾶ* seu *ἐξείκεστον βοᾶ*,
 clamo seu vociferor, ut audiat, seu ut audiatur, & in-
 telligatur clamor meus. Ideoque clarè vociferor.
 autem ex *κέκληγα* fit *κεκλήγω*, ita & *γαγωνῶ* ex
γέγωνα, præterito in præsens transiente. Clenard. p.
 194. v. 42. & p. 195. v. 10. & seq. ¹² *ἐν τίνι*, ad verbum
 quo: sed rectius, hic omittitur præpositione, quo, vel quibus
 quonam modo, qua tandem ratione: ut & Græci
 pro *τίνι*, infra, sectione 5. *τίνι τρόπον*, ὁδῶν, *μῆτιν*,
 qua via & ratione. *τίνι* autem accentu in penultima,
 interrogat. Clen. p. 28. v. 34. At *ἐν τίνι*, aut *ἐν τίνι*
 aliquo. Nam ἴς encliticum & indefinitum, aliquid
 Clen. p. 28. v. 33. & p. 226. v. 6 & seq. ¹³ *κατορθώσῃ*
χρυσώσῃ. Clen. p. 85. v. 1. diriget, ὁδὸν viam, metap-
 horicè, vivendi rationem rectè constituet, instituet & con-
 ponet, moderabitur: futurum τῷ *κατορθώσῃ* erit
 felici successu rem gero, ὁρθῶς *καθίστημι*, rectè
 instituo *ἀρμόζω* moderor, *μεταρρυθμίζω* emendo, con-
 gō, à *χτ* & ὁρθός rectus. Clen. p. 302. v. 32. & seq.
¹⁴ *νεώτερος*. (*ανέος*) Junior, comparativus
 positivo: aut diminutione quadam, pro juvenculus
 læscens, aut adolescentulus, τὸ *μεγακίλιον*, τὸ *μεγακίλιον*,
¹⁵ *αὐτῷ*. *νεανίσκος*, *μεγακίσιος*. ¹⁵ *αὐτῷ* pro *ἐαυτῷ*, aphaereticè
 ipsius: hic suam ipsius, vel suam, ἢν. Clenard. pag. 11.
 v. 17. & seq. At *αὐτῷ* ipsius. Ibidem v. 16. ¹⁶ *ἐν τίνι*
λάξασθαι in servando, vel potius servando, observando,
 custodiendo, τῷ *ουλάξασθαι*, sine præpositione, ut
 frâ sectione 47. extrema, τῷ *προσκόπτειν* proficiendo
 promovendo. Quia enim Græci carent Gerundiis,
 eorum loco usurpant infinitivos, adjecta sæpe præpositiva
 & neutro articulo, pro ratione præpositionis. Clenard.
 v. 20. ut *ἐνεκα τῷ φυλάξαι* ad servandum; *ἐν τίνι*

γαγωνῶ ἢ *γα-*
γωνέω.
γαγωνεῖν.

ἀπγαγωνεῖν.
γέγωνα.

κέκληγα
κεκλήγω.
¹² *ἐν τίνι*.

¹³ *τίνι*
ἐν τίνι, ἢ *ἐν τίνι*-
νι.
τίς.
¹³ *κατορθώσῃ*.
κατορθώσῃ.

¹⁴ *νεώτερος*.

¹⁵ *αὐτῷ*.

¹⁶ *ἐν τίνι*
ουλάξασθαι.

Infinitivi usur-
 pantur pro
 Gerundiis.

1. *ἔιν* in servando, vel servando, aut si custodiat, vel servet. *φυλάξασθαι* autem est aoristus primus medius ut *πύ- φυλάξασθαι*
ψαδαί. Clen. p. 76. v. 1. activum plerumque & prae-
 sentem significationem habens, pro *φυλάττειν*, & hoc
 Atticè pro *φυλάσσειν*, Clenard. pag. 39. ver. 18. quar-
 tæ conjug. imitantis secundam *ξω, χα*. Clen. p. 39. v.
 11. Tempora autem pro temporibus sæpe à Græcis u- *Tempora pro*
 surpantur. 17 *τὸν λόγους σε* pro *σές*. Nam primitivo- *temporibus,*
 rum pronominum genitivi sæpe usurpantur pro suis pos- *17 τὸν λόγους.*
 sessivis, Clen. p. 112. v. 11. 18 *εὐδύλον* (subaudio ὄζι) *Primitivorum*
 ut simplex *δύλον*, id est, *φανερὸν, σαφές, ἐναργές*, mani- *genitivi pro*
 festum, clarum, perspicuum est, palam est, patet, con- *possessivi.*
 stat. 19 ἢ, hic est illativa particula pro *οὐ*, ut series *18 εὐδύλον.*
 verborum & consequutio sententiæ satis ostendit. ex *19 ἢ pro οὐ*
 loco enim Davidis infert & concludit sacre Scripturæ
 cognitionem & observationem nobis ad vitam sapienter
 instituentam regendamque necessariam esse. 20 *διὰ*, *20 διὰ.*
 cum genitivo, per: aliquando ex *ἐκ*, ut hic & alibi sæpe. *21 λόγιος.*
 21 *λόγι* ⊕ aliquando fatidicus & vates, vaticiniorum *λόγιον.*
 interpres. At *λόγιον*, τὸ, oraculum, responsum divinum,
 vaticinatio, effatum. Ecclesiastici autem scriptores *λόγια.*
λογία appellant, testimonia Prophetarum & Apostolo-
 rum, & *θεῖα λόγια* divina oracula, sacre Scripturæ elo-
 quia. Sic *λόγιον* Suidæ dicitur, ἢ *θεῖα* ἢ *θεόπνευ-*
στα, τὸ, responsum varis vel antistitis oraculum, à *θε-*
ασιζώ, σω, κε, vaticinor: derivatur à *θέσσις*, ὁ (ut ὄρις.
 Clen. p. 36. v. 18.) vates, divinus, ex Deo loquens, vel
 ex Deo dictatus, ut *θέσσις ἀοιδῆ* Homero, id est, *ἐκ*
θεῦ ἐσπομένη, ἢ λεγόμενη, ut sit compositum ex *θεός* &
ἔπω dico, addico *σ*. Clen. p. 328. v. 55. & p. 155. 15.
 Cæterum doctissimus & clarissimus Beza suis annota-
 tionibus in acta Apostolorum c. 7. Vocantur, inquit, *λό-*
για à Græcis (ait Thucydidis interpres) τὰ *παρὰ τῆ*
θεῦ κατὰλογάδην λεγόμενα, quæ à Deo dicuntur oratio-
 nesoluta, quotidiano videlicet sermone, & quasi nobis-
 cum colloquatur. Nam versus illos fatidicos, quos
 furentes vates fundebant, *χρησμούς* Græci vocant. 23 *ἐ-* *23 ἐρδνα.*
ρδνα, ης, ἢ, (ut *μοῦσα*. Clen. p. 14. v. 24.) indagatio, *ἐρδνάω.*
 scrutatio, *ἐξέτασις*. ab *ἐρδνάω* indago, perscrutor, inqui- *24 ἦπλον.*
 ro, *ἐξετάζω*. 24 ὁ *κ* ἢ *ἦπλον* ἢ *τὸ ἦπλον* minor & minus, *μικρός.*
 Comparativus irregularis à *μικρός* parvus, Clen p. 123.
 V. 7.

v. 7. usitatus tamen est neutrum τὸ ἥπλον minus, quam adverbialiter etiam ponitur ἐχ' ἥπλον, ἐξεν ἥπλων, minus, nihilo minus. Suidæ pro ἴσων & ὁμοίων æque similiter. 25 εἰ μὴ si non, vel, ut sæpius, nisi. 26 μάλλον comparativus à μέλα, superlativus μέλιστα, valde magis, maximè. Clen. p. 123. v. 17. 27 ἡ sequitur ἥπλον comparativum ἥπλον, ut quam, apud Latinos, minima & alia comparativa. 28 τέλειος, α, ον, perfectus gener. quum verò sine adjectione ponitur, ut hic, adjectivus, viridis, aut integræ ætatis, vir factus ἐν τέλει: τέλος, τὸ, finis, perfectio, τελέω finio, perficio. fortissimum autem in α, non in ἡ, quia τέλος definit in futurum, Clen. p. 118. v. 6. & seq. 29 ἀνδράσιν, viris, dativus pluralis ab ἀνὴρ vir. Clen. p. 33. v. 11. 30 ἀναγκαῖον, α, ον, necessarius, cuius usus est necessarius, quia tanta est utilitas, ut eo carere non possimus, ἡ ἀφελῆς, συμφέρον, περσίκων, χρειώδης, χρεισιμῶν ab ἀνάγκη necessitas, unde ἀναγκάζω cogo. 31 ἀποφαίνεσθαι, demonstratur, pendet ab ὅτι quod, utrumque resolvitur a Latinis in infinitivum, præcedente alio verbo. ἀποφαίνεσθαι a. demonstrari, ostendi, palam fieri, ἠλοῦσθαι, φανερόσθαι; Interdum pronuciari, ἀναγγεῖσθαι, ab ἀπό & φαίνομαι videor, apparo. 32 ἴνα, cum subjunctivo, ὡς, ὅπως, ὡςτε. 33 πῶτα, ἡ ἀποδοποιή, neutrum plurale cum verbo singulari, ἠποδοποιῶ. Clen. pag. 227. vers. 40. pro ποροδοποιῶσι committer: ut infra sectione 16. ἀφιέντι ἀμαρτήματα; ἠ legisse mihi videor apud Xenophontem. ποροδοποιῶσιν autem (bicompositum à πορὸ ante, ὁδὸς via, & ποιοῦν facio.) Viam præstruere, patefacere, munire aut præparare. Hic etiam viam præparare & quasi imbuere. Clen. p. 715.

25 εἰμί.
26 μάλλον.
μέλα.
27 ἡ.
28 τέλειος, α, ον,
ποπ η.
τέλειος.
τελέω.
29 ἀνδράσιν.
ἀνὴρ.
30 ἀναγκαῖον.

ἀνάγκη.
ἀναγκάζω.
31 ἀποφαίνεσθαι.

ἀπό ἐν φαίνομαι.
32 ἴνα.
33 πῶτα ποροδοποιή.
ἀποδοποιῶ.

Ὁὐ ἡ χεῖρον ὃ 2 μεμνήσθαι
4 ἡμᾶς ὃ ἄν ὁ Πρόδικος
πρὶ 6 Ἡρακλέους 7 διηγή-
ται. 8 ὅτι, 9 ἐπεὶ 10 ἐκ παι-
δων εἰς 11 ἡβῶν 12 ἀρμάτο
(ἐν ἡ οἱ νέοι ἡδὴ αὐτοκρά-
τορες 13 γιγνώσκουσι, 14 δι-
λοῦσιν 15 εἴτε τὴν δὲ ἀρε-
τῆς ὁδὸν 16 πρὸς τὸν) ἐπὶ τῷ

Non abs re autem
rit, meminisse nos cor-
que Prodicus de He-
cule narrat, cum scilicet
quum ex pueris ad
bertatem venisset, (in
adolescentes jam sui
trii effecti declarant,
tium viam per virtutem
ingressi

βίον, εἴτε τὴν διὰ ¹⁷ κακί-
 ας) ¹⁸ ἐξελθόντα εἰς ¹⁹ ἡ-
 συχίαν ²⁰ καθῆσθαι, ²¹ ὑπο-
 ρουῶτα ²² ὁποτέρω ²³ τῆ
 ὁδῶν ²⁴ τε ἀπιτυ.

ingressuri sint ad vitam an
 per vitium) egressum in
 solitudinem, sedisse, du-
 bitantem in utram viam se
 converteret.

¹ Χείρων ὁ κ' ἢ, κ' τὸ χείρον, pejor, deterior, inferior, ¹ χείρων καὶ
 vilior, ut antea ἦσαν, ἢ κακός. Clen. p. 122. v. 21. pro-
 prie ὁ ἦ χερσὶν ἦσαν κ' ἐλάπων, qui manibus, id est viri-
 bus cedit alteri. χείρον autem cum infinitivo, positivi si-
 gnificationem habet, ἢ χείρον μεμνήσθαι (subaudio εἶναι αὐτὸν)
 non ab re fuerit, pro, conveniens & consentaneum huic
 loco fuerit, vulgò nos, *il ne sera pas pire*, pro, *il ne sera pas
 mauvais*. De hoc autem comparativi usu pro positivo
 vide Henricum Stephanum animadvers. in Corinth. ar-
 ticulo 49. ² μεμνήσθαι, præteritum infinitivi τῆ μεμνή-
 σκομαι, sed tanquam *μνάσκειν*, quod in præsentī raro
 est in usu, nisi apud poetas. At præteritum *μνήσκειν*
 meminī, futurum *μνήσκειν*. Aorist. primus *ἐμνή-
 σθην*, oratoribus usitatissima sunt. ³ ὧν pro, τῶν ἀεὶ εὐ-
 ρων quæ, genitivus pluralis ab ὄς, ἡ, ὅ. Clen. p. 114. v. 23. ὄς, ἡ, ὅ.
 ut τῶν jungatur cum *μνήσκειν*, & ἂ cum *διηγείτω*, Relativum in
 meminisse eorum, vel ea commemorare quæ. Græcis eodem casu cum
 autem relativum sæpe ponitur in eodem casu cum suo antecedente.
 antecedente seu expresso, seu intellecto, ut hic, nulla ha-
 bita ratione verbi sequentis. Clen. p. 231. v. 17. ⁴ ἡμᾶς.
 accusativus pluralis ab ἐγώ. Clen. p. 110. v. 9. ὧν ὁ Πρὸ-
 δικός. Extat hic locus Prodicī de hac Herculis ἀπορία,
 seu ἀμυχανία ἢ ἐνδοιασμῶ, id est dubitatione, apud Xe-
 nophontem libr. ἀπομνήμων. β. Et apud Ciceronem
 libr. 1. Officiorum. Ad hoc etiam argumentum pertinet
 litera Pythagoræ in Epigrammatibus apud Virgilium.
 Dux viæ, & portæ Evangelii, Matth. c. 7. & Luc. 13.
 Cebetis tabula scriptum ingeniosissimum, & utilissim-
 um. Laët. lib. 6. c. 3. & 4. Patricius de regno lib. 5. ini-
 tio. Camerarius in libello, cui titulus est, *Præcepta vitæ
 puerilis*. Hujus autem loci summa est, Herculem, virtutis
 viam voluptati prætulisse, ac virtute ducē & magistrā, in
 instituenda & moderanda vita usum esse. Ut verò illi vir-
 tus ad vitam dux fuit; Ita sacram Scripturam ad Dei cog-
 nitionem & cultum, ducem nobis esse debere. Hic au-
 tem Prodicus, Sophista fuit Cous, aut, ut alii, Chius,

¹ χείρων καὶ
 χείρον.

χείρον cum
 infinitivo.

² μεμνήσθαι.
 μεμνήσκειν.

³ ὧν.

⁴ ἡμᾶς.
 ἐγώ.
 Πρὸδικος.

Matth. c. 7.

Luc. c. 13.

ἔδιγξίται
διγύμαι.
διήγημα.
7 Ἡ ἑρακλέος
ἰνδοῖς ἰδὸν ἰδὸν
ἦρα ὦ κλέος

Α κλέος
ἰνδοῖς ἰδὸν.

8 ὅτι ἐπί.

vir, summæ auctoritatis, de quo Suidas. ὁ διγυόμενος
ut ποῖμαι. Clen. p. 79. v. 19. Id est narro, recito, hinc
διήγημα, τὸ, narratio, commemoratio, ἀπομνημονεύμα
7 Ἡ ἑρακλέος & contractè Ἡ ἑρακλῆς, ab Ἡ ἑρακλῆς, Juno
& κλέος, τὸ, gloria, quoniam ἐκ τῆς Ἡ ἑρακλῆος ἑρακλῆος
Junone gloriam est adeptus; multis enim certaminibus
cum illa exercuit, imperante Eurystheo, ex quibus
victoriam semper consequutus, gloriam sibi peperit.
Vide Stephanum in Thesauri sui indice, & Macrobius
libr. i. cap. 20. Vide & eruditissimi Sylburgii observa-
tionem in Antesignan. ubi de hoc nomine pag. 131
vers. 30. Composita autem à κλέος contrahuntur etiam
in nominativo, & in cæteris præterea casibus dupliciter
ob tot vocalium concursum. Sic verò declinatur & u-
susatur apud Oratores. Ἡ ἑρακλῆς, Ἡ ἑρακλέος, Ἡ ἑρακλῆ
Ἡ ἑρακλῆα, & vocativus Ἡ ἑρακλῆς. ὅτι, ἐπει, Loccus hic
quod ad structuram quidem attinet, aliquantulum pe-
plexus, homini quidem in Græcarum literarum
studii parum versato (qualem me ingenue profiteor
videri non abs re possit. Ego enim, ne quid dissimulem
in eo primum explicando paulisper hæsi, ob particulam
ὅτι, quæ vel una in cæteris nihil hæctenus resistit
tem hic me nonnihil remorata est. Nempe putabam
eam in ἀπογραφῆσιν fortè erasam, per operarum typ-
ographicarum imprudenciam & imperitiam, in com-
positum præter auctoris mentem irreplisse, quod quomodo
pactò hic consisteret, non satis viderem, cum sequeretur
ἐξελεθόντα καθῆσθαι, ac legendum potius visum
erit, ἐξελεθῶν καθῆσθαι aut καθῆσο seu καθῆστο. At
nihil mirando, pro ὅτι legebam διλογότι, vel ἀπὸ δι-
λογότι, cum nimirum, ἐξελεθόντα καθῆσθαι: Ita enim
nil occurrebat implicitum, in quo jam insistereetur.
equidem τὸ ὅτι Græcis sæpe πλεονάζει ἢ παράλειπει
diuidare seu vacare, ut & ὡς (Bud. p. 1049. & p. 1050.)
maximè, cum alicujus verba citantur, sed ita, ut ratio
oratio sequatur, & auctoris verba ea omnino forma
tentur, qua apud eum scripta sunt. At hic aliter
unde enim pendebit καθῆσθαι? à διγυίται dices. At
ὅτι interjectum obstat. Ne dantiùs te hic teneam, lectum
Midas ille, qui nodum connexerat, hunc ipse
pedidit; Henricum dico Stephanum, qui in suo the-
soro, præcipuè in suo de dialecto Attica tractatu

nobis dubitationem prorsus exemit, multis exemplis & gravissimis scriptoribus petitis, quæ profert p. 75. 76. & 77. ubi ait, præcedentibus verbis λέγειν vel εἰπεῖν aut ἀποκρίνεσθαι vel, ut hic, διηγείσθαι, hanc particulam, ὅτι, πλεονάζειν. Xen. τὴν ὑψηροτέρων τις ἀπεκρίνατο ὅτι, ὡς δέσποτα, & ζῆ &c. Plut πνές ἐλοιδερῶντο, λέγοντες, ὅτι, ὡς κερμαῖς, ἢ μισθὸν πᾶσιν ἀποδώσεις τοῖς στρατιώταις; Non pauca sunt ejusmodi exempla cum alibi, tum in sacris Novi Test. scriptoribus. Ut Marc. cap. 1. 6. & 10. Mat. c. 9. & 20. Luc. 19 Act. 15. & passim. Sic Apocal. c. 3. ὅτι λέγεις, ὅτι πλούσιός εἰμι, quia dicis, dives sum & locupletatus, vel quia diciste divitem esse, etiam locus Plut. ex sapientum convivio addendus mihi videtur, ἔχρησθαι δὲ δίκῃ προσηκόντως, ὅτι ἑρηνῆ καὶ Ἀμείδιθ' ἀρεσιλόμοις πάντας εἰσαγαγεῖν λόγους, εἰς ἑτέρας ἐμπεσόντες. hic enim redundat ὅτι, nisi id interpreteris, quippe, nimirum, utpotè, quia, ἐμπεσόντες delapsi: alioqui legendum esset, ὅτι ἐνεπέσομεν, aut ἐμπεσώμεν, quod incidimus vel inciderimus. Sed quæ sequuntur exempla, ad eum, quem hic locus injecerat, scrupulum nobis ex animo evellendum præcipuè valent: Sic enim Xenophon, ἐρωτώμεθ' ἑτέ βέλοιο ἑαυτῷ γραφεῖναι, εἶπεν, ὅτι Μεσσηνῶν τε ἀτόνομον εἶναι, &c. Nam vacat ὅτι ante εἶναι, nisi illud referas ad βέλοιο, à quo accusativus cum suo infinitivo pendeat. Idem, ἐνόμισεν, ὅτι, εἰ π' ἔτος πᾶσι, ἑωτὸς αὐτῷ λαβεῖν, &c. vacat etiam ὅτι ante λαβεῖν, alioqui dicendum fuisset, ὅτι λήψεται vel λήψοιτο. Sic Thucyd. γὰρ ὁ Κλέων ὅτι εἰ ἐνδύσσει διαφρασησόμενος αὐτῷ, &c. vacat iterum illud ipsum, ὅτι, ante participium: alioqui dicendum fuerit, ὅτι διαφρασησόμενος αὐτῷ his autem exemplis ego & hoc addo ex Luciano περὶ διαβολῆς, ubi ait: ἐπομοσάμενος ὅτι δὴ κωμηροῦντι οἱ φανέντα ἐναργῆ ἢ θεὸν ἐπισκήψαι. Nam redundat, ὅτι, ante infinitivum ἐπισκήψαι: alioqui dicendum ὅτι δὴ κωμηρεῖ. οἱ φανείς ἐναργῆς ὁ θεὸς ἐπισκήψας (Aorist. primo optativi, Cleo. p. 222. v. 4.) Ita quoque, ut ad Stephanum nostrum redeam, ὅτι hic πλεονάζει ante infinitivum καθῆσθαι: Alioqui, ut jam initio dixi, structuræ communis ratio postulat ut dicamus, διηγείσθαι, ὅτι ἔξελθὼν εἰς ἡσυχίαν ἐκάθητο, κάθητο, aut κάθηται. Longior equidem fui in hoc loco explican-

- do, lector, sed de industria, ne tu quoque aliquando i
 ejusmodi locis hæreres. Quando igitur nos ex hac sab
 bra explicavimus, pergamus jam ad reliqua. 9 ἐπι
 ἐπιδῆ, quum, postquam, cum imperfecto ὠρμάτο,
 ἔβοῦτο. Clen. p. 83. v. 1. ab ὀρμάμαι ὀρμάμαι (α
 βοῶμαι, βοῶμαι, τῷ ο, in ο mutato propter augmentum
 temporale. Clen. p. 48. v. 21. & 30.) aliquando, prode
 proficiscor, & quod magis huic loco convenit, progredior
 & in eo, ait Budæus p. 717. qui hunc locum sic inter
 pretatur, quum ad pubertatem venisset, cum pubertatis
 cursum iniret, ἐπὶ μέγιστος ἐφηβίας πρὸς ἐβίην ο
 10 ἐκ παιδῶν. 10 ἐκ παιδός, & ἐκ παιδῶν, ut nos, à puero, & ex pueri
 ris, pro, ab ætate puerili: εἰς ἡβῶν ὀρμάδαι, Cicero ve
 tit pubescere, ἡβῶν. 11 ἡβῶν pubertas, quæ plena est an
 eamque sequitur adolescentia. Ut autem hic dicitur,
 ἡβῶν ὠρμάτο, sic infra sectione 50. ὅταν εἰς ἡλικίαν ἔ
 11 ἡβῶν. 11 ἡβῶν, & eadem extrema, ὅταν τὴ παιδαριώδους ἡλικίας ἔ
 ἐλθῃ. 12 αὐτοκράτωρ, ὁ ὅ, αὐτοκρατῆς, αὐτοκράτορ
 & αὐτεξέσῳ, qui sui juris est, qui pro suo arbitrio de
 aliqua statuit. Item Imperator, Cæsar. ab αὐτός, ἰπτε
 12 αὐτοκράτωρ. 12 αὐτοκράτωρ, ὁ ὅ, αὐτοκρατῆς, αὐτοκράτορ
 & αὐτεξέσῳ, qui sui juris est, qui pro suo arbitrio de
 aliqua statuit. Item Imperator, Cæsar. ab αὐτός, ἰπτε
 13 γιγνώσκω. 13 γιγνώσκω, ὁ ὅ, γιγνώσκω, ὁ ὅ, γιγνώσκω
 14 διλήσιν. 14 διλήσιν, ὁ ὅ, διλήσιν, ὁ ὅ, διλήσιν
 15 εἶτε. 15 εἶτε, εἶτε, live, live, quomodo hic ve
 ti potest, vel, utrum priore loco, & an posteriore, vel an
 16 πρέσβω. 16 πρέσβω, (ut πύσβω, Clen. pag. 73. v. 17.) ἰ
 turum primum medium τῷ πρέσβω, vertor, convertor
 me convertor, gradum vel pedem convertor, me confere
 Et metaphoricώς me convertor ἐπὶ, πρὸς & εἰς τι ad
 quid, relictis prioribus negotiis me confere ad. Dicitur
 etiam aliquis ὁδὸν τινὰ πρέσβω, ad viam aliquam
 convertere, pro, viam aliquam ingredi, insistere vel ten
 re. In quo dicendi genere, sæpe omittitur ὁδὸν. Lucianus
 πρὸς ἀπίστομον compendiarium viam sequi

Sic ἐκ οἴδα μὴ τινα τράπωμαι, nescio ad quam viam m-
 convertam, ἄπορῶ ποὶ τραπίμω: ut Xenophon. Ple-
 nē autem hic dicitur ex Xenophonte, εἰ τὴν δὲ ἀρετῆς
 ὁδὸν τρέφονται ἐπὶ τὴν βίον, an initari sint eam vitæ viam,
 quæ ad virtutem ducit, (τρέφωμαι autem voce media si-
 gnificatione activa, ut docet accusativus ὁδόν.) vel, ma-
 gis ad verbum, ut verto, an per virtutem viam ingres-
 suri sint ad vitam, (subaudi traducendam vel moderan-
 dam) vel, ut exprimatur articulus cum participio sub-
 intellecto τὴν, subaudio ἔσαν, ἀγνοῦσαν, φέρονσαν, ἢ
 τείνεσαν, aut aliud simile, eam quæ est, ducit, fert,
 vel tendit per virtutem, viam ingressuri sint ad vitam,
 &c. Clen. pag. 231. v. 29, & pag. 280. v. 30. ¹⁷ κακία, ¹⁷ κακίας.
 as, ἢ, vitium, improbitas, vitiositas, pravus & corruptus
 animi habitus: cui opponitur ἀρετῆς virtus. Cic. 4.
 Tusc. vide Stephanum in suo lexico Ciceroniano. ¹⁸ ἐξ- ¹⁸ ἐξελθόντα.
 ἐλθόντα, pendet à superiori verbo διηγείται, subaudi-
 endo, αὐτὸν, ut dixi, ante infinitivum καθῆναι. Ita
 enim facilis erit constructio & sensus. ἐξελθὼν ἐξελθόν-
 τῶ, ut τυπῶν, ἕτῳ. Clen. p. 59. v. 34. Aor. 2. par-
 ticipii τῷ ἐξέρχομαι (sed tanquam ἐξελθῶ) ab ἔξ pro-
 ἔξω extra. 2. Aoristus ἤλυθον, rejecto ε ad correptio-
 nem penultimæ. Clen. pag. 54. v. 27. & syncope ἤλυθον.
 Clen. p. 198. v. 27. Infinitivus, sublato augmento, ἐλ-
 θεῖν, unde participium ἐλθὼν, qui venit, vulgò meliùs,
 est ait veni. ἔξελθὼν, apud estru ὑπέ, egressus, profec-
 tus, qui exiit, ἔξελθῶν. ¹⁹ ἡσυχίας, ἢ, quies, tranquil- ¹⁹ ἡσυχίας.
 litas, otium, silentium, & solitudo, ut vertit Cicero
 libr. 1. officiorum, in hoc Xenophontis loco. (Quies
 enim solitudinis comes, ἀποχώρησις secessus, locus soli-
 tarius, & ab omni strepitu vacuus, ac proinde & litera-
 rum tractationi, & rerum magnarum meditationi oppor-
 tunus.) Constituere autem, quos nos & quales esse veli-
 mus, & in quo genere vitæ, deliberatio est omnium dif-
 ficillima. Cic. off. 1. ²⁰ καθῆναι, infinitivus præsens aut ²⁰ καθῆναι.
 potiùs hic imperfectum (nam utrumque tempus, exce-
 pto indicativo, in cæteris modis conjungitur quod plus-
 quamperfecto Latino est exprimendum, ut scire) à
 κάθημαι sedeo, à κατῆ & ἡμαι, ab ἔεμαι, contractè ἡμαι, ^{κάθημαι.}
 unde κάθημαι, retroacto accentu ob compositionem. Vi-
 de Clen. p. 163. v. 1. & seq. Potest tamen censerī esse
 perfectum τῷ καθέζομαι. ἐζομαι enim in præterito pal-

Longa ante
brevem circum-
flexiunt.

21 ὑπερωῖτα

ὑπερέω.

πρὸς Θ

ἄπορς Θ κ

ὑπερία.

22 ὀπίτερος Θ.

πίτερος.

23 ὀδῶν.

24 τρέπλαι:

τρέπομαι.

εἰς ἀμύτατον.

ἴννο ἦμαι, ἦσαι in infinitivo; unde καὶ ἦσαι & ita sententia, temporisque ratio postulare videtur) sedisse Clenard. pag. 163. v. 17. penultima autem circumflexa quippe natura longa ante finalem brevem. Clen. p. 60. v. 26. & p. 70. v. 15. Item p. 27. i. v. 27. 21 ὑπερωῖτα ut ποιῶντα. Clen. pag. 7. v. 12. dubitantem ἀμύτα ἴννοτα, praesens participium ἦ ὑπερέω, ad angustias, quibus explicare me nequeo, redactus haesito, dubius animi sum, nescio. Item indigeo, destitutus sum, ab ἀπρὸς & πρὸς, id est transitus, meatus, ratio excogitata aliquid faciendi, μηχανή. hinc ἀπορς Θ & ὑπερία 22 ὀπίτερος Θ uter, citra interrogationem, aut saltem in interrogatione velut obliqua, ἀπίτερος Θ, uter, interrogativum. 23 ὀδῶν, viarum, id est ex duabus viis quae Herculi sese offerebant. Ille enim in bivio haerebat, ἀναιπίτι dubitatione aestuabat: quomodo Cicero, Itaque aestuabat dubitatione, versabat se in utramque partem. ὀδῶν autem genitivus partitivè positus. Potest & dici, ὀπίτερον ἦν ὀδῶν. 24 τρέπωμαι, η, ηται. 2. Aorist. medialis subjunctivi ἦ τρέπομαι. 2. Aorist. activus ἔτρεπον, medialis ἔτρεπόμην, ε mutato in α: quod fit praecedente sequente aliqua immutabili, λ, μ, ν, ρ. Clen. p. 54. v. 17. Vide & scholion nostrum in Clen. sub fine n p. 10.

E ἴννο 1 τὸ ἦ Ἑρακλέα
ἐκλέξασαι ἵνα δὲ
ἀρετῆς ὀδῶν, 2 οἱ ἐξῶθεν
3 συγγραφεῖς θεῖα 4 μοῖρα
5 περὶ τῶν ἱστοριῶν, 6 τὸ
6 δηλοῦσι 7 ἀνιψώμενοι,
ὅτι 8 ἦ διὰ κακίας 9 τρέ-
πειν 10 περὶ κασι 11 μάλ-
λον οἱ ἀνθρώποι: 12 πῶς ἔ-
δει τῶν 13 χριστιανῶν ἦ δι-
δασκάλων 14 ὑπὸ τῶν 15 ἀ-
ρχαίων 16 καταδύεσθαι,
17 τῶν ὀρθῶν ὀδῶν 18 ἀλ-
ληλαί, ἢ ἐν τοῖς τῶν θεῶν λο-
γίοις ὑπὸ τῶν παιδῶν (ἠτέ-
ως βυλομένους) 19 πάντων ἢ
πεναντίον, 20 ἀναφελῆς κ
21 ὀλίγη δέω εἰπεῖν, 22 ὀλεθρία 23 πᾶσα 24 ἀρ-
25

SI igitur, quod He-
raclides elegerit tunc viam
per virtutem, exteri
scriptores divinae providen-
tiae attribunt, hoc nimis
viam per vitium inire solere potest
homines: Nonne oportet
Christianos praecipua
res praepudore latere
qui rectam viam alibi
pian, quam in Dei
oculis a pueris quaeri voluit,
prorsus enim contra, im-
tilis, parum abest quin
cam, exitialis omnis

ἔστι, μὴ εὐρεθέντος 25 ἀρέ- ventio est, non inventa
 τῶρον τῆ θείας 26 βελήμα- prius divina voluntate,
 70s.

Τὸ, eleganter jungitur infinitivo Clenard. pag. 279. τὸ cum infinit.
 versic. 6. τὸ ἐκλέξατο autem elegisse, id est, quod elege- τὸ ἐκλέξατο.
 rit, primus Aoristus medius ἤ ἐκλέρομαι eligo: à quo ἐκλέρομαι,
 fit ἐκλογή, sub finem epistolæ, ἐκλογὴ ὀνομάτων, electio ἐκλογή.
 vel delectus verborum. 2 οἱ ἔξωθεν (subaudio ὄντες) pro 2 οἱ ἔξωθεν
 ἔξωτῆροι, ἔξωτῆρικοὶ & ἔξωτικοὶ exteriores, vel ex- Adverbium
 teri aut externi. Articulo enim velitum adverbium fit cum articulo fit
 adjectivum, ut ὁ ἄξῆς hefternus: οἱ πάλαι, id est, πα- cum articulo fit
 λαιοὶ antiqui: οἱ μέγα, id est, μεγάλοι, & sic passim. adjectivum.
 Clen. p. 231. v. 29. ἔξωθεν ab externo, & foris, ἔξω, οἱ ἔξωθεν συ-
 extrinsecus. A Theologis autem appellantur οἱ ἔξωθεν οἱ ἔξωθεν συ-
 συγγραφεῖς, σοφοί, οὐλόσοφοι, scriptores, sapientes, philo- γραφεῖς.
 sophi, prophani seu Ethnici, qui extra Ecclesiæ Chri-
 sti septa sunt, & à Christiana religione alieni, veluti, qui
 hic citantur, Prodicus, Xenophon, Aristoteles, Plato, &
 reliqui, quos hic dico externos scriptores, id est, proph-
 anos, ut græcam vocem exprimam. Sic οἱ ἔξωθεν λόγοι οἱ ἔξωθεν λό-
 iisdem dicuntur studia externa, prophana, quas disciplinas γοι.
 seculares vocant. & ἡ ἔξωθεν παιδεία, disciplina mun- ἡ ἔξωθεν παι-
 dana, & ab Evangelio aliena. Budæus 177, & 178. δεία.
 3 συγγραφεῖς ut βασιλεῖς. Clen. pag. 37. v. 9. declina- 3 συγγραφεῖς,
 tionis tertix contractorum, à nominativo συγγραφεῖς, συγγραφεῖς,
 ἔως, ὁ, scriptor. συγγράφω, conscribo, à σῶ & γραφω, ἡ, συγγράφω,
 verso, in γ, ob sequens γ. (sed quomodo σῶ se habeat in συγγραφή,
 compositis, vide Clen. p. 210. v. 2 .) συγγραφή scriptio, συγγραμια.
 & συγγραμια, τὸ, infra, opus conscriptum, liber, opus.
 4 μοῖρα, præter alias multas significationes, interdum est 4 μοῖρα.
 fatum, εἰμαρδία, πεσοφία, διὰ τὸ μεμερία, quod
 partitum aut divisum sit suum cuique fatum, aut divina
 sors, id est conditio. Sic θεία μοῖρα fatum divinum, seu
 providentia divina. At θεία μοῖρα θνητῶν divinæ sor- θεία μοῖρα.
 tis favore natus: ut hic etiam verti potest, divinæ sortis
 favori, aut beneficio assignant. vide supra μοῖρα. 5 λογίζο-
 5 μοῖρα. 5 λογίζονται.
 μα (à λόγος ratio) ratiocinor, rationem in eo, mecum
 reputo, considero, & aliquando ἐγγραφω ἀνατίθημι, ad- λογίζομαι.
 scribo, imputo, attribuo, acceptum fero, ut hic προσλογί-
 ζομαι. 6 δηλονότι quasi dicat δῆλον (subaudio ὅτι) ὅτι 6 δηλονότι,
 manifestum est, quod: ut δηλαδῆ, quasi δῆλα δῆ nimi- δηλαδῆ.
 C 4 rum,

- 7 *αἰνιπτοῦμαι.* rum, videlicet, nempe, haud dubie, profecto. 7 *αἰνιπτοῦμαι.* *αἰνίζομαι.* *ἠνιγμαι,* Atticè, communiter verò *νίωμαι.* Clenar. pag. 39. v. 18. quartæ conjugationis imitantis secundam (idem in similibus iudicium, ne ipsi amplius reperatur) id est, obscure significo, occultè innuo. hinc *αἰνιγμα,* τὸ, verborum ambages, involucria, obscura oratio. 8 *τὴν* subaudiō *ὄδον,* repetendum ex superioribus. 9 *τρέπεσθαι.* voce passiva, significatione activa. 10 *πέρικα* præteritum *τῆ φύω,* gigno, terra propriè: unde *φυτόν,* planta: & neutraliter nascor. *πέρικα* natus sum: cum infinitivo, natura comparatus sum, à natura habeo, natura soleo. Clenard. pag. 218. vers. 48. Thucydides *περύκασί τε ἄπαιτες τε ἰδὲ καὶ δημοσία ἀμαρτάνειν,* suapte natura solent omnes homines & privatim & publicè peccare. reddidit & simpliciter, solent. 11 *μᾶλλον,* magis, potius (de qua jam supra) videtur hic sumi pro *μᾶλα,* aut etiam *μαλισταὶ ὅς ἐπιπολύ,* τὸ πλεῖστον, ut plurimum, maxima ex parte: ut Latini sæpius pro sæpissime, vel sæpenumero, *πολλοκις.* 12 *πῶς ἔδει;* ad verbum, quomodo non oportet? Latinijs, an non, vel nonne oportet? Demosthenes *πῶς ἔδει ἀδικεῖς, ἢ δεῖν ἀποιεῖς;* nonne tu improbus es, & troiciacè admittis? Budæus 1099. 13 *χειστάνεις* Substantivum genitivò positum cum adjectivo. 14 *ὑπὸ.* aliquando præ, id est, propter, ut hic: & Lucian. *ὑπὸ αἰδέσεως,* præ verecundia, Sic *ὑπὸ ἡδονῆς,* aut *ὑπὸ ἡδονῆς* præ voluptate. *ὑπὸ πνεύσεως* præ studio aut studiose. 15 *αἰσχύνωμαι.* aliquando etiam verecundia seu honestus pudor, *αἰσχύνωμαι,* hinc *αἰσχύνωμαι,* pudeo, me pudet. Item reverentè pro *αἰδέομαι,* *ἔμαι.* 16 *καταδύεσθαι* penitus, seu in profundum locum ingredi, se abdere, latitare, à *κατὰ* pro *κατὰ* deorsum, & *δύμι* seu *δύω* & *δύωμι* ingredior, subeo. Quoniam autem *οἱ αἰσχύνονται* id est, qui verecundantur, solent ad penitiores recessus confugere, sumitur etiam *καταδύεσθαι* pro verecundari, seu erubescere. verto Græcis proprius, latitare, vel se abdere. Luc. *ὑπὸ αἰδέσεως καταδύσκεις,* latitans, absconditus. 17 *τὴν ὁρθὴν ὄδον* rectam viam, id est, vivendi rationem: nam ut via Latinis, sic Græcis *ὁδὸς* metapho-

ricōs sumitur, pro ratione & modo aliquid faciendi.
 ἄλλη, dativus adverbialis pro ἄλλως aliter, alia via, con-
 filio, arte, ratione, subaudio ὁδῶ, βελῆ, τέχνη, μι-
 χανῆ, vel est adverbium loci, pro alibi, alicubi: ἄλλη ¹³ ἄλλη πη.
 πη, usquam alibi, alibi, usquam. ὑπὸ τῶ παιδῶν, à pueris, ὑπὸ τῶ παιδῶν
 ἄπο, ἀπὸ. ¹⁹ πᾶν γὰ τοιῶντίον, id est, ἐναντίως è con- ¹⁹ πᾶν γὰ τῶ-
 trario, contrà, vel ἐναντιώτατα, vulgò, *Car tout au con-* ναντίον.
traire, omnino enim contra. τοιῶντίον, contractione τοιῶντίον
 Attica, pro τῶ ἐναντίον. Clen. p. 155. v. 25. & pag. 156. v. pro τῶ ἐναν-
 28. subaudito χτῖ, Clen. p. 230. v. 17. vel neutrum pro τίον.
 adverbio, potest & esse in adject. absolutè positus Atticè.
 Clen. p. 291. v. 18. ἐναντίῳ & ἀντίῳ, ab ἀντί, contra.
 20 ἀνώφελης quasi ἀωφελῆς (ut ἀληθῆς. Clen. p. 35. v. 20 ἀνώφελης.
 26.) inutilis. Infra, ἀνόμητῳ. ὠφέλης autem, utilis, ὠφέλης.
 ab ὠφέλειά, juvo, profum. hinc ὠφέλεια, εἶας, ἡ, utilitas. ὠφέλεια.
 21 ὀλίγη δέω εἶπέν, parum abest quin dicam, quasi dicat, 21 ὀλίγη δέω.
 à parvo absun dicere. δέω enim, absun, cum genitivo & δέω.
 infinitivo. Sic nos vulgò, *peu s'en faut que ie ne die.* & im-
 personaliter, πολλὰ δεῖ ἔπως ἔχειν, multum abest, ut ita
 se res habeat, vulgò *il s'en faut beaucoup qu'il soit ainsi* qua
 de re iterum infra, sectione 20. ὀλίγῳ, ἡ, ον, paucus, à, ὀλίγη.
 um. hic τὸ ὀλίγον, ἴγη, à verbo δέω. εἶπέν autem secun- εἶπέν.
 dus Aorist. infinitivi τῶ ἀγορεύω, sed tanquam ἔπω. au- ἀγορεύω.
 gmento servato in omnibus modis & participio. Clen.
 pag. 139. v. 24. & p. 141. v. 8. & seq. 22 ὀλέθρῳ, α, ον, 22 ὀλεθρία.
 exitialis, perniciosus. ab ὀλεθρῳ ὅ, exitium, perniciēs. ὀλεθρῳ.
 & hoc ab ὀλλυμι perdo, id est, exitium & perniciem ad- ὀλλυμι.
 fero, sed tanquam ὀλέω. 33 ὄρεσις, εἶας, ἡ, inventum, ὄ- 23 εὔρεσις.
 ρημα, τὸ, inventio, tanquam à præterito passivo τῶ ὄρημι εὔρημα..
 ὄρειμαι, εἶσαι, επι. At ὄρημα, τὸ, ab εὔρισκω, sed εὔρημι.
 tanquam ὄρέω, ὄρηκα, ὄρηκα. Clenard. pag. 196. εὔρισκω.
 vers. 24. & pag. 303. v. 18. 24 πᾶς, πᾶσι, πᾶν. Clen. p. 24 πᾶσα.
 118. v. 26. & p. 20. v. 50. & pag. 26. v. 10. 25 πρὸ πρῶτε- 25 πρῶτερον.
 ρον, πρῶτον (Ionicè eliso τ fit πρῶτον, & contractio-
 ne Attica πρῶτον,) id est, antè, priùs, primùm. 26 βέλημα 26 βελήματῳ
 τὸ, idem quod βέλησις voluntas, à βέλομαι, sed tanquam βέλησις.
 βελέομαι, βεβέλημαι unde, βέλημα, ατῳ. Clen. p. 179. βέλομαι.
 v. 39. & p. 149. v. 55. βελήματῳ ἔρεθέντῳ, volun-
 tate inventa, genitivus absolutus. 27 εὔρεθῆς. Aorist. 1. 27 εὔρεθέντος.
 participii, ut πρῶθῆς. Clen. p. 40. v. 33. ab εὔρισκω, sed εὔρισκω.
 tanquam εὔρέω, cujus præteriti tertia persona εὔρηται,
 dicendum esset εὔρηθῆν in Aorist. 1. eadem penultima
 cum

cum præterito à quo formatur; sed corripitur *εὐρέειν*. Clen. pag. 153. v. 7. In præterito autem & Aoristo non mutatur ratione augmenti, quæ & est diphthongus immutabilis, Clen. pag. 49. v. 5. sed Atticè mutatur in *ου*. Idem p. 140. v. 2.

Ποδ ὃ τοδο ² εὐ-
³ρεῖν ⁴ ὄειν; + ⁵ ἀρε-
⁶α ⁷ Πλάτωνι, ἢ ⁸ Ἀ-
⁹εισοτέλει, ¹⁰ ἢ πινι ἄλλω
¹¹ τῶν πάνυ ¹² φιλοσόφων;
¹³ ἐμψύεν, ἀλλὰ παρὰ τοῖς
¹⁴ θεοπέμπτοις καὶ ¹⁵ θεο-
¹⁶πνεύτοις ¹⁷ συγγραφεῖσιν,
¹⁸ ὧν τὰ συγγράμματα κατ'
¹⁹ ἔξοχον, ὡσπερ καὶ
²⁰ ἄξιόν ἐστι, ²¹ Βιβλία
²² καλεῖται. πᾶσαι γὰρ ²³ ἀ-
²⁴παξ ἀπλῶς ²⁵ ἢ ἀπὸ τὰ θεῖα
²⁶ σοφία, ἢ τὰ χεῖρ' ²⁷ γινώ-
²⁸σσεως ²⁹ ἀπρητημένη, ³⁰ μα-
³¹τιοφροσυνῇ τίς ὄει πᾶσι
³² τὴ ἀρετῇ τοῖς ἢ Θεὸν διὰ
³³ τοδ χεῖρ' ³⁴ ἢ γινώσκουσι
³⁵ παρ' ὄει, ³⁶ ἀψύχω πινι
³⁷ σάμαπ ³⁸ ἔοικα.

VBi verò eam inven-
 est? Num apud Pla-
 tonem, aut Aristotelen
 aut quempiam alium san-
 morum illorum Philo-
 phorum? Non certè,
 apud illos divinitus infu-
 & à Deo inspiratos scri-
 ptores, quorum scripta
 excellentiam, ut & æquiva-
 est, Biblia vocantur. Qu-
 nis enim, ut semel dicitur,
 quæ circa res divinas veni-
 tur, sapientia à Christi-
 cognitione separata, ut
 quædam prudentia est; et
 nisque virtus, quæ in
 qui Deum per Christum
 non norunt, inest, inanimis
 cuidam corpori similis
 detur.

ποδ ἰπτερογα-

τιπυ.

encliticum.

² εὐρεῖν.

³ ὄειν.

⁴ ἀρεα.

⁵ Πλάτωνι.

⁶ Ἀεισοτέλει.

⁷ ἢ πινι.

⁸ πάνυ.

¹ Ποδ, ubi, interrogativum, fit ab ὅ ubi, genitive
 adverbialis sine interrogatione. Est etiam σου enclit-
 ticum pro, alicubi, usquam. ² εὐρεῖν secundus Aor-
 istus infinitivi. ut *τυπέειν*. Clen. p. 58. v. 31. ab indicativo
εὐρεῖν, τοδ εὐρίσκω, sed tanquam εὐρέω. ὄειν pro ἔπει-
 ἔξειν, licet. ἢ ἔστι non licet. ut Virgilius, cernere ca-
 id est, licebat, ἰδεῖν ἴδω. Sic Gellius, est tamen inventus
⁴ ἀρεα, utrum: ἀρεα, utique, profectò. at ἀρεα, ἄς, dicitur
 imprecatio. ⁵ Πλάτων, ὠνθ, ὄς, quintæ declinationis
 simplicium. Clen. p. 22. v. 23. ⁶ Ἀεισοτέλης ut Διμα-
 δένη primæ declinationis contractorum. Clen. p. 31.
 v. 20. regitur à παρὰ quod dativum regit, quum signifi-
 ficat, apud Cl. p. 232. v. 9. ⁷ ἢ πινι pro ἢ πινι aut alicuius
 vi in acutum verso ob seq. encliticam. ⁸ πάνυ profusus, con-

nino, valde, admodum, magnopere, à πᾶς, omnis: Junctum articulo, nominis adjectivi vim habet, ut jam dictum est, Clen. pag. 231. v. 29. ut ὁ πᾶν, quod significat emphasin & celebritatem nominis, pro celebris ille, illustris vel nobilis ille, aut clarus: ergo τὸ πᾶν, nempe ὄντων, id est, ἐνδέξων, δίδοκίμων, ἐπιφανῶν, clarorum, illustrium, celebrium illorum. 9 φιλοσόφων, genitivus pluralis, qui pendet à τινι, aliquo philosophorum, vel philosopho, aut ex philosophis. fit à φίλος & amicus, amans, & σοφία, αἰ, ηῖ, sapientia, id est, amans sapientiae, seu cognitionis rerum, φιλοσοφία, studium sapientiae, ut Cicero ipse interpretatur. 10 Θεόπεμπτος, ὁ ὑπὸ θεῶ, ἢ θεῶθεν πεμφθεῖς, à Deo vel divinitus missus: à θεός Deus, & πέμπω, mitto. 11 Θεόπνευστος à Deo inspiratus: πνέω Spiro, πνέσω (tanquam à πνέω. Clen. pag. 150. v. 2. & 30.) πέπνυμαι, formatur à tertia persona praeteriti passivi πέπνυμαι. Clen. p. 126. v. 11. ut Θεόπεμπτος à πέπεμπται, cum verò fit in prima persona πέπνυμαι in tertia tamen est πέπνυμαι, σ addito nulla ratione, sed scriptorum duntaxat auctoritate & usu: Clen. p. 303. v. 25. & 34. 12 συγγραφεῖσιν, ut βασιλεῖσιν, Clen. p. 37. v. 6. 13 ἔξοχῆ, ἢ ὑπεροχῆ, excellentia, ἔξοχος, excellens, ab ἐξέχω, excello, ε mutato in ο, quod fit in verbis dissyllabis primae & secundae conjugationis, ut jam dictum est. Clenard. pag. 72. vers. 27. ab ἐχω igitur dicendum regulariter in praeterito medio, ὄχα, unde verbale ὄχη. Clenard. pag. 127. ver. 23. & compositum ἐξοχή. vide Clenard. pag. 280. versic. 46. 14 ἀξίον εἶ, dignum, æquum, vel par est, decet, εἰκός εἶ, & sæpe omisso verbo, ἀξίον, εἰκός. Illi aliquando additur infinitivus, ut ἀξίον (ἦν τῷ ἀνδρείῳ, æquum est ut vir fortis vivat. 15 βιβλίον, πῆ, & βίβλος, ἢ, liber à quo βιβλιαεῖον, item βιβλαρίδιον, & βιβλίδιον, libellus, libellulus, à βύβλος, ἢ, Papyrus. quia ex byblos seu papyro fruticis genere chartæ fieri solebant. ideo βύβλος seu βίβλος pro libro accipitur. 16 καλεῖται ut ποιεῖται, cum plurali neutro συγγράμματι, Atticè ut jam dictum est. 17 ἀπαξ semel, ἀπλῶς simpliciter ab ἀπλός, ἀπλός, simplex. Clen. 131. v. 29. à genitivo plurali, mutato γ in σ. Clenard. p. 116. v. 13. (At ἀπλός, ἀπλός, innavigabilis, πλός, πλός, navigatio, à πλέω, navigo.) ἀπυξάπλως igitur, in universum, omnino, universè, Cicero. & aliquando ἀπυξάπλως.

9 φιλοσόφων,
φιλόσοφος.

φιλοσοφία.

10 Θεοπέμ-
πτους.11 Θεοπνέ-
υστος,πνέω
πέπνυμαι.12 συγγραφεῖ-
σιν.13 ἔξοχῆ.
ἔξοχος &
ἐξέχω.

14 ἀξίον εἶ.

15 βιβλίον,
αὐτὸ ἀπὸ βίβλου.

16 καλεῖται.

17 ἀπαξ.
ἀπλῶς.

ἀπλός, ἢς.

ἀπλός, ἢς,
πλός, ἢς.πλέω
ἀπυξάπλως.

- aliquando, sine delectu, ἀγαμίξ, ἀδιακρίτως. Lucius καὶ ἀπαλας ἀπαξ ἀπὸς ἰβρίων, in omnes citra delectum contumeliosus. 18 ἢ πῶς τὰ θεῖα σοφία (subdiodiota) sapientia, aut cognitio quæ est aut versatur in ea res divinas, vel in rebus divinis: aut ἢ τὸ θεῖον τὸ ἐπισημῆμι, σιμῆσις καὶ φρένησις, rerum divinarum peritia & facultas; quomodo dicitur, ἢ πῶς τὸν νόον νόσος, id est, τὸν νεφρῶν νόσος renum dolor & cruciatus eodem sensu & casu usurpatum fuit supra, κατὰ. Vide eorum Clen. p. 285. v. 15. & p. 232. v. 15. Dicitur etiam est τὰ θεῖα, & τὰ ἀνθρώπινα opponi. 19 τὸ γινώσκων, ut in τιο, πίστεως, ἀ γινώσκω, sed tanquam γινώσκων, ἐγνώσκω, ἐπισμαί, ἐγνώσθαι. unde γινώσκων, ut πάλιν. γινώσκων autem ἀπρητιμῆν ratione præpositionis ἀπο, quanquam ἀπο simplex genitivum etiam regit. 20 ἠρημῆμος præteritum participium ab ἀρτάομαι suspendor, appendor: hic dicitur diffrahor, separor, quasi seorsum suspendor, ἀποσπῶμαι χωρίζομαι: ab ἀπο pro ἀποθεν eminus, è longinquo, procul, πῶρθεν, & ἀρτάν, ἀρτίσω, ἠρηκα. 21 μάταιος φρονος, ὁ καὶ ἢ, ut διδάμων. Clen. p. 22. v. 27. & 118. v. 1. qui inepta & absurda sapit. ἀ μάταιος vanus, inanis, eptus, & φρῶν, φρενός, ἢ, mens, cogitatio, μάταιος autem ἀ μάτῳ frustra. ut verò ἀ πολυφρον prudentis, dicitur πολυφροσῶν (Clen. p. 302. v. 44. & seq.) prudentia. ἢ μάταιοφρον auctor hic finxit μάταιοφροσῶν, quasi dicitur vana & inepta mens, absurda opinio mente concepta & inanis prudentia seu peritia. &, si mihi quoque novum aliud fingere licet, μάταιοσοφία, vana & inepta prudentia: ut dicitur μάταιολογία vaniloquentia. 22 πρῆστα, ἐπῆστα, quæ adest, aut inest, præsens participium πρῆσθην. Clen. p. 158. v. 6. 23 ἀψυχος, ὁ καὶ ἢ, καὶ πρῆσθην, inanimis, inanimatus, animæ expers, ab ἀ πρῆσθην, & ψυχή, animus, anima. 24 σῶμα, τὸ, ut βῆμα. Clen. pag. 19. v. 13. quod ita dictum voluit, quasi σῆμα sepulchrum. Est enim corpus quasi animæ sepulchrum, ἀ σῶμα servo. Nam corpus est animi custodia, & quæ carcer. 25 εἶκα similis sum, videor, præteritum medium Atticum προεῖκα, vel οἶκα. Clen. p. 149. v. 27. & p. 149. v. 3. Ergo, ἀψυχῶ πρὶν σῶματι εἶκει, corpori cuius inanimato similis est, vel corpus quoddam inanimatum videtur. Præteritum verò medium sæpe activè significat sæpe etiam passivè, & pro præsentis sumitur, ut hic.

18 ἢ πῶς τὰ θεῖα σοφία.

19 γινώσκων, γινώσκων, γινώσκων.

20 ἠρημῆμος, ἀρτάομαι, unde ἀπρητιμῆμι ἀπο ἀρτάν.

21 μάταιος φρονος, ὁ καὶ ἢ, μάταιος, φρῶν.

22 πρῆστα.

23 ἀψυχῶ.

24 σῶματι.

σῆμα,

σῆμα.

25 εἶκει.

Præteritum medium sæpe, ὅτι.

ΕΙ Δ' ἔτως ἔχει ταῦτα, ἔκ ἀρχῆς ὅτι ὅπως ἔκ ἀν' 3 πλείους ἀξία τοῖς 4 σπουδαίοις τῶν παιδῶν 5 εἴη, ὅσα τῶν συγγραμμάτων τῆ μ' 6 γλώτῃ 7 ἐλλυρίζει, 8 τῶ ἢ νῶ χειριστάνιζει, 9 τοῖς τοῖς γδ οἱ παῖδες 10 ἐσφυμναζόμενοι ἀλλοτριῶν μ' 12 ἐκμανθάνουσι γλώτῃαν, 13 ὅμως ἢ ἀλλότριον ἔδεν τ' ἐπιπῶν χειριστάνικῃς 14 θρησκείας τ' 15 μαλακῶν 16 ἐναπομάπῃνας 17 ψυχῶν.

SI verò hæc ita se habent, fieri utique non potest, quin maximi fieri debeant à bonis præceptoribus, quæcunque scripta lingua quidem Græcè sonant, sententia verò Christum spirant. In talibus enim pueri exercitati, alienam quidem discunt linguam, verumtamen alienum nihil à sua Christiana religione in mollibus animis imprimunt.

1 Οὕτως sequenti vocali, ἔτω sequente consonante, 1 ἔτως. sic, ita, τῶτον τ' τρέπον, hoc modo. Dicitur & ἔτως, quum quid in fine sententiæ affirmatur, ut infra sectione prima. 2 Οὐκ ἔδ' ὅπως, seu ἔκ ἔστιν ὅπως, non est quomodo, pro, nullo modo, nequaquam, ἔδαμῶς. At ἔκ πως, ἔδ' ὅπως ἔ, non est quin, seu fieri non potest quia, fieri ἔκ ἔδ' ὅπως non potest ut non, Budæus 933, ἀρχῆς autem, tandem, ἔκ ἔδ' utique, sæpè vacat. hic videtur addere vim, & significare ὅπως ἔ, certè, profectò. hujus igitur loci hic est sensus, nullo modo certè fieri potest ut non, vel, quin à bonis præceptoribus ea scripta maximi fieri debeant; id est, omnino certè maximi fieri debent. Nam 3 τὰ πλείους ἀξία, quali 3 πλείους ἀξία, dicas res plurimo dignæ, pro, res maximi pretii, res plurimi æstimandæ, seu pretiosissima quæque. Sic homo 4 ἔξιος τῶ πατρὸς quasi dicas, quantivis pretii. Ut Terentius: Cum faciem videas, videtur esse quantivis pretii. Hoc enim, autore Donato, ad magnitudinem refertur, non ad ἀξίῳ, parvitatem pretii. Atque ita etiam Plautus. Contra ἔ-ἀν ἀξίῳ, δένδς ἀξίος nullius pretii, vel nihili faciendus. ἀξίος αὐ-πλείῳ τ' ἀν ἀξίος cum genitivo. πολὺς, πλείων, πλείους. πολὺς. Clen. p. 123. v. 1 4 σπουδαίοις παιδῶν, pro παιδῶν 4 σπουδαίοις. ταῖς, ut jam sup. substantivo in genitivo posito, neglecto casu adjectivi. ut mox, ὅσα συγγραμμάτων, pro ὅσα cum adjectivo συγγραμμάτων, quæcunque scripta, vel, omnia scripta casu non conu- quæ. πῆς ὑπὲρ.

σπουδαῖος,
σπουδή,
σπουδω,
σπουδαῖος
σπουδότης.

ἴεῖν αὖ.

εἰ τῇ γλώττῃ.
Modus actionis
in dativo.
γλώττῃ,
Atticè pro
γλώσσα.

ἠλλυλιζέει.

ἠ πῶ νῶ,
νόθος.

ἠ τοῖς τοῖς.

ἠ ἔσθυμναζόμενοι.

γυμνός,
γυμνάσιον,
γυμναζόμενοι.
ἠ ἄλλοτριαν.

ἠ ἄλλοτριος,
οἰκεία.

qua. σπουδαῖος autem non solum studiosus, diligens, σπουδῆ studium, & hoc à σπουδῆω festino;) Item bonus probus (contra φαῦλος:) sed etiam bonus, id est, per se probatus, in sua arte peritus, ἔμπειρος, δεινός, σπουδαῖος igitur σπουδαῖος, bonus doctor seu præceptor, ἠ δεινός, ἠ παίδης, id est, doctus καὶ καλῶς παιδεύων, seu διδάσκων, sive ad mores, sive ad peritiam & cognitionem referatur, seu potius ad utrumque. ἠ εἶναι, ἠ εἶναι, vel esse debeant, ob vim particulæ potentialis ἠ εἶναι, tamen aliquando vacat. Clen. pag. 280. v. 37. Verbis. 941. εἶλω, εἶης, εἶη, præfens optativi τῶ εἶμί. Clen. p. 117. verbis. 32. τῇ γλώττῃ, modus actionis ponitur in dativo Clen. p. 230. v. 3. γλώττῃ, ἠ, ut μοῖσαι. Clen. p. 147. Atticè pro γλώσσα 2. decl. simplicium, lingua, ἠ ἄγγελος, ut pulchrè Euripides, id est, sermonum natura. Item sermo unicuique genti peculiaris, vel potius nationis forma. γλώσσης χαρακτῆρ, ἠ ἰδιώμα, lingua species seu genus, vel proprietates, ἠ ἠλλυλιζέω, σπουδῆ Græcos imitor, Græcum refero, Græcus sum, ἠ Græcis facio, Græcis faveo, Græcè loquor. Atticè igitur quæ lingua quidem vel sermone, aut dicendi forma Græcè scripta sunt, Græca sonant, aut Græca sunt, sententia verò, Christum referunt vel sapiunt, aut Christiana sententia, ἠ πῶ νῶ sententia, vel sensu, infra, sect. 3. initio. τῆ νόια, à νόθος, νόος (Clen. pag. 131. v. 24. & p. 135. v. 11. mens, animus, cogitatio, intellectus, διαλογίαι hic sententia, sensus. ἠ τοῖς τοῖς, τοιαύτη, τοῖς τοῖς, à τοῖς τοῖς ἔτθος hic. Clen. p. 112. v. 19. & p. 129. ver. 20. τῶ τοῖς regitur ab ἐσθυμναζόμενοι, vi præpositionis ἐν, Clen. pag. 278. v. 16. quasi dicas ἐν τοῖς τοῖς γυμναζόμενοι talibus exercitati, ἠ verso in γ obsequens γ. Clen. pag. verfic. 15, & 27. ἠ γυμναζόμενοι exerceor, me exerceo à γυμνός nudus. unde γυμνάσιον locus in quo nudi sententia exercebant. Jam sumitur pro ludo literario, ubi puerorum ingenia literis discendis exercentur. ἠ ἄλλοτριος, ἠ ἄλλοτριαν, ἠ ἄλλοτρια γλώττῃ, id est, ἠ ἄλλοτρια, ἠ ἔξην, ἠ ἄλλοτριαν peregrina, alterius gentis; contra, ἠ ἄλλοτριαν, ἠ πατρία, ἠ ἐπιχώρα, ἠ συμφορή, ἠ ἠμεδαπὴ, lingua patriæ domestica, nostræ gentis, vernacula. At hic, ἠ ἄλλοτριαν, ἠ ἄλλοτριαν, metaphorice nihil alienum: alienum autem est, abhorrens, non consentaneum, dissentaneum, ἠ ἄλλοτριαν, ἠ ἄλλοτριαν, diversum, diversam naturam habens, ἠ ἄλλοτριαν.

ἀποικός, ἀπὸ δὲν, ut infra sect. 24. ἀπικός, καὶ πάντως ἀλλότειον ἔ, &c. cum genitivo τῆ ἐαυτοῦ, id est, ἦς, sua ipsorum, vel sua: ut τὰ μὲ χήματα, id est, ἐμὰ, meæ facultates. A Græcis enim, primitivorum genitivipro propriis & à se ductis possessivis sæpè usurpantur, ut jam supra. Clen. p. 112. v. 11. quomodo autem inflectatur ἐαυτοῦ, & quem usum habeat, vide Clen. pag. 111. v. 10. ¹² ἐμμανθάνω σε, ex te intelligo seu cognosco, perspicio, quasi μανθάνω ἐκ σε. ἐμμανθάναειν τῷ Ἰωάννη, discere linguam seu perdiscere: Nam τὸ ἐκ, vim simplicis auget. Clenard. pag. 293. v. 7. ¹³ ὁμῶς tamen (ὁμῆ simul) ὁμῶς ὅ quasi dicas, tamen verò, pro veruntamen. Sic invertitur εἰ καὶ, ἢ &, pro etsi, etiamsi, καὶ τοι. ¹⁴ θρησκεία, superstitionis quibusdam ceremoniis & ritibus Deum colo. verbum à Thracibus deductum, apud quos Orpheus deorum cultum invenerit, quo postea usi sunt Græcorum plerique; & simpliciter colo, veneror, σέβομαι, εὐσεβῶ, unde hic θρησκεία, αἱ, ἡ, θρησκεία. ut οἰκία, σέβασμα, πῖ, cultus. Nam à verbis in δὲ verbalia in εἶα sũnt, sic βασιλεία regnum, infra à βασ- ab δὲ. λείω. Clen. pag. 27. v. 28. ¹⁵ μαλακός, ἡ, ὄν, mollis: ¹⁵ μαλακαῖς. contrà, σκληρός durus: metaphoricās μαλακῆ ψυχῆ, μαλακός, id est, ἀπαλῆ, ἀταλῆ, teneri animi, id est, juveniles: cum adjunctis. unde μαλάσσω, ξω, χα, mollio: à quo μαλάχη malva, ¹⁶ ψυχῆς. ab emolliendo ventre quasi molva. ¹⁶ ψυχῆς, Dativus ¹⁷ ἐναπομάτ- plural. pendens ab ἐναπομάτῃμαι, ratione præpositionis τόνται. εν, ut paulò antè, τοῖς τοῖς ἐσθυριζόμενοι. ¹⁷ ἀπομάτῃ, ἀπομάτῃω. exprimo, effingo. ἐναπομάτῃν τῷ ἀιχμῶν, imprimere dedecus, infamie notam inurere, ἀειπέην, εἰρεῖν, ἢ ἀποποιεῖν τινὶ ἀιχμῶν, ἀδοξίαν, afferre alicui dedecus, infamiam inferre vel imprimere alicui. ἀειβαλεῖν πινὰ ἀιχμῶν, καταπέσαι πινὰ εἰς ἀπμίαν, conjicere aliquem in ignominiam, afficere aliquem ignominia.

Ἄμω δὲ ταῦτα 2 τὸ
παρὸν βιβλίον, 3 βρα-
χὴ 4 μὲ ὄν 5 ἐν βρα-
χῆ ὅ πολλὰ 6 ἀειχρον;
τοῖς 7 ἐλλυνοχριστιανίζον
8 ἐπιθυμοῦσιν 9 οἶμαι
10 ἀπορίσθην. ἀμὲν 11 ἀεὶ μὲ

AMbo verò hæc præ-
sentem librum, bre-
vem quidem illum,
sed brevitate multa sua con-
tinentem, iis qui Græcè
Christum nosse & sapere
cupiunt, suppedaturus

¹² ἐμμανθά-
νω σε.

ἐμμανθάνω.
ἐκ in compo-
sitis.

¹³ ὁμῶς ὅ,
εἰ καὶ.

¹⁴ θρησκεία.

θρησκεία.

In εἶα verbalia
ab δὲ.

¹⁵ μαλακαῖς.

cum adjunctis.

¹⁶ ψυχῆς.

¹⁷ ἐναπομάτ-
τόνται.

ἀπομάτῃω.

τὸ ἐν αὐτῷ ¹² ἐρμηνεύσας,
¹³ λέγω ὃ τὸ ἐν ἐκλογῇ
¹⁴ ὀνομάτων καὶ ¹⁵ σωθῆσιν
¹⁶ κειμένων, ἄλλος ¹⁷ εἰπά-
 τω (ἔγδ ¹⁸ εἰμι ¹⁹ οἶθ
²⁰ πειλολογεῖν.) τῆ ὃ ἐν
 αὐτῷ ²¹ διακρινόμεναι πα-
 ρεία αὐτὰ τὰ κατ' ἔξο-
 χλῆ, ὡς ²² εἴρηται, ²³ κα-
 λέμεθα Βιβλία, ²⁴ (ἔξ
 ἂν ²⁵ ἐκείνη, ²⁶ ὡς εἰχὸς,
²⁷ συμπραγιάθη) ²⁸ ἀπο-
 χρώντως ²⁹ μαρτυρήσας.

spero. Verum de ea, qui
 in eo est, interpretatione
 ea inquam, quæ in verbo
 rum electione & compo-
 sitione sita est, alius dicitur
 (non enim sum talis, ut de
 me ipso loqui velim) accu-
 ratè verò traditam in eo in-
 stituentiam, ipsa, quæ per
 excellentiam, ut dictum est,
 vocantur, Biblia (ex quibus
 illa, ut decuit, collecta
 est) abunde suo testimonio
 comprobabant.

¹ ἀμφω ὃ,
 Dualis cum
 plurali.

² τὸ παρόν.
³ βραχέ.

⁴ μὲ ὄν.
⁵ ἐν βραχέ,
 ὡς similia.

⁶ πειλέχων,
 πειλέχω.
 πειλοχῆ.

¹ Ἀμφω ταῦτα, ambo hæc (vel ἀμφοτέρων τοῦτο
 trumque hoc) dualis cum plurali, ut infra sectione 4
 δύο κοινὰ ὄντα: quod fit etiam in nominibus & verbis
 Clen. p. v. 22. ἀμφω, ἀμφοῖν, ut λόγῳ, λόγοις, in duali
 Clen. pag. 15. v. 22. ² παρὼν, ἔσα, ὄν, præsens, à πᾶρ
 ad, juxta, & εἰμι sum. Clen. pag. 157. v. 18. ³ βραχέ
 μὲ ὄν, ad verbum, breve quidem existens, ut vulgò, est
 reit. sed id participium Græcè ea forma positum, Latine
 rarè exprimitur. Ejus itaque loco, substitui, τῆ
 vel ἐκείνο, ille, ne profus vacet. Sic ὄντα, ἐπαρχοῦσα &
 τυχεύοντα, verto aliquando hominem, si locus id ferat
 vel, qui est, aut fit, ut ne participium planè otiosum sit
 βραχέ, εἶα, ὄ, Clen. p. 119. v. 3. brevis, exiguus, pau-
 vus, μικρὸς, ὀλίγθ. Contrὰ μακρὸς, μέγας, πολλὸς
 longus, magnus, ingens. ⁴ ἂν, ἔσα, ὄν, sæpe vacat. ⁵ ἐν
 βραχέ subauditur χρών, brevi tempore: sæpius autem
 ut hic, subauditur λόγῳ, paucis, vel paucis verbis, bre-
 viter, βραχέως: Sic διὰ βραχέων, ἐν βραχέων, sub-
 auditur ῥημάτων aut λόγων, δι' ὀλίγων. Contrὰ, διὰ
 πλείονων pluribus. ut infra, sectione 2. vel ἐν βραχέ
 pro, ἐν βραχέητι, brevitate, ut sit βραχέ, pro, βραχέητι
 concretum pro abstracto, ut sæpissimè βραχέ, & con-
 tractè βραχέ. Clen. pag. 132 v. 12. ⁶ πειλέχων, ἔσα, ὄν
 à πειλέχω, complector, contineo: à περι circum, ἀμφοῖ
 & ἔχω habeo, teneo. à quo πειλοχῆ complexio, compre-
 hensio: Item περιόθ, ambitus: & πᾶσι, argu-
 mentum libri, summa rerum paucis comprehensio. Sic

Sic Terentii Comœdiarum argumenta, à Sulpitio *πει-
οχαί* dicuntur. ⁷ *ἑλλωχριστιανίζην*, verbum eleganter ⁷ *ἑλλωχρει-
στανίζην*.
ἡλιώτη μὲ ἑλλωρίζην, πῶ ἢ νῶ χριστιανίζην, unà cum
 Græca lingua Christum nosse, sapere & profiteri. ⁸ *ἔπι-
θυμῶσιν*, ut *πίθωσιν*, dativus pluralis participii, id est,
ἐπιθυμῶσιν, ὀρεγόμενοις, cupientibus, ab *ἐπιθυμῶ* cupio,
 quod fit à *θυμός*, ὁ, animus, quasi dicas, in animo ha-
 beo. *ἐν ἐπιθυμίᾳ γίγνομαι*. ⁹ *οἶομαι, οἶμαι, νομίζω*, ru-
 to, *ἐλπίζω* spero. Clenard. pag. 204. v. 26. ¹⁰ *πορίσειν*,
 futurum τῆ *πορίζω*, præbeo, *παρέχω*, à *πέρθω*, de quo
 supra. Nam omnia in *ίζω* à 'nominibus fiunt, & acti-
 vē significant. Clenard. pag. 90. vers. 44. ¹¹ *πεὶ τ' ἐν
αὐτῷ*, subauditur *ἔσης*, de ea quæ in ipso est, id est
 brevius, de illius interpretatione. ¹² *ἑρμῶνεία, ας, ἦ*, in-
 terpretatio, dictio, eloquentio (quomodo hic non malè
 forsitan vertatur, ut ex parenthesi constat: nam elocutio
 in verborum delectu & apta compositione sita est) ab
ἑρμῶνείω interpretor, explico, ut *βασιλεία à βασιλεύω*. *ἑρμῶνείω*.
 Clen. pag. 127. v. 28. *ἑρμῶνείας* interpretes, ab *ἑρμῶνείας* *ἑρμῶνείας*.
ἑρμῆς, Mercurius, poëtis, nuncius & interpretes deorum *ἑρμῶνείας ἑρμῆς*.
 (ab *εἶρω* nuntio, *ἀρρῶνείω*.) Nempe oratio, quæ est
 mentis interpret. ¹³ *λέγω ἢ τ' ἐν κειμένῳ*, quasi dicas, ¹³ *λέγω ἢ τ'.*
 dico verò sita, id est, de ea inquam quæ sita est. de
ἐκλογῇ, delectus, electio, à præterito medio *λέλογα*, *ἐκλογῇ*.
 dictum est jam supra. ¹⁴ *ὄνομα, πὸ*, nomen, unde *ὀνο-
μαίζω* infra, nomino. ¹⁵ *σωθείς*, ut *πίλις*: *θείς* au-
 tem, quod (satis superque inculcatum, iterum repeto
 propter anomaliam aliquam) formatur à 2. persona
 præteriti perfecti passivi *τέθεισαι*, rejecto *ι*, vel tanquam
 à regulari *τέθεισαι*. Nam penultima præteriti passivi
 verborum in *μι* brevis est. Clen. p. 108. v. 21. & infra.
¹⁶ *κείμενον, ἦ, ὄν*, situs, positus, à *κείμαι, κείσαι, κείτω*, ¹⁶ *κείμενον*.
 tanquam à *κείμαι*, jaceo, situs sum. Clenard. pag. 163. *κείμαι*
 v. 21. ¹⁷ *εἶπον, εἶπάτω*, Aoristus primus imperativi, τῆ ¹⁷ *εἶπάτω*.
ἀρρῶνείω, sed tanquam *εἶπω, εἶπον, εἶπα*, assumpto *ι* pro
 augmento, quod servatur in omni modo & participio,
 ut & in 2. Aoristo. Clen. pag. 147. v. 45. & p. 148. v.
 5. & pag. 194. vers. 5. ¹⁸ *ἑμὶ εἶμι*, pro *ἑμὶ εἶμι*. Nam ¹⁸ *ἑμὶ enclitici-*
 τὸ *ἑμὶ* encliticum rejicit accentum in ultimam superio-
 ris dictionis. Clen. p. 226. v. 6. & seq. ¹⁹ *οἷον* qualis ¹⁹ *οἷον*.
 (*οἷον* solus) interdum subauditum habet ante se *τοιοῦτος οἷον*.

οὐ
ἰθὺς cum
infinitivo.

10 ἀπειλο-
λογεῖν.

Gravitonum
verbum com-
positione fit cir-
cumflexum.

οἰκονομέω.

21 διακει-
βόμενην.

ἀκείβημαι.

ἀκείβης.

22 εἶρη).

εἶρημαι.

αἰρέω.

23 καλέω.

24 εἶς ἄν.

εἶ

25 εἰκίνη.

26 ὡς εἰκός.

εἰκώς.

27 συμπερι-
σπν.

ἐσθίζομαι.

ἐσθίζω.

ἐσθίζω.

28 ἀποχρῶν-
τως.

ἀποχρῶμαι.

29 μαρτυρήσει

μαρτυρέω.

ralis, & quidem cum infinitivo. sed illud οὐθὺς resolu-
dum in ὄσει, vel ὄσι, aut ὄσις : quomodo hic, εἶχ οἶός ἐστι
ἀπειλολογεῖν, non sum talis, ut de me loquar, ut
ipse jactem, qui me ipsum prædicare velim. 20 ἀπειλο-
λογεῖν enim est de se loqui, ipsum se prædicare & jactem
ut solent homines gloriosi & vani : εἶ παρ' ἐμοῦ, αὐτός, &c.
70. Verbum autem gravitonum compositione fit
circumflexum. Clen. p. 90. v. 44. Ubi dicitur etiam
adjectivis compositivis fieri circumflexa, ut ab οἰκονο-
μέω, οἰκονομέω (ab οἶκος & νέμω) domum dispense,
distribuo, seu rego. 21 διακειβόμενην ut χειρὸς ἐλάττω
Clen. p. 87. v. 6. ab ἀκείβημαι, quod fit ab ἀκείβημαι,
quo supra. ἀκείβηδαι autem & διακείβηδαι dicitur
aliqua, 1. exactè fieri, exquisita & exacta cura diligenti-
que elaborari. παιδεία διακείβημένη, vel cum præterito
διακείβημένη, doctrina seu institutio accuratè compo-
descripta vel tradita, διακείβης. 22 εἶρημαι, ἦμαι, ἦμαι
dictus sum, es, est, præteritum τῷ ἀγορεύω, sed tanquam
ἐρέω, εἶρηκα, hic εἶρη) impersonaliter dictum est. Clen.
p. 181. v. 8. non mutat ε in η, sed assumit ι, ratione
genti. Clenardus pag. 139. versic. 30. 23 καλέω
ut ποιεῖν. Clen. p. 81. vers. 1. 24 εἶς, sequente voca-
li, εἶς ἄν ἐ quibus : εἶ, sequente consonante, εἶ τῶν
ex his. 25 εἰκίνη, subaudito παιδεία. 26 ὡς εἰκός, ut
ὡς ἀξίον, subaudito ὅστις, ut par est, ut verisimile, proba-
bile, aut consentaneum est (pro ratione scilicet loci)
debet, vel decuit. εἰκώς, εἰκῆα, εἰκός, participium præ-
riti medii τῷ εἶκα pro οἶκα, non mutato εἶ in οἶ, ut
εἶκα, Attico præterito fit εἶκώς. Clen. p. 145. v. 3. & 27
ἠερίσθω (remota præpositione, nam id est factus
lius, plerumque ita à me fiet, nisi quid aliud suadet)
Aoristus primus passivus. Clenard pag. 66. vers. 31.
ἐσθίζομαι, præteritum ἠερίσθω, ascito σ in penulti-
mam. Clen. p. 63. v. 6. & sequente : fit ab ἐσθίζω, ὅτι
latitia cœna, in quam scilicet suum quisque sibi
confert. ἐσθίζω, στω, κα, emendico, colligo, συλλέγω
28 ἀποχρῶντος, ἀρκιώτως, ἐξαρκιώτως, sufficiente
abunde, satis, quantum satis est, plenissime, ἰκανῶς, ἰκανῶς
πληροποιημένως : adverbium factum ex participio ἀπο-
χρῶντος, ἄν. Clen. p. 82. v. 22. genitivo plurali ἀποχρῶντων
in verso in σ. Clen. p. 116. v. 13. ab ἀποχρῶμαι, contentum
sum : ἀποχρῶ sufficit. 29 μαρτυρήσει, μαρτυρέω, μαρτυρῶ

οὐκ ἔστι λόγος, testimonium perhibeo iis quæ dicis, testimonio meo comprobabo ea quæ à te dicuntur. Sic μαρτυρῶ σοὶ laudis testimonium tibi tribuo, testimonio meo te orno, tibi assentior, fit à μάρτυρ testis. μαρτυρήσει autem futurum, ut ποιήσει. Clen. p. 78. v. 20.

Ἄγετε τοίνυν ² ὑμεῖς, ³ ὅσοις ἔ + ἀκρίβη-
λα παιδείσεως μέλει, τοῦ-
το τὸ βιβλιακόν ἢ ⁵ τοι-
ετόπτοις ⁶ πλοῖσι ⁷ παρο-
φέρετε, καὶ ἐν αὐτῷ ⁸ δι-
μενεῖν τε καὶ ⁹ διανυκτε-
ρεῖν αὐτοῦς ¹⁰ καλεῖσθε,
ἐδ' ¹¹ ἔατε ¹² ηλικίας
μηδὲ ¹³ κατ' ὄναρ, ¹⁴ τὸ
δὴ λεγόμενον, εἰς τὰ ¹⁵ πρὸ
ἕξωθεν συγγραφίαν διδά-
γματα ¹⁶ παρεκύθησαν ἄλ-
λά ¹⁷ φθάνετε διδασκόν-
τες αὐτοῦς, τί τὸ ¹⁸ μέ-
γιστον παρὰ χριστιανῶν ἀ-
γαθόν, πρὶν ἢ φιλοσόφων
περὶ τῆς ¹⁹ διαπληκτι-
σμών ἐκτίθεσθαι. ἵνα μὴ
²⁰ λάθωσιν ἀπὲρ χριστιανῶν
²¹ καλῶν καὶ ἀγαθῶν φιλο-
σοφοὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ὄντες.
²² Ἐῤῥωθε.

AGite igitur vos, qui-
buscumque de pura
institutione curæ est, hunc
libellum aut ejusmodi
quempiam pueris offerre,
& in eo toto dies tran-
sigerere ac pernoctare ipsos
jubete, nec sinite eos,
dum teneræ sunt ætatis,
ne per somnium quidem,
quod dici solet, in exter-
norum scriptorum docu-
menta transuerfis oculis
inspicere: sed prius doce-
te ipsos, quodnam sit pro-
ximum apud Christianos
bonum, quàm Philosophorum
de eo digladiationem exponatis,
ut ne
pro bonis Christianis bo-
ni Philosophi præter men-
tem & consilium fiant.
Valete.

¹ Ἄγε adverbium hortantis, factum ex imperativo τοῦ ¹ Ἄγετε!
ἄγω, ut Latinis, agè, agendum, agelis, eia, quando com-
pellatur unus, & aliquando etiam complures, ut Lati-
nis agendum: quum plures, ἄγετε, ut hic. ² ὑμεῖς vos, ³ ὑμεῖς:
σύ, ut ἡμεῖς ab ἐγώ. Clen. p. 110. v. 12. ³ ὅσῳ, quantus: ³ ὅσοις:
ὅσοι quicumque, quotquot. ὅσοις autem pendet à μέλει, μέλει.
cum παιδείσεως: dicimus enim μέλει μοι τῆς, περὶ &
ὑπὲρ τῆς, & μέλει μοι τῆς, hoc mihi est curæ, hujus rei
curam gero, & de hoc mihi curæ est. de hoc autem verbo,
vide Clen. p. 178. v. 36. & p. 179. v. 51. & sequente. + ἀ-
κρίβηλος, ὁ καὶ ἢ, (Θ enim commune est in compositis &
derivatis Atticè. Clen. p. 118. vers. 13.) propriè cui scoria
D i nulla

κίβδηλθ.
κίβδης.
ἰ τοῦτό π.

6 παισί.
7 προσφέρετε.

προσφέρω.
προφέρω.
διμερέυην.
8 ἡμερέυω.
διὰ in composi-
tione auget.

9 διανυκτε-
ρέυην.

ἀγρυπνεῖν.

10 κέλευτε.
κέλυω.
11 ἔατε.
ἔάω.

12 ηλικῆτες.
ηλικθ.
ηλικῆτθ.
De corporis
magnitudine
θ̄ aetate.

13 καὶ ὄνυρ.

nulla admixta est : dicitur de metallis, in quibus spura
tia, quæ coctione excerni solet, nulla omnino remanet
metaphoricōs sincerus, purus, εἰλικεινῆς, ἀφελῆς, καὶ
εὖς, ἀκέραιθ, ἀνυπικεῖθ. Contrā, κίβδηλος, lit.
κίβδης lutum, propriè recrementum seu fæx metallorum
igni purgatorum. ἰ τοῦτό π cum duplici accentu obli-
quentem encliticam, quæ rejicit accentum suum in ubi-
mam præcedentis dictionis. Cl. p. 226. v. 2. & seq. 6 παι-
pueris, dativus pluralis à dativo singulari παιδί, reman-
δ. Cl. p. 32. v. 32. à πᾶσι puer. 7 προσφέρετε. 2. pericō-
pluralis imperativi, præsentis temporis, ut τύπητε Cl.
p. 56. v. 16. ita mox καλέετε. à προσφέρω, offero, exhibeo,
porrigo παρέγω : At προσφέρω, profero, in medicinam
affero, propono. 8 ἡμερέυω (ab ἡμέρα, dies) diem traduco.
διμερέυω totum diem transigo, (διὰ enim in compositione
auget) diem totum duco. quomodo Xenophon ἀ-
μερέυην ἀσπλον καὶ ἀποσπον, sine cibo potuque diem traduco-
re. Et Plutar. διμερέυην ἀνείκετον καὶ ἀδειπνον impera-
sum & incœnatum, diem totum durare. 9 νυκτερέυην
tem (à νύξ νυκτῆς, n̄. Clen. p. 23. v. 34. & p. 135. v. 30. &
seq. p.) nocte aliquid facere, διανυκτερέυην verò, per-
noctare, totam noctem in re aliqua transigere. quod Atti-
cici usurpant pro ἀγρυπνεῖν in omnem noctem degerere
pervigilare. utrumque autem hoc dicendi genus expro-
bit Horatius, quum ait in arte poetica, vos exemplaria gra-
ca nocturna versate manu, versate diurna : ὑμεῖς δ' ἐν τῇ
συγγράμμασιν ἐλληνικαῖς (ἢ ἐν τοῖς ἑλλήνων δὲ
μνημονεύμασι) διμερέυετε τε καὶ διανυκτερέυετε. 10 κε-
λέυω, σω, κα, jubeo, hortor. 11 ἔάω, ἔάσω, εἰάω, ἄω, ἄω, ἄω, ἄω
1. εἰάσω (non mutato ε in η pro augmento temporali, sed
ε assumpto) sino, patior. Cl. p. 139. v. 20. ἔατε autem
præsens imperativi contractum ut βοᾶτε. Clen. p. 82. v. 1.
12 ηλικῆτθ, ηλικῆτθ, ηλικῆτθ, & ηλικῆτθ tantum
corporea magnitudine (correlativum τῷ ἡλικῆος & ηλικῆ-
κος, quantus) aliquando etiam dicitur de ætate, pro tunc
ætatis, vel ejus ætatis, ut hic ηλικῆτες (ὄντας subaudi-
eos dum adhuc ejus ætatis sunt, vel ea ætate præditos, &
ea ætate : generaliter dicitur de ætate tam minore quam
majore, hic de tenera : quasi dicas dum teneræ sunt æta-
tis, ideoque bonis statim præceptis ac moribus imbuentibus
13 ὄνυρ, τὸ, indeclinabile, ὄνειρον, τὸ & ὄνειρος, ὄ, somnium
καὶ ὄνυρ & καθ' ὕπνους, per quietem, per somnium, in loco

nis. & sæpius ὄναρ absoluté. ἐν ὀνείρω inter somnandum
 μή ὃ καὶ ὄναρ, ἔσ' ἐν ὀνείρω, ne in somnis quidem, ne per
 somnium quidem, id est, ne minimum quidem, ut Epistolæ
 initio, ἔσ' ἔχθ' & infra ἔσ' ὁ, ποιῶ, quasi dicas, ne vel
 dormitando, aut somniando quidem, ut vulgò, *non pas mes-
 me en songeant*, pro nullo modo, nulla ratione, nullo tem-
 pore, ait Erasmus in proverbio, ne per somnium quidem.

¹⁴ τὸ δὴ λεγόμενον, per parenthesis inclusum, ut hic, si-
 gnificat, quod dici solet, quod quidem dici solet, subau-
 dio χτ', quasi dicas secundum id quod dicitur, quod di-
 citur proverbio, ut est in proverbio, ut vulgò dici solet, ὡς
 λέγει, ut dicitur: λεγόμενον, ut τυπόμενον. Cl. p. 70. v. 29.

δὴ sanè, quidem, aliquando vacat. ¹⁵ τ' ἔξωθεν subaudio
 ὄντων, id est, ἔξωπικῶν, ut jam supra. ¹⁶ κύπῳ, ψω, φα,
 pronus sum, oculos demitto. παρακύπῳ inclinato capite
 obiter, & quasi prætereundo aspicio, leviter incumbo,
 paulisper vel aliquantum inspicio ad aliquid aspicien-
 dum, quasi per transitum incumbo, ut hic: nam *παρα*

in compositione aliquando imminuit, & significat obi-
 ter. Cl. p. 299. v. 25. aliquando intendit, venustatemque
 habet, pro penitus. (qua de re Bud. 537. 646. 682. & seq.
 Item 648. & præcipuè si cætera percurrere non licet, 71.

ubi hoc verbum explicat & illustrat.) Idem quod ἐπι-
 κύπῳ, propenso collo & accuratè introspicio, in aliquid
 omni studio incumbo, vulgò, *avoir la tete sur quelque chose*,
 pro, adhæreo, affixus sum. cum autem incumbere signi-
 ficet ut plurimum animi corporisque contentionem &
 summum studium, hic simplicius, & opinor convenien-
 tius verti, transueris oculis inspicere, ut τὸ *παρα* exprime-

rem. ¹⁷ φθάνω, φθάσω, ἔφθαλα, tanquam à φθάω, Aor.
 2. ἔφθλω, tanquam à φθῆμι Clen. p. 217. v. 22. prævenio,
 anrevertō, occupo, *προεκαταλαμβάνω*, cum participio
 φθάνετε, διδάσκειτε, prius docete, vel simpliciter, docete,
 vel statim docete, aut fortasse propius Græcis, occupate
 docere: quomodo Livius hanc Græcam dicendi for-
 mam imitatus dixit, occupant bellum facere, quasi φθά-
 νει πολέμουῖτες, priores bellum faciunt. Idem, occu-
 pat transire, φθάνει μεταβαίνων prior vel prius transit. In-
 terdum verò post participium ponitur particula *πρὶν* cum
 infinit. ut hic, *πρὶν ἐκλίθεσθε*, quam, vel prius quam expo-
 natis; vel significatione pass. prius quam illa digladiatio
 exponatur. Id est *πρὶν ἢ*: quæ duæ particule loco

¹⁴ τὸ δὴ λε-
 γόμενον.

¹⁵ τ' ἔξωθεν.

¹⁶ παρακύ-
 πῳ.

παρακύπῳ.
 παρα in com-
 positione.

ἐπικύπῳ.

¹⁷ φθάνετε.

φθάνω, cum
 participio.

18 μέγισον.
μέγας.

19 διαπλη-
κισμὸν.

διαπληκτί-
ζομαι.

πλήκῃς.

πλήγω.

πληγῆ.

πληκτερον.

20 λάθωσιν.

λανθάνω.

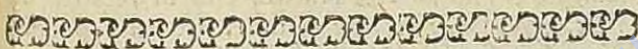
λάθω ejusque
constructio, &
significatio.

λανθάνειν εαυ-
τὸν ποιεῖν τῷ
τι.

21 καλὸς κα-
χός.

τὸ πρῖν aliquando τῷ φθάνειν subjiuntur. 18 μέγας, μέ-
ζων, μέγιστος, magnus, major, maximus. Clen. p. 122. v. 30.
μέγιστον ἀγαθόν, maximum bonum. aut, ut sæpius dicitur,
summum bonum, quo nullum est aliud superius aut ma-
jus, quo uno reliqua continentur, & ad quod unum, tan-
quam ad scopum cætera omnia referuntur, ut dicitur
sectionis primæ initio. 19 διαπληκτισμὸς, ὁ, proprie alter-
catio, qua venit ad manus. hic intelligitur illa sententi-
arum pugna & contrarietas quæ inter Philosophos de
summo bono fuit, aut, ut ait Cicero, de bonorum fini-
bus, qui ea de re opus & elegans & eruditum scripsit. Vi-
de etiam Diogenem Laertium, & Erasmi dialogum, cui
nomen est Epicureus. fit autem à διαπληκτίζομαι, utique
ad plagas venio, in altercatione digladior, pugno. à πλε-
κῃς, ὁ, (ut χεύσης. Clen. p. 10. v. 11.) percussor, à
πλήγω, ξω, χα, percutio: unde πληγῆ plaga, & πλη-
κτερον percutiendi instrumentum, quod de rebus variis di-
citur. 20 λάθω, ἔσ, η, ut πύπω. Clen. pag. 58. vers. 17. se-
cundus Aoristus subjunctivi τῷ λανθάνω, lateo, sed tateo
quam λήθω, λήσω, λέληκα. aoristus secundus ἔλαθον.
Clen. p. 54. v. 23. & seq. & p. 204. v. 15. hic autem ex-
ponitur, ut sæpe alias, per τὸ imprudens, imprudenter,
aut per imprudentiam, sed ita ut participium illi adju-
ctum convertatur in suum verbum, quod erit ejus tem-
poris & modi, cujus erat λανθάνω. Itaque vertendum he-
ρὸντες participium per eundem modum & tempus, quo est
λάθωσι, dicendumque ὡς αὐτὸν ἢ, sint, fiant, aut
evadant, & λάθωσι imprudenter, imprudentes, aut per
imprudentiam, vulgò, de peir qui ils ne denientent philo-
sophes sans y penser, vel sans y avoir pense, n'y pensant, pensant
sans qu'ils yeussent per se. Dicitur enim aliquis scripsit
λανθάνειν ποιῶν τι, quum imprudens aliquid facit, aut
quum non sentit nec animadvertit se id facere, vel quum
ignorat id se facere. Additur aliquando accusativus per-
sonæ cum participio, aliquando alterum omittitur, ut
accusativus, vel participium. Puto tamen hic posse com-
modius verti, ut ne præter mentem & consilium fiant, aut
evadant, &c. 21 καλὸς pulcher, honestus, commoda-
κάχαθός, pro καὶ ἀγαθός & bonus, καλὸς κάχαθός, vir
probus, vir æqui & honesti amans, τῷ καλὸς vacante, ut
hic καλοὶ κάχαθοι id est boni. Item vir strenuus, quum
dicas, qui bonam operam bello navat, ut vulgò, un bon
soldat.

foldat: id est fortis & strenuus, τῷ καλῶς etiam otioso. Terriò, honestus seu honoratus vir, vel honesto loco natus, vulgò, *homme de qualite, homme de bonne & honorable maison, homme de bon lieu*: id est ἐνδοξοῦ, ἐντιμοῦ, διδοκίμος, δὲ κλειῆς, κλυτὸς, celebris & clarus. sed de hoc plura Stephanus. ²² Ἐρρώθετε valete, secunda persona ²² Ἐρρώθετε, pluralis imperativi, præteriti temporis, ἀράννυμι sed tanquam ῥάω. Clen. p. 209. v. 6. ῥάωσα, ἔρρώκα, ἔρρώμαι, ἔρρώσαι, unde imperativus. Clen. p. 67. v. 30. & p. 68. v. 1 ἔρρωσο, ἔρρώσω: ἔρρώθεν, ἔρρώθων: ἔρρώθε, ἔρρώθωσαν. Jam tandem tu quoque, Lector, ἔρρώσο, & quæ in tuam gratiam, in bella hac Epistola excutienda, sum meditatus, boni consule, iisque fruiere, ut ad cætera quæ sequentur, paratior & aptior fias.

E P I K O S H E N R I C U S

Στέφανος παντὶ τῷ πε- Stephanus cuius circa
ρὶ τὸν Χριστιανισμόν ² νο- Christianismum malè ha-
σῶντι ³ ὑγίαι- benti, Sanitarem (pre-
νειν. catur.)

⁴ Ὡς τὰν ἄκασαν, ⁶ κ' ἐν φρεσὶν ⁷ βάλου ⁸ λόγον.

⁹ Πάλαι γέ ὅσοι ¹⁰ τύψανον ¹¹ Πλατωνικοὶ,

ἢ καὶ ¹² ὀτρυνώσιν ¹³ σοφῶν ¹⁴ ἐπώνυμοι,

¹⁵ Ἐπεισεύδον αὐτὰ μαθητῶν τὰ ¹⁶ δόγματα.

¹⁷ Κ' ἄφεις ¹⁸ μαθητῆς

¹⁹ καθηγητῶν ²⁰ ἐόντων

²¹ Ἀπεφκαλύπτως

²² ἔξερῆν ²³ ἠχύνετο.

HEUS tu audi, & in mente versa sermonem (hunc.)

Olim quidem quicunque erant Platonici,

Aut etiam à quocunque philosophorum denominati

Properabant ipsius discere dogmata:

Et nullus discipulus præceptorem suum

Apertè dicere verebatur.

¹ Περὶ τῷ χριστιανισμῶν, circa Christianismum, vel in ¹ πρὸς Christianismo, ut initio, καὶ τῶν παίδευσιν, circa institutionem, vel, in institutione. ² τῶν νοσοῦντων, laboranti, erranti, ² νοσοῦντι. ² νοσοῦντι.

νοσῆν.

3 ὑγιαίνην.

Agessilaus ad
Menecratem
medicum.

4 ὦ τῶν.

ἔπις.

5 ἀκυσον.

ἀκῆω.

6 κ' ἐν.

φρεσὶν pro

φρεσὶ.

7 additum.

φρῶν.

Pluralis pro
singulari.

εἰς θυμὸν

βάλλεαι.

7 βάλλε.

βάλλομαι.

participio adjunctum, ut ex Bud. & Beza infra dicitur eadem autem metaphora dicitur apud Chrysoctomum νοσῆν, qui hæresim aliquam imbibit, quum ait, οἱ τὰ Μανιχαίων νοσῶντες, Manichæorum hæresi infecti. & τῶν τὰ μοι εἶρη) χτ' ἢ τὰ ποιαῶτα νοσῶντων, hæc mihi (id est à me) dicta sunt contra eos qui errore isto laborant, vel qui errorem istum sequuntur. huic opponitur 3 ὑγιαίνην valere, sanum esse: metaphoricòs sapere & rectè sentire, sana mente esse. νοῦν ἔχειν, δὲ φρονεῖν. Sic Agessilaus Menecrati medico, qui se Jovem cognominans non erubuisse, in fronte Epistolæ scripsit ὑγιαίνην, sanitorem illi mentem optans. Ut autem χαιρεῖν, verti salutem: ita hic ὑγιαίνην sanitatem, ὑγίαν subaudio precatur, δὲ χεῖται. 4 ὦ τῶν ὁ amice, heus tu, ὁ bone vir, quæsi, fodes, pro ὦ ἐπὶν ab ἔπις amicus: ἐπὶν in vocativo, ἐρμῆς, ἐρμῶν; μέγιστος, μεγιστῶν mutato accentu. ὦ ἐπὶν autem Atticè contrahitur in ὦ τῶν. Clen. p. 219. v. 40. 5 ἀκυσον, ἀκῶ, ut τύψον. Clen. p. 56. v. 20. primus Aoristus imperativi ab ἀκῆω, Aoristus primus ἤκιστα. 6 κ' ἐν φρεσὶν pro κ' ἐν φρεσὶ, κ' eliso per apostrophum, Clen. p. 6. v. 8. deinde 7 addito in φρεσὶν, etiam sequente consonante, ut ultima brevis in φρεσὶ producatur positione, quam efficiunt 7 & β in φρεσὶν βάλλε, duo Jambi υ-υ-φρῶσι, autem dativus pluralis, à dativo singulari, 7 rejecto. Clen. p. 32. v. 36. ut τιτῶν τιτῶσι. φρῶν φρονός, ἦ, mens, νῆς κ' διάνοια: ut sit ἐν φρεσὶν, in præcordiis vel animis, pro in mente vel in animo, pluralis pro singulari, quod sæpe fit à Græcis, poetis maximè. Sic Homerus, σὺ δὲ ἐπὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι. Idem, ἀλλ' ἀ σὺ σῆσιν ἔχε φρεσὶν: quod à Virgilio dicitur, Tu condita mente teneo. Dicitur & apud eundem, βάλλειν ἐν θυμῶ, pro eodem, quasi dicas, ponere in mente, id est versare in mente, seu in animo cogitare, ἐνθυμῆδαι. Sic idem Virgilius dixit. Alta mente repostum, & sensibus imis reponas. Sic etiam Hesiodus. At proæ scriptores dicunt εἰς θυμῶν, ἦ εἰς νοῦν βάλλεαι, animadvertere, intelligere, animo vel mente capessere, in animum inducere, statuere. 7 βάλλε βαλέδαι, ut τύψε Clenard. pag. 67. versic. 27. præteritum Imperativi τὸ βάλλομαι, altero λ extrito ad correptionem penultimæ, pro βάλλε scribi etiam possit, βάλλε, ut esset secundus Aoristus medius, cujus penultima brevis est. Clen pag. 54. vers. 27. ut τυψέ. Clen. pag. 74. vel

Verſ. 40. ⁸ λόγῳ. autem (à præterito medio λέλογα) ⁸ λόγον.
 ſermo, verbum, dictum, oratio. hic addidi,
 hunc, τῆτον, ad pleniorẽ ſenſum. ⁹ πάλαι ὄσοι, ⁹ πάλαι.
 pro ὅσοι ποτὲ, quicumque olim, qui quondam: ὄσοι
 enim poëtice pro ὅσοι, ut mox πῶσθ, pro τῶσθ, ob
 carmen: ſic ὁππίτε pro ὁπίτε. ¹⁰ πύγχανον, id eſt,
 ἦσαν erant. (τυſχανῶ enim aliquando ἐμὶ ſum) detracto
 augmento ſyllabico Jonicè & poëtice pro ἐπύγχανον. ¹⁰ πύγχανον.
¹¹ Πλατωνικὸς à Πλάτων, ωνθ. Clen. p. 128. v. 13. ¹¹ πύγχανον pro
¹² ὅτι & ὄτω, Atticè pro ἔτινθ, & ὄτινι, in his duobus
 tantum caſibus o redundante, & τῆ pro τινὸς, ut τῶ pro
 τινί. Clen. pag. 114. v. 32. & pag. 115. v. 33. ἔν autem
 In ὄτονῆν particula expletiva, ut vis, liber, & cumque
 apud Latinos, in quivis, quilibet, quicumque: ὄτεῆν
 σοφῶν pro ἔτινθ σοφῶ, id eſt, φιλοſόφου ἐπάνυμοι (repe-
 te ἐπύγχανον) à quocumque ſapientum, vel ſapiente aut
 philoſopho denominabantur, vel denominati erant. ¹³ σο-
 φῶν, genitivus partitivè poſitus, regitur ab ὄτεῆν. Clen.
 pag. 228. v. 23. ¹⁴ ἐπάνυμος τέτι & τέτω, qui nomen
 ab hoc vel ab hac re accepit, ſeu habuit, traxit, adeptus eſt:
 vel, qui denominatus aut cognominatus eſt, quaſi dicas,
 ſupernominis, ſeu additiuus ad nomen, vel, id quod pro
 cognomine alicui tribuitur: veluti quum dicitur ἐπάνυ-
 μων ὄνομα, diſtinguendo ἄπο τῆ κυρίῃ ὄνόμαλος, id eſt, à
 nomine proprio. Sic à Platone, Platonici, à Chriſto
 Chriſtiani dicuntur, nomenque & originem acceperunt,
 ab ἐπί, ad ſuper, & ὄνομα. Notandum autem in iis quæ
 componuntur ab ὄνομα, priuſ o verti in ω, & alterum in
 υ, ut ἐπάνυμος, φερώνυμος, σωώνυμος, ὀμώνυμος, ἀνώ-
 νυμος, &c. ¹⁵ ἐσπιδδον properabant, (vel ἐσπέδαζον
 ſtudebant,) ut ἐτυπῶν. Clen. p. 47. verſic. 31. præte-
 ritum imperfectum τῆ σπιδδῶ propero, feſtino. hinc
 σπιδδῆ ſtudium, diligentia, ἐπιμελεια: cum infinitivo
 μαρτανεῖν properabant diſcere, id eſt, ſummo ſtudio &
 diligentia, vel omni feſtinatione & alacritate diſcebant,
 με πάσις σπιδδῆς, ἐπιμελειαῖς ἢ περδυμίας ἐμαρτανον.
¹⁶ τὰ δόγματα, Latinis dicuntur uniuſcujuſque ſectæ de-
 creta, placita, ſcita. Cicero, Quoniam id enim haberent
 Academici decretum (ſentitis enim jam hoc me dogma
 dicere) nihil poſſe percipi. Idem, Sapientia verò quid
 futurum eſt, quæ neque de ſe ipſa dubitare debet, neque
 de ſuis decretis, quæ Philoſophi vocant dogmata? Eſt
 etiam

Compoſita
 ab ὄνομα.

¹⁵ ἐσπιδδον.
 σπιδδῶ.
 σπιδδῆ.

¹⁶ δόγματα.

δοκίω.

17 κ' ἐδείς.

18 μαθητής.

19 καθηγητής

καθηγητῶν,

καθηγέμαι.

20 ὄν.

21 ἀποκαλύπτω.

καλύπτω.

22 ἐξερῆν,

ἐξαγορεύω.

23 ἡχυνέτο,

αἰχυνομαι.

αἰχθ.

Σὺ δὲ Πλάτωνος ἔ
πέλεις ἰσχυρόνυμθ,
Ὅς ἰσχυρὸς ἀνὴρ ἰσχυρὸς
τε ἰσχυρῶν ἴσχυρ,

Tu verò à Platone no
men non habes,
Qui mortalis vir, mor
talis etiam sapiebat, Πη

etiam ψήφισμα, ἀρεσόν, ὑπόθεσις, ἀξίωμα. hinc δοκίω
ζεν & δογματίζεν, de quibus Budæus p. 145. 368.
δοκίω, δόξα, δόξα, δέδογμα, tanquam à δοκίω
Clenard. pag. 179. vers. 28. quomodo dicitur δοκίω
τῆτο, hoc mihi videtur, placet, vel probatur, hoc censo.
hoc statuo. 17 κ' ἐδείς, pro καὶ ἐδείς, ut paulò antè κ' ἔν,
pro καὶ ἔν. 18 μαθητής quid sit, & unde, vide sectione
primam. 19 καθηγητής, ὁ, ὅ, ut χεῦσις, idem quod κα
θηγητῶν, ὄνθ, id est, ὁδηγός, dux viæ, διδάσκαλος,
magister, monitor, auctor, suavor. à καθηγέμαι, cum
viæ dux, præco, præsum, præceptor sum, ab ἡγεῖμαι
puto; duco, & κατ', a, eliso & τ mutato in θ ob sequentem
aspiratam. Clen. pag. 6. vers. 10. & pag. 49. v. 7. & 16.
20 ὄν, ὅν, ὄν Dorice & poëtice pro ὄς, ἦ, ὄν, suus, ab ὄν
primitivo, sui. Clen. pag. 110. v. 15. & 18. pag. 114.
v. 44. (At ὄς, ἦ, ὄ, qui, quæ, quod. Clenard. pag. 114.
vers. 25.) Orator autem sapiens dicit, ἄ αὐτῷ, vel, ἄ
τῷ, quàm ὄν. Clenard. pag. 112. v. 10. 31 ἀποκα
λύπτω, aperte, καταδήλωσις, φανερώσις, ἀντικρὺς: ab ἀ
ποκαλύπτω, non occultatus, manifestus. καλύπτω
enim tegeo. 22 ἐξερῆν, futurum infinitivi, τῷ ἐξαγορεύω
(quo utitur sectione prima, extrema, & 25.) sed tan
quam ἐξείρω, futurum ἐξερῶ, ut σπείρω, σπερῶ. Cle
nard. pag. 40. versic. 1. & seq. & pag. 181. versic. 1.
ab ἐκ significationem intendente, & ἐρεῖν. ἐξερῆν ἰσ
tur, id est, enunciare, prædicare, (ut interpretor, in fine
sectionis primæ) profiteri, ἐξομολογεῖν, ἀντικρὺς εἰπεῖν,
aperte palamque dicere, aliquando est interrogare, sci
sificitari, percunctari, exquirere. sed prior significatio hic
mihi magis placet, ob ea quæ postea subjicit, αἰδώς τῷ
τῆτον, &c. Argumento à minori ad majus: Non pu
dit eos magistrum suum agnoscere & profiteri, multo
igitur minus te pudeat, Christum, tuum magistrum pro
minare. 23 ἡχυνέτο, ἡ, ετο, imperfectum τῷ αἰχυνέ
μαι, me pudet, mutato αι, in η. Clenard. pag. 49. vers. 1.
ab αἰχθ, τῷ, pudor.

Πεῖς 6 φῶς ἀληθές
 7 ἠλαωμέν 8 φρένας,
 9 Εἰ πόνυμος ἢ 10 κρείττο-
 ν 11 διδασκάλου,
 Χεῖρ, ὅς 11 ἡμῶς ἐκ
 12 ἐπαίδωσεν 13 τέχαις
 14 Κόσθ 15 φερέσαις κὶ
 κλέος 15 βροτοῖς 16 πείρα,
 17 (Οὐ φε σοφός πᾶς
 18 ἐσοχάζετο 19 φρετῆ.)

Circa lumen verum ca-
 catus mente :
 Denominatus (es) autem
 à præstantiore magistro,
 Christo, qui nos non in-
 stituit artibus
 Decus adferentibus &
 gloriam apud mortales.
 (Ad quam Philosophus
 omnis spectabat antea.)

1 Πέλω & πέλωμαι poeticum, pro εἰμι, sum. 2 φερά-
 νυμ 3, à φέρω & ὄνομα, quasi dicas ferens nomen suum,
 Id est, veritatem nominis sui, cui verum est nomen, qui
 verè talis est, qualem nomen ipsum testatur, suo respon-
 dens nomini, ex re nomen habens, ut ait Ovidius, Con-
 veniunt rebus nomina sæpe suis. Idem aliquando ἐπώνυ-
 μ 4, contra ψεύδωνυμ 5, mendax nomine, nomen suum
 mentiens, non respondens suo nomini. 3 θνητός, ὁ κὶ ἡ, 5 θνητός.
 κὶ τὸ θνητὸν, mortalis & mortale, θνησίς, ἡ, mors à θνή-
 σκω morior, sed tanquam θνάω. Clen. pag. 199. v. 18. θνήσκω.
 formatur à tertia persona præteriti passivi τὸ θνηταί. 4 φρονῶν.
 Clen. p. 126. v. 11. 4 φρονῶν ἔφου, periphralis, pro ἐφρονεῖν,
 sapiens erat, aut fuit, pro sapiebat vel sapuit, sentiebat vel
 sensit, à φρονέω sapio, φρονέων, ὦν, ut ποιῶν participium
 præsens. 5 ἔφω, ες, υ, vel imperfectum, vel secundus
 Aoristus τὸ φῶμι, idem quod φύω, de quo supra : utrum-
 que autem tempus idem est in verbis reduplicatione ca-
 rentibus. Clen. p. 105. v. 24. 6 περὶ φῶς, circa lumen,
 vel in lumine. φῶς, φωτὸς, τὸ, tanquam à φάθ, de quo
 mox. At φῶς, φωτὸς, ὁ, vir, ἀνὴρ. inf. lect. 14. 7 ἠλαω-
 μῆν 8 participium præteritum (ut κεχρυσωμέν 9, 3.
 conjugationis contractorum. Clenar. p. 87. v. 19.) τὸ
 ἀλαῶω, ἀλαῶσω, ἠλάωμαι. Infinitivus ἠλαῶσθαι, ἠλάωκα ἀλαῶω.
 participium ἠλαωμέν 8, excaecatus, ἀμβλυόφων, τυφλό-
 μενος, vel eodem tempore, τετυφλωμένος, excutiens, περὶ
 τὸ φῶς ἀληθές, in vero lumine: ἀλαῶω igitur, caecum red-
 do, excaeco, τυφλώω: fit ab ἀλαός, caecus, luscus: quod
 factum putatur ab ἀλάομαι, id est, πλανῶμαι, vagor, er-
 ro: διὰ τὸ ἀλάσθαι κτὶ τῷ πορείαν, quod caecus in iti-
 nere errat, vel ab ἀprivante, & λάειν, id est, ὀρεῖν, videre,
 quod nihil videat. 8 φρένας, subauditur κτὶ, ellipsi Grae-
 cis

1 πέλεις.
 2 φεράνυμος.
 ψεύδωνυμος
 3 θνητός.
 θνήσις.
 θνήσκω.
 4 φρονῶν.
 φρονέω.
 5 ἔφω.
 φῶμι.
 6 φῶς.
 φῶς.
 7 ἠλαωμένος.
 ἀλαός.
 ἀλάομαι.
 8 φρένας.

- cis valde familiari. Clen. pag. 230. v. 17. id est, *mentis ψυχῷ* animo: cæterum *πρὸς φῶς ἠλασμένος ὄφθαλμος*, idem ferè quod paulò antè *πρὸ χειρωνακίαν* *σῶντι*. ⁹ *ἐπώνυμος* ὅ, repetendum ἀπὸ κοινῆ, *πλήρης*, id est, *εἶ*, es: tu verò es cognominis præstantioris magistri, id est à præstantiore magistro cognomen habes, vel cognominaris aut denominaris, jam supra. ¹⁰ *κρείττων* ὁ καὶ ἢ, ἢ τὸ κρείττων, præstantior & præstantius. Irregulariter fit ab ἀγαθός. Clen. 122. v. 17. ¹¹ *ἡμᾶς* tanquam ab ἡμέας Jonicè, ab ἐγὼ: ut *ὑμᾶς* tanquam ab ὑμέας, à σύ. Clen. 112. v. 43. ¹² *ἐπαίδευσεν* 3. personam Aouisti primi τῆ παιδέω, *παιδέωσω*, *ἐπαίδευσά*, ut quo supra. Vide Clen. p. 53. v. 10. additur *ν* ad tertiam personam in e desinentem, etiam sequente consonante ob cæterum. Clen. pag. 47. v. 37. & Articè, Clen. p. 138. v. 19. ¹³ *τέχαις* artibus. Instrumentum, causa & modus actionis ponuntur in dativo, Clen. pag. 2. o. v. 1. ¹⁴ *κῆδος*, *ἔσ*, *ἔς*, τὸ, primæ declinationis contractivum, ut *τείχεσ*, Clen. p. 35. v. 28. gloria, decus, κλέος τὸ, δόξα, ἢ. At *κῆδος*, ὁ, convitium, & *κῆδος*, τὸ, cura, φροντισ, ἰδος, ἢ. ¹⁵ *βροτός*, ut *θνητός*, mortalis, homo, à βροσ fluo, quasi *ροτός*, id est, ὁ ἐν ῥοῇ ὢν, quod nihil magis fluxum & fragile, quam est homo. (At *βρότος*, ἄ, ὁ, *βανίης*) contra *ἀβροτός*, & *ἀμβρόσιος* immortalis. de quo aliàs. ¹⁶ *πᾶσι*, hic accentu in penultima quòd postponatur suo casui, cui præponi debet, *βροτοῖσι πᾶσι*, pro *πᾶσι βροτοῖσι* apud mortales, id est, homines. Nam præpositiones dissyllabæ aciuntur in ultima. ¹⁷ *ὄψ*, pro *ὄψ*. Nam τὸ *ὄψ* in plerisque est adjectio syllabica, ut *ὄψ*, pro *ὄψ*, sic in Articulis subiectivis, *ὄψ*, ἢ *ὄψ*, ὄψ: & ita in cæteris casibus. Clen. 277. v. 16. & p. 115. v. 4. ¹⁸ *ἐσοχάζετο*, autem, *κῆδος*, subaudio, καὶ κλέος: genitivus ab ¹⁸ *ἐσοχάζετο* Imperfectum τῆ *σοχάζομαι*, id est, collimo (sive, ut alii malunt, collineo) & rectà ad scopum tendendo, ut qui ὀρθῶ *κηνόνει σοιχάζει*, recta regula seu norma procedunt. Nam fit à *σειχω* ordine eo, incedo. & *σοχάζομαι* metaphoricè, propositum est mihi, *σοχάζομαι* mihi respicio seu specto, ἀφορῶ. dicitur autem *σοχάζομαι* *πρὸς τὸτο*, & *τέτε*, ut hic. hoc verbum reperitur sectione prima. ¹⁹ *πρωτῶ*, conjunctè, & *πρὸς τῆ*, id est, *τέτε* (articulus pro demonstrativo. Clen. p. 114. v. 32.) subaudio τῆ *χόνει*, ante hoc tempus, antea.

Μᾶλλον δ' ἄγωγῆς
καὶ τέχνης ² φερέ-
σβις,

³ φάος ⁴ δ' ὀδηγοῖς ⁵ κα-
ταπῆ ⁶ σωτηρίας,

Ἡς ⁷ τόσος ⁸ ἀνδρῶν
⁹ ἐπιμὸς ¹⁰ ἡμάρτεν ¹¹ σφῶν.

¹² Εἴτ' ἔμελει σοι ¹¹ τῆ
ἢ ἤδ' διδαγμάτων;

¹⁴ Αἰδώς τε τῆτόν σοι
καλεῖν διδάσκαλον;

Ὡς πᾶν ¹⁵ φόβηθι, μὴ ὄν
¹⁶ αἰσχύνῃ ¹⁷ τανῶν,

¹⁸ Τρέμοντα ἔτος καὶ σ'
¹⁹ ἐπαισχυνθῆ ²⁰ ποτε.

Sed potius institutioni-
bus & artibus frugiferis,

Lucisque ducibus, &
semitæ salutis,

A qua tantum sapientum
virorum examen aberravit.

Et non curæ est tibi de
hujus documentis?

Pudorque hunc tibi vo-
care magistrum?

O bone vir, quaeso, metue,
ne cujus te pudet nunc.

Tremētis hunc etiam
tui pudeat olim.

¹ Ἀγωγή, aliquando, ut hic, institutio, educatio, παι-
δεία, παιδείσις: unde ἀγωγή παιδῶν, liberorum edu-
catio, & institutio, de qua libellus Plutarchi extat. ex ¹ ἀγωγῆς.
duobus autem his nominibus componuntur παιδαγωγός
& παιδαγωγία, ab ἄγω, quod significat aliquando for-
mo, instituo: ut καλῶς ἀγθεῖς ἐκ παιδῶν, à pueritia
bene institutus. ² φερέσβιος, ὁ καὶ ἦ, ferens vitam, id est, ² φερέσβιος.
quod ad vitam degendam necessarium est, frugifer. Epi-
Solis epithetum
thetum Solis aliquando apud poetas; aliquando terræ, quæ
ob id dicitur etiam φυσίχος & ζείδωρος, ut Virgilio, alma
tellus, quasi alens aut alitrix, τειριμος, διτεριός. hic
ἀγωγῆ καὶ τέχνης metaphoricῶς dicuntur φερέσβιοι, in-
stituciones & artes, quæ ad vitam sapienter instituendam τέχνη.
& moderandam pertinent, frugiferæ & salutares, σωτη-
ρίαι, qualia sunt veræ pietatis præcepta. ³ τὸ φάος Ioni-
cè (φῶς Atticè) τῆ φάεος, φάος, ῥ, declinationis contra-
ctorum, ut τειχος, de quo modò dictum est, lumen, lux: ³ φάος.
& lux, pro vita, ut in Axiocho, & poëtis sæpe: ut con-
trà, nox, & tenebræ, pro morte. Cicero etiam Lucis
usuram dare alicui dixit, id est vitæ. ⁴ δ' ὀδηγοῖς pro τῆ
ὀδηγοῖς. Clenard. pag. 6. vers. 8. & jam sæpe antea: ⁴ δ' ὀδηγοῖς.
ὀδηγός autem dux viæ seu itineris, & simpliciter dux, ⁴ ὀδηγός.
Livio, subaudito tamen, viæ: qui aliquem deducit,
καθοδηγός, antea καθηγητής. hinc ὀδηγέω dux iti-
καθοδηγός.
meris sum, duco, τῶ ὀδῶν ἄγω. Nam fit ab ὀδὸς viæ, ὀδηγέω.
&

ἡ ἀτραπίς.
ἀτραπίς.

τρέπω.

ἡ σωτήριος.

σωτήρ.

σωτήριος.

σώζω.

ἡ ἐσμός, ἔω.

ἡ ἐξάμενη.

ἡ ἡμαρτέω.

ἡμαρτέω.

ἡ ἀποτυγχάνω.

ἡ τόσος.

ἡ ἀνδρῶν.

ἡ σοφῶν.

ἡ εἶτα.

& ἀγῶν ducō. hic metaphoricōs sumitur. ἡ ἀτραπίς ἡ
tica contractionē, pro καὶ ἀτραπίς, ἀτραπίς autem, ἡ
ὁδός, est via trita, non habens diverticula; sed recta, et
qua non licet τραπέζω seu ἀτραπέζω, divertere sic
deflectere & aberrare. fit à τρέπω verbo: Latinis
citur callis, semita, trames, recta & compendiarīa.
σωίτομος ὁδός. Sic Aristophanes, ἀλλ' εἰν ἀτραπίς
σωίτομος τετελιμένη, sed est semita compendiarīa, et
demque trita. ἡ σωτήριος, ἡ σωτήρ, ἡ σωτήριος, ἡ σωτήρ, ἡ
salus, σωτήρ servator, σωτήριος salutaris, ἀ σωζῶ, σωζέω,
servo. ἐσμός, ὁ, examen, id est apum congregatio, seu
agmen, ab ἔω mitto, pro quo ἡ ἡμι uisatum: διὰ τὸ ἀνα
πετομέναι ἔεσθαι, quod simul volantes emittantur. Ut
autem apud Synesium ἐσμός ἀγαθῶν, ita hic, ἐσμός σο
φῶν græc vel multitudo sapientum. verbo tamen examen
eadem metaphora, qua Plinius dixit, examen infantium,
Cicero, servorum, Horatius, juvenum, Et Vernas, dicit
examen domus, & Stadius, vatū examina, id est, in
gens multitudo aut turba. quomodo etiam Cicero dixit
stultorum turba. ἡ ἡμαρτέω, ἡμαρτέω, es, e. 2. Aoristus τῷ ἡ
μαρτέω, sed quasi ἡμαρτέω aberro, peccō, proprio
& metaphoricè, fallor, non attingo scopum, ἀποτυ
χάνω, à recta via deflecto. Clenard. pag. 170. vers. 15.
regit genitivum ἡς. ἡ τόσος poeticè, ut dictum est, pro
τόσος. ἡ ἀνδρῶν, genitivus pluralis, ab ἀνὴρ per ἡ
copen. Clen. pag. 25. v. 4. & sequente. Item pag. 33.
vers. 11. ἡ σοφῶν sapientum, eruditorum, vel philoso
phorum: hos enim intelligit. Cæterum hic nonnulla
transpositione usus rejeci verbum in finem versus, ut mi
nūs offenderet compositio: ferendum autem hoc, ubi
concinitas cum perspicuitate conjuncta est. ἡ εἶτα, ἡ
inde, aliquando, dubitantis est, pro anne, numquid. In
interrogationibus autem indignantis est, & gravis in
crepantis, ut hic. Quomodo Demosthenes, εἶτ' ἡν
χυνόμεθα; & non erubescimus? Item Xenoph. εἶτ'
ἡ οἱ θεοὶ τίθεν τῶν θεῶν τ' ἀνθρώπων; Etiam non cre
dis Deos hominum curam habere? Et Epistola ad He
bræos cap. 12. vers. 9. τὸ εἶτα exponendum est, itane,
aut itane verò, non deinde, ut vulgò, ut rectè admonet
Henric. Stephanus. Sic eam vim habet et apud Latinos,
ut καὶ aliquando apud Græcos. Ovidius. Et mecum
confat

confertur Ulysses? Virgilius: Et quisquam numen Ju-
 nonis adoret præterea? Cicero: & ad eum legatos de
 pace mittemus, qui pacis nuntios repudiavit? ^{13 τῷδε} ^{13 τῷδε.}
 pro τῷδε. Clenard. pag. 114. vers. 32. subaudio χει- ^{14 αἰδώς.}
 ρῶ, pendet à διδραχμάτων: & hoc à μέλι cum dativo ^{αἰδώς.}
 σοῖ, de quo jam supra. ^{14 αἰδώς, ὄσθ, ἔς, ἦ,} quartæ decli-
 nationis contractorum. Clen. pag. 37. v. 27. unde ἀν-
 αἰδής impudens, & ἀναίδεια impudentia, αἰδέομαι, ^{15 φοβέομαι.}
 ἔμαι, vereor, me pudet, vereor. ^{5 φοβήθη, φοβήτω. 2. φοβέω.}
 Aoristus passivi imperativi. Clen. p. 68. vers. 16. τοῦ
 φοβέομαι (ut ποίεομαι) metuo, ab indicativo ἐφοβῶ,
 ut ἐτίπλω. Clenard. pag. 66. vers. 39. cujus activum φοβέομαι.
 φοβέω, metum incutio: à φόβος, ὄ, metus. & hoc à φέ-
 βομαι poetico, fugio, metuo: præteritum medium ^{16 αἰχύνω.}
 πέφοβα. ^{16 αἰχύνω,} ut πῆλιν. Clen. pag. 61. v. 9. de quo
 verbo supra. ^{17 τῷ νῦν} subaudio ὄντα quæ nunc sunt, id
 est, τὰ παρόντα, præsentia, aliquando etiam pro νῦν, sed
 tunc sæpius conjunctim scribitur τῶν, quomodo hic
 vacante Artice articulo, ut & cum quibusdam adverbis
 vacat. Dicitur quoque τῶν εἶναι, & τῶν ἔχειν, Atticè
 pro νῶν, Budæus 393, ubi agit de iis, quæ Græcis re-
 dundant, ornatus tantum causa posita. ^{18 ποτέ} olim, de
 tempore futuro, ut & olim Latinis. Virgilius, forsan
 & hæc olim meminisse juvabit. Item aliquando, Ho-
 ratius: Ut pueris olim dant crustula blandi Doctores,
 elementa velint, ut discere prima. Idem quoque Virgili-
 us, Tyrias olim quæ verteret arces. In fine autem sen-
 tentiæ, ut hic, proprium accentum acutum retinet: quod
 faciunt, etiam reliquæ dictiones acutitonæ eodem modo,
 ut & sequente enclitica. At πίτε penacutum, quando in-
 terrogativè ponitur. ^{19 ἔτθ' ὄ' ἐπαχύνω,} ὄ' pro σέ ^{πίτε.}
 iunctum cum πέμοντι (ut modò dixit, ὄν αἰχύνω.)
 illum tui aliquando pudeat. ἐπαχύνομαι enim eru-
 besco, me pudet, sæpe cum dativo: hic cum accusativo,
 ut, Marcus 8. capite, versic. 38. unde hic locus sumptus
 est, ἔς τὸ ἀν' ἐπαχύνω με, &c. καὶ ὁ υἱὸς ἀν' ἄρ' ὅτι
 ἐπαχύνωσεται αὐτὸν, id est, quemcumque puduerit
 mei, filium etiam hominis pudebit ipsius. Et ad Ro-
 manos capite primo. versic. 16. οὐ γὰρ ἐπαχύνομαι δι-
 ἀγγέλιον τῷ Χριστῷ, non enim me pudet Evangelii Chri-
 sti. Simplex etiam αἰχύνομαι cum eodem casu passim
 αἰχύνω.
 αἰχύνω.
 αἰχύνω.
 primus

αἰσχύνω.

20 τρέμονται.

τρέμω.

τρέμῃ.

ἀτρόμῃ.

ἀτρεςῃ.

ἀφοβῃ.

ἐντρομῃ.

primus subjunctivi. Clen. pag. 70. vers. 2. ab indicativo ἡσχύνω, ης, η. Clen. pag. 66. v. 31. à tertia persona præteriti ἡχυνται, αι in ω. Clenard. p. 49. v. primo, & τ in θ mutatis. Clen. p. 96. vers. 34. activum αἰχύνω, υνῶ, ἡχυναι, ἡχυνμαι, ἡχυνσαι, ἡχυνται, ἢ manent quidem ante σαι, sed verso in γ ante κ: in passivo autem servatur, quum verbum in νύω est polysyllabum (nam in dissyllabis abjicitur: Clenard. pag. 52. versic. 11 & pag. 65. versiculo primo.) sed mutatur in μ ante μ in cæteris autem personis remanet. Clenardus pag. 7. v. 17. pag. 52. vers. 10. & pag. 64. vers. 23. 20 τρέμω (τρέμω poetico) tremo, intremisco, proprie ex pavore trepido, reformido. hinc τρέμῃ, tremor. ἀτρόμῃ, ἀτρεςῃ, ἀφοβῃ, non tremens, intrepidus: Contra ἐντρομῃ, ὀπιφοβῃ, ἔμφορῃ, metu perculsus.

De Fide:

ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΕΩΣ.

D E F I D E.

3 ΔΙΑΔΕΥΟΝΤΑΙ

COLLOQUUNTUR

ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὁ μαθη-
τὴς ἡνω ὁ δὲ διάκονος τῆ
ἑυαγγελίε καὶ ὁ παῖς.

præceptor & discipulus,
videlicet Minister E-
vangelii & puer.

Sectio I.

Δ. Τὶ πρῶτος καὶ ἑκ-
τος ἐστὶ τὸ τῆ ἀνθρώ-
πινος βίου τέλος;

M. Quis primò & præ-
cipue est humana
vite finis?

M. Ὁ τὸ πρὸ ἀνθρώπου
τῆ Θεόν, ἢ ὑφ' ἑ
ἐκτί-
σθησαν, γνώσκων.

P. Ut homines Deum,
à quo conditi sunt, cognos-
cant,

Δ. Τίνα αἰτίαν ἔχεις
ἀποδοῦναι ἢ λέγεις;

M. Quam causam potes
reddere ejus quod dicis?

M. Ὅτι ἐκείνῃ διὰ
τὸ ἐκπέ-
σειν, τε καὶ εἰς τὸ κό-
σμον ἡ καλῶς ἡμᾶς, ἵνα
ἐν ἡμῖν ἡ δόξα αὐτῆ καὶ

P. Quia ille ob id crea-
vit, & in mundo colle-
cavit nos, ut in nobis ce-
lebraretur. & sanè æquum est,

μὴ χεῖρος ἢ κείνου δόξης
σεραζομένους ἡμᾶς διαλεχθῆναι
ἢ εἶον, ἐπεὶ δὴ ἀρχὴ καὶ αἰτία
τούτου ἰσχυράων.

Δ. Τί δὲ ἐστὶ τὸ πρῶτον
καὶ 20 μέγιστον ἢ
21 παρ' ἀνθρώποις ἀγαθῶν;

M. Αὐτὸ τούτου.

Δ. 22 Τίνος ἕνεκα μέγιστον
τῶν ἀγαθῶν νομίζεις;

M. Ὅτι ἀπὸ τούτου 23
καλλίον ἡμῶν τὰ 24 ἄλλα
ἢ ζῶν 25 φέροιτο αὐτῶν.

Δ. Ἐντεθῆναι ἔν δὴλλον
ὅτι ἄλλο ἐστὶν ὁ 26 ἕνατος ἢ
27 δυσυχίας 28 ὄρεσι, τὸ μὴ
29 ζῆν 30 ἀρεσκόντως τὰ
θεῶν.

M. Οὕτως.

Δ. Ποία δὲ πρὸς ἡδὴ δὴν
καὶ ὀρθὴ τῆς θεῶν γνώσεως;

M. Τὸ ἔπαις αὐτῶν 31
γινῆναι, 32 ὡς ἢ 33 προσή-
κων αὐτῶν τιμῶν ἀπονέ-
μεν.

Δ. 34 Τί ὁ ποιῶντες, ἢ
πρόσπεσαν αὐτῶν 35 προσή-
κων τιμῶν;

M. Ἐὰν ἐκείνῳ μόνῳ
36 παποιθότες ὡμῶν, καὶ ἔγω
σέβωμεν αὐτὸν, ὡς 37 καὶ
πάντα 38 ἀσφιδεῖς αὐτῶν
ἔτι 39 καὶ ἐὰν ἐκείνῳ 39
ἀμικχία 40 συνεχόμενοι
41 ἐπιχθόνεσσι, καὶ πρὸς
αὐτὸν καταφεύγωμεν, σωτη-
ρίαν καὶ πᾶν ἀγαθόν, 42 ὅ
ἐπιθυμεῖν 43 ἐνδέχεται, παρ'
αὐτοῦ 44 προσδοκῶντες. 45 Ἰὸ
τελευταῖον ὅ, ἐὰν ἔτα 45
διανοήματα περὶ αὐτοῦ, ὡς
μόνον πάντων 47 ἀγαθῶν

est, nos ad ejus gloriam
respicientes, vitam tradu-
cere, cum principium &
caussa illius sit.

M. Quodnam verò est
primum illud & maximum
apud homines bonum?

P. Ipsum hoc.

M. Quamobrem ma-
ximum hoc esse bonum
existimas?

P. Quoniam ædificue-
re, melius quàm nos bruta
animantia se habent.

M. Hinc ergo perspicu-
um (est) hunc esse extre-
mum infelicitatis termi-
num, non ita vivere, ut Deo
placeas.

P. Ita est.

M. Qualis autem est
vera & recta Dei cognitio?

P. Eum ita nosse, ut
suum illi ac debitum hono-
rem exhibeamus.

M. Quid autem faci-
entes, convenientem ipsi
honorem tribuemus?

P. Si illi uni confida-
mus, & ita colamus eum,
ut per omnia mortgeri ip-
si simus: Præterea, si
illum difficultate & angus-
titiis rerum constricti in-
vocemus, & ad eum con-
fugiamus, salutem, omnem-
que bonum, quod expete-
re datur, ab eo expe-
ctantes. Postremò, si ita
de eò sentiamus, ut de so-
lo bonorum omnium au-
ctore & subministrato-

4ª αἰτίη καὶ 3ª χρηργύντος. καὶ re • ac non sentiamus
 5ª διανοόμεθα ἰόνον, καὶ ἄ καὶ dō, sed etiam prae-
 3ª ἐξαργυρεύωμεν, καὶ 3ª φανε- mus, manifestumque
 εὖν ἅπαντα ποιῶμεθα. nibus faciamus.

In Sectionem I.

1 ^{ἄρι}
 εἰν γενίτιον.
 2 πίσεως.
 3 διαλέρον.
 διάλογος.
 διαλορισμός.
 4 μαθητής.
 μαθητῆς.
 Verbalium quo-
 rumdam à pas-
 sivi accentus.

5 διάκονος.
 διακονία.
 διακονέω.
 κονέω.
 6 εὐαγγελίς.

7 κυρίως καὶ
 πρώτως.

καθ' ὁμοίωτη-
 τα.

1 Πέρι cum genitivo, de: Accentu in ultima, per
 re praeposito dissyllaba. Clen. pag. 117. v. 12. Πίση
 de quo initio dictum, accentu in antepenultima, lo
 ultima longa. Atticé. Clen. pag. 221. v. 20. 3^a δια-
 ρονται, ut ὑππτονται, voce media significatione acti-
 Hinc διάλογος, & διαλορισμός, à δια & λόγος, ῥο-
 διδύσκω & unde, supra. 4^a μαθητής, ῥο, ῥο, ῥο
 pulus, φοιτητής, à μαθητῆς, μαθήσομαι, μεμαθη-
 μεμαθητῆς, σι, τα, tanquam à μαθεῖν disco. Clen.
 pag. 170. vers. 15. Verbalia autem à p. ima & tertia p.
 sona praeteriti passivi formata, acuntur in ultima.
 λορισμός, ρεαμῆ, ποιητής, δικαστής, θαυμαστός, ῥο-
 tamen à prima persona in α desinunt non η. ut ψήφισμα
 σώμα, γέφυρα, sic βάπτισμα, & βαπτισμός. 5ª διάκονος
 minister, ministrator, famulus: διακονία, ministrat-
 um, ministri officium, à διακονέω ministro, ministr-
 ago. à δια & κονέω propero. Item ministro, fam-
 lor, ὑπηρέτῶ. 6ª εὐαγγέλιον (ab εὖ bene, recte, & ἄ-
 γελος nuntius, vel ἀγγελία, ῥο, res nuntiata, nuntius
 vulgò nuntium) lætus vel faustus nuntius, bonne eu-
 euse nouvelle. Item præmium, quod datur lætum affere-
 nuntium. At κατ' ἐξοχήν significat nuntiationem læ-
 tis, quam Christus nobis morte sua conciliavit. & me-
 nymicòs historiam ipsam de Christo, cuiusmodi Euan-
 gelia quatuor numeramus. εὐαγγελίς acuta penultima
 ob ultimam longam. Clenardus pag. 221. vers. 15.
 In nominativo autem retroagitur accentus in antepen-
 ultimam ob ultimam brevern. 7ª κυρίως καὶ πρώτως
 hæc sunt verba Aristotelis libro 8. Ethico ἄρι, cap.
 4. ubi πρώτως καὶ κυρίως ἢ φίλια ἀγαθὰν primo
 (vel primo loco) & proprie bonorum virorum amicitia
 esse dicitur: reliquæ verò, καθ' ὁμοίωτητα per simi-
 litudinem. Qua ratione dicitur hic Deum nosse, ἄρι
 humanæ vitæ finem, πρώτως καὶ κυρίως, id est, τῶν ἀγα-
 θῶν, ὡς ἀληθῶς, καὶ καθ' αὐτὸ, re ipsa, vere & ἄρι

se, summum bonum esse, quo cætera omnia, quæ vulgò purantur bona, continentur, & ad quod, consilia, cogitationes & actiones nostræ omnes referuntur, aut certè referri debent. reliqua autem dicuntur tantummodo bona κατὰ ὁμοιωτητα per similitudinem, cum verè bona non sint, sed inanem duntaxat boni speciem præ se ferant, nec veram felicitatem aut efficiant, aut continent. πρώτως primò, aut primo loco, aut (si utrum- πρώτως. que minùs propriè dictum hic videtur) primùm, id est, præcipuè: quomodo Plinius, Quid primùm in eo miremur? κυρίως etiam, propriè, aliquando præcipuè, κυρίως. ut infra sectione tertia initio: & ita hic quoque verbo. κύριος, proprius, dominus. ὁ τέλος, τὸ, ut τέλος, κύριος. ὁ τέλος, τὸ, ut τέλος, τέλος. finis, id nempe, quò referri omnem actionem oportet. Cicero, illud, cujus causa facere debemus, finem appellabimus, ut finis ædificatæ domus, usus: ita hic, præcipuus humanæ vitæ finis est, Deum nosse & colere: id verò summum bonum est, ut mox asserit. τὸ ἄρπε in- τὸ finitivo jungitur, tanquam nomini. Clen. p. 279. v. 6. ut cum infinitivo. hic τὸ γνώσκην, & ita passim, idque ἐμφατικῶς & δευ- 10 ὄφ' ἔ. κηκῶς. 10 ὄφ' ἔ pro ὡδ' ἔ, à quo. 11 ἐκτίδησαι, 3. per- 11 ἐκτίδησαι. fona pluralis. 1. Aor. passivi, ut ἐπέφθησαν. Clen. p. 66 κτίζω. v. 33. à κτίζω, κτίσω, ἐκπικα, ἐκπισμαι, ἐκτισαι, ἐκπίσαι, κτίσης. ἐκτίδω, creo, condo. κτισῆς, ὁ, creator, conditor, ποι κτίσις. ἡ, δημιουργός. infra κτίσις, εως, ἡ, creatio: κτίσμα, κτίσμα. τὸ, creatura, res creata. 12 ἔχεις δοδουῖαι, ut vulgò as 12 ἔχεις ἀπο- tu à rendre, potes reddere, vel, habes; quomodo Cicero ait, δοδουῖαι. habeo dicere, habeo pollicere. Sic enim ille: quid habes ἔχω cum infi- igitur de causâ dicere? ἔχω autem cum infinitivo λέγειν, πίνω. εἰπέν, & aliis aliquot ejusmodi, significat possum. Ita δοδουῖαι. sectione 5. τεκμαιρέσθ' ἔχεις conicere potes. δοδουῖαι. δίδουμι. Clen. p. 100. v. 20. 13 ἔ 13 ἔ. ἢ est, τέτε ὁ, ejus quod: respicit antecedens αἰτίαν, à quo regitur, non à verbo sequenti, λέγεις. Clen. p. 231. v. 17. de quo jam ante. 14 ἐκείνῳ longa ante brevem cir- 14 ἐκείνος. cumfertitur. Clen. p. 221. v. 27 At ἐκείνῳ, quia longa ἐκείνῳ. ante longam acuitur. Clen. ibid. v. 28. 15 κατώκισεν Aor. 15 κατώκισεν. primus τὸ κατοικίζω, statuo, colloco, habitare facio, ha- κατοικίζω. bitatum mitto: nam in ἰζω active significant, οἰ in ῶ mu- Verba in ἰζω. tato ob augmentum temporale. Clen. p. 49. v. 3. quartæ κατοικέω. conjugationis imitantis tertiam, ἰσω, ἰκα, ἰσα. At κατοικέω habito, dego, κατοικίξην autem cum εἰς & accusa-

tivo: Plat. κατεκίχεν εἰς ἄλλω οἰκισιν τὸ θυτὸν ἰτεν, pro habitatum deducere: idem τὸν ἔμπεροδεν οἰκιστὴν ἢ ἑλλωτικῶν τόπων εἰς τὰς ἀρχαίας οἰκίσεις κατεκίχεν. sic & cum ἐν & dativo: Herodot. κατεκίχον ἐν Αἰγύπτῳ. Et εἰς aliquando ponitur pro ἐν, εἰς τὸ παρὲν, pro ἐν τῷ παρὲντι. Sic collocare Latinis, ut cum accusativo, ut Plaut. collocare se in arborem, in otium collocare aliquem in seporem: collocare τὸν in tabernam. & Cæsar, collocare in mediam aciem auxilia. Cicero, collocare filiam suam in matrimonium. Vel cum ablativo: collocare in sedili, in luce, in summo agere, &c. 16 ἐν ἡμῖν in nobis, vel inter nos.

16 ἐν ἡμῖν.

17 δοξασθῆναι.

δοξάζω;

18 καὶ μὴν καί.

19 τυγχάνει.

τυγχάνω.

cum particip.

20 μέγιστον.

Comparativus

& superlativus

cum genit.

21 παρ' ἀνθρώπων.

παρ' cum da-

tivo pro ἐν.

22 τίνος ἕνεκα.

23 ἄλογα τῆς

ζῶων.

ζῶων.

ζῶων.

ἄλογον.

24 χαλλικόν.

καλός.

17 δοξασθῆναι, ἦς, ἢ, ut τρυφᾶν. Clenard. pag. 70. verbi.

Aoristus primus subjunctivi passivi τῷ δοξάζω celebratio.

prædico, gloria afficio, gloriosa celebratione colo, ut

ut vulgò theologo, glorifico. 10 καὶ μὴν καί & quidem,

& sanè, alterum καὶ vacat Attricè. Clenard. pag. 287.

venit. 1. Budæus 918. & sequent. ubi ait καὶ μὴν καί

significare quinetiam. 9 τυγχάνω aliquando pro εἶμι,

sum, ne jam supra (& alia etiam quæ hic prætermitto)

ac tunc participio sæpe jungitur τῷ εἶμι, in quod refer-

vitur, ut τυγχάνω ὢν, id est, εἶμι, ita & in aliis per-

sonis ac personis. Item aliorum verborum participiis

ut, ὁ τυγχάνω ἐρωτῶν σε, id est, ἐρωτῶ, quod ex te qua-

ro. hic igitur τυγχάνω ὢν, pro ὄντι. de quo iterum infra

μέγιστον ἀγαθῶν pro ἀγαθόν, ut mox: Nam compar-

tivus, & superlativus vim partitionis habent, maximus

bonorum, vel ex bonis, aut inter bona, id est, summus

bonum, ut antea. Clen. p. 228. v. 11. 21 τῷ παρ' ἀνθρώπων

ποις, subaudio ὄντων, quasi dicas eorum quæ sunt apud

homines. Clen. p. 231. v. 30. vel, si quis malit, in homi-

nibus: Nam παρ' cum dativo aliquando ἐν, apud Dem-

osthenem & Plutarchum: aut hominum, τῷ ἀνθρώπων

idque potius. 22 τίνος ἕνεκα, τίνος χάριν, id est, causa

quæ ob rem, quasi dicas, cujus rei gratia vel causa, cum

τῷ, & acuta penultima, quia interrogat. Clen. p. 28.

verf. 34. ἄλογα τῷ ζῶων pro ζῶων. de quo jam non semel

vide Clen. pag. 228. v. 23. ζῶων animal, animans, &

ζῶων, poet. Item quod ζῶων vivo. ἄλογον autem hic ἀλό-

τῷ λόγου, λόγος ἀμοιβῶν, sine ratione, rationis expertus, &

ἀ λόγος ratio: alioquin ἀλόγος mutus. Nam

λόγος est etiam oratio, ἀ λέγω dico. 24 καλός, καλλίστος

καλλίστος

καλλίως. Comparativus ὁ καὶ ἡ καλλίων, καὶ τὸ καλλίον.
 Clen. pag. 122. v. 23. & pag. 118. v. 21. cum genitivo
 ἡμῶν, ut jam notatum. Clen. p. 228. v. 11. Ait igitur,
 rationis & orationis expertia, aut bruta animantia me-
 lius quàm nos se haberent; quomodo pæne ad verbum
 verto. id quod si tu minus probes, dic, melius brutis
 animantibus quàm nobis cederet: Vel, melius aut præ-
 clarius cum brutis animantibus quàm nobiscum ag-
 retur. eleganter autem dicitur quis καλῶς & κακῶς
 φέρεται, ἢ ἔχειν, quicum bene aut malè agitur, cui res
 feliciter aut infeliciter cedunt. Item res ipsa, ut infrà
 sectione 4. κακῶς γὰρ ἀνέφερεται τὰ ἡμέτερα, malè se res
 nostræ haberent, vulgò nos affaires se porteroient mal.
 vide Budæum 92. & Stephanum in τῶ φέρομαι. καλῶς ἔχειν ἢ
 21 φέριτο autem, ut πύπτοιτο. Clen. pag. 68. v. 32. se φέρεται
 habeant, aut haberent, ob particulam potentialem ἀν- ²² contra κακῶς.
 adjunctam: quæ tamen aliquando vacat. Clenard. pag. ²³ φέριτο.
 280. v. 37. & Budæus 941. quod bis monuisse suffice- ²⁴ φέρομαι.
 rit. ²⁵ ἔρατ. extremus: superlativus sine positivo. ²⁶ ἔρατ.
 Sic autem Cicero extremum summumque supplicium
 dixit: & extrema infelicitas, hic, qua scilicet nulla alia
 major evenire aut excogitari possit. ²⁷ ὄρος, ὁ, finis,
 terminus: At ὄρος, τὸ, & poetis ἔρ, mons. ²⁸ δυσ-
 χία, ἢ, infelicitas (contrà δύτυχία) calamitas, fortu-
 na adversa, à δυσ, quod contrariam vim habet. Clenard.
 p. 126. vers. 35. & τύχη, ἢ, fortuna, fit à δυστυχίης miser,
 infortunatus. ²⁹ ζῆν Atticè & Doricè pro ζῆν ex ζῆν,
 ζῆν, vivo. Clen. pag. 87. vers. 27. & pag. 12. vers. 40.
³⁰ ἀρεσκόντως θεῷ quasi gratè Deo, &, si patereur
 Latinitas, placenter, id est, ita ut Deo placeas & obtem-
 peres; vel, ut Deo te probes. ab ἀρέσκω placeo, ἀρέσω,
 ἡρεκα. ἀρεσκόντως venit à genitivo participii præsen-
 tis temporis ἀρεσκόντων, ὡν verso in σ. Sic autem dici-
 mus ἀρεσκόντως σι, ex animi tui sententia, κατὰ τὴν
 γνώμην. ποία δέ τις, pro, ποία τις ᾖ, & hoc pro ποία
 aut ποία. nam τις in hac voce παρέλκει & alibi sepe,
 τι & τὶ Bud. 62. ³¹ τὸ γινῶναι (ut antea τὸ γινώσκην) ³¹ τὸ γινῶναι.
 notè: secundus Aoristus infinitivi γινώσκω, sed tan- ³² γινώσκω.
 quam γνώμην, ἔγνω. Clen. p. 184. v. 32. ³² ὡσε cum in- ³² ὡσε.
 finitivo ἀπονέμειν tribuere, ut mox παραπέμειν. Sic ³³ παραπέμειν
³³ παραπέμειν τιμῶν, ut mox ἀπέμειν, & alibi ὄρει- ³³ σιν.
 λόμεναι, honorem convenientem, consentaneum, debi-

προσέκει
πρὸς, ἑ
lia.

προσέκει
προσέκει.

ἦκω.

34 τί ἔποιον
τες.

35 προσάφ
μι.

ἔπτω.

36 πεποιθότες.
πρωτοῦ.

Præteritum
medium.

πέποιθα.

πέπειθα.

ei vertitur in

oi in præterito

medio

πεπειθώς.

ἦμι.

εἶμι.

37 ἅτι πάντα.

38 ἀπειθεῖς.

ἀπειθεῖς.

ἀπειθεῖα.

ἀπειθεῖω.

ἀπειθεῖς.

ἀπειθεῖς.

39 ἀμυχανία

μηχανή.

40 συνεχόμενοι.

συνέχομαι.

tum & meritum, vel justum & debitum. προσέκει ἐπί
pertinco, attinco. προσέκει μοι τὰ ἅτα, hæc ad me per
tinent. τὰ μὴ προσέκειντα, id est, τὰ ἀλλότρια, aliena
τὸ προσέκειν ἐκάστῳ ἀποδίδναι, unicuique tribuere quod
suum est, vel quod ad eum pertinet hinc προσέκειται, ex
bitus, justus, meritis: ὡς ἄρα, γνήσιον. Budæus
37. ut προσέκειται τιμῇ, δόξῃ, τιμωρίᾳ. sic à προσέκει
ἦκω venio, accedo. Item attinco, pertinco. 34 τί ἔποι
οντες, &c. quid verò facientes aut faciundo, &c. tri
buemus, ut Græcè (quomodo infra sectione 50, π
ποιούμετες χρυσάματα) vel, quid faciemus, aut quid nobis
faciendum est, ut tribuamus. 35 προσάφτω
aliquando tribuo, defero, exhibeo, παρέχω, ἀποπέμπω
& προσάφτω σοι τὸ σῶμα, hoc tibi attribuo, tanquam auctori,
hujus rei te auctorem facio, supra. προσέχομαι, infra ἀνατίθημι.
ἔπτω autemnecto, annecto, alligo: προσάφτω affigo, παρέρτω hic metaphoricè sumitur.
36 πεποιθότες ἄμην, periphrasi Attica, pro πέπειθα
ἄμην à πέπειθα præterito medio 7 πέπειθα, fretum
sum, confido, spero, credo, fidem habeo, fiduciam meam
colloco vel repono (nam præteritum medium plerumque
activa & præsentis significatione sumitur:) quomodo hic potest dici,
si in illo uno fiducia nostra collocata sit, vel, si illo anno freti simus.
ut autem πέπειθα (de quo Clenard. p. 218. versic. 28. & p. 301. v. 6.
28. πεπειθώς, ὅτι, ut τεμπώς. Clenard. pag. 76. versic. 28.
ἄμην autem præsentis subjunctivi τὸ εἶμι. Clenard. pag. 158. versic. 4.
37 ἅτι πάντα per omnia, vel in rebus omnibus. 38 ἀπειθεῖς
accusativus contractus, ut ἀπειθεῖς. Clenard. pag. 33. versic. 10
ἀπειθεῖς, morigerus, obediens, vel obsequens, ἑσθητός
hinc ἀπειθεῖα, & ἀπειθεῖω: contra ἀπειθεῖς, ἀπειθεῖα
αὐθάδης, contumax. 39 ἀμυχανία, ut οὐκία, Clenard. pag. 14. v. 30.
consilii inopia, difficultas, & angustia rerum, ἀπορία, ab a privante
& μηχανή, ii, solentia machina, facultas & ratio qua utimur
ad aliquid faciendum, ut infra 40 συνέχομαι, proprie continere,
ἄμην autem συνέχομαι est tanta difficultate premittitur, inde te
explicare non possis: quomodo etiam dicitur συνέχομαι

συνέχεσθαι κακοῖς, νόσω, φόβω, &c. At σῶσθαι περι-
 δουμια, desiderio teneri. + ἐπιχαλόμεδα, ut ποιόμεδα.
 Clen. p. 80. v. 20 voce media significatione activa, pro
 ἐπιχαλῶμαι invocemus, præfens subjunctivi τῷ ἐπιχα-
 λόμεαι, quanquam autem antepenultima contracta sit,
 non circumflectitur tamen, quia antepenultima nun-
 quam circumflectitur. Clenar. pag. 221. versic. 18. Nam
 si caderet in eam circumflexus, fieret circumflexus ex
 gravi & acuto; cum contra fiat ex acuto & gravi. in omni
 enim syllaba, quæ nullo accentu afficitur, intelligitur
 in ea gravis. Sic mox διανοόμεδα ex διὰ νόω μεδα:
 Ita enim singulæ syllabæ notandæ essent, sed verus
 gravis nunquam pingitur, at intelligitur tantum. cum
 verò fiat contractio ex ε & o contractum circumflecteretur, hinc
 sequeretur, aut accentum circumflexum fieri ex gravi &
 acuto, aut acutum collocari ultra antepenultimam, quod
 fieri non potest. fuit hic paulò longior, ut rem non
 paucis incognitam familiarius explicarem. 42 ἔπιθυ-
 μῆν, quod expetere vel concupiscere: Verba animi affec-
 tionem significantia regunt genitivum. Clen. pag. 228.
 vers. 13. 43 ἐνδέχεται impersonaliter, id est, ἐγχορεῖ,
 ἔξεσθαι, θέμις, ἢ δυνατὸν, subaudio ἔστι, fieri potest, fa-
 cultatis est nostræ, ulvenit, datur, licet, concessum est,
 vel, ut Plautus, possibile est. hinc χεῖρ ἐνδεχόμενον, ἐκ
 τῶν ἐνδεχομένων, ἐνδεχομένως, id est, χεῖρ δυναμιν, qua-
 tenus fieri licuit, quoad ejus fieri potest, quam fieri
 potuit maximè ἐνδέχομαι autem, à quo id fit, recipio.
 44 προσδοκῶντες expectantes, ut βωῶντες. Clen. p. 82.
 v. 22. à προσδοκῶ, expecto, à πρὸς & δοκῶ inusitato.
 At προσδέχομαι excipio, quod ideo addidi, ut aliquan-
 do tibi, ne rudior similitudine fallatur. ἐνδέχομαι ta-
 men infra sumitur pro expecto, διαδέχομαι. 45 τὸ τελευ-
 ταῖον & conjunctim ποτελευταῖον. & simpliciter
 τελευταῖον (nam dixi antea τὸ in ejusmodi compo-
 sitis vacare) neutrum, pro adverbio τελευταῖως. Clen.
 pag. 291. vers. 18. postremò, demum, tandem, aut sub-
 audi χεῖρ. τελευταῖον autem postremus, ultimus, qua-
 si finalis, à τελευτῇ finis, à τελευτῶν finio, desino, qua-
 morior. 46 διανοόμεδα, contractum pro διανοόμεδα,
 (ut paulò antè ἐπιχαλόμεδα, & ποιόμεδα) cogite-
 mus, sentiamus, & statuamus, existimemus, judice-

ἀμνηχανία
 συνέχεσθαι.
 41 ἐπιχαλῶ-
 μεδα.
 ἐπιχαλῶμαι
 42 ἔπιθυμῆν
 Verba affectio-
 nem animi si-
 gnificantia cum
 genitivo.
 43 ἐνδέχεται.
 ἐνδέχομαι.
 44 προσδο-
 κῶντες.
 προσδοκῶ.
 προσδέχομαι.
 45 τὸ τελευ-
 ταῖον.
 ποτελευταῖον.
 τελευταῖον.
 τελευταῖως.
 τελευταῖον.
 τελευτῇ.
 τελευτῶν.
 46 διανοο-
 μεδα.

διανοία.
διάνοια.

mus. à διανοείω, ὧ, cogito : διάνοια mens, cogitatio, à δι-
& νόσ, νῆς, ὄ, idem. hunc autem locum sic ad verbum
veritas, si ita de eo cogitemus (vel sentiamus & ita
mus, cum Bud.) tanquam solo &c. sed quia τῷ
quam, aliud significari videtur, quàm quod revera
dicendi genere significatur, ideo cum Serrano, usurpator
qui hunc locum Platonis sic vertit, ὡς περὶ καλῶς ἀρε-
πνός, ὄντ' ὁ δὲ τὸ νόμῳ διανοεῖσθαι, &c. de lege ut de
præclara aliqua cogitandum est. Steph. tamen hic &
aliis in locis, resolvendum censet participium in ver-
bum, hoc modo, δὲ διανοεῖσθαι, ὡς καλὸν τὶ ἔστιν ὁ νόμος
sentiendum est, legem præclaram quandam rem esse,
fit ὡς pro ὄντι. Ergo hic est, ita de Deo sentiamus, ut
solo &c. vel est, sentiamus eum esse solum bonorum
omnium auctorem. Sed de hac participii genitivi les-
præsentis : seu præteriti & aoristi, itemque futuri con-
structione & interpretatione, præter Budæum in τῷ
διανοεῖσθαι, vide tractatum Henrici Steph. de Dial.
Attica, pag. 166. & 167. & nos ex ipso, in Bud. opti-
annotationibus. hoc autem dicendi genus usurpatur
30. τῷ tamen ἔτι prætermissio sub finem, & sect. 30.
quod etiam illic explicavimus & nonnihil illustravimus
4^a ἀγαθῶν genitivus pluralis circumflexus. Quam
enim nominativi ultima acuitur (de nominibus in
tractis loquor) accusativus quoque & vocativus in
quolibet numero acuitur : accentus autem ille in ge-
nitivis & dativis cujuslibet numeri in circumflexum
mutatur, si ultima illa longa natura fuerit. Clenard. p.
222. v. 7. & sequente. 4° αἰτίσ, α, ον, qui est causæ
in causâ rei alicujus, auctor : Isocrates. Θεὸς τὸ ἀγαθόν
ἡμῶν αἰτίσ ὄντας, Deos bonorum nobis auctores. 4° ἀγα-
θῶν, ὄντ' ὁ, id est, χορηγῶντος, quasi dicas suppedita-
tore existente, id est, suppeditatore (Latinis vacante
participio) vel suppeditante. sic αἰτίσ ὄντ' ὁ, causæ
vel auctore existente, vulgò estant auteur. Nam multo
in rebus idiomati nostro cum Græcis convenit, ut multi
eruditi viri docuerunt, & res ipsa satis docet. χορηγῶντος
tem (& χορηγός) χορηγῶν dux chori, & qui res chori
necessarias suis sumptibus suppeditat : hinc, quilibet
suppeditator aut subministrator, à χορῶς & ἀγῶν.
Charactéristica ἀγορεύων, præsens subjunctivi pender ab εἶναι, ut & præ-
subjunct. priora verba ejusdem modi. Characteristicam enim sub-

47 ἀγαθῶν.
acutiorum
accentus.

4° αἰτίσ.
αἰτίσ, α, ον.
4° χορηγῶν.

χορηγός.
χορηγός.
χορηγῶν ἀγῶν.
30° ἀγορεύων.
μεν.
Charactéristica
subjunct.

junctivi sequitur semper *η* vel *ω*. Ἐξαγορεύω autem, ἐξο-
 μολογῶ, κηρύττω, φανερῶ, profiteor, in publicum & pa-
 lam effero, notum reddo, prædico, τῷ ἐξ augente signi-
 ficationem. est etiam δηγῶμαι, exprimo, enarro, elo-
 quor, ab ἀγορεύω dico. eodem autem casu jungo, de eo
 sentiamus & prædicemus. Nam dicitur, prædicare ali-
 quem & de aliquo. ἵ. φανερῶν ποιῶμεθα, pro φανερώ-
 μεθα, aut φανερώμεν, manifestum faciamus eum subaudi
 (ut vulgò, cum Ovid. manifestemus.) declaremus,
 enuntiemus, patefaciamus, palàm faciamus. φανερός
 enim, σαφής, δῆλος, apertus, manifestus, item φαινόμενος,
 apprens. Denique clarus, celebris, illustris. fit à φανός
 adjektivum, lucidus, splendidus (à quo ἔσφανής.) At
 substantivum ὁ φανός, laterna, lampas, fax, ut Gallis fa-
 lot, quasi *fanot*, à φαίνομαι appareo, videor.

ἵ φανερῶν.
 φανερός.
 φαινόμενος.
 φανός.
 ἔσφανής.
 φαίνομαι.

Sectio 2.

Δ. Ἰνα δὲ ἑν πῆξί 2 ἐξ-
 ἐτάσωμεν ταῦτα, καὶ
 3 διὰ πλῆθον + δεξέσθω-
 μεν τί τὸ πρῶτον 7 ἵ σῆς
 6 διαρέσεως κερδαζόν ἐστ.
 Μ. Τὸ δεῖν ἡμᾶς τῷ
 Θεῷ πεποιθέναι.
 Δ. Πῶς δὴ τοῦτο 7 γέ-
 νοίτο αὐτῷ;
 Μ. Ἐὰν ἐκείνον 8 παν-
 τοκράτορά τε καὶ πανάγαθον
 γνωσκώμεν 9 οὐτά.
 Δ. Ἀρεῖ γέ 10 ἀρεταί
 τῶτο;
 Μ. Οὐδαμῶς.
 Δ. Διὰ τί;
 Μ. Ὅτι 11 ἐκ ἀξίον ἐ-
 σμέν 11 βοηθείας παρὰ τῷ
 αὐτῷ δωάμεως τυχεῖν 17
 ἐδὲ τῷ τῷ ἀγαθότητος αὐτῷ
 12 δωρεῶν ἀπλάττειν.
 Δ. Τί οὐκ ἐπιζητεῖται
 πλέον;

M. VErùm, ut ordine
 examinemus hæc,
 & pluribus explicemus;
 quodnam primum tuæ il-
 lius divisionis caput est?
 P. Oportere nos Deo
 confidere.
 M. Quomodo autem
 hoc fieri poterit?
 P. Si illum omnipoten-
 tem atque perfectè & plenè
 bonum noverimus.
 M. Numquid hoc suf-
 ficit?
 P. Nequaquam.
 M. Quamobrem?
 P. Quia haud digni su-
 mus, qui auxilium ab ejus
 potentia coniequamur, nec
 qui bonitatis illius donis
 fruamur.
 M. Quid igitur requi-
 ritur amplius?

P. U:

M. Τὸ ἕκαστον ἡμεῶν¹⁵
πεπειθῶς,¹⁶ ὅτι ἐκείνος φιλεῖ
¹⁷ αὐτὸν, πατὴρ τε καὶ σωτὴρ
αὐτῆ εἶναι¹⁸ ἀξιοί.

Δ. Πόθεν ὃ γέτο δῆλον
ἡμῖν¹⁹ ἔσται;

M. Ἐκ τῆς²⁰ ἱερῶν αὐτῆ
λογίων, ἐν οἷς²⁰ τὸν ἔλεον
αὐτῆ τὸ διὰ²¹ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, φανερὸν ἡμῖν²² ποιῶ-
ται, ὅτι τε αὐτῆ πατρὸς ἡμᾶς
²³ ἀγάπης καὶ²⁴ εὐνοίας²⁵
μαρτυρεῖον παρέχειται.

Δ. Πᾶσα οὖν²⁶ ἀνάγκη
ὅσι τὸ τοῦ Θεοῦ²⁷ μέλλον-
τα πεποιθέναι, πρὸτερον
ἐν Ἰησοῦ χριστῷ ἐκείνου
γινῶναι;

M. Πάνυ μὲ οὖν.

Δ. ²⁸ Τὸ νῦν ἔχοντα τὸ
γινῶσθαι ταύτης κεφάλαια
²⁹ ἡδέως ἀνέσκει³⁰ διὰ βρα-
χύων³¹ διελθόντων ἀκούσαι-
μι.

M. Ἐκείνὰ ἔστι τὰ³²
παισχόμενα³³ τῆ ἐξόμο-
λογησι τὸ πίστεως, μετῴν
ὃ³⁴ τῷ πύπῳ τὸ ἐξομο-
λογήσεως τῶ πάντων χρι-
στιανῶν κοινῶ ὄντι. τοῦτον ὃ,
³⁵ σύμβολον τῶ Ἀποστόλων
³⁶ ὀνομάζειν³⁷ ἔδος, ὅτι
ἀπὸ ἀρχῆς τὸ³⁸ ἐκκλησίας
αἰεὶ παρῶ πάντων τῶ³⁹ ὀρ-
θοδόξων⁴⁰ ἀποδοχῆς⁴¹ ἡξι-
ώθη καὶ ὅτι ἡτοι ἔστω τοῦ
σώματος τῆς Ἀποστόλων⁴²
παρελήθη, ἢ ἐκ τῆς συγ-
γραμμάτων αὐτῶν μὲ πάσης
⁴³ διλαθείας⁴⁴ συνφλέχθη,

Δ. Λέγε μοι αὐτίκω.

M. Πιστεύω εἰς Θεόν

P. Ut unusquisque no-
strum credat se ab eo diligi,
eumque sibi & patri
& servatorem esse velle.

M. Unde autem hoc
manifestum nobis erit?

P. Ex sacris illius ora-
culis. in quibus misericor-
diam suam propter Jesum
Christum manifestam no-
bis facit, atque suæ ergo
nos charitatis & benevo-
lentiæ testimonium prebet.

M. Omnino igitur ne-
cessesse est, ut qui Deo confi-
dere velit, prius in Jesu
Christo illum norit?

P. Omnino equidem.

M. Nunc cognitionis
hujus capita libenter à te
breviter percurrente audire
velim.

P. Illa sunt, quæ con-
tinentur fidei confessioni,
vel potius ea formula con-
fessionis, quæ omnium
Christianorum commu-
nis est. Eam verò symbo-
lum Apostolorum nomi-
nare mos est, quod ab in-
itio Ecclesiæ semper ab
omnibus Orthodoxis ap-
probatione dignata fuerit,
& quod aut ab ore Apo-
stolorum excepta, aut ex
scriptis eorum cum omni
cautione & religione colle-
cta fuerit.

M. Eam mihi recita.

P. Credo in Deum pu-
tr

πατέρα παντοκράτορα. 45
 ποιητήν 46 ἕρηνε κ' γῆς· κ'
 εἰς Ἰησοῦν Χριστόν, τ' υἱόν
 αὐτοῦ τ' μονογεῆν, Κύριον ἡ-
 μῶν. συληθηθέντα ἐκ πνύ-
 ματος ἁγίου, γυνηθέντα ἐκ
 Μαρίας τ' παρθένου, παθόντα
 4 ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, στυ-
 γωθέντα, θανάτου, κ' τα-
 φέντα· κατελθόντα εἰς Ἄ-
 δην τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· ἀνα-
 σταίντα ἐκ νεκρῶν. ἀνελθόν-
 τα εἰς οὐρανόν, καθεζόμενον
 49 ἐκ δεξιῶν Θεοῦ πατρὸς
 παντοκράτορος ὅθεν μέλλει
 ἔρχεσθαι κρίναι ζῶντας κ'
 νεκρούς.

Πιστέω εἰς πνύμα ἁγι-
 ον. πᾶσι πῶς ἁγίαν ἐκ-
 κλησίαν καθολικὴν, ἁγίων
 κοινωνίαν, ἄφεσιν ἁμαρτι-
 ῶν, σαρκὸς ἀνάστασιν, ζωὴν
 αἰώνιον. Ἀμήν.

trem omnipotentem, crea-
 torem cœli & terræ : Et in
 Jesum Christum filium
 ejus unigenitum Domi-
 num nostrum : Qui est
 conceptus è Spiritu sancto,
 natus ex Maria virgine,
 passus sub Pontio Pilato,
 crucifixus, mortuus & se-
 pultus : qui descendit ad
 inferos : tertia die à mor-
 tuis resurrexit : Ascen-
 dit in cœlos, sedet ad de-
 xtram Dei patris omni-
 potentis : unde venturus
 est judicare vivos & mor-
 tuos.

Credo in Spiritum san-
 ctum : Credo sanctam Ec-
 clesiam Catholicam, Sancto-
 rum communionem,
 Remissionem peccatorum,
 Carnis resurrectionem,
 vitam æternam. Amen.

In Sectionem II.

1 Ἐν τάξει, καὶ τάξιν, & διὰ τάξεως ordine, à τῷ ἧω, 1 ἐν τάξει.
 ἔω, χα : formatur à τέταξαι : quod satis superque di- 2 τάξω.
 ctum, non amplius repetetur. Clenard. pag. 126. vers 6. 2 ἐξετάσωμεν.
 2 ἐξετάσωμεν. Aoristus 1. subjunctivi τὸ ἐξετάζω, σω, 3 ἐξετάζω.
 2. Inquiro, examino, perscrutor, discutio. 3 διὰ πλείων. 3 διὰ πλείων.
 ὄνων, ad verbum, per plura, vel in pluribus. Nam διὰ 4 διὰ cum geni-
 cum genitivo aliquando significat in : sed Latinè omitti- 4 διὰ cum geni-
 tur præpositio, diciturque sæpius, pluribus. vel πλείων 4 τῖνο.
 adverbialiter, pro πλείων, aut sæpius ἐπιπλέον, ampli- 5 διὰ ἵακτον
 us, copiosius, fufius. Nam διὰ junctum genitivo, ad 5 γενίτιου.
 verbio Latino aliquando redditur, ut paulò post, διὰ 6 διὰ ἵακτον
 βραχέων, id est, βραχέως, paucis, breviter. sic διὰ 6 γενίτιου.
 ἀκλειβείας, id est, ἀκλειβῶς, accuratè, infra : πολλὺς, πλείων, 7 πολλὺς.
 πλείων. Clen pag. 123. v. 1. 4 διεξέλωμεν, διεξίω- 8 διεξέλωμεν
 μεν.

ЧНУКОВА

- διεξέρχουαι.** μιν. 2. Aorist. subjunctivi τῷ διεξέρχουαι sed tanquam διεξελθῶ. Clen. pag. 198. vers. 26. pertransco, percurro, & metaphoricè oratione prosequor, explico, enarrat.
- ἰσῆς.**
- σί.**
- ῶ διαίρεσως.** 110. v. 18. ῶ διαίρεσις, ut πόλις, divisio, distributio.
- διαρέω.** διαρέω, διήρηκα, διήρημαι divido. sed verbale αἰρέω formatur ab ἡρέμαι, tanquam fieret ab αἰρημι, αἰρέμαι. Clenardus pag. 196. vers. 24. alioquin dicendum esset διαίρεσις ἢ ἰσῆς διαίρεσως, tuæ illius divisionis: Adhuc illius, particulam emphaticam & demonstrativam, quæ tamen non est perpetuum, ut jam antea monui. sed ratio præsentis habenda est ratio, quum præsertim articulus modò addantur, modò omitantur ab Atticis, oratus tantum gratia, prout loci præsentis ratio postulat. Clenard. p. 115. v. 5. & sequente.
- ἦξιτο αὐ.** ἦξιτο αὐ fiat, accusetur, vel ob particulam potentialem fieri poterit, ut paulò ante dictum est. 2. Aoristus medius τῷ γίγνομαι, sed tanquam γείνω. Clenard. pag. 75. vers. 10. & pag. 181. vers. 22.
- παντοκράτωρ.** παντοκράτωρ, ὁρῶ, (ut πανδαμάτωρ. Clenard. pag. 27. v. 33.) omnipotens, παντοδύναμος, à παν & κρατέω possum. sic πανάγαθός, à παν pro πάντων omninò, & ἀγαθός: sed prima pars compositionis retrahit ad se accentum.
- ῶντα.** ῶντα aut vacat, ut sæpius ante ponitur pro εἶναι, post verbum sensus γινώσκω. Clenard. pagina 231. vers. 25.
- ἀρκέω.** ἀρκέω, ἀρκέσω, ἤρκεια, non mutata penultima. Clen. pag. 176. vers. 11. & pag. 178. vers. 4. & pag. 88. vers. 4. præteritum passivum ἤρκειαι, assumptum ad productionem penultimæ. Clenard. pag. 89. vers. 4.
- βοηθείας.** βοηθεία, εἰας, ἦ, auxilium, subsidium: fit à βοηθῆσαι auxiliator. hinc βοηθῆω (quasi dicas ἐπιβοήθῆω ad clamorem accorro) auxilior, opem fero, succurro.
- βοηθῆω.** βοηθῆω, ἦ,
- πυχεῖν.** πυχεῖν, ἦ,
- πυχάνα.** πυχάνα, ἦ,
- ῶν.** ῶν, ἦ,
- δωρεά.** δωρεά, ἦ,
- δῶρον.** δῶρον, τό.
- δωρέομαι.** δωρέομαι, ἦ,
- δωρέων.** δωρέων, ἦ,
- Dei autem dona quia merè planèq̃ gratuita sunt, vocantur sectione 5. & alibi passim, χάρισμα, & maxime à Divo Paulo. δωρεῶν autem genitivus pluralis, pendet ab ἀπολαύειν, frui, χεῖσθαι, πυχάνα: ultima cum flexa

cum flexa duplici nomine, & quod sit genitivus pluralis
 2. declinationis. Clenard. pag. 222. versic. 13. & quod
 ultima nominativi acuta in genitivis & dativis circum-
 flectatur, ut jam dictum est. Ibidem vers. 7. ¹³ ἐκ ἀξίως ¹⁵ ἐκ ἀξίως
 ἐσμὲν τυχεῖν, non digni sumus consequi, id est, indigni
 sumus, qui, vel, ut consequamur. ¹⁴ εἰδέ, repete ἀξίως ¹⁴ εἰδέ.
 ἐσμεν, nec (digni sumus, subaudio) alioqui dixerim,
 indigni sumus, qui consequamur, & qui bonitatis illius,
 &c. ¹⁵ πεπέδω prateritum infinitivi τὸ πέδωμαι, ¹⁵ πεπέδωμαι.
 prateritum πείπειμαι, infinitivum πείπειν, persuasum
 esse, credere, persuasum habere. ¹⁶ ὅτι ἐκείνῳ, &c. malui
 activum hic vertere per passivum, ut alicubi postea: quo
 magis tum Latina, tum perspicua oratio foret. ¹⁷ αὐτῶν
 pro αὐτῶν, & αὐτῶν pro ἐαυτῶν videtur poni. Græci autem
 sæpe relativum pro reciproco, & composita pronomina
 pro simplicibus usurpant: qua de re Bud. p. 27. ¹⁸ ἀξίως,
 ut χρυσί. Clenar. p. 84. v. 24. ab ἀξίως, volo, æquum
 esse censo, dignor. ¹⁹ ἔσται, syncope pro ἔσεται, futurum
 esse. ²⁰ ποιεῖται & παρέχειται, ²⁰ ποιεῖται.
 τῆ εἰμί Clen. p. 157. vers. 26. ²¹ ἔλεον, ut
 media pro activis posita, ποιεῖ & παρέχει. ²¹ ἔλεον,
 λόγον, ἔλεον, ὁ, misericordia. Dicitur & τὸ ἔλεον, ὁ.
 διὰ] non vacat articulus hic repetitus, sed in eo intel-
 ligitur, ὄντα, q. d. propter suam misericordiam, quæ
 est per Jesum, &c. ²² ἄνοια, ἡ, quia penultima diphthon-
 gus, ultimam habet brevem, ideo accentus ponitur in
 antepenultima, ut βοήθεια. (excipe quæ fiunt ab εὐω, ut
 ἡ βασιλεία) At quia ultima genitivi longa est, ideo
 dicitur εὐνοίας, βοήθειας, secus in φιλία. fit autem ab εὐ
 & νόθ, νόθ, mens, animus. ²³ ἀγάπη ab ἀγαπῶμαι, amo,
 ἀγαπῶμαι, dilectus, infra. ²⁴ μαρτύριον, τὸ, & μαρτυρία,
 ἡ, testimonium. μαρτυρῶ testis, μαρτυρέω, testor. ²⁵ ἰσχύς,
 de hoc nomine vide Clen. pag. 130. v. 18. ²⁶ ἀνάγκη ὄζει,
 aut verbo suppresso, ἀνάγκη, quasi dicas, necessitas est,
 pro necesse est: & πᾶσα ἀνάγκη ὄζει, quasi, omnis ne-
 cessitas est, ut vulgò il y a toute necessité, pro, omnino
 necesse est. ²⁷ ἢ μέλλοντα πεποιθέναι, quasi dicas, futu-
 rum confidere, pro, eum qui velit. μέλλω enim debeo, vel
 futurus sum. ²⁸ πῶν ἔχον, ἢ subaudio, quasi dicas, se-
 cundum id quod nunc habet, id est nunc, πῶν ἔχον,
 sic πῶν εἶναι, & τῶν εἶναι, utrumque Atticè. vacan-
 tibus εἶναι, ἔχει & τὸ, pro ἔχον, ἐν τῷ παρὲντι, Budæus
 p. 394. ²⁹ ἰδέωσιν ἀκούσασιν, libenter audiam, audive-

¹⁵ ἐκ ἀξίως.
¹⁴ εἰδέ.
¹⁵ πεπέδωμαι.
¹⁶ ὅτι ἐκείνῳ
¹⁷ αὐτῶν.
 Græci, relati-
 vum.
¹⁸ ἀξίως.
¹⁹ ἔσται.
²⁰ ποιεῖται.
²¹ ἔλεον,
²² εὐνοίας.
 Quorum penul-
 tima est diph-
 thongus, acui-
 tur antepenul-
 tima.
²³ ἀγάπη.
 ἀγαπῶμαι.
 ἀγαπῶμαι.
²⁴ μαρτύριον
 τὸ.
 μαρτυρία, ἡ.
 μαρτυρῶ.
²⁵ ἰσχύς.
²⁶ ἀνάγκη ὄζει.
²⁷ μέλλοντα.
 μέλλω.
²⁸ πῶν ἔχον
²⁹ ἰδέωσιν ἀκούσασιν.

ἀκούωμι.
ἀκούω.
ἡδέως ab ἡδύς.

rima, vel, ut sæpius, audire velim, ob τὸ ἀν. ἀκούωμι
ut τύψωμι. Clenard. pag. 57. v. 15. Aoristus primus
optativi τῷ ἀκούω cum genitivo σοῦ, quia sit verbum
sensus. Clenardus pag. 228. versic. 15. Idque Attice
Nam communiter accusativum regit. ἡδέως, suaviter
jucundè, ab ἡδύς, ἡδέσθαι, genitivus pluralis ἡδέων, ἡδέων
fit ἡδέως. Clenardus pag. 119. ver. . & pag. 116. v. 1
significat etiam lubenter, ut ἡδίον, lubentius, ἡδιστα, lu-
bentissimè. 30 διὰ βραχέων quasi dicas per brevia
aut, in brevibus; vulgò, en brief, en peu de paroles, pauca
breviter; de quo dicendi genere, hujus sectionis initio
jam dictum est. fit à βραχύς, ut ἡδύς. 31 διεξιόντος, ἰόντος
secundus Aoristus participii τῷ διέξιμι, idem quod
διεξιρχομαι, ab εἶμι, id est, πορεύομαι co: quod fit τῷ
εἶω. 2. Aoristus ἰόντες, ἰε, ἰέναι, ἰών. Clenard. pag. 159
versic. 13. 32 ὅτι πεπερχόμενα periphrasi Attica pro
περίχεται, sunt contenta vel comprehensa, id est, con-
tinentur: ut supra πεποιθότες ὄμιεν, pro πεποιθότες
Illa, inquit, continentur aut comprehenduntur. 33 τῷ
ἐξομολογήσει (ut τῷ πόλει. Clenardus pag. 36. versic.
23.) confessione aut in confessione: fit ab ἐξομολο-
γέω, confiteor, ab ὁμῶ simul, & λέγω dico. 34 τῷ πῶ
o, (à τύπω) vestigium & nota rei impressæ: tum exem-
plum, seu exemplar quod imitatur. hic, forma seu for-
mula, vel brevis & compendiaria formula: quomodo
dicitur ὡς τύπω εἶπειν, ut paucis dicam. vide Stephanus
τῶν ὄ, subaudio τύπον, eam verò formulam. 35 σύμ-
βολον Ἀποστόλων,] de his, & tota Symboli, explicatio-
ne actum agere videar, consule, Lector, Praxin Antefig-
nani, pag. 236. in qua tamen si quid aut prætermisissimum
aut non satis explicatum mihi videbitur, id attingere
aut pluribus etiam persequi non gravabor. 36 ὀνομα-
ζέω, nomino, ab ὄνομα, τι, nomen. 37 εἶς, εἶς, τὸς, mos sub-
audi ἐστὶ. 38 ἐκκλησία, ἡ, congregatio, cætus, concio,
convocatio, συναγωγή, ut loquitur sect. 16. sed κατ'
ἐξοχῶν, ita nominatur Christianorum cætus, ad vi-
tam æternam evocatus: & metonymice, locus in quo
habetur concio. ab ἐκ & καλέω voco: præteritum πα-
sivum κεκλήμαι, ἦσα, & syncore κέκλησαι, à quo
κλήσις vocatio, & compositum ἐκκλησία, mutato κη-
σία, ob compositionem: quanquam id sæpius locum
habet in iis quæ componuntur ab α, δ, & δυς. Clenardus
pag.

30 διὰ βρα-
χέων.
βραχύς.
31 διεξιόντος.
διέξιμι.

32 πεπερχό-
μενα.

33 τῷ ἐξομο-
λογήσει.
ἐξομολογέω
34 τῷ τύπω.
fit à τύπω.

35 σύμβολον.
οἷο.

36 ὀνομαζέω.
ὀνομάζω.
37 εἶς
38 ἐκκλησία.

καλέω,
κλήσις.
ος in ια μετα-
τις in compositi-
onis.

Pag. 126. vers. 6. 39 ὀρθόδοξος, *cujus recta est opinio* 39 ὀρθόδοξος
 (contrā κακόδοξος) ab Ecclesiasticis scriptoribus is di- κακόδοξος.
 citur qui de Christiana religione rectē sentit. ab ὀρθός δοκέω.
 rectus, & δόξα, ἡ γνώμη, opinio, sententia, à δοκέω, 40 ἀποδοχῆς.
 δόξα, suprà. 40 ἀποδοχῆς ἡξιώθη, approbatione & com-
 mendatione dignata fuit, id est, digna judicata vel habi-
 ta fuit, aut digna visa est quæ approbaretur vel recipere-
 tur. Sic autem dignari passivē sumitur à Cicerone 3. de
 Oratore, *Res dissimiles inter se, quæ tamen consimili laude Dignari.*
dignantur. Et alibi etiam. Eleganter verò dicitur πολλῆς
 ἀποδοχῆς ἀξιόσ, ut suprà πλείους ἀξιόσ probatissimus,
 spectatissimus, laude & commendatione dignissimus.
 ἀποδοχῆ autem ab ἀποδέχομαι, formatur à præterito ἀποδοχῆ.
 medio δέδοχα. Clen. p. 127. v. 23. 41 ἡξιώσθω, ης, η, ut 41 ἡξιώσθω.
 ἐχουσώσθω. Clen. p. 86. v. 7. Aoristus primus passivus ἀξιοῦμαι.
 formatur à 3. præteriti perfecti passivi ἡξιώσθαι, τὸ ἀξιο-
 ομαι, cum genitivo, quemadmodum ἀξιοσθαι, à quo ma-
 nat, ut jam suprà. Clen. p. 302. v. 33. 42 παρελήφθω, à 42 παρε-
 λαμβάνω, sed tanquam λήβω, λέβηφα, λέβημαι, ἡλαί, λήφθω.
 ππ), unde ἐλήφθω. Clen. p. 203. v. 27. 43 ἐυλάβεια, ας, παραλαμ-
 νί, circumspectio & cautio in rebus agendis, consideratio, βάνω.
 & præcipuè circa ea, quæ ad cultum divinum pertinent: 43 ἐυλαβείας.
 unde, religio, pietas, ἐυσέβεια, ab ἐυλαβείης, ut δηήθεια ab ευσέβεια.
 δηήθης. Clen. p. 128. v. 45. Ergo μετ' πάσης ἐυλαβείας, ἐυλαβείης.
 cum omni religione, summa cautione, vel, ut ait Cicero,
 cum omni circumspeditione, & accurata consideratione:
 Id enim est, quod ait auctor Latinus fideliter, μετ' autem
 cum genitivis hujusmodi resolvitur in adverbium, ut
 μετ' δικαιοσύνης, pro δικαίως, justè: μετ' πάσης ἐυλαβείας,
 id est, ἐυλαβέστατα religiosissimè. 44 εἰλέχθω, ης, η, 44 σιωπιλέ-
 Aoristus primus ab εἰλεγμαί, γσαι, κτω, Atticè pro χθι,
 λέλεγμαι. Nam Attici pro λε & με in augmento sub- εἰλεγμαί
 stituunt ei: Clen. p. 145. v. 13. à 3. persona εἰλεκθί) fit εἰλέ- ei in augmento-
 χθω, eodem augmento servato. 45 ποιητῶ quasi facto- το pro λεσθ
 rem, Latine effectorem, vel creatorem aut conditorem, με.
 κπσῶ, δημιεργόν. 46 ἔρανος, ὄ, ὄ, cœlum, τὸ κόσμος τὸ 45 πσπτύν.
 ἄνω θεῶ οικητήριον, suprema pars mundi, Dei habitacu- 46 ἔρανε.
 lum, ait Aristoteles libro de mundo: qui illud deducit θεσθ.
 ab ὄρθω, ὄ, finis, limes, terminus: ἀπὸ τῶ ὄραν εἶναι τὸ ὄραν.
 ἄνω, quod sit terminus eorum qui sursum habitant. vel
 ab ὄραν, quasi ὄρανος, quod cœlum sit visui pervium, & 47 ἐπί
 minimè densum, ut aqua & terra. 47 ἐπί cum genitivo Cum genitivo.
 significat

significat aliquando tempus, ut hic ἐπὶ Πόντιου Πιλάτου Pontii Pilati tempore, Pontio Pilato praefecto vel praeside, Ποντίου Πιλάτου ἡγεμόντος, ἀρχόντος, ἐπιπέτου, ἢ πρεσβύτου, ἐπαρχου. Sic dicitur ἐπὶ Ἀλεξάνδρου id est, τοῦ Ἀλεξάνδρου βασιλεύοντος, κωλύοντος, ἀνεπιπέτου, ἀντικατόρου, tempore Alexandri, dominantis ac potentis rerum, seu regnante Alexandro, ut Fabius, sub Alexandro, quomodo hic, sub Pontio. Sic etiam ἐπὶ ἐμοῦ, mea aetate, vulgò, de mon aage, mon aage, en mon temps, vel, de mon temps, de hoc jam supra, ubi & χτ' cum accusativo, eodem sensu. ἀναστάντα. Clen. p. 98. v. 21. Aor. 2. participii τῷ ἀνίστημι, qui resurrexit, aut cum Cicerone, qui a mortuis excitatus est, voce activa, significatione passiva: quod locum habet in Aoristo 2. ἀνέστη, & in praeterito ἀνέστηκα, ut & in eorum participiis, ἀναστὰς, & ἀνεστῆκας. Clen. pag. 171. v. 16. retinui autem hic verbum Theodotus familiare, resurgere & resurrectio, ἀνάστασις. ἀπὸ δεξιῶν, ἀ, vel ex dextris (subaudio μερίδα, aut μερίδα) vulgò tamen dicitur, ad dexteram & in dexteram εἰς δεξιάν (subaudio χεῖρα, ἢ μερίδα:) & ἐν δεξιῇ subaudio χεῖρ, ἢ μερίδα, ἢ μίση, manu vel parte dextera. Caetera autem sigillatim, ut monui, excussit Amos signanus, quem consules, & infra suo quaque loco exprimentur, quum res postulabit.

48 ἀναστάντα.
ἀνίστημι.

ἀνάστασις.
49 ἐκ δεξιῶν.

Sectio 3.

Δ. Ἴνα δὴ ¹ ἀκριβῶς ἐκτα-
σθῶν τόπων ² τῶν νότα
ταλαμβάνομεν, εἰς πόσα
³ μέρη πάντων τῶν ἐξομο-
λόγησιν διαιρήσομεν;

M. Εἰς ⁴ τέσσαρα, ⁶ τὰς
⁷ κύρια.

Δ. Ἐκεῖνα δὴ μοι ⁸ δι-
ηγήσῃ.

M. ⁹ Τὸ πρῶτον περὶ
τοῦ Θεοῦ τὸ πατρὸς ἐστί. τὸ
δευτέρου, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ

M. V T igitur penitus
numquodque ha-
rum animo comprehendi-
mus, in quot partes hanc
confessionem dividemus
P. In quatuor, easque
praecipuas.

M. Illas mihi recen-
se.

P. Prima de Deo Pa-
tre erit. Secunda, de filio
ipsius, Jesu Christo: quae

Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὃ καὶ τὴν
 ἄλλω τῆς ἡμετέρας ἱστο-
 ρίας ἰσθρίαν ἀπέ-
 χει. τὸ τρίτον, περὶ τοῦ
 ἁγίου πνεύματος, τὸ ὅτε
 τάρτον, τῆς τε ἐκκλησίας
 πύρι καὶ τῆς Θεοῦ εἰς αὐτὴν
 ἐνεργειῶν.

Δ. Γὰρ ὁ Θεὸς γὰρ ἑνὸς
 ὄντος, ἐπισημαῖ μοι τρεῖς
 καταλέγει, τὴν πατέρα,
 καὶ τὸ υἱόν, καὶ τὸ ἅγιον
 πνεῦμα;

Μ. Ὅτι ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ
 θεῷ ἑστὶ ἡμῖν ἡ πατέρα
 οὐκ ἐκπετόν, ὃς πάντων
 ἀρχὴ, καὶ πᾶσι τοῦ ἀίονος
 ἀρχὸν. ἔτι τὸ υἱόν
 ὃς τὴν κτίσιν ἀίδιον
 σοφίαν ὄντα. ἔτι ὁ ἅγιον
 πνεῦμα, ὃς αὐτὸς διώκεται,
 τὴν διὰ πάντων μὴ διή-
 κούσαν, ὅπως ὃ ἐν αὐτῷ ἀ-
 διάκριτον.

Δ. Ἐκ τίνος δὴ τοῖς ὅπ-
 κτων ἀποπὸν τῆς αὐτῆς θεῆς
 σία τρεῖς ἰσοστάσις
 εἰλαβεῖν διαιρημένως,
 δευ ἡπὸν ἀδιαίρητος
 μένοντος τοῦ Θεοῦ.

Μ. Καὶ μάλιστά.

Δ. Λέγε δὴ ἡνωτὸ τὸ
 ὡτὸν μέγιστον.

Μ. Πιστεύω εἰς Θεὸν
 πατέρα παντοκράτορα,
 ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς.

Δ. Διὰ τί αὐτὸν πατέ-
 ρα καλεῖς?

Μ. Ἐπεὶ Ἰησοῦ Χριστὸν
 ἀποκοπῶν, ὃς αὐτὸς σο-
 φία ἐστὶ, καὶ ἡμῶν θεῖσα ἐξ
 αἰῶνος καὶ ἰσὺς

& totam nostræ redem-
 ptionis historiam continet.
 Tertia de Spiritu Sancto.
 Quarta verò, de Eccle-
 sia, & Dei erga eam be-
 neficiis.

M. Quomodo autem,
 cum Deus unus sit, hic
 mihi tres enumeras, Pa-
 trem, & Filium, & Spiri-
 tum Sanctum?

P. Quoniam in unâ &
 sola divina essentia, Pater
 nobis considerandus est, ut
 rerum omnium principium
 & prima causa: deinde Fi-
 lius, ut illius æterna sa-
 pientia: Præterea Spiritus
 Sanctus, ut ejus vis &
 potestas, per omnia quidem
 pervadens, veruntamen in
 ipso semper permanens.

M. Ex hoc declaras non
 (esse) absurdum, eadem
 divina essentia tres perso-
 nas comprehendere defini-
 te, nihilominus indiviso
 manente Deo.

P. Planè.

M. Nunc igitur primam
 partem recita.

P. Credo in Deum Pa-
 trem omnipotentem crea-
 torem cæli & terræ.

M. Quamobrem eum
 patrem vocas?

P. In Jesum Christum
 intuens, qui ipsius sa-
 pientia est, genita ab illo
 ante sæcula: & qui tandem

32 ὕστερον εἰς τὸν κόσμον 33
πεμφθεὶς, 34 υἱὸς ὢν αὐτῷ
35 ἐφανερώθη, καὶ διὰ καὶ 36
ἐμαρτυρήθη. 37 ἢ ὃ τὸ Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ πατρὸς ὁ Θεὸς ἐστὶ,
ταύτη διὰ καὶ πατέρα ἡμῶν
38) συλλογιζομεθα.

in hunc mundum missus
illius filius declaratus,
que etiam testimonio
firmatus fuit. Quia
Jesu Christi pater,
est, ideo sane patrem
nostrum esse colligimus.

Δ. Τῶς ὃ παντοκράτορα
εἶναι νοεῖς;

M. Quomodo autem
omnipotentem esse intel-
ligis?

M. Οὐκ ἐνοῶ ἐμείνον
38 κρείττος μὲ ἔχειν, χεῖρα
39 ἢ, ἀλλὰ 40 κτίσμα
πάν ὑποχείριον ἔχειν, πάν-
τα τε αὐτῶν τῇ ἰδίᾳ προ-
νοίᾳ 42 διατείν, τὸν κόσ-
μον διακυβεύοντα ἢ ἀπὸ
αὐτῶ δοκῆ, 43 ὥστε μηδὲν
παρ' οὐ βέλεται, γίνεσθαι.

P. Non intelligo illius
potentiam quidem habere
utri verò (cā) minorem
sed creaturam omnem
subjectam habere, omnia
que ipsum sua providentia
regere, mundum gubernan-
tem, quocumque modo
visum fuerit, ita
nihil, præterquam quod
vult, fiat.

Δ. 44 Οὐκ οὐ, κατὰ γὰρ
τὸν σὸν λόγον, 45 ἀρῶν
τὸ τὸ Θεοῦ κράτος ἐστὶ, μὴ ἁ-
λόν διὰ αἰ τοῖς 46 πραγ-
μάτων ἐνεργείᾳ 47 προσκει-
ται, ὥστε μηδὲν τὸ 48
παραπαν, εἰ μὴ 49 προστά-
ξαντος ἢ συγχωρήσαντος
γὰ ἐμείνου, γίνεσθαι.

M. Non igitur, ex
quidem verbis, oratio
potentia est, sed potius
per rebus agendis efficiens
instat, adeo ut nihil omnino
nisi (quod) is mandaverit
aut certe concesserit
fiat.

M. 50 Οὕτως.

P. Sic (est.)

In Sectionem III.

1 Ἀκριβῶς.

1 Ἀκριβῶς, id est, ἀκρίβειαν, ἀκριβολογίαν
δι' ἀκριβείας, μετ' ἐπιπέρας ἢ πάσης ἀκριβολογίας, accurate
& exquisitè, cum exacta discussione, examinatione
tractatione expendendo aut persequendo omnia
simplicius hic, plenè & perfectè, planè, πάντη, παν-
τῶς, πάντως, penitus. 2 τῶ νῶ, mente, animo, ἀπὸ

2 τῶ νῶ.

νῆς, νόε, νῆ; νόω νῶ. Clen. pag. 135. v. 1 & pag. 131.
 v. 24. ut jam supra in epistola, ibi τῶ ὁ νῶ χριστιανίζεαι.
 3 μέρη accusativus pluralis, ut τείχεα, τέχνη, ἀ μέρη. 3 μέρη.
 τῶ. Clen. pag. 35. v. 12. 4 διαίρησιν, ut ποιήσονται. 4 μέρος.
 Clenard. pag. 78. v. 20. ἀ διαίρεω, διαίρησω, διαίρη- 4 διαίρησονται
 σε, divido, unde διαίρεσις, ἡ, supra. 5 τέσσαρες οἱ κύριαι, διαίρεω.
 κὴ τὰ τέσσαρα, Atticè, pro τέσσαρες quatuor. Clen. διαίρεσις,
 pag. 39. v. 18. 6 τῆς, pro κὴ ταῦτα, eaque, vel, & 5 τέσσαρα.
 quidem: vel saltem. Nam ὁ id etiam significat. 7 6 τῆς.
 κύριον non solum proprius, sed etiam præcipuus, ut 7 κύρια
 hic, quomodo sect. 1. initio, τὸ κυρίως, verti præci- 8 διηγῆ.
 puè. Sic Galeno dicuntur τὰ κυριώτατα μέρη τῶ διηγομαι.
 σάματ' maximæ & præcipuæ partes corporis. & 9 τὸ πρῶτον
 τὰ κύρια τῶ λόγου, quod in sermone aut disputatione 10 τῶ ὅλου.
 præcipuum est. Contra, πάρεργα. 8 διηγῆ narra, 11 ἀπολύτρω-
 commemorata, expone, ut ποῖς. Clen. pag. 80. v. 30. σιως.
 præsens imperativi τῶ διηγῆομαι, ἔμαι. 9 τὸ πρῶτον, ἀπολυτέω.
 subaudio μέρος, prima pars. 10 ὅλος, ὄλη, ὄλον, το-
 tus, α, um, ἀπας. 11 ἀπολύτρωσις, ut πόλις redem-
 ptio, ab ἀπολύτρωω redimo, cujus secunda persona 12 ἐκκλησίας
 præteriti passivi ἀλύτρωσαι, hinc λύτρωσις, ἀ λύτρω, 13 πῆι.
 quasi dicas redemptorium, id est redemptionis pretium, 14 πῆι pro
 ἀ ποιῶν; quod fit ἀ λύω solvo, per quod scilicet vinciti 15 πῆι ἦ.
 solvimur, vinculis eximimur, & in pristinam liber- 16 διεργασίῳ
 tatem restituiimur. 12 ἦ τε ἐκκλησίας πῆι, κὴ, de 17 διεργασία.
 Ecclesia &c. atque ita alibi, ubi occurreret. quamquam 18 διεργάτης.
 τε potest aliquando omitti. Nam aliquando vacat. 19 διεργάτω.
 Dicitur autem ἦ ἐκκλησίας πῆι pro πῆι ἦ ἐκκλη- 20 ἐργάζομαι.
 σίας, mutato accentu, quod suo casui postronatur, 21 κατάλέγης:
 ut jam dictum est in carmine, ibi βεστοῖς πάρεργα, 22 κατάλογος.
 pro παρὰ βεστοῖς. 23 ἐνεργισίων genitivus pluralis 23 πνεύμα:
 Circumflexus, quia est secundæ declinationis sim- 24 πνέω.
 plicium. Clenard. pag. 222. v. 13. ab διεργασία, ας,
 ἡ, beneficium. διεργάτης ἢ ὁ, beneficus: διεργάτέω,
 ὦ, ἀποιῶ, beneficio afficio: ab ἀ & ἔργον opus,
 factum, ἀ quo ἐργάζομαι facio, operor. 25 κατάλέ-
 γης enumeras, recensēs, enarras, hinc κατάλογος.
 26 πνεῦμα τὸ spiritus, ἀ πνέω, πνέωσω, spiro. Clen.
 pag. 150. vers. 2. 26 ἔσθια, ας, ἡ, ab ἐμί sum: for-
 matur ἀ dativo plurali participii præsentis ἔσθι, cujus
 nominativus ἄν, ὄντος, ὄνπ, ἔσι. (Clenard. pag.
 32. & pag. 148. vers. 18. ἔσθια ergo, essentia, ut
 16 ἔσθια.
 Essentia. ἔσθια
 Cicroni quo-
 modo dicitur:

vulgò à Theologis & Philosophis usurpatur : (quod tamen verbum durum esse ait Quintilianus) & ali- quando substantia ; Ciceroni dicitur natura , vis , vis & natura , natura universa , vis & potestas , potestas uti quidem præsens locus postulat . ¹⁷ ἡμῖν ἡ πατὴρ σκεπτόν . (subaudio ἐστὶ) quasi considerandum est nobis patrem : quomodo veteres aliquando loquuti sunt , Varro , & Lucretius : Interdum etiam Virgilius , Cicero , Cæsar , & Cornelius Cellius . Vide exempla apud Linacrum libro primo ; capite de participiali verbo pag. 48. & pag. 49 . Sæpius tamen dicitur considerandus est nobis pater . σκεπτόν , α , ον , à 3 persona præteriti passivi ἐσκεπται , remoto augmento , & αι mutato in ἐσ , ἐα , ἐον . Clenard . pag. 12 . v. 16 . a σκέπτομαι considero . hic faciem gerundii habet , σκεπτόν . alioqui legendum esset , ἡμῖν ὁ πατὴρ σκεπτός . ¹⁸ ἰσάρεχοντα , id est ὄντα , ut mox , quasi existentem : quod utrumque Græcis sæpe redundat , vel

¹⁷ σκεπτόν
πατέρα consti-
derandum (est)
patrem.

σκεπτός.

σκεπτομαι.

¹⁸ ἰσάρεχοντα
ἰσάρεχον.
redundat ut ὄν

¹⁹ αἰδίου.
αἰδίου.

²⁰ διήκων.
Participium
cum articulo in
verbum resol-
vitur.
Spiritus san-
ctus.

²¹ διλοῖς.
διλόω.

²² ἀπρον.

potius Latinis ; non autem nobis : Nam ὡς ἰσάρεχοντα vulgo reddimus , *comme estant* . potest & Latine exprimi , quippe qui sit : sed hic minus convenienter . ¹⁹ αἰδίου σοφία , Attice pro αἰδία : In compositis enim & derivatis *ος* commune est Attice , ut jam supra . Clenard . pag. 118 . vers. 13 . αἰδίου autem æternus , sempiternus , αἰώνιος : derivatur ab αἰών , ut sempiternus à semper . ²⁰ τῷ διήκων , pervadentem , vel , quæ pervadat ac penetret : Participium enim cum articulo junctum in verbum sæpius & relativum resolvitur . Bud . Comment . 1107 . διήκω autem (à δια per , & ἦκω venio) pervado , pertranseo ac penetro . Spiritus vero sanctus , Dei vis & potestas , omnia penetrat , vivificat , fovet , sanctificat : aut ut auctor Latinus ait , per omnia diffusus est : quomodo fere Virgilius . 6 . *Æneidos* . Cælum ac terram , spiritus intus alit , totamque insulis per aris mens agitat molem , & magno se corpore miscet . Quæ tamen Virgiliti sententia quatenus vera sit , vide Calvinii institutiones libro primo , capite quinto , sectione quinta . ²¹ διλοῖς , ut χερσίν . Clenard . pag. 84 . vers. 24 . à διλόω . ²² ἀπρον absurdum , ab α & πρῶτος locus quasi locum non habens , ut a nobis vulgo dicitur . *Cela n'a point de lieu* . (forte

casse ait Stephanus quod ea, quæ absurda sunt, nusquam locum habeant, seu loco nulli convenient) rationi minime consentaneum, à ratione alienum, *ἀλογον ἀλόγιστον, ἀπρόκτος*. 23 *ὑπόστασις* εως, ut *πόλις*, ab *ὑρίσασθαι* subsisto, quasi dicas subsistentia, seu naturæ subsistentia, res subsistens, seu natura & revera subsistens. Quia verò subsistentia non satis Latina vox est, verto hic cum Theologis, *ὑπόστασις* personas. In divina autem *ἔσα*, id est, *ἐν τῇ θεότητι*, in divinitate, *ὑπόστασις* (quæ est triplex) significat substantiam intelligentem, incommunicabilem: idem quod *ἰδίωσις*, *ἰδίωμα*, *ἢ πρόσωπον*, proprietas & persona: atque ita distinguitur ab *ἔσα*, quæ est communicabilis. Sed de hac re plura Theologi: Nam verborum tantum explicationem suscepi, propositamque mihi eam unam habeo. *ὑπόστασις* igitur ab *ὑρίσασθαι* (ab *ὑπο* & *ἴσασθαι*) præterito passivo *ὑρέσασμαι*, *ὑφέσασμαι* Clenard. pag. 98. vers. 2. unde *ὑπόστασις*. 24 *παραλαβεῖν* 2. Aoristus infinitivi id est, *πείεχειν*, de quo paulo antè ab *ἔλαβον*, & hoc à *λαμβάνω*, sed tanquam *λήβω*. Clenard. pag. 203. vers. 27. de mutatione autem penultimæ præsentis in secundo Aoristo. vide Clenard. pag. 54. vers. 27. 25 *διωρισμένος* definite ac distincte, id est *scorsim*, particulatim, *μερικῶς*, *ἀνὰ* vel *κατὰ μέρος*. fit à participio præterito τῷ *διωρίζομαι*, *διώρισμαι*, *διωρισμένος*: unde adverbium *διωρισμένως*. *ὀρίζω* autem finio, fit ab ἦρος ὁ finis. 26 *κλιώντος* τῷ Θεῷ genitivus absolutus, ut paulo antè, Θεῷ γὰρ ἐπὶ ὄντος, & ita passim. Clenardus pag. 227. versic. 43. 27 *ἀδιαίρετος*, indivisus, individuus, valgo indivisibilis, *ἀμέριστος*, à *διαίρειν* divido, supra. 28 *νῦν* pro *νῦν* addito *ι* & mutato accentu Attice. Clenard. pag. 111. vers. 2. 29 *σκοποῦν* (ut *ποιῶν*. Clenard. pag. 79. vers. 12) id est, *ἀφορῶν*, *ἀποβλέπων* eis *χεῖρον*, vel *σοχαζόμενος* τῷ *Χριστῷ* vel *πρὸς τὸν Χριστὸν* fit à *σκοπὸς* ὁ scopus: ut sit *σκοποῦν*, intueri in aliquid, aut in aliquem tanquam in scopum. *σκοπὸς* autem a præterito medio *ἔσκοπα*, τῷ *σκέπτομαι*. 30 *ἡμετέρις*, *ἔσου*, *ἐν*, ut *πυθείρις*. Clen. pag. 70. versic. 33. Aoristus primus participii τῷ *ἡγνοῦμαι*, sed tanquam *ἡγνώμην*. Clenard. pag. 184. vers. 22. 31 *αἰῶν*, *ἄνθ*, ὁ, Clenard.

23 *ὑπόστασις*.
ὑρίσασθαι.
Subsistentia in
divina essentia
tres persone.

ὑπόστασις
vide
24 *παραλαβεῖν*.
λαμβάνω.

25 *διωρισμέ-*
νος.
διωρίζομαι.
ὀρίζω.
ὄρος.
26 *κλιώντος*.
27 *ἀδιαίρετος*.
διαίρειν.
28 *νῦν*.
29 *σκοποῦν*.
σκοπὸς.

σκέπτομαι.
30 *ἡμετέρις*.
ἡγνοῦμαι.
31 *αἰῶν*

- ἀεὶ αἰώνων. *Clenardus pag. 22. vers. 23. ævum, eternitas, culum, αἰώνιον, quasi αἰεὶ ὄν. ἀεὶ αἰώνων seu αἰώνων, ab omni ævo, ante secula. Dicitur & αἰώνων ab ævo, ab æterno, & εἰς αἰῶνα, in ævum, in perpetuum, εἰς αἰῶνα.* 32 ὕσερον, *strum pro adverbio Clenard. pag. 291. versic. 18. pagina 116. versic. 29. postremo, tandem, ἐν ὕσειρον (subaudio χρόνω) ut τέλει, τὸ τελειότατον.* 33 πειπέμαι. *δεις, ut περθεῖς ἢ πέπευμαι, πῆ πειπέμαι mita*
 34 υἱὸς ὄν. *34 υἱὸς ὄν, quasi filius existens, pro existere vel esse post verbum sensus (Clenardus pag. 231. versic. 25.*
 35 ἐφανερῶδη. *35 ἐφανερῶδη, ut ἐχρυσῶδη, ἢ φανερόμαι, ὡς sed videtur potius illud ὄν παρέλκειν, id est, redidare, ut alibi jam satis monitum fuit. 36 ἐμαρτυρήδη ut ἐποιήδη. nam μαρτυρέομαι perhibeor, testibus comprobor, testimonio probor, seu ornor, prædicor, aliquando activè, testor, declaro. 37 ἢ datusus adverbialis (Clenardus pag. 116. vers. 27. sed præcipue pag. 282. vers. 2. & sequente.) significat, ratione, quo pacto, quemadmodum, quo respectu quatenus, in quantum, ἐφόσον, καθόσον. huic respicit τῆ & ταύτη eo modo, ea ratione, catenus, ἐπιστόν: sed neutrum horum expressi, Theologorum aliquot piorum & eruditorum iudicio atque auctoritate motus, ne ab auctoris Latini sententia, recedam adeo veritate recederem. Neque enim eadem ratio ne nos Dei filii sumus; qua Christus ipse est: Illiquidem φύσις, id est, natura; nos vero υἱοθεῖται tantum, id est, adoptione filii Dei sumus, ut docet infra sectione 7. Itaque non malè opinor, si Græci dixeris, ὁμοῦς ἢ, ἐπεὶ τῆ Ἰουδὴ ἀδὲ καὶ πατρὸς, quomodo ego verto. 38 κρείττος τόποτεια: unde κρείττω possum, à quo, & πᾶν fit παντοκράτωρ omnipotens, ὁ πάντων κρείττων, solius Dei epithetum. 39 ἢ per se caret accentu, sed in fine sententia ut hic, & sequente enclitica, acuitur. 40 κτίσμα τῆ res creata: Item pro κτίσις, ἢ, creatio & creatura vox quidem minimè Latina, sed Theologis usitata, & alicubi sanè ferenda; in rebus potissimum factis quippe convenientior, quàm longior verborum circuitus fit à κτίσω, σω, κα, creo, condo, supra, 41 ἢ χειρὸς χειρῶν, id est, ὁ ὑπὸ τῆ χειρὶ ὄν, sub manu,*

est potestate alicujus positus, in potestatem alicujus redactus, ὑποταχθεὶς, ὑπότακτος: & aliquando obnoxius ἐνοχος. 42 διέπειν, διακυβεῖν, διοικεῖν, dispensare, gubernare. παρ' ὃ, id est, παρὰ τῆς τῶ ὃ prater id quod. 43 ἄσπε cum infinitivo γινεσθαι. 44 οὐκ-ου non ergo: at οὐκ οὐκ nonne, enimvero, itaque, igitur. 45 ἀργός (quasi ἀεργός, quo poetæ utuntur) otiosus, iners, vacans aut immunis ab opere, qui velut ab opere, est remotus, ὁ ἀπὸθεν ἔργου ὢν. Contra ἐνεργός, qui in opere est, quasi ἐν ἐργῷ ὢν actuosus, strenuus, acer, efficax, ἐνεργής: unde ἐνεργεία, actio, efficacia. & ἐνεργῶς hic, id est, μετ' ἐνεργείας actuosè, strenuè, acriter. 46 τὰ πρακτεῖα res gerendæ. eodem modo derivatur & formatur à πράττομαι, quo paulo ante σκέπτεον, à σκέπτομαι. 47 πρὸς κειμαι adjaceo, incumbo, insto, seu urgeo, rei alicui studiose addictus sum, id est alicui faveo & quasi adhaereo, cum eo facio, ab eo sto: cum dativo πρακτέοις, ob præpositionem, πρὸς. hoc autem dicendi genus videtur auctor mutuatus de Polybio, quum ait, ἐνεργῶς προσέκειτο τῇ πολιορκίᾳ, obsidioni acriter incumbat, vel intentus aut affixus erat. 48 τοπαρέπαιν unica voce, idem quod παρέπαιν, id est πάντως, omnino, prorsus: vacante articulo τὸ, ut dictum est, in τὸν ἔχον, & mox sectione 4. τοκατέρχας. 49 προσέξας. Aoristus primus participii τῆ προσέξω, ut συγχωρησας à συγχωρέω concedo permitto. 50 ἔπος (ἐστὶ subaudio) de quo sectione prima.

42 διέπειν.
παρ' ὃ
43 ἄσπε.
44 οὐκ-ου.
οὐκ οὐκ.
45 ἀργόν.
ἐνεργός.
ἐνεργής.
ἐνεργεία.
46 πρακτεῖα.
πρακτέοις.
47 πρὸς κειμαι.
πρὸς κειμαι.
48 τοπαρέπαιν.
παιν.
49 προσέξαν-
τῶ.
προσέξω.
συγχωρέω.
50 ἔπος.
ἔπος.

SECTIO IV.

Δ. Ἰὰ τὸ δὲ ἐπαγγεῖλαι, ὅτι ἐὰν τε κ' ἔγῃς ποιητής εἶναι;

M. Ἐπειδὴ ἐαυτὸν ἡμῖν διὰ τῆς ἰδίων ἔργων φανερόν ἐποίησεν, ἡ δὴ λόγος ὅτι ἐν αὐτοῖς ὑπὸ ἡμῶν ζημιτέον· τὰτ' εἶναι, ὅτι ἐκ τέτων ἡμῶν ἡ ποιητικὴ ἐστὶ τῆς καίριου

M. Quorsum autem adjicis, eum cæli & terræ creatorem esse.

P. Quoniam seipsum nobis per sua opera manifestum fecit, constat eum in iis à nobis querendum esse: hoc est, ex iis nos, qualisnam sit, conicere oportere. Illius enim essen-

προσέκει, ἢ ἡ γὰρ ἐκείνη ἐ-
 σίαν 7 διανοία, ἀπειλαθεῖν,
 8 ἐν τῷ ἁδανάτων ἡμῶν
 ἐστίν. ὁ 9 κόσμος οὐκ ἄσ-
 τὸν 10 κατόπρον, π 11
 ἀρέκφται, ἐν ᾧ κατοπ-
 ἰρίεδαυ αὐτὸν διωαί-
 μεδ' αὖ, καθόσον αὐτὸν
 ἡμῶν γνῶσαι συμφάρεφ.

Δ. Τῶ ἕρηνῶ ὃ καὶ τῆ
 γῆ, ὃ καὶ τῆ πᾶσι λοιπὰς
 κτίσεφ συμπεριλαμβανέφ;

Μ. Πάνυ μὲ οὐ. 12 Δυ-
 σὶ ὃ ὀνόμασι τέτοιφ αὐτὰ
 ἀπέχονται, ὅτι ἕρηναι
 πᾶσαι ἢ 13 γῆναι εἰσίν.

Δ. Διὰ τὴν ὃ τὸ Θεὸν
 κτιστὴν ἐπονομάζειφ 14 ἀ-
 κλῶφ, εἴη τὸ 15 σιπέχεν
 τε καὶ διασάξεν αἰετὰφ
 κτίσεφ ἕπος, ὡσεὶ ἡ ἐξ
 ἀρχῆφ 16 ἔλαρον φύσιν,
 ταύτῃ εἰς τέλος διαφυ-
 λάτῃν, 17 μείζον πολλῶ
 τῷ μέτρῳ εἰσίν ἢ τὸ ἅπαφ
 κτίσαιφ 18 κτίσαιφ.

Μ. Ἀλλὰ γὰρ ὃ διὰ τέ-
 τε δηλεῖται τὸ ὀνόματος,
 ὅτι πάντα ἕπος 19 ἐδη-
 μύργησεν, ὡφ τε αὐτὰ
 ὕσερον 20 ἀπὸ μέλητα 21
 κατὰ λιπέφ. μάλλον δὲ δεῖ
 νοεῖν, ὅτι ὡσπερ 22 τοκατα-
 ρχὰφ τὸν κόσμον, ἐκλίσεν ἕφ
 καὶ ἡμῶν αὐτὸν ὡσαύτως αἰετὰ
 ἔχοντα καὶ ἕδεμίαν 23 με-
 τὰ βολῶν δεχόμενον διατη-
 ρεῖ. ὡσεὶ του ἕρηνῶ καὶ
 τῷ γῆ 24 χωρεῖ τὸ αὐτὸ

tiam mente compre-
 dere, unum quiddam e-
 eorum genere est, quod
 nobis fieri non possunt.
 Mundus igitur, tanquam
 speculum quoddam, pro-
 positus est, in quo specu-
 lari eum possimus, quatenus
 eum nobis nosse con-
 fert.

M. Cælo verò & ter-
 rā, annon etiam reliquas
 res creatas unā complecti-
 ris?

P. Sanè quidem: sed
 his duobus nominibus et
 continentur, quod (aut)
 cælestes omnes, aut ter-
 renæ sint.

M. Quorsum autem
 Deum, creatorem cogno-
 minas simpliciter, siquidem
 continere & conservare
 semper res creatas
 ita, ut, quam ab initio
 nactæ sunt naturam, hanc
 ad finem tueantur, majus
 magnâ mensura est, quam
 semel illas creasse?

P. Sed enim non per
 hoc nomen declaratur, om-
 nia sic (eum) creasse,
 ut ea posthac incurata re-
 liquerit: quin potius cog-
 nitare oportet, quemad-
 modum initio mundum
 creavit, sic etiam nunc eum
 eodem modo se semper ha-
 bentem, & nullam muta-
 tionem capientem conser-
 vare: Ita ut Cælum &
 terra absque illius potentia
 ne

Δυνάμει μὴ δὲ ²⁵ ὑφ᾿ ἑσῆ-
 κείας δυνάσται. ²⁶ πρὸς
 δὲ τοῖς, αὐτῶν, πάντα
 ὑποχείρια ἔχοντα, ἀνάγ-
 κη ὅτι πάντων ²⁷ κυβερ-
 νητῶν καὶ ²⁸ δεσπότων ἔσθι).
 διό καὶ ²⁹ καθόσον ἔρανε τε
 καὶ γῆς δημιουργὸς τυγ-
 χάνη ὢν, νοεῖν προσήκει
 ὅτι καὶ κείνος ἐστὶ μόνος
 ὁ τῆ ἑαυτοῦ ἀγαθοπῆτι,
 δυνάμει τε καὶ σοφίᾳ ἀπα-
 σαν τῶν ἑὸς ἰσχύος κατέ-
 σταν ³⁰ διςυθύνων ὁ τῶν
³¹ ἄμβροισ τε καὶ τῶν ³²
 ἀνθρώποις καὶ χηλαζαν, ἀλ-
 λουοις τε ³³ χειμῶνας καὶ ³⁴
 εὐθιαν ἐπιπέμπων. καὶ ὅς
 τῆ ἑαυτοῦ ³⁵ ἀγαθωσύνη
 τῶν γῶν ποτὲ μὲν ³⁶ εὐ-
 καρπον ποιεῖ, ποτὲ δὲ πά-
 λιν ἀκαρπον, τῶν ἑαυτοῦ
³⁷ χεῖρα ἀν-ἀσέλλων. ἀφ'
³⁸ ὧν ὑγίαια τε καὶ νόσοι ἔρ-
 χονται. ³⁹ συνελόντι δ' εἰ-
 πῆν, κείνος ἐστίν, ὃ πάν-
 τα ἕτω κείθεται, ὡς ⁴⁰
 γινώσκει αὐτοῖς ὃ, τι αὐ-
 βέλπηται, δύνασθαι.

Δ. Περὶ ὃ τῶν ⁴¹ δαι-
 μόνων καὶ τῶν ⁴² ἀσεβῶν
 ἀνθρώπων πῶς ἡμᾶς γινώ-
 σκει ⁴³ ἔχειν προσήκει;
 ἀεὶ καὶ αὐτὸς ἕως κείνου
⁴⁴ ἀρχοῦ ⁴⁵ ἐραμῆν;

Μ. Καὶ ὅτι κείνοιοις ὁ
 τῶν ἑαυτοῦ πνεύματι δια-
 κυβερνᾷ, ὅμως τῶν ἑαυτοῦ
⁴⁶ κείθεται, οἷοιοι ⁴⁷ λα-
 λῶν, ἕτω κείθεται, ὡς τε
 μὴ δὲ κινεῖν εαυτοῖς ⁴⁸
 βίοιοις τε ἔσθι), εἰμὴ ⁴⁹ ἐξ-

ne subsistere quidē possint.
 Præterea verò eum, cum
 omnia sub manu sua ha-
 beat, necesse est omnium
 gubernatorem & domi-
 num esse. Ideoque, qua-
 tenus cœli & terræ arti-
 fex est, intelligere decet
 illum quoque solum esse,
 qui suâ ipsius bonitate,
 potentia, & sapientia u-
 niversam naturæ consti-
 tutionem regat: qui im-
 bres & siccitates, & gran-
 dinem, aliasque tempesta-
 tes ac serenitatem immit-
 tat: & qui sua benigni-
 tate terram nunc quidem
 fructuosam faciat, nunc
 verò contra infructuosam,
 manum suam retrahens:
 à quo sanitas & morbi ve-
 niant: ut verò rem in pau-
 ca contraham, Ille est, cui
 omnia sic parent, ut uti
 iis, quacumque in re vo-
 luerit, possit.

M. De Dæmonibus ve-
 rò & impiis hominibus
 quomodo nos sentire oportet?
 Num etiam eos sub
 illius imperio esse dice-
 mus?

P. Quanquam eos suo
 Spiritu non gubernat, ta-
 men sua potestate tanquam
 freno ita cohibet, ut
 ne movere quidem se ip-
 sos possint, nisi potesta-
 tem ille dederit. **Quin-**
 etiam

σταν 501 δόντ' ἐκείνο
 ἀλλὰ καὶ ἐσπίκεις αὐτὶ προσ-
 τάθειν αὐτοῖς 52 ἐδελή-
 σθι, ἐκείνοις τὸ καλεῦ-
 μενον ποιεῖν καὶ 53 ἀκοντας
 54 καταναγκάζει.

Δ. Τί δὲ σε ὠφελεῖ τὸ
 ταῦτα γινῶναι;

Μ. 55 Οὐκ ἐλάττω δὴ-
 τα. 56 κακῶς γάρ αὐ ἐ-
 φέρετο τὰ ἡμέτερα, εἴθε
 οἱ δαίμονες τε καὶ 57 οἱ πο-
 νηροὶ ἢ ἀνθρώπων 58 ἀ-
 πώργαζεσθαι π 59 ἀκοντος
 78 60 θεῷ ἐδιδάκτο καὶ
 ἐδέποτε τῷ ψυχῷ 61
 ἀμέριμνον καὶ 62 ἀφο-
 ρον 63 εἶχεν αὐ, τῇ
 αὐτῆς 64 ὀπίδυμια ὑπο-
 χειρῶν ἡμᾶς εἶναι διανο-
 ῦμενοι νῦν ἢ 65 εἰδότες
 ἡμᾶς ὅτι ὁ Θεὸς τῷ ἐκεί-
 νων 66 ὀρμῶ οἴονεὶ χα-
 λινῶ τινι ἀστέλλει, ὅτε
 μηδὲν 67 τοπαρέσθαι ποι-
 εῖν δύνασθαι εἰ μὴ συσχω-
 ρῶντ' ἐκείνο, ἀξίον 68
 παρρεῖν τε καὶ εὐφραίνεσθαι.
 ἄλλως τε καὶ ἐπεὶ ὁ Θεὸς
 69 ὑπερασπιστὴς καὶ 70 ἀλε-
 ξίκακος ἡμῶν ἐσσεῖται ἐπαγ-
 γάλλεται.

etiam, quoties aliquid in-
 perare iis voluerit, illos,
 quod jubetur, facere et-
 iam invitos cogit.

M. Quid verò tibi pro-
 dest hæc nosse?

P. Non minimum sa-
 ne. Male enim se habent
 res nostræ, si & Dæmo-
 nes & scelerati homines
 efficere quidquam, invito
 Deo, possent: ac nun-
 quam animum securum
 & intrepidum haberemus,
 ipsorum libidini subjectos
 nos esse cogitantes. Nunc
 verò scientes nos, Deum
 illorum conatum quasi
 fræno quodam inhibere,
 adeo ut nihil omnino fa-
 cere possint, nisi conce-
 dente illo; par est confide-
 dere & exhilarari: quam
 præsertim Deus propugna-
 torem ac malorum depul-
 sorem nobis fore se polli-
 ceatur.

In Sectionem IV.

1 Ἐπάγης.

2 φανερόν.

3 δήλον.

1 Ἐπάγης insuper addis, subjungis, infra προσέ-
 σθης, ἐπιφέρεις, ἐπισυνάπεις, ἐπάγην enim interdum
 adducere vel afferre post, vel, ad aliud adjicere, alia
 atque alia addere. ἐπάγην τῷ λόγῳ τὸ ἔργον verbis
 opus adjicere vel subjungere. 2 φανερόν ἐποίησεν,
 ἐνεφάνεσεν, ἐφανέρωσεν, ἐδήλωσεν, patefecit, decla-
 ravit. 3 δήλον (ἐσὶ subaudio) palam est, patet, con-
 stat. 4 ζητητέον quærendus. Clen. pag. 126. vers. 19. ut
 antea

antea *πρακτέθ*, *σκεπτέθ*: ab *εζήτηται*, τὴ *ζητέο* 4 *ζητητέθ*.
μα. Ita in cæteris ejusmodi, ne hoc ipsum toties in-
ζητέομα.
 sulcare cogar. 5 *ποῖθ* *ποτ* *ἐστ*, qualis tandem est,
 vel qualisnam sit, ob verbum sequens. 6 *τεκμαιρέσθαι*, 5 *ποῖθ* *ποτ*.
 conjicere, id est, conjecturam facere, considerare, 6 *τεκμαιρέσθ*.
 speculari & dispicere, observare, *συλλογισαδς* *σκεπτέσθ*: *τεκμήειοθ*.
 à quo *τεκμήριον* infra. 7 *διανοία* *πείλαβεῖν* ut *lect*.
 3. initio, *τὸν ὄψ* *καταλαμβάνειν*. 8 *ἐν πῦ* *ἀδυνά* 7 *διανοία*.
των ἡμῶν ἐστ, q. d. unum quiddam est nobis impossibi- 8 *ἐν πῦ*.
 lium: Cicero autem, unum quiddam ex eo genere est, *ἀδυνάτων*.
 quod fieri à nobis non potest. Dicitur & 7 *ἀδυνάτων* *εἶ* *τ* *φίλων*.
ἐστ (suppressio *ἐν*) ut infra compendiarium Catechismi *subaudio* *εἶς*.
lect. 2. initio. qua ratione dicitur *εἶ* *γὰρ* *τ* *φίλων*, es *ἀδύνατα*.
 enim amicorum, *subaudio* *εἶς* unus, vel es de nume- *δύναμαι*.
 ro amicorum, ut vulgò, *tu es des amys* *Clen. pagin. δύνατιν*.
 228. vers. 25. *ἀδυνάτω* quæ fieri non possunt, *Quin-*
tilianus. Impossibilia: ab *a* privante & *δύναμαι*
 possum. hinc *δυνατῶν*, Plauto, possibile, quod Fabio
 durum videtur, Latinè, quod fieri potest, facile, fas
 Cicero. 9 *κόσμηθ* ὁ ordo, *τάξις*, *ὀταξία*, orna- 9 *κόσμηθ*.
 mentum: Item compages rerum composita, concin- *ἀκοσμία*.
 noque ordine digesta. contrà, *ἀκοσμία*, *ἀταξία*, con-
 fusio. In sacris autem Novi Testamenti scriptis tam
 variè capitur *κόσμηθ*, quàm mundus apud Latinos
 Theologos, *Mundus* igitur dicitur *κόσμηθ*, vel ab
 ordine vel ab ornamento. 10 *κατοπτρον* *speculum*, *κα-*
τοπτρῶν aspicio, & hoc ab *ὄρω*, sed tanquam *ὄρω* 10 *κατοπτρον*
μα video. *κατοπτρίζομαι* in speculo me inueor. 11 *τι*.
περέκειμαι propositus, objectus, vel expositus sum. quasi *κατοπτρέω*.
 ante jaces, situs vel positus sum. 12 *δυσὶν* pro *δυσὶν* *κατοπτρίζο-*
Clen. pag. 120. vers. 16. & pag. 121. vers. 9. 13 *μα*.
γῆνθ, *ἐπίγειθ*, *ἐπιχθόνιθ* terrestris. terrenus, 11 *περέκειται*
 à γῆ terra. 14 *ἀπλῶς* simpliciter, id est hic, per se, *περέκειμαι*
 sine adjctione: vulgò, absolutè; vide supra. 15 *συνέχω*, 12 *δυσὶ*.
 contineo, id est cohibeo. Hic autem contineo, id est 13 *γῆνθ*.
 conferro, foveo, vulgò *επιτηρεῖν*: unde subjungit *δα-*
ουλάτην, & *διατῶζεν*. Præclare autem Xenophon, 14 *ἀπλῶς*.
 immo & piè, si pro *θεοὶ* legas *θεός*, *θεοὶ*, inquit, *κ* 15 *συνέχεν*.
τῶ *τ* *ὄλων* *τῶ* *δε* *τάξιν* *συνέχεσιν* *ἀκείβῃ* *κ* *ἀκλή-*
εστον, *κ* *ἀναμάσθητον*, dii rerum univèrsarum or- *Χενοφῶν*.
 dinem conservant accuratum, (nempe certum, justum,
 id est, omnibus numeris plenum) & integrum, & in
 quo

Phil.

quo nihil peccetur. Sic etiam Philo eum locum imitatur, ὁ ὃ ποιητὴς τῶ ὅλων, ὁ τῶ κόσμου πατήρ, γῆν καὶ ἕραν ὕδαρ τε καὶ ἀέρα, καὶ ὅσα ἐν τῶτων ἕκαστε, συνέχων καὶ διακεκλιῶν id est, rerum verò univèrsarū effector, ille mundi pater, terram & cœlum, aquamque & aerem, & quæcumque ex unoquoque eorum fiunt, continens, & in rerum natura conservans, vel incolumia servans ac retinens, 1ª ἔλαχον Aoristus secundus τῶ λαγχανῶ sortior, sed tanquam λήχω, ut sectione tertia λαβεῖν à λαμβάνω, sed tanquam λήβω. Clen. pag. 203. vers. 27. 17 μείζω πολλῶ τῶ μέβω, eleganter dictum pro πολλῶ μείζον ἐστὶ, multo majus est καὶ κρείττον, & præstantius, μείζονος τε καὶ κρείττονος δυνάμεως ἢ κρατὸς τεκμησία, majoris & præstantioris potentie argumentum, καὶ δειγματὴ ἢ γνώρισμα οὐκ ἀμυδρον, καὶ δὴ καὶ ἐμφανέστατον καὶ βεβαιότατον, ac specimen ac iudicium non obscurum, atque adeò evidentissimum & incertissimum, seu firmissimum. hoc autem dicendi genus respondet nostro idiomati, quum dicimus, plus grand à la bonne mesure, vel, à la grand mesure. quod Cicero vertit, reddere eadem mensura, aut etiam cumulatorie. Et alibi majore mensura. Sic infra sectione 15. dixit ἐλάττωνι μέβω, & μείζονι μέβω. πολὺς autem non solum multus, sed etiam magnus, ingens, μέγας. Ceterum nomen excessus ponitur in dativo. 18 τὸ κτίσι condidisse. Brevis ante brevem acuitur. Aoristus 1. τὸ κτίσω. ἐκείνας (subaudio κτίσεως. Attice: Clen. pag. 230. vers. 13. 19 ἐδημιέργησεν Aoristus. 1. τὸ δημιέργω sum opifex, opificium aliquod publicè exerceo: & generaliter fabricor, compingo, condo, efficio. Ut κόσμῳ dicitur a Platone δεδημιεργηῖσθαι factus vel effectus, creatus aut conditus esse. hinc δημιεργός, κτιστής, ποιητής, ut jam supra, à δήμῳ populus, & ἔργον, à quo ἐργάζομαι. Augmentum collocatur initio, quod verbum componatur ex nomine. Vide scolion nostrum in appendice sub libri calcem p. 15. & Antefig. p. 142. v. 11. 20 ἀτημέλητος & ἀτημέλης, incuratus, neglectus, ab ἀτημέλω, non curo, abjicio ab ἀ & τημέλω propriè curam habeo, seu gero in iis quæ ad cultum corporis, aut ad aliquam humaniter tractandum pertinent. & generaliter curo, ac curo, tracto. ἀτημέλητα verò, incurata. quod verbum hic

16 ἔλαχον.

λαγχανῶ

17 μείζον.

πολλῶ τῶ μέ-

βω.

μείζον.

πολὺς.

Excessus nomen
ponitur in da-
tivo.

18 κτίσι.

κτίσω

19 ἐδημιέρ-

γησεν.

δημιεργῶ.

δημιεργός.

20 ἀτημέλητος

ἀτημέλητος

ἀτημέλης.

ἀτημέλω.

hic usurpo, græco verbo proximè, ut Horatius, dum *Γενερατος*. 7
 ait epistola 16. lib. 1. Stultorum incurata pudor ma-
 lus ulcera celat. 21. καταλιπεῖν, ut πειν 2. Aorist.
 τὸ λείπω, eliso ε. Clenard. pag. 5. vers. 3. & pag. 21 καταλιπεῖν
 54. vers. 27. 22 καταρχάς, κατ' ἀρχάς, & τὰς ἀρ- λείπω.
 χάς (subaudio χτ') id est, ab initio, primum, ut 22 καταρχ-
 supra ἐξ ἀρχῆς, ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ἀρχῇ, ἀρχὴν ad- χάς & similia
 verbaliter positum: & conjunctim ἐξ ἀρχῆς & κατα-
 ρχῆς: & cum articulo, sed vacante, τὸ ἐξ ἀρχῆς: ni-
 hil velis tunc intelligi, χτ' τὸ ὄν ἐξ ἀρχῆς, quasi dicas se-
 cundum id quod erat ab initio, ut dictum est sectio-
 ne 2. in τὸ ὄν ἔχον. 23 μεταβολή mutatio à με- 23 μεταβολήν.
 ταβάλλω muto, à præterit. medio βέβολα. Clenard. μεταβάλλω.
 pag. 127. vers. 23. tanquam à βολέω Clen. pag. 183. Μυθῶ με-
 vers. 30. μεταβολὴν δέχου, vel, ut Thucidides, μεταβολῆς ἀ-
 ἔχον, id est, μεταβάλλεσθαι mutari. Mundus autem ταβολῆς ἀ-
 dicitur ἑδεμίαν μεταβολὴν δέχου, id est, ἑδαμῶς μοιρῶ.
 μεταβλητὸς, μεταβολῆς ἀμοιρῶ, ἀμετέλητῶ,
 ἀαλλοίωτῶ, immutabilis, omnis mutationis, & ut
 ut dicunt, alterationis expers. 24 χάρις sine, ab- 24 χάρις.
 que, cum genitivo ut sectione prima αἰδ. 25 25 ὑφίσκηται.
 ὑφίσκηται præteritum infinitivi τῷ ὑφίσκημι, ab ὑπο ὑφίσκημι.
 & ἴσημι, de quo sectione tertia. de ἔσηκα autem & ἔσηκα & ἔσα-
 ἔσηκα, Clenard. pag. 107. vers. 43. & pag. 139. κα.
 7. 27. 26 πρὸς cum dativo aliquando præter, πρὸς τῶ- 26 πρὸς.
 ταις præter hæc, insuper, præterea. Sic πρὸς τέτοις Cum dativo.
 ἔπ, & conjunctim πρὸς τῶν, πρὸς τοῖς εἰρημένοις ul- 27 κυβερνήτιν.
 tra ea, quæ dicta sunt. 27 κυβερνήτις à κυβερνάω. 28 κυβερνάω.
 δεσπότης, u, ὁ dominus, ὁ Νάσσα. Clenard. pag. 28 δεσπότη.
 129. vers. 8. & pag. 223. vers. 7. à δεσπίζω, do- δεσπίζω.
 minor, dominium obtineo. καδύσον, quatenus, Plin- 29 καδύσον.
 ius in quantum, ἐφόσον à χτ' & ὄσον. 30 διδύων, & ἐφόσον.
 alibi διέπων, διακυβερνῶν gubernans, διοκομιάν, 30 διδύων.
 dispensans, quod & dicitur ἐπίζαν suo imperio re- διδύς.
 gens, ab ἑδύς, rectus: unde διδύω rego, dirigo. ευδύω.
 31 ἄμβρο, ὁ imber, pluvia, ἀπο τὸ ὄμβρ ῥεῖν, quod 31 ἄμβρο.
 simul & magno impetu fluat, & quasi ruat aut de- 32 αὐχμῆς.
 cidat. 32 αὐχμῆς, ὁ, siccitas, ab αἰώ (pleonasmο αἰώ.
 literæ χ) siccitas ex vehementi aestu, acris siccitas, 33 χειμῶνι.
 αἰώ enim sicco, arefacio, accendo. 33 χειμῶνι, Χέω
 ὁ, hyems à χέω fundo, quia multas fundat pluvias:
 Unde poetis dicitur non solum glacialis & ni-
 valis

- valis, sed etiam aquosa, & imbrifera. quin & hyems dici putatur ob id, ab ὕειν pluere. Est etiam procella maris: Interdum insber, aliquando ventus, nonnunquam utrumque. huic opponitur 34 δῖστα, ἢ, quasi dicas aeris bonitas, seu bona constitutio, ἀσέβεια, serenitas, serenum seu tranquillum cœlum: ab ἀδί, bene, recte, præclare, καλῶς & ζῆς, sed quasi δῖστος, δῖσι, δῖα, Jovem, & ipsum etiam aerem: Sic Latini dicunt, sub dio agere, & sub Jove frigido, apud Horatium, id est sub cœlo, & extra tectum. 35 ἀγαθωσύνη, σωήτης, ἢ idem quod ἀγαθότης, ἢ ἡσυχία, bonitas, ab ἀγαθός. Clen. p. 128. v. 33. 36 ἀκαρπῆς, ἀκαρπῆς, sterilis, ἀκαρπὸς ὁ fructus. Substantiva enim, ut supra dictum, compositione fiunt adjectiva. 37 χεῖρα ἐκτείνειν, manum contrahere, aut retrahere, ἢ ἐκτείνειν, ἐκτεταταίνωμαι, ἀπὸ ἀπύσσειν, inflexum extendere, expandere, explicare. 38 ὑγεία, ἢ ὑγιής, ἢ ὑγιαίνω. cope pro ὑγεία, αἰ, ἢ, sanitas, bona valetudo, contra νόσος, ἢ, morbus. fit ab ὑγής, ὁ ἕν, ἢ, sanus unde ὑγιαίνα valeo, sanus sum. 39 συνελόντι. Attica locutione dicitur, pro ἐν λόγῳ, ὡς ἀπὸ ἀλόγῳ ἀπαξασπῶς, ut aperte breviterque dicam, ὡς ἀπὸ εἰπεῖν ut rem paucis complectar. Vide Budæum pag. 984. συνελὼν autem (ut τυπὼν, Clenard. pag. 111. vers. 34. 2. Aorist. participii συναίρω, sed tanquam συνέλω contraho. Clen. pag. 181. vers. 26.) metaphorice, paucis vel breviter complexus: quomodo Cicero dixit, orationem in verbum contrahere. Dicitur & συνελόντα εἰπεῖν, subaudio ἄσες, & συνελὼν ὁ φωνήων ἀπ. 40 χεῖρα δ, τι, intellige, χεῖρα καθ' ὅσον, quasi dicas secundum quod, id est, in quacumque re. 41 δαίμων θεός, quasi δαήμων doctus, id est, gnarus peritus. Tum genius, fortuna, &c. sed in sacra Scriptura, δαίμων & δαίμονες, & sæpius δαιμόνια, sunt spiritus impuri & noxii, qui & Diaboli dicuntur, ut hic. 42 ἀσεβής, ut ἀλλοθής, impius: contra, ἀσεβέω, ἢ ἀσεβῶ, pius ab ἀ & σεβομαι colo. ἀσεβῶν genitivus pluralis contractus. 43 ἔχω jungitur aliquando genitivo cum adverbio ἔπος, ut ἔπος ἔχω γνώμης, sic sententia in ea sum sententia: & πῶς, ut ἔχεις δόξης ἢ γνώμης, id est, τί διανοή; quam sententiam habes, quid sententiam cogitas? & Plato, οὐκ οἶδα, παιδείας ὅπως ἔχω
- 34 εὐδῖαν
ζεύς.
Sub Dio agere,
- 35 ἀγαθωσύνη.
36 εὐκαρπῶν.
καρπὸς.
37 χεῖρα.
- 38 ὑγεία, pro
ὑγιεία.
ὑγιής.
ὑγιαίνω.
39 συνελόντι.
συνελὼν.
συναίρω.
- 40 χεῖραυτι.
41 δαίμωνων.
δαίμων.
42 ἀσεβῶν.
ἀσεβής.
σεβομαι.
- 43 ἔχω.
ἔχω cum ad-
verbio & ge-
nitivo.

κ; δικαιοσύνης; ignoro quam sit doctus, & quam vir
 bonus. Cicero. Dicitur & εὖ έχω βώμης, pro καλῶς
 έχω πὶ σῶμα sum robusto corpore, vel corpore bene
 habeo. 44 ἴσ' ἐκείνῃ ἀρχαδί, quasi dicas ab eo imper- 44 ἀρχαδί.
 rari, id est, ut postea dicit, τῷ αὐτῷ κρείττει ὑπο- ἀρχομαι.
 χρίσιν εἶδ', illius imperio subjectos esse. ἀρχομαι e- ἀρχω
 nim non solum incipio, sed etiam mihi imperatur, ἀρχόμενοι.
 sum sub imperio, ab ἀρχω impero, unde ἀρχόμενοι,
 vulgò subditi, id est qui sunt alicujus imperio.
 45 ἐρεῖμι dicemus. Clenard. pag. 39. versic. 26. ab 45 ἐρεῖμι.
 ἀρχαδίω sed tanquam εἶρω, supra. 46 πῶ κρείττει, id ἀρχόμενοι.
 est, τῇ δυνάμει, δυναστεία potentia, potestate. 47 κρείττει.
 ψάλιον, id est, ἡνία ἡνίω, χαλινῶ, freno, ψάλιον κρείττει.
 pars freni, synecdochice pro freno ipso. 48 οἷος τε εἶδ', 47 ψάλιον.
 id est, δυνάσθαι cum ὤσει, ut possint. οἷος enim a- ψάλιον.
 liquando δυνατός tum active, tum passive: οἷος τε εἶμι 48 οἷος.
 id est δυνάμει possum, vacante τε Jonice. Clen. pag. οἷος.
 204. vers. 35. Sic οἷον id est δυνατὸν possibile, quod 49 ἐξουσίαν.
 fieri potest. 49 ἐξουσία, ας, ἡ, potestas, facultas. ab 49 ἐξουσία.
 ἐξουσι licet. 50 δὲς δόντι. Clenard. pap. 100. vers. 50 δὲς.
 21. Aoristus secundus participii τῷ δίδωμι. ἐξουσίαν δίδωμι.
 δόντι potestatem vel facultatem dante aut concedente, δόντι accen-
 tu sectione tertia extrema, περιτέλει, ἢ συγ- tus in penulti-
 χωρήσει, & mox, συγχωρήσει ἐκείνῃ, δόντι ma.
 autem accentu in penultima, & quia participium est,
 & quia retinetur accentus in eadem sede in dictioni-
 bus imparisyllabis: ut χαλιδόν, χαλιδόντι: nec idem
 tamen semper accentus, ut αἰών αἰώντι, ubi acutus
 in circumflexum mutatur, quia longa natura præce-
 dit brevem. Clen. pag. 221 versic. 27. δόντι ergò
 à δὲς; alioqui in genitivis & dativis dissyllabis no-
 minum 5. declin. collocatur gravis in ult. ut ὁ κλών
 ramus, τῷ κλωρὸς τῷ κλωνί. Idem in cæteris, modò
 ne, inquam, participiis, ut hic & supra sectionis ter-
 tiz initio, θεῷ γένος ὄντι: ἔντι gravi, & ὄντι
 penacuto. vide Clenard. pag. 222. vers. 24. & se- 51 ὀσάμης.
 quente. 51 ὀσάμης ab ὀστι: sic περσάμης, πολλαμίας,
 accentu in penultima. Clenard. pag. 116. versic. 32.
 52 ἐθέλησιν cum αἰ voluerit. Aoristus primus sub- 52 ἐθέλησιν.
 junctivi τῷ ἐθέλω, sed tanquam ἐθέλω, ἐθέλησιν, ἐθέλω.
 ἐθέλησα, subjunctivus ἐθέλησω. Clen. pag. 58. ver-
 sic. 13. ut ποιήσιν. Clenard. pagina 79. vers. 8. 53
 ἄκων,

33 ἀκίσιθ.

ἐκάν.

ἐκίσιθ.

34 καταναγκάζει.

καταναγκάζω

Præpositio vim

verbi sæpe auget.

35 οὐκ ἐλάχισα.

ἐλάχισθ.

36 κακῶς γάρ.

37 οἱ πονηροί.

πονηρὸς ἢ πόνηρθ.

πόνηροι.

πόνθ πένομαι.

38 ἀφροζίζω.

ἀφροζίζομαι

39 ἀκοντθ.

60 ἐδύνατο.

δύναμαι.

61 ἀμέριμον

ἀμέριμθ.

μέριμα.

Sollicitudo.

62 ἀσθον.

ἀσθθ.

φάσθ.

φέβομαι

63 εἰχιδί.

έχω.

64 ἐπιθυμία.

ἀκον, ἀκονθ, quasi ἀέκων invitus, nolens, ἀκίσιθ, contra ἐκάν, ἐκόνθ, volens, lubens, ἐκίσιθ. 54 ἀναγκάζω, ἀναγκάσω, ἠνάγκαια, cogo: Idem καταναγκάζω: quanquam præpositio vehementiam quamdam simplici aliquando addit, pro, vehementer cogo, impello, urgeo: Sic ἐπαναγκάζω, & ἐξαναγκάζω

55 οὐκ ἐλάχισα, alibi, ἐκ' ἡμῶν non minime, id est

μάλιστα maxime. ἐλάχισθ autem ab irregulari με-

κρός, sed à poetico ἐλαχίς, ἐλαχίτερθ, ἐλαχίον, & ἐλάσων. minor. Clenard. pag. 123. versic. 2. &

sequente. 56 κακῶς γάρ. de hoc dicendi genere supra

sectione prima. 57 οἱ πονηροί, paulo ante ἀσθον

improbi μοχθηροί unde πονηρία, ἢ, improbitas. Α

πόνηροι laboriosi, agricolæ, ἐπίπονοι, μοχθηροί, τα-

λαιπωροί. utrumque à πόνθ labor: & hoc à πέ-

μαι, poetico, facio. satago. 58 ἀφροζίζω affi-

cere, ἀποτελεῖν, διατελεῖν, ab ἀπό augete vim ver-

bi, & ἐργάζομαι. 39 ἀκονθ τὸ δέξθ, id est, ut an-

tea, ἢ φροζίζανθ, μὴ συγχωροῦνθ, οὐκ ἐξου-

σαν δόνθ. 60 ἐδύνατο (Imperfectum τὸ δύναμαι,

ut ἴσασθαι, Clenard. pag. 98. versic. 26.) poterant:

ac suppleto ἀν possent: ut mox εἰχιδί ἀν habere-

mus: quod, sublato ἀν, significat habebamus. de quo jam

antea: & ita sæpe intra. 61 ψυχῷ ἀμέριμον ἢ ἀσ-

θον ἔχον, animam securum & tranquillum habere,

ἀμέριμος ἢ ἀσθον ἔχον, ἢ διακείσθαι, securo &

tranquillo animo esse. ἀμέριμθ enim ἀφρόντισθ,

ἀκνηδὺς, quasi dicas, ἀνδ' μερίμης, sine cura, secu-

rus, curis vacuus, μέριμα enim cura, sollicitudo,

quæ mentem in partes diversas velut dividit: ἀνδ' τὸ μερίζει τὸν νοῦν, quod sollicitudo animum, ut ait

Virgilius, nunc huc nunc dividit illuc, & rapit in

partes varias, quomodo Terentius in Andria, tot me

impediunt curæ, quæ meum animum diverse trahunt.

Et, dum in dubio est animus, paulo momento huc

illuc impellitur. 62 ἀσθθ, ὁ τὸ φόβθ ἀμωσθ με-

tus expers, ἀδής, à φόβθ ὁ merus, quod fit à φέ-

βομαι poetico, fugio, metuo φοβέμαι. 63 εἰχιδί,

assumpto, pro augmento. Clea. pag. 139. veric. 16.

εἰχιδί ἀν habere-mus, ut modo dictum est, imper-

fectum τὸ ἔχω. 64 ἐπιθυμία, ἢ, (ab ἐπι & θυμὸς ἀν-

mus) desiderium, cupiditas, quasi dicas quod quis in

animo

animo habet. Interdum cupiditas effraenata, libido, ὄρεξις, βέλησις, ἔπι
 ἀλογῶ. Contra ἡ βέλησις, & βέλημα τὸ, voluntas, βέλημα.
 ἀλογῶ ὄρεξις. ἐπιθυμέω cupio, in animo habeo. ἐπιθυμέω.
 64 εἰδῶτας syncope pro εἰδηκότας à nominatiyo εἰδῶς, 65 εἰδῶτας.
 pro εἰδηκῶς, ὁ, ut πεποικηκῶς Clenard. pag. 79. vers.
 15. præteritum participii τῆς ὄρεξῶς, vel ἴσημι video,
 scio, sed tanquam εἰδέω. Clenard. pag. 193. vers.
 41. 66 ὄρμηῖ impetus, aut impetuosus animi motus: 66 ὄρμηῖ.
 & simpliciter, motus, qui aliquando est impetus ani-
 mi ἀλογῶ, id est, irascens & à ratione alienus. i-
 tem conatus. ἀνασέλλειν ὄρμηῖν, conatum retrahere,
 vel inhibere, aut retro inhibere. Lucianus autem, ἀνα-
 κῶπῳ σὲ τὴν ὄρμηῖν inhibeo impetum tuum, pro πᾶν
 χαλᾶσέλλω (ait Budæus pag. 458.) id est arceo &
 propulso. 67 παρῶπαν & τοπαρῶπαν, vacante articulo 67 τοπαρῶπαν
 τὸ, ut sæpius jam dictum est, omnino, prorsus, παρῶπαν.
 penitus. Dicitur & disjunctim, τὸ παρῶπαν εἰς ἄ-
 παν, idem. 68 δαρρῆν & δαρσεῖν fiducia prædicum 68 δαρρῆν.
 esse, bono esse animo, securum esse: At δαρρῶναι δαρσεῖν.
 fiduciam afferre, animum addere, vel confirmare, eri- δαρρῶναι.
 gere: à δαρρῶ & δαρσῶ τὸ fiducia, animi præ- δαρρῶ &
 sentia & robur. δρῶτῶ vero audacia, temeritas. δρα- δρῶτῶ.
 τῶς audax, temerarius, (unde dictus Thralo ille δρῶτῶ.
 Terentianus) & δρασιώ audaciam affero, audacem δρασιώ.
 reddo. 69 ὑπερασιώσῃς propugnator, ut χεῦσις, ab δρασιώ.
 ὑπερασιώζω protego, quasi clypeus propugno: ab 69 ὑπερασι-
 ασις, ἰδῶ, ἡ clypeus, cum infinitivo ἔν). Clenard. 70 ὑπερασι-
 pag. 231. vers. 10. 70 Ἀλέξιανῶ mali seu malo- ἀπῆς.
 rum depulsor, averruncus, qui mala averruncat, id ἀπῆς.
 est, avertit & depellit. Herculis olim epithetum, sed 70 ἀλέξιανῶ.
 multo verius Dei & Christi servatoris nostri: ab ἀλέξῶ ἢ ἐν
 ἀλέξῶ vel ἀλέξῶ, arceo, propulso, opem fero. unde ἀλέξῆτις.
 ἀλέξῆτις, ἡρῶ, ὁ, auxiliator. & ἀλεξιφάρμακον ἀλεξιφάρμα-
 remedium adversus venenum, amuletum, quali vene- κον.
 riam amolens, & vim veneni expultricem habens,
 quasi dicas venenum veneni.

SECTIO V.

Δ. Ἰσοὶ δὲ, πρὸς τὸ δευ-
τερον μέρος ² μετα-
βαίνομεν.

Μ. Καὶ εἰς Ἰησοῦν χρι-
στον, ἢ ὑδὸν αὐτὸν τὸν μο-
νογενῆ Κύριον ἡμεῶν.

Δ. Τὶ δὲ ἐν ³ κεφαλῇ αὐ-
τῷ περιέχει;

Μ. Ὅτι ἢ τῷ θεῷ ὑδὸν,
σωτήρα ἡμέτερον ⁴ πνευ-
τόν. περιέχει ἢ καὶ ⁴ ὄν-
τόν. ἡμῶν τῷ θανάτῳ ⁵
ἀπολυθῆσας, σωτηρίαν ⁶
ἀπελεποίησατο ἡμῖν.

Δ. Τὶ ἢ σημαίνει τὸτο
⁷ τοῦτομα ⁸ Ἰησοῦς, ὁ ὄν-
τις ἐκείνον ὀνομάζει;

Μ. Σωτήρα. Διλονόπι.
ἢ ἀγγέλου ⁹ ἢ ¹⁰ ἐπέστη χρι-
στὸς τῷ θεῷ ¹¹ πρὸς ἡμᾶς.

Δ. Ἀρῶν τὸτο ¹² πε-
ρὶ πλέον ¹³ ποιήσεσθαι δεῖ,
ἢ εἰ ἢ ἀνθρώπων αὐτὸ ¹⁴
ἔλαβεν;

Μ. Παντάπασιν ¹⁵ ὡς
εἰ γὰρ ἢ ὡς ὀνομάζεσθαι αὐ-
τὸν ὁ Θεὸς ¹⁶ παρεγγυᾷ,
¹⁷ τῷ ὅτι φερόντιμον ἀν-
θρώπων ¹⁸.

Δ. Τὸ ἢ χριστός, τί;

Μ. Ταύτη γὰρ τῇ ¹⁹ πρε-
σβυτέρια τί ἐστὶ τὸ ἐκείνου ²⁰
ἔργον, δηλοῦται ²¹ σαφέ-
τερον. ἐκ ταύτης γὰρ ἐστὶ
καταμαθεῖν, ²² ὅτι ὁ πα-
τήρ ²³ ἔχεισεν αὐτὸν, ἵνα

M. A Geverò ad secun-
dam partem trans-
camus.

P. Et in Jesum Chri-
stum filium ejus unicum,
Dominum nostrum.

M. Quid autem in sum-
ma continet?

P. Dei filium servato-
rem nostrum esse, creden-
dum. Continet etiam mo-
dum, quo nos à morte re-
demit, & salutem nobis
acquisivit.

M. Quid porro signifi-
cat Jesu nomen, quo eum
nuncupas?

P. Servatorem videli-
cet: ab Angelo autem im-
positum fuit ex Dei man-
dato.

M. Nunc igitur hoc
pluris facere oportet, quam
si ab hominibus illud ac-
cepisset?

P. Omnino certè. Si
enim ita nominari eum
Deus mandat, re ipsa no-
men illi respondere necesse
est.

M. At nomen Christi
quid (significat?)

P. Hac quidem appel-
latione quodnam sit illius
munus, declaratur aper-
tius. Ex ea enim licet discere,
patrem unxisse eum,
ut regem & sacerdotem, ac-
que

βασιλέα κ' 21 ἀρχιερέα κ' 22
 δὴ κ' 22 περὶ τῶν 23 κα-
 τὰ τὴν 24.

que etiam Prophetam con-
 stitueret.

Δ. Τῷ τούτῳ τεκμαίρε-
 σαι ἔχεις;

M. Quomodo id con-
 conjicere potes?

Μ. Ὅτι ἡ ἱερωσύνη
 περὶ τρία ταῦτα 25 χρι-
 στῶ 26 εἶωθε χρῆσται, ἀπὸ
 27 τῶν χειρῶν πολλὰ χ' 28
 φανερὰ ἐστὶ περὶ πάντα.

P. Quoniam S. Scri-
 ptura unctiōne consuevit
 uti ad hæc tria, quæ quidem
 Christo multis in locis
 manifestò attribuit.

Δ. Ποῖα ὀ ἐλάτεις 29 εἶ-
 δεῖ κ' χειροῦ;

M. Quali autem olei
 specie unctus fuit?

Μ. Οὐ τῷ 30 ὄρατῶ
 γὰρ, δι' ἧ 31 τὴν πάλαι βα-
 σιλέων τε κ' 32 ἱερέων κ'
 33 περὶ τῶν 34 καθιέρωσις
 35 ἐπιλείπεται, ἀλλὰ κρείττο-
 νι, ἡ γὰρ τοῖς τῷ ἀγίῳ
 πνεύματος 36 χαρίσμασιν
 εἶωθε πύθη ἢ τὸ ἐξωθεν
 περιχειρόμενον πάλαι 37 ἐ-
 λατον.

P. Non visibili quidem,
 quo priscorum, & regum
 & sacerdotum, & Prophe-
 tarum consecratio perficie-
 batur, sed præstantiori,
 nempe Spiritus sancti do-
 nis; cujus figura erat (il-
 lud) quod extrinsecus oli-
 um circumlinebatur, ole-
 um.

Δ. Ποῖαν δ' αὐτὴ βα-
 σιλείαν λέγεις;

M. Porro, qualenam ip-
 sius regnum dicis?

Μ. Πνευματικὴν δὴ κ' 38
 ἐν τῷ τῷ Θεῷ λόγῳ τε κ'
 πνεύματι 38 καθιερῶσιν.
 ἢ δὲ τὴν τε δικαιοσύνην
 κ' τὴν ζωὴν περιέχει.

P. Spirituale quidem,
 atque in Dei verbo ac Spi-
 ritu constitutum: quæ duo
 tum justitiam, tum vitam
 complectuntur:

Δ. Τίς δὲ ἐστὶν ἡ ἱερω-
 σύνη, ἥς 39 ἐμνήσθης;

M. Quodnam est au-
 tem illius sacerdotium, cu-
 jus meministi?

Μ. 40 Ἡ μὲν καὶ δὴ κει-
 κ' ἔξει ἐαυτὴν τῷ Θεῷ
 41 ὁμοιωσάσθαι, ἵνα 42 συγ-
 γράμματα κ' 43 ἴλεων αὐτῶν
 44 ἀπαρτάσθαι, 45 διὰ τῶν
 46 κεχαρισμένων αὐτῶν θυ-
 σίαν προσφέρειν.

M. Cui soli convenit &
 licet se ipsum Deo sistere,
 ut clementem eum ac mise-
 ricordem efficiat, gratam
 ipsi hostiam offerendo.

Δ. Πῶς ὀ κ' περὶ τῶν
 47 χριστῶν καλεῖς;

M. Quomodo verò
 Prophetam etiam, Chri-
 stum vocas?

Μ. Ὅτι 47 καταβάς
 εἰς τὸν κόσμον, τῷ Θεῷ

P. Quia, quum de-
 scendit in mundum, Dei

ἀγγελὸν τε καὶ 48 πρεσβευ-
τὴν 49 τιμωτάτον πρὸς
τοὺς ἀνθρώπους αὐτῶν 50
ἀνηγόρευσεν, ὅπως αὐτὴν
ἐκείνη βελίην ἀκειβάς 51
ἐκδέμανθ' αὐτοῖς, πάσαι
ταῖς 52 πρεσβυτεῖαις καὶ 53
ἀποκαλύψεται τέλει 54
ἐπιθῆ.

nuntium & legatum hono-
ratissimum apud homines
se ipsum professus est, ut
illius voluntate planè ip-
sis exposita, omnibus pro-
phetiis & revelationibus fi-
nem imponeret.

Sectio 5.

1 ἴθι.

ἴθι.

2 μεταβαίνω-
μεν.3 κεφαλαίω.
κεφαλῇ.Caput.
ἐν τῷ κεφα-
λαίῳ.4 ὄν τρόπον.
subaud. καὶ5 ἀπολυτρώ-
σας.Ἐπιποιήσατο παρ-
τιicipia quomodo
reddenda.ἀπολυτρώσας
ἀπολυτρώσας.6 ἐπιποιή-
σατο.

ἐπιποιήματα.

ἴθι, ἴτω Clenard. pag. 159. vers. 17. præfens im-
perativi τῷ εἴμῃ id est πορεύομαι, eo, migrat hic in hor-
tandi adverbium, ut ἀγὼ supra, & φέρε. 2 μεταβαίνωμεν.
transcamus. Significatio & τὸ ω ostendunt esse sub-
junctivi. Hujus verbi tempora vide apud Clenard. pag.
182. vers. 25. 3 κεφάλαιον & κεφαλή caput. metapho-
ricῶς pro eo quod præcipuum est & summum in re a-
liqua. Cicero, caput artis, decere: Idem caput est
ad beatè vivendum, securitas: Et Horatius, atqui re-
rum caput hoc erat, hic fons, id est, hæc erat totius rei
pars maxima & præcipua, τὸ πρῶτον καὶ κυριώτατον
τῶν ἰν, μέγιστον καὶ προυργιάτων Item, summa, car-
do: Ergo, ἐν τῷ κεφαλαίῳ, & κεφαλαίων
præcipue vel in summa, summam, breviter, σω-
τόμως. 4 ὄν τρόπον, subaudio καὶ, quemadmodum,
quomodo, τίνι τρόπῳ: vel, modum quo, τρόπον φ,
vel ὅ τινι sit relativum eodem casu cum suo antec-
edente, ut sæpe antea, Clen. pag. 231. vers. 17. 5 ἀπο-
λυτρώσας ἐπιποιήσατο redemit & acquisivit, aut Gra-
cis propius, redimens acquisivit: vel, observato tem-
pore, postquam redemit & acquisivit. aut, redemisset
& acquisivisset: vel denique, quomodo nobis morte re-
demptis salutem acquisivit: Nam totidem modis ejus-
modi participia reddi possunt. Quomodo autem Gra-
corum participia Latine reddi debeant, vide Anteligi-
nanum pag. 60. vers. 17. ἀπολυτρώσας verò, χρυσά-
σας. Clen. pag. 85. vers. 22. Aoristus primus par-
ticipii τῷ ἀπολυτρώσας: de quo supra, sectione 3. 6 ἐπι-
ποιήσατο. Aoristus primus medius indicativi, Clen.
pag. 81. vers. 15. τῷ ἐπιποιήματι tueor, servo, pe-
riculo

riculo libero. Item acquirō, mihi vendico: vocali præ-
 positionis *πρὸ* non elisa. *Clen. p. 49. v. 13.* ἡ τοῦ ὀνόματος
 Attica contractione pro τὸ ὄνομα *Clen. p. 155. v. 29.*
 & p. 156. v. 28. *Ἰησῶς* in nominativo *τεχνικῶς*, id
 est, ut vulgo, materialiter: verò tamen *Ἰησοῦ*, ut vul-
 go, *l. mot de Jesus* vel dic, ut Græcè, hoc, vel illud
 nomen, *Jesus*: Nam articulus aliquando est *ἁπλοῦς*
καὶ ἐμφατικός. *Clenard. pag. 114. vers. 32.* Sic
μοῦ, τὸ χριστός, hoc nomen. *Christus.* (de quo infra
 sect. 12.) sic nos, *ce mot, Christ, ce nom de Christ*, ut
 sectione 6. extrema, *τὸ τοῦ ὀνόματος χριστός.* ὁ ὄνομα
 eodem casu cum suo antecedente ὄνομα, pro ὡ ὄνομα.
 10 *ἐπέδωκεν.* *Clenard. pag. 96. vers. 21.* Aorist. 1. 10 *ἐπέδωκεν.*
 passivi τῶ *τίθεμαι*, de quo statim initio in *προσετέθει.* *τίθεμαι.*
 vide *Clenard. pag. 108. vers. 27.* 11 *χρὶ πρὸς αἶμα.* 11 *πρὸς αἶμα.*
 infra, *διάταξιν, κατὰ τὰς ἐντάλας*, secundum man-
 datum ordinationem, constitutionem, præceptum.
 12 *πρὸς πλείονα ποιῆσαι.* ut *πρὸς πολλοῦ*, & *πρὸς*
πλείονα, magni, pluris, maximi facere. *Contrà πρὸς*
ὀλίγου parvi & *πρὸς ἕδενός* nihili facere *ποιῆσαι*: sic
πρὸς ἕδενός ἡγήσασθαι pro nihilo ducere. 13 *εἰ ἔλαβεν,*
 subaudio *ἂν* si accepisset, de quo jam satis superque
 monui, quum dixi *ἂν* additum indicativo, vim subjun-
 ctivi habere; &, ut aliquando redundat: ita etiam
 sæpe deesse: quum verò geminatur, alterum esse *πλη-*
ρωματικόν expletivum, alterum *δυνητικόν* potentiale.
Budæus pag. 941. 14 *ἐγγυάω* spondeo, fidem do. *παρ-*
εγγυάω, jubeo, *κελεύω*, mando, *ἀπαγγέλλω* nuntio
 & indico. *παρεγγυάω* ut *βοάω.* *Clenard. pag. 81. vers.*
25. 15 *πῶ ὄντι* re ipsa, *ὄντως*, ἀληθῶς verè, revera, quid
πρὸς ἄνυμον supra. In *ἀνδύκην*, subaudio ὅτι: unde
 pendet proximus infinitivus, *εἶναι.* 16 *προσηγορία*, 16 *προσηγορία.*
 compellatio seu alloquium, appellatio, nomen, voca-
 bulum: à *προσηγορέω*, idem quod *προσαγορεύω.* 17
ἔργον res, opus, factum: hic munus, officium, partes,
 ut sectione 6. & passim, *πῶ ὅτι* vel expresso, vel sup-
 presso quidem, sed intellecto. 18 *σαφές* est, pro *σα-*
φές est, neutrum pro adverbio. Attice à *σαφής* clarus,
 apertus, *ἁπλοῦς*, *φανερὸς*. Comparatur ut *ἀσέβης.*
Clenard. pag. 122. vers. 9. 19 *ὅτι ὁ πατὴρ*, &c. patrem
 unxisse eum. nulla hic est ἀμφιβολία, in re tam nota,
 & in naturali constructionis ordine (vel dic per pas-

7 τοῦ ὀνόματος.
 8 Ἰησοῦς.
 Articulus.
 9 ὄνομα.
 10 ἐπέδωκεν.
 11 πρὸς αἶμα.
 12 πρὸς πλείονα.
 13 εἰ ἔλαβεν.
 14 παρεγγυάω.
 15 πῶ ὄντι.
 16 προσηγορία.
 17 ἔργον.
 18 σαφές.
 19 ὅτι ὁ πατὴρ

- 20 ἔχεισιν.
 χεῖω.
 21 ἀρχιερέα.
 22 περιήπιω.
 ἀπὸ τοῦ ὀμι.
 23 καταθήσω.
 κατίστημι.
 24 πρῶτον ἰνι.
 25 χεῖσῶ.
 χεῖω.
 Christus.
 26 εἶωθε.
 ἔδω inusitatum
 27 χρίσει.
 χρίσμα.
 χρίω.
 28 φανερός.
 φανερός cum
 verbo ὄ parti-
 cipio.
 29 εἶδει.
 ὄραω.
 εἶδῶ.
 30 ὄραται.
 31 ἦν πάλαυ.
 31 ἦν πάλαυ
 subaudio
- sivum eum, à patre unctum fuisse : quod ipsum feci
 suprâ sectione 2.) quod fieri etiam potest, ubi verba
 singula per se clara sunt, ut Lector quantumvis rudis
 in iis intelligendis hæere non possit. 20 ἔχεισιν Aori-
 stus primus τῶ χεῖω, χεῖσω, ungo. 21 ἀρχιερέως, ut
 βασιλέως, ὁ ἦν ἱερέων ἀρχὴν ἢ πρῶτος, sacerdotum
 præfectus, aut princeps, pontifex, summus sacerdos.
 22 περιήπιος (ἀπὸ ἀντὶ, & ὀμι dico) qui aliquid
 ἀντὶ dicit quàm evenerit, vates, qui res futuras præ-
 dicit. 23 καταθήσω, ης, η, Aoristus primus subjuncti-
 vi τῶ κατίστημι futurum καταθήσω, tanquam ἀ κατα-
 θήσω, Aorist. primus κατέστησα. Clenard. pag. 98.v.6.
 24 πρῶτον aliquando ponitur pro τίνι cui? Clenard. pag.
 114. vers. 30. hic, pro quomodo, quare, quo pacto.
 τίνι πρόσω. Sic Demosthenes, Aristophanes, & Lu-
 cianus. 25 χεῖσῶς unctus à χεῖω, ungo, cujus 3. per-
 sona præteriti passivi κέχρισται. Peculiari autem nomi-
 ne ita fuit dictus filius Dei & Servator noster : eodem-
 que sensu, quo Hebræis Messias : quoniam ipse verè
 erat sacerdos, propheta, & Rex. Ea enim tria hominum
 genera, ut hic attingit, sacro oleo inungi solebant.
 Vide Lactantium libro 4. capite 7. & Stephanum.
 26 εἶωθε, αι, ε, solitus sum, consuevi : præteritum
 medium verbi inusitati ἔδω, addito ι pro augmento,
 & ω inserto per pleonasmum. Clenard. pag. 139.v. 16.
 & 1. 27 χρίσις, εως, ut πόλις, & χρίσμα τὸ unctio,
 à χεῖω. 28 φανερός, δῆλον, apertus, manifestus.
 Est autem frequentissimus & elegans hujus nominis
 usus cum participio, ut hic, ἰερός γενοῦν τῶ χεῖσῶ
 πάντων φανερός ἐστὶ πρῶτος, quasi dicas sacra
 Scriptura Christo hæc manifesta est attribuens. At
 Latinus sermo solet mutare nomen in adverbium,
 participium verò in verbum ejusdem modi & tempo-
 ris, pro, manifeste attribuit, φανερώς πρῶτος,
 vel, constat, aut manifestum est sacram scripturam
 hæc attribuere. 29 εἶδῶ τὸν νοῦν, forma, facies, species, ab
 ὄραω, sed tanquam εἶδω, id est. βλέπω video. Apud
 Aristotelem & alios philosophos, εἶδῶ forma rei,
 à Cicerone vertitur modo species, modo genus. In-
 terdum etiam pars, ut docet Stephanus. 30 ὄρατός,
 visibilis, Plinius aspectabilis, Cicero qui sub oculorum
 sensum cadere potest. Contrà ἀόρατος. 31 ἦν πάλαυ
 subaudio

subaudio ὄντων, αὐτὸν γνησμένων, γηθημένων, vel γνη-
 δόντων, qui erant aut fuerunt olim, id est, παλαιῶν
 priscorum veterum, ἀρχαίων, ἀρχαϊκῶν, παρμένων, ἢ
 παρῆμων, παρηγηθημένων. Clen. p. 231. v. 29. & pag.
 281. vers. 51. & pag. 291. vers. 13. 32 ἱερέων ut βασι-
 λῶν tertiae declinationis contractorum. Clenard. pag.
 37. vers. 6. 33 παροφθῶν ἀ παροφθῆς. : Jam enim

dictum est, genitivos plurales primæ & secundæ de-
 clinationis simplicium ultimam circumfletere. Clen.
 pag. 222. vers. 13. 34 καθιέρωσις consecratio, ut πόλις,
 ἀ καθιερώω, ἀ χτῆ & ἱερώω, ab ἱερός sacer. 35 ἐτελεί-
 το, ut ἐποιεῖτο, ἀ τελέομαι, de quo alias. 36 χάρισ-
 μα τὸ, hic & sæpe in sacra Scriptura, quod Deus no-
 bis gratificatur, seu gratis largitur. Vide doctissimam
 Bezae annotationem Epistolæ ad Romanos cap. 5.
 vers. 15. & passim. 37 ἔλαιον oleum, olivum. At
 ἐλαία, ἢ olea, oliva arbor, itemque fructus. 38 καθε-
 σῆκας, ἢ α, ὄς, participium præteritum τῷ καθίστημι,
 quod participium dictum jam est passivè sumi, ut &
 secundum Aoristum, suprâ sectione secunda extrema.
 39 ἐμνήσθην Aoristus primus passivus à tertia persona
 præteriti passivi μέμνηται, σ addito. Clenard. p. 152.
 vers. 28. ἀ μνησσομαι, sed tanquam μνάομαι. 40 ἢ
 μόνη καθήκη καὶ ἔξῃστιν cui soli convenit & licet, vel
 cuius proprium est, aut cuius est officium & munus,
 ἢς μόνος καθήκον ἢ ἔργον ὄσθιν, ἢ ἰξουσία, aut potestas.
 41 παρῆσαι, Aoristus primus τῷ παρίστημι, propè
 sisto, exhibeo, vel represento. Est etiam verbum foren-
 se, pro judicio sistere. & παρῆσαι ἐαυτὸν, præsto
 se exhibere ad mandata excipienda. Budæus pagina
 219. quo sensu accipitur etiam, ait, ab Apostolo ad
 Romanos capite 6. versic. 16. 42 συγγνώμων miseri-
 cors : at συγγνωμονικός ad veniam dandam propensus,
 clemens, ἀ συγγνώσκω, sed tanquam συγγνώω, unde
 συγγνώμη venia, ἀ σωῶ, verso ν in γ obsequens γ.
 Clenard. p. 210. v. 23. Item p. 5. v. 20. & pag. 8. v. 23.
 43 ἱλαθῆ & Attice ἱλεως (ut ἀ μνῆλαθῆ μνῆλεως,
 quartæ declinationis simplicium. Clenard. pag. 17.
 vers. 17.) propitius, facilis & benevolus, ἀ μνῆς,
 ἰλεως : ab ἱλάσκω, sed tanquam ἱλάω propitium fa-
 cio, placō. 44 ἀπαράσσομαι, ἢ, ἢται, Aoristus primus
 medijs subjunctivi, τῷ ἀπαράσσῃμαι, τῷ ἀπαράσσο-
 μαι.

32 ἱερέων.
 33 παροφθῶν.
 παροφθῆς.

34 καθιέρωσις.
 καθιερώω.
 ἱερός.
 35 ἐτελείτο.

τελέομαι.
 36 χάρισμασιν
 37 ἔλαιον.
 ἐλαία.

38 καθεσῆ-
 κῆσαν.
 καθίστημι.

39 ἐμνήσθηται.
 40 ἢ μόνη.

41 παρῆσαι.
 παρίστημι.
 παρῆσαι.
 ἐαυτὸν.

42 συγγνώμων.
 συγγνωμονί-
 κός.

συγγνώσσω.
 συγγνώμη.
 43 ἱλεων.

ἱλαθῆ, ἢ ἰ-
 λεως.
 ἱλάσκω.
 44 ἀπαράσσομαι.
 ἀπαράσσομαι.

- 43 διὰ τὸ ἔσε. *μαί.* 43 διὰ τὸ προσφέρειν, quasi dicas per offerendum, id est ἐν τῷ προσφέρειν, offerendo, vel oblatione τῷ προσφορᾷ, aut διὰ τῷ προσφορῆς per oblationem.
- 46 κεχει-
σμένῳ.
χαρίζομαι.
47 καταβάς.
καταβαίνω,
ἀναβάς.
48 πρεσβύ-
τῳ.
πρέσβυς.
πρεσβύτω.
πρεσβύτωμαι.
πρέσβυα.
πρέσβυσις.
49 πριμώτατον.
τίμιον.
πμῆ.
50 ἀνηγόρευσε.
ἀναγορεύω.
51 ἐκθέμιος.
ἐπιτίθειμαι.
52 ὀπίθη.
ὀπίθημι.
53 προσ-
τείαις.
προσηπίτω.
προσηπίτης.
54 ἀποκαλύ-
ψαι.
ἀποκαλύψαι.
ἀποκαλύπτω.
- 46 κεχεισμένῳ, η, ογ prateritum medium τῷ χαρίζομαι, ἴσομαι substituta tenui κ pro augmento. Clen. pag. 5. vers. 28. 47 καταβάς αἴτιον, 2. Aoristus participii τῷ καταβαίνω, sed tanquam κατέβην, κατέβην, ut ἔστιν. Clen. pag. 98. v. 7. & 21. ἀκτῖ pro κπτῷ deorsum & βαίνω. Clenard. pag. 182. vers. 25. contra ἀναβάς, 48 πρεσβύτης, ἔ, ὄ, legatus, πρέσβυς, εως, ut ὄφης, πρεσβύτων, hinc πρεσβύτω legationem obco, legatus mittor, vel venio. At πρεσβύτωμαι, legationem mitto: hinc πρεσβυα & πρέσβυσις, η, legatio. 49 τιμώτατον (ἀ positivo τίμιος ἀ πμῆ honor, pretium) id est πμῆς, ἐπιμιος, ἐνδοξος, πλείων ἀξιος, ἀξιόπρος, ἀξιόχρεως, ἀξιωματικός, honoratus, fide dignus, idoneus, auctoritatis & dignitatis seu majestatis plenus, augmentus. 50 ἀνηγόρευσε, Aoristus 1. τῷ ἀναγορεύω publice pronuncio, proclamo, declaro, prædico, appello, vel palam appello, seu voco. 51 ἐκθέμιος, Aoristus secundus participii medii τῷ ἐπιτίθειμαι expono. Clen. pag. 97. vers. 24. ab indicativo ἐθέμιος, ibidem v. 17. ὁπως αἴτιον τῷ ἐκείνη βελῶ ἐκθέμιος, ut voluntate illius exposita, edita, vel promulgata, vel postquam illius voluntatem exposuisset, declarasset, vulgo brevius ἀγαντ ἐκθεμιέ, οὐ declare, ὁ ἐξηγησάται vel ἐρμηνεύσει, interpretatus. 52 ὀπίθω, ἦς, ἦ, Aoristus secundus subjunctivi τῷ ὀπίθημι impono. Clen. pag. 96. vers. 4. 53 προστειαις, ἦ, ἀ προσπίτω, & hoc ἀ προσπίτης. 54 ἀποκαλύψαι revelationibus: ἀποκαλύψαι, εως, ἦ, ut πάλαι, ab ἀποκαλύπτω tetege, καλύπτω autem tege.

SECTIO VI.

Δ. Ἄρα τι ἀπόνα-
σαι τῶν δυνά-
σαι;

Μ. Μᾶλλον ἢ ἄλλω-

Μ. Nunquid fructum
Naliquem percipere
ex his potes;

Ρ. Immo non alio
quam

οὐκ εἰς τὸ ἡμῖν εἶναι ἀγα-
θόν 3 τείνη τούτων ἕκαστον.
καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς χριστὸς ταῦτα
πάντα τὰ χαρίσματα πα-
τρὸς τὸ πατρὸς ἔλαβεν, ἐνέ-
κα τὰ ἡμῖν αὐτῷ 4 μελα-
δουῖαι, ἵνα πάντες ἐκ τῆ
1 πληρώματος αὐτοῦ 6 ἀ-
ρῶμεν.

Δ. Τὸτο μοι διὰ πλη-
θύναν 7 τραύωσεν.

Μ. Τὸ ἀγαθὸν πνεύματος,
ἀλλὰ ὃ πᾶσι αὐτῷ χρισ-
τόθεν ἀπέναντον 8 ἐπλη-
ρώθη, ἵνα καὶ ἡμῖν ταῦτα
9 χάρισι, καὶ 10 διαδο-
θῶ ἕκαστω κατὰ τὸ μέτρον
ὃ ὁ Πατὴρ ἡμῖν 11 πρε-
σβυτήριον ὁρίσεν ὅπως οὐκ ἐξ
ἐκείνου, ὡσπερ ἐκ τῆς ἰσχύος
12 πηγῆς ἀρρύθμητα, ὅσα
ἔχουμεν πᾶσι πνευματικῶν
ἀγαθῶν.

Δ. Τίνα ὃ ἡμῖν ἢ ἐκ-
εἶνε βασιλεία 13 χρεῖαν
παρέχει;

Μ. Δῆλον ὅτι δι' αὐτῷ
14 ἐλευθερωθήσεαι ταῖς
15 σωτηρίαις ἔχοντες,
16 ἕως ὅσον καὶ 17 ἀ-
μεμπτον διαχρῆν βίον,
καὶ τὸ πνευματικὸν αὐτῷ
πληροῦντες 18 ποδοῦν,
προσεύχῃ καὶ 19 ἰσχύϊ 20 ὁ-
πιζόμεθα τῇ τῷ διάβο-
λον, ἀμαρτίαν τε καὶ σάρ-
κα καὶ τὸν κόσμον (ὅτι 21
ἀδιάλλακτος 22 ἔχεται
κατὰ τὸ ἡμετέρων ψυχῶν
23 ὅτι) 23 καταπαλαίειν
24 ἑαυτῶν.

Δ. Ἡ ὃ 25 ἰερωσύνη

quam ad bonum nostrum
tendit horum unumquod-
que. Etenim Jesus Chri-
stus hæc omnia dona à
patre accepit, ut ea no-
bis impertiat, quo omnes
ex plenitudine ejus hau-
riamus.

M. Hoc mihi pluribus
illustra:

P. Spiritu Sancto, si-
mul & illius donis om-
nibus impletus fuit, ut ea
nobis largiatur, & dis-
tribuat unicuique pro ea
mensura, quam pater no-
bis convenire novit. Sic
igitur ex eo, tanquam ex
unico fonte haurimus,
quæcumque habemus spi-
ritualia bona.

M. Quam porro nobis
illius regnum utilitatem
præbet?

P. Manifestum (est)
nos per eum liberatas con-
scientias habentes, ad san-
ctam & inculpata vitam
degendam, & spirituali-
bus illius locupletatos di-
vitiis, præterea etiam po-
tentia armari, quæ ad
diabolum, peccatumque,
& carnem atque mundum
(quibus implacabile odi-
um contra animas nostras
est) eluctandum satis
magna sit.

M. Sacerdotium autem
ad

26) εἰς τὴν ἡμῶν συμφορῆν·

M. Πρῶτον μὲν 27 κατὰ
 θέσον διὰ τῆς, ἢ τῆ
 28 μεσιτέυειν ἐξουσίας 29
 τετυχηώς, ἡμᾶς πρὸς
 τὸ αὐτὸ πατέρα διαλλάξαι.
 εἶτα ἡ καὶ ὅτι δι' ἐκείνου
 ἐξουσίαν ἔχομεν καὶ ἡμεῖς
 τὰ τῷ Θεῷ 30 προσελ-
 θεῖν, 31 καὶ ἑαυτοὺς 32 ἅμα
 τοῖς 33 παρ' ἡμῶν ἅπαν
 εἰς 34 θυσίαν αὐτῷ 35
 προσενεγκεῖν καὶ 36 ἕτω
 πως ἡμεῖς τῷ αὐτῷ 37 ἱε-
 ρατικοῦ ἀξιώματι 38
 συμμετέχομεν αὐτῷ.

Δ. Λοιπὸν ὅτι περὶ τῆ
 προφητείας λέγειν.

M. Ἐπειδὴ ὁ Κύριος
 Ἰησοῦς δεσπότης καὶ διδά-
 σκαλος τῶν πιστῶν 40 κα-
 τὰ τὴν, τῶν ἔχει προ-
 κείμενον τὸ σκοπεῖν, τὸ
 εἰς τὴν τῆς πατρὸς καὶ τῆ
 αὐτῆς δόξης γινώσκον
 ἐκείνου 41 ἀγαγεῖν, ὥστε 42
 οἰκέτας τῷ Θεῷ μαθητὰς
 γίνεσθαι.

Δ. Ἐκ τούτων δήπου
 43 συμφαίνεται θέλεις,
 ὅτι τοῦτο τοῦτομα χεῖρος
 τὰ τρία ἔργα τὰ παρὰ τῷ
 Θεῷ τῷ ἡμῶν δοθέντα πε-
 λαμβαίνει, 44 ἵνα τὸ ἐκ
 τούτων 45 ἐνεργείας καὶ ὠφε-
 λείας 46 μεταδώσῃ 47 τοῖς
 ἔσιν αὐτῷ.

M. Πλὴν γὰρ.

ad quid nobis confert?

P. Primum quidem,
 quod (Christus) per il-
 lud, Meditatoris potesta-
 tem adeptus, nos cum
 suo Patre reconciliat. De-
 inde verò, quod per eum,
 facultatem habeamus eti-
 am nos, ad Deum acce-
 dendi, atque nos ipsos,
 simul & nostra omnia in
 victimam illi offerendi:
 atque ita quodammodo
 nos illius sacerdotalis di-
 gnitatis cum ipso partici-
 pes sumus.

M. Reliquum est, ut
 de Prophetia dicamus.

P. Cum Dominus Je-
 sus, Magister & Doctor
 fidelium constitutus sit,
 hunc habet propositum
 scopum, ad patris & ipsius
 veritatis cognitionem il-
 los adducere, ut domestici
 Dei discipuli fiant.

M. Ex his igitur, con-
 cludere vis, hoc nomen,
 Christus, tria officia à
 Deo filio data compre-
 hendere, ut, quæ ex iis
 proficitur, efficacitatem
 & utilitatem cum suis
 communicet.

Sic est.

In Sectionem VI.

- 1 ὄνασι, ut ἴσασι. Clenard. pag. 99. vers. 12. ἀβόναμαι (antiquis ὄνημαι, ut Homero) ab iniustato ὄνῳ, pro quo ὄνημι, iuvo, profum, ὠφελῶ. ἀπίνασαι & ὠφελῆσαι, frui, fructum & utilitatem percipere, cum accusativo & genitivo. 2 δῶσαι, ut ἴσαι. Clenard. pag. 98. vers. 26. 3 τείνει, φέρει, ἀναφέρω, προσήκει, tendit, spectat, refertur, pertinet. 4 μεταδίδωμι Aoristus secundus infinitivi τῷ μεταδίδωμι impertio, communico, cum dativo personæ & genitivo rei. 5 ἐκ τῷ πληρώματι. Respicit ad id quod dicitur, Joan. cap. 1. vers. 16. καὶ ἐκ τῷ πληρώματι ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, & ex plenitudine ipsius omnes accepimus. πληρώμα τὸ, à πληρῶ implico, repleo: & hoc à πλήρης, ut ἀληθής, plenus. 6 ἀρύω σο, κα, haurio, ex profundo traho: fit enim ex ἀρύω traho. 7 τρανώσον τρανώσω, ut χρῆσωσον. Clen. pag. 85. vers. 6. Aoristus primus imperativi τῷ τρανώσω clarum & perspicuum reddo, declaro, illustro, φαερῶ, σαφηνίζω: à τρανός & τρανός perspicuus, clarus, φαερῆς, δῆλον, σαφῆς metaphora ab iis, quæ ita perspicua sunt & aperta, ut si perforata, & pertusa essent. fit enim à τρήσω & Ἰσραῖλω τρήσω, tanquam à τρήω quasi τρέω perforo, terebro. 8 ἐπληρώθη, ut ἐχρυσώθη. Clenard. pag. 86. v. 7. à πληρῶ paulo antè. 9 χαρίσθη, ut sectione 5. ἀφ' χάσθη. 10 διαδίδω̄ tertia persona presentis subjunctivi τῷ διαδίδωμι. Clen. pag. 100. vers. 12. 11 προσήκειν, cum verbo sensus, pro προσήκειν. 12 πηγή ἢ fons, idem quod πίδαξ, fons, scatebra, aqua saliens, à πιδῶ salio, salto. 13 χρεῖαν παρέχεται, utilitatem adfert, vel præbet Cicerō, usum præbet, Horatius. χρεῖα usus, utilitas, à χρεῖομαι utor. 14 ἐλάτρωσαι, ut χρυσώσαι Clenard. pag. 87. vers. 10, ab ἐλάτρωσαι libero: quod fit ab ἐλάτρωσαι liber. ἐλάτρωσαι σιωπῆσαι, conscientias liberatas, in libertatem vindicatas, vulgo affranchies: contra δειλωσαι in servitutem redactas, vulgo asservies. 15 σιωπῆσαι,

1 ἀπίνασαι.

ὄνασαι.

ὄνημι.

2 δῶσαι.

3 τείνει.

4 μεταδίδωμι.

μεταδίδωμι.

5 πληρώματι.

πληρώμα.

πληρῶ.

πληρῆς.

6 ἀρύω σο.

ἀρύω.

ἐρύω.

7 τρανώσον.

τρανώσω.

τρανός.

τρανός.

πλήρω.

πιδῶ.

8 ἐπληρώθη.

πληρῶ.

9 χαρίσθη.

10 διαδίδω̄.

διαδίδωμι.

11 προσήκειν.

12 πηγῆς.

πηδῶ.

13 χρεῖαν.

χρεῖα.

χρεῖομαι.

14 ἐλάτρωσαι.

δῆσαι.

ἐλάτρωσαι.

ἐλάτρωσαι.

δειλωσαι.

15 σιωπῆσαι.

δῆσαι.

σωμειδός.
σωμειδέω.

16 ἐφ' ᾧ.

ἐπι cum dativo
est nota causa.

17 ἀμεμῆτον.

μέμφομαι.

18 πλεῖτον.

πλετοπέεις.

Ἀττικῶς.

πλετίζω.

πλετέω.

πλεσιδέεις.

19 ἰχύϊ.

ἰχύω.

ἰχυρόω.

20 ὀπιζό-

μεθα.

ὀπιζώ.

ὀπλα.

21 ἀδιάλλα-

χτῶ.

ἀκατάλακτος

διαλλάττω.

22 ἔχθρα.

ἔχθῶ.

ἔχθρός.

23 χτὶ πηλαίω.

πηλαίω.

24 ἰκανῆ.

ἰκανός.

25 ἱερωσύνη.

ἰδέησις, εως, ἦ, & σωμειδός, ὅτῳ, τὸ, conscientia: tanquam à σωμειδέω, cujus præteritum mediū usitatum σωμειδέω, conscius sum, novi. Clen. pag. 225. vers. 7. 16 ἐφ' ᾧ διαζέιν, quasi dicas, ob quod vivere (sic ἐφ' ᾧ τε, & ἐφ' ὅτῳ, cum infinitivo, & aliquando cum futuro indicat.) pro ἐπι τέτῳ ὡς διαζέωμεν, ob id ut, id est, quo vel ὡς διαζέιν, ut degamus (ἐπι enim cum dativo est nota causa) vel ἐν κατῷ διαζέιν degendi causa, πρὸς τὸ διαζέιν, ad degendum, traducendum. 17 ἀμεμῆτος, quasi ὁ ἀνὰ μέμφομαι, sine reprehensione, ἀνείτιθ, ἀμώμηθ, inculpatus, irreprehensus, à μέμφομαι reprehendo. 18 πλεῖτον Attice cum suo verbo πλεσιδέεντες, communiter dicendum πλετοπέω: quomodo loquitur infra in precibus Ecclesiasticis, ἢ ἐυλογίας πλεσιδέειν. vide initio Epistolæ νόσος νοσεῖν, Clen. pag. 230. vers. 13. πλετίζω dico, divitem facio (à πλετέθ ὁ divitiæ.) at πλετέω ditescō, sum dives. πλετοπέεις ἐπιθ, Aoristus primus passivus participii ut ποφθείς. Clenard. pag. 70. v. 33. 19 ἰχύς ἰθ, ἦ, robur, patientia, δυνάμεις: unde ἰχύω, possum, κρατέω potens sum, At ἰχυρόω corrobore, κρατίνω. 20 ὀπιζέω armo, ab ὀπλα τὰ arma. 21 ἀδιάλλακθ ἔχθρα, odium inextinguibile, Cicero. seu inextinguibile, quasi dicas irreconciliabile, ἀκατάλακθ, (quomodo fere dicitur, ἀπορρῶθ πόλεμθ) Sic homo dicitur ἀδιάλλακθ implacabilis, ἀκαταπρῆμιτθ, cum quo rediri in gratiam non potest. διαλλάττω enim, muto, pugnantes dirimo, reconcilio, ab ἀλλάττω muto. 22 ἔχθρα, as, ἦ, idem quod ἔχθῶ, τὸ odium, inimicitia: ἐχθρὸς inimicus, hostis. 23 καταπαλαίω, eluctor, lucta vinco: & generaliter, vinco, supero, ut autem vim verbi exprimerem, retinui eluctor, quo utuntur Virgilius, Statius. Plinius, Lucanus. Item Tacitus. Nives & locorum difficultates eluctari, pro, superare: à πάλη ἢ lucta. Ut verò hic καταπαλαίω, sic sectione 10. καταπολεμεῖν debellare, non dissimili significatione. 24 ἰκανῆ ἔση, sufficiente (redundante ἔση) quæ sufficiat, quæ abunde aut satis possit, quæ satis magna sit, quæ idonea, sufficiens, vel apta sit ad (quasi dicas, idonea existente) quæ possit, δυναμένη. nam ἰκανός sufficiens, idoneus, aptus ad, qui potest δυνατός, δυνατός. 25 ἱερωσύνη, ἦ, sacerdotium,

tium, ab ἱερώω sacro. τὰ ἱερώωστωα, sacra, quæ consecran-
 tur. ²⁶ εἰς τί ἡμῖν συμφέρει, ut modo τίνα χρείαν ^{ἱερώω.}
 παρέχεται, & hujus sectionis 6. initio τί ἀπανάσαι ²⁶ εἰς τί ἔστ.
 τῶτων διατάσαι, & sectione 4. sub finem τί σε ὠφελεῖ,
 & c. & sectione 33. τί ὄφελ' ἔσ' ἰσοῦτων, & c. ²⁷ καθόσον.
 & ἑρόσον, ἦ, in quantum, Plinius. vel, ut Cicero, qua-
 tenus, quā, ob id ipsum, quia, in eo, in quo. ²⁸ τετυχη-
 κώς participium præteritum τῆ τυχήανω sed tanquam
 τυχῶ nanciscor, consequor, adipiscor, cum genitivo,
 ἑξοσίας. Clenardus pag. 215. vers. 16. ²⁹ τῆ μεσι-
 τίδην intercedendi, medium se interponendi, deprecand-
 i: ut sit tanquam gerundium in di, pendens ab ἐξ-
 οσίας. vel τῆ μεσιδῶεν pro nomine τῆ μεσίτη. μεσίτης ^{μεσίτης.}
 autem Latinis Theologis, quum de Christo agunt, di-
 citur mediator: ab aliis interventor, intercessor, con-
 ciliator, internuntius: aut, quod Stephano hic magis
 placet, interpres: quomodo Virgilius, hominum di-
 rumque interpres. Philoni, μεσίτης ἢ διαιτητής, inter-
 pres & arbiter, vel honorarius arbiter, deprecator, se-
 quester: ἀ μέσθ' medius. μεσιτεύω igitur, mediator ^{μέσθ'.}
 sum, mediatorem ago. ³⁰ προσελθεῖν, ut πτείν. Clen. ^{μεσιτῖδ'.}
 p. 58. vers. 31. Aoristus 2. infinitivi τῆ προσερχομαι, ³⁰ προσελθεῖν.
 sed tanquam προσελδῖω, supra. Clen. pag. 198. vers. ^{προσερχομαι.}
 26. ³¹ καὶ ἑαυτῶν, id est ἡμᾶς αὐτῶν nos ipsos: hoc ³¹ καὶ ἑαυτῶν.
 enim nomen in plurali in omnes quadrat personas, pro ἡμᾶς αὐ-
 Clen. p. 111. v. 23. ³² ἅμα cum dativo, id est, σὺν, τῆς.
 cum. ³³ τοῖς παρ' ἡμῶν (subaudio ἐπαρχοσιν aut ³² ἅμα.
 ἑστίν) id est τοῖς ἡμετέροις, vel τοῖς ἡμῶν ἅπασιν, cum ³³ παρ' ἡμῶν.
 nostris omnibus. Cæterum τὰ παρ' ἡμῶν (ὄντα sub-
 audio) quasi dicas ea quæ sunt à nobis: omisso παρ' ^{in interpreta-}
 in interpretatione, pro nostra; ut si diceretur, τὰ ἡμῶν, ^{τιονε.}
 id est τὰ ἡμέτερα, quomodo apud Isocratem αἰ παρ'
 ἐκείνων δεήσεις, illorum preces. Et Xenophon ἡ παρ'
 τῶτων ἔωμοια, horum benevolentia, de quo etiam infra.
³⁴ προσενεγκῆν. 2. Aoristus infinitivi τῆ προσφέρω, ³⁴ προσενεγκ-
 sed tanquam προσενέγκω, ultima infinitivi circum-
 flexa, & participii acuta, προσενεγκῶν. Clenardus
 pagina 58. vers. 31. & pag. 59. versic. 34. vide &
 φέρω apud eundem Clenardum pag. 217. versic. 13.
³⁵ θυσία, ἦ, immolatio, victima, hostia, ἀθύω immo-
 lo, sacrificio, maesto, vulgo *ie tue*. hoc autem ab illo ³⁵ θυσίαν.
 manasse videtur: ut & nostra pleraque, cum vocabula,

36 πῶς.

37 συμμετέ-
χομεν.
μετέχω.

38 ἱερατικῶς.

ἱερόμαι.

39 λοιπῶν.

λείπομαι.

40 κατεσάθη.

καθίσταμαι.

κατεσάθη.

Ἐσιν σιν σπι-

τινι leni.

41 ἀγαθῶν.

ἀγαθῶν.

42 οἰκίως.

οἰκῶ.

οἰκίως.

43 συμπράι-

νεως.

συμπράινα.

συμπράισμα.

rum dicendi etiam genera à Græcis originem traxisse plane constat. Budæus 17. 211. & 773. Item Henricus Stephanus libro de affinitate Græci Gallicique sermonis. ἔτω πῶς] πῶς quando est encliticum, extra omnem interrogationis & admirationis significationem, pro, quodammodo, aliquomodo, aliquantum. Post adverbia autem sæpe vacat, ut ἀκριβῶς πῶς accurate; ἔτω πῶς sic. Illud tamen non videtur hic planè otiosum esse. Itaque non abs re illud mihi exprimendum putavi. 37 μετέχω, habeo cum alio, partem habeo, sum participes, cum genitivo rei. additur interdum dativus personæ, ut μετέχω σοι τῆτε, quomodo hic etiam. quamquam αὐτῶ potest referri ad σὺν, συμμετέχομεν αὐτῶ, pro μετέχομεν σὺν αὐτῶ. Clenard. pagin. 278. versic. 16. 38 ἱερατικῶς sacris usibus destinatus, sacerdos, sacerdotalis, ut hic. ab ἱερόμαι sacerdos sum, sacerdotio fungor. 39 λοιπῶν reliquus, à præterito medio λέλοιπα, τὸ λείπομαι, in οἱ verso. Clenard. pag. 72. versic. 28. 40 κατεσάθη, Aoristus primus passivus τὸ καθίσταμαι (Clenard. pag. 98. versic. 31. in ἴσταμαι, & pagina 108. versic. 27.) præteritum καθίσταμαι, ἔσταται, ἔσταται: unde κατεσάθη, sed cum spiritu leni (ut in cæteris Aoristis ἔσησα, ἔσω, ἔσησάμην) vel quod ultima in aspiratam desinat ut dictum est supra in ἐτέθη: vel quòd ε cadat, id est, in aliis modis non seruetur, σαθητι, σαθείλω, &c. ut servatus in præterito: vel quòd Aoristi augmentum nihil commune habeat cum præterito, hujus maximè verbi, in quo nisi impediret σ, diceretur σέσταμαι à σάω, Clenard. pag. 51. versic. 6. vel denique, quòd ε augmentum consonanti præpositum leni spiritu afficiatur, præterquam in perfecto & plusquam perfecto verbi ἴσημι, ἔστακα, ἔστακην. At ἔσω, ἔσησα, &c. Clenardus pag. 263. versic. 35. 41 ἀγαθῶν pro ἀγαθῶν, Aoristus 2. τὸ ἀγαθῶν, interposito γα per pleonasmum. Clenard. pagina 167. versic. 24. 42 οἰκῶ domesticus, familiaris, ab οἰκῶ ὁ domus. hinc οἰκίως infra. 43 συμπράινα unà perficio, adjuvo ad aliquid peragendum. Item concludo, colligo, ut hic; vox dialecticorum, unde συμπέρασμα τὸ, conclusio, complexio: id quod ex positis vel concessis concluditur & efficitur. à πῶ (ν mutato in μ ob

obsequens π. Clen. pag. 210. vers. 23.) & φραίνω φρατώ.
 finio, termino : unde φρατώ, finio, φρίζω, termino.
 Item finio, id est, ad finem & exitum perduco, perficio,
 εἰς πέρας ἄγω, πληρῶ, ἀνύω. Hesyeh. 44 ἵνα ῥ) in 44 ἵνα ῥ.
 ῥ intellige participium rei conveniens, nempe ἔσης, Participium
 vel potius ἐκπορεύομένης, προελεύσεως, proficiscente, intellectum.
 procedente, vel ἀπορρέουσης emanante. Clenard. pag.
 231. versic. 30. 45 ἐνέργεια, ἡ, actio, efficacia, vis 45 ἐνεργείας.
 efficax quæ in aliquo agit : ab ἐνεργῆς efficax : ut ἐνεργῆς.
 τοῦ ὠφέλιου ab ὠφέλιος, 46 μεταδῶ, Aoristus se- 46 μεταδῶ.
 cundus subjunctivi τῷ μεταδίδωμι. Clenard pag. 100.
 vers. 12. 47 τοῖς ἔσιν αὐτῷ, pro αὐτῷ seu ἑαυτῷ, ut
 supra dictum est : vel non expresso participio, sed in-
 tellecto. τοῖς αὐτῷ, id est, τοῖς οἷς, ut Matthæi ca-
 pite 24. vers. 31. ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτῷ.
 Et Marc. cap. 13. v. 27. ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς
 αὐτοῦ ἐκ τῆς τεσσάρων ἀνέμων & ita passim. ut
 Apocal. cap. 17. v. 14. καὶ ἐκκλητοὶ, καὶ πιστοί. Et Co-
 loss. cap. 3. v. 12. ἐκλεκτοὶ τῷ Θεῷ ἅγιοι καὶ ἡγαπη-
 μένοι dicuntur. hos autem intelligit, dum ait τοῖς ἔσιν
 αὐτῷ, id est suis : alios enim negat se nosse. Matth.
 cap. 25. v. 12.

SECTIO VII.

Δ. Διὰ τί ὁ τὸν υἱὸν
 τοῦ Θεοῦ¹ μονο-
 γνήθιον ὀνομάζει, τὸν Θεοῦ
 ἡμᾶς ἀπαντας τοῖς ἑαυτῷ
 υἱοῖς² ἐγγεγάφοντος;

M. Ὅτι ὁ³ οὐρεῖ τὸν
 Θεοῦ⁴ υἱοῦς ὁμοίως, ἀλλὰ
 ὁ υἱοθεσία μόνον καὶ χάριτι,
 ἡμεῶν ἐφόσον ἡμᾶς υἱῶν
 ἑαυτοῦ τῶν ἐπέχειν ἀ-
 ξιοῖ. ὁ ὁ Κύριος Ἰησοῦς ὁ
 γνηθεῖς ἐκ τῆς τῷ πα-
 τρός ἑστίας, καὶ κείνου⁷ ὁ-
 μοῦσι⁸ ὄν, ὁ εἰκότως

M. Quamobrem verò
 filium Dei uni-
 cum nominas, cum Deus
 nos omnes suis filiis ad-
 scribat?

P. Quia non naturā
 Dei filii sumus, sed ado-
 ptione tantum & gratia:
 nempe quatenus nos fili-
 orum suorum locum ob-
 tinere vult. At Dominus
 Jesus, qui est genitus ex
 Patris substantia, & ejus-
 dem cum illo essentia est,
 merito

ἡδὲς μονογενῆς καλεῖται. ἔδειξεν γὰρ ἄλλο φύσει ἡδὲς τῷ Θεῷ εἶναι.

Δ. Οὕτως οὐκ ἰσχυροὶ καλεῖται, ὅτι ἐκείνῳ μόνῳ ἡ ἀλήθεια ἢ πρὸς αὐτὴν ἢ ἀπὸ αὐτῆς ἐλάχεν. ἡμῖν δὲ ταύτης μετέδωκεν ἰσοδυναμίαν, καὶ ὅσον τὰ ἐκείνου μέλη ἐσμέν.

Μ. Ἐργα καὶ δὴ καὶ διὰ ταύτην τὴν κοινωνίαν ἔστιν ἡ ἀποστολή ἐν τοῖς ἀδελφοῖς πολλοῖς καλεῖται.

Δ. Πῶς ἡ Κύριον ἡμετέρον νοῦς αὐτὸν ὄντα;

Μ. Καθόσον ἰσὸς τῷ πατρὶ κατεστάθη ὅπως ἡμεῖς κατὰ τὴν κρείσσονα, τὴν τε αὐτῆς ἀρχὴν καὶ βασιλείαν ἐν τῷ ἔρανον καὶ τῇ γῆ διεπέμψεν. ἔτι δὲ ὅπως τῷ ἀγγέλῳ ἄμα καὶ τῷ πνεύματι ἁγίῳ καὶ ἡμεῶν ἡγεμόνι ἡ ἀρχὴ.

Δ. Τί δὲ τὸ ἐξ ἡμῶν;

Μ. Ἐκτίθηται τὴν ἀποστολὴν ὁ τῷ Θεῷ ἡδὲς κρείσσονα ἰσὸς τῷ πατρὶ, ἵνα ἡμετέροις ἢ σωθῆμεν ἢ ἡμεῖς ὅτι ἀπέπεμψε τὴν ἡμετέραν ἀνθρωπίνην σάρκα, καὶ ὅσα τῇ ἡμετέρῃ σωτηρίᾳ ἀναγκαῖα ἡμεῖς ἀπέτελεσεν. ἅπαντα καὶ ἐν ταῦτα κατέλεγε.

Δ. Τί δὲ αὐτὴ αἰετὴ ἡμεῶν ῥήσις ἀλλοῖς; Συλ-

merito filius unicus vocatur. Nullus enim alius naturâ filius Dei est.

M. Sic igitur censes, illi soli hunc honorem convenire, quem & naturâ obtinuit: nobis verò cum communicare gratis, quatenus illius membra sumus.

P. Equidem. Itaque propter hanc communicationem, alicubi primogenitus inter fratres multos nominatur.

M. Quomodo autem Dominum nostrum cum esse intelligis?

P. Quatenus à Patre est constitutus ut nobis imperet ac dominetur, ipsiusque Principatum & regnum in cælo terraque administret. Adhuc, ut Angelorum simul & fidelium præfectus sit & dux.

M. Quid autem, quod sequitur postea, significat?

P. Exponit quomodo Dei filius unctus fuit à patre, ut noster esset servatq̄. Nempe quòd vestiverit nostram carnem & quæcumque nostræ salutis necessaria essent, perfecit: quæ etiam hic recensentur.

M. Quid verò hæc dux sententiæ declarant, qui

ληφέντα ἐν πνεύματι
ἀγίῳ, ἠρτηθέντα ἐν Μαρίας
τῇ παρθένῃ;

M. Ὅπ 25 ἐπλάσθη
μὲν ἐν τῇ τῇ παρθένῃ Μαρίας
26 ἡσπὶ, ἐν τῇ ὑστάτῃ
ἐκείνης, ὡς αὐτὴ καὶ τὸ τῷ
Δαβὶδ 27 σπέρμα ἐστίν,
28 συμφώνως τῇ προφη-
τείᾳ. ἔτω ὁ ὅμως ἐπλά-
σθη, 29 ὅσπερ μὴ πρὸς ἡυ-
νισσιν 30 δεηθῶμαι τῷ τοῦ
ἀνδρὸς καὶ 31 γυναικὸς
32 συνουσίᾳ, ἀλλὰ τῷ τοῦ
33 Σαυμάστῃ πνεύματι καὶ 34 ἀρ-
ρήτῳ τῷ ἀγίῳ πνεύματι
35 ἡγεμονίᾳ δυνάμει.

Δ. Ἀρτι οὖν τί τῷ ἡμε-
τέρῳ σαρκὶ ἐκείνου ἐσ-
θυσάμεθα ἀνάγκη ἡμῶν;

M. Ναί. τί τῷ γὰρ τῷ
ἀνθρώπῳ 36 ἀμαρτία, τί τῷ
διὰ τῷ 37 ἀνθρώπῳ
σα τῷ Θεῷ 38 ἡγομέ-
ρω, 39 ἀπέστασθαι ἐν τῇ
ἀνθρώπῳ φύσει ἐχρήσθαι.
ἢ ἢ ἀλλὰς ἡμετέρας
μεσσησὶς εἶναι οἷός τε ἡν,
πρὸς τὸ ἡμᾶς Θεῷ τῷ
πατρὶ διαλλάξαι.

Δ. Λέγεις οὖν ὅτι τῷ
Ἰησοῦ χριστῷ ἀνθρώπῳ
γίνεσθαι 40 εἶδει, ἵνα τῷ
ἡμετέρας 41 ἀεικέλιμοι
φύσιν, πᾶσι ἡμῶν 42 καθή-
κοντα πρὸς τῷ τῷ ἀμαρ-
τήματι 43 ἐπανόρθωσιν
ἀντὶ ἡμῶν ὁπτελέσθαι;

M. Πάνυ γὰρ παῖ γὰρ
ὁ 44 εἶδει ἡμῶν, αὐτῶν
ἡμῶν εἶδει 45 χρῆσαι τῷ τοῦ

est conceptus ex Spiritu
Sancto, Natus ex Maria
virgine?

P. Formatum quidem
(eum) fuisse in virginis
Mariæ utero, ex substan-
tia illius, ut etiam Davi-
dis semen esset, conven-
ienter prophetiis. Ita ta-
men formatum fuisse, ut
ad generationem non fue-
rit opus viri cum muliere
conjunctione, sed id ad-
miranda quadam & in-
effabili Sancti Spiritus vir-
tute factum sit.

M. Utrum igitur no-
stram carnem illum in-
duere necesse erat?

P. Næ. hominis enim
peccatum, propterea quod
non obediisset Deo, ad-
missum expiare in huma-
na natura oportebat: Ne-
que aliter noster Media-
tor esse poterat ad nos
Deo Patri reconciliandos.

M. Dicis igitur Iesum
Christum, hominem fieri
oportuisse, ut nostra cir-
cumdatus natura quæ no-
stri officii essent ad pec-
cati correctionem, pro
nobis præstaret?

P. Prorsus quidem.
Quidquid enim deest no-
bis, eum nobis (id est)
H commodare

τῆτο ὃ ἐκ ἄλλως, ἢ ὅτως
46 ἐγγράνει ἀν.

Δ. Διὰ τί ὃ τῆ τῆ
ἀγίῃ πνεύματι (δυναμῆ
τῆτο πῶρα κ.), ἐχί ὃ
χρὶ τὸ 47 σωήσας κ. 48
φισκὸν τ 49 ἡμνησως
ἔργον.

Μ. Ἐπειδὴ τὸ ἀνθρώπι-
νον σπέρμα παντελῶς ἀ-
ἐαυτῆ 50 διαφθαρένον ὄσι,
τῆ ἡῆ τῆ Θεῷ ἡμνήσει
τὸ τῆ ἀγίῃ πνεύματι
ἔργον ἀφ' ἀγίνεως ἐχρὶ
ὅπως μὴ 51 μολυσμὸν τι-
να ἐντεῦθεν ἔλκει, ἀλλὰ
πελειοτάτω 52 καὶ διαστῆ-
τα ἔχει.

Δ. Ἐκ τῆτον ἀρα μαγ-
δάνομεν, ὅτι ὁ τῆσ ἄλ-
λως 53 ἀμαζῆν μέλλων,
54 παντὰ πασιν 55 ἀσπίλος
ὄσι, κ. τῆ μηδῶα 56 ἐγκα-
ταργυμένῃ (καρπῖ, ἡδη
τὸ Θεῷ κατ' ἐρωτο, μη-
δὲν ἐκ τ τοῦ ἀνθρώπειν
ἡύς διαφθορῆς μὴ λυσμα
57 ἐφελκυσμένῃ.

Μ. Ἐμοι γὰρ δοκεῖ.

commodare oportet : hoc
verò non aliter, quam sic
fieri potuerat.

M. Verum, Cur San-
cti Spiritus virtute hoc fa-
ctum est, non autem juxta
consuetum & naturale ge-
nerationis opus ?

P. Quoniam huma-
num semen omnino à se-
ipso corruptum est, ad Filii
Dei generationem, Spi-
ritus sancti opus accedere
oportebat, ut ne inquina-
mentum quoddam hinc
traheret, sed perfectissimam
puritatem haberet.

M. Ex his ergo disci-
mus eum, qui alios san-
ctificare debet, prorsus
maculæ expertem esse,
atque in materno inclu-
sum utero, jam Deo con-
secratum fuisse, nulla ex
humani corruptione gene-
ris, contaminatione con-
tracta.

P. Mihi quidem vide-
tur.

In Sectionem VII.

¹ μονογενῆ.
μονογενεῖα.

² ἐγγεφόντος.

ἐγγεφῶα.

¹ Μονογενῆ unigenitum, unigenam, ut ἀληθῆ primæ
contractorum. Ctenard. pag. 35. vers. 26. ἀ μόνῃ (so-
lus, unicus, & γίνομαι, sed tanquam ἡρόομαι nascor,
fio, sum. ² ἐγγεφόντος τοῖς αὐτοῦ ἡοῖς in, vel ad
suorum filiorum numerum adscribentes, aut ex eente,
vel, suis adscribente. pro ἐγγεφῶα autem, in se-
ctione

ctione 24. ἐγκαταλέγεις, eodem casu, & sectione 25.
 καταλογίζεις addita præpositione, ἐν, & sect. 28. ex-
 tremâ, καὶ τὸ ἀδίκον παχιδύναι, quomodo hic etiam
 dici possit, τὰ θεὸς ἡμᾶς καὶ τὸ εἰπεῖν ἡμῶν πάντων ὅτιος :
 & mox, ἡμᾶς ἡμῶν εἰπεῖν τὰς ἐπέχειν ἀξιοί. 3 φίλοι. 3 φίλοι.
 natura, ut πόλει, modus actionis in dativo. Clenard.
 pag. 230. vers. 3. potest & dici φύσιν, subaudito καὶ.
 Clenard. pag. 233. v. 17. 4 υἱὲς Atticè pro υἱοὶ filii, ab 4 υἱὲς pro υἱοί.
 υἱὸς inusitato, ut βασιλέως : in nominativo plurali υἱῶν
 υἱῶν. 5 ἐσμεν caret hic accentu, quia encliticum : quem 5 ἐσμεν.
 tamen non rejicit in ultimam præcedentis υἱῶν, quia
 accentu jam notata est. non enim una eademque syllaba
 duorum accentuum est capax : quomodo dicitur ἐρ-
 μῆς ἐστίν, de quo jam antea, & Clenard. pag. 226. vers.
 29. Nam exemplum præcepti loco est. 6 ὑποθεσία ἢ
 adoptio seu adoptatio, ab ὑπό & τίθημι : unde ὑποθε-
 τῶ adopto, ὑποποιῶ. Neque ab hoc loco profusus
 alienum puto quod ait Hesychius, dum vocat τὸ ἀγιον
 βλάστημα, ὑποθεσίαν, in quo scilicet nos Adamo primo
 nostrum omnium parenti (à quo labis originem con-
 traximus) valedicimus, & in Dei quasi familiam
 transimus. 7 ὁμοῖοι & ὁμοῖοι ejusdem essentiae, 7 ὁμοῖοι, &
 coessentialis, seu consubstantialis, ab ὅμοιοι similis, ὁμοῖοι ab
 vel ὁμοῖοι simul, & ἔσθια, ἢ essentia. 8 εἰκότως meritò, ὁμοῖοι ἐστὶν ἢ
 jure, verisimiliter, δικαίως fit ab εἰκός, εἰκότι τὸ par, ὅσα.
 decens, consentaneum. Clenard. pag. 145. vers. 3. & 8 εἰκότως
 40. 9 αὐτῆ ἢ πρὸς hic honor, ab ἔτι. Clenard. pag. εἰκότως.
 110. v. 26. ἧς ἔλαχεν, quem adeptus, aut consequi-
 tus est, obrinuit, habuit, ἡ δὲ ἔλαχεν. Aorist. 2. τὸ λαχέω, ἔτι.
 sed tanquam λήξω, cum genitivo. 10 δωρεάν accusativus
 adverbialis, ut δωρεάν : nisi malis subaudire καὶ, gratis
 ἀμείβω. 11 μέλη, τὰ membra, ut τὰ τεύχη, Clen. pag. 11 μέλη
 35. vers. 12. & 28. 12 ἔστιν ἢ quasi dicas, est ubi (8 12 ἔστιν ἢ.
 enim genitivus adverbialis ut jam supra pro ὅπου, ubi)
 id est alicubi, qua fere forma dicitur ἔστιν ὅπου, est quo-
 modo, pro quodammodo, quadantenus : & ἔστιν ὅπου
 sunt qui, id est, aliqui. Budæus pag. 1098. & seq.
 πατρὸς, qui primo partu genitus fuit, primoge-
 nitus, seu primogenius, aut primigenius. Christus au-
 tem dicitur Gregorio Nazianzeno πατρὸς πρῶτος
 κτίσεως, quem Deus Pater genuit, antequam quidquam
 creavisset. At πατρὸς, ἢ quæ primum peperit,
 primum

- primivā enixā, primipara Plinio: πρώτως τετοκῆα, & πρῖν εἰδῆα τόκοιο (ait Homerus, Ionicè pro τέκω) partum antè non experta, à πρώτον primum, & τέκω parto, sed tanquam τέκω. Clenard. pag. 215. vers. 3. præteritum medium τέτοκα. Clenardus pagin. 72. vers. 10. & 27. Atque hinc notandum, quæ activè sumuntur, ea plerumque acui in penultima: quæ autem passivè in antepenultima: Sic dicitur *παρανοήτων*, Tyrannicida, qui interfecit Tyrannum: At *παρανοήτων* à Tyranno interfectus: κτείνω enim interficio, φονδέω. 14 ἐν cum dativo, in: & aliquando inter, ut hic: quomodo Latini dicunt in iis, pro inter eos, vel ex eorum numero erat. 15 ἀδελφός ὁ frater, ab α pro ἄμα vel ὁμῶ. & δελφός, ὕθ ἡ uterus. pro ὁμόδελφῳ, quasi dicas coüterinus, Latine uterinus frater. sic ἀδελφὴ ἡ soror. 16 ὄντα pro εἶναι post verbum νοεῖς. Clenard. pag. 228. versic. 15. 17 ἡμῶν κρατῆ.] dominandi & imperandi verba cum genitivo. Clenard. pag. 226. vers. 16. 18 *πρωστάτης*, ὁ, ὁ præfectus, ἐπιστάτης, à *πρωστάμαι*. 19 ἡγεμῶν, ὄνθ, ὁ, ejusdem significationis ab ἡγέομαι duco. 20 *καρτέρω*, hic εἰμὶ sum: à quo τὰ *καρτέρωντα*, τὰ ὄντα, quæ sunt, id est, facultates, ἀγαθὰ, bona, κτήματα, possessiones. 21 τὸ ἐξῆς (subaudio ὄν) quod est deinceps, id est, quod sequitur. 22 τίνα τρόπον, subaudio κατὰ pro τίνι βόπῳ, quemadmodum, quomodo: vel, pro, βόπον ὡπνι modum, quo; ut sect. 5. jam dictum est. 23 *πειέθετο*. Clen. pag. 97. vers. 17. (Aoristus secundus medius τῷ *πειθήμαι*) quasi dicas, sibi circumposuit, id est induit, ἐνεδύσατο (ut mox *σάρκα ἐνδύσατο*) *πειεβάλετο*, *πειεκάτετο*, ut mox etiam τῷ *ἡμετέρων* φύσιν *πεικείμεθα*. 24 *δύο ῥήσεις*, dualis cum plurali, ut sæpe alibi. ῥήσεις autem, ἡ, dictum, sententia, oratio, ῥήμα. hinc diminutivum *ῥησιδον*, infra, fit ab ἀργυρῶς, sed tanquam ῥῶς, præteritum passivum ἔρρημαι, ἔρρησαι. Clen. pag. 153. vers. 8. & pag. 18 l. v. l. 2. 25 *ἐπλάθην*, ης, η, formatus est à *πλάσσω*. Atticè *πλάθηω*, *σας*, *κα, σμαι* (interjecto τῷ σ in præterito passivo quod fit quartæ conjugationis imitantis tertiam. Clenardus pag. 63. vers. 12. & 24.) formo, fingo. hinc *πλάσις*, fictor, creator. At *πλάζω* *πλάζω*, addito γ, ob euphoniā, errare facio, *πλανῶ*, quod ideo addidi,

ne quis alterum pro altero fortè sumat. ²⁶ ἢ γαστήρ, ἔσθῃ, ²⁶ γαστήρ.
 γαστήρ, γαστέρι γαστήρ syncopé. Clenard. pag. 25. vers.
 4. venter. ²⁷ σπέρμα τὸ semen, à σπείρω, σπέρω, ²⁷ σπέρμα.
 ἔσπαρα ἔσπαραμα, à quo dicendum esset σπάρμα: σπείρω.
 sed in verbalibus non semper eadem perfecti penulti-
 ma retinetur. Clenard. pag. 303. vers. 23. ²⁸ συμ- ²⁸ συμφώνως
 φώνως, cum dativo, ratione præpositionis σύν, id est,
 voce seu sono inter se conveniente q. d. consonè à
 φωνή vox. & metaphoricè uno ore & consensu, con-
 sentaneè, convenientèr, sectione 34. συμψήφως, &
 sectione 54. ὁμοψύχως. Item ὁμοφρόνως, ὁμοροπικῶς
 ὁμολογημένως. ²⁹ περφητεία, ἢ à περφητῶ, & hoc ²⁹ περφητείας
 à περφήτης. suprà. ³⁰ δειδῆναι, Aoristus primus περφητεύω.
 infinitivi ³⁰ δέομαι, sed tanquam δέομαι, δεδέ- περφήτης.
 ημαι ἐδέηθω, δειδῆναι, δειδέης. Clenard. pag. ³⁰ δειδῆναι.
 186. vers. 9. ³¹ σιωπία, ἢ conversatio, consuetudo fa- δέομαι.
 miliaris. Item conjunctio maris & fœminæ, consue- ³¹ σιωπίας.
 tudo venerèa: à σιωπῆσαι conversari, rem seu consue- σιωπῆσαι.
 tudinem habere, consuefcere, de mare & fœmina. ³² γυναικός.
³² γυναικός, à γυνή, sed tanquam γυναιξ mulier, γυνή.
 fœmina, conjux ἀλοχῶ. Clen. pag. 135. vers. 27. ³³ θαυμαστῶ.
³³ θαυμαστὸς & θαυμάσιος admirabilis, admirandus, θαυμαστὸς &
 à θαυμάζω admiror: à quo θαύμα τὸ miraculum, θαυμάσιος.
 res admiranda θαυμάσιον χεῖμα. ³⁴ ἄρητος & ἀπόρ- θαυμάζω.
 ρητος ὁ κελὶ ἢ, non dicendus, arcanus, ineffabilis, in- θαύμα.
 enarrabilis, ἀνεκδιήγητος, ἀδιήγητος, ἀνεκφραστὸς: ³⁴ ἄρητος.
 ab ἀφρένω, sed tanquam φάω, à 3. persona præteriti ἀφρένω.
 passivi ἔρηται, ut paulò antè dictum est. Unde ῥητός ῥητός.
 dicendus, celebris; & ῥητορ orator. ³⁵ γαγγήτης præ- ³⁵ γαγγήτης.
 teritum infinitivi ³⁵ γίνομαι, sed tanquam γυόμαι, γίνομαι.
 pender ab ὄσῃ, ut & δειδῆναι. ³⁶ ἀμαρτὰς, ἰδίος, ἢ ³⁶ ἀμαρτῶσα.
 Ionice pro ἀμαρτία, ἀμαρτήμα peccatum; ab ἀμαρ- ἀμαρτήμα.
 τάνω pecco: unde ἀμαρτωλὸς peccator, infra. ³⁷ διὰ ἀμαρτάνω.
³⁷ ἀνηκουσῆσαι quali dicas per non obedivisse; vel pro ἀμαρτωλός.
 verbali, διὰ τῆς ἀνηκουσίας, per suam, ut ita loquar, in- ³⁷ ἀνηκουσῆσαι.
 obedientiam, Latine contumaciam, ἀνδράδιαν, ἀπί- ἀνηκουσία.
 θεαν, id est, τῇ αὐτῇ ἀνηκουσία, sua contumacia, quasi ἀνηκουσία.
 ἀνηκουσῶ, ἀνηκουσῶ enim proprie, non audio: unde ἀνηκουσῶ.
 non obtempero, non sum dicto audiens, non auscul-
 to, sum contumax, aurem præbere dedignor, non obe-
 dio (fit à 3. persona præteriti passivi ἠκουσαι verbi ἀκούω. ἀκούω.
 Clen. pag. 65. v. 16.) quali ἀνηκουσῶ. ³⁸ χροῖσθαι. ³⁸ χροῖσθαι.
 Aorist.

- γίνομαι. Aoristus 2. medius ἔ γίνομαι, sed tanquam γίνομαι.
 39 ἀέσομαι. Clenard. pag. 184. vers. 24. 39 ἀέσομαι Aoristus
 ἀέσομαι. primus medius ἔ ἀέσομαι medeor, sano, tum proprie
 tum metaphorice. hic significat expiari, mederi peccato,
 40 ἔδει. pro expiare peccatum. ejus futurum est ἀέσομαι.
 δέω. Clenard. pag. 1. v. 4. & ἀέσομαι. Clen. pag. 88.
 41 πεκί- vers. 10. 40 ἔδει à δέω oportet (pro ἔδει paulo ante
 μενθ. dixit ἐχρῶ) Clenard pag. 106. vers. 9. & pag. 187.
 πεκίμαι. vers 6. 41 πεκίμαιθ circumdatus, circumfusus,
 42 τὰ καθή- περιβέμενθ, περιβαλόμενος, ἐνδυάμενθ, indutus
 κωντα. (à κέμαι. Clenard. pag. 163. versic. 21) cum φύσιν
 καθήκον (σιν. ημετέρον, assumpta nostra natura. 42 τὰ ἡμῶν
 43 ἐπανόρθω- καθήκοντα, quæ nos decent, nobis conveniunt, nostri
 ἐπανορθώω, muneris & officii, vel nostrarum partium sunt, quæ
 ὀρθός. nobis necessaria, vel necessario faciendi aut præstanda
 44 ἐνδεί. sunt. Nam τὸ καθήκον officium. Sic τὸ μοι καθήκον
 ἐνδείω. hoc mihi convenit, vel consentaneum est, mei est officii
 ἐνδείης θ aut muneris. & τὸ καθήκον ἀποτελεῖν officio fungi,
 ἐνδεία. munus suum perficere. 43 ἐπανορθώσις correctio,
 45 χρεῖσαι. emendatio, ab ἐπανορθώω, & hoc ab ὀρθός rectus. 44 ἐν-
 χρεῖω. δέω opus habeo, indigeo, deficio, δέω idem: sæpius
 χρέως. autem ἐνδέομαι. hinc ἐνδείης indigus, & ἐνδεία indi-
 46 ἐγγρόνθ. gentia. 45 χρεῖσαι. Aoristus primus infinitivi τὸ χρεῖω
 γίνομαι. commodo, do commodato, do utendum, mutuo. χρέος
 47 σιμήδες. & χρέως τὸ debitum, mutuum, æs alienum. 46 ἐγγρόνθ,
 σιμήθεια. plusquam perfectum medium ut ἐπέπυπει. Clen. pag.
 48 φυσικόν. 73. v. 5. τὸ γίνομαι, sed tanquam γίνω. 47 σιμήθης,
 φύσις. ὁ καὶ ἢ, καὶ τὸ σιμήδες consuetus. unde σιμήθεια ἢ
 φύω. consuetudo, à σιμή & ἔθθ τὸ mos, consuetudo.
 In κὸς accu- 48 φυσικόν, τὸ κατὰ φύσιν, subaudio ὄν, ut sect. 10.
 ισιονα. ἢ natura, & hoc à φύω. Adjectiva autem in κὸς in-
 49 γήνησις. nominativis, accusativis, & vocativis cujuslibet numeri
 γήνησις ἢ acuntur: In genitivis verò & dativis circumflectun-
 γήνης, tur. 49 γήνησις, ἢ, vel γήνης generatio: Illud à
 γήνω. hoc à γένω genero, gigno, ut & mox sectio-
 50 διεφθαρ- ne 8. 50 διεφθαρμένθ participium præteritum τὸ
 μένον. διεφθείρωμαι, διεφθάρμαι, ε (penultima futuri) mu-
 διαφθείρωμαι. tato in α in præterito. Clen. p. 51. vers. 28. 51 μόλυ-
 51 μόλυσµόν. σµὸς, ὁ, & μόλυσμα τὸ inquinatio, vel inquinamenta-
 μόλυσµός. tum, contaminatio à μόλωω polluo, inquino, μάλωω,
 θ μόλυσμα. præteritum μεμόλυγα, μεμόλυμαι, & Atticè, με-
 μόλωω.

μόλυσμαι; à quo μόλυσμός ο. Clen. pag. 152. v. 1. & 24. 52 καθαρότης, ητθ, ή puritas, αγνεία : à καθαρός 52 καθαρότητα
 purus : ut αγαθός ab αγαθός. hinc καθαίρω purgo. καθαρός.
 53 ο ἀγαθός μέλλων, id est, αγασόμενος, ή αγαθός. καθαίρω.
 ζην καθίκει, & ἀγαθόν καθήκον, subaudio ότι, qui 53 αγαθός.
 vult aut debet, aut cui convenit sanctificare, vel qui est μέλλων.
 sanctificaturus. μέλλω enim debeo, vel futurus sum, 54 παντάπασι
 cum infinitivo. 54 παντάπασι, παντελώς, πάντως σιν.
 omnino. 55 άσπιλος maculae & labis expertus, 55 άσπιλος.
 nullus est naevus, aut macula. & metaphorice purus, 56 άσπιλος.
 irreprehensus, inculpatus, καθαρός, άμωμος, ή άμικ- 56 έγκατείσρ-
 πηθ, ab a privante, & σπιλος ο macula, labes, μόλυ- γμένθ.
 γμός. 56 έγκατείσρω includo, in carcerem conjicio, 57 έγκατείσρω.
 ab έρρω claudio, coërceo. unde ειρκή ο carcer. At 57 έρρω.
 έρρω arceo, prohibeo, excludo, αποκλείω, άπωδέω. έρρω.
 57 ερελκυσόμενος, Aorist. 1. medius participii τε 57 ερελκυσόμενος.
 ερελκύνω attraho, vel contraho ab ότι & ελκύνω ; idem 57 ερελκύνω.
 quod έλκω, paulo ante. 57 ερελκύνω.
 ab ότι έρ έλ-
 κύνω.

SECTIO VIII.

Δ. Τίνθ ή έρεκα απο της ήυέσεως 2 δι-
 ζης επί τ' άνάτον άντε
 μβαίνεις, όλω τλω έν
 μέτω περί τ' βίω άντε
 ιστορίαν ; 2 θραλιπών ;

M. Οτι περί έθενός
 ήλυ ένταύθα + ποδκίτη
 λέγειν, ή ό, τι αν τ' της
 απολυτρώσεως ήυήν 5 μ-
 σιρία έχούλον ή.

Δ. Τίνθ ή χίεν έχ,
 άσπλω λέγεται, ότι 7 τε-
 θηκεν, αλλά ή τ' 3
 περσάτε όνομα περσίδης,
 9 έθ' άπέθανεν ;

M. Ου μόνον 2 ή 10 έθ'
 9 πώττω πισώσαθς τ'

M. Quam autem ob-
 rem à nativitate
 statim ad mortem ipsius
 transis, totà, quæ in me-
 dio est de vita ipsius, hi-
 storia relicta ?

P. Quia de nulla alia
 re hic propositum est di-
 cere, quam (deca) quæ
 redemptionis nostræ my-
 sterio conjuncta sit.

M. At, quamobrem
 non simpliciter dicitur,
 mortuum eum fuisse, sed
 etiam præfidis nomen ad-
 dis, sub quo mortuus est ?

P. Non solum ad hanc
 probandam historiam,

ἰστορίαν, ἀλλὰ καὶ ἵνα
 εἰδῶμεν, ὅτι θάνατον
 κατακριθεὶς, θάνατον
 παρέμεινεν.

M. Ταῦτά μοι δι-
 κρίνησον.

M. Ἀπέθανεν, ὅπως
 ἴδῃς ὀφείλομεν δίκην
 ἐκτίσειν, καὶ ἕτως ἡ-
 μᾶς αὐτῆς ἐξέλκοιτο.
 ἐπειδὴ ἡ τῆς θεοῦ κρίσις
 ἡμᾶς ἀποδοίκοι ἡμεῖν, ὅτι
 ἡμᾶς ἁμαρτωλοὶ ὄντες,
 ἠθέλησεν αὐτὸς ἀντὶ ἡ-
 μῶν ἐπιγείω διχα-
 σθῆναι περὶ ἡμῶν, καὶ
 ἀπεκρίθη ὡς αὐτὸς
 ἡμᾶς ἀποδοίκοι ἡμῶν
 ἁμαρτιῶν.

Δ. Ἀλλὰ γὰρ ὁ Πιλάτος
 ἀνεύθυνον ἀποφαίνει
 αὐτόν. καὶ καταδικάζει οὖν,
 ὡς θανάτου ἐνοχόν
 ἄντα.

M. Δύο γὰρ καὶ ἐν ταῦ-
 τα σκοπεῖν. ἓν μὲν, ὅτι
 τὸ κριτὴν ἀδῶν ἐστὶ
 μαρτυρεῖται, ἵνα πᾶσι
 φανερόν ᾖ, ὅτι ἐχὼν τὴν
 ἰδίαν ἀνομίαν, ἀλλ' ἐπὶ
 ἡμετέρας κόλασιν παρέχει
 ἕτερον ὅτι καὶ τοὶ τοῖσδε
 ἡμῶν τὴν δικασθῆναι μαρ-
 τυρηθεὶς, καὶ αὐτὸς κατὰ
 τὰ πάτρια κατακρίνεται,
 ἵνα γνωσθῆναι, ὅτι καὶ
 ἡμῶν ἁμαρτιῶν ἐγγρη-
 γησθῆναι, καὶ κατακρίθῃ,
 ἵνα ἡμᾶς τὴν αἰτίαν ἀφίη.

Δ. Ὁρθῶς ἁμαρτω-
 λός γὰρ ὢν, ἐκ αὐτοῦ ἀξί-
 ος

sed etiam ut sciamus
 (eum) mortē condemna-
 tum, mortem sustinuisse.

M. Hæc mihi explica.

P. Mortuus est, ut
 quam debeamus pœnam
 perfolveret, & ita nos eâ
 eximeret. Cum autem
 Dei iudicio obnoxii esse-
 mus, utpote peccatores,
 voluit ipse pro nobis ter-
 renum iudicem adiens,
 ab eo condemnari, ut cœ-
 lestis ille iudex nos decre-
 to suo absolveret.

M. At enim Pilatus
 infontem eum pronuncia-
 at: non condemnat igitur,
 ut morti obnoxium.

P. Duo oportet hic
 considerare: Unum qui-
 dem (eum) iudicis testi-
 monio innocentem pronun-
 tiant, ut omnibus ma-
 nifestum sit, non ob pro-
 pria peccata, sed nostra,
 pœnam sustinere: Alte-
 rum verò, quanquam ta-
 lem à iudice perhibitum,
 ab eo (tamen) patrio ritu
 condemnari, ut intelligen-
 mus illum pro nobis ven-
 dem constitutum fuisse,
 atque damnatarum, ut nos
 crimine liberaret.

M. Rectè. Nam si pec-
 cator esset, non idoneus
 esset

ἡμεῖς ἐχέμετο διὰ τῆ
 ἰδίῃ θανάτῳ τῷ ἡμέτερον
 ἀποδιδόναι 37 ὄφλημα.
 ὅμως ὅ, ἵνα ἢ θάνατον
 καταλύσῃ, χ' ἢ αὐτῆ 38
 διασεύας ἡμᾶς 39 ἐλδ-
 δεύωσιν ἕδει αὐτὸν 40 ἢ
 ἢ ἀδίκων 41 ταχθῶσι.

effet ad nostrum debitum
 sua morte persolvendum.
 Veruntamen ut mortem
 dissolveret, & ab illius po-
 tentia imperioque nos li-
 beraret, oportuit eum inter
 injustos censerī.

M. Οὕτως νοῶ.

P. Sic intelligo.

In Sectionem VIII.

ἡμέσας, ἡ, (ἀ γίγνομαι, sed tanquam ἡμέσας ge-1 γένεσας.
 nero, gigno, ut sect. 7. jam dictum est) origo, ortus, γίγνομαι.
 genitura, natiuitas. ἀπὸ ἡμέσεως ἀ primordio, ἀ nari-
 gitate ἀπὸ γένεσας. 2 δ' ἰδύς, εἶα, ἰ, rectus. sumitur 2 ἐνδύς.
 pro adverbio rectā, δ' ἰδύ, vel δ' ἰδέως, sequente seu
 vocali, seu consonante. 3 λιπὸν, vulgo, ἀγαντ λάϊσε. ἀδελιπὸν.
 Aoristus secundus participii τῆ λείπω ἔλιπον, detra-
 κείπω.
 Ctenard. pag. 54. vers. 27. & pag. 55. vers. 3.
 4 ἀρέκειμαι propositus sum, positus sum antē. Dicun-4 ἀρέκει.
 tur autem ea nobis ἀρέκεισθε, quæ nobis ab aliis pro-
 ponuntur, ut optio, pœna, præmium. Sic pericula, &
 scopus aliquis aut via nobis ἀρέκειται. Ad hæc dicitur
 id ἀρέκεισθε de quo deliberatio aut disputatio institui-
 tur, vel quod agendum suscipitur, ut hic. 5 μυσθίων 5 μυσθίς.
 quid sit, vide infra sectione 46. 6 ἐχόμενον ἢ 6 ἐχόμενον.
 periphrasis, pro ἐχεται, vulgo contiguum sit. Cicero ἐχεται.
 continens & conjunctum, quod adjunctum, vel
 proximum & continens sit, & quasi inde pendeat.
 ἐχεται enim cum genitivo sæpe ut hic, alicui hæreo seu 7 τῆ δὴ κω.
 adhæreo, conjunctus sum, proximè sequor. 7 τῆ δὴ κω-
 κω ἀ δὴ κω, sed tanquam δὴ κω. & μοχ ἀπέδανεν, ἀπέδανεν.
 Aoristus secundus ab eo ipso ἀποδῆσκω, sed tanquam ἀποδῆσκω.
 ἀποδῆσκω. Ctenard. pag. 199. vers. 18. supra. 8 ἀρεῖται 8 ἀρεῖται.
 τῆς, ἡ, ὅ, id est, ἐπιστάτης, ἡγεμῶν præfectus, ἀ ἀρεῖται-
 μαί supra. 9 ἐφ' ὧ ἢ sub quo supra sect. 2. 10 ἐφ' ὧ, ut 9 ἐφ' ὧ.
 iterum hoc moneam, pro ἐπὶ τῆ τῶ ὡς vel ὡς, διὰ 10 ἐφ' ὧ.
 τῶ, ἀρεῖται, vel ἐνεκα τῆ πῶσασθαι ad probandum πῶσασθαι,
 vel confirmandum, ad fidem faciendam (nam πῶσασθαι
 ομαι

αμαι hoc etiam significat, Budæus pag. 121.) vel denique, ἵνα πτωσώμεθα ut probemus & confirmemus: sic mox, eodem sensu, ἵνα εἰδῶμεν ut sciamus:

ὅπι cum dativo

¹¹ εἰδῶμεν.

εἶδοιμι.

εἶδέω.

ὄρῶ.

¹² κατακρί-
θεῖς.

κατακρίνω.

¹³ ὑπέμεινεν.

ὑπομένω.

sustinere pro

pati.

¹⁴ διδκρί-

νησον.

διδκρινέω.

εὐκρινής

¹⁵ ὠφέλομεν.

ὠφέλω.

¹⁶ ἐκτίσται.

ἐκτίομαι.

¹⁷ ἔξελαιτο.

ἔξαιρέω.

¹⁸ ὑπόδικθ.

¹⁹ οἷα δῆ.

ὅπι enim cum dativo est aliquando nota causæ, ut supra sectione 6. ¹¹ εἰδῶμεν præsens subjunctivi ut πθῶμεν. Clenard. pag. 96. vers. 6. sic εἰδέω, ut τιθέω præsens optativi tanquam ab εἶδημι, ut τίθημι. quæ duo tantum tempora usitata sunt ab eo themate: reliqua verò formantur ab inusitato εἶδέω, pro quo ὄρῶ, video, & ἴσθμι scio. ¹² κατακρίνω judico adversus (aliquem) condemno (ut mox καταδικάζω) cum accusativo personæ. Item cum genitivo personæ & accusativo rei, qui in passivo etiam retinetur, ut hic Isocrates, τὸ μὲν γὰρ τελευτήσαι (id est ἢ τελευτήσω) πάντων ἢ πεπερασμένην κατέκεινεν: & idem, πάντων θάνατον κατέκεινεν, providentia vel fatum, mori seu morti omnes damnavit, quasi dicas mortem contra omnes judicavit, id est, morti omnes addixit, aut destinavit, vel adjudicavit. ¹³ ὑπέμεινεν (Aoristus primus τῆς ὑπομένω ascito i in penultima. Clenard. pag. 54. vers. 2. sustinuit, id est, pertulit, subiit. quomodo sustinere, pro perferre, pati, apud Terentium, Plautum, Ovidium, Plinium, Ciceronem, Cæsarem & Livium. vide mox in ὑπέχω. ¹⁴ διδκρίνησον (supra τρέφωσον) ut ποίησον. Clenard. pag. 78. vers. 25. Aoristus imperativi τῆς διδκρινέω, id est, κρινέω, διακρινέω, quasi discerno, discutio, disputo, accuratè examino, dijudico, explico. ab ἐκρινέω discretu & dijudicatu facilis, vel bene discretus, ac distinctus, purus, clarus, liquidus. ¹⁵ ὠφέλομεν, imperfectum τῆς ὠφέλω de beo. Clenard. pag. 205. vers. 1. ¹⁶ ἐκτίσμαι Aoristus primus medius τῆς ἐκτίομαι persolvo: ab ἐκ, quod simplicis significationem intendit, & τίω solvo. ¹⁷ ἔξελαιτο, ut τύποιτο, Aoristus secundus medius τῆς ἔξαιρέω, sed tanquam ἔξελω eximo, ἐλάττω ex libero: in indicativo ἔξελόμην, assumpto i pro augmento. Clen. pag. 139. vers. 17. ¹⁸ ὑπόδικθ, idem quod κατάδικθ, Budæo, obnoxius ἐκ τῆς κατάδικθ, τῆς ἐ re judicata, ὁ μὴ ἐκτεπκῶς seu ἐκτετελεκῶς τῆς κατάδικθ, qui rem judicatam non fecit aut persolvit, reus, & generaliter obnoxius, ἐνοχος, ὑπεύθυνθ, ab ὑπό & δίκη, iudicium, causa, pœna. ¹⁹ οἷα δῆ, &

& οἷα δὴ pro singulari οἶον, & hoc pro οἷως, qualiter, sicut, οἶονεῖ, tanquam, utpote, quippe. ²⁰ ἠδέλησεν, ²⁰ ἠδέλησεν. ut ἐπίσησεν. Clenard. pag. 78. vers. 20. addito y obsequentem vocalem. Clenard. pag. 47. v. 34. ab ἐδέλω, sed tanquam ἐδέλεω. dicitur etiam δέλω, ἴσω. Clen. pag. 149. v. 33. ²¹ ἐπιγίειθ̄ terrenus, terrestris, ἐπιγίειθ̄, ab ἐπι & γῆ terra. contrā ἐρεμιθ̄ cœlestis, ἐρεμιθ̄. ἐρεμιθ̄, ab ἐρεμιθ̄ οὐδὲς οὐδὲς cœlum, supra. ²² διχασις, ²² διχασις. quasi διχασίης (ait Aristoteles, libro 5. Ethicorum. cap. 4.) id est bipertiens, dividens: quomodo διχασίον, quasi διχασίον (a δίχα bipertitō, & διχάζω in duo divido) eo quod bipertitō fiat, & suum cuique tribuatur, Unde etiam νόμιθ̄ ὁ lex, ex cuius præscripto id fit, dicitur à νέμειν, id est, tribuere. ²³ κειτής, ²³ κειτής. ὁ, ὁ iudex, ἀκρίων iudico: unde Crito ille Terentianus est dictus, cuius scilicet interventu, controversia inter Simonem & Chremetem dirempta & decisa fuerit. ²⁴ ἀποφίσηθ̄, Aoristus primus medius subjunctivi τῆ ἀποφίσεως, cum genitivo personæ, suffragio suo aliquem absolvere, ἀπολύειν. fit ἀφίσηθ̄, ἢ, calculus, quo suffragium olim in comitiis ferebatur: unde pro suffragio & sententia. At φήσιμα τὸ decretum, scitum. Cum accusativo rei autem, significat ἀκυρωῖν abrogare, antiquare. ²⁵ ἀνείθωθ̄ non obnoxius reddendæ rationi rerum à se gestarum: & generalius, qui non tenetur rei alicujus rationem reddere, vacans crimine, liber. contra εἰθεῖθ̄. Budæus p. 150. ab εὐθύνῃ & sæpius εὐθύναι in plurali (ut infra sect. 10. εὐθύναις εἰσοφάπειρος) actio reposcendi rationem, accusatio, crimen. ²⁶ ἐνοχθ̄ qui tenetur quasi vinctus & obstrictus, obnoxius, reus: ab ἐνέχομαι teneor, vinctus teneor, obnoxius sum, cum dativo. ²⁷ χῆθ̄ oportet, δέ. Clenard. pag. 21. v. 13. & 33. Item p. 225. vers. 8. ubi de illius accentu. ²⁸ ἀδάθ̄, ὁ ἢ, nullam multam passus, ἀδάθ̄ ἢ multa, damnatum alicui impositum, quod fit à δέω, inusitato, pono. Aliquando, ut hic, innocens, insons, ἀνείθωθ̄. ²⁹ μαρτυρέμαι passivum, perhibeor, mihi testimonium perhibetur, testimonio ornor: ut mox μαρτυρηθεῖς perhibebis, testatus: quomodo Cicero, res clara & testata: & religione testatum, id est approbatum. de quo verbo supra sectione 3. ³⁰ πημιέλιμα τὸ, quod improbè geritur, πε-

²¹ ἐπιγίω.
²² διχασίη.
²³ κειτής.
²⁴ ἀποφίσηθ̄.
²⁵ ἀνείθωθ̄.
²⁶ ἐνοχθ̄.
²⁷ χῆθ̄.
²⁸ ἀδάθ̄.
²⁹ μαρτυρέθ̄.
³⁰ πημιέλιμα.

- πλημμέλημα.** peccatum : ἢ **πλημμελέω** incompositē, vel **inconi-**
πλημμελέω. cinnē, ἀτάκτως, ἀκόσμως ἢ ἀμέτρωτος, me gero, pecco.
ἄπλω & Componitur ἄ **πλω** (ν verso in μ ob sequens μ)
μέλος. cum genitivo, id est, præter, & **μέλω** τὸ membrum,
εἰμελώ. carmen, modus seu modulatio, hinc **ᾄδω μέλω**,
31 κόλασιν. ἐμμελώ, id est, ἀναμώτως, ἀρρυθμώς, inconcinne,
τιμωρία. ineptē. Contra **εἰμελώ.** 31 **κόλασις**, εως, ἡ, pœna,
32 χτὶ τὰ, ὅτι castigatio, estque patientis ; ut **τιμωρία**, ἡ, ultio,
πάτερος. vindicta, est agentis. **κόλασιν, τιμωρίαν** ἢ **δίκην ὑπέ-**
33 γνώρι. χεῖν, dare pœnas, pœnam subire & sustinere. Vide Bu-
γνώσκω. daum p. 8. 32 **χτὶ τὰ πάτρια**, ritu patrio, more insti-
34 ἔγγυθη. τυρωτάτης. **Καὶ** vadis. **ἔγγυθω.** tutoque majorum. **πάτεω** enim, ἄ **πατρί** vel patribus
35 ἀφίη. ἀφίη. **ἀφίη.** traditus vel acceptus, **ἀπὸ τοῦ πατέρων παραληφθείς**,
ἀφίημι. νόμιμος legitimus & consuetus. 33 **γνώμεν** Aoristus
ἔγω. 2. subjunctivi, ut **δῶμεν** Clen. pag. 100. vers. 24. ab
ἰῶ. indicativo **ἔγνω**, τὸ **γνώσκω**, sed tanquam **γνώμι**.
ἀφίω. 34 **ἔγγυθης**, ἔ, ὁ sponsor, fide jussor. hic, **vas vadis**,
ἀφίω. vel **ἀφίη.** vel **ἀφίη.** sponsor alterius in re capitali, ait
ἀφίω. Fectus, ab **ἔγγυθω** spondeo, fidem do. 35 **ἀφίη** di-
ἀφίω. mittat, liberet, vel dimitteret, aut, liberaret, nec male
ἀφίω. etiam legas **ἀφίη**, ut **τιθῆ**. Clenardus pag. 96. v. 4.
ἀφίω. quomodo in Cebetis Tabula, **εἰάν σωθῆς**, & apud Xenophontem **ξυμῶσι**. Itemque alibi **ἀφίη** cesset, 1162.
ἀφίω. 18. aut **ἀφίη** illud præfens, hoc Aoristus 2. subjunctivi
ἀφίω. τὸ **ἀφίημι** dimitto, remitto : vel absolvo, libero, ut
ἀφίω. hic, ab **ἀπὸ** & **ἵημι** mitto, sed tanquam **ἰέω** (ab **ἔω**
ἀφίω. mutato ε in η, ω in μ & præfixa reduplicatione im-
ἀφίω. propria 1. Clen. pag. 160. vers. 11. & p. 93. v. 12.) ab
ἀφίω. **ἰέω** autem præfens subjunctivi **ἰῶ**, **ἰῆς**, **ἰῆ**, ut **πῶ**, **π-**
ἀφίω. **θῆς**, **τιθῆ** & 2. Aoristus **ᾔ**, **ῆς**, **ῆ**, Clen. pag. 160. v. 29.
ἀφίω. & 3. 2. ut **ᾔ**, **θῆς**, **θῆ**, Clen. p. 96. v. 4. quanquam
ἀφίω. ut ab **ἰῶ** dicitur **περὶ ᾧ** & **περὶ ᾧ**, ita hic etiam dici
ἀφίω. poterit **ἀφίω**, accentu mutato & retroacto, ob compo-
ἀφίω. sitionem, quæ accentum ad se trahit quantum potest,
ἀφίω. id est quantum patitur ultima, & contractio, aut verbi
ἀφίω. vel temporis, aut aliàs denique rei ratio, ut docebunt
ἀφίω. te regulæ, usus, Lexicon, aut præceptor : neque enim
ἀφίω. omnia hic tradi possunt, nec debent. 36 **ἀξίωχος**,
ἀφίω. qui solvendo est locuples : & **ἀξίωχος** **μάγιστος**, testis
ἀφίω. locuples, id est fide dignus, & generaliter idoneus ad
ἀφίω. aliquid : **ἰκανός** ; Idque vel absolutē, vel cum infiniti-
ἀφίω. vativo, ut hic. Item cum eis. quid **χέως** & **χρῆσθαι**
ἀφίω. sectione

sectione 7. 37 ὄφλημα τὸ idem quod ὀφείλημα χρέος, 37 ὄφλημα.
 ὀφείλη debitum. est etiam multa judicata seu iudicio
 imposta, vel quæ ex iudicato debetur. ab ὄφλω, ὀφλή-
 σω. tanquam ab ὀφλέω, id est, ὀφείλω (Clenard. pag. ὄφλω.
 205. vers. . & 32. ac seq.) debeo : Item multor
 vel damnor : persolvo, ἐπιτία, quatenus est verbum
 iudiciale. δίκην θανάτου ὄφλεν, capitis damnari. est
 etiam in crimen incurro, criminis obnoxius sum : unde
 ὄφλημα, τὸ debitum, multa quæ ex iudicato debetur,
 καταδίκη, culpa vel pœna. cæterum, hoc ad verbum
 sic reddideris, ἐκ ἀν, &c. non idoneus esset, per suam
 mortem ad nostrum reddendum aut persolvendum de-
 bitum, aut qui nostrum debitum persolveret. nam
 ἀποδιδόναι reddo, persolvo, retribuo. 38 δωασεία, ἢ, 38 δωασείας.
 potentia imperium, κρατῆρ, δωάμις, à δωάσειω, δωασείω.
 potentatum obtineo, sum princeps : à δωάσειω poten- δωάσειω.
 tatum (alicujus loci) obtinens, dynasta, à δωάμαι δωάμαι.
 possum, sed tanquam à δωάζομαι, cujus præteritum
 passivum esset δεδωάσμαι, utrumque inusitatum,
 cuius tamen Aoristus primus ἐδωάσθην, & in prosa
 & in carmine usitatus est, δωασείας autem genitivus
 pendet ab ἐλαδερῶση. 39 ἐλαδερῶση. Aoristus pri- 39 ἐλαδερῶ-
 mus subjunctivi ἤ ἐλαδερῶ, quod regit genitivum, ση.
 vel solum, ut hic : Et Euripides ἐλευθερῶ σε τὸ δεπόνε, ἐλαδερῶ
 libero te hoc labore. Sic Philo, θεαπωνίης χαλεπίης
 ἐλευθερωθεὶς, gravi domina liberatus : vel cum præ-
 positione : Thucydes, τοῦ μὲ δόλος ἕξ αὐτῶν
 ἠλευθερώσαν servos quidem ab iis liberarunt. Et Plato,
 ἀπὸ βαρβάρων ἠλευθέρωσε ἢ πάλιν, urbem ex Bar-
 baris liberavit, aut in libertatem vindicavit. 40 χτῖ ἢ 40 χτῖ ἢ.
 ἀδίκων, ἐν τοῖς ἀδικοῖς cum injustis, vel inter inju- ἄδικος.
 stos, ἀδικος ab ἀ privante & δίκη jus, unde ἀδικία ἀδικία.
 injustitia, injuria, & ἀδικέω injustè ago, injuriam ἀδικέω.
 infero, 41 ταχθῆναι, ut ποθῆναι. Clenard. pag. 70. 41 ταχθῆναι.
 vers. 16. Aorist. 1. infinitivi ἢ τάσσομαι, id est, κατα-
 λέγειν, ἐγγράφουμαι, καταλογίζομαι, colloquor, cen-
 seor, adscribor, τέτασμαι, τέτασαι, τέτασθαι, 4. con-
 jugationis imitantis secundam : & à τέτασθαι, mutatis
 tenuibus in densas, & altero augmento sublato, ut
 sæpius dictum est, fit ἐτάχθην, ης, η, Clenard. pag.
 66. v. 31.

SECTIO IX.

Δ. **Τ**ί δέ, τὸ ² σαρω-
θῆναι αὐτὸν, ³
μᾶλλον πῶς ὀφελῆ ἡμᾶς,
ἢ ἢ εἰ ἄλλο τι θανάτου
εἶδεν ἰσόμενε;

M. Μάλιστα ὡσπερ καὶ
ὁ ἀπόστολος ἡμᾶς διδά-
σκει, λέγων αὐτὸν τὸ διὰ
σαρωθῆναι κατὰ ἐξουσίαν θά-
νατον, καὶ τῷ ξύλῳ ⁴ πε-
σπασθῆναι, ὡς αὐτὸς κα-
ταραγῆν, ἢ ἢ ἡμεῖς ⁶ ἰσο-
κείμενοι ⁷ ἡμεῖν, ἀφ' ἡμῶν
⁸ μετετέθηκα, εἰς ἑαυτὸν
ἀναδέχοιτο, καὶ πάντως
διὰ τοῦτο θανάτου εἶδους,
ὁ παρὰ Θεῶν ὀπισητάρα-
τον ἦν, λύοι.

Δ. Πῶς φησὶ; ἐχρὶ τῆτο
ὅτι τὸ τὸ Θεῶν ἦδεν ⁹ κατα-
ρῆναι, τὸ λέγειν αὐτὸν
ἀρὰ ἔνοχον γαρύναται,
¹⁰ καὶ πάντα παρὰ Θεῶν;

M. Οὐδαμῶς ἀναδέ-
ξαίμεθα τὸ τὸ κατὰραν,
κατέλυσεν αὐτὸν τῆ ἡμα-
τὸς διωόμεν ἐδὲ ¹¹ ἐμ-
πόδιον αὐτῆ ἐχρῆτο ¹² τὸ
μὴ ἀλογητὸν αὐτὸν ὄντα
διατελεῖν, ὅπως τὸ αὐτὸ
ἀλογίας ἡμᾶς ¹³ ἀνα-
σπλησθῆ.

Δ. ¹⁴ Διήγησαι ¹⁵ τὰ
ἐξῆς.

M. Ἐπειδὴ ὁ θάνατος

M. **Q**uid? quod ipse
cruci affixus fue-
rit, magisne prodest no-
bis, quam si aliud quod-
piam mortis genus susti-
nuisset?

P. Maximè: quemed-
modum etiam Apostolus
nos docet, dicens eum in
cruce suscepisse mortem,
& ligno affixum fuisse, ut
execrationem, cui nos
subjecti eramus, à nobis
transferens, in se reciperet,
eamque tali mortis genere,
quod apud Deum exe-
crandum erat, solveret.

M. Quæratione (hoc)
dicis? Annon hoc est Dei
filium dedecore & probro
afficere, quum dicimus
eum execrationi obnoxii-
um fuisse, idque apud
Deum?

P. Nequaquam: in se
enim recipiendo execra-
tionem, dissolvit eam sua
ipsius virtute: nec impe-
dimento ipsa fuit, quo-
minus benedictus ipse
semper fuerit, ut sua bene-
dictione nos impleret.

M. Expone ea quæ se-
quuntur.

P. Quandoquidem

πῶς ἀνθρώποις ¹⁶ ἐτέτακτο, ἢ ἀδικημάτων ¹⁷ ὀπιτίμιον, τὸν ἑαυτὸν ὁ χριστός. ¹⁸ ὑποκρίνας δὲ κρείττων αὐτῷ γενόμενος, ἵνα φανερόν ἡμῖν ποιήσῃ, ὅτι ἀληθὴς καὶ ὑπερσπουδαίος ὁ θάνατος αὐτοῦ ἦν, ¹⁹ πῶς ²⁰ παρομοιωθῆναι, ἢ ἀλλῶν ἀνθρώπων ²¹ δόλω, ²² ἠθέλησε.

Δ. Ἀλλὰ γὰρ αὕτη ἡ ²³ νίκη ἐδεδόξεν ἀγαθῆ ²⁴ παρέξεντο δοκεῖ γενόμενα, ἐπὶ ἑδὲν ἠπὼν ἢ πρὸς τερροῦν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἑαυτάτω ὑποδίκον ὄν διατελεῖ.

Μ. Οὐ ²⁵ καλύπτει το ἐν ταύτης ὠφελείᾳ ἡμῶν. ὁ γὰρ νῦν ἢ πῶς ὁ θάνατος ἐδὲν ἄλλο ὅστι ἢ ²⁶ μεταβάσις εἰς ²⁷ ἀμείνω βίον.

Δ. Τάτοις οὖν ²⁸ ἀκόλουθον ὅστιν, ὅτι ἐκέτι δεῖ τὸ θάνατον ἐν ²⁹ ὀρρωδία γενέσθαι, ὡς φοβερόν ὄντα, ἀλλ' ἀκολουθητέον πρὸς δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅς κατὰ τὸν θάνατον διὰ τὸ θανάτου ἐκ ³⁰ ἀπέλευτο, ὅπως ἐδὲ ἡμῶν ³¹ παρομοιωθῆται ³² ἀπολλυμένους.

Μ. Οὕτω πεποιητέον δὴ τα.

mors hominibus imposita erat, scelerum poena, eam sustinuit Christus : sustinendo autem, superior eā fuit. Atque ut manifestum nobis faceret, veram, nec fictam mortem suam fuisse, sepulcro tradi, aliorum hominum instar, voluit.

M. Sed enim, hæc victoria nullius boni conciliatrix videtur fuisse, cum nihilominus quàm prius, humanum genus morti obnoxium perpetuo sit.

P. Non prohibet hoc ex ea nos utilitatem percipere. Nunc enim fidelium mors nihil aliud est, quàm transitus ad meliorem vitam.

M. His igitur consequens est, non amplius oportere mortem reformidare : tanquam si terribilis esset : sed sequendum alacriter duces nostrum Jesum Christum, qui ut in morte non periret, ita ne nos quidem perire patietur.

P. Sic agendum (est) videlicet.

In

In Sectionem IX.

- 1 τίς. 1 Τίς, quid verò; vel simpliciter, quid? Cicero
 2 ζωρωθήναι. ex Platone. 2 ζωρωθήναι, ut χρυσωθήναι (ipsum
 ζωρω. crucifixum fuisse, aut, quòd cruci affixus fuerit.)
 ζωρός. Clenard. pag. 87. vers. 4. ζωρωω crucifigo, à ζωρός
 3 μάλλον, π. 3 μάλλον π magisne aliquid, vel aliqua in re,
 4 προσηλω- subaudito χτ, aut τί vacat, ut sæpe alibi. 4 προσηλω-
 θήναι. θήναι] quod modo uno verbo dixerat, ζωρωθήναι,
 χτ δέχομαι. id mox periphrasi exprimit, δια ζωρωω καταδέξασθαι
 θάνατον: (Aoristus primus medius τὸ καταδέχομαι,
 recipio, suscipio.) Et iterum hic, τῷ ξύλῳ προσηλω-
 θήναι, ligno affixum fuisse clavus seu per clavos. fit
 ἡλθ, ἔθημι. enim ab ἡλθ clavus, & hoc ab ἔθημι mitto, quòd in-
 nitatur iis quæ compinguntur. Eleganti autem meta-
 phora dicimur alicui rei προσηλωθῆς, cui ita velut affixi
 sumus, aut adhaerescimus, ut ab ea divelli non possi-
 mus, ut supra προσκείσθαι. 5 ἀρὰ ἡ imprecatio, ex-
 3 κατέρειν. ecratio, à quo κατέρειν. retroacto accentu ob compo-
 4 ἐρῶ. sitionem, unde κατέρεινθ excecandus. 6 ἑσποκείμενοι
 κατέρεινθ. subjecti, ἔνοχοι, ἑσποκείμενοι, ἑσποδοίκοι obnoxii. 7 ἡμεῖς
 6 ἑσποκείμενοι. prima pluralis imperfecti τὸ εἰμι ἡμεῖς, ἡς, ἡ, &c. Clen.
 7 ἡμεῖς. pag. 157. v. 20. 8 μετενέγκας Aoristus primus participii
 εἰμι. τὸ μεταφέρειν, sed tanquam μετενέγκω. Clen. pag. 217.
 8 μετενέγκας. v. 13. transferens, cum transfulisset, vel translatum:
 μεταφέρω. qua de re supra. 9 καταχωρῶν dedecorare, probro &
 9 καταχωρῶν. dedecore afficere ab αἰσχος, τό. 10 καὶ τῶντα eaque,
 αἰσχος. vel, ut Cicero, idque, καὶ τῶντα. 11 ἐμπόδιον qui
 10 καὶ τῶντα. impedimento est & obstaculo, ab ἐμποδῶν, ante pedes,
 11 ἐμπόδιον. in via, impedimento, à πῆς, ποδῆς pes. hic ἐμπόδιον
 ἐμποδῶν. neutrum pro adverbio, idem quod ἐμποδῶν impedi-
 12 τὸ μὴ. mento. 12 τὸ μὴ διλογητὸν, &c. id est, ad verbum,
 ὄντα προ εἶναι. ne benedictus ipse esse perseveraverit, pro, quin vel quo-
 cum verbo perseverandi διατελεῖν. Clen. pag. 271. vers.
 22. ut paulò post, ἑσποδικὸν ὄν διατελεῖ. 13 ἀπάνησθαι
 14 διήγησαι. ut χρυσῶν præsens optativi. Clen. pag. 85. v. 7. 14 διή-
 γησαι, ut ποίησαι. Clen. pag. 81. vers. 16. Aoristus 1.
 15 τὰ ἐξῆς. Clen. pag. 222. vers. 1. 15 τὰ ἐξῆς, subaudio ὄντα quæ
 sunt

Sunt deinceps, id est, quæ sequuntur, supra ¹⁶ ἐτέτακτο, id est, ordinata aut constituta erant. plusquam perfectum indicativi τῆ δάπλωμαι, supra. Clenard. pag. 63. vers. 16. & pag. 65. vers. 22. ¹⁷ ἐπιτίμιον multa, pœna, πμὴ à quo fit. ¹⁸ ὑπομείνας, ut πύλας. Clen. pag. 59. vers. 31. Aoristus primus participii ab ὑπέμεινα, τῆ ὑπομείνω, ascitio in penultima. Clenard. pag. 54. vers. 4. ὑπομείνας, passus aut perpeffus, vulgò ἔγαντ σουστημε, ου, enduree. ¹⁹ τάφῳ ὁ sepulcrum, à δάπλω, sepelio, mutato θ in τ ob φ sequens, ne duæ aspiratæ simul concurrant. ²⁰ παρεδίδηναι, Aorist. 1. infinitivi τῆ παρεδίδομαι, παρεδίδην. Clen. p. 100. v. 30. ut ἐπέφθην. Clen. p. 66. vers. 31. παρεδίδηναι autem, idem quod παρεδίδω, nam tempora pro temporibus, sæpè à Græcis usurpantur: adde quòd Aoristi non solum præteritam, & aliquandò futuram significationem habent, sed etiam præsentem. ²¹ δίκη apud Homerum aliquando ritus, mos, consuetudo: unde δίκην accusativus adverbialis, vel tubaudito χτλ, id est, more, instar, vulgò à la façon & coutume: ²² ἐθέλω, ut ἐποίησε. Clen. pag. 75. vers. 20. τῆ ἐθέλω, sed tanquam ἐθέλω. Clenard. p. 178. vers. 32. & sequente. & p. 199. vers. 1. Item pag. 149. vers. 33. & sequente. ²³ νίκη, ἢ victoria, à νικάω vincō, q. d. νὴ εἶπω non cedo. ut adhuc infra sect. 11. ²⁴ προσέξεν publicus hospes, qui peregrinos totius civitatis nomine, hospitio excipit, & metaphoricè qui aliquid alicui procuravit aut procurat, προσξενέτης Martiali Proxenetæ. Vide Clen. p. 129. v. 8. & pag. 130. vers. 30. ubi dicitur, Latinos facere suos nominativos ex hujusmodi nominum vocativis. Vide & Budæum comment. pag. 256. & sequente. Proxenetæ, inquit, sunt conciliatores & interventores, qualique conglutinatores hominum inter se stipulantium & spondentium, aut quemvis contactum conventumque inuentium. hinc προσξενῶ, id est, συνίστημι & μνησεύω; ut προσξενῶ σοι τῆτο, hoc tibi stipulor, vel, concilio, & comparare contendo seu conor. ²⁵ ἢ κωλύει, &c. ad verbum, non vetat aut prohibet hoc, ex ea juvari aut utilitatem percipere nos: pro, non prohibet hoc, quò minùs, vel quàm utilitatem ex ea percipiamus: verito autem, non prohibet utilitatem percipere, ut Cicero, prohibentur adire

¹⁶ ἐτέτακτο.
τάπλωμαι.

¹⁷ ἐπιτίμιον.
πμὴ.

¹⁸ ὑπομείνας.
ὑπομείνω.

¹⁹ τάφῳ.
δάπλω.

²⁰ παρεδίδομαι.
δίδηναι.

²¹ παρεδίδω.
παρεδίδωμι.

²² ἐθέλω.
ἐθέλω.

²³ νίκη.
νικάω.

²⁴ προσέξεν.
προσξενέτης.

²⁵ κωλύει.
&c.

²⁶ ἀδ.

²⁷ ἀδ.

²⁸ ἀδ.

²⁹ ἀδ.

³⁰ ἀδ.

³¹ ἀδ.

³² ἀδ.

³³ ἀδ.

³⁴ ἀδ.

³⁵ ἀδ.

- ad filios suos. & malè etiam, qui peregrinos urbibus uti prohibent, eosque exterminant. quod ideo addidi, necui fortasse mea versio Græcæ compositioni respondens, durior videatur. ἐν πάμπας, sub. νίκης. ut quis ex versione intelligat, mortem : manente tamen eadem sententia, ut sequentia docent. 26 μεταβάσις, μεταβαίνω. ut πόλις, transitus, ἀ μεταβαίνω sed tanquam μέλας. Clen. p. 182. v. 25. 27 ἀμείνω. ἀμείνω Ionicè, ἀμείνω Atticè. Clen. pag. 132. v. 25 ab ἀγαθός. Clen. pag. 122. vers. 17. 28 ἀκόλουθον δέιν, Verba sequendi cum dativo. pro ἀκολουθεῖ, id est consequitur, vel consequens, consentaneum, congruens, vel conveniens est. Verba autem sequendi cum dativo. Clen. pag. 229. v. 25. ut μοχ, ἀκολουθεῖν τῷ ἡμῶν ἡγεμόνι. Clen. pag. 230. v. 29. 29 ὄρρωδία. ὄρρος. ὄρρω. ὄρρωδης. ὄρρωδέω. 29 ὄρρος serum lactis. At ὄρρω sacri ossis extremum, ὄρρω πύγιον : unde ὄρρωδης, ad caudam usque protensus. hinc ὄρρωδέω metuo : παρὰ τὸ ὄρρον ἰδέσθαι : accidit enim iis, qui metu percelluntur, ut circa ὄρρον sudent, Metaphora ab animalibus, quæ in metu caudam subter femora contrahunt : ἐν ὄρρωδία εἶναι, ἐν φόβῳ εἶναι, φοβεῖσθαι, in metu esse, metuere. 30 ἀπόλετο. ἀπόλλυμι. 30 ἀπόλετο, ut ἐτύπτο. Clenard. pag. 73. v. 13. Aorist. 2. medius τῶ ἀπόλλυμι, sed tanquam ἀπόλλω perdo. Clenard. pag. 176. v. 4. 31 πειόφεθ). πειορθεῖω. 31 πειόφεθ), ut πύφεθ). Clen. pag. 73. v. 17. futurum primum medium τῶ πειορθεῖω, sed tanquam πειόθημαι circumspicio. Item sino, et neglectu permitto, video, patior. 32 ἀπολλυμένους pro ἀπόλλυσθαι perire. Clen. pag. 231. v. 25.

SECTIO X.

Δ. ΤΙ' ὃ βύλεται σι,
τὸ πει τ' 2 εἰς
ἀδου κατὰβάσεως αὐτῶ 3
ἐπιπερὸ μόνον ;

M. Ὁ π + τ' χτ' φύσιν
δύνατον ἔχ' ὑπέμεινε
μόνον, ὅς δέσ τ' ψυχῆς
ἀπὸ τῶ σώματος λύσις κ)

M. Quid autem sibi
vult, quod de e-
jus ad inferos descensu
adjicitur.

P. (Eum) naturalem
mortem non pertulisse
tantum, quæ est animæ
à corpore solutio & separa-
ratio

χειροῦς, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ, ἢ ἐκείνη ψυχὴ ἀμειψαία ὁ σκεῖτο, καὶ ἐχάταις ἀγνοῦσι καταπονέτο, ὡς ὁ ἄγιος Πέτρος τῶ θανάτῳ ἀδύνας ονομάζει.

Δ. Διὰ τί ὁ καὶ πῶς τὸ γέγονεν;

Μ. Ἐπειδὴ τῷ τῷ Θεῷ ὁ δικαστήριον ὁ περὶ αἰῶνος, τὸ ἅμαρτων χρέος ἐκτίσων, ἔδει αὐτῷ ψυχὴν μεγίστην ἀπορία καὶ χεῖρα καὶ μεγίστης ὀδυμῆος καλαπέζεσθαι, ὡς τῷ Θεῷ ἀμελοῦντι αὐτῷ, μᾶλλον ὁ καὶ αὐτῷ ὀρμίζομενος ἔπαρσι ἀλύαν ἀνεβόησε, Θεέ μου Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες;

Δ. Ἄρα οὐκ ὁ Θεὸς ἐκείνῳ ἐχάλεπαινε;

Μ. Οὐδαμῶς ἀλλ' ἔδει ὁμοῦς πιστοῖς ἀφελῆσθαι χαροῖς, ὡς αὐτῷ ἄωθεν ὑπὸ τῷ Ἡσαΐα περιρρηθέντων πτωθεῖν, τὸ διλαθῆναι πτωθεῖν αὐτὸν ὑπὸ τῷ πατρὸς διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ τὰς ἡμετέρας ἀνομίας καταστάσαι.

Δ. Πῶς ὁ Θεὸς αὐτῷ ἔπαρσι ἀρρῶδει, ὡς ὑπὸ Θεῷ περιωρῶμενος καὶ ἀμελόμενος;

Μ. Δεῖ δὲ ἐπινοεῖν, ὅτι καθ' ὅσον μὲν ἀπὸ τῆς ἡμῶν

ratio, sed etiam in ea, illius animam angustissimam constrictam, & extremis doloribus vexatam fuisse, quos Sanctus Petrus mortis dolores nominat.

M. Quare verò & quomodo hoc factum fuit?

P. Cum ad Dei tribunal accederet, peccatorum debitum perfoluturus, oportebat ipsius animam anxietate maxima detineri, & maximis doloribus deprimi, tanquam Deo ipsum negligente, vel potius illi irato. Sic igitur animi anxius, exclamavit, Deus mi Deus mi, cur me deseruisti?

M. Num igitur Deus illi infensus erat?

P. Nullo modo: At oportebat tamen (cum) tantis implicari malis, ut quod superioribus temporibus ab Esaia prædictum fuerat, comprobaretur, nempe sauciatum fuisse ipsum à Patre propter peccata nostra, atque nostras iniquitates portasse.

M. Quomodo verò; cum Deus esset, tanto pavore corripiebatur, tanquam à Deo contemptus & neglectus?

P. Cogitandum sane est, quatenus quidem homo

ἀμα ὃ καὶ ἀνθρώποις 28
πίστεον ἔνοχθ, τοιαύτη
ἀνάλγη αὐτὸν ἐβιάζετο, 29
οἶονε 29 σπουδηνόμηνε 30
ἐκ τῶ μεταξὺ τῶ αὐτῶ
θεότηθ, ἠρω τῶ εὐαγγελίθ,
δύαμιν ἔ φανερίσθ.

Δ. Πῶς ὃ πάλιν οἶον
τε ἡ τῶ Χριστὸν, τῶ κόσ-
μου σωτηρῶ, ὑποδεχόμενα,
τοιαύτη καὶ ἀκρίσει καὶ ἀεὶ
ἔνοχον εἶναι;

Μ. Οὐχ' ἔγω κατεκρί-
θη, ὡς αἰ κατέκλειθ
μένειν. καὶ γὰρ καὶ τοὶ 31
ἀγωνιῶν καὶ 32 ἀδημο-
νῶν ἦν, ὡς εἰρήκαμεν, ἐκ
33 ἀπηγόρευσε ὁμοῦ ὑπο
ἀδημονίας, μάλλον ὃ τῆ
τῶ αὐτῶ 34 δύνασει ἐπο-
λέμησθ, ὡς τε αὐτὴν 35
καταπολεμήσαι.

Δ. Ἐκ τέτων οὐ κα-
ταράμεν, 36 πῶσω ἢ λύπη
καὶ 37 ἀθυρία, ἦν ἐν τῆ
σωκεῖσθ ἐχούσιν οἱ 32
ἀμαρτωλοὶ τῶ ἀνθρώπων,
ἐς ὀργίζομενθ ὁ θεός
38 δίκας εἰσπράττειθ, δια-
φέρει ἐμείνθ ἢς 40 ἡδεῖο
αὐτός, τὸ γὰρ ἐν αὐτῶ 41
ὑποσκαμεν 42 γαρρῶνθ,
ἐμείνοις δὲ ἰκεῖσθ ἐστ. καὶ
ὁ αὐτὸν 43 κένδρου πρὸς
δὲ ἡλυ ἐν ἑσθ μόνον, ἐμεί-
νοις οἶονε πρὸς 44 θανατη-
φόρου 45 μάχασθ ἐστ,
πρὸς τὸ πρὸ ἐμείνων καρδία
(ὡς ἀν εἶποι τις) 47 κα-
ρίαν 48 ὀλιγὴν ὀφεί-
ρειθ.

mo erat, simul & huma-
nis affectibus obnoxius,
tali necessitate pressum
eum fuisse, quasi latente
interim illius divinitate,
hoc est, vim suam non de-
clarante.

M. Quomodo autem
rursum fieri poterat, ut
Christus, qui, mundi est
Servator, tali damnationi
& execrationi obnoxius
esset?

P. Non ita damnatus
fuit, ut semper damnatus
maneret. Etenim, quam-
quam metu angeretur, ac
penē animo concideret, ut
diximus, non spem abiecit
tamen præ gravi (illo)
mœrore: imo verò cum
inferorum potentia bella-
vit ita, ut eam debellaverit.

M. Ex his igitur per-
spicimus, quantum ille
mœror & animi anxietas,
quam in conscientia ha-
bent peccatores, à quibus
Deus iratus pœnas repo-
scit, differat ab illa, quam
ipse sensit. Nam quod in
eo temporarium fuit, id
in illis perpetuum est. Et,
quod cum aculei cuius-
dam instar, pupugit duntaxat,
illis quasi quidam
mortifer gladius est, ad
eorum cordi (ut dixit
quispiam) lethalem pla-
gam inferendum.

M. Ἀληθῆ πάντα λέ-
 γεις. ὁ γὰρ Ἰησοῦς Χριστὸς
 ὅτι πρὸ Θεοῦ ἐλπιδὸς ἔ-
 χων ἐκ ἐπαύσατο, καὶ τοὶ
 σφόδρα ἀδημονῶν καὶ ἀ-
 σφαλῶν οἱ δὲ ἀμαρτω-
 λοὶ, ἃν καταδικάζει ὁ
 Θεός, τὴν αὐτὴν δινοῦσιν
 ἀπεγνωστοί, μονοῦχι
 κατ' αὐτὴν σφραγισμένοι
 καὶ βλασφημῶντες φε-
 ρεῖ εἰσι.

P. Vera hæc dicis. Je-
 sus enim Christus in Deo
 spem habere non desit,
 quanquam vehementer
 exvalescens, & in ango-
 rem summum redactus.
 At peccatores, quos Deus
 condemnat, de ipsius be-
 nevolentia desperantes,
 tantummodo adversus
 eum manifestò fremunt,
 & blasphemias jactant.

In Sectionem X.

1 Τί δὲ βέλεται σοι, quasi dicas, quid tibi vult, id est tuo judicio, quid tibi significat, quem sensum habet, quid sibi vult. Nam βέλομαι, eo modo aliquando usurpatur, hoc dicitur à nobis, Nescio quid hoc sibi velit. De hoc dicendi genere præter Stephanum vide Budæum. 2 εἰς ἄδου (σίκον subaudio) Clenard. pag. 232. vers. 18. ἄδου κ, ὁ nam in symbolo id prætermiseram) in prosa, ut in carmine ἄδου, Orcus, Tartarus, inferi, & Pluto, inferorum Deus, Poetis. Sic dicitur ob tenebras, quæ sunt apud inferos, qui Virgilio dicuntur, Sine luce domus; ab α privante, & ἰδῆν. Clen. p. 193. v. 41. & 46 & p. 194 initio. Aorist. 2. τὸ εἶδω, à non videndo. 3 τὸ ὀπηρεζόμενον, quasi dicas, quod inferitur, id est, quod præterea additur, ὀπηρεζόμενον. ἄδου, ἐπισυναπτόμενον, ἐπαρόμενον, quod adjicitur, Budæus p. 197. & 410. 4 τὸ κατ' φύσιν (ὄντα) id est, φυσικόν, eum, qui est secundum naturam, id est, naturalem, ut sectione 7. extrema. Quid sit ἀμνηχανία σιωπῆσαι, vide sectionem primam. 5 In σιωπῆσαι, assumptum est, pro augmento. Clen. pag. 139. vers. 17. 6 ἀλγηδών, ὄνθ, ἢ, ἀλγησις, & ἀλγῶ τὸ dolor, mæror, cruciatus, ab ἀλγῶ doleo, ad animum relatum. 7 καταπονέσθαι labore cõfici & opprimi, fatiscere. quod de Christo verè dici non potest: doloribus enim & angoribus summis premebatur quidem, sed

χ^τι in compositione auget.

8 ὠδίννας.
ὠδίν κ^η ὠδίνς.
ὠδώνη.

9 δικαστήριον.
δικάζομαι.

φροντισήριον.

φροντίς.
κολασήριον.

10 προσήει.
είμι.

11 ἐκτίσων.
ἐκτίω.

12 ἀπορία.
πίεσις.

13 ἀμελέντος.
ἀμελείν.
ὀπμελείν.

14 ὀργίζομένω.
ὀργίζω.
ὀργίζομαι.
ὀργή.

15 ἀλύων.

non opprimebatur, nec conficiebatur. Itaque vertendum hic, cruciabatur, vel vexabatur. χ^τι in compositione auget: ut paulò post constat ex πολευέειν & καταπολευέειν. Vide autem Budæum de κατ' απορίαις pag. 751. 8 ὠδίν seu ὠδίνς, ἴνθ, ἦ (ut δελφίς κ^η δελφίν. Clenard. pag. 21. vers. 29) dolor parturientis: unde pro vehementissimo dolore, ut hic. fit ab ὠδώνη dolor tum corporis, tum animi, παρὰ τὸ ἔδειν τὸ σῶμα, κ^η τὴν ψυχῶν: quomodo Latinis dicitur cura vehemens, & anxia animi sollicitudo, quasi coreda, aut corura; quòd cor edat vel urat, ait Festus. 9 δικαστήριον τὸ, locus judiciorum, seu in quo jura redduntur, aut judicia exercentur, forum judiciale, tribunal, βήμα, fit à tertia persona δικάσαι, τὸ δικάζομαι. Clen. pag. 126. vers. 12. Sic ejusmodi nomina accipiuntur & formantur: ut exempli gratia, φροντισήριον locus cogitationum, id est, in quo cogitationes & commentationes nostras explicamus, conventus: vulgò, domus curarum. nam φροντίς cogitatio, cura. Sic etiam κολασήριον locus supplicii, vel instrumentum, ad scelerum pœnas inferendas aptum. Talia sunt Latinis, armarium, armamentarium, promptuarium, ærarium, &c. 10 ἔειν, ἦεις, ἦει, præterit. plusquam perfectum medium à præterito εἶα, & Atticè ἦα τὸ εἶμι, πορεύομαι, eo: προσέειμι adeo, accedo, cum dativo. Clen. p. 159. v. 8. & p. 141. v. 34. & p. 146. v. 3. & 22. unde προσήει accedebat, προσεληλύθει. 11 ἐκτίσων participium futur. τὸ ἐκτίω, ἐκτίσω, ut τύλων. Clen. p. 59. v. 37. 12 ἀπορία, ἦ, rerum anxietas, consilii inopia, ἀμυχανία, res intricatæ & perplexæ, ex quibus nos explicare non possumus. de quo infra in precibus Ecclesiasticis: fit à πόρθ, ὄ, id est, μηχανή, via & ratio rei alicujus faciendæ. Ut autem sectione prima & hac ipsa, paulò antè dixi, ἀμυχανία συνέχεα, ita ἀπορία κατέχευται. Nam κατέχευται detineri, retineri. Ut etiam mox dixit ἐχάπτει ἀληθοῦσι καταπονέτω, ita nunc μερίσταις ὠδύαις καταπέλει, id est premi, deprimi, opprimi: vel excruciarī, metaphoricè. 13 ἀμελείν, καταφρονεῖν, ὀλιγωρεῖν, περιεργῶν. Contrà ὀπμελείν, ab a privante & μέλει cura est. 14 ὀργίζω ad iram provooco, irrito: ὀργίζομαι irascor (mox χαλεπαίνω infensus sum) ab ὀργῆ ira. 15 ἀλύων, ἀμυχανών, ἀπορίων

ἄσπαστον, animi anxius, & quasi spe deplorata confectus,
 ἀλῶ enim, errabunda & incerta mente afficior, & ἀλῶ.
 ob id inquietus oberro. vel ἀλῶ vagor, πλανῶμαι, ἀλῶ,
 quodd, qui anxii sunt, vagari soleant: vel ab a privante ἀλυσιμῶς.
 & λύω solvo, quasi dicas, solutionem malorum non
 invenio animo concido & languero p̄x consilii in-
 oria & mœrore. hinc ἀλυσιμῶς, animi anxietas, mœror.
¹⁶ ἀνεβόησε Aor. 1. Clenard. pag. 82. v. 2. τῷ ἀναβοῶν, ¹⁶ ἀνεβόησε.
 ab ἀνά, pro ἀνω sursum. ¹⁷ ἐχάλειπαιεν, ὠρῆζέτο in-
 dignabatur, intensus erat: imperfectum τῷ χάλειπαιῶν. ¹⁷ ἐχάλειπαι-
 fit à χάλειπος noxius, gravis, inimicus, intensus, in-
 festus, difficilis, sævus. ¹⁸ περιβάλλειν κακῶς quasi χάλειπαιῶν.
 circumdari & cingi malis: quomodo Isocrates συμφο-
 ραῖς περιβάλλειν πινά, calamitatibus aliquem irretire, ¹⁸ περιβάλλ-
 implicare vel involvere, metaphoricè. vide infra sect. ¹⁸ λειπαι κακῶς.
¹⁹ ἀνωθεν, supernè, è superiore loco, in Novo ¹⁹ ἀνωθεν.
 Testamento pro ἑρανόθεν cœlitius, è cœlo, ut nos vulgò ¹⁹ ἑρανόθεν.
 d' en haut. fit ab ἀνω supra, seorsum: contrà κῆτω infra, ¹⁹ ἀνω.
 deorsum. Temporis etiam significationem id habet,
 ut quum dicimus, οἱ ἀνωθεν ἀνι, majores. Item à prin-
 cipio, alitius repetendo, à longo tempore, superiori-
 bus temporibus, multis antè seculis ut hic. ²⁰ προῖδεν. ²⁰ προῖδεν.
 δέν, prædictum, antè dictum, ut προῖδεν. Clen. pag. ²⁰ προῖδεν ῥηθείς.
 70. vers. 35. à προῖδεν antè & ῥηθείς supra. ab ἀργεῖν, ²⁰ ἀργεῖν.
 sed tanquam ῥεῖω. Geminatur autem ῥ ratione tum ²⁰ Geminatur ῥ.
 augmenti, tum compositionis. Clenard. pag. 208. vers.
 33. & pag. 209. vers. 19. & pag. 138. vers. 40. ²¹ Ἡ' ²¹ Ἡ' σαῖν.
 σαῖν, ut σαῖν, ὅ, ut ἀινεῖν. Clen. p. 10. v. 28. ²² πτωθεῖν, ²² πτωθεῖν.
²² πτωθεῖν, ut χερσθεῖν. Clen. pag. 86. v. 2. à πτωθεῖν, ²² πτωθεῖν.
 confirmor. Id autem à πτωθεῖν certus. ²³ τραυματίζω, ²³ πτωθεῖν.
 σα, ῥε, vulnero, saucio: fit à τραῦμα τὸ vulnus, à ²³ τραυμα-
 πρῶτω, sed tanquam τραῖω, & τρώω acuto telo cutem ²³ πτωθεῖν.
 perforo seu pertundo, præteritum passivum τετραυμα- ²³ τραυματίζω.
 πτωθεῖν, à cuius 3. persona fit ἐτραυματίζω, & inhi- ²³ τραῦμα.
 nitivus τραυματίζω, vulneratum & sauciatum esse, ²³ τραῦμα.
 ut πτωθεῖν. Clenard. pag. 70. vers. 16. ²⁴ ἀνομία, ἡ, ²⁴ ἀνομίας.
 iniquitas, injustitia, vita exlex. à νόμος, ὁ lex. ²⁵ βα- ²⁵ βασιλεία.
 σίλει, subaudio αὐτὸν χερσίν, Aorist. primus infinitivi, ²⁵ βασιλείω.
 τῷ βασιλείω, σα, ῥε, porto. ²⁶ ὄρωθεῖν, id est, ἐφοβῆτο, ²⁶ ὄρωθεῖν.
 ut ἐποβῆτο. Clen. p. 78. v. 15. cum ἔπρωθεῖν, id est tanto ²⁶ ὄρωθεῖν.
 more corripiebatur, ita terrebatur, vel expavescibat, tan-
 topere meuebat. Imperfectum τῷ ὄρωθεῖν supra sect.

27 *πείρω-*
μεν Θ.

ἀμελέμεν Θ.

28 *πίθεσιν*.

πάθ Θ.

πίχω.

29 *ἀποκρυ-*
πτομένης.

30 *ἐν τῷ με-*
ταξύ.

31 *ἀγωνιάω*.

ἀγωνία.

ἀγωνίζομαι.

ἀγωνία.

32 *ἀδημονέω*.

ἀδ Θ.

ἀδ Θ.

ἀδημονία.

ἀδήμων.

ἀδημονιάω.

33 *ἀπαγορεύω*.

34 *δυναστεία*.

35 *χρῖ πολε-*

μῆσαι.

καταπολεμῶ.

36 *πόσω*.

9. extrema. 27 *πείρωμεν* Θ ut *βοάμεν* Θ. Clen.

pag. 84. vers. 9. *ἀμελέμεν* Θ autem ut antea *ἀπλή-*

λητ Θ, ut *ποιέμεν* Θ. Clenard. pag. 81. vers. 1. Con-

tra *ὀπμιλέμεν* Θ, supra. 28 *πίθ* Θ, τὸ, ut *τεῖχ* Θ,

quasi dicas passio, quod cuiusdam accidit, casus, cala-

mitas, clades, *συφορὰ* cruciatus (à *πίχω*, sed tan-

quam *πάθω*. Clen. pag. 205. vers. 49.) *δάδεις*,

σὺμπτομα. 29 *ἀποκρυπτομένης* latente, *λανθάνουσας*,

se se occultante, vel occultata, vulgò, *εστάντ cachee*, *se*

cachant, vel *occulta κρυπῆς*, *ἀφανές*, ἢ *φαινομένης*.

30 *ἐν τῷ μεταξύ*, subaudio, ὄντι, id est, *παρεμβεβλη-*

μένων τῷ χρόνῳ, quasi dicas in tempore quod interim

erat, id est tempore interjecto, vel simplicius, & brevius,

interim, interea. 31 *ἀγωνιάω* certo *ἀγωνίζομαι*: item

anxius sum, doleo vel angor, *ἀγωνία κατέχομαι*: fit ab

ἀγωνία ἢ certamen: & timor, quo corripitur is qui in

certamen est descensurus. hinc quilibet timor, angor,

angor, animi æstuatio. 32 *ἀδημονέω*

gravissimè angor, exanimor, præ mœrore concido, seu

deficio, & inops consilii sum, ab *ἀδ* Θ, ὄ, vel τὸ, *λα-*

τῆτας, *κόρη* Θ, *πλησιονή* (ατ *ἀδ* Θ, ὄ, lætitia) ut sit,

quasi nimia dolorum satietate fatisco: *Βυζο*, *τε-*

ρεορ, *παύω*. hinc *ἀδημονία* & *ἀδήμων*. hoc autem

verbum videtur sumptum ex Divo Mattheo 26. cap.

vers. 37. *λυπέσθαι καὶ ἀδημονεῖν ἤρξατο* de Christo.

Sic etiam D. Marc. 14. cap. vers. 33. *ἐνδραμβεῖσθαι*

καὶ ἀδημονεῖν, expavescere & gravissimè angere. Eouitur

etiam Divus Paulus Philipp. 2. cap. vers. 26. & præ-

ter hos Demosthenes, Xenophon, & Plutarchus, hinc

ἀδημονιάω, idem quod *ἀδημονέω*, seu *ἀδημονία κα-*

τέχομαι, *λυπέμαι*. 33 *ἀπαγορεύω* interdicto, veto, tum

fatisco, defatigor, *ἐκλάμνω*. Item animo despondeo,

animo concido, spem abjicio, vel despero, ut hic: &

paulò ante *ἀλύω*, & mox *ἀδυμέω*, *ἀπογινώσκω*. 34 *δυνα-*

στεία dativus, ab *ἐπλέμισιν*. Clen. pag. 129. vers.

26. 35 *καταπολεμῶσαι*, ut *παῖσαι*. Clenard. pag. 79.

vers. 10. & p. 222. vers. 4. Aoristus primus infinitivi

καταπολεμῶ, τῷ *χρῖ* augente vim verbi, ut jam dictum

est. Eleganter autem hic dicitur *πολεμῶν* & *καταπο-*

λεμῶν, ut Latinis bellare & debellare, oppugnare & ex-

pugnare: quid *δυναστεία* vide supra. 36 *πόσω* quanto,

nomen excessus in dativo, refertur ad τὸ *διαφέρειν*: quod

quod verbum, hac significatione jungitur cum κείνης, quanto vel quantum ab illa differat. 37 ἀθυμία, ή, animi dejectio, tristitia, anxietas, desperatio: contra διθυμία & περιθυμία tranquillitas, alacritas animi, animi praesentia, animus acer, & praesens, παρήςημα τὸ ἀθυμὸς animus. Aeschines: εἰς τὸ ἐχάτιω ἀθυμίαν ἐπέπεσον, in extremam desperationem inciderunt. 38 ἀμαρτωλοὶ ἢ ἀνθρώπων pro ἀνθρώποι, ut saepe antea idem dicendi genus occurrit: Clenard. pag. 228. vers. 23. omisi autem postremam vocem in versione, ut minime necessariam: imo & Latine duriusculam, peccatores homines. Sic paulo post simpliciter ait, οἱ ἢ ἀμαρτωλοί. 39 δίκας εἰσπράξῃω & εἰσπράξῃωμαι poenas exigo. δίκας etiam εἰσπράξῃωμαι, poenae à me exiguntur. Contra δίκας δίδοναι, τίνειν, ἀποτίνειν & ἐκτίειν, poenas dare, linere persolvere. δίκη enim non solum jus, fas, ut supra, sed etiam supplicium, poena, quae nimirum ex iudicio provenit. Vide Budæum pag. 24. 40 ἢ δόμω, ε, ετο, 2. Aorist. medius ut ἐτύπετο. Clenard. pag. 73. vers. 13. ab αἰδανόμαι, sed tanquam αἰδέομαι. Clenard. pag. 170. vers. 12. cum genitivo ής. Clen. p. 228. v. 15. 41 πρὸς καιρῶ temporalis ἐπίκαιρος, κειεῖ, quasi dicas ad tempus, subaudio durans, vel, quod est ad tempus, ὁ πρὸς καιρὸν ὦν, (καιρὸς enim occasio, tempus χρόνος.) contra διωκεῖς, & ὡκεῖς porrectus & protentus in longitudinem. Item perpetuus, continuus: εἰς τὸ διωκεῖς in perpetuum, jugiter. 42 γηρῶς, ήα, ὄς, ut τετυπῶς neutrius generis. Clenard. pag. 76. vers. 6. Jam supra, vide de γίγνομαι. Clenard. pag. 184. vers. 22. 43 κένδρον stimulus, calcar, aculeus, ut πρὸς κένδρον λακτίξῃω, adversus stimulum calces jactare, vel calcitrare. Item metaphoricè, pro, frustra repugnare iis quos vincere nequeas: & incommodum, quod evitare non possis, impatienter ferendo, non solum non effugere, verum etiam conduplicare. Vide Erasmi. fit autem κένδρον à κεντέω, vel κεντάω stimulo, pungo, ut mox νύηω, ξω, ἔνυχα. 44 θανατιφόρος, ὁ κὶ ἢ mortifer, lethifer, ut θανατιφόρον φάρμακον, διαβολή, σιωπία, &c. medicina (aut venenum) calumnia, consuetudo seu commercium à θάνατος ὁ mors & φέρω. accentu in penultima quanquam ultima brevis, κὶ φέρω. quòd active significet, ut jam antea dictum est. 45 μάχαχα

37 ἀθυμία.
διθυμία.
περιθυμία.
θυμός.

38 ἀμαρτωλοί.

39 δίκας εἰσπράξῃω.
δίκας δίδοναι.
δίκη.

40 ἢ δετο.

αἰδανόμαι.

41 πρὸς καιρὸν.
καιρὸς.
διωκεῖς.

42 γηρῶς.

γήνομαι.
43 κένδρον.
πρὸς κένδρον.
λακτίξῃω.
Προσεβium.

κεντέω, ὁ κεντάω.

νύηω.

44 θανατιφόρος.

θάνατος, κὶ φέρω.

45 μάχαχα

χαχα

- χαιος. ας, ἢ, gladius, ξίφος, τὸ machæra, Eustathio sic dicta, ὑπο τὴν χείρην αἵματος, quod sanguine gaudet, quasi αἰμώχαιρα, At Stephano potius à verbo μάχουμαι, id est, pugnare. 46 ὡς αὐτὸς εἶποι τις, quasi dicas, ut quispiam dixerit, pro quispiam enim ita dixerit, vel scarius, ut ita dicam, ὡς ἐπὶ εἰπεῖν. 47 πληγὴ à πλητῆω, ξω, χα, percussio, Aor. 2. ἐπληθον, quum ad corpus refertur, & ἐπλάζον quum ad animum: quomodo Terentius in Andria, percussit illicò animum (sic enim legendum, non percussit) Clenard. pag. 148. vers. 25. 48 χύεισθαι, χύεισθαι, (contrà ἀκίρεισθαι.) Item præcipuus, primarius, ut supra κύεισθαι. At χύεισθαι πληγῆ, seu χύειον τραῦμα plaga lethalis, ut modo θανατηφόρος: Ita verò dicitur, quasi opportuna ad mortem inferendam. 49 σφαιδάζον pedes agitare; aliquando lætantis & exultantis; aliquando etiam dolentis, succensentis, & in angore constituti: unde exponitur dolere, succensere, ægrè ferre. peculiaritèr dicitur de morientibus, seu ægrè animam exhalantibus, pro, pedes jactare, palpitare. 50 ἀπεγνωκῶς participium præteritum τὸ ἀπογνωσκῶ, sed tanquam ἀπογνώω (Clen. pag. 184. vers. 32. & pag. 139. vers. 6.) non agnoscere, renuntio, seu valere jubeo, ἀποτάσσομαι χεῖρην εἶ: sæpe despero, ut hic, cum genitivo: sic τὸ ποτρίδθαι ἀπογνωσκῆν de patria desperare: & cum accusativo ἀπογνωσκῶ σωτηρίαν despero de salute: sic ἀπογνωσκῶ σε, nullam in te spem habeo. Jungitur & infinitivo. 51 φρυαπόμενοι καὶ βλασφημοῦντες φανεροὶ εἶσιν, pro φανερῶς ἢ διήλως φρυαπόμενοι καὶ βλασφημοῦντες, quasi dicas manifesti sunt frementes, & blasphemantes, pro aperte fremunt & blasphemant, id est, convicia in Deum fundunt, vel jactant: ut de hoc dicendi genere jam antè dictum est, sectione 5. & idem erit sectio. 11. & ita non rarò. φρυαπόμενοι, ξομαι, γμαι, fremo, propriè de equo; metaphoricè insolentico, magnificè me effero, μέγα φρονῶ, ἀλασθητικῶς ἐπαίεσθαι, ferocio. Item χυλαπλήτῃω, perterrefacio, hinc φρύαγμα τὸ fremitus, φύσημα ferocia, de equis; & metaphoricè fastus & insolentia: ὄγκος, φρόνημα. 52 βλασφημεῖν autem probris incessere, alterius famam maledictis lædere, λοιδορεῖν, vulgò, blasphemare.

46 ὡς αὐτὸς εἶποι τις.

47 πληγῆν.
πλήτῃω.
ἐπληθον, &
ἐπλάζον.48 χύεισθαι.
κίρεισθαι.
χύεισθαι
πληγῆν.

49 σφαιδάζον.

50 ἀπεγνω-
κῶς.
ἀπογνωσκῶ.51 φρυαπόμε-
νοι.
φανερός cum
verbo substan-
τιivo ὡς partici-
πίο.
φρυαπόμενοι.
φρύαγμα.52 βλασφη-
μοῦντες.

tenomice

veniomme d'auteur: fit enim à βλάβῃ ἰαδο, vulgò βλάβῃ, & ei blasse, & φημὴ ἢ fama. apud sacros scriptores est φημὴ. de Deo impiè loqui. unde βλασφημία ἢ, impium in βλασφημία. Deum convicium, impia contumelia.

SECTIO XI.

Δ. Οὐ καὶ ἐν τέτρων καταμαθεῖν ὄσι, τί ἐν τῷ θανάτῳ τῆ χειρὸς ὄσει τοῖς πιστοῖς προσγίνεται;

M. Μάλιστα. καὶ φερόμεν μὴ ὄσιμεν ὅτι θυσία ὄσι, δι' ἧς ἐκείνῳ τὰς τοῖς ἡμετέροις ἀμαρτήμασιν ὀφειλομένας ἰδικας Θεῷ ἀπέσι, τὴν τε αὐτῆ ὄσι γλῶσσαν ἡμῶν καταφάρμαξε, καὶ ἡμῶν αὐτῶν κατήλλαξεν. εἶτα δὲ καὶ ὅτι τὸ ἐκείνου αἷμα ἡμῶν ἔστι τὸ πῦρ ὄσι ἐν τῇ ἡμετέροις ψυχαῖς κηλίδα σποραδαῖον. καὶ τέλος δὲ, τὰς ἡμετέρας ἀμαρτίας διὰ τὸ θανάτου ἐκείνου ἰλύθη ὄσι ἀποδοθείσας ὄσε κηλίπη εἰς Θεῷ ὄσι ἔλθειν, καὶ τὸ κατὰ ἡμῶν ὄσι χρονογραφον ὄσι ἐξηλεγεμένον γινώσκωμεν.

Δ. Ἀρῶ γὰρ ὄσι ἄλλο ὄσι ἀγαθὸν ὄσι ἀπολαύωμεν τὸ ὄσι;

M. Πάνυ μὴ οὐ. εἰ γὰρ ὄσι τῆ χειρὸς ὄσι μέλη ἐσμεν, τῆ αὐτῆ διόργασια ὄσι ἡμέτερος παλαιὸς ἀν-

M. AN non his animadvertere licet, quænam ex morte Christi utilitas fidelibus accedit;

P. Maximè. Ac primum quidem videmus sacrificium esse, quo ille nostris peccatis debitas pœnas Deo persolvit, illiusque iram placavit, & nos ipsi reconciliavit. Deinde etiam sanguinem illius esse laucrum, quod omnem, quæ est in nostris animis, maculam purgat. Postremò nostra peccata per mortem illius oblivioni tradita (ut non ampliùs in Dei conspectum veniant) & (scriptum) contra nos chirographum, inductum ac deletum esse cognoscimus.

M. Utrum nullum aliud bonum percipimus ex eo?

P. Immo verò. Si enim vera Christi membra sumus, illius beneficio noster ille vetus homo cru-

ἤραπ⁹ 12 *σαυροῦ τυ, κὶ*
 τὸ ¹⁰ *ἁμαρτήματος σῶμα*
 13 *ἀφανίζεται, ἵνα μηκέτι*
κακῆς τ' σαρκὸς ἐπιθυμί-
αις δουλεύωμεν.

M. Μεταβαίνωμεν πρὸς
 τὰ ἕξης.

M. Τύτοις 14 ἐπέρε-
 τυ, 15 τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ,
 ἀνέστη. ἐκ τούτου δ' ἁμαρ-
 τίαν κὶ τ' θάνατον 16 ἡ-
 λὸς ἔστι νενικηκώς. τῇ γὰρ
 αὐτῇ ἀνάστασι τ' θάνατον
 17 κατέπε, κὶ τὰ ¹⁷ *δια-*
 18 *βόλη* 19 *δέσμα* 19 *κατέρ-*
ρήξε, τῷ τε ἐκείνου δω-
αμιν ἅπαντα κατέλυσε κὶ
 20 *ἠφάνισε.*

Δ. Ποσυχῶς ὃ ὠφέλι-
 μθα ταύτη τῇ ἀνάσ-
 σει;

M. Τελχῶς, ἀρῶτον μὲν
 γὰρ δι' ἐκείνης πάντως ἐδι-
 χαλώθημεν. ἔπειτα δ' ἡμεῖς
 οἰκεία σῶμα 9 ἀνάστασιν,
 21 ἐχέγγυον ἡμῖν 22 ἐ-
 δωκε τ' μελλέσης ἡμῖν γί-
 νεσθαι ἀνάστασις κὶ ἀθα-
 νασίας. τελευταίον δ', οἱ
 ἐκείνης ἀληθῶς μετέχο-
 μεν, ἥδη κὶ τὸ 23 ἐπὶ τῆ-
 δε εἰς χαμνόν τινα βίον ἀ-
 νιστάμεθα πως, ἵνα ὅσον
 διάγοντες βίον, τὰ ἀρέ-
 σκοντα πρὸ Θεῷ ποιῶ-
 μεν.

crucifigitur, & peccati
 corpus aboletur, ut ne
 amplius pravis carnis cu-
 piditatibus serviamus.

M. Transeamus ad ea
 quæ sequuntur.

P. His subjungitur,
 tertia die resurrexit. Ex
 hoc verò peccatum &
 mortem vicisse manife-
 stò constat. Sua enim re-
 surrectione mortem ab-
 solvuit, & diaboli vincu-
 la dirupit, illiusque pote-
 statem omnem dissolvit &
 abolevit.

M. Quotupliciter au-
 tem juvamus hac resurre-
 ctione?

P. Tripliciter. Pri-
 mum enim per eam om-
 nino justificati fuimus.
 Deinde (Christus) prop-
 rii corporis resurrectionem,
 certum pignus
 nobis dedit futuræ in no-
 bis resurrectionis & im-
 mortalitatis. Tandem ve-
 rò, si illius verè partici-
 pes sumus, ab hoc jam
 (tempore) in novam
 quandam vitam resurgi-
 mus quodammodo, ut
 sanctam degentes vi-
 tam, gratam Deo faciamus.

In Sectionem XI.

¹ Δίκαις ἀπέπεσε ἢ οmissum à librario antea fuit, τὸ ¹ Δίκαις ἀπέ-
 πει, legendumque, ut sententia etiam requirit, δίκαις τὸ ποτε.
 δὴ ἀπέπεσε & τὸ, ἀπὲ, quod sequitur id satis declarat. ἀπέπεσε.
 ἀπέπεσε autem, Aor. 1. τὸ ἀπορίνω vel ἀποτίννυμι, sed ἀποτίνω.
 tanquam ἀποτίω, quod in praesenti & imperfecto raro ἀποτίννυμι.
 usurpatur, significans punio, ulciscor. Item luo per-
 solvo. de hoc autem jam dictum est sectione 10. ² κα- ² κατεπερώω.
 τεπερώω Aoritt. 1. τὸ κατεπερώω, mitigo, sedo, χῆτεπερώω.
 placō: fit à περῶς, ἐϑ, lenis, mitis, περᾶϑ, δίκολος, περῶς.
 ἀγαθός. ³ λατρὲν lavacrum, seu ipsa aqua, qua ablu- ³ λατρὲν.
 mur, balneum. In sacris literis dicitur de baptismo. λέω.
 hic metaphoricè dicitur sanguis Christi, quo animæ λῆξεν.
 nostræ à peccati sordibus abluuntur & purgantur, à λυέω.
 λέω, lavo. λῆξεν verò aqua sordida, in qua quis lavit, λύω.
 vulgò *lauere*. At λυέω, redemptionis pretium, à λύω
 solvo, ut jam supra. ἦ ἐν ἦ, &c. In ἦ intellige ⁴ τὴν ἐν ταῖς.
 ἔσω, & ita in aliis ejusmodi: quæ est in animis πο- κηλίδα, &c.
 stris, aut brevibus, omnem animarum nostrarum ma- κηλίσ.
 culam, nam κηλὶς, ἰδϑ, ἢ macula, labes κηλὶς, ἢ λήθη.
 oblivio, à λανθάνομαι obliviscor, sed tanquam λήθη: λανθάνομαι.
 unde lethe fluvius oblivionis apud poetas, & Latinis Λεθε.
 lethum, mors, qua scilicet omnia obliviscimur. Ut ⁵ Lethum.
 autem Græcis λήθη παρὰ δόξαι; sic Latinis, tra-
 dere oblivioni dicitur. ⁶ παρὰ δόξαι; ut πορθεῖς. ⁶ παρὰ δόξαι-
 Clenard. pag. 70. vers. 33. à παρὰ δόξαι; τὸ παρὰ- σαι.
 δόξαι. Clen. pag. 100. vers. 26. ⁷ ὄψις, εως; ἢ; ab ⁷ παρὰ δόξαι.
 ὄψω, sed tanquam ὄπποιμαι, ὄπποιμαι, ὄπποι, ὄπποι. ⁷ ὄψω.
⁸ χειρῶ γραφῶν chirographum: quibusdam est cautio ⁸ χειρῶ γραφῶν.
 manu alicujus scripta, acceptilatio, vulgò schedula, ⁸ χειρῶ γραφῶν.
 qua de debito alicui confitemur, vel debitum agno- ⁸ χειρῶ γραφῶν.
 scimus, cujusque solutionem ad diem stipularum ⁸ χειρῶ γραφῶν.
 conventumque ac præscriptum pollicemur: à χεῖρ, ⁸ χειρῶ γραφῶν.
 ἢ, manus & γράφω, scribo: ut sit, quod propria ⁸ χειρῶ γραφῶν.
 manu scriptum est. ⁹ ἔξηλειμμένον, participium ⁹ ἔξηλειμ-
 præteritum τοῦ ἔξαλειψω (conjugationis primæ ⁹ ἔξηλειμ-
 gravitonorum) idem quod ἀπαλείψω quasi de- ⁹ ἔξαλειψω.
 ungo, id est, ungerendo deleo, seu, quod ungen- ⁹ ἀλείψω.
 do

- do aut illinendo adhæserat, abstergo : unde simpliciter pro, deleo, expungo, oblitero, διαγράφω, ἀφανίζω, ἀποτρέβω. ἀλείφω autem simplex ungo, ἀλείφω, ἠλείφα, ἠλειμμα. ¹⁰ ἀπολαύω hic percipio, cum accusativo & genitivo. sæpissimè cum genitivo solo, pro, fruor. ¹¹ τὰ μέλεα, μέλη membra, ut τὰ τέτρα jam supra. ¹² σωροῦ τι, ut χυσοῦ τι. Clenard. pag. 85. vers. 25. ¹³ ἀφανίζεθ', id est, ἀμαυρέθ', καταργεῖθ', aboletur & evanescit, obscuratur, epervatur, tollitur. ἀφανίζω enim propriè ab aspectu removeo, tollo ex oculis. hinc aboleo aliquid, ita ut ne vestigia quidem ejus ulla cernantur, deleo, evanidum reddo. fit ab ἀφανής idem quod ἀφαντῶ ab aspectu nostro remotus, occultus, obscurus, contra φανερός. ¹⁴ ἐπιέρηται, προσίθεται, προσήνεται, quasi infertur, id est, additur, accedit. ¹⁵ τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ.] Certum temporis spatium in dativo Græci ponunt. ¹⁶ δῆλός ἐστι νενικηκώς, id est, δῆλός ἐστι αὐτὸν νενικηκέαι, vel δῆλως νενίκηκε manifestò vicit, aut victoriam retulit, νίκης ἔτυχε. Ut autem hic δῆλός ἐστι νενικηκώς, sic sect. 10. φανερός εἰσι βλασφημοῦντες. & sect. 5. φανερός ἐστι προσάπτου, pro φανερός βλασφημοῦσι, & φανερός προσάπτει. ubi elegantèr δῆλός & φανερός junguntur cum verbo substantivo & participio : quæ resoluntur in adverbium & verbum, cujus erat illud participium. νενικηκώς autem ut βεβηκώς. Clenard. pag. 82. vers. 25. ἀ νικάω, ἦσω, νενίκηκα. vinco. Sic dicitur προσ τὸ μὴ εἶκειν : ἀ non cedendo. qua ratione, Palma metonymicòs sumitur pro victoria, quòd pondere pressa, non deorsum cedit, nec infra flectitur, sed adversus pondus resurgit, & sursum nititur. ¹⁷ καταπίω. Aor. 2. ἤ καταπίνω, sed tanquam καταπίω, absorbeo, devoro. Clea. pag. 206. vers. 15. hic autem videtur respicere ad id quod dicit Paulus 1. ad Corinth. 15. cap. vers. 54. καταπόθῃ ὁ θάνατος εἰς νίκην, absorpta est mors ad victoriam. nam de resurrectione loquitur, eodem etiam verbo usus : καταπόθῃ autem ἀ πίνω, sed tanquam πῶμι, ἀ quo præteritum πέπωμαι οσαι, οπι, unde ἐπόθην. Clenard. pag. 409. vers. 56. & seq. pag. ¹⁸ δεσμάς, ὁ, & in plurali τὰ δεσμάς vinculum ἀ δεῶν ligo vincio. Clenard. pag. 134. v. 11. καταρρήγνυμι. ¹⁹ καταρρήξῃς. Aorist. 1. τὸ καταρρήγνυμι, sed tanquam

quam κατάρρηζω confringo, dirumpo. Clenard. pag. 209. vers. 1. Jam autem dictum est & geminari ob augmentum & compositionem. Clen. pag. 138. vers. 40. & geminatur.

²⁰ ἡφανίσει, Aoristus 1. ut ἐπύφε. Clenard. pag. 53. v. ²⁰ ἡφανίσει. ἀφανίζω. fit ab ἀφανής, ἀφανής. ut dictum, & hoc ab α & φανός, ὁ lucidus, splendidus; ἀφανής. supra: & hoc iterum à φαίνομαι appereo. ²¹ τὸ ἐ- ἀφαύφανός. χέγγυον, id est, ἀσφαλές seu ἀσφάλεια, ἐχέγγυον, φαίνομαι. ἀσφάλισμα, pignus, ἐπέχερον certum signum. & ve- ²¹ ἐχέγγυον. lutī fides data. ἐχέγγυον enim (ab ἐχω & ἐγγυή spon- ἐχέγγυον. sio) quo, vel cujus fide, ut idoneo & locuplere fide- ²² ἀβέχου ἐγγυή. jussore niti possis. ²² ἔδωκε Aor. 1. pro ἔδωκε. Clenard. ²² ἔδωκε. pag. 100. v. 2. & pag. 147. vers. 45. ²³ τὸ ἀπὸ τέτυκ, ²³ ἀπὸ τέτυκ. & τὸ ἀπὸ τέτυκ (in laudibus τῶ χροῦς) ab hoc tempore, ²³ ἀπὸ τέτυκ. ἀπὸ τῶ νῦν in posterum: ut sit, χροῦς τὸ ὄν νῦν vel τὸ vacante, ut sæpius dictum est, pro, ἀπὸ τέτυκ.

SECTIO XII.

Δ. ΠΡΟΪΑΜΕΘ ΔΗ.
M. Εἰς τὸ ἕρα-
νον ἀνέβη.

Δ. Τί οὖν; ἕπως ἀνέ-
βη, ὥστε μικρότερον τῆ γῆς
ἴδ.

M. Ναι. αὐτὸν γὰρ πα-
τα τὰ ὑπὸ τῶ πατρὸς
προσταταγμένα, καὶ ὅσα
πρὸς τὴ ἡμετέραν σωτη-
ρίαν ἀναγκαῖα ἦν τελέ-
σαι, ἐκέτι τῶ κόσμῳ
ἐνδιατερίβην ἔδει.

Δ. Πῶς ὁ ἡμᾶς ἢ
ἀβάσις ἀπὸ τῆ φρενῆ;

M. Κατὰ δύο τρόπους. ἑ-
πειδὴ γὰρ ὁ Ἰησοῦς χριστὸς
εἰς τὸ ἕρανόν δι' ἡμᾶς ἀνέ-
βη, ὡς περὶ δὴ πᾶσιν ἡμῶν
ἡμετέρα εὐνοία ἐκείθεν

M. P. Rogrediamur verò.
P. In cælum a-
scendit.

M. Quid ergo? Itane
ascendit, ut non amplius
in terra sit?

P. Certè. Ipsum enim
omnia, quæ (sibi) à patre
mandata fuerant, & quæ
ad nostram salutem ne-
cessaria erant, exequu-
tum, non amplius in ter-
ra commorari oportebat.

M. Quo pacto autem
nobis ascensio hæc pro-
dest?

P. Duobus modis,
Quoniam enim Jesus
Christus in cælum pro-
pter nos ascendit, sicut vi-
delicet pro sua in nos be-
nevo-

4 καταβεβήκη, δὴλον ὅτι
 5 παροδοποιεῖ ἡμῖν ὁ πατὴρ
 τὴν ἐκείσε ἀνάβασιν ὡς
 τε καὶ ἡ ἀνερχομένη ἡμῖν
 ἡδὴ ἔδύετο, ἥτις παρο-
 δοσον διὰ τὰς ἡμετέρας
 ἀμαρτίας ἡμετέρας. ὁ πατὴρ
 ὁ τῶν πατέρων, ὁ πατὴρ
 ὁ πατέρων, καὶ ἡμῖν σω-
 τησάμενος καὶ ἡμῶν ἡμῶν
 ἐντυχεῖται ἡμῶν ἡμῶν.

Rom. 8.

Hebr. 7.

Δ. Ἀλλὰ ἴδ' ὅτι ὁ πατὴρ
 12 ἔξ ὅθεν εἰς τὸ ἕρανδον
 ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς χριστός,
 ἔγωγε τὸ κόσμος ἡμῶν
 13 ἀπεχέ-
 ρετον, ὡς ἐμνηστεύθη ἡμῖν
 14 ὁ πατὴρ ἡμῶν;

Matth. 28.

Μ. Ἡμεῖς πάντες ἴδ' ὅτι
 τὸναντίον, ἡμεῖς ἡμῶν
 15 μέλει ἡμῶν ὁ σω-
 τησάμενος τὸ αἰώνιον ὁ σω-
 τησάμενος.

Luc. 24.

Act. 1.

Δ. Ἄρα οὐκ ὁ σω-
 τησάμενος τινι παρουσίᾳ ἡμῶν
 σωστικῆ;

Μ. Μηδὲ μὲν διαφέ-
 ρουσι ἡμῶν, τὸ τε σῶμα αὐτῶν
 τὸ εἰς τὸ ἕρανδον ἡμῶν
 19 ἀνα-
 ληφθέν, καὶ ἡ δυνάμις αὐτῶν
 ἡ δὴ διὰ πάντων ἡμῶν
 20 διή-
 κησεν.

Matth. 28.

Δ. Τί ἡμῖν παραδη-
 λοῖ τὸ αὐτὸν ἐν δεξιῶν
 τῶ πατρὸς καθέζεσθαι;

Μ. Ἐκ τῶν ἡμῶν,
 ὅτι ἡμῶν τε καὶ ἡμῶν τῶν
 22 οὐρανῶν ὁ πατὴρ ἡμῶν,
 ἵνα πάντα ἡμῶν.

Δ. 24 Τί δὲ σοὶ ἡ δε-
 ξιά, καὶ τὸ 25 καθέζεσθαι
 σημαίνει;

Μ. Δέχεται πάντα ἀπὸ

nevolentia illinc descende-
 rat; constat (cum) viam
 patefacere nobis ad eò a-
 scendendum: Ita ut etiam
 aperta sit jam nobis janua,
 quæ prius ob nostra pec-
 cata clausa fuerat. Ad hæc
 verò patri affidet, & illuc
 nobis patrocinari, ac pro
 nobis intercedere non de-
 finit.

M. At enim, utrum
 ex quo in cælum ascendit
 Jesus Christus, sic è mun-
 do excessit, ut non am-
 plius nobis præsens ad-
 sit?

P. Minimè. omnino
 enim contra promisit no-
 biscum usque ad consum-
 mationem sæculi (se) ver-
 saturum.

M. An igitur corpora-
 li quadam præsentia no-
 biscum habitat?

P. Nullo modo. Dis-
 ferunt enim, & corpus
 ipsum, quod in cælum
 receptum est, & ejus vir-
 tus, quæ per omnia perven-
 dit ac penetrat.

M. Verùm, quid nobis
 subindicat, cum ad patris
 dextram sedere?

P. Ex his declaratur
 (ipsum) cœli terræque
 gubernacula commissa ha-
 bere, ut omnia regat.

M. Cæterùm, quid ti-
 bi dextra, & sedere signi-
 fican?

P. Dicuntur hæc à si-
 militudine

26 μεταφορῶς ἢ ἐπιγείων
ἀρχόντων, οἱ πρὸς ἐν δε-
ξιῶν αὐτῶν καθίζεν εὐ-
δασιν, ἕως 27 τοποτηρητῶν
20 καθιζῶσιν, ὡς 29 παρ-
αγράσαντες αὐτοῖς τὸ ἑαν-
τῶ ἀρχῆς.

Δ. Οὐδὲν οὐδ' ἄλλο
ἔγνωσεν ἢ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀγίου
Παύλου λεγόμενον, ὅτι
διελθὼν κερδοῦν τὸ ἐκκλη-
σίας 30 κατεστάθη ὁ Χει-
τὸς, ὑπὲρ πάντων ὡν πάσης
ἀρχῆς, καὶ ὄνομα λαβὼν
31 τὸ ὑπὸ πάντων ὄνομα.

M. Ἔστι τὰ δε.

militudine terrenorum
principum, qui (eos) ad
dextram suam collocare
solent, quos vicarios con-
stituunt, tanquam concesso
iis suo imperio.

M. Nihil igitur aliud *Ephes. 3.*
intelligis, quam quod à
Sancto Paulo dicitur,
Nempe caput Ecclesie
constitutum esse Christi *Philip. 2.*
stium, qui sit supra omnem
principatum, & (qui) no-
men acceperit, quod est
supra omne nothen.

P. Sunt hæc, (ut di-
cis.)

In Sectionem XII.

1 Περὶ ἀγάπης, Aorist. 2. subjunctivi τῷ πρῶτῳ, pro- 1 πρῶτῳ μὲν.
gredior, πρὸς ἄρχῳ, πρὸς ἀρχῆμα. à πρὸς & εἶμι, τὸ πρῶτῳ.
πρὸς ἀγαπῶμαι, mutato & retroacto accentu, ut jam di-
ctum est sectione 8. in ἀφίη. *Clenard. pag. 159. vers.*
10. & pag. 160. vers. 2. 2 τῷ κόσμῳ ἐν διατριβῆν, 2 τῷ κόσμῳ.
aut συνδιατριβῆν, ἐπιδημεῖν, ἐγχερονίζεν In mundo
commorari, vel versari. *διατριβῆν* autem subaudito τὸ *διατριβῆν.*
χρόνον, tempus terere, τὸ χρόνον διάζειν, tempus tra-
ducere. 3 τῇ ἡμετέρῃ εὐνοίᾳ, ad verbum, nostra be- 3 τῇ ἡμετέρῃ
nevolentia, Gallicè propè ad verbum, *pour l'amour de*
vous. Id est, ob eam, qua nos Christus prosequitur,
benevolentiam: idque ad Imitationem Platonis in
Gorgia: καὶ μοι μηδὲν ἀχθεσθῆς. εὐνοία γὰρ ἐρῶ τῇ
σῇ, hoc est, ait Budæus pag. 31. Vide ne mihi suc-
censeas: quod enim dicturus sum, tua dicam benevo-
lencia, id est, pro ea amicitia, qua in te afficio, vul-
gò, *ie le diray pour l'amour de vous, vel pour l'amour que*
je vous portè. sæpius enim ut Gallicè, sic & Latine
prepositionem exprimimus, pro mea in te amicitia,
vel ob meam erga te benevolentiam, vel pro mea tui
amicitia.

Pro amicitia
tua.

Δινοία σή.

εὐνοία.

εὐνοοθ.

δύσπες.

4 χτ' βελήκη.

χτ' βαίνω.

Augmentum

perfecti, &

plusquam per-

fecti idem.

5 προσδο-

ποιεῖν.

6 πρὸς τῶν,

εἶς.

7 ἀνερχθῆναι.

Cum duplici

augmento At-

tice.

ἀνοίγωμαι.

8 ἐκέλευσο.

amicitiā. Cicero Græcos imitatus dixit, pro amicitia tua: in quo quidem, inquit, pro amicitia tua jure dolere soleo, id est, pro amore, quo te prosequor, pro ea amicitia, qua tu à me diligeris. Ergo τῆς ἡμετέρας Δινοίας (nomen causæ in dativo. Clenard. pag. 230. versic. 2.) poteram Ciceronis exemplo dicere nostra benevolentia: sed metuens ne id aliquantò obscurius dictum videretur, verti, pro sua ipsius in nos benevolentia, τῆς ἐμῆς εἰς ἡμᾶς Δινοίας poteram etiam dicere, sua nostri benevolentia, id est, quam in nos habet, vel qua nos prosequitur, τῆς ἡμῶν Δινοίας. Nam ut dicitur Δινοία σή, itidem Δινοία σου dici potest, pro εἰς σε. Sicut ab eodem Platone dicitur ἢ τὴ πατρίδα Δινοία, pro εἰς τὴ πατρίδα benevolentia, vel amor patriæ, id est, in patriam. Δινοία autem ab Δινοοθ, δύσπες; benevolus, qui est bene affecta mente erga aliquem, Δινοϊκῶς πρὸς πᾶσα διακελευοθ, ἢ ἔχων. contra, δύσπες. Cæterum videbor cuiquam fortasse hic longior: sed hoc dicendi genus dignum profectò mihi videbatur quod pluribus explicarem, tua opinor nonnulla utilitate, Lector, sanè mea voluptate, cui nihil est jucundius & optatius quam tibi, τίγ' ἐμὸν μέρος, aliquatenus prodesse. 4 καταβήκει plusquam perfectum pro καταβάνω, τὸ καταβαίνω, sed tanquam καταβάνω, à χτ' pro χτ' απορῶ: ut mox in ἀνάβασις, ab ἀνά pro ἀνά sursum. Atticè autem idem est aliquando augmentum perfecti & plusquam perfecti. Clenard. pag. 146. vers. 29. 5 προσδοποιεῖν vide suprâ. 6 πρὸς τῶν ἐκέλευσ' ἀναβάσιν, q. d. ad illuc ascensum, vel ad ascensum, qui est, vel tendit, aut fertur illuc, ut in τῶν suppleas εἶσαι, vel τείνεσαι, aut φέρουσαι. sed quia duriusculum & parum Latinum est illud dicendi genus, malui, non magna licentia, vertere verbale in verbum, quasi scriptum esset πρὸς τὸ ἐκέλευσ' ἀναβαίνην. Contra ni fallor, verto alicubi verbum in verbale: quod certè fieri potest, ut Latinis auribus consulatur. 7 ἀνερχθῆναι Δινοία Atticè cum duplici augmento præter augmenti canones, pro ἀνοίθῆναι, Aoristus primus infinitivi τὸ ἀνοίγωμαι aperior: quod huic verbo & aliis aliquot peculiare est; Vide Clenar. pag. 144. v. 27. & p. 176. vers. 1. 15. & sequente. 8 ἐκέλευσο plusquam perfectum

factum passivum τ κλείω, κλείσω, κέκλειχα claudio, κλείω.
 præteritum passivum κέκλεισμαι, ἐκεκλείσμι, ut claudio.
 ἠκέσμι. Clen. pag. 65. vers. 12. & pag. 66. vers. 26
 Vide etiam Sylburgii annotationem. fit à κλείς κλειδός κλείς.
 ἢ clavis. Est & aliud κλείω laudo, quod facit κέκλει- κλείω, laudo.
 μαί & κέκλεισμαι. ⁹ ἐδράω sedeo, ab ἐδρα sedes, quod ⁹ παρεδράω.
 fit ab ἐζομαι sedeo: παρὲν autem apud: ergo παρ- ἐδράω.
 ἐδράω assideo. ¹⁰ ἐντυγχάνειν cum dativo personæ, vel
 cum accusativo & πρὸς, adire, convenire, & colloqui, ἐδρα.
 negotiorum & commercium habere, aut versari cum ali- ἐζομαι.
 quo. Item rei alicui, dum fit, adfutare & interesse. hinc ¹⁰ ἐντυγχάνων.
 ἐντάξις, ἢ, congressus, colloquium, compellatio. hic ἐντάξις.
 ἐντυγχάνειν ὑπὲρ ἡμῶν, pro nobis intercedere, vel de-
 precari. ἐντυγχάνων autem, pro ἐντυγχάνειν, parti-
 cipium pro infinitivo post verbum πάντες. Clenard.
 pag. 231. vers. 22. ¹¹ πάντες autem à πάνομαι, cesso, ¹¹ πάντες.
 desino. At πάνω, quasi cessare facio, reprimo. ¹² ἐξ πάνομαι.
 ὅτε, (Attice pro ἐξ ἕπιπυθ. Clenard. pag. 115. vers. πάνω.
 33.) subaudio τὸ χρόνον, ex quo tempore & simpli- ¹² ἐξ ὅτε.
 citer ex quo, ut Livius & Quintilianus. Infra autem, ¹³ ἀπεχόρησεν
 sectione 18. ἐξ ἕ. ¹³ ἀπεχόρησεν, id est, ἐξεδήμησεν, ὑποχωρέω.
 ἀπέχεται, abiit, exivit. Aoristus 1. τ ὑποχωρέω: ab ἀπό, ὅ
 ἀπό pro ἀπέν, & χώρα regio, locus, quasi procul à ¹⁴ ὑποχωρέω.
 mea regione sum. Contrà mox ἐπιδημεῖν. ¹⁴ ἐπιδημεῖν.
 id est, ἐπιδημεῖν, σιωπεῖν, ὁμιλεῖν, ut μοκ σιωμοιλεῖν,
 σιωμοῖν, domi in urbe, vel cum suis esse, aut versari, ¹⁵ ἦκισα.
 conversari: ab ἐπι in, ἐν, & δῆμῳ populus. ¹⁵ ἦκισα
 superlativus sine positivo, minime, ἐμῶν, ἐδαμῶς,
 ἕχ' ἦκισα, ἐκ ἐλάττω non minime, id est maxime, ¹⁶ ὑπέχετο.
 μάλιστα. ¹⁶ ὑπέχετο, ἐπηγγείλατο promisit, Aoristus
 secundus medius τ ὑποχέομαι, sed tanquam ὑποχέο-
 μαι. Clenard. pag. 216. vers. 49. ¹⁷ σιωτέληα, αἶ, ἢ ¹⁷ σιωτέληα.
 (à σιωτέλης) aliquando est finis & rerum cōsum- σιωτέλης.
 matio, ut hic ex Divo Matthæo, σιωτέληα τὸ αἰῶνῳ; ¹⁸ σιωμο-
 & sectio. 13. σιωτέληα τὸ κόσμῳ. Budæus pag. 624. λήσιν.
 & 627. ¹⁸ σιωμολήσιν, ut ποιήσιν. Clenard. pag. ὁμιλεῖν.
 79. vers. 11. ὁμιλεῖν autem ab ὁμιλῶ, infra, sic οἰ- ὁμιλῶ.
 κέω, habito, ab οἶκῳ, domus. ¹⁹ ἀναληθεῖς, εἶσα, ¹⁹ ἀν' ἠσθέν.
 ἐν, ut ἠσθέν. Clen. pag. 70. vers. 33. ab ἀνά re, vel ἀνά & λαμ-
 ἀνω sursum & λαμβάνω, sed tanquam λήβω, receptus, βάνω.
 vel assumptus. ²⁰ ἢ δῆκισα pervadens, aut potius ob ²⁰ δῆκισα.
 articulum, quæ vadit, aut pervadit & penetrat, supra
 sect.

- 21 *παρεδουλοῖ.* sect. 3. 21 *παρεδουλοῖ*, ut *χρυσοῖ*, subindicat, repræsentat, *σημαίνει*, significat. Dictum est autem supra, τὸ *παρεδ* significationem aliquando imminuit.
- 22 *οἰακας*
οἰαξ.
οἰακίζω.
οἰακισμα.
οἰακιστής.
- 23 *δοικῆ.*
δοικέω.
- 24 *τί σοι.*
 25 *καθέξεδυ.*
 τὸ *αὐτὸ ἰνστι-
 τῖτο.*
 τὸ *ἀρετή.*
- 26 *μεταφορῶς.*
Μεταφωρα.
μεταφέρω.
ἀπὸ aliquando *περ.*
- 27 *πυπληρητής.*
πυπληρητής.
τόπος.
τηρέω.
- 28 *καθίστασιν.*
- sect. 3. 21 *παρεδουλοῖ*, ut *χρυσοῖ*, subindicat, repræsentat, *σημαίνει*, significat. Dictum est autem supra, τὸ *παρεδ* significationem aliquando imminuit. Clen. pag. 299. vers. 52. 22 *οἰακας ἐπιπέτρας* gubernacula commissa habet, de qua constructione jam dictum supra ex Clen. pag. 230. vers. 24. cur etiam e-
 versum sit in *α*, idem Clenard. pag. 152. vers. 11. *οἰαξ, κθ*, ὁ gubernaculum, temo navis, clavus navis: unde *οἰακίζω* gubernatio: *οἰακισμα*, τὸ gubernatio: *οἰακιστής*, ὁ gubernator, *κυβερνητής*. 23 *δοικῆ* (ut *πείν*. Clen. pag. 79. vers. 4.) *διέπει, οἰκονομῆ, κυβερνά*: à *δοικέω* gubernatio. 24 *τί σοι σημαίνουσιν*, vel, ut antea, *βέλον*). 25 τὸ *καθέξεδυ*] Dictum jam, & iterum dicendum, τὸ articulum neutrum elegantè ac sæpe jungi infinitivo ἐμφατικῶς & δεκτικῶς. Addo & *πυπληρικῶς* (vulgò materialitèr) ut τὸ *ἀρετή* hoc nomen *ἀρετή*. Sic τὸ *καθελικῆ*, infra sect. 15. pro τὸ ἡ *ἀρετή*, τὸ ἡ *καθελικῆς ἐκκλησίας ὄνομα*, ut sect. 16. τὸ *τῆς ἀφύσεως ὄνομα*: ubi etiam dici, ut hic, potuit, τὸ *ἀφύσεως*. & supra sect. 5. τὸ *χειρὸς*, & sect. 6. extrema, τὸ *πυπληρικῶς χειρὸς*, hic autem eo sensu videtur poni, quo articulus Gallicus, *le*: quæ quidem articuli cum infinitivo copulatio vim nominis habet, ut quum dicimus, τὸ *πείν. le boire*, τὸ *φαγεῖν. le manger*: hic τὸ *καθέξεδυ le scire*. Sic ferè Latini, velle suum, scire tuum, nostrum istud vivere: addito pronomine, articuli loco, quo Latini carent, ut autem *καθέξομαι* scideo: ita *καθίσζω*, mox, sedere facio aut jubeo, colloco. nam ut dictum est, pleraque in *ίζω* activa sunt. 26 *μεταφορῶς, ἄς, ἢ*, translatio, ideoque similitudo. Nulla enim est metaphora sine similitudine: Cicero 3. de oratore. Metaphora, inquit, est similitudinis ad unum verbum contracta brevitatis. sit à *μεταφέρω* transfero. ἀπὸ *μεταφορῶς* igitur, de similitudine, vel potius, similitudine, aut per similitudinem, quod malivò. nam sic ἀπὸ aliquando exponitur. nisi ad τὸ, similitudine, suppleas, sumpta vel ducta; ut dicamus, sumpta vel ducta à principibus terrenis similitudine. 27 *πυπληρητής* quasi dicas loci servator vel custos: (*τόπος* enim locus, & *τηρέω* servo, custodio, tueor. Item observo, capto) vicarius: locum tenens, qui gerit partes, aut vicem 28 *καθίστασιν* supplet alterius. 28 *καθίστασιν* tertia persona pluralis præsentis

μεθήσονται τότε, ¹⁰ ἐν
 ἀτόμῳ ¹¹ ἀγαθήσονται,
 ἵνα τὸ ¹² φθαρτὸν ζυμίων
¹³ ἐνδύσῃ) ¹⁴ ἀφθαρσίαν.

tunc reperientur, temporis
 momento immutatum iri,
 ut corruptio illorum indu-
 at incorruptionem.

Δ. Αὐτῆσιν ἢ μὴ βολῆ,
 καὶ ἢ σὺν λόγον, θανάτω
 ὁμοία μέλλει ἕσσεσθαι, ὅτι ἢ
 περὶ τῶν αὐτῶν φύσιν
 ἀφανίσει, ἵνα εἰς ἄλλην
 τινὰ κενῶν αὐτῶν ¹⁵ ἀ-
 νανάσῃ).

M. Οὕτω νοῶ.

Δ. Ἀρτί γὰρ φέρει ¹⁶
 παραμυδίαν τινὰ τὸ ἢ
 Ἰησοῦ Χριστοῦ μέλλειν ἐρ-
 χεσθαι ποτὲ ἢ κόσμον ¹⁷
 κενουῶντα;

M. Ναί, καὶ ἐκ ἐλαχί-
 στων γὰρ οἶδα μὲν γὰρ σαφῶς
 ὅτι ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ ¹⁸ σω-
 τηρίᾳ ¹⁹ ἐλθούσῃ).

Δ. Οὐκοῦν ²⁰ ἡμῖν καὶ
 ταῦτῶν πῶς ἐχάπτω κρί-
 σιν μέχει καὶ ²¹ ὀρρωδίας
²² φοβερῶν ἔσῃ;

M. ²³ Οὐ γὰρ ἐπειδὴ
 ὁ δικαστὴς, ὃν προσελθεῖν
 ἡμᾶς ²⁴ δεήσει, ἐμείνος
 ὅτιν ὁ ²⁵ σωτηρῶν ἡμῶν,
 καὶ ὁ ἡμῶν πανταχοῦ καὶ
 πάντοτε ²⁶ παραισθησάσθαι
²⁷ ἐπαγγελάμενος.

M. Hæc igitur muta-
 tio, secundum verba tua,
 morti similis futura est,
 quia priorem eorum na-
 turam abolevit, ut in aliam
 quandam novam eos re-
 novet (ac restituat.)

P. Sic sentio.

M. Num adfert conso-
 lationem aliquam, quod
 Jesus Christus venturus
 sit aliquando, mundum
 judicaturus?

P. Etiam, & non mi-
 nimam quidem, Scimus
 enim certò (eum) ob no-
 stram salutem venturum
 esse.

M. Non igitur nobis
 hoc extremum iudicium
 usque ad horrorem etiam
 formidabile esse oportet?

P. Non certè : quan-
 doquidem iudex, ad quem
 accedere nos oportebit,
 ille est qui patrocinauit
 nobis, & qui nobis ubiq;
 & semper adfuturum se
 promissit.

In Sectionem XIII.

ἢ τίς τὰ πάντα Μετὰ ταῦτα post hæc. ἐπὶ τὰ μὲν πάντα (subam-
 dio ὄντα) quasi ad ea quæ sunt post hæc, id est, ad ea
 quæ

quæ sequuntur. antea, ὅτι τὰ ἐξῆς. ^μ cum genitivo, cum; cum dativo apud poetas, in, inter, per: cum accusativo, post. ² κρίναι Aorist. 1. infinitivi τῷ κρίνω judico. ³ ζῶντας) ut βῶντας, τῷ ζῶν vivo.) viven- tes, vel potius, vivos, participium pro nomine ζῶντες, ἐμβίους, ἐμψύχους. + τὸ ἔχοντες, &c.) id est ad verbum, iudicio non ante fieri debente, id est, futuro cum iudicium fieri non ante debeat. ⁵ ζῶσι ut modo ζῶντες: & pro τεθνηκότες, νεκροί. ⁶ τεθνηκώς à θνήσκω, sed tanquam θνήσκω. Clen. pag. 199. vers. 18. à quo & mox ἀποθανεῖν. ἀποθανεῖν, Aor. 2. tanquam à θνήσκω, ἔθανον, θάνειν. ⁸ πέρασθαι, εἶμαρθαι fato destinatum & constitutum est aut decretum, περῶσθαι, ut sect. 15. initio duplici syncope pro περῶσθαι, Clenard. pag. 192. vers. 18. ut καχεύσθαι. Clenard. pag. 86. vers. 1. Inde πεπερασμένον, & πεπερασμένον fatum, εἶμαρ μέν, fit à περῶσθαι, termino, & hoc à πέρασθαι, τὸ 5. declinationis contractorum, finis, terminus, ἔσθαι. ⁹ In versione autem, τὸ fato, monitus omisi. ⁹ εὐρεθῶμαι, ut τυρῆσθαι. Clen. pag. 67. vers. 3. futurum primum τῷ εὐρεθῶμαι, sed tanquam εὐρέσθαι, ab εὐρέθω, pro εὐρήθω, de quo supra, ex Clen. pag. 153. vers. 3. & pag. 165. vers. 8. & pag. 196. vers. 5. ¹⁰ ἀτομῶ non sectus, infecabilis, ἀκαρῆς. quomodo Democritus vocabat τὰς ἀτόμους, corpuscula quædam minutissima, quæ sectione dividi non possent: qualia videmus in sole radios suos per fenestram transmittente, ex quibus omnia oriri fingebat, & vicissim in ea resolvì. Tempus quoque ἀτομον dicitur, quod tam breve est, ut infecabile sit: unde ἐν ἀτόμῳ, sub. χεῖνω, ut hic; sic ἐν ἀκαρῆι χεῖνω, in puncto temporis, in momento (quod & στιγμή dicitur) in articulo ipso temporis, Cicero: ab a privante & τέμνω seco, præteritum medium τέτομα, unde τόμῳ δ' sectio, αὐτὸ τὸ τμήμα frustum sectione vel scissione ablatum. τμήσθαι sectio, incisio, sectura, plaga. τομῶς autem scindens, incisoria vi præditus, acutus ὀξύς, ne jam antea posuisse puto. ¹¹ ἀλλάγησθαι ut τυπήσθαι. Clen. pag. 67. vers. 8. futurum 2. ab Aoristo 2. ἠλλάχην, ὄνται. ¹¹ addito ομαι, & rejecto augmento, ab ἀλλάθω, ἀλλάθωμαι, assumpto γ in Aoristo 2. pro characteristica quod sit 4. conjugationis imitantis secundam, Clen.

μὲν cum tribus casibus.
² κρίναι.
³ κρίνω.
³ ζῶντας.
⁴ ζῶν.
⁴ τὸ ἔχοντες.
⁵ ζῶσι.
⁶ τεθνηκότες.
⁶ τεθνηκώς.
⁶ θνήσκω.
⁷ ἀποθανεῖν.
⁸ περῶσθαι.
⁸ πεπερασμένον.
⁸ πεπερασμένον.
⁸ περῶσθαι.
⁹ πέρασθαι.
⁹ εὐρεθῶσαι.
⁹ εὐρεθῶσαι.

¹⁰ ἐν ἀτόμῳ.
¹⁰ ἀτομῶ.
¹⁰ Αἰομί Δημοκρίτι.

τέμνω.
¹¹ τέτομα.
¹¹ τμήσθαι.
¹¹ τομῶς.
¹¹ ἀλλάγησθαι.
¹¹ ἀλλάθωμαι.

- 12 φαρτῶν. pag. 55. vers. 10. de hujus aurem loci sententia vide infra, sect. 17. 12 τὸ φαρτῶν, quod corruptum, vel corruptioni obnoxium est, corruptio, φαρτῶν: contrā.
- 13 ἀφαρσία. 13 ἀφαρσία, ἢ, quasi dicas incorruptio, quod ego etiam retinui, quanquam minùs Latinum, quod Græcam vocem proximè referat, & à Theologis passim usurpetur. si quis tamen malit periphrasi barbarum nomen vitare, dicat, quod Incorruptum est, aut quod est corruptionis expers, incorrupta natura, ut Beza. φαρτῶν autem ab ἑφάρτυ, 3. persona præteriti passivi ἑφάρτυ, φάρτυ, ἑφάρτυα, ἑφάρτυα, s in a mutato, ut sect. 12. dictum in ἐπιτέτυται. Vide & Clenard. pag. 51. vers. 28. 14 ἐνδύσῃ, Hor. 1. medijs τῷ ἐνδύσῃ. 15 ἀνανεώσῃ) ut χυμώσῃ). Clenard. pag. 87. vers. 14. ab ἀνανεώω renovo, quod fit à νέω novus. 16 παραμυθία, α, ἢ, exhortatio, consolatio, solatium: παραμυθίωμαι hortor, παραμυθίωμαι παρηνέω. Item consolor, verbis flecto, mulceo & sedo: à μύθηθῃ ὁ verba, sermo, oratio, fabula. 17 κεινώσῃ judicaturum, διὰ τὸ κρίνειν, vel κεινῶν in futuro, vel ἐφ᾽ ὅτε κρίνῃ, aut ἐνεκα ἑ κρίνῃ, ad judicandum. κεινώσῃ autem futurum primum vel 2. τῷ κρίνω. Nam in 5. conjugatione utrumque futurum tam activum quam medium, est idem, quoniam ultima primi etiam futuri circumflectitur, ut secundum in reliquis conjugationibus. Clenardus pag. 40. versic. 1. & pag. 73. versic. 26. & sequente. 18 ἐπὶ σωτηρίᾳ ad, in, vel ob salutem. Nam, ut jam dictum est, ἐπὶ cum dativo est nota causæ. Clenard. pag. 232. vers. 10. pro, ἐνεκα σωτηρίας, διὰ τῷ σωτηρίαν. 19 ἐλεύσῃ futurum primum medium τῷ ἔρχομαι sed tanquam ἐλεύσω. Clenard. pag. 73. vers. 17. & pag. 198. versic. 26. 20 ἡμῖν χεῖ, &c. ut Græcè τὸ ἡμῖν refertur ad φοβεσθῖν, non ad χεῖ: Sic Latine, nobis, ad formidabile etiam pertinet, non ad oportet. Itaque nonnulla transpositione hic sum usus. Nam duriusculum hoc fuisset, si singula singulis hic, ut alibi passim, referens dixissem, non igitur nobis oportet, &c. eadem tantilla transpositione sum usus sect. 7. in re & dictione eadem. 21 ὀρρωδία quid sit, vide suprā, sect. 9. 22 φοβερός, α, ὄν, metuendus, formidabilis, à φοβέω, terrorem incutio, metum injicio,
- φάρτος.
φάρτυ.
ἐνδύσῃ.
ἐνδύομαι.
ἀνανεώσῃ).
ἀνανεώω.
νέω.
παραμυθία.
παραμυθίωμαι.
μύθηθῃ.
κεινώσῃ.
κρίνω.
Utrumque futurum in 5. conjugatione idem est
ἐπὶ σωτηρίᾳ
ἐλεύσῃ.
ἔρχομαι.
ἡμῖν χεῖ.
ὀρρωδία.
φοβερός.
φοβέω.

φόβον ἐμπιῶ ἢ ἐμβάλλω hinc φόβηθην, terriculamen-
 tum vulgò, terriculum Livio, ἐκφόβηθην, μορμολύ-
 κηον, larva. 23 Οὐ γὰρ, ad verbum, non enim: pro
 certè, minimè, verò, εἰδῆτα, εἰ γὰρ αὐτοῦ, εἰ γὰρ δὴ,
 abfit ut existimem, est respondentis abnegativè, ut
 ἐκείμαι. Budæus pag. 914. Atque ita loquitur Te-
 rentius Adelporum actu 4. Scena 5. ibi M. Quid
 illac censes? nihil enim: id est, nihil sanè, οὐδὲν
 γάρ. Sic etiam τὸ γὰρ usurpatur infra sectione 21.
 τὸ γὰρ, fuit certè, fuit vero; huc adde, quòd γὰρ ali-
 quando redundat apud Atticos, ornatus causa, ut κῆ-
 ἀν, & aliæ ejusmodi particulae multæ, de quibus Bu-
 dæus pag. 932. & alibi passim, ut pag. 393. & 394.
 24 δεήσει, ut ποιήσει, à δεομαι, sed tanquam δεομαι.
 Clenard. pag. 186. vers. 9. 25 σιωπηρῶν, ut ποιῶν à
 σιωπηρέω, patrocinator, à σιω & ἀρρένω. 26 παρεστή-
 σαμι, futurum primum medium τῆς παρίσταμαι, id est,
 in medium produco, idque præcipue in futuro &
 Aoristo medio. Neutraliter autem significat adito,
 præstò sum, opitulor, adsum & patrocinator. Clen. pag.
 99. vers. 17. 27 ἐπαγγελάμεθα, ὑποχόμεθα, vulgò
 ἀγαπῶμαι, pollicitus. Aoristus primus medius τῆς
 ἐπαγγέλλομαι, assumpto i in penultima. Aoristi primi.
 Clen. pag. 54. vers. 4.

φόβηθην.
 23 Οὐ γάρ.

24 δεήσει.
 δέομαι.
 25 σιωπηρῶν.
 σιωπηρέω.
 26 παρεστή-
 σαμι.
 παρίσταμαι.
 27 ἐπαγγε-
 λάμεθα.
 ἐπαγγέλλομαι

SECTIO XIII.

Δ. Ἐπὶ τὸ τρίτον μέρος
 ἔλθωμεν.
 Μ. Ἐστὶ τὸ πρὶ τῆς εἰς
 τὸ ἄγιον πνεῦμα πίστεως.
 Δ. Τί ὃ αὐτῆ ἡμῖν
 συμβάλλεται;
 Μ. Περὶ αὐτῆ δι-
 δάσκω ἡμᾶς, ὅτι ὁ
 τρώπον ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ
 Χριστοῦ ἔλυτρώσατο καὶ
 ἔσωσεν ἡμᾶς, ἕτω καὶ τῆ
 ἐπιλυτρώσεως πώτης καὶ τῆ

M. AD tertiam partem
 Aveniamus.
 P. Ea est de fide in Spi-
 ritum Sanctum.
 M. Quid verò ea no-
 bis confert?
 P. Propositum est ipsi
 docere nos, quemadmo-
 dum Deus per Christum
 redemit & servavit nos:
 Ita (eum) etiam redem-
 ptionis hujus & salutis
 fructum

σωτηρίας ἀπέλασιν διὰ fructum per Spiritum
τὸ ἅγιον πνεῦμα) ἵνα Sanctum nobis largiri.
ρίξωμι ἡμῖν.

Δ. Πῶς τὸ τοῦθις;

1 Pet. 1.

1 Ioan. 1.

Μ. Ὅτι ὡς ὅπου τὸ
Ἰησοῦ Χριστοῦ αἷμα λύτρον
ἔστιν ἡμέτερον, ὅπως ἀ-
νάγκη τὰ ἅγια πνεῦμα
ταῖς ἡμετέρας συνειδήσεις
4 ἀπειρραίνεν τέτω, εἴη
ἀπολυεῖσθαι καὶ ἀποκαθαί-
ρεισθαι μέλλουσιν.

Δ. Τὸ τοῦ σφετέρως ἐξη-
γήσως δεῖ).

Rom. 5

Μ. Ὁ γὰρ, τοῦτόν ὄντιν,
ὅπου τὸ ἅγιον πνεῦμα ἢ ἡ-
μετέρας καρδίαις ἵ ἐνοι-
κωῦ, ποιεῖ ἡμᾶς ἱκανοὺς
ἢ τὸ κυρίως ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ δυνάμει αἰσθάν-
εσθαι. ἡμᾶς γὰρ φωτίζει,
ὥστε δυνάσθαι τὰ ἐκείνη
χαρίσματα καὶ εὐεργετή-
ματα τῆς διανοίας ἀπειρα-
βεῖν. 6 καὶ πείθει ἡμᾶς
εἰς τὸ ταῦτα 7 ἐπισφρα-
γίζεσθαι καὶ 8 ἐνοσημαίνε-
σθαι ταῖς ἡμετέρας ψυ-
χαῖς. 9 ἀναζήσῃ τε ἡμᾶς
καὶ 10 ἀγαπᾷ, ὥστε κληνά-
σθαι κτίσματα ἑῷ. διὸ
καὶ ὅσα ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ
ἡμῖν προσφέρεται δῶρα,
ταῦτα τῆς τῷ πνεύματι
δυνάμει δεχόμεθα.

Μ. Quomodo hoc
dicis?

P. Quia quemadmo-
dum Jesu Christi sanguis
lavacrum est nostrum:
Sic (est) necesse Spiritum
Sanctum nostras con-
scientias eo aspergere, si
modo abluendæ & ex-
purgandæ sint.

Μ. Hoc clariori expli-
catione indiget.

P. Quod sentio, tale
est, Spiritum Sanctum,
dum in nostris cordibus
habitat, reddere nos ido-
neos ad Domini nostri
Jesu Christi virtutem
sentiendum. Nos enim
illuminat, ut possimus
illius dona & bene-
ficia mente complecti:
suaque persuasionem effi-
cit, ut ea obsequentur &
imprimantur in nostris
animis. Nos etiam rege-
nerat ac renovat, ut no-
væ quædam creature si-
mus. Proinde, quæcum-
que in Jesu Christo no-
bis offeruntur dona, ea
Spiritus virtute recipi-
mus.

In Sectionem XIII.

¹ Ἡμῖν συμβάλλει, id est, συμφέρει, vel ἡμᾶς ὠσε- ¹ συμβάλλει.
 λει nobis prodest vel confert. Nam συμβάλλομαι con- ² συμβάλλομαι.
 fero, id est, contribuo, & metaphoricè prosum. Dici-
 tur autem συμβάλλομαι σοι, & συμβάλλομαι τῷ τῷ,
 vel πρὸς, aut εἰς τῷ τῷ. ² ἐλυτρώσατο ut ἐχρησάσατο.
 Clenard. pag. 87. vers. 13. à λυτρώω redimo, suprâ. ³ ἔσωσεν.
³ ἔσωσεν Aor. 1. activus τῷ σώζω, σώσω, ἔσωσα, ser-
 vo, suprâ. ⁴ περιρραίνειν circum-aspergere. ραίνει enim ⁴ περιρραίνειν.
 perfundo, irroro, aspergo : à quo περιρραντήσιον ραίνει.
 aspergillum, id est, instrumentum ad aspergendum. περιρραντή-
⁵ καρδίαις ἐνοικοῦν, pro ἐν καρδίαις οἰκοῦν, ut παι-
 οῦ participii præfens neutrum. Clenard. pag. 79. vers. ⁵ ἐνοικοῦν.
 14. ut ἐνοικιῶνται ταῖς ψυχαῖς. Idemque passim
 cum casu suæ præpositionis. Clenard. pag. 278.
 vers. 16. ⁶ φωτίζω lucidum reddo, illumino, illu-
 stro. sit à φῶς poetico, φῶς, φωτὸς τὸ, lux, lumen.
 hinc φῶς, φωτὸς, ὁ Poëtis est ἀνὴρ, vir, aut etiam
 simpliciter, ἀνδραποῦ : à φῶς, quod sit ὁ μόνος τῷ
 ὁ διανοίας φωτίζων τῷ λόγῳ, id est, solus sit, qui
 animi sui sensa oratione illustret & declaret. ⁶ καὶ
 πείθει ἡμᾶς &c. ad verbum, & nobis persuadet, vel
 nos impellit, aut inducit, ad hoc obsignandum &
 imprimendum in nostris animis. At cum hic significa-
 tio passiva sit, gerundium autem passivè acceptum ab
 omni alio casu sit absolutum, præterquam à dativo
 (ut tradit Linacer libro primo, capite de participali
 verbo, pag. 48.) non sanè, nec commodè, nec aptè
 sic vertas. Melius verò dixeris, ad hæc obsignanda &
 imprimenda, &c. sed obscurè & ἀμφιβόλως : nam ita
 poterit etiam activè sumi. Itaque vertendum potius,
 atque sua persuasione, vel persuadendo apud nos ef-
 ficat, vel nobis persuadendo facit, ut ea in animis no-
 stris obsignentur & imprimantur. ⁷ σφραγίζω, σὺ, ⁷ ὅπως
 κα, signo, nota impressa insignio ἐσφραγίζω, & ὅπως
 σφραγίζω cum dativo, ratione præpositionis, ut modo
 dictum est, signum imprimo ἐγγράφω, infrâ. Item
 proba, subscribo, approbo, δοκιμάζω, ἐπιτηρίζω,
 ἔσο-
 ἔσο συνουμῖς.

σφραγίς.

ὑπογραφή, ὑποσημαίνομαι συγκατατίθεμαι, sed hoc non est hujus loci. fit à σφραγίς, ἰδίῃ, ἢ, signum, sigillum, annulus signatorius; παρὰ τὸ φερόμε μνῆσι, pleonasmō τῆς σ: ut propriè sit signum, quoaliquid munimus & confirmamus, seu stabilimus. Ἐνσημαίνω significo, & intelligendum præbeo, ut supra in Epistola, ἐναπομάθω. ἢ ἀναγνωρῶ, ut βοᾷ. Clen. pag. 81. vers. 25. ἰο ἀνανεῶσι ut χυροῖσι. Clen. pag. 84. vers. 24. τῆς ἀνανεῶσι renovo. sic proxima sectione διχνοῖ à διχνοῶ, ὦ.

Ἐνσημαίνω.

Ἐνσημαίνω.

ἢ ἀναγνωρῶ.

ἰο ἀνανεῶσι.

ἀνανεῶσι.

SECTIO XV.

Δ. ΠΡΩΤΩΜΕΡ.

M. Τὸ τέταρτον ἑποφῆρ) μέρῃ, ἐν ᾧ ὁμολογῶμεν ἢ ἀγίαν ἐκκλησίαν καὶ καθολικῶ πνεύμῳ.

Δ. Τίς δὲ ἔστιν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία;

M. Ὁ πᾶσι πσῶν ἡμιλλῃ, οἷς ὑπὸ τῷ Θεῷ ὁ αἰώνῃ) ἢ ὑποκαταστάσῃ καὶ ἢ ὑποκαταστάσῃ βίῃ).

Δ. Ἀρῶ γὰρ ἢ τῆτο τὸ μέρῃ πνεύμῳ ἀνάγκῃ;

M. Παντάπασι μὲ οὐδ', εἴη μὴ ἢ τῆ Ἰησοῦ Χριστοῦ θάνατον ἢ ἀνόνητον ποιῆν βελομεθα, ἢ τὰ λοιπὰ ὑπὸ ὧν εἰρήκαμε ἐν ἢ δὲν λόγῳ τίθεσθ. τίνει γὰρ ἢ ἀναφῆρ) πάντα πρὸς τὸ ἐκκλησίαν ταύτῃ ἢ σωίσαδα.

Δ. Ὁ νῆς ἀρῶ πᾶσι ὑπὸ σῶ λεγόμενων ἔστιν, ὅπ) ἢ μὲν ἢ τῆ δὲ, ὑπὸ τῆς

M. P. Ergamus.

P. Quarta sub- jicitur pars, in qua con- fitemur (nos) sanctam Ecclesiam Catholicam cre- dere.

M. Quænam verò est Catholica illa Ecclesia?

P. Fidelium cætus, quibus à Deo æterna præfinita & præordinata fuit vita.

M. Utrum hanc etiam partem credere necesse est?

P. Omnino quidem, nisi certè Jesu Christi mortem inutilem facere volumus, & cætera, de quibus diximus, pro ni- hilo ducere. Nam ten- dent & referuntur omnī ad Ecclesiam hanc con- stituendum.

M. Sensus igitur eo- rum, quæ à te dicuntur, est, hæctenus quidem de

principē

⁸ ἀρχαίαις αἰτίαις, καὶ διὰ
 καὶ ⁹ θεμελίαις τῆς σωτηρίας
 ἡμῶν εἰρη). ¹⁰ ἐν οἷς ἐδή-
 λωσας, ὅτι ἡμεῖς τῷ θεῷ
 διὰ τῆς ἀξίας καὶ ¹¹ μεσιτείας
 Ἰησοῦ Χριστοῦ κατηλλάγη-
 μεν, ¹² καὶ πῶτε πῶτε
 εὐεργεσίαν ἢ τῆς ἀγίας
 πνεύματος δωάμας ἡμῶν
¹³ πρὸς ἐπιβεβαίωσιν διατελεῖ. νῦν
 ὅ τὸ τάπαν ¹⁴ ἀποτέλε-
 σμα δείκνυται, ¹⁵ εἰς
 μέγαν ¹⁶ βεβαίωσιν ἡμῶν
 ἡμῶν.

M. Ἐστὶν ἔτι.

Δ. Διὰ τί ὅ ταύτην
 τῷ ἐκκλησίαν ἀγίαν
 ἀποκαλεῖς,

M. Ὅτι ὅσους ὁ θεὸς
¹⁷ ἐξελέξατο, τούτοις
 δικαιοὶ καὶ ἀποκαθαίρει εἰς
 τὸ ὄσιον καὶ καθαρόν δια-
 ρεῖν βίον, ἵνα ἐν ἐκείνοις
 ἡ αὐτῆς δόξα ἀειλάμπη.
 τούτο ὅ ¹⁸ ἀνίστηται ὁ
 Παῦλος ἐν οἷς διδάσκει
 ἡμῶς ὅτι Χριστὸς τῆς αὐτῆς
 ἐκκλησίας ἀπολυβώσας ¹⁹
 ἡγάσας, ἵνα ²⁰ ἐνδοξέ-
 ται καὶ ²¹ ἀσπλη.

Δ. Τί ὅ βέβηται σὶ
 τὸ καθολική;

M. Ἐν τῷ δευτέρῳ
 νόμῳ, ὅτι ὡσπερ τῆς πρῶτης
 κεφαλῆς μία μόνον ὄξιν,
 ὅταν καὶ πάντας εἰς ἓν σώ-
 μα ²² ἐνωθῆναι χρῆται,
 ἐφ' ὃ μίαν εἶναι μόνον ἐκ-
 κλησίαν, τῷ δευτέρῳ
²³ οἰκεμένῳ ²⁴ διεσπαρ-
 μένῳ, ἀλλ' ὅ ²⁵ πλείοις.

principe causa, atque
 adeo fundamento salu-
 tis nostrae dictum fuisse.
 quibus declarasti nos
 Deo, merito & interces-
 sione Jesu Christi recon-
 ciliatos fuisse, atque hoc
 beneficium sancti Spi-
 ritus virtute nobis assidue
 confirmari: Nunc
 verò illorum effectum
 ostendi, ad majorem con-
 firmationem eorum quae
 dicta sunt.

P. Ita est.

M. Quamobrem ve-
 rò hanc Ecclesiam san-
 ctam vocas?

P. Quoniam quof-
 cumque Deus elegit, hos
 justificat & purgat ad
 sanctam & puram degen-
 dam vitam, ut in illis ipsi-
 us gloria circumfulgeat.
 hoc autem innuit Pau-
 lus in iis quae docet nos,
 Christum suam Eccle-
 siani, quam redemit, san-
 ctificasse, ut gloriosa sit &
 labis expers.

Rom. 8.

Ephes. 5.

M. Quid sibi vult (id
 nominis) Catholica (scu
 universalis?)

P. Hinc dicimus, sicut
 fidelium caput unum
 tantum est, ita etiam om-
 nes in unum corpus adu-
 nari oportere, ut una sit
 duntaxat Ecclesia, quae
 per totum terrarum or-
 bem disseminata est, non
 item plures.

Ephes. 4.

1 Cor. 12.

M. Quod

Δ. Τὸ ὃ ἐξῆς τὸ πρὶ τῷ
ἤν' ἀγίων κοινωνίας τίνα
δύαμιον ἔχει;

Μ. Τὸ πο. προσετέθη,
ἵνα ἢ πρὸ τῆς ἐκκλησίας
26 μελῶν 27 ἔνωσις καὶ
σωμάρφια φανερωτέρη γίν-
ῃ. ἅμα ὃ καὶ τὸ πο δη-
λῶται, ὅτι πάντων ἀγαθῶν,
28 ὧν ὁ Θεὸς τῇ ἐκκλησίᾳ
χαρίζεται, 29 κοινῇ πάντες
συναπολαύουσιν οἱ πιστοί,
οἷα δὴ κοινωνία πνι 30 ἄλ-
λήλοις συνημμένοι ὄντες.

M. Quod verò sequi-
tur de Sanctorum com-
munionē, quam vim ha-
bet?

P. Hoc additum fuit,
ut Ecclesie membrorum
unitas & connexio mani-
festior fieret. Simul & hoc
declaratur, omnibus bo-
nis, quae Deus Ecclesie
largitur, communiter om-
nes simul frui fideles,
quippe communionē qua-
dam inter se connexos.

In Sectionem XV.

1 προῖαμι.
εἶμι.

2 προῶεσαι.
ἔριξω.
ἔρῃ.
ἔρῃ.

3 τέτακ.
τάηομαι.

4 ἀνόνητο.
ἀνόνητῃ
Συνοχημα.

5 ἐν ἔδρῳ &c.

6 σωίσαιμι.
σωίσαιμι.

7 μέχει τῷδε.

8 ἀρχικίς.

9 θεμέλιον.
θεμέλιον, &
θεμέλιον.

1 Προῖαμι (suprà jam sectione 12.) 2 Aoristus
subjunctivi τῷ εἶμι eo, ab indicativo ἴον. Clen. pag.
159. vers. 13. & pag. 160. vers. 2. 2 προῶεσαι, πῶ-
εσαι, εἶμαρ) : 3. persona prateriti passivi, ab ἔριξω
finio : & hoc ab ἔρῃ ὁ finis. At ἔρῃ τὸ mons,
suprà. 3 προδιατέτακ.] omilla duplici praepositione
πρὸς & διὰ, restat τέτακ.] 3. persona prateriti passivi
τῷ τάηομαι, ξομαι, γμαι. 4 ἀνόνητῃ quasi ἀνόνητῃ
inutilis, quo frui & uti nequeas (ab ὄνημι juvo, pro-
sum, utilitatem adfero, ὠφελῶ, συμβάλλομαι) ἀχρη-
στες, ἀχρεῖ, ἀλυσιτελής, ἀωφελής, ἀπερῃ.
irritus, nullius usus. 5 ἐν ἔδρῳ λόγῳ τίθεσθαι, pro
nihilò ducere, πρὶ ἔδρῳ ποιῆσαι, vide suprà in
Epistola. 6 σωίσαιμι praelens infinitivi (Clen. pag.
99. vers. 12. verbi σωίσαιμι, constituto, astruo, &
confirmo, intrā, commendo. 7 μέχει τῷδε subaudio
τῷ χεῖν, usque ad hoc tempus. 8 ἀρχικὴ αἰτία causa
princeps, principalis, vel praeipua, Cicero : κυρία καὶ
ἀνποτελής. 9 θεμέλιον τὸ & θεμέλιον ὁ fundamentum,
καὶ βολή, ὑπόθεμα seu ὑπόθεσις, à τίθεμαί πο-
no, quod fundamentum soleat structuræ ὑποτίθεσθαι,
id est, supponi, seu subjici, & substrui, id est imo loco
poni,

poni, ut cætera strues, id est, lignorum congeries possit ei superstrui. hinc *θεμελίω* fundo, fundamentum jacio.

¹⁰ *ἐν οἷς*, quasi in quibus, pro, *ἐν τέτοις αὖ* in iis quæ declarasti, vel simplicius, quum declarares: & ita etiam mox. ¹¹ *μιστείαις*] Ut à βασιλείῳ regno fit βασιλεία, regnum, à δουλείῳ servio, δουλεία servitus, à στρατεύῳ bello invado, στρατεία expeditio militaris.

Clen. pag. 127 vers. 28. & alia ejusmodi: ita Stephanus à μεσιτεύῳ, de quo anteà, finxit καὶ ἀναλογίαν, μεσιτεία, quasi dicas meditatio, id est, ἔργον ἢ μεσίτης, deprecatio, intercessio, mediatoris munus & officium. neque enim hujus nominis in suo Thesaurο meminit. ¹² *κὶ πάλιν*.] poteram hoc vertere per activum, ut Græca sonant, hoc modo, & hoc beneficium, Sanctus Spiritus virtutem nobis confirmare: sed nonnulla fuisset amphibolia quam tollit altera versio per passivum, adde quòd, cum duo cætera membra essentur per passivum, medium hoc & interjectum, convenientius eadem quoque ratione redditur.

¹³ *πισμμένη διατελεῖ* (pro *πισῶσα* voce media, significatione activa) quasi confirmare perseverat, pro *διαπαντός πισῶται* semper confirmat. Nam *διατελεῖ*, id est, ἢ *παύει*, cum participio loco infinitivi. Clenard. pag. 231. vers. 22. ¹⁴ *ὑποτέλεσμα*, τὸ, effectus, item eventus ἀπέβασις ab ὑποτελέω σμα.

efficio, perficio; præteritum passivum ὑποτετέλεσμαι ὑποτελέω. inserto σ. Clen. pag. 89. vers. 14. ¹⁵ *εἰς μείζω*, Atticum pro *μείζονα* communi, ut jam dictum est. Clen. p. 132. vers. 30. ¹⁶ *βεβαίωσις, εως, ἢ* confirmatio, *βεβαίωσις, πίσωσις, à βεβαίω, præteritum passivum βεβαίωμα,* ¹⁷ *ἔξελέξατο, Aorist. 1. medius ἢ ἐκλέρωσαι, ται.* ¹⁸ *ἀνιήθη* innuit, *παράδηλοι* subindicat, significat. ¹⁹ *ἠρίασεν* de quo verbo supra. ²⁰ *ἐνδοξέσθαι* sanctifico, ab ἀγιθ, α, ον, sanctus. ²¹ *ἀσπλάγῃ* illustis, ἀκλής ἐνδοκίμηθ, integræ opinionis, ²² *ἐνομασὸς* celebris: contra ἀδοξέθ, ignobilis, inglorius, item ἀπμηθ ignominia notatus. ²³ *οἰκωμένη* immaculatus, ἀκλήιδωθ supra. ²⁴ *ἐνωθῶ* uniri vel unicum esse, ut *χρυσωθῶμαι*. Clen. pag. 87. v. 4. ab ἑνώω, unio, coaduno, *συναγείζω, συνατερίζω*, ab ἑνώω, ²⁵ *εἰς unus* Att. ἑνώω quatio, concutio. ²⁶ *οἰκωμένη* subaudio)

θεμελίω.
¹⁰ ἐν οἷς.
¹¹ μεσιτείας.

μεσιτεία.
μεσιτεία.

¹² κὶ πάλιν.

¹³ πισμμένη.
διατελεῖ.
διατελεῶσαι
ραπτικῆρι.

¹⁴ ὑποτέλεσι.
ὑποτελέω.

¹⁵ εἰς μείζω.
¹⁶ βεβαίωσιν.

¹⁷ ἔξελέξατο.
ἐκλέρωμαι.

¹⁸ ἀνιήται.
¹⁹ ἠρίασεν.
ἀνάξω.

²⁰ ἐνδοξέθ.
ἀγιθ.

²¹ ἀσπλάγῃ.
²² ἐνωθῶμαι.
ἐνώω.

²³ οἰκωμένη.
οἰκωμένης.

Μετchnikoff

SECTIO XVI.

Δ. Ἄρα τελεία ἔστιν ἡ ἁγί-
της, ἣν τῆ ἐκκλησίᾳ ¹
προσάπτεις;

Μ. Ἐστὶ δὲ ἡ ² οὐδὲ γὰρ
³ ἔσται, ⁴ ὅσον αὐτὸν χρόνον
ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ ⁵ στρα-
τώσεται· ἀλλ' ⁶ ἀδενήσ
καὶ ἀτελής νῦν τε ἔστι, καὶ
ἔσται, μέχρις ἃ αὐτῆς αὐ-
τῆς κερδήν τῶν τελῶς ἐσ-
θῆ, ἥτοι τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ,
ὃς ἁγιάζει·

Δ. Πότερον ἢ ἐνδέχεται
ταῦτα τῶ ἐκκλησίᾳ
ἐλεῖν ἢ διὰ πίστεως γινώ-
σκειν;

Μ. Ἐστὶ μὲν τις καὶ ὁρατὴ
ἐκκλησία τῷ Θεῷ, καὶ γνω-
στὴ ἢ ἂν ἔσται ὁ γνωστῶν
μάτων, καὶ ἡ ¹⁰ χαριστήριον.
ἀλλὰ ἐν ταῦτα λόγος ὅτι
ἰδία ἐστὶ τῆ ἐκκλησίας (ἡ
γνωστῶν γῆρας) τῷ ἑσθ
τῷ Θεῷ εἰς σωτηρίαν ἀπο-
ρίτων πρὸ ἐκλογῆς ¹¹ εἰς-
πομπῶντων. αὐτῆς ἢ ἐνδὲ
ὅρα) αἰεὶ, ἐστὶ ἐκ γνω-
στῶν διαγιγνώσκεται.

Δ. Τί τὸ μὲν ταῦτα;

Μ. Πιστεύω τῷ ἁμαρ-
τῶν ἀφέσει.

Δ. Τί ἢ βέλῃ αἰ σοὶ τὸ
τῷ ἀφέσει ὄνομα;

Μ. AN perfecta est
jam hæc sancti-
tas, quam Ecclesiæ tri-
buis?

P. Non sanè, neque
erit quidem, quamdiu in
hoc mundo militaverit :
sed infirma ac imperfe-
cta & nunc est, & futura
est, quousque suo capiti
perfectè plenèque adu-
nata fuerit, nempe Jesu
Christo, à quo etiam san-
ctificatur.

Μ. Utrum verò licet
hanc Ecclesiam aliter,
quam per fidem cogno-
scere?

P. Est quidem aliqua
& visibilis Ecclesia Dei,
& cognita ex ois, quæ de-
dit, iudiciis ac notis : Sed
hic sermo est propriè de
Ecclesia, seu congrega-
tione eorum, qui à Deo
ad salutem arcana qua-
dam electione adoptrati
sunt. Hæc verò neque vi-
detur semper, neque ex iu-
diciis dignoscitur.

Μ. Quid postea sequitur?

P. Credo peccatorum
remissionem.

Μ. Quid verò tibi si-
gnificat illud remissionis
nomen?

L

P. Deus

M. Ὅτι ὁ θεὸς ¹² δωρεῖ-
 κα κ' ¹³ ἵνα ὁ ἴδιός α-
 γαθότητ' τοῖς πνεύσι
 συγγνώμῃ ἢ ¹⁴ παρα-
 ἤωμάτων ¹⁵ ἔχει, ὅπως
 μὴ αἰτίαν ἢ ¹⁶ δίκην
 ἴσέχῃσι.

Δ. Ἐκ τούτων ἀρα δη-
 λον, ὅτι ἐκ τῆς ἡμῶν ἀμαρ-
 τημάτων συγγνώμης τυγ-
 χάνομεν ἰσὺν θεῷ, ὡς
 ἵνα ἐκείνων ἀποτίσαι-
 τες.

M. ¹⁷ Ἀληθῆ. μόνον
 ἵνα ὁ Χεῖρος τὸ ἡμῶν χρεὸς
 ἀπέδωκεν, ὅτε ἀντὶ ἡμῶν
 πτωχίαν ἴσμενε. ¹⁸ τὸ
 εἰ ἡμέτερον, ἐκ αὐτοῦ οἶοί τε
 εἴημεν ἐπὶ ὁποῦν εἰς ἀπό-
 πεισιν δύναι, ἀλλὰ δεῖ τῆ
 τοῦ θεῷ ἐλευθεριότητι ¹⁹
 πολλὴν χάριν ἔχειν, δι' ἧς
 μόνος τὰ τοῦ ἀσφαγήμα-
 τος δωρεῖται τυγχάνομεν.

Δ. Διὰ τί ὅτι τὴν ἀ-
 φροσύνην ἀμαρτηῶν τῶν ἐπι-
 τῆς ἐκκλησίας λόγῳ ὁπι-
 σιν ἀπείεις;

M. Ὅτι ἐπεὶ ²⁰ ἀφίεν-
 ται τὰ ἀμαρτήματα αὐ-
 τῶν, εἰ μὴ ἰσὺν τῆ
 τοῦ θεῷ ἐκκλησία ²¹ συν-
 αἰσθῆ, κ' ²² ἐνωθεῖς τῶν
 τοῦ χεῖρος σώματι δια-
 τελεῖ, ²³ καὶ τὰ τοῦ ²⁴ τῶ
²⁵ αὐτὸν μέλη τῆς ἐκ-
 κλησίας ἀνηθιγόν ²⁴ ἐπὶ
 μαρτυρίαν παρέχῃ.

Δ. Τοιγαροῦν, χεῖρ ἢ
 οὐκ ἔστιν ἰσὺν τῆς ἐκκλη-

P. Deum gratis & pro-
 pter suam bonitatem, si-
 delibus veniam errorum
 dare, ne culpam aut pen-
 nam subcant.

M. Ex his ergo mani-
 festum est, (nos) à Deo
 peccatorum veniam non
 consequi, tanquam pro
 illis perfolverimus.

P. Vera (dicitis). Solus
 enim Christus nostram
 debitum persolvit, quan-
 do pro nobis penam sus-
 tinuit. Nos autem non
 possemus nec tantillum
 quidem ad solutionem
 dare, sed oportet Dei li-
 beralitati magnam gra-
 tiam habere, per quam
 solam hoc beneficium gra-
 tis consequimur.

M. At quamobrem re-
 missionem peccatorum
 (instituto) de Ecclesia
 sermone adnectis?

P. Quia nulli remit-
 tuntur peccata sua, nisi
 prius Dei Ecclesiae con-
 junctus fuerit, & coadu-
 nari Christi corpori per-
 severet: eoque modo se
 membrum Ecclesiae ve-
 rum esse, testimonium
 præbeat.

M. Itaque ex tua ora-
 tione, extra Ecclesiam,
 nihil

ἡς, ἢ δὲν πλὴν κατακρί-
σως τὸ θανάτου ἐστίν.

M. Οὕτως. ἅπασιν γὰρ
οἱ τὸ σώματος τῷ Χριστῷ
26 ἀφίστανται, καὶ 27 γὰρ
ἀποδοῖς 28 ἢ αὐτῆς ἐνωσιν
29 διασχίζουσιν, ἢ δευτέρῃ
σωτηρίας καταλείπεται
ἐλπίς, ὅσον γὰρ αὐτῶν
πατῆρ τῆ 30 διχοστασίᾳ
ἐγκαταμένωσι.

nihil præter damnationem
& mortem est,

P. Sic (est.) Omnibus
enim, qui à Christi cor-
pore discedunt, & factio-
nibus hujus unitatem di-
scindunt, nulla salutis re-
linquitur spes, quandiu
quidem in ea secessionē
permanferint.

In Sectionem XVI.

1 Πελοπόννησος, ἑσπόμενος tribuis. 2 ἢ δὴτα, ut antea, 3 ἢ ἑσπ. 4 ἢ ἑσπ.
2, negantis est, pro minime. Budæus pag. 913. 5 εἰμί.
3 ἔστω pro ἔσεται syncopé ab εἰμί sum. Clen. pag. 157. 6 ἔστω.
verf. 26. 4 ὅσον αὐτῶν χρόνον. τὸ αὐτῶν jungitur cum φάσκειν 7 ἔστω.
militaverit: ὅσον χρόνον in accusativo, quippe spatium 8 ἔστω.
temporis. Clenard. pag. 229. verf. 14. vel intellige χριτ: φασκέω.
pro, quandiu, eis ὅσον, ἔως, μέχρι πότε, ἄχρις ἔ. φαστός.
3 φαστέω, quum de duce exercitus dicitur, est φαστι- Vita, mili-
2, expeditionem fuscipio, & bello invado: quum de 9 φαστός.
militate, significat milito, stipendia facio seu mereo. sic 10 φαστός.
ἀ φαστός, exercitus. hic metaphoricè sumitur. Est au- 11 φαστός.
tem tum Ecclesia, tum tota hæc nostra vita, velut mi- 12 φαστός.
litia quedam, in qua cum perpetuis ferè laboribus, 13 φαστός.
invidiis, casibus & periculis nobis est dimicandum. 14 φαστός.
15 φαστός ἢ ἢ ἢ, ut ἄσπυτος, imbecillus, infirmus, ab 16 φαστός.
ἀ φαστός, & φαστός τὸ robur, φαστός, φαστός. 17 φαστός.
18 φαστός, cognitus, ἀ φαστός, sed tanquam φαστός, ἔφαστός.
σμαι. Clen. pag. 184. verf. 32. & pag. 185. verf. 41. 19 φαστός.
20 φαστός pro ἀ φαστός. δι φαστός, pro διὰ τέτων, φαστός.
ἀ φαστός. 21 φαστός τὸ indicium, ἀ φαστός notum 22 φαστός.
facio, φαστός. 23 φαστός, ἢ φαστός (ἀ φαστός, ἔφαστός) 24 φαστός.
nota impressa vel sculpra, φαστός. 25 φαστός adopto, εἰσποίηω.
ascisco (At εἰσποίηω in adoptionem do) εἰσποίηω φαστός.
adoptio. 26 φαστός, ut & φαστός adverbialiter, εἰσποίηω.
gratis, gratuito, sine mercede; vel intellige χριτ. φαστός 27 φαστός.
& synæresi φαστός dicitur quodlibet donum, sed pe- 28 φαστός.
culiariter

aliter τὸ χαμηλίον δῶρον, & quidem, id quod pater filia dat, quum eam elocat, dos : παρὰ τὸ προσδοκῆσαι εἰς τὸ τῆ χαμηλοῦ οἶκον, vel παρὰ τὸ προσκυνεῖσθαι εἰς τὸ τῆ χαμηλοῦ οἶκον, quod antè detur, vel adveniat in generi domum. Alii derivant à περιῶσω, ab ἴσῳ significante περιείνω χεῖρα, id est, protensa vel porrecta

περίωσω.

13 ὑπὸ τ' &c. ὑπὸ cum genitivo.

14 ὠραπίπτω μόντον.

παρῆπιπτομαι.

ὠραπίπτο.

15 ἔχειν.

16 δίκλω.

ὑπέχειν ὁ

δίκλω ὀπιπθῆναι.

17 ἀληθῆ.

18 τὸ δ' ἡμέτερον.

Terentii locus.

19 πολλῆν.

&c.

13 ὑπὸ τ' ἀγαθότητι, id est, propter, vel per bonitatem, δίδ. 14 παρῆπιπτομαι τὸ (à ὠραπίπτο, sed tanquam παρῆπιπτο. Clenard, pag. 206. vers. 7.) lapsus, offensa, peccatum, erratum, vulgò cheute, tum proprie tum metaphoricè ut hic. 15 συγγώρλω ἔχειν aliquando, δίδοναι, veniam dare, aliquando etiam λαμβάνειν vel τυχεῖν veniam impetrare seu consequi. 16 δίκλω ὑπέχειν, judicium & pœnam subire, ut supra & μοχ πτωρίαν ὑπομένειν, id est, ἀναδέχεσθαι, ἀποτίνειν, δοῦναι & ὑπέχειν, pœnam luere seu perferre, sustinere, suscipere, vel subire. Contrà ἐπιπθέναι imponere seu infligere. 17 ἀληθῆ, subaudio, λέγεις, vera dicis. vel ἀληθῆ ταῦτ' ἐστὶ vera hæc sunt, vel neutrum plurale pro singulari, & singulare neutrum pro adverbio, ἀληθῶς verè, subaudio dicis. 18 τὸ δ' ἡμέτερον (subaudio χτλ) quod autem ad nos attinet, vel nos autem. Ut enim Græcis aliquando dicitur τὸ ἐμὸν & τὸ ἐμὰ, pro ἐγὼ, sic & τὸ ἡμέτερον pro ἡμεῖς, ut docet Budæus pag. 972. citans illud Galeni, τὸ δ' ἡμέτερον ἔχ' ἀδ' ἔχει, id est, nos verò aliter rationem nostram comparavimus, vel potius nostra ratio aliter comparata est. Addens etiam, Terentium imitatum in hoc Eunucho, dixisse, non agnosco vestrum tam superbum, id est, vos tam superbos. Stephanus tamen in erudito illo & laborioso de Attica dialecto tractatu pag. 174. ait, ut hoc obiter addam, in hoc Terentii loco, τὸ superbum esse potius nomen adjectivum neutrius generis, pro substantivo positum : quomodo Græci dicunt τὸ δίκμων, pro ἡ δικμοσυνῆ, τὸ ἡδὺ pro ἡ ἡδονή, & τὸ ἀδενές pro ἡ ἀδένεια, & alia ejusmodi multa. Itaque vestrum tam superbum, hic sumi posse Græcorum more, τὸ ὑμῶν ὑπερήφανον, pro vestram tantam superbiam, τὴν ὑμετέραν ὑπερήφανειαν. 19 πολλῆν χεῖρα ἔχειν, id est, οἰδένααι καὶ ὁμολογεῖν multam vel potius magnam, aut ingen-

(cm)

tem gratiam habere. ²⁰ ἀφίενται communiter, ut ²⁰ ἀφίενται.
 antea monui pro ἀφίεται. Sic Lucianus ὁμοία ἐλέ-
 γοντο dixit, pro ἐλέγεται. Atticè enim neutrum plu-
 rale gaudet singulari. Clenard. pag. 227, vers. 40. ²¹ σωαφθῆ.
²¹ σωαφθῆ, ἢς, ἦ. Aor. 1. subjunctivi, τῶ σωαφθῆ-
 μαι, ut πωφθῶ. Clen. pag. 70. vers. 2. ²² ἐνωθεῖς ²² ἐνωθεῖς.
 διατελῆ quasi dicas unitus perseveret, pro uniri
 perseveret, vel semper uniat, in ea unitate constan-
 ter perseveret aut permaneat; ut editione prima
 scriptum fuerat, εἰσεται ἐνωθῆ. ²³ κἄν τέτω, pro κἄν ²³ κἄν τέτω.
 ἐν τέτω, & in hoc, pro καὶ τέτω πρόπορ, eoque modo, pro, κἄν.
 κἄν & sic: aliquando, etiam in hoc, sine accentu, κἄν, pro κἄν
 nam τὸ ἐν præpositio accentu caret. At κἄν pro κἄν id est ἐάν.
 ἐάν, id est, κἄν cum accentu, quòd si, sin, ethi. Item κἄν, pro κἄν.
 pro κἄν ἀν particula potentiali; & interdum pro saltem.
²⁴ τῶ ἐῖ (hæc enim duo conjungi debent) quasi ²⁴ τῶ ἐῖ.
 dicas essendi, vulgò d'εῖτε, pendet à μαρτυρεῖον. ²⁵ τὸ ²⁵ τὸ
 ὠτὸν verò pro ὠτὸν. Budæus pag. 27. ut contrà, ²⁶ ὠτὸν & ὠ-
 aliquando ὠτὸν pro ὠτὸν ponitur. Idem ibidem. ²⁶ τὸν confundun-
²⁶ ἀφίσταμαι aliquando deficio, discedo à fide, ab- ²⁶ ἀφίσταμαι.
 sisto seu abscedo, abhorreo, alienus sum, cum geni- ²⁶ ἀφίσταμαι.
 tivo, ratione præpositionis ἀπό. hinc ἀπόστασις & ἀπο- ²⁶ ἀφίσταμαι.
 στασία defectio: & ἀποστάτης transfuga, religionis ²⁶ ἀφίσταμαι.
 desertor quàm fuerat professus: quomodo Julia- ²⁶ ἀφίσταμαι.
 nus Imperator dictus fuit Apostata. ²⁷ σασιασμὸς ²⁷ σασιασμὸς.
 ὁ seditio, vel potius seditionis concitatio, à σασιά- ²⁷ σασιασμὸς.
 ζω factionibus contendo, seditiosè dissideo, con- ²⁷ σασιασμὸς.
 tendo: a σάσις, eos, ἢ factio, seditio. Nam in fa- ²⁷ σασιασμὸς.
 ctione suam utraque pars veluti σάσιον seorsum habet, ²⁷ σασιασμὸς.
 id est, stationem: quod fit ab ἴσημι, sto, sed tan- ²⁷ σασιασμὸς.
 quam σάσι, secunda præteriti passivi ἔστασι, unde σάσις.
²⁸ τῶ ἀπῆς.] bona auctoris venia, malim ἀπῆς, ut ²⁸ τῶ ἀπῆς.
 jungatur cum σάμαλ: Nam ἀπῆς longius abest ²⁸ τῶ ἀπῆς.
 ab ἐκκλησίας, superioris membri, quam ut eò commo- ²⁸ τῶ ἀπῆς.
 dè referri possit, aut, si est ita legendum, habuit auctor ²⁸ τῶ ἀπῆς.
 rationem τῶ σημαυνομένῃ, ἢ τῶντῆ non φανῆς, id est, ²⁸ τῶ ἀπῆς.
 rei significatæ, non vocis. nam τῶ σάμαλ χειρῶν, ²⁸ τῶ ἀπῆς.
 id est, ἡς ἐκκλησίας. Vide Stephani tractatum de ²⁸ τῶ ἀπῆς.
 Dialecto Attica pagin. 151. & Budæus pagin. 177. ²⁹ διασχίζω-
²⁹ χίζω, & διαχίζω, findo, discindo, metaphoricè ²⁹ διασχίζω-
 dicitur aliquis τῶ ἐκκλησίας ἐνωσιν διαχίζεν, qui ²⁹ διασχίζω-
 tam in contraria studia scindit, excitatis discensio- ²⁹ διασχίζω-
 nibus

σχίσμα.

3° διχασία.

διχα, διχη.

nibus & discordiis. unde σχίσμα τὸ, fissura, scissura propriè. Et metaphoricè σχίσμα in Ecclesiâ appellatur, quum grex in contraria studia scinditur, & qui prius consenserant, rupta unione dissident. quod mox dicitur διχασία. 3° διχασία, id est, dissensio, secessio, quum factiones in duas partes secedunt, quum in contraria studia aliqui scinduntur, quomodo ait Virgilius : Scinditur incertum studia in contraria vulgus : (unde dixerim discidium σχίσμα, non cum vulgo, dissidium, à dissideo) à διχα & διχη dupliciter, bipertitò, bifariam, & εἰσὶς ἢ seditio, ut modò dictum est.

SECTIO XVII.

Δ. Ἐγὼ τὸ ληπούμενον.

M. Πιστεύω σαρκὸς ἀνάστασιν, καὶ ζωῆν αἰώνιον.

Δ. Τίνος χάριν τὰ τοῦτο ἐπαρθῆκαον περὶ τῆς;

M. Ἰνα διδασκώμεθα ὅτι ἡ ἀδαιμονία ἡμεῶν ἢ κίσα τῆ γῆ κείται : ὅσῳ καὶ αὐτὸ δυνὴν ἐνεκα ἡμῶν εἰδέναι συμφέρει. πρῶτον μὲν, ἵνα μάθωμεν ὅτι καὶ ἡμῶν οἰοεὶ 3 μετόχους τῶτον τὸ νόσμον οἰεῖν, ἵνα ὅσῳ τῷ + ἀνασπιδάξωμεν καὶ ἐκάστην ἡμέραν διασώμεθα, καὶ τὰς ἡμετέρας καρδίας τὸ γινώσκον θεοτίαν ἐμπένομεν μὴ τῶν μὲν. Ἐἴτα δὲ καὶ ὅμως μὴ ἀπληρωθῶμεν, καὶ τοῖς ἀφάνεσιν ἐπὶ ὄντος τῷ καρπῷ τὸ χαρίτος, ἢ ἡσὸς ἡμῶν

M. Dico quod superest.

P. Credo carnis resurrectionem, & vitam æternam.

M. Quamobrem hoc caput appositum fuit?

P. Ut doceamur felicitatem nostram minime in terrâ sitam esse : quod etiam ipsum duas ob causas nos scire confert. Primum quidem, ut discamus oportere nos tanquam inquilinos hunc mundum habitare, ut de emigrando quotidie cogitemus, & nostra corda terrenis curis implicari non sinamus. Deinde verò, ut ne desperemus, quanquam non apparente adhuc fructu (illius) gratiæ, quam nobis Dominus

ὁ Κύριος ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ
 12 ἐχαρίσατο, ἀλλὰ ποσὸς-
 δυκάντες διατελώμεθι μέ-
 χρι τῆς 13 ἀποκαλύψεως
 καιροῦ.

Δ. Τίς ἡ πύξις τῆς ἀνα-
 στάσεως ἔσται τάξις;

Μ. Οἱ μὲν ἦσαν 14 μεταλ-
 λάξαντες τὸ βίον, τὰ ἑαυ-
 τῶν ἀνθρώπων σώματα,
 τὰ αὐτὰ, ἀφ' οὗ καὶ ποσὸς
 15 ποσικότες 16 ἦσαν,
 17 ἀλλοίωσιν δὲ πᾶσα κατὰ
 τὴν 18 παύσητα 19 παύσητα,
 ἡπεὶ ἐκείνη ἐστὶν, ἐστὶ
 φθαρτὰ ἔσται. τὸς δὲ 20
 ἀπεχρηστούμενος τότε, θαυ-
 μασιώδης πρὸς τὸ Θεὸς 21 ἀ-
 ριστὰ μεταβολῆ ἀνάστασις.

Δ. Ἄρα ἡ ἀνάστασις
 αὐτῆς ἦν τε ἀσεβῶν καὶ τῶν
 ἀσεβῶν κοινὴ ἔσται;

Μ. Πᾶσι μὲν ὅν,
 ἀλλ' ἐκ 22 ὅσων ἴση καὶ ὁ-
 μοία ἐκάτεροι ἀνάστησον-
 ται. οἱ μὲν γὰρ εἰς σωτηρίας
 τε καὶ 23 χαρῆς ἀπολαύσιν.
 οἱ δὲ, ἵνα δέκατον κατὰ κρι-
 θέντες, ἐγγύτως πᾶσι
 αἰς ἀφραδίδανται.

Δ. Διὰ τί οὖν τῶν ἀνόντων
 ζωῆς μόνον ἐμνήσθη ἐν-
 ταῦθα, ἐχ' ὁμοίως δὲ καὶ
 τῶν ἀδύων;

Μ. Ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ
 τῇ ἐξομολογήσει τῆς πί-
 στως ἀπὸν δήσο, ἡ τὰ τοῖς
 πιστοῖς 24 παρηγορίαν φέρον-
 τα, ποσὸς δὲ δηγῆσασθαι,
 διὰ τὸτο τὰ 25 ἀδύων

minus in Jesu Christo
 largitus est, sed semper
 expectemus usque ad re-
 velationis tempus.

M. Verum, quæ hujus
 resurrectionis erit series?

P. Qui vitam quidem
 (cum morte) jam com-
 mutaverint, sua ipsorum
 resument corpora, ea ipsa,
 quæ & antea gestaverant,
 sed mutationem quandam
 secundum qualitatem
 passû: quoniam non am-
 pliùs mortalia, neque
 corruptioni obnoxia e-
 runt. Qui autem tunc e-
 runt superstites, (eos)
 mirabiliter Deus repenti-
 na mutatione excitabit.

M. Utrum resurrectio
 hæc tam Impiorum, tum
 piorum communis erit?

P. Omnino quidem,
 sed non æquâ & simili
 (conditione) utrique ex-
 citabuntur. hi enim in sa-
 lutis & lætitiæ fruitio-
 nem: illi verò, ut mortis
 damnati, extremis pœnis
 dedantur.

M. Cur igitur æternæ
 vitæ tantum meministi
 hic, non itidem infero-
 rum etiam?

P. Quoniam in hac
 confessione fidei nihil al-
 liud, quàm quæ fidelibus
 consolationem adferunt,
 propositum est commemo-
 rare: ob id præmia
 duntaxat

1 Cor. 15.

Ioan. 5.
 Matth. 25.

μόνον. ἄσπ' ὁ Θεὸς ποῖς 26
λατρεῖσιν αὐτῷ ἐπι-
μύζει, ἐν ταῖς ἐπιθεσίαις,
ἢ ἐδερμίαν τῆς τῆ ἀδίκου
πικρίας 2 μνείαν ποι-
εῖται, ἅτε δὴ τῆς αὐτῆ βα-
σιλείας 28 ἔξουσιόντων,
ὡς 29 ἴσμεν.

duntaxat, quæ Deus sul-
cultoribus parat, hic ex-
ponimus, ac nullam in-
justorum pœnæ mentio-
nem facimus, quippe ab
illius regno exterminato-
rum, ut scimus.

In Sectionem XVII.

1 εὐδαιμονία
δαίμων.

2 εἰδέναι.

ὄρθε vel ἴσμη-
μι.

3 μετοίκης.

Locus Epist.

ad Heb. cap.

13. v. 14.

μέτοικος.

4 ἀνασχεδάζεαι.

5 καὶ ἐκάστω
ἡμέρῃ.

6 φροντίσω.

7 ἐσώμεν.

ἐσώ.

8 ἀπελπίζω.

μεν.

ἀπελπίζω.

1 Εὐδαιμονία, ἡ, beatitudo, felicitas, ἀτυχία pro-
spera fortuna, ab εὐ & δαίμων, ὁ, fortuna, τύχη: item
genius, δαίμων beatus. 2 εἰδέναι syncopè pro εἰδὴ
κεναι, ab ὄρθω vel ἴσμη scio, sed tanquam εἰδέω, ut
jam suprâ. Clen. pag. 193. vers. 41. 3 μέτοικος inco-
la, inquilinus, ἐνοικῶ, qui in aliena & conducta domo
habitat: quomodo hic accipitur. & videtur alludere ad
id quod dicitur Epistolâ ad Hebræos cap. 13. vers. 14.
ἢ γὰρ ἐχούμεν, ἀλλ' οὐκ ἔμενον πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ὀμι-
λεῖν. Non enim habemus hic sitam civitatem, sed
futuram inquirimus. Cicero etiâ in Catone, com-
morandi nobis natura diversorium, non habitandi lo-
cum dedit. Et Seneca, vita hæc, peregrinatio est. μέ-
τοικος etiam, ut hoc addam, qui patria pulsus, aut aliâs
emigrans, aliò se confert, peregrinus & incola. Cicero.
quomodo ab Iſocrate hæc duo copulantur, ἔξοι καὶ μέ-
τοικοι. Budæus pag. 206. 4 ἀνασχεδάζεαι absolute
positum, ut hic, est collectis valis migrare, patria tacel-
lere. Sic exercitus dicitur ἀνασχεδάζεαι, qui collectis
valis castra movet. 5 ἐκάστω ἡμέρῃ plena locutio, ac
alibi, καὶ ἐκάστω ὡρον. aliquando & sæpius utrum-
que ἐλλειπτικῶς omittitur, ac simpliciter dicitur καὶ
ἐκάστω, unoquoque die, vel tempore, singulis diebus
aut horis; unaquaque die aut hora, vel temporis mo-
mento; vulgo par chascunjour, à toute heure, à chaque
heure, ou moment de temps. 6 φροντίσω, τὰς dativus
pluralis à nominativo φροντίς, ἰδῶ, ἡ cura, sollicitu-
do. 7 ἐσώμεν, ἐσώμεν, linamus, præiens τὴ ἐσώ εὐ.
8 ἀπελπίζωμεν desperemus, ἀπογνώσκωμεν. Aoristus
primus subjunct. τὴ ἀπελπίζω, ἴσω, despero. Item de-
sperare

sperare facio. (& aliquando etiam spero, exposita prae-
 positione ἀπό non in privandi significatione, ut Sa-
 pientius.) Contra, infra in interrogationibus seu summa
 Catechismi, ἐπιπέζω in spem adduco, seu erigo, spem
 addo, spe bona esse jubeo. 9 ἀφανές, ἔφανερν ὄντθ,
 ἔφανερμένε, latente, obscuro, ἀποκρυπτομένε, supra a
 conspectu nostro remoto: genitivus à nominativo ἀ-
 φανής, de quo jam supra. 10 τὸ οἶθ autem Latinis
 sapere vacat, non item nobis. Sic enim vulgò, εἴσαντι κη-
 ατε καθέ. 11 ἢ ἔχαρίσατο πρόβ, nam refert χάρι-
 τθ. Dicitur autem Atticè χάειν χαρίζεσθαι. Clenar.
 pag. 230. versic. 13. 12 προσδοκῶντες; ἀναδιχήμενοι,
 ἐπιμένοντες, expectantes; à προσδοκάω: partici-
 pium cum διατελώμεν, expectare perseveremus, pro
 semper vel constanter, aut patienter expectemus, δια-
 τελεῖθ ἢ καρτερικῶς, μακροθύμως, ἐυγνωμόνως προσ-
 δοκῶμεν: nam προσδοκῶντες, participium pro in-
 finitivo προσδοκῶν cum διατελώμεν verbo perseve-
 randi, ut jam satis superque inculcatum est. 13 ἀπο-
 κάλυψις, εἰς, ἢ revelatio, resectio, ab ἀπό contrariam
 vim habente, & καλύπτω tego. 14 μεταλλάξαντες
 Aorist. 1. participii τῶ μεταλλάττω, ἔω, χα, muto,
 ἢ βίον μεταλλάττειν mori, ut Latini dicunt, vitam cum
 morte commutare, Graecè omisso, cum morte. ponitur
 etiam aliquando absolutè, sed subauditο βίον: Sic di-
 citur, μεταλλάττειν ἐτέρην χώραν. quasi dicas mutare
 aliam regionem, id est, suam regionem cum alia com-
 mutare, pro migrare è sua regione, μετακίειν. 15 πεφο-
 ρηκότες ἦσαν, periphrasi Attica, gestantes erant vel fue-
 rant, pro πεφορήκασι gestāvunt, aut ἐπεφορήκων ge-
 staverant, participium praeteritum τῆ φορέω. 16 ἦσαν
 autem tertia persona pluralis imperfecti τῆ εἰμί. Clen.
 pag. 157. versic. 20. 17 ἀλλοίωσις, μεταβολή, τροπή
 mutatio. Ut autem hic dicitur ἀλλοίωσιν πάχην,
 sic supra sectione 4. μεταβολῶν δέχεσθαι, aut ut
 Thucydides, ἔχειν. 18 ποιότης, ητθ, ἢ qualitas (at
 ποιότης pinguedo) à ποῖθ qualis. 19 παθῶν Aorist.
 2. participii ut ππῶν. Clenard. pag. 59. versic. 34.
 τῶ πάθω, sed tanquam πείθω. Clenard. pag. 205.
 versic. 49. & sequente pagina. 20 περιηρησμένοις eos
 qui erunt superstitēs: futurum primum medium τῶ
 περιήρησθαι, sed tanquam περιήρησθαι. Clenard. pag.

ἐπιπέζω.
 9 ἀφανές.

10 ὄντθ.
 ἂν ὄντθ
 sapere vacat.
 11 ἔχαρίσατο.
 12 προσδο-
 κῶντες,
 προσδοκάω.
 προσδοκῶντες
 σιμη διατελώ.

13 ἀποκαλύ-
 ψεις.
 ἀποκαλύπτω.
 14 μεταλλά-
 ξαντες.
 μεταλλάττω.

15 πεφορηκό-
 τες.
 φορέω.
 16 ἦσαν.
 εἰμί.
 17 ἀλλοίωσιν.

18 ποιότης.
 ποιότης
 ποιότης.
 ποῖθ.
 19 παθῶν.
 πάθω.
 20 περιηρησ-
 μένοις.

184. vers. 22. *πεινίνομαι* autem aliquando, ut hic, superfluum, id est, evado, incolumis sum, servor à morte, ut primâ Epistolâ ad Theſſal. cap. 4. versic. 15. & 17. *οι πειλειπόμενοι*, relictæ, qui reliqui erimus, uchiæ *πειλησόμενοι*. 21 *αίφνης*, *α, ου, & ό ης, ή*, repentinus, improvisus, vel ex improvise adveniens: τὸ *αίφνης* *ή* *αφροδύκτον*, quod iubitum est, & inexpectatum, vel quod repente & præter expectationem evenit. fit ab adverbio *αίφνης*, & hoc ab *αίφνης* ex improvise, repente: per syncopem ex *αίφνης*, ita ut non appareat, occultè, obscurè: quoniam repentina sunt, quæ nobis ex occulto adveniunt. Ergo *αίφνης* μεταβολή

21 *αίφνης*.
τὸ *αίφνης*.
αίφνης.

αίφνης μεταβολή.

Locus Epistolæ
1 Cor.

22 ἐπὶ ἴσῃ *ή*
ομοία.
ἐπὶ cum dativo

23 *χαρᾶν*.
χαίρω.
24 *παρηγορίαν*.
παρηγορέω.
ἀγορεύω.
25 *ἀδλ*.
ἀδλον.
26 *λατρεύουσιν*.

27 *μνείαν*
ποιούμεθα.
28 *ἔξοριζέμεν*.
ἔξορίζω.
ἔξ in compositione.
29 *ἴσμεν*.

ἡ γίνεσθαι μελλέσθαι, quæ temporis momento fiet, aut futura est, ut supra sect. 13. dixit ἐν *ἀτόμῳ* *ἀλλὰ γίνονται* ex Divo Paulo, Epistolæ ad Corinthios primæ, cap. 15. v. 51. dum ait, *πάντες ἡ ἀλλογνησόμεθα ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ*, sed omnes mutabimur momento, & jactu, vel, in nictu oculi. 22 *ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοία* æquâ & simili (conditione) Sic Thucydides & alii, subaudito *μοίρα*. Xenophon autem, ἐπὶ τοῖς ἴσοις, æquis conditionibus. ἐπὶ enim cum dativo pactum vel conditionem aliquando declarat: de quo vide infr. sect. 8. 23 *χαρᾶν*, *αἰς ἢ vel χαίρω*, τῶ, τὸ gaudium, à *χαίρω* gaudio. 24 *παρηγορίαν*, idem quod sect. 13. *ἄθυμυδιαν* consolationem: à *παρηγορέω*, hortor, *ἄθυμαλῶ*. Item consolandi gratia dico, consolor: & solor: id est, lenio, mitigo, ab *ἀγορεύω* dico. 25 *ἀδλ* ὁ certamen, locus certaminis, labor. *ἀδλον* verò præmium certaminis. 26 *λατρεύουσιν* αὐτοῖς sui cultoribus, iis qui se colunt, vel (hominibus) se colentibus, sed reciprocum hoc quidem in loco videri possit amphiboliam quandam parare: quæ nulla erit si veritas, sui cultoribus, vel (hominibus) ipsum colentibus, nempe Deum. 27 *μνείαν ποιούμεθα*, ut Latini, mentionem facere, vel *μνησόμεθα* meminisse, *μνημονεύμεν* (ut *ποροῦμαι*) Clen. p. 70. v. 33.) exterminatus, exul, *ἔξοριζέμεν* (*ἔξορίζω* enim, *ἴσω*, .i. *ἀφορίζω*, extermino, exilio multo, finibus interdico, extra terminos expello, ab *ἔξ* pro *ἔξω* extra, & ὄρῳ, ὁ finis, terminus. 29 *ἴσμεν*, syncopè pro *ἴσμεν*, scimus, *οἶδαμεν*, ab *ἴσμι* scio. Clen. p. 163. v. 32. & p. 164. v. 1. & seq.

Section

SECTIO XVIII.

Δ. **Ε**ἴδοσι ὃ ἡμῖν ἐπι
 ἔτινι θεμελίω ² ἐ-
 ρήξαι καὶ ὁ βέβηκεν ἡ πί-
 σις, ἢ ἰσχυρόν ἐστι καθο-
 ρῆναι, τίς ἢ ἀληθινή πίσις;

M. Ἔκομιθ' ἡ καὶ ἔτω
 γατις αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμεθα,
 καὶ αὐτὸν ἀμαρτωλοῦ. Πίσις, ἐστὶ
 ἰσχυρὸς καὶ βεβαία γνώσις
 ἢ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐν-
 νοίας, ὅσπερ ἐν πρῶτῳ αὐ-
 τῶ ἐνασφαλῶ πατὴρ ἡμῶν
 καὶ σωτὴρ διὰ Χριστοῦ ἠρῆσε-
 θαι ἐπαγγέλλεται.

Δ. Πότερον ὃ ἡμεῖς οἰοί-
 τε ἐσμεν ἂν ἐν τῷ πᾶσι
 τῆς ψυχῆς, ἢ ἀπὸ Θεοῦ
 ἐστὶν ὁ πᾶσι χάρις δωρεῶν;

M. Διδάσκει ἡμᾶς ἡ ἰε-
 ρα χαρὴ, ὅτι ἡ πίσις ἡμῶν
 ἔχει ἀρτέταν τῶ ἀγίου πνεύ-
 ματος δωρεῶν ἐστὶ. καὶ ἡ
 πᾶσα ὃ μαρτυρεῖ.

Δ. Τίνα ποτὲ πᾶσαν
 ἔρηκας;

M. Οὐ γὰρ ἡμέτερον νῶς
¹⁰ ἀμαρτωλοῦ καὶ ¹¹ σα-
 χυτοῦ ἐστὶν, ἢ ὡσεὶ πᾶσι
 Θεοῦ σοφίαν πᾶσι πνευμα-
 τικῶν ἔσαν ἀεὶ λαβεῖν, ἢ
 διὰ πίστεως ἡμῶν ἀποκα-
 λυπτοῦ. ἔτι ὃ ἡ ψυχὴ
 ἡμῶν (ἀπεδίη πρὸς ¹² ἀπί-
 στῶν ¹³ εὐκατάφορον ¹⁴ ἢ
 ἄλλο πρὸς τὸ ἑαυτῆς, ἢ τῶν

M. **C**um verò sciamus
 quo fundamento
 innixa & firmata sit fides,
 annon facile erit perspicere,
 quænam (sit) vera
 illa fides?

P. Prorusus. Et quidem
 qui eam ita definiaverit,
 haud peccaverit : fides est
 certa & stabilis cognitio
 Dei erga nos benevolentia,
 ut in suo Evangelio
 (sc) patrem nobis ac ser-
 vatorem per Christum
 fore pollicetur.

M. Utrum verò nos
 possumus à nobis ipsis eam
 assequi ; aut utique Deus
 est, qui eam donat ?

P. Docet nos sacra scri-
 ptura, fidem ex singula-
 ribus & eximiis Spiritus
 sancti donis esse : & verò
 experientia (id) testatur.

M. Quam tandem ex-
 perientiam dixisti ?

P. Nostra enim mens
 rudior est & crassior,
 quàm ut Dei sapientiam
 spiritualem comprehendere
 possit, quæ per fidem
 nobis revelatur. Præterea
 anima nostra (quippe ad
 dissidentiam propensa, &
 ad sibi ipsi, aut cuiquam
 alii

ἀλλ' ἢ τὸ Θεὸς κτισμάτων
 πεποιθέναι) ἔδωκεν αὐτῷ
 ἐαυτῆς καὶ αὐτοπεποιθ-
 τως ἐπαπαύειν τὸ
 Θεῷ ἀλλὰ τὸ ἄγιον πνεῦ-
 μα ἡμᾶς φωτίζει, ἐφ' ὃ
 17 δευτικῶς ποιεῖν ἐπι-
 νων, ἀπερ' ἕκαστ' ἀλλ' ὁ
 καταληπτὰ ἐχέτω. πρὸς
 ὃ τούτοις βεβαίαν ἡμῖν
 9 πεποίθησιν ἐμποιεῖ, τὴν
 πρὸς τῆς σωτηρίας ὑποχέ-
 σης τῆς ἡμετέρας καρδίας
 20 ἐνσημαίνον.

Δ. 21 Τί ἡμῖν 22 ὄφε-
 λ' ἔκ τῆς πίστεως ἐχέτω, ἢ
 ἢ ἀπὸ τῆς ἐπιχορηγίας.

M. Αὐτὴ ἡμᾶς δικαιοῦ-
 σαι τὸν Θεόν, καὶ διὰ τῆς
 δε τῆς δικαιοσύνης τῆς
 αἰδίου ζωῆς 22 κληρονομίαν
 ἡμῖν πεποιθεῖται.

Δ. Τί ἔν; ἢ δικαιοῦνται
 ἄνθρωποι διὰ τῆς ἀγαθῶν
 ἔργων, 23 ὅταν δι' ὁσότη-
 τ' ὁ βίβ 24 εὐδοκίμειν πα-
 ρὰ τὸν Θεόν 25 πειθαρχοῦν;

M. 26 Εἰ μὲν δὲ δικαιοῦνται
 ἢ εὐρεῖν τινα ἔτι τέλος
 ὄντα, ὥστε 27 πάντῃ παι-
 τως χριστῶ τῶ Θεῷ νόμον
 ζῆν, 29 εὐλόγως γὰρ αὐτῶ δὲ
 καὶ ἀνομάζοιτο αὐτῶ. νῦν
 ὃ ἐπίδη ἔδεν ἄλλο ἢ ἐ-
 μαρτυροῦντες ἔσμεν, καὶ πολ-
 λαχῶς ἐναντίον τῶ Θεῷ
 31 ἰσχυροί, ἀλλὰ καὶ ἡ-
 μᾶς 32 ἀξίωμα τι δεῖ ζῆ-
 τῆν, ἢ παρ' ἑαυτοῖς, ὃ 33
 πρὸς τὸν Θεόν, οὐκ ἐπιδοῦνται
 τῶ Θεῷ ἢ δικαιοῦνται αὐτῶ.

alii Dei creaturæ confi-
 dendum) non potest à se
 ipsa & sua sponte acq-
 scere in Deo: Sed Spiritus
 sanctus nos illuminat, ut
 capaces faciat eorum, quæ
 non aliter comprehensibi-
 lia essent. Præter hæc au-
 tem, firmam in nobis per-
 suasionem efficit, de Saui-
 te promissiones in nostris
 cordibus imprimens.

M. Quæ verò nobis
 (est) utilitas ex hac fide,
 ex quo semel eam adepti
 sumus?

P. Ea nos justificat a-
 pud Deum, & per hanc ju-
 stitiam, æternæ vitæ here-
 ditatem nobis acquirit.

M. Quid ergo? Annon
 justificantur homines bo-
 nis operibus, quum sancti-
 tate vitæ sese probare Deo
 student?

P. Si quis posset ita per-
 fectus reperiri, ut omnino
 ex Dei lege viveret, meritò
 quidem is justus nominari
 posset. Nunc vero, cum
 nihil aliud, quam peccato-
 res simus, & multis mo-
 dis coram Deo rei: alibi
 nos dignitatem oportet
 quærere, quàm in nobis,
 qua induti, conciliari Deo
 possimus.

In Sectionem XVIII.

¹ Εἶδον, syncope pro εἰδῆκός, à nominativo singu-
 lari εἰδῆς pro εἰδῆκός, ab ὄραω, sed tanquam εἰδῆω.
 Clenard. pag. 103. vers. 45. de quo jam supra. ² ἔρη-
 ρηται, præteritum Atticum per reduplicationem dua-
 rum priorum literarum thematis ερ pro communi, ἠρε-
 ρηται. Clen. pag. 144. vers. 9. & 21. ab ἐρείδω, figo,
 firmo, fulcio: ἐρείδωμαι pedem figo, firmor, me sisto.
 facta autem hujusmodi reduplicatione, penultima in
 cæteris quidem verbis corripitur. Clen. ibid. pag. 144.
 vers. 14. Sed hoc verbum excipitur in præterito ἐρήρηται,
 ne, si diceremus ex regula ἐρήρηται, videretur esse de-
 ductum ab ἐρίζω contendo. Clen. ibid. pag. 144. vers.
 21. ³ βέβηκα ἰνὶ à βάλω sed tanquam βάλω, incedo,
 abeo: Verum, quod jam supra monui, ut πέφυκα ha-
 bet quiddam peculiare à suo themate φύω (uti constat
 ex iis, quæ antè dicta sunt) sic βέβηκα, pro situs & fi-
 xus sum, Budæus pag. 94. & 95. fundatus & firmatus
 sum, basim habeo. hinc βέβηκός firmus & constans, &
 τὸ βέβηκός firmitas, securitas, ἢ βεβαίότης, σερεότης,
 ἀσφάλεια. ⁴ κομιδῆ, ut κομιδῆ datus adverbialis (à
 κομιδῆ cura, curatio) id est, λίαν, σφέδρα, valde,
 σὺν ὀπμεία. Item proflus, omnino, πάνυ, παντε-
 λῶς. ⁵ σαφής, ὁ κ' ἢ, ut ἀληθής, manifestus, perspicuus,
 apertus, δ' ἢ λθ, φανερός. Interdum certus, verus, ut
 σαφής μὲν λθ, id est, πῶς, verus sermo: σαφής πίστις,
 apud Philonem, & hic, certa fides: contra ἀπαφής ob-
 securus, incertus. ⁶ ἀφ' ἑαυτῶν per nos, nostra spon-
 te, ut Budæus interpretatur. ἑαυτῶν autem hic, pri-
 ma est personæ, pro ἡμῶν αὐτῶν, ut satis indicat
 ἐσμὲν. Clenard. pag. 111. vers. 23. ⁷ δῶρον ὄσι est do-
 norum, aut ex donis. Clen. pag. 228. vers. 25. In hac
 autem syntaxi, ut dictum est, sect. 4. subaudiendum
 εἰς μίαν ὄν, pro ratione nominis, ut hic ἔν, quia τὸ
 δῶρον. Id tamen interdum exprimitur, ut sect. 4. ἔν π
 ἑ δῶρων ἡμῖν ὄσι. hic igitur, est unum ex donis,
 vel, est unum donum. ⁸ ἔξαιρετον selectum, eximium,
 singulare, exemptum è numero, peculiare, ab ἐξαιρέω,
 secerno, seligo, deligo tanquam eximium. ⁹ πῆρα, αἰ, ἢ
 expe-

1 εἶδον.

εἰδῆς.

ὄραω.

2 ἐρήρηται.

ἐρείδω.

ἐρείδωμαι.

3 βέβηκα

βάλω.

βεβηκός.

βεβηκός.

βεβαίότης.

4 κομιδῆ.

κομιδῆ.

5 σαφής.

6 ἀφ' ἑαυτῶν.

7 δῶρον ὄσι.

subaudio ἔν.

8 ἔξαιρετον.

ἔξαιρέω.

9 πῆρα.

expe-

πειράομαι.

¹⁰ ἀμαθέσει-
ρθ.

ἀμαθής.

μανθάνω.

διμαθής.

ἀμαθής.

¹¹ παχύτερος.

παχύς.

παχύ.

παχύτερον.

¹² ἀπιστιαν.

ἀπιστος.

ἀπίστω.

πίστις.

¹³ διχατάφο-

ρθ.

καταφέρομαι.

διχαταφορία.

¹⁴ ἴσου.

¹⁵ αὐτοπει-

αίρετος.

πειραίρομαι.

πειραίρεσις.

¹⁶ ἐπαύ-

πάνεσθαι.

¹⁷ δεκτικός.

Nomina in κός.

διδασκτικός.

ηγμονικός.

δεικτικός.

δέχομαι.

¹⁸ καταληπτή.

κατάληπτον.

κατάληψις.

καταλαμβάνω.

¹⁹ πεπίδησις.

experientia. hinc *πειράομαι*, id est, *πειρᾶν λαμβάνω*, experior, periculum facio. ¹⁰ *ἀμαθής* (ab *α*privante & *μανθάνω* disco, sed tanquam *μαθῶ*. Clenard. pag. 203. vers. 27.) qui non didicit, literarum ignarus, rudis, imperitus : contra *διμαθής*. à nominativo neutro *ἀμαθής* fit *ἀμαθέσειρθ* & *ἀμαθέσθ*. Clen. pag. 122. vers. 9. ¹¹ *παχύς*, crassius, metaphoricè dicitur de animo hominis stupidi, hebetis & tardi : à neutro etiam *παχύ* fit *παχύτερον*. Clen. pag. 123. vers. 2. τὸ *παχύτερον*, id est, *παχυτέρας* crassius, pingutori vel crassiori Minerva, rudiùs. ¹² *ἀπιστιαν* ì incredulitas, diffidentia, & aliquando perfidia : (contra *πίστις* ì) hinc *ἀπιστος* & *ἀπίστω*. ¹³ *διχατάφορος* ì *χὴ* ì pronus, propensus, proclivis, *ἐπιρρηπής*, *καταφέρης*, ab *δ* bene, facile, & *κατάφορθ*, idem. & hoc à *καταφέρομαι*, à *κατ* pro *κάτω*, deorsum feror, labor : *ἐνκαταφορία*, ì proclivitas. ¹⁴ *ἴσα* hic redundat, ut sæpius jam dictum est. ¹⁵ *αὐτοπειραίρετος* ; suo ipsius arbitratu, vel sua sponte : ab *αὐτοπειραίρετος* ò *καὶ* ì, libero arbitrio agens, *αὐτοκέλδςθ*, *ἐτελευτήσας*, *αὐτεξέσθ* : ab *αὐτὸς* & *πειραίρομαι*, constituto, mihi certum ac propositum est : unde *πειραίρεσις* ì propositum, consilium. ¹⁶ *ἐπαύπανεσθαι* quali dicas superquiescere : & metaphoricè in re aliqua acquiescere, id est, animi affectum sistere & oblectari, re aliqua contentum esse, *σέρρειν*, *ἠασμενίζειν*, *ἀγαπᾶν*, *ἀρεκείσθαι*, *ἀρέσκεισθαι* : At simpliciter compositum *αὐπάνεσθαι* requiescere. *πένων* à laboribus. ¹⁷ *δεκτικός* *καρὰ*, quali dicas ad capiendum aut percipiendum aptus. nomina enim in κός aptitudinem ad aliquid significant, & gerendi facultatem, ut *διδασκτικός* ad docendum aptus : *ηγμονικός* ad imperandum idoneus, &c. caque omnia acuntur in ultimâ, reguntque genitivum. Clenard. pag. 228. vers. 20. *δεικτικός* autem fit à *δέχομαι* capio, *δέδεγμα*, *ξαι*, κτλ. ¹⁸ *κατάληπθ*, ò *χὴ* ì comprehensibilis, comprehensu facilis, qui comprehendi potest. *κατάληπτον* Ciceroni dicitur comprehensibile, Academicarum quæst. lib. 1. hoc itaque verbum retinui, quia latinum, & græco verbo affine, hinc *κατάληψις* αἰ, ut *πόλις*, eidem Ciceroni cogitationes : à *καταλαμβάνω*, sed tanquam *κατάληψω*, comprehendo, percipio. ¹⁹ *πεπίδησις* *ἐμψοιεί* persuasionem

honem aut fiduciam indit, inserit, immittit, Ingenerat
 efficit in &c. πειποιήσις enim persuasio cum animi con-
 fessione, confidentia, fiducia, *πειποιδία*; item *ἐλπὶς*, *πειποιδία*.
πεισοδικία, Helychio. fit à *πειπιθέω* confido: & hoc *πειποιδέω*.
 à *πειποιδα*, præterito medio *πίδομαι* persuadeor, *πειδομαι*.
 pareo. Glen. pag. 194. vers. 42. & 45. Item pag. 195.
 vers. 1, 2. & 10. ubi docet novum aliquod verbi thema
 fieri à præterito medio. ²⁰ *ἐνσημαινόμενον*, *ἐναπο-* ²⁰ *ἐνσημαι-*
νόμενον, *ἐγγαροῦν*, *ὀπισθερχίζον*, obsignans, imprī- *νόμενον*.
 mens: supra sect. 14. extrema. ²¹ *τί ὃ ἡμῖν ὄφελθ* ²¹ *τί ὃ*.
 (ὄθι subaudio) quæ autem nobis est utilitas, *ἐκ* ²² *ὄφελθ*.
ἔχειν πίσιν dicas ex habendo fidem, ut nos, d' *αἰοῖν* la-
σοῖ: vel ex eo quod fidem habemus: id est, quænam
 nobis est, vel nascitur ex hac fide utilitas? ²² *ὄφελθ* ²² *ὄφελθ*.
πὶ, ut *πείχθ*, utilitas, usus, *χρεία*, *ὠφέλεια*, ab
ὀφέλλω juvo, profum *ὠφέλλω*. ²³ *κληρονομία* hæreditas: *ὠφέλλω*.
κληρονομήθ hæres, cui sorte aliquid obrigit: à ²³ *κληρονο-*
κληθ ὁ sors, & *νόμθ* lex. ²⁴ *ἐδοκίμειν* sermone *μῖαν*.
 hominum celebrari, bene audiri, in existimatione *κληρονομήθ*.
 esse, splendorem assequutum esse, Cicero. *ἐδοκίμειν* ²⁴ *ἐδοκίμειν*.
παρὰ βασιλεῖ, Herodotus, apud regem bene au- *ἐυδοκίμθ*.
 dire, se regi probare, ut hic verto. hinc *ἐυδοκίμθ* *ἐυδοκίμθ*.
 probatus & laudatus ab hominibus, celebrer, insignis, *ἐυδοκίμθ*.
 spectatus: & *ἐυδοκίμθ* ἢ gloriæ adeptio, cele- *ἐυδοκίμθ*.
 bratio. ²⁵ *ὅταν* *συνδύωσιν*, idem quod *ὅτε* *συνδύωσιν* *ἐυδοκίμθ*.
 illud cum subjunctivo, hoc cum indicativo, id est, *ἐυδοκίμθ*.
ὅτι *συνδύωσιν* *ἔχουσιν*. ut infra in precibus, quum stu- *ἐυδοκίμθ*.
 dent se probare, quum dant operam ut se probent. *ἐυδοκίμθ*.
²⁶ *εἰ μὲν* *δυνατὸν* *ἴδω* *εὐρεῖν* *τινά*, &c. id est, ad verbum, *ἐυδοκίμθ*.
 factas, possibile vel facile quidem esset reperire, si fieri *ἐυδοκίμθ*.
 posset, ut reperiremus, si reperire possemus quempiam, *ἐυδοκίμθ*.
 vel si quis reperiri posset. ²⁷ *ἴδω*] In *πὸ* *ἴδω* videretur *ἐυδοκίμθ*.
 subaudiendum *αὐ*, ut indicativus subjunctivi vim ha- *ἐυδοκίμθ*.
 beat: & *δυνατὸν* *ἔστι*, id est, *ἐνδ' ἔχει*, *ἐγγαροῦν*, *ἔστι*, *ἐυδοκίμθ*.
ὅτι *πὲρ* *ἡμῖν* *ἔστι*, ut infra sect. 19. ²⁸ *πάντη* *πάντως* *ἐυδοκίμθ*.
 quoquo versus, usquequaque, modis omnibus, om-
 nino, penitus, prorsus, repetita affirmatione. Contra *ἐυδοκίμθ*.
ἑδαιμῶν, *ἑδαμῶν* nullo prorsus pacto, nusquam, nullo *ἐυδοκίμθ*.
 modo, negatione altera vacante Atticè, Bud. pag. 939. *ἐυδοκίμθ*.
²⁹ *ἄλλοθως*, id est *εἰκότως*, *δικαίως*, jure, merito, ratione, *ἐυδοκίμθ*.
 consentaneè. ³⁰ *ἐναντίον*, id est, *ἐνάπαιον*, *ἐν ὄψει* coram, *ἐυδοκίμθ*.
 in conspectu, adversus, *ἐναντίθ* contrarius, supra. *ἐυδοκίμθ*.
 Sic

20 ἐνσημαι-
 νόμενον.
 21 τί ὃ.
 22 ὄφελθ.
 ὠφέλθ.
 ὠφέλλω.
 23 κληρονο-
 μίαν.
 κληρονομήθ.
 24 ἐυδοκίμθ.
 ἐυδοκίμθ.
 ἐυδοκίμθ.
 25 ὅταν.
 cum subjuncti-
 νο ὅτι cum in-
 dicativo.
 26 εἰ μὲν &c.
 27 ἴδω.
 28 πάντῃ.
 29 εὐλόθως.
 30 ἐναντίον.
 ἐναντίθ.

- 31 *καὶ οὕτως*. Sic autem loquitur etiam infra, sect. 20. 31 *καὶ οὕτως*, ἐνοχῶ, καὶ οὕτως, sect. 8. reddendæ rationi obnoxius, reus, supra. 32 *ἀξίωμα τι*. dignitatem quandam vel aliquam. Sed *τι* videtur hic redundare, Atticè, ut & *τις* aliquando. Budæus pag. 62. & 63. Itaque ego id non expressi, ut planè *πληρωματικὸν καὶ παρελκόν*, venustatisque ergò duntaxat additum. 33 *ὁ περὶ δέμοι*, id est, *περιβαλόμενοι*. 2. Aorist. medius *περὶ δέμοι*. Clenard. pag. 97. vers. 24. *ὁ* autem respicit *ἀξίωμα* quod præcedit. Adde quod hoc verbum significatione etiam passiva accusativum rei habet: Herodianus, *περὶ δέμοι τὸ διαδήμα*, circumposito vel imposito sibi diademate, vel cum sibi diadema circumposuisset: Et Xenophon *περὶ μὲν σπείρον*, qui torquem collo suo circumdedit; torquatus. 34 *διωαίμεθα* ut *ισαίμεθα*. Clenard. pag. 95. vers. 7.

SECTIO XIX.

Δ. Πότερον ἢ ἕως ἐκφραλίσει ὁ Θεὸς τὰ ἡμέτερα ἔργα, καὶ ἐδενός ἀξία λογιζέται, ὥστε μηδὲν αὐτὰ συμβάλλεσθαι πρὸς τὸ ἰλεῶν καὶ εὐμενῆ αὐτῶν ἡμῶν καταστῆσαι;

M. Πρῶτον μὲν ἀπρόσπτεν πεφυκένον ἔργα, κακὰ ἔστι πάντα, διὸ καὶ ἀρέσκειν αὐτῶν οὐ δύναται, ἀλλ' ὡς αὐτῶν ἐποδοκιμάζει.

Δ. Λέγεις οὐκ ἡμᾶς, πρὶν ἀναγεννηθῆναι καὶ ἀνακατιθῆναι πρὸ τοῦ Θεοῦ πνεύματι, ἐδὲν ἄλλο ἢ ἀμαρτανῶν διώαμεθα, ὡς πρ

M. Utrum verò sic contemnit Deus nostra opera, & nihilo æstimat, ut nihil ea conferant ad misericordem & benevolùm ipsam nobis efficiendum?

P. Primum quidem, quæ facere naturâ solemus opera, mala sunt omnia, ideoque placere ipsi non possunt, sed ab eo rejiciuntur.

M. Dicis ergò nos, priusquam regenerati & reformati fuerimus Dei Spiritu, nihil aliud quam peccare posse: quemadmodum

διὰ τὰ ῥαυτὰ τῶν δένδρων
πᾶσα ἀνάγκη συναρτῶν
καρπὸς οὖν.

M. Μάξιμα. τοῖς ἰδ
μετέροις ἔργοις εἰ καὶ ἰο
εὐσεβῶν τις ἀγαθότης
φρίκται, κακὰ δεῖν ὁμῶς,
ἀπε δεῖ τῆ καρδίας ἡμῶν
κακῆς ἕσης, καὶ μάλιστα ὁ
θεὸς ἔξετάζει.

Δ. Ἐκ τούτου δεῖ ἡμῶν συνεί
ρησι, ὅτι ἔχον ὄν τε ἡμῶν
δεῖ διὰ τῶν ἰδίων ἔρ
γων ἀξίας προσάγειν τῶ
θεῷ ἐς τὸ κρεῖνον εὐ ποι
εῖν ἡμᾶς. πάν ὅ τω ἰαν
τίον, ὅτι πᾶσι οἷς ποιῶ
μεν, αὐτῶν ἰο παρεξωίωμεν
καὶ τῶν παρ' αὐτῶν κατακείσθω
ἐκκαλέμεθα.

M. Πάνυ μὲν ἔν. διὰ καὶ
λέγει ὅτι ἡκιστα πρὸς τὰ
ἡμέτερα ἔργα ἀφορῶν, μό
νον ὅ τῶν ἰο συγγνώ
μων καὶ ἰο πανάγαθῶν ἰο
πεφυκέναι, ἡμᾶς διὰ τῶ
ἰοσῶν Χριστὸν φιλεῖ, καὶ
τῶν αὐτῶν δικαιοσύνην ἡμῶν
ἰο ἀνατιθεῖς, τὰ ἡμέτερα
ἰο ἁμαρτήματα ἡμῶν ἀφίση.

Δ. Πῶς οὖν ἡμᾶς τῆ
πίσει δικαιοσύνης λέγεις;

M. Ὅτι διὰ τῶν ἰο πε
ποιθέναι, καὶ ἐλπίδας ἔχειν
ἐπὶ τῶ ἔν τῶ εὐαγγελίῳ
ἐπαγγελίας, ταύτῃ πως
τῶ δικαιοσύνην ἰο κα
τακτόμεθα.

Δ. Νομίζεις οὖν, ὅτι
ἰο ὁ θεὸς ἡμῶν διὰ

modum putres arbores ne
cesse omnino est putres
fructus edere.

P. Maximé. Nostriis
enim operibus etiamfi
speciosa quædam boni
tas circumdata sit, mala
sunt tamen, nimirum
quia cor nostrum malum
est, quod præcipue Deus
examinat.

M. Ex hoc igitur col
ligis, non posse nos ullâ
nostrorum operum di
gnitate ac meritis addu
cere Deum ad benefaci
endum nobis : Sed pror
sus contrâ, omnibus quæ
facimus, eum ad iram ex
acuere & ejus condem
nationem provocare.

P. Prorsus certè qui
dem. Itaque dico (eum)
minimè ad nostra opera
respicientem, solum ve
Tit. 3.
rò, quia misericors &
optimus suâ naturâ sit,
nos propter Jesum Chri
stum amare, atque illius
justitiam nobis imputan
tem, nostra peccata nobis
remittere.

M. Quomodo igitur
nos fide justificari dicis?

P. Quia, dum confidi
mus, & spes habemus in
Evangelii promissis ; hanc
quodammodo justitiam
acquirimus.

M. Existimas igitur,
quemadmodum Deus no
bis

τοῦ εὐαγγελίου πάντῳ bis per Evangelium
 προσφέρει, ἔγω καὶ 19 eam offert, sic etiam ob-
 προσενεχθεῖσιν, διὰ τὴν latam, per fidem nos re-
 πίσεως ἡμᾶς ἀποδέχασθαι ciperet oportere.

M. Nai.

P. Etiam.

In Sectionem XIX.

1 ἐφραυλίζω.

1 Εφραυλίζει elevat. extenuat, vilia habet, Sallust.
 autem vilia reputat, contemnit, ταπεινοί, ἔξουθενή,
 πρὸς φάλλον ἠγείται. Synes. φάυλα καὶ μικροὶ φάτ-
 τει, Demosthenes. φαυλίζω enim (τῆ ἐν αὐγυστε
 significationem) pro vili habeo, parvi facio, nihil aesti-
 mo, pro nihilo ducō, elevō, contemno, ἀ φάυλθ vilis,
 parvi aut nullius pretii, humilis, frivolus, contemptus,
 κατωφρονέωθ; contra, ἀφ᾽ ἑσῆς τιμῆς ἀξίθ, Plato.
 καὶ ἕθενος ἀξία λογιζέθ.) Interpretatio est verbi, quasi
 dicas nullo, aut nulla de re digna reputat, vel cenlet, id
 est, pro nihilo ducit, πρὶ ἕθενος ποιεῖται, nihili facit:
 eodem sensu cum superiori. contra πρὶ πλείστου, aut,
 ἀπὸ πάντων ποιεῖται maximi facit, maximi mo-
 menti aestimat. 2 συμβάλλεσθαι, συμφέρειν, ὄνασθαι,
 ἀφελεῖν, ut sect. 14. supra. 3 ἴλασθ (ut ἔντας. Cle-
 pag. 17. vers. 30.) propitius, ab ἴλαος à quo fit, ut λέων
 ex λαός populus. Cle. pag. 129. v. 25. proprie dicitur
 de Deo (quonquam Plautus dixit etiam, propitios
 parentes.) ὁ πρὸς θυμθ ἐποπτεύειν τῶν δεομένων, qui
 rogantes libenter videt. hominibus etiam tribuitur,
 pro facilis, benignus, clemens. fit ab ἰλάσθαι, sed
 tanquam ἰλάω propitius sum, item propitium facio,
 propitio, as: quasi ἴεμαι λάειν, id est, ἐφίεμαι, καὶ ὄρω
 ἐπιβλέπειν cupio videre aut intueri, quoniam ii qui
 propitii sunt, eos libenter vident, qui precibus aliquid
 petendum accedunt. 4 εὐμενής ὁ καὶ ἡ, idem quod εὐφρῆς,
 φιλικός. (μένθ enim τὸς, non solum robur, sed etiam
 animus, νῆς) cujus animus bene erga aliquem affectus
 est. benevolus amicus. Contra, δυσμενής, hinc εὐ-
 μένεια benevolentia, εὐνοια. 5 εὐμένειω, ὦ, sum be-
 nevolus. At εὐμενίζω benevolum facio, concilio. 6 καθ-
 ἴσημι hic, efficio, reddo, ἀσφραζομαι, ἀπαρθένημι
 κατὰ

φαυλίζω.

φάυλθ.

ἕθενος ἀξίον.
 καὶ ἕθενος ἀξία
 λογιζέσθαι
 ἴμυλια.

2 συμβάλλεσθαι.

3 ἴλασθ.

ἴλαθ.
 λέων, ex λαός.

ἰλάσθω.

4 εὐμενῆ.

μένθ.

δυσμενής.

εὐμένεια.

εὐμενέω.

εὐμενίζω.

5 καθίστημι.

καθίστημι.

καταστήσαι. Aor. 1. infinitivi. pendet à *πρὸς τὸ* ut sit *πρὸς τὸ καταστήσαι* ad efficiendum. Jam verò diximus infinitivum sumi pro gerundiis, addita præpositione & articulo. Clenard. pag. 59. vers. 20. *ἰσχυροὺς φησὶν*, id est, *τῇ ἰσχύϊ φύσει εἰώδαμεν*, naturā nostrā solemus, aut simpliciter solemus, *φιλοῦμεν* supra. *ἀρέσκειν*, id est, *ἀρέσθαι φαίνεσθαι* grata videri, *καταθύμια εἶναι*, placere, grata esse, ut mox lect. 20. *τὰ κεραισμένα τῷ θεῷ πράττειν*, grata Deo facere. *ἀρέσω* autem *ἀρέσω*, non mutatā penultimā, tanquam ab *ἀρέω*, Clenard. pag. 90. vers. 36. & pag. 155. vers. 14. & pag. 177. vers. 3. & pag. 178. vers. 12. *ἀρέσκον πνί* & *τινά* alicui placere, alicui se probare. unde *ἀρέσον*, id est, *ψήφισμα, δόγμα*, placitum & decretum, nos vulgò *arrestum*, quod dicendum potius fuit *arctum*. Budæus de hoc verbo pag. 729. & sequente. *ἀποδοκιμάζω*, *ἀδεπῶ*, *ἀπογινώσκω*, *ἀποκρίνω*, *ἐκτρέπομαι*, quali dicas reprobo (nam docti contendunt legentem apud Ciceronem Academ. 4. re probavit, non conjunctim, reprobatum) improbo, rejicio, repudio. *οὐκ ἀδέπῳ* *ἀένδρων*, pro *ἀένδρα*, ut sapius jam monuimus, nec amplius repetemus in re satis nota Clenard. pag. 228. vers. 23. *οὐκ ἀδέπῳ* autem putris, putridus, carie vitiatus, verultate putidus seu marcidus: sit ex coriis 2. *ἐπαπὼν*. Clenard. pag. 54. vers. 27. *ἐπιπῶ* putrefacio, ῥ interpolito: ut in *ἐπιπῶν* à *ἐπιπῶ*, innitor: & *πλήκῳ* à *πλήγω* percutio. *οὐκ ἐπιπῶ*, &c. quali dicas, etiamli operibus nostris speciosa quædam, vel honesti speciem præferens bonitas circumposita sit, aut circumjaceat, pro, etsi opera nostra speciosam quandam bonitatem præ se ferant. *διπρῶπῳ* proprie, qui hilari & læto vultu est, (contra *σκυθρωπός*.) Item speciosus, honesti speciem præferens, ut hic, *ἀγαθότης διπρῶπῳ* speciosa bonitas, qualis est eorum, qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt, qui vultu, habitu, gestu, & oratione pietatem, justitiam, mansuetudinem & alias ejusmodi virtutes præ se gerunt, à quibus absunt longissime. Ut autem hic *ἀγαθότης διπρῶπῳ*, sic apud Demosthenem *λόγῳ*, & *ἀγῶνι* *διπρῶπῳ* dicitur, id est, *πιθανῆ καὶ διπρῶπῳ*, probabilis oratio, speciosa caussa, ab *εὐ* & *πρῶπῳ*.

Infinitivus pro gerundio.

ἰσχυροὺς φησὶν.

ἀρέσκον.

ἀρέσκω.

ἀρέσος.

ἀποδοκιμάζω.

οὐκ ἀδέπῳ.

οὐκ ἀδέπῳ.

οὐκ ἐπιπῶν.

οὐκ ἐπιπῶν.

διπρῶπῳ.

σκυθρωπός.

διπρῶπῳ.

11 σινάγεις.
σινάγω.
σινάγωγῃ.

12 παροξύνω-
μεν.
παροξύνω.
ὀξύς.

13 τῷ περ-
υέναι.
Nominativus
praecedit infini-
tium.

14 συγγνώμων.

15 πανάγαθος.

16 ἀνατιθείς.

17 πειποιθῆναι
&c.

18 χετακτώ-
μεθα

χρητιόμαί.

19 προσενε-
χθεῖσιν.

προσέρω.

σωπὼν, facies, persona, externa species, quae vulgò dicitur apparentia, larva. 11 σινάγω congrego (unde supra lect. 16. σινάγωγῃ & ἐκκλησίᾳ conpulantur) tum colligo, ut σινάγητιν τὸ κεφάλαιον summam colligere. σινάγειν εἰς ἄν in unum colligere. Item concludo, ratiocinor, quod & colligo dicitur, ut hic; συμφράνω, ut συλλογίζομαι, infra sectione 20. 12 παροξύνω idem quod παροξύνω, & ἐξοξύνω infra in precibus, exacuo, instigo, incito, inflammo, ad iram concito, irā accendo: fit ab ὀξύς, ἴσα, ὕ. Clen. pag. 119. vers. 3. acutus, acer, vehemens: item προὐξύθιμος iracundus, ὀργίλθ (nobis, un orgueilleux) ad iram praiceps, seu praiceps animi, qui levi de causa, vehementi irā accenditur, τῷ παρ αὐτῆ. ὁδῶ iustum genitivo interdum omittitur in interpretatione: quomodo apud Isocr. αἱ παρ' ἐκείνων δεήσεις illorum preces. & Xenoph. ἡ παρ' ἐπέων εὐνοία, horum benevolentia. Ita hic, τῷ παρ' αὐτῆ κατάκεισιν, illius condemnationem: quasi scriptum esset, ἡ αὐτῆ κατάκεισιν. 13 τῷ περυέναι, quod naturā suā sit, quasi dicas suā naturā essendo, ut supra docui, τῷ ἀρ' ἑαυτῆ ἴδ' ἢ ὑπόδεξην. Huic autem infinitivo praecedit nominativus, tum quod refertur ad ἀφορῶν & φιλέτιμ quod infinitivus non tam accusativum habet, quam nominativum. Clenard. pag. 231. vers. 10. 14 Ceterum ὁ συγγνώμων περυέναι ἄν uno verbo συγγνωμονικός, ad misericordiam naturā propensus. 15 πανάγαθθ quasi dicas omnibonus, id est, plene ac perfecte bonus, seu optimus. 16 ἀνατιθείς, προστιθείς, προσολογίζομαιθ, impurans, assignans, attribuens. 17 πειποιθῆναι ἢ ἐλπίδας ἔχειν, confidere, seu fiduciam collocare & spem habere in, non dissimili sensu infra in precibus, ἐλπίδας πάσας ἀπαρτῶν ἐκ, &c. 18 χετακτώμεθα (ἢ χετακτώμαί, ut βοῶμαι. Clen. pag. 82. vers. 28.) id est, χετακτώμεθα acquirimus, ut loquitur sectione 18. & 5. 19 προσενεχθεῖσιν, ἴσα, ἴσ, ut πρῶθεις. Clenard. pag. 70. vers. 33. ἢ προσέρω, sed tanquam προσέρω. Clen. pag. 217. vers. 13.

SECTIO XX.

Δ. Ἐπειδὴ ὁ ἀπαξ ὁ Θεὸς
 ἡμῶν φιλικῶς κατέ-
 ἔβητο, ὅσα, καὶ τὸ ἀγία
 πνεῦμα ὁ ἀγάθοι
 ἀποδοῦναι, ἀρ' ἐκ ἐκείνου
 ἀρέσκει;

Μ. Πάνυ μ' ἔν, καὶ ὁ-
 σον γὰρ ἀποδοχῆς καὶ αὐτῶ
 ἀξιοῦται, καὶ τοῖς ἐκ ἀξία
 ταῦτης καὶ ἀρχοντα.

Δ. Πῶς τὸ τοῦ Θεοῦ; ἐκ
 ἀποδοχῆς ἀξία ὁ δὲ ἐπι-
 ῆν ἔστιν, ἀτε δὲ ἀπὸ τῆ
 ἀγία πνεύματος ὁ ἀποδο-
 ρῶντα;

Μ. Οὐδαμῶς. αἰ γὰρ
 τίνα ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας
 τῆς ἡμετέρας σαρκὸς
 μολυσμῶν ἔλκει.

Δ. Τίς ἔν ὁ μηχανὴ τῆ
 καὶ χειρομένα τῶ Θεῷ
 ἀπάτη;

Μ. Ἐὰν μετὰ πίστεως
 τὰ ἡμῶν ἔργα ἀπάτηται,
 ἴσ' ἔστιν, ἐὰν ὁ ἐκείνου
 πῶν πεπρωμένῳ ἔσ', ὅτι
 ὁ Θεὸς ἐκ ἀκριβοδύκτος,
 ὁ δὲ ἀποτομῶ ἐν τῇ
 ἐκείνων ἔξετάσῃ ἔσται,
 ἀλλὰ τὸ ἐνδεὲς καὶ ἀτε-
 λές τῶ ἡμετέρων ἔργων
 τῇ τῶ Χριστοῦ τελειότητι
 ἰσ' ἀποπληρῶν, καὶ τῶ πᾶν
 ὄσων ἐν ἐκείνους ἀκαθαρ-
 τον τῇ ἐκείνου καθαρότητι
 13 περικαλύψων 16 ἐν

Μ. Postquam verò se-
 mel Deus nos a-
 manter complexus est;
 quæcunque Sancto Spi-
 ritu ducti agimus, annon
 illi grata & accepta sunt?

P. Omnino sanè, qua-
 tenus quidem approbatio-
 ne ab eo dignantur, etsi
 haud digna eà sint.

Μ. Quomodo hoc di-
 cis? nonne approbatione
 digna per se ipsa sunt,
 quippe à Spiritu Sancto
 emanantia.

P. Nullo modo. Sem-
 per enim aliquid ex im-
 puritate nostræ carnis in-
 quinamentum trahunt.

Μ. Quænam (est) igitur
 ratio, quæ grata sint
 Deo, faciendi?

P. Si cum fide, nostra
 opera fiant, hoc est, si is
 qui illa facit, persuasus
 sit, Deum non acrem ju-
 dicem, nec severum in il-
 lorum inquisitione fore,
 sed quod in operibus no-
 stris deficit & imperfe-
 ctum est, Christi perfe-
 ctione implementem; &
 quicquid in illis impurum
 est, illius puritate regen-

τῶν τελείων αὐτὰ 17
ποιήσεται.

Δ. Ἄρα ἐν ἐμῇ ᾧ
εἰρημένων συλλογισμῶν
ἔστιν, ὅτι ὁ Χριστιανὸς τοῖς
ἑαυτοῦ ἔργοις δικαιοῦται, 18
μὴ τὸ ἅπλοσ Θεὸς κλη-
θῆναι, ἢ ὅτι ἡ κρείων ἀξία
τῆ Θεοῦ ἀγαπῶν περιποι-
εῖται αὐτῶν, 19 ἢς ὡρακο-
λέδημα τὸ σωτηρίας τυγ-
χάνῃ;

Psal. 143.

Μ. Οὐ δῆτα. τὸναν-
τίον γὰρ γέγραπται, ὅτι ἕδεις
ᾧ ἀνθρώπων ἐναντίον
αὐτῶ δικαιοῦσεται. διὸ καὶ
20 ὡραϊτέιδαι δεῖ τὸ ἐ-
κείνον ᾧ βεβιωμένων τὰς
21 ἀδύνας 22 εἰσωραῖτε-
δαί ἡμῶν.

Δ. Ἀλλ' ὅμως τὰ ἀγα-
θα ᾧ πᾶν ἔργα 23 ἀνω-
σεῖ ἢ αὐτοῖς ἐῖ) ἐχ' ἡγησο-
μαθα.

Μ. Οὐδαμῶς. εἰ γὰρ
μαίην ὁ Θεὸς μισθὸν τοῖς
ταῦτα ποιήσασιν, εἰ μόνον
ἐν τῷ παρόντι, ἀλλὰ καὶ
24 ἐν τῷ 25 μὴ τούτου βίῳ
ἀποδώσῃ ἐπέελο. ἀλλ'
ἔστ' ὁ μισθός, δώσῃ ὅστιν
αὐτῶν, 26 τ' αὐτῶ ἀγαπῶν,
δοιοῖ 27 πηγῆς ἀπορρέων.
ἑρῶτον γὰρ 28 ἡμῶν παίδας
ποιεῖται, εἰ ταῦτα ἡμετε-
ρα πημιελήματα 29 εἰς-
αλείψας, ὡσπερ εἰ ληθῆ
ὡραῖναι αὐτὰ βελο-
μῶν, τὰ ἀφ' ἡμῶν ἀποδο-
χῆς ἀξιοί.

Δ. Τί δ' ἢ ἡ δικαιοσύνη

tem, in loco perfectorum
ipsa habiturum.

M. An igitur ex iis,
quæ dicta sunt, collige-
re licet, Christianum
hominem suis ipsis o-
peribus justificari, post-
quam à Deo vocatus est:
aut illorum dignitatem,
Dei amorem acquirere
ipsi, cujus (sit) conse-
quens, salutem assequi?

P. Non sanè. E con-
trario enim scriptum est,
nullum hominem coram
ipso justificatum iri: at-
que ideo deprecari oportet,
ne is eorum, quæ in vita
admissa sunt, rationem
exigat à nobis.

M. Veruntamen bo-
na fidelium opera inutilia
ipsis esse non exultimabi-
mus.

P. Nequaquam. Non
enim frustra Deus mer-
cedem illis, qui ea fecer-
int, non solum in præ-
senti, sed in futurâ etiam
vitâ (se) persolucurum pro-
misit. Verùm hæc mer-
ces, donum est ipsius, ex
ejus charitate veluti fonte
promanans. Primum e-
nim nos filios sibi ad-
optat: deinde verò no-
stris peccatis deletis, qua-
si oblivioni tradere ea
volens, quæ ex nobis
prodeunt, approbatione
dignatur.

M. Quid? justitia hæc

de

αὐτῆ περὶ ἧς ὁ λόγος, ἡμῶν ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἢ τοῦ 30 χωρίζεσθαι διώσται, ὥστε κτείνον, ὃ ἔνεστιν αὐτῆ, 31 ὁμοίον τέτοιον εἶναι;

M. Ἡμεῖς γὰρ ἐπειδὴ ἡμεῖς δεχόμεθα διὰ πίστεως τὸ Χριστόν, οἷον ἡμῶν ἐαυτὸν προσφέρει, αὐτὸς δὲ μόνον τὸ θανάτου 32 ἀπομάχεται ἡμᾶς, καὶ τὸ Θεῷ πατρὶ καταλλάσσει, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ἀναγγήσων διὰ τὸ πνεῦμα 33 αὐτῆ, καὶ εἰς ἕνα ἄγιον 34 ἀνασπασθῆναι πάντα σωμάτων ἀνάγκη, ἵνα μὴ τὸ Χριστόν αὐτὸ ἀπὸ ἐαυτοῦ 35 ἀποσπασθῆναι.

Δ. Ἐκ τούτων ἔν 36 καταμαθεῖν ὅτι, ὅτι ἡ πίστις 37 ἡμῶν καλῶν ἔργων ὅτι, ὅτι ὁ αὐτὸ ἀμείψαν ἐκείνων ἡμῶν ἐμποιεῖ, ὅτι 38 πολλὰ δεῖ.

M. Καθὼς γὰρ εἴρηκας, διὸ καὶ πάντα ἢ τὸ εὐαγγέλιον 39 διδάχῃ διὰ τούτοις περὶ χεῖρας, πίστεως καὶ μετάνοιας.

de qua sermo (est,) num à bonis operibus ita separari potest, ut ille, cui hæc inest, expers horum sit?

P. Minimè quidem. Cum enim recipiamus per fidem Christum, qualem nobis seipsum offert; ipse verò non solum (se) à morte liberaturum nos, & Deo patri reconciliaturum, sed etiam nos regeneraturum per Spiritum suam, & in quandam sanctam renovaturum vitam polliceatur: hæc connecti necesse est, ut ne Christum ipsum à se ipso abstrahamus.

M. Ex his igitur discere licet, fidem, radicem bonorum operum esse, non autem neglectioem illorum in nobis efficere: multum, inquam, abest, ut ita sit.

P. Pulchrè quidem dixisti: ac proinde, omnis Evangelii doctrina duobus hisce continetur, fide, & pœnitentia.

In Sectionem XX.

1 Κατὰ Νέξατο προσελέξατο recepit, id est, amplexus est (ob το φιλικῶς adjunctum) ἡσπάσατο, (ab ἀσπάζομαι) πεισιπύξατο (ἀ πεισιπύσσομαι) ἐνηγκαλίστατο (ab ἐναγκαλιζομαι.) 2 ἀποδοχῆς ἀξιῶται approbatione dignantur,

1 κατὰδέξατο. 2 ἀποδοχῆς.

- 3 δὲ αὐτῶν.
 4 ἀπορρέοντα.
 ἀπύρρευ.
 ῥέω.
 ῥέσμα & ῥοή.
 κατάρρηθ.
 5 ἀκαθαρσίας
 καθαρότης.
 καθάρω.
 6 μολυσμῶν.
 μολύω.
 μίανω.
 μολυσμός.
 μολύσμα.
 7 ἔλκω.
 ἔλκω.
 8 τίς μηχανή.

- 9 κεχαρισμέ-
 να.
 χαρίζομαι.
 κεχαρισμένος
 κεχαρισμένος
 10 ἀκριβοδί-
 καιθ.
 ἐπιεικής.
 ἀκριβοδί-
 κων.
 ἐπιείκεια.
 11 ἀπότηρ.
 ἀποτομία.

dignantur, id est, digna censentur, habentur, vel repu-
 tantur : sic supra sect. 2. ἀποδοχῆς ἡξιώθη. δὲ αὐτῶν
 per se, ut sect. 18. ἀφ' αὐτῆς, quod dicitur etiam κατ'
 αὐτῶν. 4 ἀπορρέοντα, defluentia, emanantia, metapho-
 ricæ, quæ emanant, id est, proficiuntur. ἀπύρρευ, ἀπύ-
 ρρω ἀπύρρευκα, ἀπύρρευμαι, ab ἀπο & ῥέω, sed tan-
 quam ῥέω fluo, unde, ῥέσμα τὸ & ῥοή fluxus (& com-
 posite κατάρρηθ, à κατ' pro κατω) de fluvio : Nos vul-
 γῶ, ὑπὲρθε, ὑπὲρθε. 5 ἀκαθαρσίας ἢ, & καθάρω-
 τος, contraria sunt, ἀκαθάρω purgo. 6 μολυσμῶν ἀ
 μολύω, μεμόλυκα, μεμόλυμαι, & Atticæ μεμόλυ-
 μαί. Ctenardus pag. 152. veniculo primo. idem quod
 μίανω, polluo, inquino : unde μολυσμός, & μολύσμα,
 id est, μίασμα, τὸ. ἔλκω, ἔλξω, ἔλκω, τὸ αὐτο, attraho,
 ἔλκω. assumit pro augmento, non n. Ctenard. p. 139.
 vers. 16. τίς μηχανή (subaudio ὅτι) quæ ratio, tā-
 cultas, modus ? nos vulgῶ quel moyen y a il : quomodo
 hic verto Græcis quam proximè, meo more, Quænam
 (est) igitur ratio, quæ grata sint Deo, faciendi ? aut si
 navis, quænam (est) igitur grata Deo faciendi ratio ?
 Id quod si cui etiam durum videtur, dicam, quanam,
 igitur ratione grata Deo (opera) faciemus ? qui aut
 quomodo fieri poterit, ut grata (opera) Deo faciamus ?
 ut nostra (opera) Deo grata sint, placeant, vel probentur ?
 vel ut Budæus, fierine igitur quoquo pacto potest,
 ut, &c. pag. 936. Sic autem infra etiam inquit, in
 interrogationibus post Catechismum, τίς ἔν σοι μη-
 χανὴ τὸ σῶζεσθαι ? Vide quoque supra sectione primâ
 in voce ἀμυχανία. 9 τὰ κεχαρισμένα, ἀρετὰ grata,
 participium præteritum τὸ χαρίζομαι, κεχαρισμένθ,
 qui rem gratiam fecit, gratificatus, qui beneficium ali-
 quod contulit. sæpe ponitur pro nomine, ut Latinis,
 acceptus & placitus, id est, gratus, ut hic, unde κεχα-
 ρισμένος gratè, jucundè, πρὸς χάριν ad gratiam aut
 voluptatem. 10 ἀκριβοδίκαιθ (ab ἀκριβὴς supra &
 δίκη jus) summo jure agens vel utens, severus & acer
 iudex, qui de summo jure nihil remittit. contra ἐπιει-
 κής, humanus, qui æquitate utitur, aut qui ex æquo bo-
 nòque agit. hinc τὸ ἀκριβοδίκαμον summum jus : vul-
 γῶ, jus strictum, aut rigor juris : contra ἐπιείκεια ἢ
 sequitas. 11 ἀπότηρ, abscessus, abruptus : metapho-
 ricè durus, severus, rigidus, inexorabilis : unde ἀποτο-
 μία

μία ἢ ἀβείβητο ἰσχυρία : Item severitas nimia, quā res nimis ad vivum resecatur, infra lect. 24. & 42. ἄποτομία χηΐδα. 12 τὸ ἐνδεὲς καὶ ἀτελές, concretum pro abstracto, id est, τὸ ἐνδεῖαν καὶ ἀτελείαν τῶν ἡμετέρων ἔργων defectum, & ut ita dicam, imperfectionem nostrorum operum; quod deest & imperfectum est in operibus nostris. ἐνδεῖν enim, deest, deficit, opus est, ἐνδεῶν deficior, opus habeo. ἐνδεής indigus, inferior, res etiam dicitur ἐνδεής, quæ non sufficit, vel cui aliquid deest, quominus plena & perfecta sit. unde τὸ ἐνδεές, id est, ἐνδεῖα ἢ, indigentia, ἔλλειψις defectus & quasi dicas insufficientia. Sic τὸ ἀτελές, quod imperfectum est, quod ad exitum non perducitur (nam τέλος τὸ finis, item perfectio) contra τελειότης, ἡ τέλει, ἢ perfectio. τελῶν, finis, perficio. 13 ἄποπληρῶν, ut χρυσῶν. Clen. pag. 85. vers. 20. id est, ἄποτελῶν, implens, perficiens, ἀποπληρῶν, ἐκτελέω, διανύω, τελειῶ, perficio, ἀφροζομαι. 14 πᾶν ὅσον, quasi dicas, omne quantum, id est, omne quod, quicquid. ut πάντες ὅσοι omnes quotquot, id est, quicumque : & πάντα ὅσα, omnia quæcunque, vel omnia quæ. Nam ὅσον quum refertur ad numerum, nihil est aliud, quàm ὁ, quod alioqui significat, quantum. 15 περιχαλῶν quasi dicas, pretendens ad regendum : obtendens, pretextens, vel regens, metaphoricè. 16 ἐν τῆξει, ἐν μοίρᾳ in loco, vel loco, τελῶν, id est, perfectorum, id est, ea tanquam perfecta, vel pro perfectis habebit, aut reputabit. 17 ποιήσῃ, id est, καταλογίσει, medium futurum pro ἀείνω ποιήσῃ. Clenard pag. 81. v. 18. 18 μὲν τὸ κληθῆναι, quasi dicas, post vocari vel vocatum fuisse, ut nos vulgò apres estre appelle, apres avoir esse appelle, Nam μὲν cum accusativo post, id est, postquam vocatus fuit. κληθῆναι, Acrist. I infinitivi τε καλεομαι, κηκλήμαι, ἡται, ἡται, & syncopè κηκλήμαι, ἡται, ἡται, & mutata tenui in dentem ἐκλήθην, κληθῆναι. Clen. pag. 203. vers. 2. 19 ἢς παρακολύθημα, &c. cuius (sit) consequens, ut salutem consequamur ? παρακολύθημα, τὸ consequentia, consequutio, consecrarium. ἐπαρακολύθημα : ἀ παρακολυθῆαι, affector, comitor, & metaphoricè, intelligentiā consequor. 20 παραίτημα, ut ποιῶμαι, deprecor, id est, recuso, aversor, repudio, κλάσιν rapnam, φθόνον invidiam, πύλεμον bellum, δειπνον Deprecat.

12 τὸ ἐνδεές.
ἐνδεῖν, ἐνδεῶν.
ἐνδεής, ἐνδεῶν.
ἀτελές, τέλος.
τελειότης.
τελέω.
13 ἄποπληρῶν
ἀποπληρῶν.
14 πᾶν ὅσον.
15 περιχαλῶν
16 ἐν τῆξει.
17 ποιήσῃ.
18 μὲν τὸ κληθῆναι
μὲν cum accusat.
καλεομαι.
19 ἢς παρακολύθημα.
παρακολύθημα.
20 παραίτημα
Deprecat.

εσεναι

- 21 διδύμας.
 22 εἰς πρῶτον.
 23 ἀωφελή.
 Participii
 ἕλληψις.
 24 ἐν τῷ μῦθῳ.
 25 μὴ τῶτον.
 26 πῆς αὐτῆς.
 27 πηγῆς.
 28 ἡμᾶς παῖδας.
 29 ἑλαίφας.
 30 χαρίζεσθαι.
 31 ἀμοιβῶν.
 32 ἀπαλλάξιν
 καταλλάξιν.
 33 ἀνανεώσασθαι.
 34 ὑποπαύσασθαι.
 35 ἀποπαύσασθαι.
 36 καταμαθεῖν
 καταμαθεῖν.
 37 ῥίζα

cœnam, γυνῆκα uxorem. repudio, quasi depello seu removeo, tanquam deprecando, ut hic. Sic Latinis deprecari mortem, munus, odium, periculum, pro, recufare, detestari, à se amoliri & avertere. atque utrumque contrario sensu, pro precari, precibus exposcere, cum accusativo & infinitivo, ut hic. 21 διδύμη quid sit vide suprâ sect. 8. 22 εἰς πρῶτον iam dictum est sect. 10, hoc etiam dicendi genere utitur infrâ in precibus. 23 ἀωφελή, id est, ἀνόνητα, inutilia, quasi ἀωφελῆ & ἀνόνητα. 24 ἐν τῷ μῦθῳ, subaudio ὄντι, vel ἐσμένῳ quæ est, vel erit, aut futura est, ut sæpius est dictum. Clen. pag. 231. vers. 30. 25 μὴ τῶτον, subaudio ἢ βίον post hæc, id est, in futura vita. 26 τῆς αὐτῆς ἀπορρέων, genitivus à participio ratione præpositionis ἀπὸ: hujus autem sectionis initio addidit præpositionem, ἀπὸ τῆς ἀγῆς πνύματῳ ἀπορρέοντα. hic verò ad metaphoram tum illustrandam, tum molliendam, additum est οἶονεἰ πηγῆς tanquam à fonte. 27 πηγῆ quid sit vide supr. 28 ἡμᾶς παῖδας ποιεῖται nos adoptat. supr. sect. 16, εἰ ποιεῖται, quomodo Demosthenes & Plutarchus ἡμετέρας ποιεῖται, quam adoptaverat in matrem, παῖδα ποιεῖται est filium suum exultimare, habere filii loco, vel tanquam filium, vel pro filio: quomodo etiam Greci sæpe dicunt, ἐν παιδί ποιεῖται. 29 ἑλαίφας. Aorist. 1. participii, ut πύφας Clen. pag. 59. vers. 31. vulgò ἀγαυὸν effacē, πλημμελήματα ἑλαίφας peccatis deletis, vel oblitteratis, ab ἑλαίφω: suprâ. 30 χαρίζεσθαι separari (ἀ χωρὶς seorsum) ut mox ἀποπαύσασθαι. 31 ἀμοιβῶν quasi ὁ ἀνδρὸς ἢ μοίρας, expers, quasi sine parte, cum genitivo. Clenard. pag. 218. vers. 21. 32 ἀπαλλάξιν & καταλλάξιν, paromalia, quæ Latinè exprimi hoc quidem sensu non potest. ἀπαλλάξω libero, ac καταλλάξω, reconcilio. 33 ἀνανεώσασθαι, ut χευσάσασθαι futurum primum medium τῆ ἀνανεοομαι. Clenard. pag. 87. vers. 15. 34 ὑποπαύσασθαι promittit, ἐπαγγέλλεται. Clenard. pag. 216. vers. 49. 35 ἀποπαύσασθαι, χαρίζεσθαι, abstrahamus, separemus, præfens subjunctivi τῆ ἀποπαύσασθαι, ut βούλωμι. Clen. pag. 82. vers. 16. 36 καταμαθεῖν, ut τυπέιν. Clen. p. 58. vers. 31. ἀ καταμαθεῖν, sed tanquam καταμαθεῖν. Aor. 2. κατέμαθον Clen. pag. 170. vers. 15. & 37. 37 ῥίζα, ἢ radix: cum adjectivo γλυκύς

κός dulcis (ut hoc obiter dicam) sit compositum γλυ-
κῆριζα dulcis radix. Gallis inverso nomine, rhiglysse,
quasi glychrisse, fides autem hic metaphoricè dicitur ra-
dix bonorum operum, ut paulò antè dixit, Dei amo-
rem erga nos esse veluti fontem, ex quo bonorum ope-
rum merces emanat. hic enim & radix & fons meta-
phoricòs, sumuntur. 38 ἐδὲ πολλῷ δέϊ] Δεῖ genitivo
junctum, redditur aliquando per abest, ut πολλῷ δέϊ,
multum abest, vernaculè *il's en faut beaucoup*. Interdum
autem in fine sententiæ ponitur, & πολλῷ γὰρ δέϊ, vel πολ-
λῷ γὰρ καὶ δέϊ, id est, minimè ἥμισυ, Budæo interprete
pag. 940. At ἐδὲ πολλῷ δέϊ, multum abest, ut ita sit,
idem Budæus pag. 939. Negatio enim geminatur
ornatus atque idiomatis Attici causa: ut sit ἐδὲ πολλῷ
δέϊ, pro καὶ πολλῷ γὰρ δέϊ multum inquam abest, vel
multum verò abest, ut ita sit. Sic illud, ἀλλὰ πολλῷ
μᾶλλον ἢ τὸ πᾶν τὸς δέϊ: nos vulgò *il's en faut beau-*
coup, voire il's en faut tout. Sic etiam τοσούτοις δέϊ tan-
tum abest, & μικρῷ δέϊ parum abest, cum infinitivo.
hic autem paulò longior fui, ob nonnullam difficul-
tatem, quam duplex negatio adfert. 39 διδαχῆ
na, à διδάσκω, sed tanquam διδάχα à præterito medio
διδάχα. Clen. pag. 192. v. 35.

γλυκῆριζα.
fides bonorum
operum radix.

38 πολλῷ δέϊ.
Δεῖ cum geni-
τιβο.

ἐδὲ πολλῷ δέϊ

39 διδαχῆ.

SECTIO XXI.

Δ. Τί ἐστὶ μετάνοια;

M. Quid est peniten-
tia?

M. Τὸ μισεῖν τὰ πικρὰ καὶ
ποθεῖν τὸ ἡδέον, καὶ
πάντα διὰ τὸ φοβέσθαι τὸ
Θεόν. ἀ δὲ δύο ἀναπέδη-
σεν ἡμᾶς ἀποπέσειν
ἑαυτοῖς, ἢ γενεῖται καὶ
ἀνθρώπων ἐπιθυμίαι, ἢ
τὸ ἡμετέραν σάρκα νεκρῶ-
σαι, ἵνα τὸ ἀγαθὸν πνεύμα-
τι ἢ ἡγίον ἐπομῆται, ἐν

P. Odisse quidem ma-
lum; desiderare verò bo-
num, idque propter Dei
metum: quæ duo nos
adducant ad renuntian-
dum nobis ipsis, nempe
humanis cupiditatibus,
& ad nostram carnem
mortificandum, ut Spi-
ritum Sanctum ducem
sequentes,

πίστει ταῖς ἡμετέροις
 ἀρέξαι τὴν θεράπειαν τῷ
 θεῷ σοχαζήθηα.

Δ. Τὸ τοῦ ἄρα τὸ δίδ-
 τερον ἢ κεφαλαίον, εἰς ἃ
 τὴν ἡς Χριστιανῶν ἐυσέ-
 βειαν διείλουσι ἀρχαῖοι.

Μ. Ἐν ᾧ εἶπομεν ὅ-
 τιτε κ, ὅτι ὁ ἀληθὴς τῆς τῆ
 θεοθεραπείας κανὼν ἐστίν,
 τὸ τὰ ἴσα αὐτῷ κελδο-
 μῆια ποιεῖν.

Δ. Διὰ τί;

Μ. Ὅτι ἔβλεπται θε-
 ραπεύεσθαι ὑὸς ἡμῶν ὅπως
 αὐτῶν ἡμῶν δοκῆ, ἀλλ' ὅτι
 αὐτῶν φίλον, κ' ὡς αὐ-
 τοῦσαξίη.

sequentes, in omnibus no-
 stris actionibus ad cultum
 Dei spectemus.

M. Hoc fuit utique se-
 cundum ex capitibus, in
 quæ Christianorum reli-
 gionem initio divisimus.

P. Fuit certe. Dixi-
 mus vero tunc etiam, ve-
 ram Dei cultus regulam
 esse, quæ ab eo jubeatur,
 facere.

M. Quamobrem?

P. Quia non vult coli
 à nobis quomodocunque
 nobis liberit, sed quo-
 modo ipsi placitum fuerit,
 atque ut (is) imperave-
 rit.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟ. DE LEGE SEU,
 μκ, 13 ἡτοι τ' δέκα ἰέντο-
 λῶν τῷ Θεῷ.

decem præceptis
 Dei.

Δ. Τίνα ἔν ἡμῶν ἔδωκε
 κανόνα, πρὸς ὃν τῷ
 ἡμέτερον βίον ἵς κατα-
 δύειν προσήκη;

Μ. Τὸν αὐτὸ νόμον.

Δ. Τί ὅσα περιέχει;

Μ. Εἰς δύο μέρη δι-
 ρημένον ἄν, τὸ μὲν
 πρῶτον τέσσαρα ἀγγε-
 γέλματα 16 περιέλαβε,
 τὸ δ' ἕτερον, ἑξ. ἐν ὅτω
 δέκα ὄσιν ἀπαντα τὰ ἐν-
 τάλματα.

M. Quam igitur no-
 bis dedit regu-
 lam, ad quam, vitam no-
 stram dirigere convenit?

P. Suam ipsius legem.

P. Quid verò ea con-
 tinet?

P. Cum in duas par-
 tes divisa sit, priore qui-
 dem, quatuor mandata
 comprehendit, alterâ au-
 tem, Sex. Et sic decem
 sunt omnia præcepta.

P. Quis

Δ. Τίς ἔγω δήθεν;

M. Αὐτὸς ὁ Θεός, ὃς 17
 δυοῖ 18 *πλάξιν* 19 ἐγκυ-
 χαρῶμενος αὐτὸν ἔδωκε
 τῷ 20 Μωϋσεῖ, καὶ πολλὰ
 κίς ἔλεξεν ὅτι δέκα ῥή-
 μασι περιέχεται.

Δ. Περὶ τίνος ἢ ἡ
 πρώτη *πλάξ* περιέχεται
 ματα ἔχει;

M. Περὶ τοῦ ἑ Θεόν 21
 σβάσαι, ὡς χεῖ.

Δ. Περὶ τίνος ἢ ἡ δευ-
 τερά;

M. 22 Περὶ τοῦ, πῶς
 ἡμᾶς 23 ἀλλήλοις 24 περισ-
 φερεῖται δεῖ.

M. Quis ita diviser?

P. Ipse Deus, qui in
 duabus tabulis inscul-
 ptam eam dedit Mofi, &
 sæpe dixit decem verbis
 contineri.

M. Quâ de re autem
 prior tabula, mandata
 habet?

P. De Deo colendo,
 ut oportet.

M. Quâ de re verò se-
 cunda?

P. De hac, Quomodo
 nos invicem gerere oportet.

In Sectionem XXI.

¹ Μετανοῶ quasi dicas post intelligo, post sapio, id est, sententiam & mentem muto, me pœnitet, resipisco, ad sanam mentem redeo, de errore admissio ita doleo, ut eum corrigam: ἀναήνω, μεταγνώσκω, ἀναφρονέω, σφραγίσμαι. unde *μετάνοια*, muta- ta mens & sententia, resipiscentia, pœnitentia: ἀ quo compositum ἀμετανόητος pœnitere nescius qui pœnitentiâ non ducitur. Quid autem propriè sit *μετανοεῖν* & *μεταμελεῖν*, & hinc profecta *μετάνοια* & *μεταμέλεια*, vide doctam Clarissimi Beza annotationem apud D. Matthæum cap 4. vers. 2. Ubi Lactantius, 24. lib 6. *μετανοεῖν* vertit resipiscere, *μεταμελεῖν* verò pœnitere. quanquam, ne longius abeam, auctor ipse satis hic docet, quid sit *μετανοεῖν* quum ait, τὸ μῆτιν μὲν κακόν, &c. ² ἀναπέδω persuadeco, in animum induco, ad aliquid faciendum impello. ³ ἀποτάξασθαι Aorist. 1. mediis infinitivi pro ἀποτάξασθαι, & hoc pro ἀποτάξην, id est, certo in loco collocare, sponere, destinare ad aliquem usum. Est etiam renun- tiare, valere jubere, valedicere, dimittere, valedicen- do, ἀ se sumptovete, ut hic. Quomodo & Basilii ἀπτι.

¹ *μετανοία*,
μετάνοια.

μετάνοια.

ἀμετανόητος

μετανοεῖν.

μεταμελεῖν.

² *ἀναπέδω*.

ἀναπίδω.

ἀποτάξασθαι.

- ἀποταξάμενοι τῷ κόσμῳ καὶ τῇ βιωτικῇ μερίμῃ, valedicto mundo, & ad vitam pertinentibus curis, vulgò ἀγῆτι κειρονόε. & infra lect. 26. 4. εἰωπίς pro ἡμῖν. 5. ταῖς κατ' ἀνθρώπον, subaudio ἕσας, quæ sunt secundum hominem, id est, ἀνθρώπιναις humanis, ἢ βιωτικῇς. 6. ἡγεμόνι, accentu in eadem sede, quæ erat in nominativo ἡγεμών, quia crescit genitivus, ut χριστῶν, ὄνθ. Clenard. pag. 22. vers. 26. fit ab ἡγήμαι, ducō. 7. δευτέρῳ κεφαλαίῳ secundum ex capitibus, vel ut Græcè secundum capitum, ob a, quod sequitur: vel dic secundum caput, in quod: ut fit κεφαλαίον, pro κεφάλαιον: ut passim genitivus ponitur cum adjectivis. Clenard. pag. 228. vers. 23. 8. δειλομεν ἀρχόμενοι quasi dicas divisimus incipientes, id est, ἀπ' ἀρχῆς initio, nempe lect. 1. ἐκτεμά: δειλομεν autem 2. Aoristus ἦ δειρέω, sed tanquam δέλω. Clenard. pag. 181. vers. 26. & 32. 9. ὡ γδ] τὸ γδ interdum redundat ut καὶ & αὐτὸ apud Atticos. Budæus pag. 932. Beza etiam docet expletivam esse particulam aliquando, nec semper causalem. Ut apud nos enim verò. quod non male hic quadrabit, si dicas, enimverò fuit: vel potius, fuit certe, aut, fuit verò. Nam & id eodem etiam teste, significat. Vide supra lect. 13. sub finem, 8. γδ. 10. κανὼν, ὄνθ, ὁ regula, norma, γνώμων. unde κανονικός regularis, ad regulam quadrans & factus. 11. ὅπι, quæ, quæ viâ, quæ ratione, quomodo, prout. 12. φίλον, id est, ἀρέσκον, ἀρεσὸν, δοκῶν: adde, εἶ vel εἶν. φίλον enim aliquando placitum, placens, libitum, gratum, Budæus, ut φίλον εἶ), Homerus, placere. quomodo Plato τὸ πρὸ λέγειν ἐδέλω, εἰ καὶ ὑμῖν φίλον hoc verò dicere velim, si modo vobis ita placet, vel videtur. Sæpe cum infinitivo, φίλον εἶν ἐρεσσαι lubet rogare, καλεῖν γοῦσατε, &c.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ.

13. ἢ τοῦ. 13. ἢ τοῦ in hoc loco, videlicet, hoc est, nempe ἡρω. ἐπιω, δηλαδὴ, τὸτ' ἐστὶ: συνδεσμός ἐπιλω-
 14. ἐπιλω. 14. ἐπιλω, conjunctio interpretandi vim habens. 14. ἐπι-
 15. ἐπιλω. 15. ἐπιλω, παρὰ γέλωμα, παρὰ γέλωμα, ut hic, & sæpe infra, mandatum, præceptum: ab ἐπιλλω
 15. ἐπιλω. 15. ἐπιλω, κελδῶ, παρὰ γέλωμα, 15. ἐπιλω
 τδ. δωρῶ

τὴν βίον vitam regere vel dirigere, καπορδοῦν, ἀγειν, μεταρρυθμίσειν. Cæterum de lege, vitæ nostræ regulâ, præclare Dion Chrystost. ἐστὶ ἡ νόμος, inquit, νόμος ἐστὶ βίος μὴ ἡμεῶν, τῆ πόλεως ἢ ὀπιστάτης κοινός : καὶ

νόμος ἐστὶ βίος.

ἡ περὶ νόμων, καὶ νόμων δίκαιος πρὸς ὅν, ἐκείνον ἀποδοῦναι δὲ τὴ αὐτῆ πρόπον. De legum præstantia & utilitate, passim Plato, Demosthenes, & Cicero, eaque de

legibus humanis : quæ si vera sunt, quantò verius de legibus divinis hæc dicemus ? 16 περὶ ἐπιλήψε, Atticè 16 περὶ ἐπιλήψε, περὶ ἐπιλαμβάνω comprehendo, περὶ ἐπιλαμβάνω, sed tanquam περὶ ἐπιλήβω. Clenardus pag. 145.

16 περὶ ἐπιλήψε, περὶ ἐπιλαμβάνω.

verf. 13. & pag. 203. verf. 27. 17 πλαξί, κός, ἢ, ταβυλα, propriè quæ est lata, quasi πλατύξ, ἀ πλατύς, ἴσος, latus : contra στενός angustus. In sacris autem

17 πλαξί.

πλατύς.

στενός.

πλαίης.

18 δυσι.

literis πλαίης dicuntur tabulæ κατ' ἐξοχλή, in quibus Deus legem inscripserat. 18 δυσι poetice dicitur pro

δυοῖν, usitatum tamen oratoribus, ut hic. Vide Clenard. pag. 120. verf. 16. & pag. 121. verf. 9. & 11.

δυο.

ubi ait hoc nomen δυο revera duale, jungi tamen substantivis & articulis, ac verbis non solum dualibus, sed etiam pluralibus, ut hic cum dativo plurali

πλαξί, quod fit à nominativo singulari πλαξ addito. Clenard. pag. 33. verf. 6. 19 ἐγκρατασμένον participium præteritum τῆ ἐγκρατασμαι, ζομαι, γμαι.

19 ἐγκρατασμένον.

ἐγκρατασμαι.

20 Μουσί. J. Vide Clenard. de hoc nomine pag. 135. verf. 15. in Heteroclitis. 21 ὡρὶ τῆ σεβάσεις θεῶν de colendo Deum, vel potiùs de colendo Deo : idem σεβάζωμαι, σεραπύουσαι, Aorist. 1. medius pro præsentis

20 Μουσί.

21 σεβάσεις.

σεβάζωμαι, tempus pro tempore ut passim apud Græcos. 22 ὡρὶ τῆ, id est, ὡρὶ τῆς de hoc, addita distinctione post τῆ : articalus pro demonstrativo

22 ὡρὶ τῆ.

ponitur. Clen. pag. 114. verf. 32. potest & dici, de hoc (videlicet) quomodo. Potuissem & dicere, quomodo (videlicet) mutuò nos &c. sed volui exprimere

has voces, περὶ τῆ, quæ non videntur esse prorsus otiosæ. 23 ἀλλήλων, ἀλλήλοις, ἀλλήλαις, ἀλλήλοισ :

23 ἀλλήλοισ.

ἀλλήλους, ἀλλήλας, ἀλληλας, sine singulari, & nominativo ac vocativo pluralibus, id est, invicem, mutuò, alter alterum, aut altera alteram, inter se, ultrò citroque, ut εἰς ἀλλήλους ἀποβλέψασι se invicem, vel mutuò se intuentur. Sic φιλοῦσιν ἀλλήλοισ, alter alterum

φιλοῦσιν ἀλλήλους.

amat, amant se invicem, mutuò se amore prosequuntur.

24 *προσφέρει
γενναί.*

tur, amant inter se. & *δῶρα πέμποσι πρὸς ἀλλήλους*, ultra citroque mittunt munera, quæ ideo addidi, ut vis hujus nominis teneretur, & vera illius explicandi ratio. *24 προσφέρειται τιμὴ* significat aliquando se exhibere vel præstare alicui, se cum aliquo vel adversus aliquem gerere, agere cum aliquo: idque cum adverbio *ὡς* sic; item *μετρίως, δυνικῶς, φιλικῶς, πατρικῶς, πολεμικῶς*, & aliis ejusmodi. Vide Budæum pag. 41, & Stephanum, præter ea quæ lectio usulque tibi abundè suppeditabant. Sic autem vulgò dicimus, *se porter*, vel *se comporter bien enuers* quelqu'un.

SECTIO XXII.

Δ. **Ε**γὼ ἢ *πρῶτῳ ἐν-
πολιῶ, ἢ τῷ πρῶτον
κεφάλαιον.*

Exod. 20.
Deut. 5.

M. *Ἄκου Ἰσραὴλ. Ε-
γὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεὸς
σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ
γῆς Αἰγύπτου, ἡ οἴκου
δουλείας. ἕκ ἔσονται σοι
Θεοὶ ἕτεροι ἐνώπιόν
μου.*

Δ. *Νῦν δὲ τῷ νοῦν τῶν
μαθῶν ἐξηγήσασθε.*

M. *Πρῶτον ὀλίγα τινα
οἰοεὶ ἢ περιμαίσει τοῖς
ἐν τῷ νόμῳ γιγασκόμενοις.
ὅταν γὰρ Κύριον ἑαυτὸν ὀ-
νομάξῃ, φανερὸν ἡμῖν
ποιεῖται, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει
τῆς προσώπειν τὴν δὲ Θεὸν
ἡμῶν καλῶν ἑαυτὸν, ἔρω-
τα ἡμῖν τῷ ἰδίῳ νόμῳ ἢ
ἐμποιεῖ. ὁμοίον γὰρ ὡς εἰ
σωτηρᾶ ἡμῶν ὀνόμαζαν
ἑαυτὸν ἂντὲ δὲ τοσαύτης*

M. **R** Ecita primum
præceptum, aut
primum caput.

P. Audi Israël. Ego
sum Dominus Deus ille
tuus, qui eduxit te e terra
Ægypti, e domo servitu-
tis. Non erunt tibi Dii
alieni coram me.

M. Nunc verò sensum
verborum interpretare.

P. Primum pauca quæ-
dam veluti præfatur iis,
quæ in lege scripta sunt.
Quando enim Domi-
num se nominat, mani-
festum nobis facit, (se)
potestatem habere impe-
randi. Deum autem nos-
trum vocans se, amorem
nobis suæ legis iudicet.
Idem enim (est) ac si
Servatorem nostrum sci-
pium

ἡμᾶς δωροδοκίας ἀξιῶντος, πῶς ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ ἀποδοῦναι, ὅτι εὐπειθῆ λαὸν αὐτῷ ἔδει;

Δ. Ὅτι ἡ τύπαις ἐπιστάτης ἐστὶν ἡ ἐξουσία τῆς ἐν Αἰγύπτῳ δουλείας ἰσομεύσαντες λαῖ, καὶ ἰσῶς ἐστὶν τῆς Ἰσραηλιτικῆς εἰρηνοῦ λαῖ;

Μ. Πάνυ μὲν οὖν, ὅσα καὶ χεῖρ τὸ σῶμα, ἀλλ' ἐστὶν καὶ ἄλλο ἐξουσιάζοντες εἶδη, τὸ πᾶν ἀνθρώποις κοινόν ἡμᾶς μὲν γὰρ ἀμα πᾶντας τὴν πνευματικῆς δουλείας, (ὡς ἡς τὴν ἀμαρτίαν ἐδουλεύομεν) καὶ τὸ τῆς διαβολῆς τυραννίδος ἀπὸ ἡλλήλας.

Δ. Διὰ τί ἡ ἐν τῷ τῆς νόμου προομιῶν ἡ μισία τῶν ἐπισημοῦ;

Μ. Ἰνα προσδιδάσκῃ ἡμᾶς, ὅτι εἰκότως ἡ πηλὴ ἀχαριστία ἡμῖν ἐγκαταστήσει, ἐὰν μὴ αὐτῷ ἐν πᾶσι εὐπειθεῖς καὶ κατήκοοι γινώσκῃ.

Δ. Τί ἡ ἐν τῷ δευτέρῳ πρῶτῳ κεφαλαίῳ ἀπαιτεῖται παρ' ἡμῶν;

Μ. Ἰνα ἡ ὁλόκληρον τὴν προσήκοντα αὐτῷ τιμῆν προσδῶμεν, εἰς δὲ μὴ μὴδὲν ταύτης μὴδ' ἕτερον μεταφέρῃ.

psum nominaret. Quum verò ipsetanto nos beneficio dignatur, annon æquum est hanc gratiam ei referre, ut obsequens populus illi simus?

M. Porro, quod his adnectit de liberatione populi, qui in Ægypto servitutum pertulit, anne peculiariter de Isralitico populo dictum est?

P. Planè quidem, quantum ad corpus (attinet.) Verùm, est quoddam etiam aliud liberationis genus, quod omnibus hominibus commune est. Nos enim simul omnes spirituali servitute (per quam peccato serviebamus) & diaboli tyrannide liberavit.

M. Cur verò in legis proœmio mentionem horum fecit?

P. Ut ab initio doceat nos, (se) de summo ingrati animi crimine nos merito accusaturum, nisi ipsi in rebus omnibus obsequentes & morigeri fuerimus.

M. Quid autem primo hoc capite exigit à nobis.

P. Ut integrum, qui convenit illi, honorem tribuamus, in alium nullum, ejus ne tantillum quidem transferentes.

Δ. Ποία δ' ἄ τις ὄσιν ἢ
ἰδίᾳ προσήκουσα αὐτῷ π-
μῆ, ἢ ἄλλοσιν μεταφέρῃν
12 ἢ θέμις;

Μ. Τὸ σέβειν αὐτὸν,
ἐπιχλεῖσθαι τε καὶ αὐτῷ
μόνῳ πεποιθέναι: 13 ἐνὶ τῷ
λόγῳ, πάντα τὰ τῆ αὐτοῦ
μαγαλιότητι πρόσποντα
ἀπνέμειν.

Δ. 14 Τί τὸ βελομένῳ
προσίδησιν, ἐνώπιόν μου;

Μ. Ἐπειδὴ καὶ τὰ κε-
χυμένα τῆ διανοίας ἡμῶν
βελόμενα ὄρα καὶ γινώ-
σκει, ἔτι τὸ καὶ ἡ κειμένης
τότων ὄσιν, 15 οὐκ ἀρκεῖ
τῆ ἐξουσίας, ἢ ἡσῶν δια-
γλώσσῃς, αὐτῷ 17 ἀει-
απομένῃ ὑφ' ἡμῶν τιμῇ,
ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ψυχῇ 18
ἀπορήτως ὑφ' ἡμῶν τι-
μῆσαι καὶ δεσπόμεναι
βέβηται.

M. At quisnam (ille)
est, qui peculiariter con-
venit ipsi honos, quem
alio transferre sit nefas?

P. Colere ipsum, in-
vocareque, & illi uni con-
fidere: ut autem uno ver-
bo dicam, omnia, quæ
illius majestatem deceant,
tribuere.

M. Verum, quid sibi
vult, quum addit, coram
me?

P. Cum etiam occul-
ta mentis nostræ confi-
lia videat ac norit, præ-
terea etiam iudex eorum
sit, non est contentus ex-
terno illo, seu qui per lin-
guam ipsi defertur à no-
bis, honore, sed & animo
secreto à nobis honorari
vult & coli.

In Sectionem XXII.

1 ἔπειτα.
ἔπειτα.
2 ἐξηγήσασθε.
ἐξηγήσομαι.
ἐξηγήσασθε.
ἐξηγήσασθε.
3 προσομιλήσει.
προσομιλήσει.
ὄμιλη.

Oratorum
προσομιλήσει.

1 Ἐπειτα, id est, ἀλλότριος alieni. ἔπειτα alter, alius,
diversus, alienus. 2 ἐξηγήσασθε. Aorist. 1. medius im-
perativi τῷ ἐξηγήσομαι, id est, ἐπιτίθεσθε, πρῶτον
expone, declara, accentu in antepenultimâ ad diffe-
rentiam Aor. 1. infinitivi ἐξηγήσασθε. Et Aor. 1. opta-
tivi ἐξηγήσασθε, si ἐξηγήσω esset usitatum. Clea. pag. 222.
vers. 5. 3 προσομιλήσειν præfari, proœmio uti, exordiri,
initium sumere. sit ἡ προσομιλήσειν, prælium, præsentia,
ab ὄμιλη, id est, ὡς ἂν cantus quasi τὸ πρὸ φωνῆς (ὡς
subaudio, vel λαλλῶμενον) quod à cantoribus ac
citharædis præcinitur ac præiudicatur, priusquam sermo
psallant, & legitimum carmen inchoent, emerendū
favoris gratiâ, hinc oratores ea quæ, priusquam cau-
sam

sem exordiantur, ad conciliandos sibi iudicium animos, preloquuntur, per similitudinem *προσίμιον* vocantur. Quintilianus lib. 4. cap. 1. Alii derivant *προσίμιον* ab *ὁμίῳ* via *πρωτὸ ἐν τῷ οἴμοις*, id est, *ὁδοῖς ἄλλοις*, quod caneretur in viis. + *ἐμπροσθεν*, id est, + *ἐμπροσθεν*. *ἐμβάλλει*, *εὐαγγεῖ*, *ἐμφορτέων* (cum dativo personæ ratione præpositionis *ἐν*, v mutato in *μ*, sequente *τ*.) indit, immittit, inserit, ingenerat, quasi facit aut efficit in. Sic Ovidius amorem facere dixit, & animum facere alicui. Sic & dicitur facere timorem, terrorem, tranquillitatem, ardorem animis, &c. 5 *ἀμοιβῆ* compensatio, retributio; *ἀνταμείψις*, *ἀντάλλαγμα*, *ἀντίδοσις*, in utramque partem, tum pro gratiæ retributione, ut hic : tum pro *προσῶ* : ab *ἀμείβομαι*. 6 τὸ *εἶναι*, ut simus, vel nempe ut simus. Nam articulus τὸ non proflus vacare hic videtur. 7 *διπειθῆς* *διπείθεια*, *διπείθειω*, ab *εἶ* & *πείθομαι*. 8 *ὄσαρ*, pro *ἕσαν γὰρ*, pluralis pro singulari, subaudio *ὄσα* vel *καθ' ἑαυτὴν* quantum quidem attinet. 9 *μνησίαν ἐποίησατο*, pro, *ἐμνήσθη*, (ut supra) meminit, mentionem fecit. 10 *πολλῶν ἀχαιείων ἡμῖν ἐγκαλέσει*, de ingratitude (liceat enim mihi hoc verbo quamquam barbaro brevitate causa in interpretando uti) de ingratitude, ergo, nos appellabit (in iudicium subaudio) de ingratitude nobiscum expostulabit, ager nobiscum injuriarum ob ingratitude, de ingratitude nos accusabit, quasi dicas, in jus vocabit. Sic dicimus *ἐγκαλῶ σοι προδοσίαν* appello te de prodicione ut infra sect. 24. *μοιχείαν ἐγκαλοῦμαι*, adulterii rei sunt. Dicitur & *ἐγκαλῶ σοι πληγῶν* ago tecum injuriarum ob verbera. *ἐγκαλέω* enim accuso, quasi dicas in jus voco ob aliquod crimen : nam *καλέω* voco. hinc *ἐγκλημα* τὸ *καλέω* accusatio, crimen. *ἀχαιεία* autem ingratus animus, ingrati animi vitium vel crimen, vulgò & barbarè, ut dixi, ingratitude. contrà, *ἀχαιεία* gratiarum actio : à *χάρις*, τὸ, ἢ gratia. 11 *ὁλόκληρῳ* totà sorte constans (ab *ὅλῳ* totus, & *κλήρῳ* sors, hereditas :) generaliter integer, vniversus, totus, & integer metaphoricè ; id est, non vitiosus, nullo vitio labefactus. 12 *ὁ θάμις* (*ὄσα* subaudio) ut paulò ante, *ὁμοιον γὰρ εἶδος ἀξιον*, & ita passim) non fas, ante, *ἀθέμιτον*, *ἀθέμιτον*, nefas, impium est. 13 *ἐνὶ τῷ λόγῳ*

προσίμιον ab *ὁμίῳ*.

Facere amorem, animum, timorem alicui.

- 5 ἀμοιβῆν.
- 6 ἀμείβομαι.
- 6 τὸ εἶναι.
- 7 διπείθειν.
- 7 διπείθειν.
- 8 ὄσαρ.
- 8 ὄσαρ.
- 9 μνησίαν, &c.
- 10 πολλῶν.
- &c.

ἀχαιείαν ἐγκαλέειν, ὁμοίως.

- ἐγκαλέω.
- καλέω.
- ἐγκλημα.
- ἀχαιεία.
- ἀχαιεία.
- χάρις.
- 11 ὁλόκληρον.

12 ὁ θάμις.

13 ἐνὶ τῷ λόγῳ.

- λόγω ἀβσολυτέ, uno autem verbo : vel subaudito, ὡς εἶπεν, ὡς ἐνὶ τῷ λόγῳ εἶπεν, ut uno autem verbo dicam. ¹⁴ τί ὃ βελόμην, &c. quasi dicas quid autem volens, addit. addidit autem antea σί. sed in re tam facili præstat dicere quid autem sibi vult, quum addit. ¹⁵ κειπὴς τῶν ὄσων.] Unde merito in Actis Apostolorum cap. 1. vers. 24. & cap. 15. vers. 8. Deus dicitur καρδιολογώσης cordium cognitor, qui corda novit. ¹⁶ ἐκ ἀρκείται, ἐκ ἀραπῆ ἐπιαιπύεται, ἀρέσκαται, ut antea, id est, non acquiescit, non est contentus. ¹⁷ ἀειπαθούμην, id est, ἀεσοποιούμην, ἀπονεμομένη, ἀποδομένη, qui tribuitur, qui exhibetur vel redditur, honos scilicet : vel ἀειποιούμην qui conciliatur, comparatur. Nam ἀειάπτω non solum circumnecto, circumappendo, circummalligo, sed etiam acquiro, concilio, comparo : idem terè quod antea ἀπονέμω & ἀεπάπτω tribuo. ¹⁸ ἀπορρήτως hic clàm, secretò, ἰδίᾳ, κατ' ἰδίαν κρύφα; contra φανερώς, παρὰ πάντων, διαρρήδην, παρρησίᾳ aperte, palam. fit ab ἀπι & ἀργηδῶ, sed tanquam ῥῶν : de quo jam supra.

SECTIO XXIII.

Δ. Πρὸς τὸ δεύτερον παρρηγῆμα μεταβαίνωμεν.

M. Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ ἰδωλόν, ἐδὲ ὅ πάντες ἀμύματα ὅσα ἐν τῷ ὕδατι αἰῶ, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ καὶ τῷ, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὑδασίν ὑποκάτω τῆ γῆς. ὁ ἀεσοκινήσεις αὐτοῖς, ἐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.

Δ. Ὁ Μὴ μὴ πάν εἰδὼ εἰκόντων ποιεῖν ἀπαγορεύεται;

M. Ad secundum præceptum transferemus.

P. Non facies tibi simulacrum, nec cuiuslibet similitudinem (eorum) quæ in cælo (sunt) sursum, & (eorum) quæ in terrâ deorsum, & quæ in aquis sub terrâ. Non adorabis ea, neque coles.

M. Nunquid omne genus simulacri facere prohibet.

P. Non

αὐτῆ 17 καταχρησάμεν εἰς εἰδωλολατρείαν.

M. Οὕτως.

Δ. 18 Τί ὁ αὐτὸς διὰ τῶν τῶν τῶν κερδαίει διδάσκειν ἡμῶν πρὸς ταύτην.

M. Ὡς ἄρα 19 ἐν τῷ περὶ τῆς οὐ Θεὸς ἐδήλωσεν, ἀδύνατον 20 πλὴν αὐτοῦ, πικρῶς καὶ 21 σεβασμῶν ὑφ' ἡμῶν ἀξιώσασθαι δεῖν, ἕως ἐνπεσῶν τὸν ὀρθόν καὶ ἀληθῆ προσκυνησέως τρόπον ἐπιδείκνυσι, ἵνα πάσης 22 ἀθεοσεβείας καὶ πείσης 23 καὶ ἀνθρώπων 24 ἐπίνοιαν 25 ἐπιλεῖσθαι οὐκ εἶναι ἔκαστος ἴσως ἀποτρέψη.

modo illā abutimur ad idololatriam.

P. Sic est.

M. Quid verò ipsi hoc capite docere nos proposuerunt est?

P. Quemadmodum superiore Deus declaravit, neminem præter se ipsum honore & cultu à nobis dignari oportere: ita hic rectum & verum adorationis modum ostendit, ut ab omni superstitione, & ab omni juxta humanum commentum voluntario cultu nos avertat.

In Sectionem XXIII.

1 εἰδωλον.

εἶδω.

εἰδωλα quid

Theologi.

εἰδωλολα-

τρεία.

εἰδωλολατρείης.

εἰδωλολατρεῖον

2 ὁμοίωμα.

ὁμοίον.

ὁμοιοθ.

3 παντός.

4 ἴδωσι.

5 προσκυνησας

προσκυνησ.

6 μὴ μὴ μὴ.

1 Εἰδωλον (ab εἶδω, sed tanquam εἶδω, id est, βλέπω, video) effigies, imago, simulacrum, spectrum, signum, id omne quo representatur nobis forma rei alicujus vel fictæ, vel etiam veræ, ut mox εἰκῶν. Apud Ecclesiasticos scriptores εἰδωλα, ut Latine idola, peculiari significatione vccantur simulacra numen aliquod representantia, quod cultu & honore dignamur: qui cultum exhibet: unde εἰδωλολατρεῖον, sum idololatra. 2 ὁμοίωμα τὸ similitudo, εἰκῶν, ab ὁμοίω affimilo, εἰκεῖω, & mox ἀπεικονίζω, item ἀπεικάζω, ad imaginem seu exemplar effingo, simile facio, ab ὁμοιοθ, αὐθ, similis, 3 παντός (hic, τὸ πᾶν, παντός) aut ut collectivum sumitur pro πάντων, aut potius supplendum τούτων, ad quod referatur ὅσα, id est, αὐτῶν, ut ita etiam verto. 4 ἴδωσι, ἴδωσι, τὸ aqua tanquam ab ἴδωσι. Clenard pag. 136. vers. 4. 5 κῶν & κωῖν οὐκ οὐκ, hinc προσκυνησ in hiltomâ Ecclesiasticâ, adoro, veneror, venerabundò saluto. 6 μὴ μὴ μὴ, nunquid, ἀρα μὴ. Ac μὴ μὴ nonne: anne, sed aliâ dictione præcedente Budzus pag.

- 16 *ἐνεκα*. primum, id est, scalpenti instrumentum. 16 *ἐνεκα* ὅτι ζήτειν, ut quaramus, *ἵνα* ζητῶμεν. aut ad verbum, quarerendi gratiā, & ita in sequenti verbo *θεροπιδύν*. 17 *καταχρησις*. *καταχρησις*, *ἀποχρησις* abuti: unde *καταχρησις* ἢ abusus, abufio. 18 *τὸ ὃ αὐτῷ &c.* quid verò, vel potius (aut certe fallor) quid igitur. Nam τὸ ὃ id, aliquando significare dixi in præfatione. 19 *ἐν τῷ* (subaudio *κεφαλῆς*, τῷ ὄντι) in capite quod est, *ὡς τῷδε*, id est, ἴστυ ante hoc (caput) id est, in superiori capite. 20 *πλὴν αὐτῷ* aut scribendum *αὐτῷ*, præter se ipsum, aut certe *αὐτοῦ* pro *αὐτοῦ* accipiendum, ut jam monui ex Budæo p. 27.
- 21 *σεβασμὸς* 21 *σεβασμὸς* cultus, *θρησκεία*, *θεροπεία*, à *σεβάσσομαι*, *σεβάζομαι*. sup. sect. 21. ubi de lege. 22 *δεισιδαίμωνία*, ἢ, demonum deorumve metus superstitiosus. Est etiam religio. *δεισιδαίμων*, qui metu adactus, dæmones aut deos esse credit, eosque colit. & *δεισιδαίμονέω* deorum metu superstitioso teneor: à *δείδω* metuo, & *δαίμων*, de quo supra, sect. 4. 23 *καὶ πάσης τῆς κατὰ πλὴν*, &c. secundum vel juxta humanum commentum, &c. potest addi, excogitato, aut, qui sit excogitatus vel fictus propter articulum τῆς præpositioni præfixum, in quo subaudi potest *ἐπινοημένης*, ἢ *πυπλάσμενης*. Clebard. pag. 23 l. vers. 30. *κατὰ* etiam potest hic verti, ad, vel, per, omni ad humanum commentum (excogitato) voluntario cultu. Vel, simplicius, ut alibi doceo, omni humani commenti voluntario cultu, id est, humano commento consentaneo, quem cultum homines excogitarunt, ex suo ingenio commenti sunt vel confinxerunt. 24 *ἐπινοία*, ἢ quod quis cogitavit, commentum, cogitandi solertia, cogitatio: *ἐπινοίαν ποιῆσθαι*, id est, *ἐπινοεῖν*, cogitare, comminisci, mente agitare, *ἐνθυμεισθαι*. 25 *ἐθελοθρησκεία*. ἢ cultus divinus, seu religio, & certi ritus cultus divini, quos sua sponte & suo arbitratu quis eligit & amplectitur. unde superstitio. ea enim à verâ religione plurimum, & *δις διὰ πάντων* differt. quâ de re clarissimus Beza ad Coloss. cap. 2. vers. 23. & alibi.

SECTIO XXIV.

Δ. Πρωταμύ.

M. Ἄπειλῶ
 περὶ τῆσιν, λέγων, Ἐγὼ
 γὰρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός
 σου, Θεός ἰσχυρὸς ζηλω-
 τῆς, ἀποδίδὸς ἀμαρτίας
 πατέρων ὅτι ἄ τέκνα ὅτι
 τρίτῳ καὶ ἰ τετάρτῳ
 γένει, ὅ τοῖς μουδοσὶ με.

Δ. Τίνος χάριν ἐμνή-
 σθη ἡ αὐτῆ δυνάμεως;

M. ἵνα ἐρτεθῆεν καὶ ἀ-
 μάτωσθαι, ὅτι ἰσχυρὸς ἐστὶ
 ἡ αὐτῆ δόξης ἢ τιμῆς
 ἰσχυροσύνη.

Δ. Διὰ τί ἐμνήσθη καλεῖ
 ζηλωτῆς;

M. Ὅτι ἔφερε τινὰ
 τῆς ἰσχυρῆς δόξης ἢ κοινωνῶν
 ὄντα. ὅσων γὰρ αὐτὸν διὰ
 τῆ αὐτῆ ἀπειρὸν ἀγαθό-
 τητα δέδωκεν ἡμῖν, ἕτω
 ἢ ἡμῶν ἰσοποιεῖται.
 ἢ αὐτῆ ὅτι ἡ αὐτῆ ἡμετέ-
 ρων ψυχῶν ἰσχυρία, τὸ
 αὐτῆσ ἐκείνῳ ἰσχυρῶ-
 ὄν, ἰσχυρῶσ τε ἰσχυ-
 ροεπιμένει. ἢ ἰσχυρῶ
 ἰσχυροίαν ἐγκαλῶνται,
 ἰσχυρῶσ τῶτον ἰσχυροίαν
 ἰσχυροίαν, ἀπὸς δέισιδαι-
 μονίαν ἢ ἰσχυρῶσ δέισιδαι-
 μονίαν τρέπονται.

Δ. Τίς ἂν ἴστω τῆ
 λόγου ἔννοια, δι' ἣ λέγει ὅτι

M. P. Pergamus.

P. Commina-
 tionem addit, qui ait,
 Ego enim sum Domi-
 nus, Deus ille tuus, Deus
 fortis, zelotypus, retri-
 buens peccata patrum in
 liberos ad tertiam (usque)
 & quartam generationem,
 iis, qui me oderunt.

M. Quorsum memi-
 nit suæ potestatis?

P. Ut hinc discamus
 (eum) idoneum esse ad
 suam gloriam & honorem
 propugnandum.

M. Cur se vocat Ze-
 lotypum?

P. Quia non fert ullum
 suæ propriæ gloriæ con-
 sortem. Ut enim se propter
 suam infinitam bonitatem
 dedit nobis, sic etiam nos
 tanquam suos sibi vendi-
 cat. Atque hæc est nostrarum
 animarum castitas,
 eas illi consecratas esse,
 omninoque adhærescere.
 Sicut rursus, adulterii
 rei sunt, quicunque eo va-
 lere iussu, ad superstitionem,
 & falsam menda-
 cæmq; doctrinam con-
 vertuntur.

M. Quæ verò (est) hu-
 jus orationis sententia,
 quæ

ἡποδίσωσιν ἀμαρτίας πα-
τέρων ὅτι τέκνα;

M. Ὁ πὸς ἡμῶν μείζω-
να ¹⁹ φόβον ἐμποῖη, ἢ μό-
νον τὰς ἑξαμαρτόντας
τιμωρήσεται ὅτι γέλοι, ἀλ-
λά καὶ τὴν αὐτῆς γένου
²⁰ ἐναγῆ καὶ ἀγα ἐνοχον
γνήσεται λέγει.

Δ. Ἀρσ. ἐκ ²¹ ἀπει-
κὸς καὶ πάντως ἀλλότερον
τῆς τῆ Θεοῦ δικαιοσύνης
ὅτι τὸ ἕτερον ἀντὶ ὅτι
δικίω ἐσθραξάσαι;

M. Εἰ μὲν τις τὰ ἀν-
θρώπινα ²² ἐνδομυθεῖν
ἢ αὐτῶν πύσιται ταύ-
των τὴν ἀπορίαν ²³ πρὸς
ἐαυτὸν ὅτι φύσει μὲν γὰρ
πάντες ὁμοίως ἀρὰ ἐνοχοὶ
ἐσμῶν; καὶ εἰ ταύτην ἡ-
μῶς ὁ Θεὸς, ²⁴ ἐμίσσην
²⁵ εἰσῆν, ²⁶ ἐκ αὐτῆς ²⁷
καταμυσθῆναι, ²⁸ ἐχοι-
σῆν. καὶ ἂν γὰρ τὴν ἐθ-
αν εἰδείνεται ἐπιτοίαν
πρὸς τοὺς ἐπιστάτας, ὅταν
καὶ τοῖς αὐτῆς ²⁹ ἀποστολαῖς
εὐλογίας ³⁰ μετὰ δίδω-
σῆν ὁρατὸν σημεῖον τῆς
καὶ τῆς ἀσεβῶν τιμωρίας
διδάσκω, ὅταν καὶ ³¹ τοὺς
ἀπὸ αὐτῶν ὅτι γνομένους κα-
ταεστὺς ὄντας πειρά.

Δ. Ἐπὶ τὰ ἐξῆς ³² πρὸς
ἐαυτε.

M. Ἐν τῇ μὲν καὶ διὰ τῆς
φιλικῆς καὶ εὐσεβῆτος ἐπα-
γῆς, ἐπαγγέλλεται ³³ πῶς.

quâ (Deus) dicit se retri-
buere peccata patrum in
liberos?

P. Ut nobis majorem
timorem faciat, non so-
lum eos qui peccaverint
ulturum (se) iminatur, sed
etiam eorum progeniem
placularem, & execra-
tioni obnoxiam fore di-
cit.

M. An non absurdum,
& profus alienum a Dei
justitiâ est, ab altero, loco
alterius pœnas repetere?

P. Si quis humani qui-
dem generis conditio-
nem consideraverit, qua-
lis naturâ suâ est, desinet
hanc dubitationem propo-
nere. Naturâ enim
omnes similiter execra-
tioni obnoxii sumus: &
si in ea nos Deus manere
siverit, de eo conqueri
non possumus. Quam-
admodum igitur suam
ostendit benevolentiam
erga pios, quam etiam
eorum posteris benedi-
ctionem impertit: sic ma-
nifestum vindictæ adver-
sus impios argumentum
dat, quando eorum etiam
posteris execrandos esse
patitur.

M. Ad ea quæ sequun-
tûr, progredere.

P. Ut nos quoque a-
mabili (suâ) bonitate al-
liciat, pollicetur (se) tri-
buturum

11 ἵσταν ἕλεον εἰς 34 χι-
 12 λιάδας τοῖς 35 ἀγαπώ-
 13 σιν αὐτὸν, καὶ τοῖς φυλάσ-
 14 σουσὶ τὰ ἐπιτάγματα
 αὐτοῦ.

Δ. Πῶς ἔτετο φησίν; ἀ-
 15 γὰ λέγει ὅτι πάντες εὐσε-
 16 βεις ἀνθρώποι 36 ἐκγόνοι, καὶ
 17 ἀπεχθῆσαι ὡς, διὰ τὸ ἐκείνου
 18 εὐσεβῆσαι τὰ ἐπιτάγματα σωτη-
 19 ρίας παρ' αὐτοῦ;

Μ. Οὐδαμῶς· ἀλλὰ
 20 τοῦτο ὁρῶν ὁ φησίν, ὅτι δι-
 21 κληθὴν ἔτω εὐμενῆ ἐμῶν
 22 παρέχει τοῖς πιστοῖς, ὡς
 23 αὐτοῦ ἑκα. καὶ τῶν ἐκεί-
 24 νων ἐπιγόνους εὐμενῶς
 25 προσφέρει δαί, καὶ ἕμνον
 26 εἶδέναι αὐτοῖς τὸ εὐμερῆν
 27 ἐσπῶ παρὸν τι βίω, ἀλλὰ καὶ
 28 ἀγαλῆν τὰς αὐτοῦ ψυχὰς,
 29 ἵνα τῆ αὐτοῦ 30 ποιμένη ἐγ-
 31 κληλέγηται.

Δ. Ἀλλὰ μὴν ἔκ ὅτι
 32 πάντων τούτων συμβαίνει.

Μ. Οὐ παντοῦ ὡς ὅρα γὰρ
 33 ἐπ' αὐτοῦ εἶδ' βλάσται
 34 τοῖς ἁγίοις ἐσεβῶν ἐκγόνοις
 35 ἀγαλλόμενα παρέχειν ἐμ-
 36 νησάκας αὐτοῦ δὲ καὶ ἔπος
 37 ἑστὶ ἰδίαν χάριν ἔτω τῆ
 38 ἁγιοῦ εὐσεβῶν ἡμεῶν 40 ἐπι-
 39 νησῶν εἶδ' ἐθέλει, ὡς μὴ
 40 ἀποδοῦναι αὐτοῦ ἀπὸ αὐτοῦ
 41 ὅτι αὐτὸ βλάσται ἐπιδοκι-
 42 μαῖεν. ἐν τούτῳ μὲν τοῖ
 43 ἁγίοις 44 μελεῖται, ὡς τε
 45 ἐκείνου ἡμεῶν καλὴν ἐκ ἑσῶν,
 46 ἔσθ' αὖ ἀπαλλῶ τὰ ἁγία
 47 καὶ ἀποδοῦναι ὅρα.

Δ. Διὰ τί ἐν ταῖς χι-

bururum misericordiam
 in mille generationes, iis
 qui diligunt ipsum, & ob-
 servant mandata ejus.

M. Quomodo hoc di-
 cit? Numquid ait omnes
 pii hominis posteros, et
 etiam si impii sint, propter
 illius pietatem, conse-
 quunturos salutem ab eo?

P. Nequaquam: Ad
 hujusmodi est, quod di-
 cit, nempe ita benevolum
 se exhibiturum fidelibus,
 ut eorum causâ, etiam
 erga illorum posteros
 benevolvê se gerat: nec
 solum det iis commodê
 & ex animi sententiâ de-
 gere in præsentî vitâ, sed
 etiam sanctificet eorum
 animas, ut ipsius gregi
 annumerentur.

M. Atqui non in om-
 nibus hoc contingit.

P. Non prorsus. Quem-
 admodum enim in se ipso
 esse vult. impiorum liberis
 misericordem præbere se,
 quoties visum fuerit: ita
 neque suam gratiam ad e-
 piorum soboli subjectam
 esse vult, ut non possit ab
 eâ quoscumque voluerit,
 rejicere. In eo tamen ita
 modum adhibet, ut unum-
 quisque nostrum vanam
 non esse, nec fallacem hanc
 promissionem videat.

M. Cur hæc mille ge-
 nerationes

λίας ἡμεῖς ὀνομάζει, ἢ
χρόνον τ' αὖ ἀσεβῶν π-
μωρίας τεσσῶν ἢ τέταρσι
μόνον ἡμεῖς περιγράψας;

Μ. Ἰνα μάθωμεν ὅτι
44 χαίρει μᾶλλον τῷ ἀσφ-
τητι, ἢ τῷ 45 ἀποτομία
χρῆσται. ὡς περὶ κ' μαρτυ-
ρεῖ, ὅτι 46 συγγνωμονικός
ἔστιν, ἀλλ' ἔκ 47 ὀξύθυμος
κ' 48 τιμωρητικός.

Exod. 34.
Psal. 103. Θ
145.

nerationes nominat, cum
tempus impiorum ultionis
tribus aut quatuor tantum
generationibus circum-
scripserit?

P. Ut intelligamus,
(eum) gaudere magis le-
nitate, quam severitate uti;
ut alicubi etiam testatur se
ad veniam dandam pro-
pensum esse, non item ad
iram præcipientem, & ad
vindictam pronum.

In Sectionem XXIV.

1 Ἀπειλή.

ἀπειλή.

2 ἰχυεὺς.

ἰχύς, ἰχύω,

ἰχυεῖω.

ἰχυρίζομαι.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

ἰχυρός.

1 Ἀπειλή ἢ **comminatio**, minæ, ἀπειλή minor.
2 ἰχυεὺς fortis, ab ἰχύς, ὕψος ἢ, robur, vires, potentia,
δύναμις, βίωμα, unde ἰχύω possum, sum robustus: at
ἰχυεῖω corroboreo, robustum reddo: & ἰχυρίζομαι ni-
tor, fiduciam colloco, ut vulgò nos, *ie me viciis forte de*
cela. Item contendo. 3 ζήλωσις æmulus sectator. Ac
Actorum primo capite, ζήλωσις ὑπερῶν Θεοῦ, zelo
Dei accentus, id est, summo amore. Nam ζήλωσις ἀ-
pud sacros scriptores est impetus mentis ad cultum di-
vinum, & religionis amplectendæ vegeta cupido, ani-
mi præsentia & ardor, summæque alacritas. Itemque
magis peculiariter dicitur de eo, cujus animus æstuat
indignatione ex iis conceptâ, quæ cultui divino ac re-
verentiæ, quæ ei debetur, repugnare videt. ζήλωσις
etiam qui zelo seu zelotypiâ ducitur, ut hic, ζήλωσις,
& mox ita interpretatur. At ζήλωσις æmulatione dignus.
4 τὰ τέκνα liberi à τῷ πατρί, sed tanquam
τέκνα. 5 τέταρτος quartus, à τέσσαρες, Atticè
τέταρτος quatuor. 6 τοῖς μισοῦσι iis qui oderunt. Au-
ctor Latinus scribit eorum, jungens cum nomine
generationerum sed cum Græcè legatur τοῖς μισοῦσι,
non τῷ μισῶντων, malui Græcè convenienter reddere.
hic autem dativus refertur ad τὸ ἀποδιδῶς. 7 ἰκανὸς suf-
ficiens, idoneus, aptus, id est, satis virium habens. hic
igitur cum infinitivo ὑπεροπίζειν idoneus est, &
quali sufficiens, satis vel abundè instructus est, seu,
quali

quasi potens & validus; vel, ut auctor Latinus, satis potentiz habet ad propugnandum, δεινός ἢ δυνατός ὄν, aut ἰσχυρὸς δυνάται παρεργασίην, satis potest propugnare. ⁸ κοινωνός particeps, socius, confors, μέτοχ⁹, συμμεκίσις, συγκληρός, ὁμότιμ⁹. hinc κοινωνία, μετέχω : & κοινωνία μετοχῆ communicatio, &, ut ita dicam, participatio. κοινωνὸν ὄντα, socium vel consortem vacante ὄντα. Si quis velit id exprimere, consortem esse, pro κοινωνεῖν, non valde repugnam: quanquam illud malim. ⁹ ἀπέρ⁹ tetminus seu finem non habens, infinitus, immensus, ἀμέγας, ἀπέρας τὸ & proëticè πῆρας, finis, aliquando inextertus, imperitus, rudis, & tunc à πῆρα, conatus, experientia. hinc πιερόμαι conor, nitor, tento. Item πῆραν λαμβάνω periculum facio, experior. ¹⁰ ἰδιοπιή⁹) ἰδιοποιέμαι, & ἕξειδιοποιέμαι proprium facio, mihi vendico, item concilio mihi, mihi adjungo. ¹¹ ἀγνεία ἢ puritas, castitas, ab ἀγνείω. Clenard. pag. 127. vers. 28. sum purus, & aliquando puram reddo, lustro, expio ἀγνίζω : fit ab ἀγνός castus, purus. ¹² τὸ αὐτὰς καθιερωθῆς, eas consecratas esse, uel, ut ex consecratae sint & adhærescant, aut affixæ sint, præteritum infinitivi, ut κεχερωθῆσαι. Clenard. pag. 87. vers. 3. nam præsens est καθιερωθῆσαι, ut χυσοθῆσαι. Clenard. pag. 87. vers. 2. & 3. ab ἱερός sacer hinc ἱερώ. Clen. pag. 302. vers. 33. ¹³ παντελής omnino, profusus, plene, absolutè. à παντελής universalis, absolutus, perfectus, plenus, à παν & τέλ⁹. παντελής etiam est assentientis adverbium sicut πάντως & παντάπαν, ut hic sæpe usurpatur. ¹⁴ ωρεσηκέναι, præteritum medium ᾧ ωρεσηκώμαι. πήκω autem propriè liquefacio: item macero, labefacio, attenuo. hinc ωρεσηκώ liquefactum a fundo, & metaphoricè adhæreo, ἰνῆδο, more scilicet eorum quæ liquefacta, & alicui rei affusâ firmiter inhaerent. Clen. pag. 368. vers. 3. & sequente. ωρεσηκέναι autem adhærerere, affixum esse: præterito medio præsentem significationem habente, ωρεσηκῆσαι, ωρεσηκολλῆσαι, ωρεσηκῶσαι, ωρεσηκωκέναι. ¹⁵ μοιχείαν ἐγχελοῦται adulterii rei sunt, ut sup. sect. 22. ἀχαιεῖαν ἐγχαλεῖν. quid sit autem μοιχεία & μοιχέω infra sect. 29. ¹⁶ ὅσοι τῶτον χαιρῆν ἐάσαντες quicumque enim valere jubentes, &c. vel

⁸ κοινωνός.

κοινωνία.
κοινωνία.

⁹ ἀπέρων.

πέρας.

πῆρα.

πιερόμαι

¹⁰ ἰδιοποιή⁹.

ἰδιοποιέμαι.

ἕξειδιοποιέ-

μαι.

¹¹ ἀγνεία.

ἀγνείω.

ἀγνίζω.

ἀγνός.

¹² καθιερωθῆς.

ἱερός.

ἱερώ.

¹³ παντελής.

παντελής.

¹⁴ ωρεσηκ-

έναι.

ωρεσηκώμαι.

τήκω.

¹⁵ μοιχεία.

μοιχέω.

¹⁶ ὅσοι τῶτον.

&c.

vel

χαίρειν πνά.
εάν.

17 χαίρειν.

18 ψευδής
διδασκαλία.

ψευδής.

19 φόβον ἐμ-
ποία.

20 ἐναγής.

ἄγος.
ἐναγής.
ἄζω.

21 ἀπεικός.

22 ἐνθυμιθεῖν
ἐνθυμέομαι.

23 πεισθῆναι
μενθῆναι.

servato tempore, qui eo valere iussio: τῆτω ἐπιταξ-
μενοι, illi renuntiantes, eo repudiato, nuntio illi re-
missio, τῆτον ἀπολιπόντες, eo derelicto; vel denique
τῆτω ἀφεσκήτες ab eo deficientes. 17 χαίρειν enim
præcedente alio verbo, ut εἰν. φέρου & ἀπογο-
ρεῖν, id est, sinere valere, pro valedicere & repudiare.
Per se autem usurpatur in eos, qui in malam civem
relegantur, aut qui cum contemptu relinquuntur, ut
χαίρω βουλευματα valeant consilia: quomodo
Terentius in Andria; valeant, qui inter nos disti-
dium volunt. Vide Budæum pag. 395. 18 ψευδής
διδασκαλία, ἢ, falsa & mendax doctrina: dici etiam,
opinor, poterit ματαιοδιδασκαλία vana & inanis
doctrina: quanquam nonnullo discrimine. Nam
quod vanum est, non protervum est falsum. 3 ψευδής,
ut ἀληθής, falsus, unde ψεῦδος τὸ mendacium, &
διδασκαλία ἢ doctrina. 19 ἡμῖν φόβον ἐμποίη
torem nobis faciat, vel inferat, afferat, incuriat, in-
jiciat, ut sæpe & eleganter dicitur: sed volui verba ver-
bis quam proxime reddere, quantum quidem Latini-
tas patitur. Plancus autem ad Ciceronem ita loqui-
tur. Tacitus etiam mecum inquit, Neroni fecer-
ant. vide sup. sect. 22. 20 ἐναγής & ἀγής impur-
us & sacer, scelestus, qui piaculare crimen admisit,
hic ἡμεῖς ἐναγής progeniem, prolem vel sobolem (a-
crum, id est, execrandam & piacularem: ab ἄγος
τὸ piaculum, scelus. Et per antiphrasim, vel potius
ἀφουσισμόν, res sacra & veneratione digna: unde ἐ-
ναγής etiam pius & sanctus, ab ἀζω veneror, 21 ἀ-
πεικός absurdum, ἀτοπον, ἀλογον, &c. ut subjicit,
ἀλλότριον alienum & abhorrens. conuā εικός (de
quo supra) ἀλογον, δίκαμον. 22 ἐνθυμιθεῖν. Horist. 2
oprativi (ut ποθείω. Clen. pag. 69. vers. 8.) ἢ ἐν-
μέομαι, animadverto, in animo verso, considero, ex-
pendo, reputo, quasi in animo habeo: ab ἐν & θυμός
ἢ animus. 23 πεισθῆναι (αὐτῆ) πεισθῆναι
λεῖθ) desinet proponere, objicere, in questionem ad-
ducere, vulgò, προποσθῆναι ἐπιμετρίωσαν. Sic dicitur
ἐρώτημα πεισθῆναι, & ἀπεικός πεισθῆναι, & πει-
σθῆναι τὴν questionem proponere hinc τὰ πεισθῆναι
μῶνα, & πεισθῆματα, quæ proponuntur, & in que-
stionem adducuntur, quæ explicanda proponuntur.
24 ταῦτα

24 τῶν ἐμμένων, pro ἐν τῶν μείν. alioqui ἐμμένειν
 permanere seu perseverare, instare vel acquiescere in re
 aliqua. 25 ἔδω, ἡς, ἡ, Aor. 1. subjunctivi ἔδω. 26 ἐκ
 αὐτῶ &c.] vulgò nos. *Nous n'aurois dequoy blas-*
mer, vel, nous ne pourrions en rein le reprendre. 27 ἐχ
 cum infinitivo sup. sect. 1. 28 τὸ αὐτὸ pender à κατι-
 μένιδι ratione ἔχῃ, quod pro contrā regit geni-
 tivum. καὶ δ' ἄλλο γ'] ad verbum, quemadmodum
 enim, sed ex superioribus & serie craticis constat τὸ
 ἄδ hic significare οὐ, igitur, vel ὅ autem, ut alibi ha-
 beatur, ut annotat Beza Lucæ. cap. 12. vers. 58. item
 Rom. 6. 19. 12. 3. & 15. 2. atque ibid. 12. 3. 29 ἀπό-
 γου, ortus, oriundus, seu nepos, posterus : quasi
 natus ab aliquo : ab ἀπὶ & γίγμαι hō, nascor, sum.
 30 μετὰ δὲ præsens subjunctivi regitur ab ὅταν. με-
 τὰ δίδωμι autem cum dativo personæ, & genitivo rei,
 ut initio epistolæ jam dictum est. 31 τοῦ ἀπ' αὐ-
 τῶν ἐπιγενομένους eos qui ab iis supernati fuerint, ut
 loquitur Plinius, id est, eorum posteros seu successores,
 ab ἐπιγίγμαι, supernascor, post nascor, succedo, sub-
 sequor : unde αἱ ἐπιγενομένοι dicuntur posterī. 32 πρε-
 βαν, πρεβιδι progredere, ut sectionis hujus initio
 πρεβίωμι progrediamur. πρεβάνωμεν. 33 ποιήσιν ἔλεον
 quasi dicat, facturum misericordiam, sed quia hoc non
 satis Latine dicitur, ποιῆν ἔλεον dicam, misericor-
 diam tribuere, adhibere, præstare vel impertiri, cum
 Cicerone, vel misericordiâ uti. 34 χίλια, α, α, mille :
 χίλις ἀδ' ἢ numerus millenarius. 35 τοῖς ἀγαπῶ-
 σιν αὐτὸν] hic certè fuit locus reciprocationi quam
 etiam Latinus auctor retinet : sed ad vitandam am-
 biguitatem ut Græcè omittitur, sic & Latine omisi.
 per ipsum, autem, & ipsius, Deum & Dei intelligo :
 ut mox, ipse us greci, pro suo. 36 ἔχουσι] Tribus diver-
 sis nominibus rem eandem variavit, ἀπίστοι, ἐπιβέ-
 μνοι, & ἔχουσι, id est, posterī. Sic eadem varietate
 usus est quum ait, ἀμὴν ἑαυτὸν παρέχειν, ἀμὴν ὡς
 πρεσβυτέρω (de quo sup. sect. 21. extrin. à.) & mox
 συναμνα παρέχειν ἑαυτὸν. 37 διημερεῖν (ab ἡ &
 ἡμέρῃ dies, unde ἡμερέω diem trauco, διημερέω)
 significat diem seu dies feliciter transigere, id est, vi-
 tam feliciter, tranquille, commode & ex animi senten-
 tiâ degere : ideoque secundâ fortissimâ uti, ἐπιχειν :

24 ἐμμένειν.
 25 ἔδω.
 26 ἐκ αὐ.
 &c.
 27 ἐχομεν.
 28 ἐπιμέμ-
 ηδα.
 29 ἀπόγονος.
 ἀπογίγμαι.
 30 μετὰ δίδω.
 μετὰ δίδωμι.
 31 τοῦ ἀπ' αὐ-
 τῶν.
 32 πρεβαν.
 πρεβανωμεν.
 33 ποιήσιν.
 34 χίλια.
 χίλις.
 35 ἀγαπῶσιν.
 &c.
 36 ἐχουσι.
 37 ἐπιμερεῖν.
 ἡμερέω.
 διημερέω.

διήμεροθ.

διημερία.

38 ποιμήν.

ποιμνιον.

ποιμνιν.

ποιμαίνω.

39 ἐφ' ἑαυτῶν.

ἐπι κτην dativo

40 ὑπήκοον,

&c.

ὑπήκοθ cum
dativo.Σηπιας κτην
genitivo.

41 ἦν ἀπ',

&c.

42 μετρίως.

ab εὐήμεροθ, & εὐημερία. 38 ποιμήν & ποιμνιον
 grex ovium. Metaphoricè apud Ecclesiasticos dicitur
 de grege ovium Chrìsti, seu cætu fidelium, quæ est
 Ecclesia: fit à ποιμνῶ ἐνθ, ὁ pastor, & propriè ovium,
 qui & dicitur opilio. hinc ποιμαίνω pascò: ποιμνας
 ποιμαίνην pascere greges, & ποιμαίνην τὰ ποσβάτα
 pascere oves, opilionem esse: quod etiam dicitur ab-
 solutè ποιμαίνην. 39 ἐπι cum dativo, aliquando po-
 testatis significationem habet, id est, in, ut ἐφ' ἑμῶν
 ὅτι Demost. in vobis est, pro in vestra potestate est,
 in arbitrio vestro situm est, penes vos est. Sic etiam
 dicitur ἐπ' ἐμοί ἔστι vel γέρονε ποιεῖν τῆτο; & κείτω
 τῆτο ἐπ' ἐμοί hoc in me situm est. Sic & τὸν ἐφ' ἡμῶν,
 & aliquando addito ἐπ', quantum in nobis fuit. Di-
 citur quoque eodem sensu ἐν ἐμοί, pro ἐπ' ἐμοί.
 40 χάριν ὑπήκοον ἐπ' ἐδέλω gratiam subjectam esse
 vult: vel pro subjectam esse, adhærescere, affixam
 esse, προσχέσαι, προσεφυκέναι, προσχέσαι, προσ-
 κολλᾶσαι: quomodo auctor Latinus loquitur, gra-
 tiam suam non adeo adstrinxit, id est, affixit, adglu-
 tinavit, adhærescere voluit, προσέδωκε, προσέθηκε, προσ-
 σήλωσε, παρέθηκε, προσκόλλησε. Verùm ut Græca
 redderem, ὑπήκοον ἐπ' verti ad verbum, subjectam, &
 Latinè, ni fallor. Sic enim Cicero, nulli naturæ est
 obediens aut subjectus Deus, ἡ δὲ μέγας φύσεως ὑπήκοός
 ἔστιν ὁ Θεός. Utque apud auctorem ad Herennium
 lib. 4. subjectum, & in sua potestate esse, contraria
 sunt: ita hic opponuntur ἐφ' ἑαυτῶν εἶναι & ὑπήκοον
 ἐπ'. ὑπήκοθ autem hic, cum dativo, & ut apud Ari-
 stophanem ἀπαντὰ τῶν πτωστῶν ἔσθ' ὑπήκοα, omnia
 subjecta sunt vel parent pecuniæ, ut vulgatum illud,
 pecuniæ obediunt omnia (de quo vide Erasimum.)
 Σηπιας tamen cum genitivo, ut Herodorus, ὑπήκοθ
 τῷ βασιλέως, qui est in ditione & potestate regis, qui
 est regi subjectus. Et Plut. πόλιν ὑπήκοον τῷ δικαίῳ
 κατέστησε civitatem equitati morigeram effecit. 41 ἦν
 pro τῶν τῶν subaudi ὄντων, aut ex iis qui sunt. ἀπ' αὐτῶν,
 sub. ἦν αὐτῶν. ita ἀπ' αὐτῶν pendet ab ὄντων,
 non ab ἀποδοκιμαζῶν. pendet ab ὄσως, pro ἔστας, quos-
 cumque eorum, vel quos ex his. 42 μετρίως modum
 vel moderationem adhibere. Item μετρίων ἐπι ὁπλῶν,
 χ' ἄλλων ἑαυτῶν παρέχειν æquum se ac moderatum, &

& lenem præbere, seu non nimis rigidum & severum. μέτερος, fit à μέτερος moderatus, & hoc à μέτρον modus, μέτρον. ⁴³ ἀπατηλὸς fallax, deceptorius, ab ἀπάτη fal- ⁴⁴ ἀπατηλὸν. lacia, deceptio: & hoc ab ἀπάτω fallo, decipio, & ἀπάτη. magis aptè, seduco, quasi ἀπάτω ἢ πάτω à νιά τριτά ἀπατάω & publicâ adduco. ⁴⁴ χαίρει τῷ χεῖνός (nam τῷ hic ⁴⁴ χαίρει δεσ. geminatum, jungitur cum χεῖνός non cum dativis foeminiis ἀποτομία & πραότητι) χαίρει ergò τῷ χεῖνός, quasi, gaudet utri: quod & Latine & Græcè nullo exemplo dictum puto pro libenter utitur. Verùm ob τῷ hic additum, infinitivo, dicendum videtur hic eâ formâ dici χαίρει τῷ χεῖνός, quia Lucianus dicit, χαίρον τῷ χαίρειν, de Epicuro loquens, qui summum bonum voluptate metiebatur, ut sit τῷ χαίρειν, pro τῷ χαίρειν seu τῷ χαρᾷ gaudio, lætitiâ. Alioqui si χαίρω regeret propriè infinitivum, nihil fuisset opus addere, τῷ. Ergò χαίρει τῷ χεῖνός ἀποτομία, id est, χαίρει τῷ τῷ ἀποτομίας χρῆσι; vel potius χαίρει ἀποτομία χρώμενος. Dicitur enim aliquis χαίρειν ποίων τι, quod magnâ cum lætitiâ facit, seu quod facere gaudet, seu quod facere eum delectat, aut quod lubens facit, ut vulgò nos qui prend plaisir à faire quelque chose, quomodo hic Gallicè dixerim, prend plus de plaisir, vel est plus joyeux, vel, plus aise d' user de douceur & clemence, vel, il use plus volontiers de clemence, que de rigueur & severité: vel denique cum participio il est plus joyeux, usant de douceur, &c. Sic Xenophon χαίρω ἐπαινεύων, gaudeo laude, laudibus delector, quasi gaudeo laudatus, vel dum laudor. Sic Plato χαίρω διδασκόμενος, &c. (Vide Stephanum) quomodo Virgilius de Leone, Gaudet hians immane: & de eodem. Gaudetque comantes excutens cervice toros. Ergò, ut hoc jam tandem finiam, utroque modo dicitur χαίρω τῷ χεῖνός, ie suis aise d' user, ie prend plaisir à user: & χαίρω χρώμενος, ie suis aise usant, vel quand i use. Condonabis, lector, si in re, non ita sanè difficili paulò fui longior: id tuâ gratiâ feci, τῷ σ' ὠφελεῖν χαίρων si quid tamen prodelle tibi possum. ⁴⁵ ἀποτομία, ἀκείβδησιον, ⁴⁵ ἀποτομία. ἀσπείρητος, μηρότης, severitas: ab ἀπότομος, de quo ἀπότομος. sup. sect. 20. Contrà ὀπεικεία, πραότης, sic ἀποτομία σπείκεια. χρεῖμα, & μεταίξιν, item μετρίως χεῖνός πνί ⁴⁶ συγγραμμάτων. ⁴⁶ συγγραμμῶν ἐλεήμων, ἀσπλαγχνικός. χεῖνός.

47 ὀξύθυμος. ὀξύθυμος, misericors, ad misericordiam propensus. huic
 48 τιμωρητικός. ὀξύθυμος, ad iram
 κός. princeps, supra lect. 19. extremā. 48 πικροθυμὸς ad
 τιμωρητής. πικροθυμὸς, crudelis, immisericors, πικροθυμὸς
 τιμωρός. ultor, vindex, πικροθυμὸς idem, quasi πικροθυμὸς, id est,
 ὁ ὅτι πικρὸς θυμὸς ὄρων occasiones ultionis observans:
 Τιμωρία. versatur autem in actu, ut πικροθυμὸς in habitu.
 κόλασις. τιμωρία ultio, respectu punientis, ut sibi satisfaciat,
 atque animo morem gerat, ut indulgeat & obse-
 Horat. sicut κόλασις, ratione poenas luentis, ut laeso sa-
 tisfaciat. supra.

SECTIO XXV.

Δ. Ἐγὼ τὸ τρίτον ἐν-
 πολλῶ.

Μ. Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα
 Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπιμα-
 τῶν.

Δ. Τόδε μοι διασαφί-
 σον.

Μ. Τῷ Θεοῦ ὀνό-
 ματι καταχερῆσαι ἀπαγο-
 ράει, ἢ μόνον ἐν τῷ 3
 ὀπορεύειν, ἀλλὰ καὶ ἐν
 τῷ ὄρκοις ἀνοήτοις ὀμό-
 σαι.

Δ. Οὐκοῦν δεῖν ἐνίοτε
 δεῖμι ὀμόσαι;

Μ. Ἐγὼ γὰρ φημι, ὅταν
 ἔυλογὸς τις αἰτία τῷ ὄρ-
 κῳ παρῆ. λέγω δὲ, ὅσακις
 ἀνὴρ ὁ πρὸς τὸ πρῶτον
 μέγα φέρονται ἀλήθειαν
 ὄρκῳ πρῶτα ἀδελφῶν
 κηρῖνα μὴ ἐν ἀλλήλοις

Μ. Recita tertium
 praeceptum.

P. Non usurpabis no-
 men Domini Dei tui
 frustra.

Μ. Hoc mihi declara-

P. Dei nomine abuti
 verat, non solum peje-
 rando, sed etiam jusju-
 randum inutile juran-
 do.

Μ. Ergone Deum ali-
 quando fas est jurare?

P. Equidem aio, quan-
 do justa & rationi con-
 sentanea aliqua causa ju-
 risjurandi est: quoties,
 inquam, de re, quae magni
 referat, veritatem jureju-
 rando confirmare con-
 venit, ut ne mutua ami-
 citia

φιλία κ' δ ὁμόνοια τινῶν
9 λυθῆ.

Δ. Ἀρξί γε μόνον ἀπέ-
χουσαν κελεύει ὄρκων, οἷς
τὸ 7^ο θεοῦ ὄνομα 10 βε-
βηλῆται καὶ 11 ἀτιμά-
ζεται;

Μ. Ἐνὸς ἑσδὸς μνη-
σθεὶς, ἡμῶς διδάσκει καθό-
λου, μὴ δεῖν τὸ θεοῦ ὄνομα
ἄλλως ὀβριστεύειν, ἢ με-
τὰ τινος αἰδοῦς κ' 12
ἐν ἑσπῆς, κ' ὅπως ὡσεὶ αὐ-
τὸ δόξαῖναι. ἐπειδὴ
μὲν γὰρ ἱερὸν ὄντιν, ἡμῶς
εὐλαβεῖσθαι χρὴ μήπως
αὐτὸ ἀτιμάξωμεν δοκῶμεν,
ἢ 7^ο ἀτιμάξωμεν τοῖς ἀλ-
λοῖς 13 ἀφορμῶν δώμεν.

Δ. Πᾶς ὃ τῆτον τ' νό-
μον φυλάξομεν;

Μ. Περὶ θεῶ, κ' τῶν
ἔργων αὐτῶ μὴδὲν ἄλλο
λέγοντες, ἢ διανοούμενοι,
ἢ ὃ τι αὐτῶ πρὸς τιῶν
αὐτῶ τιμῶν καὶ δόξαν
τῆτον.

Δ. Τί 14 τὸ αὐτῶν ταῦτα;

Μ. Ἀπὸ φιλί, λέγων ὅτι
8 καθαρίσει τ' λαβόντα
τὸ ὄνομα αὐτῶ ἐπὶ μα-
ταίῶν τῶν ἔστιν, ὅτι ἐκ
15 ἐν τοῖς ἀδούοις κατα-
λογίσειται τ' ματαίως κ'
16 ἀλόγως τὸ ὄνομα αὐτῶ
ὁμῶσται

Δ. Ἐπειδὴ ἀναρχὸς
λέγει 17 ἀπαξ, ὅτι τιμω-
ρήσεται 18 τ' ὡς τινα οὐ.
τῶν ἐντολῶν 19 ὡς θάνατον

citia & consensus quo-
rundam dissolvatur.

M. Utrum duntaxat
abstinere jubet à jura-
mentis, quibus Dei no-
men profanatur & dede-
coratur?

P. Unâ specie commemo-
rata, nos docet in u-
niversum, non oportere
Dei nomen aliter profer-
re, quàm cum quadam
reverentiâ & pudore, at-
que ita ut celebretur.
Quoniam enim sacrum
est, nos cavere oportet
ne unquam illud sperne-
re videamur, aut sper-
nendi aliis occasionem
demus.

M. Qui autem hanc
legem servabimus?

P. De Deo, & ejus
operibus nihil aliud lo-
quentes, aut cogitantes,
quàm quod ad ipsius
honorem & gloriam ten-
dat.

M. Quid postea?

P. Interminatur, di-
cens se non expiaturum
eum, qui nomen suum
usurpaverit in vanum.
hoc est, in innocentibus
non numeraturum, qui
vanè & nullâ justâ ratio-
ne nomen suum jurave-
rit.

M. Quum sibi dicat
omnino, se vindicatu-
rum eum, qui qualecun-
que mandatum trans-

τα, δια τί ²⁰ ρητῶς ἐν-
ταῦτα τῷ ²¹ ᾧ ἰσχυρό-
σαντι τῆς πειρασμά-
του, τὰ αὐτὰ πάλιν ἀ-
πλήει;

M. Ἴνα μάθωμεν ἐν-
τεῦθεν, ὅσῳ ²² σπουδῶ
ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ δόξῃ ποιεί-
ται. ²³ μαθόντες ὃ τῆτο,
ἐπιμύθερον σπουδάζω-
μεν ἢ αὐτῆς ἢ ἡμεῖς.
ἄλλως τε ἢ ἐπεὶ ἀκού-
μεν αὐτῆς τῶν κατὰ τῆς
²⁴ ὀλιγοψησάντων πύτης
²⁵ ἀπειλῶ.

gressus fuerit, cur nomi-
natim hic, illi, qui non
obtemperaverit huic man-
dato, eadem iterum mi-
natur?

P. Ut intelligamus
hinc, quantum studium
ad suam gloriam adhi-
beat. Ubi autem intelle-
xerimus hoc, de ipsa e-
tiam nos diligentius la-
boremus: presertim
quum audiamus illius ad-
versus eos, qui eam ne-
glexerint, comminatio-
nem.

In Sectionem XXV.

1 Ἐπὶ μα-
ταίῳ.

ἐπὶ cum dati-
vo. Ἰν ἐπ'
ἀγαθῷ ἢ si
milia.

ἐπὶ, ob.
εὐλογῶ αἰ-
τία.

² Διαστροφή.
διαστροφή.

³ Ἐπορκεῖν.
ἐπορκέω.

ἐπορκῶ.
ἐπορκία.

ἔυορκῶ.
εὐορκία.

εὐορκέω.
ἔορκῶ.

⁴ ἐν τῷ ὅρκῳ
&c.

1 Ἐπὶ ματαίῳ, ut mox, ματαίως ἢ ἀδόξως, alibi
ματῶ, in vanum, id est, frustra, citra ullam justam ra-
tionem, aut necessitatem: id quod τὸ ἐπὶ cum dativo
aliquando significat: quomodo Græci dicunt ἐπ' ἀ-
γαθῷ, ἐπ' ἀφελείᾳ, ἐπὶ κακῷ, & ἐπὶ βλάβῃ: Sic
Latini, in rem meam vel tuam, in meam vel tuam per-
niciem dicunt. Nihil malimus hic interpretari ἐπὶ pro-
pter, ob, ut ἐπὶ τῷ κέρδει ob lucrum: ἐπὶ μεγάλῃς
αἰτίας magnas ob causas, vel magnis de causis. Ita

ἐπὶ ματαίῳ, ob rem vanam, pour chose vaine: ut mox
opponitur τῷ ματαίῳ εὐλογῶ, &c. εὐλογος αἰτία,
justa & rationi consentanea causa. ² Διαστροφή

Aorist. 1. imperativi τῆ διαστροφῆς, supra, τρέφωσον.
³ ἐπορκῶ perjurus. hinc ἐπορκέω pejero, & ἐπορκία
perjurium: contra εὐορκῶ, εὐορκία & εὐορκέω, ab
ἔορκῶ ὁ jusjurandum, juramentum, deducitur vel ab
ἔορκῶ (septum, φραγμός) ab εἴρω includo, quo-
niam ὁ ὁμῶν καθελεῖται πως οἷς ὁμολογεῖ. Ver-
bale ὁ ὅρκῳ finis, terminus, quoniam ὁρίζονται τι

⁴ ἐν τῷ ὅρκῳ ὁμολογητικῶς ὁμῶνται. ⁴ ἐν τῷ ὅρκῳ ὁμῶσαι
ἀνοήτες juramenta inutilia, vel inutile jusjurandum
jurando:

jurando: quomodo Cicero, pulcherrimum jusjurandum juravi. ὁμόσαι, ab ὁμνυμι sed tanquam ὁμός jurato, ὁμόσαι, ὁμοκα, servatâ penultimâ o in futuro & temporibus ab eo deductis, præter regulam. Clen. pag. 204. v. 37. & 205. v. 27. Vide annotationem in circumflexa Clen. p. 88. v. 4. & sequente.

πρόγμα μέγα φέρει res magni momenti quæ magni interest aut refert, vulgò quæ multum importat, id est, πολὺ διαφέρει. Bud. 393.

Sic dicitur aliquid μέγα φέρειν, id est, magni referre, nos vulgò importet de beaucoup, estre de grande importance.

Aliis etiam verbis μέγα, jungitur, ut μέγα ποίεσαι, cum infinitivo, pro magni facio, magni ætimo. ἢ ἐν ἀλλήλοις (ἔσθ subaudio) φιλία, vel ἢ τῶν ἀλλήλων φιλία

mutua amicitia, quali dicas ἀλλων εἰς ἄλλους aliorum erga alios, de hoc nomine sup. sect. 21. ὁμόνοι (ab ὁμῆ simul, vel ὁμοῖο similis & νόος νοός mens) ὁμοφροσύνη, συμφωνία concordia. Contra διχόνοια διχοφροσύνη διαφωνία, discordia. ὁ λυδῆ. Aor. 1. subjunctivi, ut πυφθῆ, ἀλύομαι. Clen. p. 70. vers. 2.

ἐπιπέτω, ut χρυσῆται. Clen. pag. 85. vers. 25. ἀβελήσω, id est, τὸ ἱερὸν μολῶναι, ἄβελον ποίεσαι, profano, contra mino, ἀβέηλη. Clenard. pag. 302. vers. 32. profanus, ut βέηλη τόπος, quem, (quasi dicas, cujus limen) ingredi cuiuslibet fas est, ac proinde profanus: ἀβηλός limen dōtus) contra ἀβέηλη, id est, ἄβελος καὶ ἱερὸς inaccessible & sacer, ideoque non profanus. & intereum sacrosanctus: idque tam de re, quàm de personâ. ἐπιμάζεται, ἀτιμάζεται, infamatur, dedecoratur, probro & ignominia afficitur, vel spernitur, ut & mex. ἐντροπή, pudefactio, pudor, ab ἐντρέπω, idem quod διατρέπω pudore afficio, pudore suffundo, pudorem ac ruborem injicio (καταίχνη, ἀποπῶ) vel pudorem injiciens, τῶν χράτα, id est cuius, corpus vel colorem alicui ἵεπω, id est, verto, aut muto, vel facio, ut præ pudore faciem aliquis deflectat & avertat. Budæus pag. 676. ἀφορμὴ (ab ἀπὸ & ὀρμή) materia, & proinde occasio, ut & materia Latins: hinc ἀφορμῶν διδόνει, præbere occasionem: contra λαμβάνειν capere. & qui nactus est occasionem, dicitur ἀπορμῆς λαβεῖν. τὸ ἄρ' πάντα, ut sect. 16. subaudio δεῖ vel ἐπιταί quid postea est, vel sequitur, articulo τὰ redundante Atticè, ut sup. dictum est, vel

ὁμόσαι.
ὁμνυμι.

πρόγματος.
μέγα φέρειν.
μέγα ποίεσαι

ἢ ἐν, &c.

ὁμόνοια.
ὁμοφροσύνη.
διχόνοια.
διχοφροσύνη.
λυδῆ.
λύομαι.
βελήσται.
βελήσος.
βέηλη.
ἀβέηλη.

ἐπιμάζεται.
ἀτιμάζεται.
ἐντροπή.

ἀφορμῶν.
ab ἀπὸ ὀρμῆ.
μή.
τὸ ἄρ', &c.

- τί (subaudio ὅτι) τὸ μὲν πάντα : ut brevius, τί ὃ ἐπι-
 25 ἐπιλοῖς, &c. & τὸ ἐξῆς, aut τὸ ἐφεξῆς idem sunt. 15 ἐν τοῖς ἀδούοις
 καταλογίζεσθαι, τοῖς ἀδούοις ἐγκυαταλέγεσθαι, ut lect.
 24 vel ἐν τάξει ἀδούων ποιεῖσθαι, ut lect. 20. in inno-
 centibus numerare, inter innocentes aut innocentibus
 26 ἀλόγως. annumerare, ἐν ἀδούων μέρει τιθέναι. 16 ἀλόγως sine
 ἀλόγως. ratione, absque rationis ulu. Item absurdè ἀπίως,
 27 ἀπαξ. nullam ob causam, nullā certā cum ratione : contra
 ἀλόγως. 17 ἀπαξ semel, omnino, profus, παντελῶς,
 quomodo Cicero pro Deiotaro, cum faciliē exorari Cae-
 sar, tum semel exorari soles. Gallicè uno fois pour toutes.
 Item κατὰπαξ, συλλήθεσθαι, vel ἀπαξεπαλῶς in uni-
 18 ἢ λῦτινα ἔν versum. 18 ἢ λῦτινα) jungendum ἢ cum πρὸςθεσάμια
 & ἔντινα cum ἐπιλοῦν προ ἐπιλοῦν, quod præcepto-
 29 πρὸςθεσάμια rum ex præceptis, vel præceptum. 19 πρὸςθεσάμια, ἀπὸ
 πρὸςθεσάμια. ut πρὸς. Aorist. 2. πρὸςθεσάμια, sed tanquam παρθε-
 20 ῥητῶς. ῥητῶς. 2. πρὸςθεσάμια, sed tanquam παρθε-
 ῥητῶς. ut pag. 182. vers. 25. 20 ῥητῶς certis verbis expressè.
 Item planè, certò, nominatim, à ῥητῶς dicendus, cele-
 21 παρακῆ. bris, certis verbis constitutus, de quo infra, sect. 26.
 21 παρακῆ. ῥητῆ ἡμέρα. 21 παρακῆ non rectè audio, audire nolo.
 hinc dicto audiens non sum, non obtempero. nam πα-
 22 παρακῆ. ρῶ, ut sæpius jam dictum est, aliquando vim verbi mi-
 22 πρὸςθεσάμια. nuit & mutat. 22 πρὸςθεσάμια ὅτι τῆ ἰδία, aut τῆ ἐαυτοῦ
 &c. δόξῃ ποιεῖσθαι : & mox, πρὸς τῆς ἐαυτοῦ δόξῃς πρὸςθεσάμια
 πρὸςθεσάμια ὅτι ἢ αὐτῆ δόξῃ ποιεῖσθαι. ut & infra sect. 28. gloriæ suæ studiosum esse, vel cu-
 23 μανθάνω. ram habere, de suâ gloriâ laborare, seu sollicitum esse,
 suæ gloriæ studere, studium & diligentiam ad gloriam
 suam adhibere, vel conferre. 23 μανθάνω, edocti verò,
 ut vulgò nos, ὅς ἀγαντ ἀπρῖς : postquam hoc didicerimus
 2. Aorist. πρὸς μανθάνω, sed tanquam μανθάνω. Clenard.
 pag. 203. vers. 28. & pag. 365. v. 22. & sequente. 24 ὀ-
 24 ὀλιγωρη- λιγωρεῖν, quasi ὀλίγῳ ὄρω, id est, φροντίδα ἔχειν par-
 σάντων. vam curam habere (cum genitivo τῆς). Clenard.
 pag. 228. vers. 15.) id est, negligere, spernere, ἀτιμη-
 25 ἀτιμη- ζειν, ἀμελεῖν. 25 ἢ ἀτιμηθῆναι accusativus ab ἀτιμηθῆναι
 ἀτιμηθῆναι. communiter. Nam Atticè genitivum regit, & personæ
 ἀτιμηθῆναι. præcipuè. Ibidem.

M. Τὸ τοῦ προτάγμα
ἰδὼν ἵνα²³ θεωρίαν ἔχει.
καὶ γὰρ ἡ πρῆσις τῶν περὶ τῆς
καὶ πάντως ὡραίων ἐλ-
μαλῶν, καὶ παλαιῶν ἡγε-
λεῖται: ἔτι δὲ καὶ²⁵ ἐλθόν-
τος τῶν Χριστῶν²⁶ ἀνῆρέθη.

Δ. Μὰν λέγεις ἰδίως
προσήκειν τοῖς Ἰουδαίοις
ταύτην τὴν ἐπιτολήν, καὶ ὅτι
2 ἔστιν ὡς ἡμᾶς αὐτῆς,
ἀπερὶ δὲ²⁸ προσχεῖται
ἔστι;

M. Λέγω γὰρ, ἐφόσον γὰρ
ὡς τὴν τελετὴν ἀναφέρεται.

Δ. Τί ὅ; ἔχει τὸ τοῦ
προτάγμα πλέον τιταύτης
τῆς τελείης;

M. Τρία ὅτι δὲ ἂν τὸ
29 ἔδοξεν.

Δ. Τὰ ποῖα;

M. Ὅπως τῆς πνευμα-
τικῆς ἀναπαύσεως τυπῶν
ῥηται, καὶ τὰ τῆς ἐκκλη-
σιαστικῆς³⁰ πολιτείας ἔργα
βεβαίαν τινὰ διάταξιν ἔ-
χει: ἔτι δὲ καὶ ἕνεκα τῶν τοῖς
καθηρέται ἀνακρίσιμόν
ἵνα δοῦναι τὴν πένον.

Δ. Τίνα μοι πνευμα-
τικὴν ἀνάπαυσιν λέγεις;

M.³² Ὅταν ἡμεῖς μὴ
ἔσται τῶν ἰδίων ἔργων³³
ἡσυχίαν ἀγαθῶν, τὸ ὅ
ἔστιν πνεῦμα ἐν ἡμῖν³⁴
ἐνεργῶν.

Δ. Τίς δὲ ὅστις ὁ τὰ χο-
λάειν πρὸς τὸ;

M. Ἐὰν τὴν ἡμετέραν

P. Hoc mandatum pec-
culiarem quandam con-
siderationem habet. Ete-
nim observatio mandati
de quiete, veterum cere-
moniarum (pars) est: ita-
que adveniente Christo
sublata fuit.

M. Num dicis peculiari-
ter convenire Judæis hoc
præceptum, ac nihil ad
nos illud (pertinere,) quip-
pe quod temporarium
esset?

P. Dico certè quare:
nus quidem ad ceremo-
niam refertur.

M. Quid? habetne hoc
præceptum ampliùs quid-
piam, quàm hanc ceremo-
niam?

P. Tria sunt, propter
quæ illud datum fuit.

M. Quænam?

P. Ut spiritualis quie-
tis figura esset, & Eccle-
siasticæ politicæ opera sta-
bilem aliquam constitu-
tionem haberent. Præ-
terea etiam, ut servis leva-
tionem aliquam laborum
daret.

M. Quam mihi spiri-
tualem quietem dicis?

P. Quum nos quidem
à propriis operibus quie-
scimus, Spiritus verò
sanctus in nobis operatur.

M. Quæ porro est fe-
riandi ratio?

P. Si nostram carnem
crucifixeris

πίρην σαυρώσωμεν, τὸ δὲ
ἔστιν, ἐὰν τῆ ἰδία ἡμῶν φύ-
σιν ὑπαταξάμεθα, ἵνα τῷ
τῷ Θεοῦ πνεύματι κυβερ-
νηθῶμεν.

Δ. Πότερον ἢ 35 ἀπό-
χρη 36 δι' ἐξόδου ἡμέρας
πυτο πράξην;

Μ. Οὐκ, ἀλλὰ 37 σωεί-
χως ποιήσονται. Ἐξ ὅτου γὰρ
ἐν ἀπαξ ἀρξάμεθα, ἀπαν-
τα τὸ βίον ἡτο δεῖ 38 πνευ-
ματος διατελεῖν.

Δ. Τίνος ἔν ἐνεκα 39
ἡμέρας τις ἰσθὴ τέτω τῷ
ἔργῳ 40 προσέταλαι;

Μ. Οὐδέμία ἀνάγκη ἔ-
στιν τῆ ἀληθεία αὐτῆ
παιτελῶς ὁμοίον εἶναι;
ἰκαρὸν ἦ, εἰ κατὰ τι
42 ἔοικεν αὐτῆ ἡγῶν, μέχρι
τῷ θωλάδου αὐτῷ 43 π-
πᾶσαι.

Δ. Διὰ τί ἢ ἡ ἐξόδου
ἡμέρας ἢ ἄλλων 44 πράξι-
μῶν;

Μ. 45 Ὁ ἐπὶ ἀριθμὸς
ἐν τῇ ἱερᾷ γραφῇ ἀνίστηται
τελειότητι. Διὸ καὶ πρὸς
τὸ αἰδιότητα σημαίνειν 46
ὅτι πᾶσι εἶναι ἅμα ἢ καὶ
ἴσχυος ὅτι αὐτῆ ἡ πνευμα-
τικῆ ἀνάπαυσις 47 ἀπὸ
μὴ τῷ 48 ζωῆς ἀρχῆν
λαμβάνει, ἐτελεθῆσθαι
δὲ 49 πρὶν ἡμᾶς ἢ παροῦσα
κῆμασαι βίον.

crucifixerimus, hoc est, si
proprie nostrae naturae
renunciaverimus, ut Dei
Spiritu gubernemur.

M. Utrum verò sufficere
septimo quoque die id a-
gere?

P. Non, sed continen-
ter agendum. Ex quo ce-
nim semel ceperimus,
per totam vitam hoc perpe-
tuò faciendum est.

M. Cur igitur dies qui-
dam certus huic rei desti-
natus fuit?

P. Nihil necesse (est)
figuram veritati suae om-
nino similem esse: satis
verò (est,) si quadante-
nus conveniat illi, vide-
licet eatenus, ut possit eam
figurare.

M. Cur tamen septi-
mus dies aliis antepositus
est?

P. Septenarius nume-
rus in sacrâ scripturâ si-
gnificat perfectionem. Ita-
que ad perpetuitatem no-
tandam aptus est. Simul
& verò indicat hanc spiri-
tualem quietem ab eâ qui-
dem, quae nunc est, vitâ
initium sumere: at non
perfectum iri, prius quàm
nos praesenti vitâ perfun-
cti fuerimus.

In

In Sectionem XXVI.

Ἡμῶν. Aorist. 1. imperativi, ab indicativo ἐμνή-
 θῶ, formatur à tertiâ personâ præteriti passivi μνήθη-
 ται, τ in θ mutato & allumpto σ præter regulam. Glen.
 pag. 152. v. 29. & pag. 178. vers. 6. à μνήσκω, sed
 μνήσκω. tanquam μνάσκει memini. 2 ἡ σαββάτων sabbati, ut
 2 ἡ σαββάτων tanquam μνάσκει memini. 2 ἡ σαββάτων sabbati, ut
 pro τῆ σαβ-
 βάτῃ. modo σαββάτῃ verto sabbatum numero singulari: quo-
 modo semper scriptum reperitur apud Moysen, quum
 χρόνια. de hoc die agitur. Græci autem id fortassè pluraliter
 διάστα. extulerunt, ut alia festorum nomina, veluti χρόνια τῶν,
 Διονύσια. Saturnalia, διάστα Jovialia, Διονύσια (subaudio ierεῖ)
 3 ἀγιάζον. Bacchica sacra, Bacchanalia, & alia ejusmodi. 3 ἀγιάζον
 4 ἐβδόμη. sanctificare, sed hic, ut sæpe & in reliquis infinitivis, sub-
 Species tempo-
 ris. auditur ὄντι, ut sanctifices. 4 ἐβδόμη ἡμέρα septimo
 die: certum temporis spacium, aut ut vulgò dicitur,
 ἑβδομηθ. species vel terminus temporis in dativo ponitur, ut jam
 ἐπῆα, supra. ἑβδομηθ. autem septimus, fit ab ἐπῆα septem,
 ἑβδομάς. mutatis tenuibus in suas medias (ut ab ὀκτώ ὄγδοθ.)
 unde ἐβδομάς, ἀδθ. ἡ, hebdomas, dis, (non hebdo-
 3 σαββάτῃ, &c. mada, &) spacium septem dierum, septem dies, septi-
 &c. mana, Item numerus septenarius. 3 Σαββάτῃ Κυρία,
 &c. vulgò effertur, Sabbatum Domini Dei tui est. sed
 cum Græcè legatur Κυρία non Κυρία, casum expressi,
 Domino Deo tuo est, subaudiendo, sacrum, vel dica-
 tum, aut Dei cultui debitum & destinatum: ut Gallicè
 6 πᾶν ἔργον. dicitur, est àu seigneur. Atque ita quoque vir Claris-
 πᾶς. simus Immanuel Tremellius vertit. hanc autem esse
 7 ὁ πᾶς. hujus loci sententiam, declaratur proximæ sectionis ini-
 tio, & in Catechismo compendiario sectione 5. 6 πᾶν
 ἔργον, quasi dicas omne opus: sed πᾶς particula uni-
 versalis, plerumque indefinitè accipitur, ut Beza mul-
 7 ὁ πᾶς. tis locis docet annotationibus suis in Novum Testa-
 mentum. Itaque hic dicendum, ullum opus, vel quod-
 vis, aut quodcumque opus, nos vulgò, aucun amire, vel,
 amire quel qu'il soit. Sic paulo post, πᾶν κλέθθ. 7 πᾶς
 puer vel puella: apud poëtas tum Græcos, tum Lai-
 nos, aliquando pro filio: sed hic distinguitur ab ὄντι.
 rursum, ut puer, id est, servus seu servulus, aut pedise-
 quus, ita hic πᾶς accipitur, & ita passim. à quo dimi-
 nutivum

puerulum παιδίον & puerulus vel puellus : & sæpius
 fœmininum παιδίονη. ⁸ παιδίονη puella, ancillula, παιδίονη.
 Πρεπιανίς, ιδίον, seu ad ætatem, seu ad servilem con-
 ditionem referatur. sed hic, ut & plerumque in Bibliis
 sumitur pro ancillâ, cui modo opposita fuit θυγάτηρ
 filia. ⁹ βόδις : de hoc nomine vide Clenard. pag. 29.
 vers. 19. & pag. 31. vers. 32. & pag. 132. vers. 20. ⁹ βόδις.
¹⁰ ὑπόζυγον subjugis, ut ὑπόζυγιοι ἡμίονοι apud Eu-
 statium, muli subjuges (ut Plinius dicit subjuges e-
 quas) & οἱ ὑπὸ ἀμάξιας ζεύγνυται. ex Aristoph.
 Grammatico. fit enim ab ὑπό sub & ζεύγνυμι, sed
 tanquam ζεύγω jungo : unde ζεύγον τὸ, & ζυγὸς ὁ ju-
 gum : τὸ ὑπόζυγον jumentum subjuge, qualia ple-
 rumque sunt, quæ ad currus trahendos junguntur, ut
 boves, equi, muli. Potest autem simpliciter verti, ju-
 mentum. à Bibliorum interpretibus vertitur Asinus,
 ὄνον, ob id, opinor, quod in regionibus illis calidioribus,
 Asinorum copia multa sit, frequentissimisque
 usus. Nam Asinus, ait Aristoteles, frigidum animal
 est : quamobrem locis frigidis gigni non potest, utpote
 suâ naturâ maximè impatiens frigoris : quapropter
 Pontica & Scythica terra Asinis caret. ¹¹ κτήν τὸ ¹¹ κτήν.
 pecus, jumentum. Sic dicitur ἐπὶ τῆς κτίσεως, id est, à
 possessione, quod veterum præcipuæ divitiæ in pecorum
 possessione fuerint. vel, à κτείνω interficio, ut κτείνω
 propriè dicatur de illo quadrupedum genere, quæ ma-
 ctari & immolari solent. hinc κτηνόμοι, in jumento-
 rum seu pecudum naturam degenero. ¹² προσήλυτος, ¹² προσήλυτος
 ἔπιλος, ὑδίου, advena, ut hic peculiari autem signifi-
 catione (ut hoc obiter dicam) apud Ecclesiasticos scri-
 ptores dicebantur profelyti. προσήλυτοι, qui ex Paga-
 nismo ad Judaïsmum conversi erant. ut Actuum
 cap. 2. vers. 10. à προσέρχομαι advenio, sed tanquam
 προσελθῶ, præteritum medium ἄριστον προσήλυ-
 τος : à quo προσήλυτος. Clenard. pag. 144. v. 19.
 & pag. 198. vers. 31. ¹³ ὁ περικῶν, id est, κτηνικῶν,
 ὀπίσθιαν, ἐνδιατρίβων, qui inhabitat, incolit, vel sim-
 pliciter habitat, commoratur. Nam περικῶν habito
 apud, accolo : item sum incola, peregrè adveni in ali-
 quem locum, habitandi causâ. à περίκειν, qui juxta
 habitat, accola : qui habitatum aliquò venit, ac sedem
 sibi fixit. Advena autem, προσήλυτος minus quiddam
 significat

παιδίονη.
⁸ παιδίονη.

⁹ βόδις.
¹⁰ ὑπόζυγιον.
 ὑπόζυγιον
 ζεύγον.
 ζυγός.

Asinus.

¹¹ κτήν.

κτηίνο.
 κτηνόμοι.
¹² προσήλυτος

Profelyti.

προσέρχομαι.

¹³ περικῶν.

περικῶν.

περίκειν.

significat. Cicero. Nos autem hinc Româ qui veneramus, non jam hospites, sed peregrini & advenæ nominabamur: ἢ παροικοὶ ἀλλὰ ξένοι καὶ παροήλυτοι. [ἐν σι] ut Lucæ cap. 21. vers. 18. παροικεῖς ἐν ἱερουσαλὴμ commoraris in urbe Hierusalem. Sed ut in quodam codice, non additur præpositio, teste Bezâ, ita hic vacare videtur. vel est Hebraïsmus. ἐν σι autem, pro παρὰ σι apud te, vel intra te, id est, in medio populo, in finibus tuis. Nam per te, intelligit populum, quem alloquitur. 15 ἐν ὅξ ἡμέραις, ad verbum, in sex diebus; ut Terentius in Andria, ferè in diebus paucis, quibus hæc acta sunt. Sæpius omittitur præpositio, sex diebus, vel intra sex dies, vel sex dierum spatio. Nam τὸ ἐν temporis significationem habens, ita explicari solet. Sic Xenophon ἐν ἔξ ἢ ἐπὶ αἱ ἡμέραις ἐλθεῖν. Et Hypocrates ἐν ἐπὶ αἱ ἡμέρησιν ὑποθήσκουσιν. Intra septimum diem moriuntur. 16 κατέπαυσεν pro κατεπαύσατο. Nam κατεπαύω ut & simplex παύω, non solum est cessare facio, sed etiam cesso, κατεπαύομαι, ut παύομαι requiesco: idque vel absolute, vel cum casu, ut Epistola ad Hebræos cap. 4. καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ὑπο τῶν ἔργων αὐτοῦ & requievit ab operibus suis. 1 ἔξ ἡμέρας σιωχεῖς ποιῆν sex dies continuos laborare: Temporis continuïtas in accusativo, ut sæpius dictum est. Clen. p. 229. v. 14. σιωχεῖς, ὁ καὶ ἢ, continuus, continens, assiduus: hinc σιωχεῖσα ἢ continuïtas, perpetuitas, assiduitas: σιῶχω vel σιωχίζω continuo, conjungo. vide mox σιωχῶς. 18 ἀσχωρήσας permittens, aut quum permittit, vulgò ἀγαντ πομπῆς oblectato tempore. 19 κατεπαύσιμος (ἢ κατεπαύω de quo modo dictum est) ὁ κατεπαύων, ἢ παύσαν ποιῶν, Buxeus pag. 1066. requiescere faciens, vel requiem asserens, ut dies sabbati. hic & apud Gregorium Nazian. Dicitur esse ἡμέρα κατεπαύσιμος τῶν ἔργων, id est, ἀπραγματοῦ, otiosus, χαλαροῦ quietus aut vacuus ab operibus, vel à rebus agendis, ut neutraliter sumatur. infra sub finem libri ait κἄντα κατεπαύσιμον πένων ἢ μεμεγῶν. Contra ἐργασίμου. infra, precationum initio. Sic κατεπαύσις requies apud auctorem Epistolæ ad Hebr. de requie sabbati dicitur. 20 Οὐκὼ, an, num interrogationi servit, ut ἀλλὰ μὴν. vel, nonne, pro ratione loci. hic verito, nempe, aut scilicet: quod aliquando interrogative etiam

24 ἐν σι.

15 ἐν ἔξ.

ἐν.

16 κατέπαυσεν
κατεπαύω.

17 σιωχεῖς.

Temporis
continuïtas
ἐν accusat.

σιωχεῖς.

σιωχίζω.

σιωχῶ ἢ

σιωχίζω.

σιωχῶς.

18 ἀσχωρή-

σας.

19 κατεπαύ-

σιμον.

ἐργασίμου.

κατεπαύσις.

20 Οὐκὼ.

Ναπε inter-

rogativῆς.

etiam accipitur: Plautus. Nempe ergo in somnis? Nempe recte valet? Nempe jubes? Nempe hic tuus est? Et Cicero. Nempe negas ad beatè vivendum satis esse virtutem? Idem: Scilicet tibi graviozem dolorem patruì tuì mors aruit, quam Caio Graccho fratris. ²¹ *χολάζειν*, *χολὴν ἀγῶν*, ἢ *ἐχῶν*, οἰαῖν, *καταπαύειν*, quiescere. vide paulò post. ²² *ὑπερβύλλει*, *περὶ αὐτῆς*, *ἐντέλλει*, *κελεύει* praecepit, mandat. unde *παρὰ βύλλμα* τὸ *λεῖ*. 21. *suprà*. ²³ *θεορίαν* hic, id est, *μελέτημα*, *σκέμμα ἀλόγοισμόν*, *διάσκησιν*, meditationem, considerationem, contemplationem, commentationem, speculationem, *θεώρησιν*: à *θεωρέω* specto, contemplor, perspicio, perpendo. ²⁴ *τῶν τελετῶν* ὅτι subaudio *μία*, una est ceremoniarum (vide *suprà* *sect. 4.* & 18.) vel *μοῖρα*, vel *μερίς* pars. *τελετή* autem aliquando sacerdotium, ceremonia, ludi & sacrificia: à *τελέω* aliquando sacro, res divinas facio: à *τέλη*, τὰ interdum mysteria. ²⁵ *ἐλθόντῳ τῷ χριστῷ* Christo adveniente, postquam Christus advenit, nos vulgò *Christi essant veni* vel Christi adventu, *διὰ χειρῶν ἀρίστως*. ²⁶ *ἀνῆρθε*, id est, *ἠκυρώθη*, ut simplex ἢ *ρέθη*. *Clen. p. 153. v. 2. & seq. Item p. 196. v. 21.* penultima à correptà praefer regulam. *Acrist. primus τὸ ἀναίρεσθαι* tollor, è medio tollor. Sic dicimus *ἀναίρειν τοὺς νόμους* tollere leges è medio, id est, abrogare, antiquare, seu abolere, *ἀκυρωῖν*. ²⁷ *ἐδέν* *πρὸς ἡμᾶς αὐτῇ* (subaudio ὅτι) nihil ad nos pertinet: hic *ἐδέν* *τάτων πρὸς ἐμὲ* nihil horum εἶναι ad rem pertinere: & *πρὸς ἐπῳ* ad rem quae agitur. ²⁸ *ἀποσκαιρῶ* temporalis, vel temporarius, *ἐπῳ* *suprà*. ²⁹ *ἐδὲθη* per ο, ut *δέδοται*, à quo fit. penultima enim praeteriti passivi verborum in *μι* corripitur. *Clen. p. 180. v. 21.* praeter *τέδεμαι*: quod regulariter dicendum esset *τέδεμαι*. ³⁰ *πολιτεία* civitatis status, respublica, reipublicae administratio, *πόλεως πολιτεία*. hinc institutum vitæ & ratio, *ἐπιπέδμα*, *διαγωγή*, *δίαλλα*. *Budæus p. 766.* ut ἢ *χρὶ τὸ διαστέλιον πολιτεία*, *ἡσπολικὴ πολιτεία* à *πολιτίζομαι* Rempubli- cam gero & administro. & hoc à *πολίτης* ὁ civis, id- que à *πόλις* ἢ civitas. generaliter dici potest administratio, vel disciplina, ut hic, vulgò *police*, *discipline*, status, constitutio, *ordonnance*, *reglement*, *διάταξις*. ³¹ *ἀνακυρσιμὸς* ὁ levatio, sublevamentum, *ὀπληρωσιμὸς* requires. *ἀνὰ πᾶσι*

²¹ *χολάζειν.*
²² *ὑπερβύλλει*
παρὰ βύλλμα.
²³ *θεορίαν.*
θεώρησις.
θεωρέω.

²⁴ *τελετῶν.*
τελετή.
τελέω.
τέλη, τὰ
²⁵ *ἐλθόντῳ.*

²⁶ *ἀνῆρθε.*
ἀναίρεσθαι.
ἀναίρειν.

²⁷ *ἐδέν πρὸς*
&c.
ἡμᾶς ἐπῳ si-
milia.
²⁸ *ἀποσκαιρῶ.*
²⁹ *ἐδὲθη.*

Praeteriti pas-
sivi in μι re-
publica brevis.
³⁰ *πολιτείας.*
πολιτίζομαι.
πολίτης.
πόλις.

³¹ *ἀνακυρ-*
σιμὸς.

κερίζω.
 κερίζω.
 32 ὅταν ἀγω-
 μῶν.
 33 ἡσυχίαν.
 34 ἐνεργῆ.
 ἐνεργέω.
 ἐνεργός.
 ἐνεργής.
 ἐνεργεία.
 ἐνεργάζομαι.
 35 ἀπόχρη.
 36 δι' ἐβδόμης.
 διὰ σιτηγενί-
 τισυ.

37 σιωχῶς,
 σιωχῆς.
 38 ποιούμενος,
 διατελεῖν.
 σιτη participio.
 39 ἡμέρας ἑπτά.
 ἑπτασπονδία.

40 προσήταται.
 αται.
 προσήταται
 προσήταται.
 41 κατὰ τι.
 42 ἔοικεν.
 εἶκω.

ἀνάπτωσις ἀ κερίζω levo. quod fit ἀ κερίζω levis 32
 ὅταν ἀγωμῶν, pro ὅτε ἀγωμῶν. 33 Ut autem hic ἡσυχίαν
 ἀγῶν, sic paulo anté ἀγῶν & καταπαύσιν, id est, ἀγῶ-
 λην ἀγῶν, feriari, quiescere, otium & requiem habere
 (ἀ re aliquā) vel agere. 34 ἐνεργέω, ὦ, in opere sum,
 efficio, operor: ab ἐνεργός qui in opere est, actuosus,
 strenuus, uicer, ἐνεργής: ἀ quo ἐνεργεία actio, effica-
 cia, vis efficax, quæ in aliquo est: ab ἐν & ἐργάζομαι
 operor, facio. 35 ἀπόχρη sufficit. Clen. p. 180. v. 14.
 36 Διὰ cum genitivo, de intervallo temporis, seu de inter-
 jecto tempore aliquando dicitur, ut διὰ πολλοῦ ἢ μα-
 κρῶ χρόνῳ longo temporis intervallo: δι' ὀλίγου χρόνου,
 non magno temporis intervallo interjecto. sic cum ge-
 nitivis ἔτους vel ἐτῶν, ἡμέρας, & nomine
 numerali πέμπτης, ὡντε, &c. In quibus reddendis uti-
 mur τῶ post, vel, nomine quoque, præcedente nomine
 numerali, ut tertio quodque, quarto quoque die, vel anno,
 quod etiam Græcè effertur per κτ', ut δι' ἔτους πέμπτης
 σιταγῶν, vel κτ' ἐτ' ὅτι πέμπτον. διὰ ὡντε ὅλων ἐτῶν
 post quinque annos integros, vel post totos quinque an-
 nos, aut interjectis quinque annis integris. Ita hic δι'
 ἐβδόμης ἡμέρας septimo quoque die. 37 σιωχῶς id
 est διὰ παντός, ἑσσεὶ πάντοτε, ἐπείσοτε ἀδιαλείπτως,
 continenter, continue, indefinenter: fit ἀ σιωχῆς de
 quo hic paulo anté. 38 πῶτο δὲ ποιούμενος διατελεῖν
 hoc perpetuò faciendum est: ad verbum autem, hoc
 oportet facere, perseverare: nam ποιούμενος pro ποιεί-
 σαι cum verbo perseverandi, διατελεῖν. 39 ἡμέρας ἑπ-
 τῆ id est, ut mox scēt. 27. τακτῆ, & paulo anté hic βε-
 βαιία προσήταται, τετακτῆ, ἢ ἀποτέτακτῆ, κερία.
 Budæus pag. 41. dies status & statutus, status & solen-
 nis, ratus & fixus dies, certus vel ordinatus, Liv. vide
 scēt. 25. 40 προσήταται, tertia persona præteriti passivi
 προσήταται, activum προσήταται, ξω, destino, ut ἀπε-
 τάτω sup. scēt 21. 41 κατὰ τι aliquatenus, quadante-
 nus, ἔστιν ἢ, quodammodo, opponitur hic τῶ παλαιῶς
 omnino, planè. supra scēt. 24. 42 ἔοικεν præteritum
 medium Atticum, pro εἶκω, ab εἶκω similis sum,
 Clen. p. 145. v. 4. & p. 147. v. 1. ἀπῶ] Verum legen-
 dum potius ἀπῆ, nempe ἀληθεῖα, non πύσω quod no-
 minativus est verbi ἔοικεν. Satis est, inquit, si typus re-
 spondeat quodammodo veritati, non veritas typo, unde &

& addit, *αὐτὴν τυπῶσαι.* 43 *τυπῶσαι*, ut *χρυσῶσαι.*
 Clen. p. 85. v. 19. à *τυπῶ* supra + *ὑποτυμῆθη* *πρα-* 43 *τυπῶσαι.*
 positus, vel antepositus est, *ἀντὶ τῷ ὑποτυμῆθη* con- *τυπῶ.*
 tractione Atticâ. Clen. p. 49. v. 13. & 35. Item p. 155. 44 *ὑποτυμῆθη.*
 v. 25. & sequente: à *ὑπεμαῶ* pluris facio, majoris *ὑπεμαῶ.*
 æstimo, præfero, antepono. hinc *ὑπόμῃ*, majore ho- *ὑπόμῃ.*
 nore & pretio dignus, præstantior, & antiquior: à *ὑπε* *ὑπετιμάομαι.*
ὑμῶ honoro *ὑπετιμάω* igitur, ut *ἑβούδην.* 45 *ὁ ἑβῶ.*
 Aor. i. passivus Clen. p. 83. v. 10. à *ὑπετιμάομαι.* 45 *ἑβῶ*
 septem. *ὁ ἑβῶ ἀειδμῶς* numerus septem vel septenarius, *δύο.*
 id est, *ἑβδὸμῃ.* Clen. p. 231. v. 29. ut dicitur *ὁ δὺο*
ἀειδμῶς binarius numerus: *ὁ τρεῖς ἀειδμῶς* ternarius *τρῆς.*
 numerus; sic in cæteris. 46 *ὀπιθήσῃ*, *ἰσθῆ* aptus, 46 *ὀπιθήσῃς.*
 idoneus, cum infinitivo: item cum dativo vel solo, vel
 cum *ὀπῃ*: item cum accusativo & præpositione *εἰς* vel
πρός. 47 *ἀπὸ τῆς νῦν* (subaudio ἔσῃς, id est, *παρέσῃς*) 47 *ἀπὸ τῆς νῦν.*
ζῶης, ab eâ quæ nunc est vitâ, vel brevius, à præsentī
 vitâ. 48 *ζῶν* idem quod *βίῃ* vitâ: à *ζῶω*, & *ζῶω* poe- 48 *ζῶης, ζῶω.*
 tice, vivo, *βίω*. 49 *πρὶν* vel *πρὶν ἢ* priusquam, cum in- 49 *πρὶν ἢ μᾶς.*
 finitivo *μεταλλᾶσαι* + *πρὶντα βίον*, præsentī vitâ de-
 functi aut perfuncti fuerimus, vel, præsentem vitam cum
 morte, aut mortem cum præsentī vitâ commutaverimus,
 (nam utroque modo dicitur, ut jam supra monui) vel
 ex hac vitâ decesserimus, aut migraverimus.

SECTIO XXVII.

Δ. Πῶς ὁ κελδὶς ἡμᾶς
 ἰσθῆν ἀγῶν, τῶ
 ὑποδείγματι αὐτῷ ἐπο-
 μένος.
 Μ. Ὁλον τὸ κοσμον, 3 ἔξ
 ἡμέραις + κατασκευάσαι,
 τὸ ἑβδόμεν τῆ τῆ ἰδῆσαν ἔρ-
 γων διαρία προστάξε καὶ
 ἰσθῆνκεν. ὅσῳ ἵνα καὶ ἡ-
 μῖς προθυμότερον ποιῶ-
 ῖν, ἵσθῳ τὸ πρῶτον δειγμα-
 τὸ ἐπιθῆσῃ, ὅσῳ ἡμῖν ὁ
 παρῆσῃκεν. ἑδὲν γὰρ πο-
 θυνότερον, ἢ τὸ ὁμιμητῶς
 αὐτῷ ὑποδείγματι.

M. Quomodo autem
 jubet nos quie-
 scere, exemplum suum
 sequentes?

P. Totum mundum
 sex diebus fabricatus, se-
 ptimum suorum operum
 meditationi assignavit &
 dicavit. Quod ut etiam
 nos alacrius faciamus, hoc
 exemplum proponit, quod
 nobis præbuit. Nihil enim
 magis experendum est,
 quam imitatores illius esse.

M. Utrius

Δ. Ἄρα γὰρ ἡμᾶς ὁ ἀδία-
λείπῳ τὰ τῶ θεῶ ἔργα
σκέπτεσθαι καὶ μελέαν προσ-
σῆκει, ἢ δι' ἐβδούμης ἡμέ-
ρας τὸ ποιεῖν ἀπόχρη;

M. ¹⁰ Καθ' ἐκάστην δὴ ἡ-
λὸν, ὅτι τὸ τοῦ ἡμῖν ποιη-
τέον. ἀλλ' ἀδιὰ πῶ ἡμε-
τέραν ἀδελφείαν, ἰδίαν ἰσὶ
καὶ λατῶ πρὸς τὸ ἐ-
χομεν ἡμέραν καὶ αὐτῆ ὅσιν
διάταξις ¹¹ ἢ εἶπον.

Δ. Τίνα ἔν ἐν ἐκ ἐν ἡ τῆ ἡ-
μέρα ¹² τοῖς ἀπὸ τῆς ἐκ-
κλησίας (καὶ εἰ) δεῖ ἔργα;

M. Σωμειθεῖν δεῖ τὸ ὁμι-
λοῦν αὐτῶν τὰ τῶ θεοῦ μα-
θησάμενον λόγια, τὰς ἰε-
ράς, ὁμῶ καὶ τῆς πίστεως ¹⁵
ἐξαγγέλλειν τοῖς ἀδελφοῖς.

Δ. Πῶς ὁ φῶς λατῶ πῶ
ἐν λόγῳ καὶ πρὸς τῆν ¹³ τῶ
καθησυχάζειν πῶν ¹⁴ ἀν-
ταγωνιστῶν;

M. ¹⁶ Ὅπως οἱ τοῖς ἀγ-
λοῖς ¹⁷ καποτελασμένοι ὄντες
¹⁸ ἀπὸ τῶν ¹⁹ καματῶν
ἀναπνεῖν διωθῶσιν. τῶ-
το ὁ πρὸς τὸ διασώζειν τῶ
τῶ κοινῆς ²⁰ πολιτείας κατὰ-
στασιν ²¹ συμβαλέται. ὅταν
τῶ ἡμέσῳ ἰσὶ τῆ αὐτῶν ἀνα-
παύσῃ δοθῆ, ²² τὸ λοιπὸν τῶ
χρόνῳ πρὸς τὰς πένες αὐ-
τῶν ἐδίξει ἕκαστος.

Δ. ²³ Ὡς ἐν ἡμῖν ἰδεῖν, ἢ
τῶ τὸ πρὸς τὸ ἔργον ἡμῖν
προσῆκει.

M. ²⁴ Τὸ μὲν καὶ τῶ τε-
λετῶν ²⁵ ἡκυρώσῃ, ἀπεδῆ
τῶ αὐτῶ ἀληθείας ἐν χειρῶ
καταστάσεως.

Coloss. 2.

M. Utrum nos indeli-
enter Dei opera confide-
rare & meditari decet, an
septimo quoque die hoc fa-
cere sufficit?

P. Uno quoque (die)
constat hoc nobis facien-
dum esse, sed propter no-
stram imbecillitatem, pec-
culiarem quendam & or-
dinatum ad id habemus
diem: atque hæc est con-
stitutio quam dixi.

M. Quænam igitur eo
die Ecclesiasticis viris de-
finita esse opera oportet?

P. Convenire oportet
cœtum eorum, qui Dei est
intellecturus eloquia; at-
que preces, simul & fideli
professionem facturus est.

M. Qui verò dieis hoc
præceptum etiam ad servi-
lium laborum requiem
spectare?

P. Ut qui aliis subjecti
sunt, a laboribus respirare
possint. hoc verò etiam ad
conservandam communis
politice constitutionem
confert. Quando enim
dies aliquis illorum quieti
datus est, in reliquum tem-
poris ad labores se ipsam
quifque affuefacit.

M. Tempus nunc est vi-
dere, quatenus hoc manda-
tum nobis conveniat.

P. Quod ad Ceremo-
niam (attinet) irrita (ea)
facta est, cum ejus veritas
in Christo existerit.

M. Quo

- ἰσοδύνημι. *stendo, sed tanquam ἰσοδύνημι.* *Clen. p. 186. v. 1. 3^α ἡμέραις, quasi dicas sex diebus, intra sex dies, vel potius*
 3^α ἡμέραις. *sex dierum spatio, sup. sect. 26. additum fuit ἐν 4 κατὰ*
 4 κατὰ σκευάσας. *σκευάσας, id est, κτισάμενος, δημιουργήσας, ἀφρησάμενος, ποιήσας, ἀποτελέσας fabricatus, architectatus, cum effecisset, vel condidisset, aut creasset. 5 ἀνέθηκεν*
 5 ἀνέθηκεν. *Aor. 1. pro ἀνέθηκεν. Clen. p. 95. v. 30. & p. 147. v. 5. verbi ἀντίθημι, confectio, dedico: unde ἀνάθημα & ἀνάθημα, de quo alibi. 6 παρέθηκεν, id est, ἔδωκεν dedit, præbuit: præteritum τὸ παρέχω, sed tanquam παρέρχω. Clen. p. 190. v. 11. 7 ποθένης desiderabilis, optandus, δικταίος, ἐπιθυμῖδος, αἰρετός: fit à ποθεῖν ὁ desiderium: unde ποθέω desidero ἐπιθυμῶ: ergo ποθένωτερον, .i. δικταίωτερον, desiderabilius, optabilius aut optandum vel expetendum magis. 8 μιμητής, οὗ ὁ imitator, ζηλωτής à μιμέομαι imitator: μίμησις imitatio ζήλωμα τό. 9 ἀδιαλείπτως indefinenter Varroni, συνεχῶς, ἀκαταπαύτως, διάπαντός, sine intermissione, jugiter, continenter: ab ἀδιάλειπτος non intermissus, perpetuus: nam διαλείπω relinquo temporis spatium ἀδιάλειπτος. in medio, interrompo, interjicio, desino, cesso. 10 κατ' ἐκαστῷ, subaudio ἡμέραν vel ὥραν, quotidie, quovis tempore, ut modò ἀδιαλείπτως. 11 ὡς ἔπον nempe superioris sectione, ibi, ὅπως τῆς πνδματικῆς, &c. 12 τοῖς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας (subaudio ἔστι) quasi dicas iis qui sunt ab Ecclesiâ, id est, τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς. Nam ἀπὸ cum genitivo suo, uno aliquando nomine redditur, ut οἱ ἀπὸ μαθημάτων id est, Mathematici: οἱ ἀπὸ φιλοσοφίας κ' λόγων. Philosophi & literati, vel literarum studia tractantes. Sic οἱ ἀπὸ τῆς σοφίας, Stoici: οἱ ἀπὸ τῆς περὶ πάντων Peripatetici. 13 ἔξαφῶδην professionem, ἔξομολόγησιν, confessionem, declarationem: ἔξαφῶδην enim, ut antea dictum, significat profiteor, in publicum & palam effero, notum reddo, φανερῶς, πᾶσι δηλώ, eloquor, enarro, exprimo. ἐν enim, & sequente vocali ἔξ significationem intendit, ut did. 14 ἀνάπαυλα ης, η, idem quod ἀπάυσις, cessatio, interruptio, vel requies à labore, respiratio & mora. ἀνάπαυλα τῶν σκηρτικῶν πόνων, à laboribus servilibus requies (quomodo dicitur ἀπαυῖσθαι τῶν πόνων, à laboribus requiescere,) vel requies laborum servilium, ut Cicero dicit, curarum requies. Stat. bellorum requies, id*

Id est à bellis, & ita passim. ¹⁵ ὑπηρετικός famularis, ¹⁵ ὑπηρετικῶν
 servilis; item ad ministrandum apud: ab ὑπηρετής ὑπηρετικός.
 servus, minister, supra. ¹⁶ ὅπως, hic, id est, ὡς, ὡςτε, ἵνα,
 ut, cum διωιδῶσιν, Aor. 1. subjunctivi τῶ διωιάμαι, ¹⁶ ὅπως διωι-
 Clen. p. 152. v. 35. & p. 284. v. 44. & seq. ¹⁷ ὑποστα-
 μένῃ præteritum passivum participii τῆ ὑποστάθωμα διωιάμαι.
 subjicior) ὑποταχθέντες, ὑπηκοοί, ὑποχρῆστοί subje- ¹⁷ ὑποτετα-
 cti. ¹⁸ ἀπὸ τῶν κάμάτων ἀναπνεῖν, à laboribus re- μένοι.
 spirare, ut modò dixit, τῶν πόνων ἀναπαύεσθαι, requi- ὑποτάθωμα.
 escere, vel ferri à laboribus. Nam πνεῶ Spiro, ἀνα- ¹⁸ ἀπὸ τῶν
 πνεῶ respiro, metaphoricè recreor, reficior, relaxatio- &c. πνεῶ;
 nem aliquam habeo, ἀπὸ κακῶ, ἀπὸ πόνου à labore. ¹⁹ ἀναπνεῶ.
 κάματ' ὁ labor, fatigatio, à κάμνω καμῶ, κέμμηκα, ¹⁹ κσμάτων;
 lassescio, fatigatus sum, fatisco, deficio. Clen. pag. 188. κσμών;
 γ. 5. & p. 190. v. 11. & seq. ²⁰ πολιτείας κατάστασιν, ²⁰ πολιτείας;
 ut sect. 26. διτάξιῳ ordinationem, constitutionem. ²¹ συμβάλλει
²¹ συμβάλλεται, συμφέρεi confert, de quo supra. ²² τὸ ²² τὸ λοιπὸν,
 λοιπὸν τῆ χεῖρας, vel τὸν λοιπὸν τὸν χεῖρον, sed illud ²³ ὄρα, ἰδεῖν,
 rectius. ²³ ὄρα, subaudio δεῖν, ἰδεῖν tempus est videre, ὄρα.
 vel videndi (nam utroque modo dicitur à Plauto, Te- ²⁴ τὸ μὲν &c.
 rentio, & Cicerone) vel tempus est videamus. ἰδεῖν τὸ χεῖ τελετήν
 Aorist. 2. infinitivi τῆ ὄρα, sed tanquam εἶδω. Vide id est, ἡ τελε-
 Clen. p. 193. v. 41. & seq. ²⁴ τὸ μὲν χεῖ τῶ τελετήν τῆ: ὅ εἰς
 (subaudio ὄν vel καθῆκον) quod ad ceremoniam quidem ²⁵ μοδὶ dicendi
 attinet: vel pro, ἡ μὲν τελετή ceremonia quidem: ut ²⁵ formula.
 τὸ vel τὰ χεῖ τὸν θεὸν dixit Gregorius pro, ὁ θεός, apud
 Budæum p. 972. & sic infra sub finem libri, τὰ χεῖ τῆ
 ψυχῆν, & τὰ χεῖ τὸ σῶμα tum animo tum corpore. ²⁵ ἡκυρώθη;
²⁵ ἡκυρώθη, ut supr. sect. 26. ἀκυρώθη sublata vel abro- ἀκυρώω;
 gata, aut antiquata est, ἀκυρώ enim irritum reddo,
 abrogo, antiquo, quasi dicas auctoritate privo aut spolio,
 à κύρω τὸ auctoritas, rata fides & probatio: hinc Κύ-
 ρω auctoritatem habens in rem aliquam, Dominus:
 contra ἀκυρώ auctoritate privatus, jus & potestatem
 non habens: à quo fit ἀκυρώω, ²⁶ τί λείπεται, quasi ²⁶ λείπεται.
 dicas quid relinquitur, id est, quid restat, quid reliquum
 est, vel superest. ²⁷ διτάξιαν modò dixit, κατάστασιν:
 supra sectione. ²⁶ βεβαίαν διτάξιῳ. sic autem διτάξια à ²⁷ διτάξιαν.
 τῆς, ut mutato in ια ob compositionem cum δι. Clen. ²⁷ διτάξια.
 p. 126. v. 6. & seq. estque ordinis conservatio, vel ordo ²⁷ à τῆς;
 rans & constitutus. Item moderatio, modestia. Con- ²⁷ ατάξια.
 κράταξια, vulgò de sorte ordinis perturbatio, ordo

τάττω.

28 θεοπαράδοτος.
δοτῶν.

29 νομισέον.

νομιζομαι.

30 περιτύπω.

πετυπῶ;

πετύπω, ἢ

πετύπων.

τύπω.

πεπετύπω.

31 χαιρεῖν.

εἰπεῖν & εἶπ.

32 χρῆσθαι ὁ, π.

33 αὐτῷ βε-

λομένῳ.

conturbatus & permixtus, per versitas, insolentia, à τὰττω
 ordine. 28 θεοπαράδοτος, ὁ καὶ ἢ à Deo, vel divinitus
 traditus, παρὰ τῆς θεῆ vel θεοθεν δοθείς. Dionysius
 autem, à quo hoc dicendi genus manavit, Evangelia
 ubique vocat θεοπαράδοτα λόγια. ab eodem etiam di-
 citur θεοπαράδοτος καὶ θεομίμητος πολιτεία, vita
 Christo præmonstrata. Budæus sic ferè suprâ in Episto-
 lâ θεομίμητος ἢ θεοπιδεστος, quod utrumque non so-
 lum de personâ, ut illic, sed de re quoque dicitur. 29 νο-
 μισέον, subaudio ὅτι, putandum (est) à tertîâ personâ
 præteriti νενόμισαι τῆ νομιζομαι. 30 περιτύπων præformo,
 præfiguro à περιτύπω seu περιτύπων futuri operis præ-
 cedens typus & forma, descriptio minus exacta, & quæ
 fit rudiori Minervâ, vulgò περιτυπῶν. à τύπω, nota im-
 pressâ, simulachrum, exemplum seu exemplar quod imi-
 tamur, forma seu formula, suprâ. περιτύπων autem, vel
 περιτύπων (ut suprâ sect. 26. περιτυμήθη) ut ἐχρυσῶν
 Clen. p. 84. v. 27. 31 χαιρεῖν εἰπωμένῳ, χαιρεῖν ἐῶμένῳ sup.
 sect. 24. i. ἀποταξομεθα valere jubeamus, vale dica-
 mus, id est, renunciemus. 32 χρῆσθαι ὁ, π, &c. vel intel-
 lige χρῆσθαι ὅτι, pro καὶ ὅτι in quacumque re: vel dic, ἡμῖν
 χρῆσθαι (ἐν τῷτῳ in eo) ὁ, π ὅτι. 33 αὐτῷ βελομένῳ ὅτι,
 ἢ βλεψῶ, quod ipsi videatur, vel libitum fuerit, aut placue-
 rit, vel ὁ, π αὐτῷ βέλεται vel βέληται, aut βέλοτο αὐ-
 τῷ quod ipse vult, velit, aut voluerit. Sic & loquitur infrâ
 in precibus. Eleganter autem Græcis dicitur, ἐμοὶ βε-
 λομένῳ ὅτι τοῦτο, vel πάντα per periphrasim, quasi di-
 cas, mihi volenti est hoc, vel hæc sunt, id est, ἐγὼ βέλο-
 μαι. Ita quoque in plurali, βελομένοις ὑμῖν ἀκούειν ὅτι,
 vultis audire. Et Gregorius ὕβριζε, ἀπειλά, ποιεῖ ὁ, π
 αὐτῷ βελομένῳ σοι, contumeliosus esto, minare fac quid-
 liberit, vel quodcumque volueris, aut quicquid tibi li-
 buerit.

SECTIO XXVIII.

Α. Ε' Πι τὰ ἐν τῷ ἑτέρῳ. M. A D ea (quæ sunt)
 πλακί μεταβῶν. A in alterâ tabulâ
 transcamus.
 M. Ε'ντεθεν ἀρχῶν. P. (Ez) hinc principium
 λαμβάνει. sumit.

Τίμα τὸν 3 πατέρα σὺ
καὶ τὴν μητέρα σου.

Δ. 4 Τί ἐστὶ τὸ πρῶτον;

M. Τὰς μὲν πολλὰς ταπεινοφροσύνης τοῖς γονεῦσι προσφέρειται, 7 πειθλιῶς τε αὐτοῖς ἔ), 8 διὰ τιμῆς ἀξοντας αὐτοὺς καὶ αὐτοῖς δὲ πικρῶντας. ἐνὶ τε λόγῳ, πᾶσαι ἀποδιδῶσι ἐπὶ αὐτῶν ποιμένους. τρισὶ γὰρ τέτοις τοῖς κεφαλαίοις δεῖ χεῖται ἢ ὀφειλομένη τοῖς γονεῦσι παρὰ τῆς τέκνων τιμῆς.

Δ. Περίδιδή.

M. Τῆ ἐντολῇ 10 παραγγέλλει ὁ θεὸς ὑποχρῆσθαι, ὅταν λέγῃ, ἵνα 11 μακροχρόνιος γῆν ὅτι τῆς γῆς, ἢς Κύριος ὁ θεὸς σου δίδασί σοι.

Δ. Ποῖόν ἐστιν ὃ λέγει;

M. Ὅτι μακροβίους ἀποφράσσει, ὅσοι αὐτῶν 12 τοῖς γονεῦσι πῶς προσέκωσαν ἀποφραγμοὺς τιμῶν.

Δ. 13 Ἐπιπονωτάτη ὄντων τῶν παρόντων βίβη καὶ παντοδαπῶν 14 γέμωντων χαλῶν, πᾶς 15 ἐν ἐργασίαις τάξει ποιεῖται ἡμᾶς τῶν τῶν πολυχρονοτήτων ὁ θεὸς βλάπτει;

M. Ὅτι νῦν βίβη, ὅπου σὺν 17 ταλαιπωρίας αὐτῶν, ταῖς τῶν θεῶν δωρεαῖς ὅμως αὐτῶν δεῖ τὸς πρῶτος ἐγκαταλέγειν, οἷς δίδεται 18 παρὰ τῶν ἀντιθέτων εὐνοῖαν ἐνδείκνυται, ὅταν αὐτοὺς ἐπιτάσσεται.

Honora patrem tuum & matrem tuam.

M. Quid est hoc honorare?

P. Cum multâ animi summissione erga parentes se gerere, morigerosque iis esse, in honore habendo ipsos, & iis auxilium ferendo: unoque verbo (ut dicam,) omnem operam & studium in iis juvandis ponendo. Tribus enim his capitibus continetur debitus parentibus à liberis honos.

M. Perge jam.

P. Mandato adjungit Deus promissionem, quum dicit, Ut longo tempore dures in terrâ, quam Dominus Deus ille tuus dat tibi.

M. Quale (illud) est quod dicit ?

P. Se longævus effecturum, quicumque parentibus debitum justumque honorem tribuerint.

M. Cum laboriosissima sit præsens vita & omnis generis referta malis, quomodo in beneficii loco habere nos vitæ diuturnitatem vult Deus ?

P. Præsens vita, quantumcumque ærumnosa sit, Dei donis tamen eam debent fideles annumerare, quibus datur. præsertim quum paternam quandam benevolentiam demonstret, dum eos hic degentes

19 ὄντας διασάζη.

Δ. Ἀλλὰ πρότερον, 20 ἀ-
κολούθως ἰστοῖς, θεῶν κα-
τάρατον ἐβ' λέγομεν, ὅς
τις αὐτῶν 21 ἀκύμορος γένῃ,
καὶ 22 αἰώρος 23 ἀποθανῇ;

Μ. Οὐ γὰρ. μενῶν γὰρ
πολλοὶ ὄσιν ὁρᾶν τοσούτω 24
βραχυβιωτέρας ὄντας τῶν
ἄλλων, ὅσῳ ἄρ' αὐτῶν πλεονῶν
θεῶν ἀγαπῶνται.

Δ. Εἰ δὲ πάντ' ἕως ἐ-
χθ, πῶς τὴν αὐτῶν ὑπό-
χεσιν ὀφτελεῖ ὁ θεός;

Μ. Πάντ' ὅσα ἀγαθὰ
ἡμῖν ὁ θεὸς ἐν τῷ παρόντι
βίῳ δώσειν ὑπέχετο, ἡμῶς
νοεῖν χρῆ, ὅτι ὅτι ἴστα 25
τῷ διδασκῶν ἐπιηρίστατο,
ἐφόσον τῇ ἡμετέρα ψυχῇ
27 σωθῆσθαι 26 ὄντα τῆ-
χάνει. δεῖ γὰρ περὶ πάντων
λόρον αὐτῶν ἔχθιν καὶ ὀπι-
μείαν ποιῆσαι, εἰ γὰρ μὴ
μέλουσθαι ὡς παρεργον 28 ἐκ-
ποιῆσθαι τὸ ἔργον.

Δ. Τί δὲ οἱ τοῖς χυνή-
σασιν 29 ἀπειθεῖς;

Μ. Οὐ μόνον ἐν τῇ τε-
ραταία κρίσει παραδώσει
τιμωρία αὐτῶς ὁ θεός, ἀλλὰ
καὶ 30 ἐνδημιώτας ἐπὶ τῷ
νῦν βίῳ κολάσει καὶ τὸ σα-
μα, ἢ περὶ αἰῶρος αὐτῶν ἀ-
ρπαξέων, ἢ θανάτου π ἐ-
δ' 31 ἐπορεύσει καὶ 32
δύσφημον ὀπιπέμπων, ἢ
ἄλλον τινὰ τρόπον.

Δ. Ἀλλ' ἔχι ρητῶς ἡ
χαναάν γῆν ἐπαγγέλλεται
ἐκ πάντῃ τῇ ὑποχέσει;

conservat.

M. Verum, utrum con-
sequenter his, Deo exe-
crabile esse dicimus, qui ce-
leri fato abreptus fuerit, &
immaturâ morte interierit.

P. Non certé. Immo verò
multos videre est tanto bre-
vioris vitæ esse aliis, quan-
to plus à Deo diligantur.

M. Si verò hæc ita se ha-
bent, quomodo suum pro-
missum perficit Deus?

P. Omnia quæcumque
bona nobis Deus in præ-
senti vitâ daturum (se) pro-
misit, nos cogitare oportet,
(cum) hac distinctione
(addita) promississe, qua-
tenus nostræ animæ salu-
taria sunt. Oportet enim
ante omnia, rationem il-
lius habere, curamque ge-
rere, nisi quidem velimus,
tanquam accessorium, con-
ficere ipsum opus.

M. Quid verò, (iis fiet,
qui) parentibus (sunt)
contumaces?

P. Non solum in extre-
mo illo iudicio dedit præ-
niæ ipsos Deus, sed etiam
versantes adhuc in hac vitâ
punit corpore, aut antè
tempus ipsos abripiens, aut
mortis quoddam genus
probrosium & ignominio-
sum immittens, aut alio
quodam modo.

M. At annon nomina-
tim Chanaan terram pro-
nunciat in eâ promissione?

P. Ita

M. Πάνυ μὲν, 33 πόρε
 πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας. ἢ καὶ
 ἡμῶς καὶ ἡλικιώτερον ἐν-
 λαμβάνειν τὸ ῥηθέν. καὶ γὰρ
 ἐν οἰαδὴ ποτὶ αὐτὴν χώρα ὄ-
 μνη, δίδωσιν ἡμῖν κατοίκη-
 σιν ἐν αὐτῇ, ἅτε δὴ ἔσσης
 ἀπὸ ὅλης τῆς οἰκουμένης.

Δ. Οὐδὲν ἄλλο περὶ ἐχθρῶν
 34 τὸ πρῶτον;

M. Εἰ καὶ 35 ἡμεῖς ἡμεῖς
 ἡμῶν μόνον ἐμνήσθη, ὁμοίως καὶ
 τοὺς 36 ἐν ἀξιώματι ὄντας
 καὶ ἀξιωματικούς ἡμῶν περὶ
 λαμβάνειν, ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς
 ἐστὶ καὶ 37 περὶ τῶν λόγων.

Δ. Πῶς;

M. Ὅτι καὶ αὐτοὶ τὸ 38
 πρῶτον ἡμῶν παρὰ
 Θεοῦ 39 λαβόντες ἔχουσιν.
 ἔδεν γὰρ ἔδεν γένων, ἔδεν
 ἀρχόντων, ἔδεν πρῶτον ὁ
 ποιωδὴ ποτὶν ἀξιώματι ἔστιν,
 ἔδεν κράτος, ἔδεν μία τιμή,
 εἰ μὴ 40 καὶ τὸ δόξεν τῶν
 θεῶν, ἢ 41 τὰ τῶν κόσμων 42
 φίλον ὑπο διατάξασθαι.

mundum placitum est ita

P. Ita sanè, quantum
 ad Israëlitas pertinet: Sed
 nos oportet generalius in-
 terpretari quod dictum est.
 Etenim in quacumque re-
 gione simus, dat nobis ha-
 bitationem in ea, cùm sit
 ejus totus orbis.

Psal. 14. 89.
 114.

M. Nihilne aliud con-
 tinet hoc præceptum?

P. Etiam si parentum
 duntaxat meminerit. At-
 tamen etiam eos, qui in
 dignitate constituti sunt,
 & qui præfecti sunt nobis,
 comprehendit, cùm eadem
 sit quoque eorum ratio.

M. Quomodo?

P. Quia ipsi quoque
 suæ in nos præfecturæ po-
 testatem à Deo acceperunt.
 Nulla enim neque paren-
 tum, neque principum, ne-
 que præfectorum quorum-
 libet auctoritas est, nul-
 lum Imperium, nullus ho-
 nos, nisi ex Dei decreto, cui

Rom. 13.

ordinare.

In Sectionem XXVIII.

¹ Μεταβῶναι Aoristus 2. subjunctivi τὸ μεταβαίνειν, ¹ μεταβῶμαι.
 sed tanquam μεταβίβωμι, à quo Aor. 2. μετέβην. Clen. μεταβαίω.
 p. 182. v. 25. subjunctivus μεταβῶ, ut s̄w Clen. p. 98.
 v. 17. ² ἀρχὴν λαμβάνει initium sumit ut referatur ad
 πατρίδα: aut initium sumunt, ut referat, τὰ ἐν πατρίδι sub-
 audio ὄντα vel περὶ ἐχθρῶν. ³ πατέρα dixit non πατέρα,
 Neque enim πατὴρ recipit sycopen in accusativo, ut in
 genitivo & dativo (Clen. p. 33. v. 1 i.) ne incidat in ean-
 dem vocem cum πατέρα, αἰ, ἢ patria, πατρίς, ἰδ. Θ. ut
 & μητέρα tantum; nam μήτρα, uterus, matrix. ⁴ τὸ τιμᾶν.
 τιμᾶν honorare, vel hæc vox honorare, vel ipsum hoc ho-
 norare, de quo supra. Clen. 279. v. 6. ⁵ καὶ πολλῶν cum
 multa

πολύς.

6 ταπεινοφρο-
συνης.

ταπεινός.

ταπεινόφρων.

ὕψιλόφρων.
ὕψιλόφρος.

7 πειθώσις.

πειθώσιον.

8 διὰ τιμῆς.

διὰ τιμῆς geniti-
τιμο.

9 ἐπικέρυντας.

ἐπικέρυα.

ἐπίκρηθ.

ἐπικρία.

10 παραδί-
χουσιν.11 μακροχρό-
νιθ.

12 γονέσι.

γονία.

γονίσι.

γονήσας.

13 ἐπιπονω-
τάτη.

ἐπίπονθ.

ἄπονθ.

πόνθ.

14 παντοδω-
τῶν.

multā vel magnā. Nam Græcis πολὺς sæpe usurpatur pro μέγας, ut jam antea dictum. 6 ταπεινοφροσύνη, animi humilitas & demissio, modestia quæ inter summas virtutes hūmeratur: ἀ ταπεινός & φρω, φρενός, qui talis est, dicitur ταπεινὸν & ταπεινόφρων. Contrā ὕψιλόφρων, idem quod ὕψιλόφρος, qui est mente elatā & superba. 7 πειθώσις ταπεινοφροσύνης, id est, ταπεινοφρένας, aut ταπεινοφροσύνης, cum verbo προσφέρειται modestē & summissē se gerit? de quo verbo, (suprà sect. 21. extremā. 7 πειθώσις, ὑποκούς, obedientes, morigeros. Ita dicitur ἀπὸ τῆς πείθειν ὡία, proprie enim dicitur de equo, qui habenis parat: metaphorice autem de homine, qui alteri bene monenti parat. hinc τὸ πειθώσιον obedientia, ἐυπείθεια, ὑπακοή, πειθαρχία. 8 διὰ τιμῆς ἄχην, ἢ ἔχην, id est, τιμᾶν, honorare, aliquem in honore habere, vel alicui honorem habere. Nam διὰ cum genitivo aliquando significat, in. Sic διὰ μνήμης ἔχην in memoriā habere: διὰ νόμου ἔχην in ore habere: & ita in ceteris: qui tamen genitivus cum ἔχην redditur aliquando per unicum verbum, ut δι' ἐλπίθ' ἔχην sperare. 9 ἐπικέρυντας, id est, βοηθῶντας opem ferentes, auxiliantes ἐπικέρυα: autem proprie suppetias fero iis, qui bello petuntur: ab ἐπι significante hic τὸ δέον καὶ τὸ ἀρέπον decorum, quoniam κέρυα, id est, juvenes decet πολεμεῖν καὶ σύμμαχεῖν, bellum gerere, & in bello gerendo adjuvare: ab ἐπικέρυθ, qui oppugnatis auxilio venit, auxiliator: unde ἐπικρία ἢ auxilium βοήθεια. 10 παραδίχουσιν, id est, προσέειπον, ἐπισυνάπτει adjungit, adjicit. 11 μακροχρόνιθ, diuturnus, longo durans tempore, longævus, ut mox μακρόβιθ & πολυχρόνιθ, ἀ μακρός longus & χρόνιθ. 12 γονέσι, id est, τεκῆσι, τοκῆσι, γενήσασιν, parentibus, iis qui nos genuerunt, quo verbo paulò post hic utitur: ἀ γενέω, genero, gigno: præteritum medium γέγονα, unde γονίσι, & γενήσας participium Aoristi primi qui genuit. pro nomine γενέτωρ, γενέτης, aut γενέτης genitor. 13 ἐπίπονθ laboriosus, laborum tolerans: item labores ac molestias adferens, ut hic, & ita mox, ταλαίπωρθ, ærumnosus. Contrā ἄπονθ labore carens, molestiam non exhibens: πόνθ enim labor, &c. 14 παντοδωτῶν, (nam δέπειν solum) omnifarius, omnigenus,

omnis

15

omnis generis, varius, multiplex *διάφορος, παντοῖος, πολλαπλάσιος*. 15 *γέμω* plenus sum, *πλήθω*. at *γμίζω* impleo, *πληθύνω*, onus impono: hinc *γέμω* onus navis proprie, & generaliter quodlibet onus. 16 *ἐνεργασίας* (seu *ἐνεργητικότητος*) τάξει vel μόρα αὐτῆς μέρει, ut supra. & aliquando *ἐνεργασίας* λόγῳ ποιησάται, τιθέναι, *τάπειν*, id est, beneficii loco, seu in beneficii loco habere. 17 *ταλαιπώρος*, quasi ὁ *τλάων* ἢ *πῶρον*, qui calamitatum luctuosarum oneribus assidue premitur: unde *πρυννός*, miser, laboriosus, a quo *ταλαιπώρῳ* infra in precibus a *ταλάω*, & *συνκοπέ* *τλάω*, *τλήμι* & reduplicate *τέτλημι*, suffero, perpetior, sustineo: & *πώρῳ* ὁ *λύκτος*. At *πῶρος* trajectus, transitus, meatus. 18 *πατρῴων* πνὰ *εὐθυσίαν* paternam quandā benevolentiam, *πατρικὴν* τινὰ *σεργίην*, ἢ *φιλοσοργίαν*. ὧ *autem* diphthongus impropria fit ab *ωῖ* per *syneresin*, *πατρῶος* a *πατρῶῖος*, quo utuntur poetæ, ut contracto oratores. 19 ὄντας, quasi existentes, verto degentes, viventes aut vivos: neque enim hic vacare mihi videtur. 20 *ἀκολούθως*, id est, *ἐπομένως*, ἢ *σερσηκόντως* consequenter, vel consentaneè congruenter, convenienter, κατ' *ἀκολουθίαν*. Nam *ἀκολουθῶ* non solum comes, affector, pedissequus (ab *α* pro *ὀμί* & *κέλευθῶ* via) sed etiam consentaneus. & *ἀκολουθεῖ* impersonale, consequens est, consentaneum est. 21 *ὠκύμορος*, qui subito fato abripitur, qui subito exitio perit: & aliquando *ἀδινῆ* subitam mortem adferens. ab *ὠκός*, εἶα, ὄ, *velox*, *celer*, & *μόρος* ὁ *fatum*, *exitium*. contra *ὀψίμορος* serò moriens, & lentè, ab *ὀψέ* serò. 22 *ἄωρος* & *ἄνωρος* intempetivus, qui non suo tempore fit, immaturus, præcox: ut hic *ἄωρος* *δέπναιος*, sicut & *Plutarchus*. ab *ἄρα* tempus, *πτας*, &c. ut *μοχ*, *πρὸ ἄρας* ante tempus, id est, *πρωρως*, intempetivè. 23 *ἄποθνήσκω* Aorist. 2. subjunctivi τῷ *ἄποθνήσκω*, sed tanquam *ἄποθνήσκω* Aor. 2. *ἀπέθανον*, Cl. p. 199. v. 18. 24 *βραχυβίωτος*, a positivo *βραχύβιος*, qui est brevis vita, (a *βραχύς* brevis, & *βίος* vita:) contra paulò ante *μακρόβιος* longævus. o finale mutatum fuit in *ω*, ob ἰ præcedens brevè. Clen. p. 122. v. 12. 25 *διορισμός*, ὁ (a *διορίζω* quod fit ab *ὄρος*) distinctio i. distincta rerum explicatio, discrimen, definitio. ἐπὶ τῷ τῶ *διορισμῶ*, hac distinctione adhibitâ, hac conditione additâ, vel simpliciter hac conditione. Notandum enim ἐπὶ eum dativo significare aliquando conditionem

δέπναιον.
 15 *γέμωτος*.
γέμω.
γμίζω, γέμος.
 16 *ἐνεργασίας*.
 17 *ταλαιπώρος*
ταλαιπώρῳ.
ταλάω.
τλήμι.
πῶρος.
 18 *πατρῴων*.
ω diphthongus
 ab *ωῖ*.
 19 ὄντας.
 20 *ἀκολουθῶς*.
ἀκολουθως,
κέλευθως.
ἀκολουθεῖ.
 21 *ὠκύμορος*
ὠκός, μόρος.
ὀψίμορος.
ὀψέ.
 22 *ἄωρος*.
πρὸ ἄρας.
 23 *ἄποθνήσκω*.
ἄποθνήσκω.
 24 *βραχυβίωτος*
τέρας
βραχύβιος.
μακρόβιος.
 25 *διορισμῶ*.
διορίζω.
 ἐπὶ eum dativo.

- tionem vel pactum: quomodo Thucydides: *αὶ μὲν ἀπο-
δοῦναι ἐπὶ ταῖσι τῶν ἐγγύων, fœdera quidem his conditioni-
bus facta sunt: quâ ratione dicitur ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ,
& ἐπὶ ὅσῃ καὶ ὁμοίᾳ* suprâ lect. 17. Interdum præce-
dit ἐπὶ πύτῳ, sequitur autem ἐπὶ ᾧ, vel ἐπὶ ᾧ τε cum in-
finitivo vel indicativo, eâ lege vel conditione, ut. 26 ὄν-
τα πυγ-
χάνει.
πυγχάνω.
ἐπύγχανε νο-
σῶν.
ὄντα πυγχάνει pro ὅτι, ut jam suprâ. *πυγχάνω* aliquando
sum: sed in eâ significatione sæpe additur participium
aliquod, quod solum interpretamur, & quidem per id
tempus, cujus est verbum, thema hujus *πυγχάνω*, ut hic
ἐπύγχανε νοσῶν, id est, ἐπύχων ὄντες, pro ἦσαν erant.
ἐπύγχανε νοσῶν, id est, ἐνόσῳ ægrotabat. ita etiam in
optativo & subjunctivo. Vide exempla apud Step-
hanum & suprâ. 27 σωτηριώδης, à σωτήριος salutaris, &
hoc à σωτήρ, quod iterum fit à σώζω. 28 ἐπιπονείδου τὸ
ἔργον opus ipsum conficere: Nam ἐπιπονείδου, id ali-
quando significare antea diximus. addidi autem ipsum
ob articulum τὸ (de quo paulò post) & ut magis op-
ponatur τῷ παρεργον, vel dic, in opere tanquam in ac-
cessorio, aut, in operis accessione operam ponere: de
quo vide suprâ in Epistola. 29 ἀπειθεῖς, id est, ἀνήκοι,
non obedientes, non morigeri, inmorigeri, contumaces:
contra δισυθεῖς, κατήκοι suprâ. Verbo autem hunc
locum, quid verò iis fiet, qui parentibus sunt contuma-
ces: aut quid verò iis, qui parentibus non sunt morigeri,
sub. futuri sunt: ut vulgò *que fera il fait de ceux, que
deviendront ceux, qui, &c.* 30 ἐνδημούντας τῶν νῦν (ὄντι
ἐν τῶν νῦν ὄντι βίω, quasi dicas *δημούντας*
ἐν τῶν νῦν ὄντι βίω. *Clen. p. 278. v. 16.* *δημέω* autem
simplex non est in usu, sed composita tantum ἐνδημέω,
ἐπιδημέω, ἀποδημέω, &c. à *δημος* ὁ populus: idque à
δέω ligo, colligo, as; ut propriè *δημος* significet homi-
num multitudinem, seu hominum multorum cœtum,
quasi *δεπιδός* vinculum. *Populus* enim, sanguinis, af-
finitatis, legum, institutorum, & aliarum multarum
rerum, ut voluntarum præcipuè, societate & communio-
ne inter se devinctus est: alioqui si voluntatibus, ani-
mis & studiis à se dissentiat, factio est, seditio, latroci-
nium, & laniena, non civitas, non populus: nec cives
illi, sed hostes dicendi, & quidem longè infestiores,
quàm externi. Sed ad rem: *ἐνδημούντας*, id est, ἐπι-
δημούντας

δημιόντας, ἢ διαζοντας, καὶ ἐνδιαπείθοντας quo utitur
lect. 33. & 47. extremâ) degentes, conversantes, com-
morantes; Nam ἐνδημῆν ut & ἐπιδημῆν est domi, seu
apud populum suum degere, domi in urbe esse, & sim-
pliciter præsentem esse. Contrâ ἐκδημῆν & ἀποδημῆν,
ἐ populo seu gente suâ abesse, seu ἐ patriâ abesse, peregrin-
nati. 31 ἐπορεύεις ὅνειδεις ὁνειδεις probolus, qui probrose ob-
ijici potest, ut κλοπή ἐπορεύεις ὅνειδεις turpe & ignominiosum
furtum: ab ὀνειδίζω probra ingero, objicio ut probum,
vitupero, exprobro, ab ὀνειδίζω τὸ probum. 32 δύσφη-
μις ἂν δὲς (Clen. p. 126. v. 35. & p. 292. v. 54.) & σημή-
ματα, id est maledicus, tamam existimationemque alicu-
jus lædens, βλάσφημις: item mali ominis, innomi-
natus, infaustus & infelix. 33 τόγος παρῶς, &c.) ἐλλειπτι-
κῶν dicendi genus, in quo intelligi potest, ὄν, τῆνον, φέ-
ρον, παρῶς, κατῆνον, ἐπιβάλλον, quantum quidem
attinet: idque vel absolutè, vel potius subaudito κατῆ-
Budæus p. 978. 34 τὸ παρῶς γαμα, non verto simpliciter,
præceptum, sed hoc præceptum, vel ipsum præceptum,
de quo hic agitur, ut exprimaturs articulus, & emphasis
magis significetur. Clen. p. 115. v. 5. 35 τῶν γυναικῶν,
vel γυναικῶν, ut antea γονέων, πατέρων, γυναικῶν πα-
rentum, seu eorum qui nos genuerunt, ἂν
γυναικῶν genero. 36 τῶν ἐν ἀξιώματι ὄντων, id est, ἀξιο-
ματικῶς, eos qui in dignitate constituti sunt, magistrat-
tus, qui honores gerunt, viros dignitate & auctoritate
præditos, τῶν ἐν τέλει, id est, ἐντελείς, & ut κατῆ συνωνυ-
μίαν subjicit, παρῶς ἀδόντας, παρῶς αἰμένους, & μοχ παρῶ-
σάτας, ἀρχοντας seu ἐπιστάτας ἡμῶν, δυνασταίς, præfec-
ctos, eos qui nobis præsunt. ἀξίωμα enim τὸ dignitas.
auctoritas, amplitudo. 37 αὐτὸς δεῖ παρῶς τῶν λόγων
eadem est de his ratio: quomodo ni fallor Lucretius,
Quapropter bene cum superis de rebus habenda est ratio,
vel, ut sapius, horum, nisi dicas, de his, id est, quod
ad hos attinet. Sic Græcis λόγος τότε ἐμοὶ ἕδεις λόγος
subaudio δεῖ, & aliquando additur παρῶς ut hic: & Arist.
παρῶς ἐμοὶ δὲ ἕδεις λόγος, &c. ut vulgo on ne fait aucun
compte de moy, 38 παρῶς αἰδέειν, id est, παρῶς αἰεῖν, παρῶ-
σαται; ut modo, παρῶς αἰμένους ἡμῶν. τὸ παρῶς αἰδέειν ἡ-
μῶν nobis præesse aut præfici, vulgò le commandement sur
vous (ut dictum antea est τὸ cum infinitivo sumi pro no-
mine.) τῶν ἡμῶν παρῶς αἰεῖν ἢ ἐπιπράξιμα
τῶς

ἐνδημῆν.
ἐπιδημῆν,
ἐκδημῆν,
ἀποδημῆν.

31 ἐπορεύεις
ὀνειδίζω,
ὀνειδίζω.

32 δύσφημον,
ἂν δὲς, & ση-
μή.

33 τόγος παρῶς,
ἐλλειψις.

34 τὸ παρῶς-
γαμα.

35 τῶν γυναι-
κῶν.

γυνήτων &
γυναικῶν.

36 ἐν ἀξιώμα-
τι, &c.

ὁ ἐν ἀξιώμα-
τι ὄντων, cum sy-
nonymis.

ἀξίωμα.

37 παρῶς τῶ-
ν, &c.

38 παρῶς αἰ-
δέειν.

39 λαβόντας.

præfecturam, vel imperium, nostri vel in nos, 39 λαβὼν-
 πει ἔχουσιν Atticè, pro ἔλαβον, ut nos vulgò, *ils ont prins*;
 40 καὶ τὸ, &c. ut μαθῶν ἔχει, pro ἔμαθον didici, *i ay appris*: συλλα-
 βῶν ἔχει, pro συνέλαβον complexum sum, comprehendi,
i ay compris. Budæus p. 394. 40 καὶ τὸ δοκῶν τῷ θεῷ
 quasi dicas secundum id quod videtur aut placet Deo,
 vel ponitur participium pro verbali, ut scæpe καὶ τὸ τῷ
 θεῷ δογμα, secundum Dei decretum, ex Dei decreto,
 41 τὰ τῷ κόσμῳ, ut antea, ὡς τῷ βυλομένῳ ὄντι, & ὡς αὐτὸ βέληται & ὡς
 αὐτὸ δοκῶν. 41 τὰ τῷ κόσμῳ, subaudio ὄντα, i. τὸ κόσμον
 mundum. Sic τὰ τῶν μαθημάτων, id est, τὰ μαθημάτων
 τὰ τῶν ὀνύχων, id est, ὀνύχες unguis. At τὸ vel τὰ τῷ
 42 φίλον. 42 φίλον (subaudio ὄντι) gratum est, placet,
 δοκεῖ, ἀρέσκει, βυλομένῳ ὄντι, de quo supra lect. 27.

SECTIO XXIX.

Δ. Ἐγὼ τὸ ἔκτον **M. R** Ecita sexcentum
 ἀσέβητα; **P.** Mandatum.
 M. Οὐ φονεῖς. **P.** Non occides.
 Δ. Πότερον ἴδεν ἄλλο **M.** Utrum nihil aliud,
 ἢ φόνος αὐτοχτεῖς ἢ ἀ- **P.** quam eadem propriâ ma-
 παρρῆξ; **P.** nu patrare vetat?
 M. 4 Οὐδαμῶς ἐπιδη- **P.** Nequaquam. Quo-
 γὼ θεός ὄντι ὁ πάντα πρε- **P.** niam enim Deus est, qui
 σῆπων, ἡμᾶς χεῖρ ἐννοεῖν ἰ- **P.** hæc mandat nobis, cogi-
 ὡς ἔκ μόνον τὰ ἔκτοθεν **P.** tandum est, cum non so-
 φαινόμενα ἔργα ἡμῶν, ἀλ- **P.** lum quæ extrinsecus vi-
 λά καὶ τὰ κεκρυμμένα τῆ **P.** dentur, opera nostra, sed
 διανοίας ἡμῶν βυλόμενα **P.** etiam occulta mentis no-
 ἔξεταξ, καὶ πάντα δὴ ἔχ **P.** stræ consilia examinare,
 ἦντα. **P.** adeoque hæc potissimum.
 Δ. Ἐοικας ἀρεῖ ἵσται- **M.** Videris certè sub-
 νίησθαι καὶ παραδηλῶν εἰ- **P.** indicare ac representare
 δός τι φόνος ἀφανῆς καὶ λε- **P.** speciem quandam cædis
 κηθότος, ἔργο καὶ αὐτῷ ὁ **P.** obscuræ & latentis, à quâ
 θεός 10 καθαρῶν ἡμῶν **P.** & ipsâ Deus purus esse nos
 ἀξιοί, 11 πάντων τῶν ἐν- **P.** velit, quum hoc præceptum
 τῶν δίδως. **P.** dat.
 M. Οὕτως ἔχει. τὸ γὼ **P.** Ita se habet. Irasci enim
 ὄντι ἔστιν 12 τὸ πᾶσι, τὸ **P.** propinquo, eum odisse, &
 σιν.

13 μωσῆν, καὶ 14 ὑπέλωσ
 πρὸς αὐτὸν ἔχειν, ἢ τὰ
 βλάπην 15 καρδοκύντα
 16 χαμῶν, ὡς αὐτὸν θεῶ
 ἄδεν 17 τὴν φωνὴν διαφέρει.

Δ. Ἄρα γε, εἰ μὴ δε-
 νί 18 ἀπεχθανώμεθα, τὸ
 κωδῆκοντος ἀπαλλάξομεν;

Μ. Οὐκ ἀλλ' ἀπαγορεύων
 ἀπέχθειαν ἔχειν πρὸς τὸ
 πλάσ, 19 καὶ ἀπέχου πιν-
 τός, ὅς ἔ μίλει βλάβην
 κηφῆσαι, ἀμα δ' ἡλός ἐστὶ
 κελῶν ἡμῶν αὐτὸ ἐν καρ-
 διαί φιλίῃ, καὶ αἰετα 20 φε-
 ρῶν αὐτῶ.

Δ. 21 Ἐρχώμεθα ἐπὶ τὸ
 ἔβδουμον.

Μ. 22 Οὐ μοι χεύσεις.

Δ. Τί ἐστὶ τὸ κερδήμιον
 ἵτε τὸ παραγγέλιματος;

Μ. Ὅτι πάσαν μοιχείαν
 καὶ 23 πορνείαν ὁ θεός 24
 βδελύσεται. διὸ καὶ τύπων
 ἡμῶν ἀπέχου χειρῶν, ἵνα μὴ
 αὐτὸ ἕξοργίζωμεν.

Δ. Οὐδὲν ἢ ἀλλοβόλεθι;

Μ. Τύπο αἰ ἐν θυμῷ ἡμῶν
 πρὸς σίχαι, ἐστὶ ὁ ἡμίτερος
 25 νομοθέτης τοῦτοτος πέρου-
 χην, 26 οἷος ἔ 27 τὰ ἔξωθεν
 μέρον, ὁ δὲ καὶ καλλόν τὰ
 ἐνδόν ὄραν, αὐτὸ δὲ 28 τοῖς
 βάσει τὸ ἡμέτερας καρδίας
 29 ἐμβατεύων.

Δ. Τί ἐν πλέον στείχεθι;

Μ. Ἐπειδὴ αἱ τε ψυ-
 χαὶ ἡμῶν καὶ τὰ σώματα,
 30 νοοὶ τὸ ἀγίῳ πνεύ-
 ματος εἰσὶν, ἡμῶν ἀξιοὶ ὁ
 31 ἀχροντα καὶ ἀ-
 μάτωτα διατηρεῖν ἐκαστε-

simulate, ac infidē erga
 eum animatū, esse, læden-
 di occasionem sollicitē &
 cupidē observando, apud
 Deum nihil à cæde differt.

M. Numquid, si ne-
 minem offendamus, officio
 nostro perfuncti erimus?

P. Non. sed vetans o-
 dium habere in proximum
 ac præcipiens abstinere ab
 omni re, ex quā damnata
 sit accepturus, simul & a-
 pertè jubet, ut nos eum ex
 animo diligamus, & opti-
 mē in eum animati atque
 affecti simus.

M. Veniamus ad septimū

P. Non adulteraberis.

M. Quænam est sum-
 ma hujus præcepti?

P. Deum, omne adulte-
 rium & scortationem abo-
 minari: ideoque ab iis esse
 nobis abstinendum, ut ne
 illum ad iram provocemus.

M. Nihil verò aliud vult?

P. Hoc semper confide-
 rare convenit, nostrum le-
 gislatorem talem naturā
 esse, ut non externa tan-
 tum, sed etiam interna ma-
 gis videat, quippe profun-
 da nostri cordis iniens.

M. Quid igitur amplius
 continet?

P. Cum animæ nostræ
 & corpora, templa sancti
 spiritus sint, vult nos Deus
 incontaminata & impol-
 luta conservare utraque, &
 non solum factis castos esse

εσ, κ' ἔ μόνον ἔργω ἀγνὸς
 ἔσθ, ἢ ἔξωθεν ἀπεχομένοις
 32 ἀσελγείας, ἀλλὰ κ' 33
 ἔχει ἢ καρδίας, ῥημάτων
 τε κ' 34 ῥημάτων. ὡσεὶ ἡ-
 μῶς παντελῶς κ' ἢ σῶ-
 μα, πάσης πορνείας, κ' ἢ
 ψυχῶ πασῶν ἀσελγῶν
 ὀπιθυμιῶν κ' ἀπαρτεῖν, ἐφ'
 ὧ κινδὸν ἡμῶν μέγας τῆ ἢ
 35 λαγνείας 36 ἀκαθαρσία
 37 μεμνῆσθαι.

ab externâ abstinentes la-
 sciviâ, sed etiam corde, ver-
 bis & gestibus. Ita ut nos
 omnino corpore quidem,
 ab omni scortatione, ani-
 mo verò, ab omnibus pro-
 tertervis libidinibus puri si-
 mus, quò nulla nostri pars,
 salacitatis spurcitiâ iniqui-
 nata sit.

In Sectionem XXIX.

1 τὸ ἕκτον.
 Spiritus den-
 sus in S. ali-
 quando verti-
 tur.

2 φονδῶσος.
 φονδῶ cum
 derivatis.

3 αὐτόχειρος.
 αὐτόχειρ.
 Maximinus
 imperator.
 αὐτόχειρ, φόν-
 νε καισαρος.
 αὐτόχειρ.

4 Οὐδαμῶς.

1 Ἑκτὸ sextus, ab ἕξ sex, mutato spiritu denso in
 nostrum S. ut in ἑπτα septem, ὅς sus, ἑσέρ super & aliis.
 2 φονδῶ, interficio, κτείνω: φόνθ ὁ cædes φονδῶς, ὄνος,
 interfector, ἀνδροφόνθ homicida. 3 αὐτόχειρ, qui suâ
 ipsius manu aliquid facit, αὐτεργός. Maximinus dicitur
 ab Herodiano αὐτόχειρ ἢ μάχης, qui ipsemet ma-
 nus in prælio conferebat. hic αὐτόχειρ φόννε qui suâ ma-
 nu cædem patravit, vulgò qui a fait le coup de sa propre
 main, homicida, interfector. Item cædis auctor, quam
 tamen propriâ manu non patrarit: quomodo & eidem
 Herodiano dicitur αὐτεργός, apud Budæum p. 812. ad-
 mittit etiam genitivum personæ αὐτόχειρες καὶ καισα-
 ρθ Cæii Cælaris interfectores. Appianus. Αὐτόχειρ
 etiam pro αὐτοδανάθθ, qui se ipse interfecit. Dicitur
 & αὐτόχειρθ, ὁ, pro ὁ ἑωτ' ἐσχίσσας, aut διαχρῆ-
 σάμηνθ, id est, φονδῶσας, qui se ipsum occidit. Deni-
 que αὐτόχειρ sumitur adjectivè, ut αὐτόχειρ μοίρα,
 cæde propriâ manu patrarâ. hic ergo, φόννε αὐτόχειρας
 εἶναι cædem propriâ manu patrâre, vel cædis auctores
 esse. ἄδαμῶς nequaquam, nullo modo. hoc enim simpli-
 citer non vetat, ut antea sect. 20. ἐδὲ πολλὲ δέ, multum
 abest ut ita sit: alioqui parum sane conveniat hæc re-
 sponsio petitioni: dicendumque potius videatur, ut La-
 tinè, sic & Græcè, μάλλον μὴδὲν μὴδὲν. Immo verò
 (aliud vetat, subsidio) vel μάλιστ' ἄ, cum affirmativâ
 responsione, ut & Latinè dicimus, maxime, vel maxi-
 mè quidem aliud vetat. Idque meo quidem iudicio, aut
 convenientius & simplicius, aut certè apertius. ὡς ἔ
 μόνον

μόνον. ὡς pro ὅπ, Atticé. ὁ ἔκτοθεν, idem quod ἐκτόθεν
 & ἐκτός extra, exterius, seu extrinsecus, foris. Contra
 ἐντός intus, intra: τὰ ἐκτόν (ὄντα subaudio) exteriora,
 quæ foris sunt. 7 κρυμμένα, (suprà ἀφανῆ, ἢ φανέ-
 ρα, occulta, quæ non videntur, ἀμωρα, ἀδηλα, ἀ-
 σατα, obscura: participium præteritum τὰ κρύπῃω, ψα,
 ρα: 8 καὶ τὰῦτα δὴ ἔχῃ ἥκιστα, & hæc quidem non mi-
 nimè, ad verbum, pro, idque adeo potissimum; idque
 sanè maximè, præcipuè. Sive appositissimè & meritissi-
 mô, ut Act. 1. 24. θεὸς καρδιογνώστης πάντων: item-
 que ibid. 15, 8. qui novit corda, cordis nostri cognitor,
 i. Intimarum & penitus absconstarum, seu in imo pectore
 reconditarum cogitationum & consiliorum nostrorum:
 quem non facta solùm non fallunt, aut fugiunt, sed
 ne consilia quidem nostra. 9 λεληθότῃ occulta, ut
 modo κρυμμένα: ἀ λανθάνω, sed tanquam λήθω præ-
 teritum medium λέληθα, unde λεληθώς, ὅτῃ. 10 κα-
 θαίρειν, id est, καθαίρειν εἶναι καὶ ἀγνόν purum esse, τέ-
 τε, ὡς τέτυτε, ἐν τέτω & τέτω. At καθαίρειν purgare,
 mundare. 11 πύττω ἢ ἐν πολλῷ διδώς, hoc præceptum
 dans, quum dat hoc præceptum, vel hoc præcepto, idque
 claris. 12 τῷ πέλας (ὄντι subaudio) ei, qui est propè,
 id est, πλάτη propinquo, τῷ πλησίον σου, ut lect. 30. i.
 proximo. Gen. p. 23 l. v. 29. 13 τὸ μισεῖν, odisse, odio
 habere, repetè ealum convenientem, ἢ πέλας: vel pro
 nomine, relatum αὐτόν non τῷ πέλας, i. qui dativus
 jungitur cum ὀργίζεσθαι. At μισεῖν accusativum regit.
 14 ὑπόβλεψας ὡς αὐτὸ ἔχειν, vel πνὶ ὡς σφάερεσθαι sub-
 dole & infidè se erga aliquem gerere, malè in eum ani-
 matum esse, κακῶς διακείσθῃ ἢ ἔχειν ὡς, vel εἰς αὐτὸ:
 ut mox, ἀπέχθαι ἔχειν ὡς ἢ πέλας & μισεῖν. Nam
 hæc idem fere significant: ut lect. 32. ἀπέχθαι ὡς
 ἡμῶς ἔχρηται. ἢ πάλῃ autem propriè sub cicatrice la-
 tens: metaphoricè sub quo vitium aliquod laetè, occult-
 us, subdoleus, fallax. ὑπόβλεψας latentè, simulatè, infidè,
 ab ἔλῃ integer, sanus: hinc ἔλῃ vulnus ad sanitatem
 perductum, seu nota vulneris sanati, cicatrix. 15 κα-
 θέκοντα, elegans verbum, pro, sollicitè & quasi exerto
 capite observantem & expectantem. 16 καίρῳ tempus,
 id est, temporis oportunitatem seu occasionem, διακρί-
 στω. fit à κείω, idem quod κείω poet. & κέρμων, id est,
 κείω caput; & δικάω, idem quod δικάω & δικάω,
 observo,

ὡς pro ὅπ.
 ὁ ἔκτοθεν.
 ἐντός.
 κρυμμένα.
 κρύπῃω.
 καὶ τὰῦτα.
 ἔχῃ.
 λεληθότῃ.
 λανθάνω.
 λεληθώς.
 καθαίρειν.
 πύττω ἢ.
 &c.
 τῷ πέλας.
 μισεῖν.
 ὑπόβλεψας.
 ὑπόβλεψας ἔχειν.
 ἢ similia.
 ἢ πάλῃ.
 ἔλῃ.
 ἔλῃ.
 καθέκοντα.
 καίρῳ.
 διακρίστω.
 κείω.
 δικάω.

μικροβ

δοκιμῆν θ
καρδοκίω.

17 τῆ φονεύειν
infinitivus
pro verbali.

18 ἀπεχθάνω
μεθα.

ἀπεχθάνομαι.

ἀπέχθομαι.

ἀπέχθῃς.

ἀπέχθῃς.

ab ἔχθῃ αὐτ

ἔχθρα.

habere odium,

benevolentiam.

19 κ) ἀπέχεσθαι.

Necessarii ac
rei convenien-
tis verbi
ἑλλείψις.

D. Pauli locus
ad Timotheum.

20 φρονεῖν;

φρονέω.

ἀεὶ κα φρονεῖν

πρὶ.

obseruo, exspecto: à quo δοκιμῆν θ qui observat, qui
stat in insidiis, vel qui excipit. καρδοκίω igitur, quasi
dicas, τῆ καρὰ δοκίω sollicitè & cupidè exspecto, tan-
quam exerendo caput, ad prospiciendum eminus eum,
qui exspectatur, καρδὴν πρὸς, καρεφυλακίω, & καρεφυ-
λακίω opportunitatem temporis observo, occasione ad
nocendum alicui immineo. 17 τῆ φονεύειν, pro τῆ φόνε
infinitivus pro verbali, ut sæpe, ab occidendo, id est à
exde: qui genitivus pendet à διαφέρειν, quod hic signi-
ficat disterre, distare, abesse. 18 ἀπεχθάνομαι, & ἀπε-
χθομαι, sum inivisus, odio sum. hic, infestus sum, infesto,
offendo, ἐχθαίρω, seu ἐχθράνω, odi, odio prosequor,
ἀπέχθῃς ἔχω, vel διακρίνομαι πρὸς, &c. ab ἀπέχθῃς odio-
sus, inivisus. Item intensus, qui odit: unde ἀπέχθῃς ab
ἐχθῃ τὸ & sæpius ἐχθρα ἢ odium, inimicitia, simultas.
ἀπέχθῃς ἔχειν gerere odium adversus, ut Plinius: ut
Cicero, habere odium; & contra, benevolentiam habe-
re, idem. ἀπαλλάττω libero, cum accusativo personæ ac
genitivo rei. hic neutra seu passiva significatione sumit-
tur pro ἀπαλλάττομαι, evado, defungor, delibero: ut
ἀπαλλάττω τὸ καθήκον θ defungi officio. 19 κ) ἀπέχε-
σθαι) addè πρὸς γέλλων, aut ὑπέλλων, aut πρὸς ἀλλων,
καλέω, præcipiens, jubens. Neque enim hoc rectè
pendet ab ἀπαγορεύων, id est, καλέω, vetans. Nam
Deus non vetat nos abstinere ab omni noxâ inferendâ,
sed potius præcipit. quæ ἑλληνιστῶν familiaris est Grae-
cis, & interdum etiam Latinis, quod satis sit verbum al-
terutri rei propriè convenire: alterum verò cognatæ
significationis adsciscendum sit, ne quid in sententiâ ab-
surdum sit. Sic τ. Epist. ad Tim. c. 4. v. 3. καλούσων
μαρῶν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, &c. prohibentium con-
trahere matrimonium, [jubentium] abstinere à cibis.
Sic apud Homer. σίτον καὶ οἶνον ἔδοντες cibum & vinum
edentes, pro cibum edentes, & vinum bibentes οἶνον τῆς.
Sic Virgilius Æneid. 9. seu patem seu bella geram. In
πῶς pacem, intellige, faciam, vel habeam. Neque enim
gerere pacem Latine dicitur. Sic denique Cicero ipse,
Torquatus sibi torquem & cognomen induit. Idem,
vadit in eundem carcerem & scyphum Therameas.
Vide Doctissimum Bezam in eum D. Pauli locum.
20 φρονέω sapio, sentio, cogito. Cum accusativo vel
adverbio significat aliquando volo, cupio, animatus
sunt,

sum, ut hic *αἴσα φερεῖν αὐτῷ* ex Aristophane; optimè illi cupere, ejus studiosissimum esse. *Contra κατὰ* vel *κακῶς φερεῖν* nisi malè animatum esse erga aliquem. Sed ne longior hic sim, vide Stephanum Tom. 4. columnâ 208. & sequente. ²¹ *ἐρχόμεθα* ²² *ἐρχόμεθα* ²³ *ἐρχόμεθα* ²⁴ *ἐρχόμεθα* ²⁵ *ἐρχόμεθα* ²⁶ *ἐρχόμεθα* ²⁷ *ἐρχόμεθα* ²⁸ *ἐρχόμεθα* ²⁹ *ἐρχόμεθα* ³⁰ *ἐρχόμεθα* ³¹ *ἐρχόμεθα* ³² *ἐρχόμεθα* ³³ *ἐρχόμεθα*

veniamus: alibi, *περὶ αὐτοῦ, μεταβαίνωμι, μεταβαίνωμι, μεταβαίνωμι*, Mæchuri. Mæchiffare. adulterari. *μοιχέω*. Malim non adulteraberis, id est adulterium non committes: quomodo Cicero Latrocinari, fraudare, adulterari, turpe est, &c. *μοιχέω* igitur adulteror, sum adulter, *μοιχάμαι* adulterio stupro. fit à *μοιχὸς* mœchus, adulter: à *μοιχέω* autem, *μοιχεία* adulterium. ²³ *πορνεία* scortatio, à *πορνέω* scortor, corpus meum prostituo, unde *πορνέον* prostibulum. fit à *περνάω*, unde *πέρνειμι* à quo *πέρνη*, mulier quæ corpus suum prostituit, & veluti vendit, mereti ix, scortum. *περνάω* verò fit à *πέρνω*, i. *πέρι πωρόω*, in ulteriore regione vendo, in ulteriora loca transfero ut vendam. ²⁴ *βδελύσσομαι* execror, abominor, detestor, exhorreo. hinc *βδελύσμα* τὸ ἐκείνου, abominatio, & *βδελυκτὸς* execrabilis, abominabilis: à *βδέω* flatum ventris emitto, foeteo. ²⁵ *νομοθέτης*, i. *νομοθέτης*, ò lex, & *πδέναι*. solebant enim leges publicè poni ab hominibus spectandæ, ut ne quis ignoraret, quid iis præscriberetur, aut faciendum, aut fugiendum. Sic autem sect. 32. *ἐδίκε νόμον*. ²⁶ *τὰ ἔξωθεν*, ut antè, τὰ *ἐξωθεν* *φανόμενα*: rursum hic τὰ *ἐνδθεν* ut ibidem, τὰ *ἐνδθεν* *φανόμενα*. vide sect. 31. ²⁷ *οἶθ* cum infinitivo suprâ in Epistolâ. ²⁸ *βάθος* τὸ profunditas, locus intimus (at *βαδὸς* profundus) metaphoricè *κατὰ βάθος*, ut hic *κατὰ βάθος καρδίας*, ima & abstrusa cogitatio, quasi profunditas aut profundum cordis. ²⁹ *ἐμβατεύων*, iniens, subiens, *παρέρχουμαι*, ut loquitur sect. 31. quasi pedem inferens: *ἐμβατεύω* enim, (ab *ἐμβαίνω*) pedem infero, pedem pono, cum dativo, cum accusativo, & aliquando cum *ἐς*. ³⁰ *ναὸς* templum, Atticè *ναός*, ædes sacra, *τὸ ἐναεῖν ἐν αὐτῷ ἢ θεόν*, quod Deus in eâ habitat: unde & domus Dei vocatur in sacris literis. à *ναός* autem fit *ναῖδιον* sacellum, & *ἀχεάντι* & *ἀχεάντις* impollutus, incontaminatus, ³¹ *ἀχεάντις* & *ἀχεάντις* impollutus, incontaminatus, ³² *ἀχεάντις* & *ἀχεάντις* impollutus, incontaminatus, ³³ *ἀχεάντις* & *ἀχεάντις* impollutus, incontaminatus.

- ab *a* & *χραινῶ*, seu *χρῶ*.
 32 *ἀσελγίας*.
ἀσελγής.
Selge urbs.
 33 *ἄχει καρδίας*, & *ἴμιλι*.
μέχει ἀμφωτίδων.
 34 *χῆματων ἔχω*.
 35 *λαγνείας*.
λαγνύω.
λαγνής.
λάγνη.
 36 *ἀκαθαρσία*.
καθάρσις.
καθαίρω.
 37 *μεμιαῖσαι*.
μιαίνω.
μιαίμαι.
- minatus, nullo crimine infectus, ab *a* privante & *χερίνω* seu *χεῖρω* coloro, tingo, imbuo: & sæpe in malam partem, pro contaminato, polluo, fædo. 32 *ἀσελγία* petulantia, protervia, ὕβρις: obicœnitas, & stuprorum flagitiosa consuetudo, lascivia, petulans & proterva libido, *λαγνεία*, ἀκερσία, qui talis est, dicitur *ἀσελγής*, ab urbe quadam Selge, & *a* privante, quod omnes ejus urbis incolæ probi & modesti essent, vel ab *a* epitato, quod omnes illi cives improbi essent & petulantes. 33 *ἄχει τῆ καρδίας*, quasi dicas, ad cor usque, ut vulgò nos, *jusqu' au cœur*: hic verito corde vel animo: nam opponitur *ἐργῶ*. & infra in precibus *ἄχει τῆ βλασφημιῶν περβαίνεν* ad blasphemias usque progredi: Sic Græci dicunt *ἄχει τραυμάτων* ad vulnera usque: *ἄχει κόρης* ad satietatem usque: & *μέχει τῆ ἀμφωτίδων* ulque ad aures (vasis scilicet:) quod dicitur de iis quæ valde repleta sunt. Sic etiam sect. 31. *μέχει τῆ περαιρέσεως*. Ita hoc dicendi genus & propriè & metaphoricè eleganter accipitur. 34 *χῆμα* (ab *ἔχω*, sed tanquam *χέω*), habitus, id est vestitus, hic, habitus oris & gestus, vulgò *geste*, *contenance*, *mainien facon de faire*. 35 *λαγνεία*, lascivia, salacitas, spurcicia, impudicitia, sordes: à *λαγνύω*, & hoc à *λάγνης* seu *λάγνη* libidinosus, lascivus, salax, effusus in libidinem, *ἀσελγής*; quasi *λάγνη* admodum foecundus seminis, vel *λάγνη* admodum mulierosus, *γυναικάδης*, à *λα* particula epitetica, & *ρόνη* seu *ρόνη* semen, vel *γῆ* ἢ mulier. 36 *ἀκαθαρσία* impuritas, contra *καθάρσις* supra, ab *a* privante & *καθαίρω* (mutato *is* in *ia* ob compositionem. Clen. p. 126. v. 6.) purgatio, expiatio, à *καθαίρω* purgo. 37 *μεμιαῖσαι* præteritum infinitivi pender ab *ἐφ' ᾧ*, à *μιαίνω* polluo,

SECTIO XXX.

- Δ. Ἄγε δὴ, ποῖόν ἐστι
 τὸ ὄργανον;
 Μ. Οὐ κλέψεις.
 Δ. Πόττερον ὁ νομοθέτης
 ἐλείψει μόνον κλέψαις
- M. Ἄγε, quale est os-
 tum?
 P. Non furaberis.
 M. Utrum legislator
 illos tantum furum puniet?

ἢ ἡράσει ἕσασθ οἱ παρ' αὐ-
θράτοις κείμενοι νόμοι ²
ζημιῶσιν, ἢ καὶ ἀλλοῖς πινᾶς
καὶ τῶν τῶν;

M. Κλέπταις καὶ ἀλέγξ,
καὶ ὅσοι τὸς πέλας δια ³ τε-
χασμάτων ὁμοιωμένων ὑπο-
σεύσιν, ἢ ὑποσερεῖν πρῶν-
ται. διὰ καὶ ἐν ταῦτα ἀπεί-
ρηται ἔ μόνον τὸ βιαζο-
μένης τὰ ἰδιότεια ἀρπάξεν,
ἀλλὰ καὶ τὸ παρεῖρον τις καὶ
ἔ παρεκρουμένους χεῖρας
ἐκείνης προσφέρειν, ἢ δι-
εῖν ἐκείνα ἄλλη ὅποια δὴ-
ποτε μηχανῆ ἀδίκω χρω-
μένους.

Δ. Τί οἱ οἱ ὄρμησαντες
ἢ κλέπται, ¹⁰ ἢ χωρὶς ἡ-
τες ἢ καὶ μέγεις ἔργα, κα-
θαροὶ τῆς τε εὐκλήματος
εἰσίν;

Δ. Εἰς τὸ αἰὶ ¹¹ ἔπι-
σταδοὶ δὲ ἢ λόγον, ὅτι ὁ
νομοθέτης, πιδματικός ὄν,
ἔ μόνον ¹² τὰ ἔξωθεν ὁρώ-
μενα ἐξετάζει, καὶ τοῦ ¹³
προσανῶς κλέπτοντας κο-
λάζειν ἀξιοῖ, ἀλλὰ καὶ τοῦ
ὅσοι παρ' ἑαυτοῖς λογίζου-
ται καὶ βεβλήοντα, πῶς οἱ
ἄλλοι ¹⁴ μειονεκτήσιν, ἵνα
πλεονεκτεῖν αὐτοὶ ¹⁵ διω-
θῶσιν.

Δ. Τί ἂν ὄτι τὸ ἡμέτε-
ρον ἔργον, καὶ ταῦτ' ἢ ἐν-
ταλί;

M. Τὸ ἕκαστον ¹⁶ ἔαν τὰ
ἴδια ἔχειν.

Δ. Λέγε μοι τὸ ¹⁷ ἔργον
τὸν ὁμοῦτα.

M. Οὐ ¹⁸ ἴσθ' ὁμοῦτα.

ro adscribit, quos apud ho-
mines latae leges mulctant,
An etiam alios quosdam
inter eos collocat?

P. Fures adnumerat et-
jam eos, qui proximos ar-
tibus quibuslibet fraudant,
aut fraudare conantur.
Proinde hic vetitum est,
non solum violando aliena
rapere, sed etiam subdola
persuasione in errorem in-
ducendo, & invidiosè cir-
cumveniando, manus illis
adferre, aut illa venari qua-
licumque ratione injusta
utendo.

M. Quid? qui consti-
tuerunt quidem furari, non
progressi sunt autem ad fa-
ctum usque, num ab hoc
crimine puri sunt?

P. Huc semper devenire
sermone oportet, Legis-
latores, qui spiritualis est,
non tantum ea quae extrin-
secus videntur expendere,
& eos, qui aperte furantur,
punire velle, sed eos etiam,
qui apud se rationem inē-
unt & consultant, quo pa-
cto alii minus habebunt, ut
plus habere ipsi possint.

M. Quodnam igitur
est nostrum munus, juxta
hoc præceptum?

P. Ut unumquemque
propria habere sinamus.

M. Recita mihi nonum
mandatum.

P. Non dices contra
prox-

ρήσις χ¹ 19 τὸ πλησιὺς
σφμαρτυρίαν 20 φάσθαι.

Δ. Ἄρα γὰρ τὸ ἐν δικά-
σηρίῳ ὁπορκεῖν ἀπαγορεύει
μόνον, ἢ καὶ τὸ ὁπωσδήποτε
κατὰ ψεύδεσσι τὰ πέ-
λας;

Μ. Ἐν ὁπορκίᾳ εἰδὼ
προσδέμεθα, 21 διασφύ-
λει μὴ καταψεύδεσθαι πι-
νός το παρόντων, ἀλλ' ἐταῖς
ἡμετέρας διαβολαῖς 22 ἀ-
τιμίαν φερετιθέσθαι αὐτῶν; ἢ
23 ζημιώσθαι εἰς τὰ χρήμα-
τα.

Δ. Διὰ τί ἔν ρητῆς οὗ
παρὰ τοῖς κειταῖς ὁπορ-
κάντων ἐμνήσθη;

Μ. Ἰνα μάλλον ἡμῖν
24 μισήσῃ καὶ 25 φάκτον 26
ἀποδείξει τὸ τοῦ ἀμαρτυ-
μα. ὡραδὴ πᾶν δῆτα, ὅπ-
ο 27 διαβάλλειν καὶ 28 κα-
κηροῖν 29 εἰδομένους, ἐδὲ
ὁπορκεῖν μὴ πᾶντα 30 ὁκ-
νήσει ὡρα τοῖς δικάσαις,
ἕνεκα τῶ ὀνείδεισι τ' ὡρα
31 ἀεὶβάλλειν.

Δ. Ἄρ' ἔ μόνον 32 κα-
ταλαλεῖν τινῶν, ἀλλ' ἔτι
καὶ πονηρὰν 33 ψευδίαν πε-
ρὶ αὐτῶν ἔχειν, ἢ ἀδικον 34
κρίσιν ποιήσθαι αὐτῶ ἀπα-
γορεύει;

Μ. Ἀμρότερον γὰρ ἀκο-
λύθως τῆ προσεπιμένη αἰ-
τία. ἀ γὰρ ἐν ὄψει τ' ἀνθρώ-
πων ποιεῖν 35 δέμεις, ταῦ-
τα ἐναντίον τῶ θεῶ ἐδὲ
βύλεσθαι ὅσιον.

Δ. 36 Εἰπέ ἔν 37 σω-
λόμω, τί πρόθε τὸ πρὸς αἰ-
μα πρὸς ἔχει.

proximum tuum, testimo-
nium falsum.

M. Numquid in judi-
ciali foro pejerare vetat so-
lūni, an etiam quocumque
modo mentiri adversus
propinquum?

P. Unâ perjuriæ specię
propositâ, denunciat ne
mentiamur in illum pro-
sus, nec nostris calumniis
ignominiam concilemus
ipsi, ut eum detrimento af-
ficiamus in bonis.

M. Cur ergo nomina-
time eorum, qui coram ju-
dicibus pejerant meminit?

P. Ut magis nobis odio-
sum & fugiendum reddat
hoc peccatum: subindi-
cans videlicet, eum, qui ca-
lumniari & maledicere af-
sueverit, ne pejerare qui-
dem posthac veritutum a-
pud judices, ut probris
proximum opprimat.

M. Utrum non solūm
alicui obloqui, sed præterea
etiam pravam suspicionem
de illo habere, aut iniquum
judicium facere de illo
prohibet?

P. Utrumque sanè, con-
sequenter prævidet ratio-
ni. Quæ enim in conse-
ctu hominum facere non
est fas, ea coram Deo ne
velle quidem pium est.

M. Dic igitur concisè,
quid hoc præceptum con-
tinet.

P. Non

M. Τὸ μὴ δεῖν ἡμᾶς
 περὶ τῆς πέρας κακῶν 38
 ἰσοδύναμιν ἔχειν, μηδὲ αὐ-
 τοῦ διαβάλλειν, μάλλον
 ὅτι περὶ πάντων διανοοῦσθαι
 ὡς ἀγαθῶν ὄντων, ὅσον γε
 μὴ τὰ ληθῆς ἐραντῆται· καὶ
 φυλάττει 39 μὴ πως οἱ ἡ-
 μᾶτεροι λόγοι 40 ἀδοξίαν
 αὐτοῖς πνᾶ φέρωσι.

P. Non oportere nos
 de proximis malam opi-
 nionem habere, nec eos
 criminari, sed potius de
 omnibus sentire ut bonis
 viris, quantum quidem ve-
 ritas non repugnat: & ca-
 vere ne quo modo nostri
 sermones ignominiam ip-
 sis aliquam inferant.

In Sectionem XXX.

1 κλέπτω furor: κλέπτῃς fur: κλοπὴ furtum. κλέ-
 πταις ἐγκυράει in furum numerum refert, ἐγκυράει
 furum numero adscribit: & ποχ μὲ κλεπτῶν τάπει,
 inter fures numerat, quasi cum furibus collocat, & κλέ-
 πταις καταλέγει. κείμενοι νόμοι, δέμιοι, νομοθέτες,
 vel νομοθετημένοι leges latæ, & quasi positæ. 2 ζημίω
 multo, multam infero, damno, seu detrimento afficio,
 ἀ ζημία, as, multa, damnum, detrimentum. 3 τεχνά-
 σμα ars dolosa, machinamentum, commentum, dolus,
 ἀ τεχνάω artificiosè aut dolosè machinor, sollerter
 comminiscor. 4 βιαζομένους quasi violantes, vim facien-
 tes aut inferentes, vel vim inferendo, vel βία vi, per vim,
 μετὰ βίας, βιάως, βιαστικῶς violenter. 5 παροργίζω verba
 dare, & ἀ proposito subdολᾷ oratione abducere, in erro-
 rem inducere, oratione blandᾷ vel muneribus quò vells
 perducere. Budæus p. 384. ἀ παρὰ quod in compositione
 ne aliquando in malam partem accipitur: idem p. 537.
 6 παροργίζω & παροργίζω circumvenire, fraudulenter
 decipere. Metaphora sumpta ab iis, qui in rebus appen-
 dendis fraudulenter lancem digito impellunt, ut ea in
 alteram partem vergat: nam κρῆω pulso. 7 χεῖρας ἐκεί-
 νοις προσφέρειν manus illis adterre, vel injicere, ἐμβάλλειν,
 ἐπιθέτω. 8 θηρᾶν venari, hic metaphoricè, ut &
 aucupari, pro captare, θηρᾶν, capere tanquam venan-
 do seu venatu, ἔστιν artificίο quodam & sollertiᾷ quæ-
 rere, aut sibi comparare, ut Cicero, venari laudem &
 gloriam. 9 οἱ ὀρμησαντες qui incitari sunt, qui instituc-
 unt vel constituerunt, &c. nos vulgò qui αἰεὶς resolu-
 οι ενεπρὶς de desubot. ὀρμῶ enim cum infinitivo in ani-
 mum

1 κλέψαι
 κλέπτω.
 κλέπτῃς.
 κλοπῆ.
 κλεπτῆς
 ἐγκυράει.
 κείμενοι νό-
 μοι.
 2 θημιῶσιν.
 ζημιῶν.
 3 τεχνασμά-
 των.
 τεχνάω.
 4 βιαζομένους.
 5 παροργίζοντες.
 6 παροργισ-
 μένους.
 κρῆω.
 7 χεῖρας ἐκεί-
 νοις.
 8 θηρᾶν.
 9 ὀρμησαντες.
 ὀρμῶ.

- 10 **χωρήσαντες.** *χωρήσαντες* dē, *¶* nes' estans point avancé, vel, addito verbo substantivo *¶* ne se font point avancer, non progressi verò, vel, qui non sunt progressi, non evaserunt. In-
 fida autem sectione 31. utitur composito, *καὶν μὴ πρὸς προχωρήν*, etiam si non progrediatur. 11 *εἰς τὸ πρῶτον*
 11 **πειθεσθαι.** *πειθεσθαι* ad id, vel eò devenire, aut deduci, *πειθεσθαι* enim aliquando redigor, cedo, evado, devenio. Sic Demosthenes, *καὶ τὸ πρῶτον εἰς ὑπερδεδειγμένον μοι πείσθη* res mihi atrocissime cessit. & Isocrates, *εἰς τὸ πρῶτον πείσθηκα τὰ πράγματα*, eò tandem res deveni-
 runt, seu deducta sunt. 12 *τὰ ἐξωθεν ὁραίνεσθαι*, ut sect.
 29. initio, *τὰ ἐκποθεν φαινόμενα*, quæ extrinsecus videntur aut apparent. 13 *προφανῶς* (ἂν *προφανῆς*) aperte, conspicuè, manifestò, palam, *ὅτι*, *ἐκ* vel *διὰ τῶν προφανῶν, φανερῶν, καταδηλῶν, ἐνάπιον πάντων*. 14 *μειονεκτέω*, minus, seu minorem partem habeo, deteriore sum conditione: contra *πλεονεκτέω*. eleganter quidem Synelius: *πλεονεκτεῖν μὲν πόνοις, μειονεκτεῖν δὲ πμῶν, laboribus quidem superiorem esse, honoribus verò inferiorem: utrumque ἂν μείων & πλεον.* (Clen. p. 123. v. 1. & 8.) & *ἔχω*: cujus præteritum regulare, sed inusitatum esset *ἔχημι*: *εἶξα* (ἂν quò *ἔξις* habitus) *ἔχηται* (ἂν quò *ἐκπῆκος*, in habitu positus, habitu comparatus. Vide hanc formationem apud Clen. p. 92. v. 48. 15 *διωθήσιν* 3. persona pluralis aoristi primi subjunctivi *τῶν διώμαμαι*, sed tanquam *διώδομαι, δεδιώμαι, ἐδιώθημι*, *ἐὰν διωθῆναι*, ut *πεφῶ*. Clen. p. 70. v. 2. 16 *τὸ ἕκαστον ἑἶναι τὰ ἴδια ἔχον*.) hæc verba eruditiss & piis quibusdam viris non videntur satis exprimere mentem auctoris Latini, cum ait, danda est opera ut suum cuique saluum sit. Neque enim satis officio nostro perfuncti fuerimus, si sinamus, alios sua habere, nisi etiam in id pro virili incumbamus, ut nulla illis fiat injuria, & eam fortè illatam ab iis propulsemus, efficiamusque, ut sua sibi omnia integra & salva sint. Quid si igitur dixerimus, *τὸ ἐπιμελέσθαι περὶ τῶν ἑκάστων τὰ ἴδια ὁλοκλήρως ἔχον*, ut sect. 25. extremâ: vel, *πᾶσαν ἀσφάλειαν ποιῆσαι περὶ τῶν*, &c. ut sect. 35. vel *ἐπιπρῆσαι*, &c. ut. 40. sub finem: vel *διὰ ἀσφάλειαν ἔχον*, cum in-
 in precibus, dare operam, hoc studere, vel in-
 re: vel *περὶ τὸ πρῶτον ἀσφάλειαν*, ut sect. 45.

περὶ τὸ πρῶτον
περὶ τινος
¶ familia.

contendere, studiosè niti, in eo studium suum & operam ponere, ut. Aut etiam quomodo Demosthenes, & Gregor. Nazianz. *σπουδῶ πάναν ποιῆσαι, ὅπως ἕκαστὸ τὰ αὐτῷ πάντῃ πῶτος, ἢ ὀλοκλήρως ἔχη.* vel, *σπουδῶ πάναν καὶ ἐπιμέλῃαν ποιῆσαι περὶ, ἢ ἀμφὶ, ἢ εἰς τὸτο, ἄσε,* vel *ὅπως,* &c. hoc enim est paulò significantius, & ad mentem auctoris proprius atque accommodatius.

ἵππατ nonus, ab ἔννεα novem. ἢ ἑψάδομαρτυρήσει μαρτυρίαν ψεῦδῆ καὶ τῆ, &c. quasi dicas non fallò testaberis, falsum testimonium: duplex pleonasmus, itque Atticus. Nam ψάδομαρτυρεῖν simpliciter ponitur pro μαρτυρεῖν, cum sequatur ψάδοῦ, & μαρτυρίαν μαρτυρεῖν (quomodo οἰκίαν οἰκοδομεῖν, pro ποιεῖν ἢ κατασκευάζειν), ut nos ædificare domum) quasi dicas testimonium testari, pro μαρτυρίαν παρέχειν καὶ ἐμβάλλεσθαι, testimonium dicere vel proferre. Itaque ἢ ψάδομαρτυρήσεις μαρτυρίαν ψάδοῦ simpliciter valet, ἢ ψάδομαρτυρήσεις, vel ἢ μαρτυρίαν ψάδοῦ παρέξεις, ἢ ἐμβαλεῖς falsum testimonium non dices: ἢ ψεῦδῆ μαρτυρήσεις.

Dicimus autem ψεῦδομαρτυρεῖν κατὰ τινος, κατὰ ψεῦδομαρτυρεῖν τινός, κατὰ ψάδοῦ τινός (ut mox κατὰ ψεῦδοῦ τῷ πέλας) ἐμβάλλεσθαι μαρτυρίαν ψεῦδῆ κατὰ τινος, τὸ ψεῦδῆ μαρτυρεῖν κατὰ τινος. falsum testimonium dicere in aliquem. 19 ὀπλοῖον, subaudio

ἄν, ut supra ὀπέλας propinquus, proximus. πλησίον enim adverbium idem quod πέλας ἐγγὺς prope. Sic autem loquitur etiam sect. 31. initio. 20 ψεῦδῆ ut ἀληθῆ, accusativus singularis, à ψεῦδῆ primæ declinat. contractorum. 21 διαγγέλλει denunciat, edicit, præcipit, διαγγρδῆει, παρεγγῆ. 22 ἀτιμίαν σπειθῆναι αὐτῷ, id est, προσάπειν ἢ προσβῆσθαι, ignominiam ipsi conciliare aut inungere, ut sect 23. vel ut mox, ὀνειδέσει αὐτὸν περιβάλλειν, quasi dicas probris eum induere & operare, id est, afficere. & in fine sectionis, ἀδοξίαν αὐτῷ εἶρειν infamiam illi inferre. 23 ζημιῶσαι Aoristus primus infinitivus pro præsentī ζημιῶν ζημιῶ. ζημιῶν autem εἰς τὰ χεῖματα, Plur. pecuniis multare. Dicitur enim ζημιῶσαι εἰς τι, vel ἐν τινι, πάντα οὐγῆ, & πάντων. τὸ ζημιῶν autem initio hujus sectionis explicatum est. 24 μισήτον odiosum, συχεῖν, ut antea, ἐδεδυκτόν, execrandum, (ἀμισῶ, odi, μίσθ τὸ odium.) 25 φευκτόν fugiendum φευκτέον ἀφῶγῶ. 26 σποδείξῃ

17 ἔννεατον.
18 ἔννεα.
19 ψεῦδομαρτυρήσεις.
20 ψεῦδομαρτυρεῖν.
21 μαρτυρίαν.
22 ψεῦδῆ.

19 τῷ πλησίον.
20 πλησίον.
21 ψεῦδῆ.
22 διαγγέλλει.
23 ἀτιμίαν.
&c.
ἢ ἀτιμίαν σπειθῆναι τινι, ὅμοια.
24 ζημιῶσαι.
25 ζημιῶ.
26 μισήτον.
27 μισήτος.
28 μισῶ.
29 φευκτόν.
30 οδύγῶ.
31 σποδείξῃ.
ἀφῶγῶ.

24

- ἀπαρξήσῃται efficiat, reddat : vel ἀποφαίη demonstret,
 ostendat. 27 διαβάλλειν obtrectare, calumniari, traji-
 ciendo culpam in alium invidiam constare. hinc δια-
 βολή. 28 κακηγορεῖν, λοιδορεῖν, conviciari, ὀνειδίσειν maledi-
 cere, quasi κακῶς ἀγορεύειν, μοχ καταλαλεῖν. hinc
 κακηγόρῃ & κακηγορία. 29 εἰθισμένῃ assuetus, εἰθ-
 ῶς, ab εἰθίζω assumpto i pro augmento Clen. p. 139.
 30 ὀκνέω sum piger,
 piger me laboris. Item vereor, non audeo, dubito, me-
 tuo. Demosthenes ἢ δένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον nul-
 lum periculum suscipere detrectans : ab ὀκνῇ ὁ, pigri-
 tia, ὀκνηρός piger : contra ἀοκνῇ impiger, diligens. 31
 πειβάλλειν, cingere, circumdare : πειβάλλειν τείχεῃ
 τῇ πόλει quasi dicas circumdare mœnia urbi, urbem
 mœnibus cingere : Metaphoricè συμφοραῖς πειβάλλ-
 λειν τινὰ irretire, implicare, vel involvere aliquem cala-
 mitatibus, id est, obruere vel opprimere : ut sect. 32.
 & hic paulo antè, πειριτιθέναι. Item sect. 22. extre-
 mâ, πειρώπειν, & sectione primâ προσπίπειν, est
 etiam amicare, induere. Sed horum diversa est con-
 structio : nam dicitur πειρώπειν, προσπίπειν, &
 πειριτιθέναι τιμῶν ἢ ἀτιμίαν τινί : At constructione
 inversâ, πειβάλλειν τινὰ συμφοραῖς, κακῶς ὀνειδέσει
 non contrâ, συμφορῶς, κακὰ ὀνειδέη πειβάλλειν τινί.
 32 καταλαλεῖν. 32 καταλαλεῖν τινός, quasi λαλεῖν κατὰ τινῶν alicui
 obtrectare seu maledicere, obloqui, Plautus, id est de-
 trahere. 33 ὑποψία suspicio, ab ὑποψέω suspicor, sed tan-
 quam ὑπόψομαι. 34 κρίσιν ποιέειν αὐτῷ iudicium de
 eo facere. Sic Demosthenes κρίσιν ποιέειν ῥητόρων ju-
 dicium facere de oratoribus. At apud Aristotелеm κρί-
 σιν ἢ ἀξιῶν ποιέειν, dijudicare qui sine digni : nam
 κρίσις tunc est dijudicatio, ut & apud Plutarchum in
 sympol. septem sapientum. 35 θέμις, ἰσῆθῃ vel ἰσῆθῃ, ἢ
 idem quod θεμοῦς (ἢ τίθειμι, sed tanquam θέω pono)
 id est, lex, νόμῃ, institutum, jus, fas, θέμις, fas est :
 ἢ θέμις non est fas : ἢ θέμις, quatenus est fas, ὅσιον,
 ut mox ; vel, ὅσια & δικαίον, jus est, vel subaudito, vel
 expresse ὅσι, hinc ἀθέμις, ἀθεσμῇ, & ἀδικῇ ne-
 farius, nefandus, nefastus, legibus veritus, illicitus, ἀνό-
 μῃ, παράνομῃ. 36 εἰπέ dic. Clen. p. 139. v. 24. &

ῥυθμίζον ἀξίησθαι, τί
πλέον ἐν ταῦθα λέγεται;

M. Διὰ τῆς ἄλλων πα-
ρορμημάτων τὰ κακά βε-
λάματα ἡμεῖς καὶ τὰς ἐπι-
θυμίας ἡγαλῶσμεν βελι-
θροῖς, ἐν ταῦθα ἀπαγορεύει
καὶ τὸ διανοεῖσθαι τὸ κακὸν
μετὰ τινος ἐπιθυμίας,
ὅταν μὴ τις παρορῆσθαι
μέχρι τῆς παρορῆσεως πᾶ-
σαιν αὐτό.

Δ. Ἄρα ἔν ἀμαρτίας
ἐξυπατάμενοι καὶ ἐλαχίστας
ἐπιθυμίας ἀσινάσμεν, τὰς δὲ
ἡμετέρας ψυχῶν ἡγο-
ρούμενας, καὶ μὴ αὐτοῖς
παρορῶμεθα ὡς αὐτῶν,
ἀλλ' αὐταῖς ἀντιθέμεθα;

M. Τὸ το παντὶ ¹⁰ πᾶσι
σαφές, ὅτι αἱ κακά ¹¹ ἐπιθυ-
μίας ἡμεῖς πᾶσι ἐκ τῆς ἡ-
μετέρας φύσεως ἀρχῶν
λαμβάνομεν, καὶ ἡμεῖς ἀν-
τιμαχεύομεθα αὐταῖς. ὁ δὲ
νῦν λέγω, τοῦτο ἐστὶν τὸ το
παρορῶμεθα, ὅτι τῆς
πονηρῶν ἐπιθυμιῶν, ¹² γαρ-
ραλισμῶ τινι τῆς ἡμετέρας
ψυχῆς ¹³ ἐπὶ τῆς βλο-
μένων, ¹⁴ ἐάν καὶ ἐδὲν ἀνύ-
ωσιν, ἐδὲ πείθοσιν αὐτῶν.

Δ. Λέγεις ἔν ὅτι μέ-
χρι μὲν τῆς ⁵ διεργασίας, μὴ
δεῖν ἡμᾶς τῆς ⁶ ἀλόγων ⁷
παθῶν ⁸ ἡπιάσθαι, μηδὲ
αὐτοῖς πείθεσθαι. ἐν ταῦθα
ὁ νομοθέτης ἔπειτα καθε-
ρῶς ἡμᾶς ἀξίησθαι, ὡς
μηδὲ εἶναι ⁹ κακὴν τινα
ἐπιθυμίαν ¹⁰ παρορῶμεθα
ὡς τὰς ἡμετέρας ψυχᾶς, τῆς

velit, quid amplius hic di-
citur?

P. Aliis præceptis mala
consilia nostra & libidines
frænare cum voluerit, hic
vetat, etiam cogitare ali-
quod malum cum quadam
cupiditate, etsi nulla pro-
grediatur ad voluntatem
& consilium usque id fa-
ciendi.

M. Num igitur In pec-
catis numeras etiam mini-
mas cupiditates quaslibet,
quæ animum nostrum
subeunt, etiam si non ab-
strahamur ab ipsis, sed iis
renitamur?

P. Hoc cuivis certè pet-
spicuum, pravas cogitatio-
nes nostras omnes ex cor-
ruptione nostræ naturæ
initium sumere, etiam si
nos iis repugnemus. Quod
verò nunc dico, tale est:
hoc præceptum esse de vi-
tiosis cupiditatibus, titilla-
tione quadam nostrum a-
nimum impellere volenti-
bus, etsi nihil perficiant,
nec eum flectant.

M. Dicis igitur, hæc
tractatum distinctè
fuisse, non oportere nos à
rationi non consentancis
affectibus vinci, nec iis
morem gerere. hic verò
legislatorem sic puros nos
esse velle, ut ne sinamus
quidem pravam ullam cu-
piditatem irrepere in nos-
tras

πρὸς ἀμαρτίαν παρορμῶσαν αὐτάς.

M. Ἐἴωθε.

Δ. Οὐκ ἔνδραμα νῦν παύει τὰ τέ νόμος ²¹ ἀνακωλυσάσθαι;

M. Μάλιστα, οἷς δύο κεφάλαια διελόντες αὐτῶν. ὦν τὸ μ᾽ ἔσται, τὸ δ' ἑδὸν ἀγαπᾶν ἕξ ὅλης τῆς ἡμετέρας, καρδίας, ἕξ ὅλης ψυχῆς, ἕξ ὅλης ἰσχύος. τὸ δ' ἔτερον, τὸ πρὸς πέλας ²² ὁμοίως ἑαυτοῖς φιλεῖν.

Δ. Τί ἔστι τὸ δεδὸν ἀγαπᾶν;

M. Τὸ ἀγαπᾶν ὡς δεδόντα, ἢ ἥρω ἀποδεχόμενος αὐτὸν ὡς δεσπότην, σωτήρα καὶ πατέρα ὄντα. διδὸν καὶ τοῦ αὐτὸν ἀγαπῶντας, ἀγάπῃ ἀμα αἰδεῖσθαι καὶ σέβεισθαι. ²³ ἀφ' ἀρχῆς τε καὶ πεπονημένοι αὐτῶν.

Δ. Τί ὁ βίβλεται αὐτῶν τὸ ἕξ ὅλης τῆς ἡμετέρας καρδίας, ἕξ ὅλης ψυχῆς, καὶ ἰσχύος ἀγαπᾶν τὸ θεόν;

M. Τὸ ἔπω ²⁴ θερμῶς καὶ ἰσχυρῶς αὐτὸν φιλεῖν, ὡς ἡμῶς ἰδὸν παρόπαν ἔδεν ἐνθυμείσθαι, καὶ πρὸς ἑδὸν ²⁵ ἀποθέσθαι. ὅπως αὐτῶν εἰς αὐτὸν ἀγάπῃ ²⁷ ἐνελπίον ἢ.

stras animas, quæ ad peccatum illas concitet.

P. Equidem.

M. Nonne possumus nunc totam legem summam repetere?

P. Maxime, in duo capita si dividerimus eam; quorum unum quidem erit, Deum amare ex toto corde nostro, ex totâ animâ, ex totis viribus; alterum autem, propinquos similitè ac nos ipsos diligere.

P. Quid est hoc, Deum amare;

P. Amare tanquam Deum, videlicet accipientes eum, ut Dominum servatorem & patrem. Itaque qui eum amant, necesse est simul (eundem) reverentur & colant, obediuntque & confidunt ipsi.

M. Quid autem sibi vult hoc, ex toto nostro corde, ex totâ animâ & viribus Deum amare?

P. Sic ardentè & sincerè ipsum diligere, ut nos profus nihil concupiscamus, nihil cogitemus & in nullâ re operam nostram studiumque colloceamus, quæ huic erga illum amoris contraria sit.

In Sectionem XXXI.

¹ Τὴν γωνίαν] paulò post mutat syntaxim in eadem oratione, quod rarum est, maxime intercedente copulâ,

¹ ἢ γωνίαν mutatío sintaxis.

*Affectio nem
animi signifi-
cantia & sen-
tiendi verba
cum genitivo,
& aliquando
cum accusativo.*

² ἔφθης.
φθάνω.

ἔφθλω ποιή-
σας.
³ τὰ ἔξωθεν,
&c.
αἱ ἔνδοθεν
ἐπιθυμίαι.

⁴ μεταρρυθμί-
ζειν.

⁵ χαλινῶσαι.

χαλινῶω.
χαλινός.
λίαι.
⁶ καὶ μή.

⁷ μέχρι τῆς
προαίρεσις.

copulâ, ut hic, ἐδὲ τὸ ποιοῦν, ἕτε τῶ βοός αὐτῶ, &c. & quidem verba, quæ animi affectionem significant, genitivum sæpius postulant. Clen. p. 228. v. 13. ut ἔφθ, ἐπιθυμῶ, ἰκέτω, ὀρέγομαι, & cætera ejusmodi, ut & verba senius: quæ tamen interdum accusativo etiam juncta reperiuntur, ut εἰκόσω, αἰθανομαι, ποδῶ, & ex aliis quoque nonnulla, ut μέγαθημαι, ἀμελῶ, ἀπολαύω, καρπῶμαι, τόδε: & hic, ἐπιθυμῶν τινα γυναικῶ: & sub finem sectionis, ἐδὲν ἐπιθυμῶν. ² ἔφθης, 2. Aristus τῶ φθάνω (de quo antea) sed tanquam φθῆμι. Clen. p. 17. v. 21. ἔφθης εἰπών, quasi prævenit dicens vel dicere, id est, antea dixisti. Sic enim hoc verbum cum participio aliquando vertitur: aliquando etiam participium solum redditur, sed eodem tempore, quo verbum præcedens, ut ἔφθλω ποιήσας, id est, ἐποίησα feci: quomodo etiam hic dici possit, ἔφθης εἰπών, id est, εἰπὼς dixisti, ³ τὰ ἔξωθεν ἔργα, ut jam antea semel atque iterum, id est, ἑξωτερικά, ἑξωτερικά, ἑξωτερικά, exteriora vel externa opera seu facta: contra τὰς ἔνδοθεν ἐπιθυμίας, id est, ἐνδοτέρας, interiores cupiditates. Sic Xenophon. τὰ ἔνδον ἔργα, & τὰ ἔξω inter se opposuit pro iis quæ domi, & iis quæ foris aguntur. Sic οἱ ἔνδον domestici, subaudio ὄντες, supra lect. 29. ⁴ μεταρρυθμίζειν reformare, emendare, corrigere, κατάρθωω; infra lect. 32. Aristoteles τῶ δὴ τοῖστας τῶ ἀνὸ λόγου μεταρρυθμίσει; quæ doctrina aut ratio posset tales (id est, tam depravatos & corruptos homines) emendare? ⁵ χαλινῶσαι frænare, quasi fræno injecto regere; metaphoricè moderari ac regere veluti fræno, frænare, refrænare, χαλινάζωζειν, in gyrum rationis & officii ducere. χαλινῶω autem fit à χαλινός frænum, id est, ferreum instrumentum, quod ori equi inseritur: cui annexa lora λίαι dicuntur, & ῥυτῶ (seu ῥυτῆρες, Latinis habenæ. ⁶ καὶ μή τις προχωρή, etiam si non quæpiam vel ulla, id est nulla, vel etiam si ulla non progrediat, supra sectione 30. simplici usus est, ἢ χωρήσαντες δ. ⁷ μέχρι προαίρεσις ad voluntatem & consilium, seu propositum usque, ibidem, μέχρις ἔργου, quanquam aliquid discriminis inesse videatur. Nam προαίρεσις non semper ad factum usque progreditur, quod aut virtutis amore, aut pœnæ formidine, aut morâ interjectâ, aut impedimento aliquo objecto, consilii mutatio fiat. ἐκ προαι-

θεωρήσεως, consilio & dedita operâ præeunte delibe-
 ratione, vide infra sectione primâ alterius Catechismi,
 ibi $\chi\tau\iota\ \pi\omega\ \eta\ \mu\epsilon\tau\epsilon\ \epsilon\sigma\tau\iota\ \theta\epsilon\omega\acute{\rho}\eta\sigma\epsilon\iota\sigma\iota\sigma\iota\varsigma$. δ $\upsilon\pi\epsilon\rho\chi\omicron\mu\epsilon\acute{\nu}\alpha\varsigma$ sub-
 euntes, $\epsilon\mu\beta\alpha\rho\delta\iota\sigma\iota\sigma\iota\varsigma$, supra sect. 29. $\upsilon\pi\epsilon\rho\chi\omicron\mu\acute{\omega}\varsigma$ subire
 blanditiis, vel dolo & infidiolis artibus obrepere. ρ $\pi\alpha\epsilon\sigma\theta\epsilon\sigma\upsilon\epsilon\mu\alpha\iota$ præposterè vel perversè, & aliter quàm decet,
 & contrâ quam velim, trahor: $\upsilon\pi\prime\ \alpha\upsilon\tau\omega\acute{\nu}$ ab iis, vel pro-
 pter aut per eas. Metaphoricè pervertor & depravor, ab-
 strahor, avellor. contrâ hic $\alpha\nu\ \pi\tau\epsilon\acute{\iota}\nu\epsilon\iota\gamma$, reniti, repugna-
 re, non assentiri, reluctari, refragari, ut mox $\alpha\nu\ \pi\mu\acute{\alpha}\chi\omicron\mu\acute{\omega}\varsigma$,
 & sub finem sectionis $\epsilon\gamma\alpha\gamma\tau\iota\omega\acute{\nu}\ \epsilon\acute{\iota}\nu\alpha\iota$. aliquando
 activè sumitur, sed rariùs, pro, in contrariam partem
 tendo seu traho. eleganter autem hoc verbum superiori
 opponitur. $\pi\omega$ interrogativum, ubi, quo? Encliticè
 cum autem $\pi\epsilon$, alicubi, fortasse, ferè: & quum rejicit
 acutum suam in ultimam superioris dictionis, utique
 nimirum, certè, ut hic $\pi\alpha\upsilon\tau\iota\ \pi\epsilon$ cujus certè. $\alpha\iota$ $\epsilon\nu\delta\upsilon\mu\eta\sigma\iota\varsigma$
 ($\mu\eta\ \pi\acute{\omicron}\lambda\eta\varsigma$) id est, λογισμοί, έννοιαι, διανοήματα,
 cogitationes: ab $\epsilon\nu\delta\upsilon\mu\acute{\iota}\omicron\mu\alpha\iota$, cogito, quasi in animo ha-
 beo. At $\epsilon\pi\theta\upsilon\mu\iota\alpha$ cupiditas, libido, $\alpha\lambda\omicron\gamma\Theta$, $\omicron\rho\epsilon\acute{\iota}\varsigma$,
 ut jam dictum est. $\epsilon\nu\delta\upsilon\mu\eta\sigma\iota\varsigma$ aliquando consideratio,
 commentatio. $\gamma\alpha\rho\gamma\alpha\lambda\iota\sigma\mu\acute{\omicron}\varsigma$ δ & $\gamma\acute{\epsilon}\rho\gamma\alpha\lambda\Theta$ titillatio
 à $\gamma\alpha\rho\gamma\alpha\lambda\acute{\iota}\zeta\omega$ titillo: & titillo metaphoricè, id est, lati-
 tiâ afficio. $\delta\upsilon\sigma\gamma\acute{\epsilon}\rho\gamma\alpha\lambda\Theta$, qui se titillari & contrectari
 manibus ægré sinit: dicitur & $\delta\upsilon\sigma\gamma\acute{\epsilon}\rho\gamma\alpha\lambda\iota\varsigma$ & $\delta\upsilon\sigma\gamma\alpha\rho\gamma\alpha\lambda\iota\sigma\mu\acute{\omicron}\varsigma$,
 $\gamma\acute{\alpha}\lambda\iota\sigma\mu\acute{\omicron}\varsigma$, de equo qui non nisi difficulter sinit se fricari
 manibus, vel strigili desfringi; $\delta\upsilon\sigma\gamma\acute{\epsilon}\rho\gamma\alpha\lambda\iota\varsigma$ $\iota\pi\pi\Theta$
 apud Xenophontem. $\epsilon\pi\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\iota\nu$, impellere, incitare, sol-
 licitare, $\theta\epsilon\sigma\pi\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\iota\nu$: hinc $\theta\epsilon\tau\epsilon\tau\epsilon\tau\epsilon$, persuadere (mox $\pi\epsilon\acute{\iota}\delta\upsilon\tau\epsilon\iota$)
 ut Latinis adducere, pellicere. contrâ $\alpha\pi\acute{\omicron}\gamma\gamma\epsilon\iota\nu$ ad-
 ducere, avertere. $\epsilon\alpha\upsilon\ \chi\alpha\iota\ \epsilon\delta\epsilon\nu\ \alpha\nu\acute{\omega}\sigma\iota\upsilon$, etiamsi nihil
 efficiant, ut supra sect. 30. $\kappa\alpha\upsilon\ \mu\eta\ \theta\epsilon\sigma\gamma\alpha\rho\omega\sigma\iota\ \mu\acute{\epsilon}\chi\epsilon\iota\varsigma$
 $\epsilon\rho\gamma\epsilon$. $\alpha\nu\acute{\omega}$ autem, $\alpha\nu\acute{\omega}\tau\omega$ & $\alpha\nu\acute{\omega}\tau\eta\omega$ perficio, efficio,
 conficio, perago, expedio. $\delta\iota\epsilon\acute{\iota}\rho\eta\tau\alpha\iota$ explicite & di-
 stinctè dictum est, à $\delta\iota\alpha\gamma\omicron\rho\delta\acute{\iota}\omega$ ($\tau\omega\ \delta\iota\acute{\omicron}$ augente vim
 verbi, ut $\epsilon\kappa$.) sed tanquam $\delta\iota\epsilon\rho\epsilon\omega$, $\delta\iota\epsilon\acute{\iota}\rho\eta\chi\epsilon\alpha$, $\delta\iota\epsilon\acute{\iota}\rho\eta\mu\alpha\iota$.
 significat etiam differo, disputo: item sancio, nomina-
 tim edico, clarè & voce præconis enuntio, jubeo, veto.
 & lex dicitur $\delta\iota\alpha\gamma\omicron\rho\delta\acute{\iota}\epsilon\iota\nu$, id est cavere aut verare: quo-
 modo hic accipi potest. $\alpha\lambda\omicron\gamma\omega\acute{\nu}\ \pi\alpha\delta\acute{\alpha}\nu$, ut paulò ante,
 $\pi\prime\ \pi\omicron\eta\gamma\epsilon\acute{\alpha}\nu\ \epsilon\beta\eta\ \theta\upsilon\mu\acute{\iota}\omicron\omega\varsigma$; ab $\eta\theta\acute{\iota}\alpha\delta\alpha\iota$ quod hic geniti-
 vum regit, ut $\eta\theta\acute{\iota}\omega\acute{\nu}\ \mu\iota\sigma\omicron\varsigma$, inferiòs, à quo $\delta\iota$: & hoc à
 positivo

ἐκ θεωρή-
 σεως.
 ὁ ὑπερχομῆνας
 ὑπερχομῶς.
 ὁ παῖσθουσαί-
 μεθα.
 ὁ παῖσθουσαί.
 ἀντιτείνην.
 πῶ & πῶ.
 ἐνδύμησις.
 ἐνδύμησμαι.
 ἐπιθύμια.
 ἐνθύμιοις.
 ἡ γαρφαλισμόςος
 γάρφαλΘ.
 γαργαλίζω.
 δυσγάρφαλος.
 δυσγάρφαλις.
 δυσγάρφαλι-
 σΘ.
 ἐπέγγω.
 ἐπέγγω.
 εἰ αὖ χι, &c.
 αὖω.
 διείρηται.
 διαγορδία.
 ἡ ἀλόγων.]

17 παθῶν.

πάθος.

πάθη.

18 ἡτῆσιν.

ἡτλούμαι.

κερταῖ.

ἡτῆσιν συμφορῶν, & similia.

19 κακῶς τινα.

20 παρῆσθηναι.

παρὰ in compositione.

δύμι, δύω, & δύω.

21 ἀνακεφαλαίωσαι.

ἀνά in compositione.

κεφαλαίω.

κεφαλή, ἢ κεφάλαιον.

22 ὁμοίως.

23 παρῆσθηναι.

πειδομαι.

24 θερμῶς.

θερμός.

positivo μικρός. 17 πάθος autem ex Stoicis apud Ciceronem ἔστιν ἡ ἀλογία, καὶ παρὰ οὐσίαν, ψυχῆς κίνησις, perturbatio, est averfa à rectâ ratione contrâ naturam, animi commotio. eidem πάθος morbus, quicunque est motus in animo turbidus. Item πάθη, τὰ motus animi rationi non obtemperantes, motus concitati animi, turbati motus animi, perturbationes. Ad maiorem autem vim, additum hic fuit, ἀλόγων. 18 ἡτλούμαι autem, ὠμίαι, id est, νικῶμαι vincor, inferior; evado: contrâ κερταῖ, ἐπικερταῖ, νικῶ, ἡτῆσιν συμφορῶν, calamitatibus succumbere, cedere malis, frangi vel debilitari malis. ἡτῆσθαι ἡδονῶν, ut infra sect. 43. ἡτῆσθαι ἐπιθυμιῶν vinci à voluptatibus, illis succumbere, ne scire libidines frænare, voluptatibus moderari, vel ab illis sibi temperare, cupiditatibus servire, ut mox subjicit, αὐτοῖς πείθεσθαι. 19 κακῶς ἐπιθυμίαν, id est, ποτεσθῆ, ἀλογον. 20 παρῆσθηναι, irrepere, introire, se insinuando, antea ἐπέσθηναι, παρῆσθηναι & παρῆσθηναι, ait Budæus p. 159. sæpe ponitur pro irrepere, & fallere introcundo, ac se insinuando. Sic παρῆσθηναι: Nam παρὰ, ut sæpius jam dictum est, in compositione aliquando in malam partem accipitur, dicitur autem δύμι, δύω, & δύω ingredior, subeo. 21 ἀνακεφαλαίωσαι, pro ἀνακεφαλαίωσιν Aoristus primus medius presentis activo, id est, capitulatim & summatim attingere vel repetere, in capita seu summas redigere. ab ἀνά, quod in compositione sæpe significat iterationem, & vultu reintegrationem: unde & per syllabam, re, id est rursum, Latine exprimitur: & κεφαλαίωσιν in summam subduco & colligo, ἀ κεφαλή seu κεφάλαιον caput: & metaphorice caput & summa, quod in re aliqua summum est, & præcipuum. 22 ὁμοίως ἑαυτοῖς, ὁμοίως, & ὁμοία ἑαυτοῖς quasi dicas similiter sibi ipsis: .i. eodem vel simili modo, quò seipfos, æquè ac seipfos, perinde ut seipfos. 23 παρῆσθηναι, parere, obedire, πείθεσθαι, ut παρῆσθηναι δέ τι δέω μᾶλλον, ἢ ἀνθρώποις. sect. c. 5. v. 29. Proprie tamen esse videtur parere præfecto, seu principi aut magistratui, ἀ πείθεσθαι pareo, & ἀρχῆν vel ἀρχῶν magistratus, princeps. 24 θερμῶς ardentem, ut Cicero ardentem cupere, id est, vehementer; & ardentiori studio petere, id est, vehementiore, & ardenti studio effundere, hoc est summo, vehementi, idem. ἀ θερμῶς (ἀ θερμῶς)

(ἀ δέρω calefacio) metaphoricè ardens, fervens, de animi affectu, vehemens, summus. at δέρμη, lupinus, leguminis genus. 25 γνήσιος germanè, legitimè. hic, xere, non fucate. γνήσιος enim quasi γονίσιος originem habens, legitimus, & minimè spurius, ut γνήσιος ἡδὲ legitimus filius, ὁ γόνῳ γεγονώς, (contrà εἰσποιητός adoptivus) hinc metaphoricè germanus, non adulterianus, verus, minimè fucatus. 26 σπουδαζέειν, cum πεί & genitivo, ut περί δόξης μάλλον σπουδαζέειν, ἢ ἀπὸ χρημάτων, gloriæ quàm pecuniæ studiosiorem esse. Item cum accusativo rei, ἀπὸ πλείων σπουδαζέειν divitiis operam dare, ut hic περί ἑδὲν σπουδαζέειν in nullâ re studium & operam suam ponere, nulli rei studere, vacare aut operam dare. Cum accusativo autem personæ, est alicui favere seu addium esse, cum περί etiam & πρὸς. Vide Stephanum, Tom. 3. col. 949. & sequente. Item Budæus p. 797. & sequente. Vide supra σπουδῶ ποιεῖσθαι, & διασπουδῆς ἔχων, sect. 30. 2 ἐναντίον ἢ contrarium sit, ἐναντιῶται adversetur, ἀντιμάχεται repugnet.

δέρμα.
δέρμη.
25 γνήσιος.
γνήσιος.
εἰσποιητός.
26 σπουδαζέειν
cuius περί cum
genit. & accu-
sativo, tum re-
tiam persona.

σπουδῶ.
ποιεῖσθαι.
27 ἐναντίον ἢ.

SECTIO XX XII.

Δ. Διασώζον δὴ καὶ τὸ
ἔτερον κεφάλαιον.

M. Ὡς περ ἡμεῖς ὅτω
πρὸς καμὴ ἑαυτοῦ ἀγα-
πῶν, ὡς πῶτις ἢ σορ-
γῶν ἀπίστος τὰς ἀλλὰς
ὑπερβόησεν, ἢ ἀπὸ ἔσποιν
προσέκει ἕτας 2 ἐνωικῶς
ἔχειν ἡμᾶς πρὸς τοῦ πεί-
λας, ὡς αἰεὶ, εἴτε τι βο-
λάμῃ, εἴτε τι ποιέμεν,
εἰς πῶν πρὸς αὐτοῦ ἀγα-
πῶν, οἷον τινὰ κανόνα ἀπο-
στατεῖν.

Δ. Τίνας ἢ καλεῖς τοῦ
πείλας;

M. Οὐ τὸν ἐσσυγχεῖς

M. **D**eclara porro &
alterum caput.

P. Quemadmodum nos
ita naturâ solemus nos ip-
sos amare, ut hic naturalis
affectus omnes alios supe-
ret: Eodem modo decet ita
benevolè affectos esse nos
erga proximos, ut semper,
sive quid cogitamus, sive
quid facimus, ad nostrum
erga eos amorem, velut
quandam regulam intuca-
mur.

M. Quos autem vocas
proximos?

P. Non enggatos μο-
δῶ

μόνον κὺ φίλους, ἢ ἀναγκαίους, ἀλλὰ κὺ τῶν ἡμῖν ἀγνώστων, κὺ δὴ κὺ τῶν ἀπεχθῶς πρὸς ἡμᾶς ἔχοντας.

Δ. Ποία δὲ πρὶν σωμαθεῖα ἐκείνο σωματιμένον ἡμῖν εἰσιν;

Μ. Δῆλον ὅτι ἐκείνη, ἢ ἄρ' ὁ θεὸς ἀπαντας ἀνθρώπους ἀλλήλοις ὁσυνέζωξε κὺ ὁσυνωκείωσεν. αὐτῇ ὁ ἱερεὺς κὺ ἁγία ἕσσα πύλαι, κὺ οἷα ἐδὲ ἰσὺ τῆς ἀνθρώπων πονηρίας ἀναρεθῆναι.

Δ. Σὺ ἐν λέγεις, ὅτι εἰ τις ἡμᾶς μισεῖ, τὸ τοῦ ἰδία αὐτῆ κακία ¹⁰ ἀνάθετόν. ἐδὲν ὁ ἦπλον κὺ αὐτῶν ¹¹ τοῖς πλησίον ἐγγράφειν δεῖ ἡμᾶς, πρὸς μέροις τῶ θεῷ, ὁ ¹² ἀπαράβατον ἡμῖν ἄρ' ἐπὶ πάντις τῆ σωμαθεῖας ¹³ ἔθηκε νόμον.

Μ. Οὐτως.

Δ. Ἐπεὶ δὴ τῆ ἀληθῆ λατρείαν τῶ θεῷ ὁ νόμος διδάσκει, ἐγὼ πάντως καὶ αὐτῆ χρὴ βίην τῶς χριστιανέσ;

Μ. Πάντως. ἀλλὰ μείζων ὄσιν ἢ τῆς ἀνθρώπων ἀδελφείας, ἢ ὄσέ τινα αὐτῶν πάντα ¹⁴ τὰ καθήκοντα ὑποτέλειν διώαται.

Δ. Διὰ τί ἐν ὅτω τελείες ἀξιοὶ ἡμᾶς εἶναι, εἶγε τὸ τοῦ ¹⁵ ἄρ' διώαμεν ἡμετέραν ὄσιν;

Μ. Οὐδὲν ἄρα ¹⁶ πλέον τῆς ὀφειλομένων (ἢ τῆς παρ' ἡμῶν) ὁμῶς μὲν τοῖσιν ἄρ' ὄσιν

dō & amicos, aut necessarios, sed nobis etiam incognitos, atque ad ὁ inferre erga nos affectos.

Μ. Quamam verò conjunctione illi conjuncti nobis sunt?

Ρ. Nempe illa, quæ Deus omnes homines inter se conjunxit & conciliavit. Ea verò sacra & sancta est, ac talis, ut ne hominum quidem improbitate tolli possit.

Μ. Tu dicis igitur, si quis nos odit, id propriæ ipsius vitiositati attribuentium: nihilominus tamen eum etiam in proximorum numerum adscribere nos oportere, obtemperantes Deo, qui inviolabilem nobis de hac conjunctione legem posuit.

Ρ. Ita est.

Μ. Cum verum Deicultum lex doceat, an non omnino ex cā Christianis vivendum est?

Ρ. Omnino quidem: sed major est hominum infirmitas, quam ut quisquam eorum omnia à lege præscripta officia perficere possit.

Μ. Cur igitur ita perfectos vult nos esse, si quidem hoc supra vires nostras sit?

Ρ. Nihil certè amplius iis quæ debentur, requirit à nobis. Verum tamen si

- ἀσὼ & γένος. ⁴ ἀναγκίαις necessarios, ut Latine; id est arctissimo amicitiae vinculo nobis conjunctos, veluti cognatos, aut affines, in quos necessaria officia conferuntur præter cæteros. Sic necessitudo, aliquando familiaritas & conjunctio quædam, affinitas, generis propinquitas ἀναγκίαις. ἀπεχθῶς ἔχοντας, ut modò dictum est, χακῶς διακείμενος ἢ προσθερούμενος, suprâ lect. 29. ἀπεχθῶν ἔχοντας πρὸς ἡμᾶς, & ἡμῖν ἀπεχθανομένοις nobis infensos & inimicos. ⁶ ποία ἢ τιμὴ, nihil ampliùs significat, quàm ποία ἢ. Nam τίς redundat in ποίος τίς, Budæus p. 62. ⁷ σωμαμένοι. ⁸ σὼζέσθαι. ⁹ σὼκεῖσθαι. ¹⁰ ἀναθετόν. ἀνατίθημι.
- 2 ἀσὼ & γένος. ⁴ ἀναγκίαις. Necessitudo. ἀναγκίαις. ³ ἀπεχθῶς. ἀπεχθῶς ἔχοντας, ut modò dictum est, χακῶς διακείμενος ἢ προσθερούμενος, suprâ lect. 29. ἀπεχθῶν ἔχοντας πρὸς ἡμᾶς, & ἡμῖν ἀπεχθανομένοις nobis infensos & inimicos. ⁶ ποία ἢ τιμὴ, nihil ampliùs significat, quàm ποία ἢ. Nam τίς redundat in ποίος τίς, Budæus p. 62. ⁷ σωμαμένοι. ⁸ σὼζέσθαι. ⁹ σὼκεῖσθαι. ¹⁰ ἀναθετόν. ἀνατίθημι.
- 6 ποία ἢ τιμὴ. ⁷ σωμαμένοι. ⁸ σὼζέσθαι. ⁹ σὼκεῖσθαι. ¹⁰ ἀναθετόν. ἀνατίθημι.
- 7 σωμαμένοι. ⁸ σὼζέσθαι. ⁹ σὼκεῖσθαι. ¹⁰ ἀναθετόν. ἀνατίθημι.
- 8 σὼζέσθαι. ⁹ σὼκεῖσθαι. ¹⁰ ἀναθετόν. ἀνατίθημι.
- 9 σὼκεῖσθαι. ¹⁰ ἀναθετόν. ἀνατίθημι.
- 10 ἀναθετόν. ἀνατίθημι.
- 21 ποίος πλησίον.
- 12 ἀπαράβατον. ¹³ ἀπαράβατον. ¹⁴ ἀπαράβατον.
- 13 ἀπαράβατον. ¹⁴ ἀπαράβατον.
- 14 ἀπαράβατον.
- 15 ἀπαράβατον.
- 16 ἀπαράβατον.
- 17 ἀπαράβατον.
- 18 ἀπαράβατον.
- 19 ἀπαράβατον.
- 20 ἀπαράβατον.
- 21 ἀπαράβατον.
- 22 ἀπαράβατον.
- 23 ἀπαράβατον.
- 24 ἀπαράβατον.
- 25 ἀπαράβατον.
- 26 ἀπαράβατον.
- 27 ἀπαράβατον.
- 28 ἀπαράβατον.
- 29 ἀπαράβατον.
- 30 ἀπαράβατον.
- 31 ἀπαράβατον.
- 32 ἀπαράβατον.
- 33 ἀπαράβατον.
- 34 ἀπαράβατον.
- 35 ἀπαράβατον.
- 36 ἀπαράβατον.
- 37 ἀπαράβατον.
- 38 ἀπαράβατον.
- 39 ἀπαράβατον.
- 40 ἀπαράβατον.
- 41 ἀπαράβατον.
- 42 ἀπαράβατον.
- 43 ἀπαράβατον.
- 44 ἀπαράβατον.
- 45 ἀπαράβατον.
- 46 ἀπαράβατον.
- 47 ἀπαράβατον.
- 48 ἀπαράβατον.
- 49 ἀπαράβατον.
- 50 ἀπαράβατον.
- 51 ἀπαράβατον.
- 52 ἀπαράβατον.
- 53 ἀπαράβατον.
- 54 ἀπαράβατον.
- 55 ἀπαράβατον.
- 56 ἀπαράβατον.
- 57 ἀπαράβατον.
- 58 ἀπαράβατον.
- 59 ἀπαράβατον.
- 60 ἀπαράβατον.
- 61 ἀπαράβατον.
- 62 ἀπαράβατον.
- 63 ἀπαράβατον.
- 64 ἀπαράβατον.
- 65 ἀπαράβατον.
- 66 ἀπαράβατον.
- 67 ἀπαράβατον.
- 68 ἀπαράβατον.
- 69 ἀπαράβατον.
- 70 ἀπαράβατον.
- 71 ἀπαράβατον.
- 72 ἀπαράβατον.
- 73 ἀπαράβατον.
- 74 ἀπαράβατον.
- 75 ἀπαράβατον.
- 76 ἀπαράβατον.
- 77 ἀπαράβατον.
- 78 ἀπαράβατον.
- 79 ἀπαράβατον.
- 80 ἀπαράβατον.
- 81 ἀπαράβατον.
- 82 ἀπαράβατον.
- 83 ἀπαράβατον.
- 84 ἀπαράβατον.
- 85 ἀπαράβατον.
- 86 ἀπαράβατον.
- 87 ἀπαράβατον.
- 88 ἀπαράβατον.
- 89 ἀπαράβατον.
- 90 ἀπαράβατον.
- 91 ἀπαράβατον.
- 92 ἀπαράβατον.
- 93 ἀπαράβατον.
- 94 ἀπαράβατον.
- 95 ἀπαράβατον.
- 96 ἀπαράβατον.
- 97 ἀπαράβατον.
- 98 ἀπαράβατον.
- 99 ἀπαράβατον.
- 100 ἀπαράβατον.

fallit. 13 ἔθηκε νόμον quasi posuit legem, ut loquitur Horatius, id est condidit vel tulit, ut jam supra. Dubium autem videri possit, utrum τὸ ἡμῖν referatur ad ἀπαράστατον, an ad ἔθηκε potius, quod puto, quanquam nec male aliter. quid sit νόμον πιδέναι. vide supra sect. 29. ἔθηκε autem pro ἔθεσε. Clen. pag. 95. v. 31. & p. 105. v. 18. 14 πάντα τὰ καθήκοντα ἀποτελεῖν ex Xenophonte, omni officio perfungi, quasi dicas officia omnia, aut ea quæ officii nostri sunt, perficere. Nam quæ Stoici καθήκοντα, ea Cicero officia vocat. καθήκον ergo officium. καθήκει μοι convenit, vel consentaneum mihi est, officii vel muneris mei est, Budæus pag. 551. mox τὰ δέοντα ἀποτελεῖν, id est, ut statim subjicit, ὅλον τὸ νομον φυλάττειν. hic periphraasi sententiæ convenienti sum usus omnia quæ à lege præscripta sunt officia perficere, vel præstare aut exequi τὰ ὑπὸ τῷ νόμῳ ἐντέλλόμενα ἢ παρεψημμένα, aut ut mox, τὰ ἐν τῷ νόμῳ κελεύμενα ἀπαρῆρα ἔδειξαι, ἢ ἀνύπειν. 15 ὑπὸ δυνάμιν supra vires, præter vires, παρὰ δυνάμιν, Thucydides. Contra, κατὰ δυνάμιν secundum vires, pro viribus, ut infra sect. 33. 16 πλεον τῷ ὀφειλομένων quasi plus debitis, id est, iis quæ debentur. Sic enim resolvendum participium cum articulo. Budæus p. 1107. 17 ὡρεσθέντα κανόνα, id est propositam normam aut regulam. 18 ῥυθμίζω ad numeros aptos redigo, tempero, compono, & effingo. Item moderor, mores compono, informo, doceo, à ῥυθμός rhythmus, numerus, concinnitas; quicquid denique certo modo, ordine, & ratione fit, id κατὰ ῥυθμὸν fieri dicitur: contra ἀρῆα ῥυθμίων. Unde Horatius; numerosque modosque edificere vitæ, id est bene vivendi rationem, quid in vitâ deceat. 19 μακρόν, longè, procul, adverbium, aut accusativus adverbialis: subaudio ὄδον ἢ ἄεον: Nōm dicitur de loco & tempore, ut alibi dicitur. fit à μακρός longus, diurnus, μέγας, πολυχρόνιον, item πολὺς multus, à μήκος & Doricè μάκος, à quo μάκροος & μακρός syncopè. 20 ἀπολείπομαι absūm, ut hic: aliquando superor: item non assequor, ut ἀπολείπειν τὴν ἀρετῆς. contra τυγχάνειν ἀρετῆς: quomodo etiam non male hic dixeris ἀπολείπειν τὸ τελεῖσθαι, perfectionem non assequi, à perfectione abesse. 21 τὸ ὀφείδεις, τὴν ἔλλειψιν vel ἀπέλειψιν defectum, quod nobis deest, quod in nobis desideratur, quo defici-

13 ἔθηκε.

14 τὰ καθήκοντα.

καθήκον.
καθήκει μοι.

15 ὑπὸ δυνάμιν.

ὑπὸ, παρὰ, & κατὰ.

16 πλεον τῷ, &c.

17 ὡρεσθέντα.

18 ῥυθμίζω, ῥυθμίζω.

ῥυθμός.

κατὰ & παρὰ ῥυθμίων.

19 μακρόν.

μακρός.

20 ἀπολείπομαι.

ἀπολείπομαι.

21 τὸ ὀφείδεις.

22 ὅσον ἔκ.

ἔφικτόν.
ἐπὶ & ἰκνέο-
μαι.χρὶ τὸ ἐφικτόν.
ἀνέφικτον.
δυσέφικτον.

23 καταχαρίζεται.

καταχαρίζομαι.

24 ἔχ' οἶός τε,
δς.δωατὸς &
οἶθ'.

25 τῆλ' ἄχου.

26 ποιῶμεν.

Pone pro frige.

fac.

facite.

27 τὰ δέοντα.

28 ἐνέχου.

κατὰρ ἐνέ-
χου.

mur aut destituti superus. Jam supra τὸ ἐνδέξαι ἢ ἀπὸ
λέξ. 22 ὅσον ἐκ ἐφικτόν, id est, ὅ, π ἡμῖν ἀνέφικτον,
quod attingere non possumus, quod viribus nostris ma-
jus est, vel, ut vir quidam pius & eruditus censet, quan-
tumcunque illud sit, quo absumus ab eo, quò nobis est
perveniendum: vel, quod viribus nostris assequi non
possumus, ἐφικτόν enim (ab ἐπὶ ad, & ἰκνέομαι, sed
tanquam ἰκομαι venio) quasi dicas attingibile, id est
quod attingere, vel ad quod usque pertingere possumus:
ut ἐφικτόν ἔργον, opus nostris viribus par: sic, ὅσον
ἐφικτόν, ὡς ἐφικτόν, ὅσον ἡμῖν ἐφικτόν, καὶ ὅσον ἐφί-
κτόν, χρὶ τὸ ἐφικτόν, & χρὶ τὸ ἡμῖν ἐφικτόν pro viribus.

Contra ἀνέφικτον, quod attingere, aut ad quod perve-
nire non possumus, id est, viribus nostris majus, πολλὰ
μείζον ἢ χρὶ δυνάμιν ἡμῶν, ut infra sectione 33. ut δυσ-
ἐφικτόν quod vix assequi possumus, aut cui vix pares
sunt nostræ vires. 23 καταχαρίζεται ἡμῖν nobis grati-
ficatur, id est, condonat, largitur, vel gratiose aut gra-
tis condonat & remittit, per gratiam concedit, in gra-
tiam nostram facit. hic simpliciter verito, condonat.

24 ἔχ' οἶός τε, 24 ἔχ' οἶός τε ἔσται, id est, ἔ δυνήσεται, non poterit.
Nam ut δυνάμεις sic & οἶθ' aliquando active sumitur
pro eo, qui potest. sic sectio. 33. ἔχ' οἶός τε εἶσθ', non
possunt. 25 τῆλ' ἄχου, pro τὸ ἐλάχου. contractione
Atticâ, ut sæpe antea. Clen. pag. 155. v. 29. 26 ἐὰν ὃ
ποιῶμεν quod si fingamus. ποιῶ enim apud Xenophonem
pro fingo sumitur, eo quidem sensu, quo dicitur,

hic accipiendum. Sic Terentius, Pone eum victum esse,
barbarè autem, pone casum quod victus est. Sic autem,
fac & facite apud Latinos usurpantur. Cicero, fac ita
non esse, fac potuisse, fac velle, fac animum interire, ut
corpus, facite hoc meum consilium legiones non impro-
bare: quasi dicas, esto ut id fiat, esto ita sanè, permit-
tentis & consentientis locutio. 27 τὰ δέοντα, quæ decet,
quæ oportet, ut antea, τὰ προσήκοντα. hic verito, quæ
lex ipsa exigit, ἢ νόμος ἀντὸς εἰσφέρειν, προσφέρει ἢ
διαφέρει, διαγγέλλει, παρέγγυαί, κελδεῖ. 28 ἐνέχου
pro ἐνόχου εἶδ'. antea sæpe, κατὰρ ἐνέχου, id est,
κατὰρ ἐνέχου εἶδ' execrationi obnoxios vel execrandos
esse, vulgò, maledictos esse.

SECTIO XXXIII.

Δ. Ἐκ τῶν ἄρα δύο, ὅτι ὡς ἄνθρωποι ἔστιν ἑῶν, ἕτω καὶ διπλὴν τῷ νόμῳ ἔστιν ἔργον.

Μ. Οὕτω, καὶ ὅτι παρὰ τοῖς ἀπίστοις ἔστιν ἡμῶν δυνάμις ἢ αὐτῶν ἐλέγχειν, καὶ ἀναπολογητὰς ἀποδεικνύειν παρὰ τοῦ Θεοῦ (καὶ τὸ ἐστὶν ἄρα τὸ ἰσὸς τῷ Παύλῳ λεγόμενον, ὅτι αὐτὸν διακονίαν θανάτου καὶ κατακρίστως καλεῖ,) παρὰ τῶν τοῖς πνεύματι πολλῷ διαφέρων ἔργου ἔλαχεν.

Δ. Τῶν τοῖς δὴ, Μ. Πρῶτον, 2 διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν 3 ὡς ἐχθροὶ τοῖς ἰδοῖς 4 οἳ τὴν ἐχθρὴν διέμαρτυροῦναι, 5 τὴν ὄγκον αὐτῶν 6 κατασεύλας, καὶ 7 ἰσχυροῦν 8 ταπεινόφροντας ἀφραστάμενοι, 9 ετοίμους ποιεῖ πρὸς τὸ ζῆτῆν καὶ προσδοκᾶν τὴν ἐαυτῶν σωτηρίαν παρὰ χριστοῦ. εἶτα καὶ πολλῶν 9 μετὰ ἀπατήσιν αὐτῶν ἢ καὶ δυνάμει αὐτῶν, πρὸς τὴν πρὸς τὸ διδῆναι αὐτοῖς ἐχθρὴν παρὰ τῶν αὐτῶν, ἀμα ἢ ἐλέγχει αὐτοῖς 10 σωφρότητας ἐαυτοῖς 11 ἰσχυροῦς ὄντας, καὶ ταῦτα ἵνα μὴ μέγα φρονῶσι. Ἡ δὲ δυνάμις ἢ οἱ ἀπὸ χαλινῶν αὐτῶν ἀσάλλει, ὡς μὴ ἔσονται φόβου τῶν θεῶν χερσίν.

M. EX his ergo perspicuum (est,) ut duo hominum sunt genera, sic etiam legis duplex esse officium.

P. Sic (est.) Etenim apud infideles nihil aliud (ea) potest, quam eos redarguere, & inexcusabiles apud Deum reddere) atque hoc est videlicet, quod à Paulo dicitur, quum eam, ministeriū mortis & damnationis vocat:) apud fideles verò longè differens ac diversum munus nacta est.

M. Quod tandem? P. Primum, docendo eos non posse propriis operibus justificari, quum eorum tumorem repressit, & ex superbis modestos effecit: paratos (eos) facit ad querendam & expectandam suam salutem à Christo. Deinde etiam dum multò majora exigit ab ipsis, quàm pro viribus eorum, adhortatur ad robur per preces petendum à Domino, simul verò arguit ipsos, scire se reos & crimini obnoxios esse. Idque, ut ne elato animo sint. Postremò, veluti quoddam freno eos reprimit, ut non extra Dei metum evadant.

Rom. 1. cap.

2 Cor. 3. cap.

Rom. 5. c. Gal. 2. cap. 4.

Δ. Καὶ τοὶ οὖν ὅσον τῆ
 γῆ ἐνδιατρίβουσι χεῖνον,
 ἔδραπε 12 τὰ τῶ νόμος ἀ-
 κειβῶς καὶ τελείως φυλά-
 σσουσι, ἐκ αὐτοῦ λόγου ὁμοίως
 ἔπω τελείως ἡμῶς ἀξιοί
 εἶ). Δείκνυσσι γὰρ ἡμῖν τὸν
 σκοπὸν ἐφ' ὃν ἡμῶς 13 βάλ-
 λην χεῖν, ἵνα ἐκαστος ἐρό-
 σσον ἐτύχε τ' τῶ θεῷ χάρι-
 τος, ταύτης τ' ἀκείβης 14
 ὀρθότητος βίης σοφάζεσθαι
 πειραδῆ, καὶ τῆ 15 ἀγαν-
 σπουδῆ μείζονα 16 σκοπο-
 πῶ 17 τ' ἐπιβολῆς καὶ
 ἐκαστην ποιῆν.

M. Εἰ μοίγε δοκεῖ.

Δ. Οὐχὶ ἀκείβη ὅλης τ'
 δικαιοσύνης 18 σοφίμην ὁ
 νόμος ποιεῖ χεῖ;

M. Κοιμῆ. Δὶδὲ καὶ περὶ
 τῶ τον μόνον 19 ἀπαθύνει
 ἡμῶς τ' ἡμέτερον βίον βύ-
 λεται, καὶ εἰ 20 τάτε πέρα
 περβαίνοντες 21 κατὰ σολ-
 μῶμέν τινος, ἴστο ἐκείνος
 ἀποδοκιμάζει. ἔδραπὶ γὰρ ἀλ-
 λη θυσιὰ χεῖρη, ἢ 22 ἰσα-
 κοῆ.

M. Τί οὖν ὄφελος ἰοσέ-
 των περαινέσεων καὶ 23 γε-
 δετήσεων, ἐπὶ δὲ καὶ περὶ
 γαλιματων, ἀ παλαιὰ χεῖ
 εἶ. τοῖς περφέταις, αἷμα καὶ
 ἀποστόλοις ὅσιν εἶρεν;

M. Οὐδὲν ἄλλο ταῦτ'
 ἔστιν ἢ ἐξηγήσεις τῶ νόμου,
 αἷμα ἐκ ἀποπέπων) ἡμῶς
 τῶ φυλάττην αὐτ', μάλλον
 ὅ ὡς ἄπο 24 χεῖρη γωγῶν
 ἡμῶς ἐπὶ τ' πύρην αὐτῶ.

Δ. Ἀλλὰ γὰρ ἔδραπὶ

M. Quæquam igitur
 quandiu in terrâ commo-
 ramur, nunquam legem
 accuratè & perfectè serva-
 mus, non sine ratione ta-
 men ita perfectos nos vult
 esse. Ostendit enim nobis
 scopum, in quem nos jacu-
 lari & collimare oportet,
 ut unusquisq; in quantum
 consequutus est Dei grati-
 am, hanc accuratam recti-
 tudinè vitæ spectare con-
 tur, & summo studio ma-
 jorem progressionem pro-
 positi (sui) quotidie facere.

P. Mihi quidem videtur.

M. Noane accuratam
 totius justitiæ regulam lex
 complectitur?

P. Omnino. proinde ad
 eam solam dirigere nos
 nostram vitam vult, & si
 ultra hanc progredientes
 contra audeamus quidi-
 quam, hoc ille improbat
 & rejicit. Nullo enim al-
 lio sacrificio gaudet, quàm
 obedientiâ.

M. Quænam igitur est
 utilitas tot exhortationum,
 admonitionum atque etiâ
 præceptorum, quæ passim
 apud Prophetas, simul &
 Apostolos licet invenire?

P. Nihil aliud hæc sunt
 quam interpretationes le-
 gis, quæ non avertunt nos à
 servandâ eâ, sed potius
 quasi manu ducunt nos ad
 observationem illius.

M. Atqui nihil de re-
 bus

ἡ ἰδίᾳ ἐκάστῳ 26 ἐπιτηδεύ-
ματι καὶ 27 διαγωγῇ 28
ἐπιβαλλόντων διατάξε-
ται.

M. Ἐξ ὧν ἐκέλευσε τὸ
ἴδιον ἐκάστῳ ἀποδοῦναι, παν-
τι ῥάδιον καταδεῖν ἵνα ὅσα
τα τῷ ἐπιτηδεύματι αὐτῷ
29 καθήκοντα. πρὸς ἑαυτοῖς ὅ
(ὡς εἶπομεν) 30 ἀπορῶδω
κέν) ἐν τῇ ἱερᾷ γραφῇ ἐκά-
στῳ ἡ ἀρχὴ ἑλεμάτων δια-
σαφῆσθαι. ἀλλὰ ὁ θεὸς ἐπιλαύ-
σα 31 καρθαμωδῶς καὶ διὰ
βραχέων εἰρηκε, ἀμαχοῦ
διὰ πλάτωνος δεξέρχεται).

bus ad privatam uniuscu-
jusque studium ac vitæ in-
stitutum pertinentibus
præcipit.

P. Quum jussit suum
cuique reddere, cuius fa-
cile (est) perspicere, quæ-
nam sint vitæ generi & in-
stituto suo consentanea.
præterea verò (ut diximus)
sparsim politæ sunt in sa-
crâ scripturâ uniuscujus-
que præcepti illustrationes.
Quæ enim Deus hic sum-
matim & breviter dixit, a-
libi pluribus persequitur.

In Sectionem XXXIII.

1 Ἀναπολόγητος, quasi ἀαπολόγητος, qui defendi
seu excusari non potest, pro cujus defensione nihil ad-
ferri potest. Contra ἀαπολόγητος : ab ἀπολογία, 2 διὰ τῆ
quod pro defensione alicujus dicitur, causa dictio, ex-
dιδάσκων.
3 διὰ cum geni-
4 τίνο.
5 ὡς ἔχει.
6 οἱό τε.
7 ὄγκον.
8 ὄγκος.
9 τιμωρ.
10 κατασειλάς.
11 ὑπερηφάνων.
12 ὑπερ- & φαινο-
13 μαι.
14 ὑπερήφανος.
15 ὑπερηφάνης.
16 ὑπερηφάνια.
17 ὑπερηφάνεια.
18 ὑπερηφάνεω.
19 ταπεινόφρων.
20 νας.
21 μείζονα, ἢ καὶ δύναμιν αὐτῶν, majora quàm
22 μείζονα.
23 pro

1 ἀαπολο-
γῆτος.
2 ἀαπολόγητος.
3 ἀπολογία.
4 διὰ τῆ
5 διδασκων.
6 διὰ cum geni-
7 τίνο.
8 ὡς ἔχει.
9 οἱό τε.
10 ὄγκον.
11 ὄγκος.
12 τιμωρ.
13 κατασειλάς.
14 ὑπερηφάνων.
15 ὑπερ- & φαινο-
16 μαι.
17 ὑπερήφανος.
18 ὑπερηφάνης.
19 ὑπερηφάνια.
20 ὑπερηφάνεια.
21 ταπεινόφρων.
22 νας.
23 μείζονα.
24 pro

- ἢ χ^τ δύναμιν. pro viribus eorum, vel, quàm ut vires eorum ferant, aut
 χ^τ cum accusa- ferre possint: χ^τ enim cum accusativo, interdum con-
 τίτυο. venientiam significat: interdum etiam ad proportionem
 refertur, ut τὸ χ^τ ἐμὲ, mihi consonaneum & profa-
 cultatibus meis, quod me decet aliquando, quod est è
 10 συνειδότας. viribus meis, quod vires meas non excedit. Vide plura
 apud Stephanum. 10 συνειδότας syncopè pro συνειδόν-
 τας ἑαυτοῖς εἶναι conficios sibi esse vel scire se esse. Sic
 enim hoc verbum aliquando vertendum. Bud. pag. 21.
 11 ἐσθλύνους. ubi dicitur σῴσασθαι, ἀντὶ τῆ οἴδα χ^τ γινώσκω novi, scio.
 12 τὰ τῶ νόμος. 11 ἐσθλὸν δὲ. Vide suprâ sect. 8. 12 τὰ τῶ νόμος, id
 est τὸν νόμον, ut sect. 28. extrema: τὰ τῶ κόσμος, pro τῶ
 13 βάλλειν. κόσμῳ. 13 ἐφ' ὃν βάλλειν, in quem jaculari & colli-
 14 ὀρθότης. μαε, & σοχάεσθαι, de quo verbo suprâ in carmine. 14
 ὀρθότης, ἢ ἰσότης, ἢ rectitudo, vox ut videtur, non satis La-
 tina, sed cum alia non suppetat, hæc retinenda fuit, nisi
 utamur periphrafi: ut quum sumitur metaphoricòs, re-
 ctus quasi trames (quem aliquis in vitâ suâ insistit.)
 ὀρθότης λογισμῶν recta consiliorum ratio, aut recta
 26 ὀρθότης. consilia; & ὀρθότης βίη, vita rectè instituta. Ut tamen
 à lentus lentitudo à Cicerone dicitur, & à firmus firmi-
 tudo; sic etiam à rectus rectitudo, χ^τ ἀναλογία dici
 27 ἄγαν. opinor poterit. 15 ἄγαν nimis, immodicè, supra modum.
 Item valdè, vehementer. præfixo autem articulo, induit
 formam nominis adjectivi, ut ὁ ἄγαν nimius, immodi-
 16 ἀερόκοπιν. cus, vel vehemens. Clen. pag. 231. v. 29. 16 ἀερόκοπῃ
 ἀερόκοποι. processus, progressus: (at ἀερόκοπῃ offendiculum, &
 ἀερόκοπος, impingo, offendo.) progressio, propriè &
 metaph. Scitè Bion apud Diog. Laert. ἡ οἰσις, ἐγκοπή
 ἐστὶν τῆ ἀερόκοπῆς, opinatio, est profectus progressionis
 que impedimentum. ἢ ὅπῃ τὸ χεῖρον ἀερόκοπῆ. progres-
 28 ἐπεολίς. sion in pejus. fit à præterito medio ἀερόκοποι, τὸ ἀε-
 29 ἐπεάλλομαι. ρόκοπος, procedo, provehor ulterius, proficio, facio
 progressum in re aliquâ, χερῶν. 17 ἐπεάλλῃ aliquando
 aggressio, inceptatio, vel inceptum, propositum, in-
 30 ἐπιθήμι. stitutum, ab ἐπιβάλλομαι aggredior, capesso, incepto,
 31 ἀμύσσειν. animum rei alicui adjicio. 18 ἐπιθήμι (ab ἐπιθήμι) amul-
 32 ἀμύσσειν. sis, id est regula, ad quam aliquid exæquatur, funiculus
 33 ἀμύσσειν. regularis, quò fabri utuntur: rubrica à Persio dicitur, à
 34 ἀμύσσειν. Gellio lineæ, ob rectitudinem: sumitur hic metaphoricè,
 35 ἀμύσσειν. ut apud Lucianum, κανὼνα καὶ ἐπιθήμι ἀμύσσειν ἢ τοῖ-
 36 ἀμύσσειν. των. hinc proverbium ἀμύσσειν ἀμύσσειν, quasi dicas
 ipsâ

ipsa rectitudine rectior. & ἐπι, πρὸς, χεῖρ, & παρὰ εὐδελω ad amussim, id est, exquisitâ diligentia, exactissima cura. Erasmus. 19 ἀπὸ θωῶν, κατὰ θωῶν, διδωῶν, κατορθῶν, ρυθμίζω, ut sect. 23. dirigere, componere, & moderari, regere vel examinare. Græca autem ut sonant, ita sum interpretatus; ad hanc solam, vitam nostram dirigere: ut dicimus dirigere vitam suam ad normam rationis. Verum cum Lex non sit scopus (ut vir quidam pius & eruditissimus me monuit) ad quem vitam nostram dirigamus, sed certa tantum ratio formæque & quasi norma, per quam, vitam nostram dirigimus: magis equidem perspicue, viri illius iudicio, hic dicitur, eâ solâ vitam nostram dirigere. Sic autem πρὸς aliquando verti docet etiam Stephanus, quum dicitur πρὸς ἀλήθειαν, id est τῆ ἀληθείᾳ, reverâ, ut nos Gallice à la verité. πρὸς ὀρθῶν subaudio γραμμὴν recta lilinea: hic igitur ad legem, id est, lege, per legem, ad legis præscriptionem, ex legis præscripto, διὰ τῶ νόμου, vel χεῖ τὸν νόμον. Græcè autem & Latinè rectè dicitur, modò τὸ ad, non significet finem, sed modum & rationem, per quam. 20 τέττε πέρα ultra hoc, quomodo dicitur πέρα ἀνδράπων, πίστεως, μέτρου, τῶ δέουσι, supra hominem, fidem, modum, decorum, vel id quod decet, τῶ καθήκονσι, ut autem sect. 32. ὑπὲρ δυνάμιν, ita hic possit etiam dici, ὑπὲρ τῷτο, pro πέρα τέττε. 21 κατατολμῶ, ὧ, audeo adversus, cum genitivo πρὸς pro ἀποτολμῶν τι aliquid audente, vel confidenter audente, aut audacter & confidenter aliquid aggredi vel suscipere. Ceterum, pro ἐδενί vel legendum ἐδεμία δυσία. sic sect. 37. scribitur αὐτῶν pro αὐτῶν. utrobique auctor (aut fallor) Latinam Gallicamque vocem in animo habebat, Græcam non attendens. quod leviculum est, animadvertendum tamen. 22 ὑπακοῆ (ut πμὴ δῖπιθεία πινδαχία ὑπαλαγῆ obedientiâ. 23 νεθεθίσων, νεθεθίμα, admonitio à νεθεδέω quasi dicas menti indo seu impono, id est admonéo, commonefacio, à νῦς & τίθημι pono. 24 χειρογῶν, ὧ, (circumflexum ex gravitono, ob compositionem) manu duco, à χεῖρ & ἄγω, 24 χειρογῶν, ὧ, Aoristus 2. ἦρον, & pleonastio ἦγαρον, unde χειρογῶν, ὧ, ἐχειρογῶν ὧ: augmentum initio verbi, quia compositi à nomine χεῖρ, manus: de quo jam supra. 25 ὀπβαλλόντων, id est, πρὸσθηκόντων, κατὰθκόντων, perti-

19 ἀπὸ θωῶν.

πρὸς.

20 τέττε πέρα.
ὑπὲρ τέττε.

21 χεῖ τολμῶ.

22 ὑπακοῆ.

23 νεθεθίσων

νεθεθίμα.

νῦς & τίθημι

24 χειρογῶν.

ἄ χεῖρ & ἄγω.

χειρογῶν.

25 ὀπβαλλόντων.

πρὸσθηκόντων.

- ἐπιβάλλει μοι. pertinentium: vel συμφερόντων, quæ conferunt aut tendunt, τεινόντων. Dicitur enim ἐπιβάλλει μοι τίδε τὸ πρῶγμα, hæc res ad me pertinet. & τὸ ἐπιβάλλον μοι μοι. (subaudio μέρθ & χτ) quantum in me est, de quo supra. 26 ἐπιπέδωμα, τὸ & ἐπιπέδωσις, εὖς ἢ, studium, institutum, vitæ genus; quod studiose sectamur: idque in utramque partem. ἐπιπέδωματα vitæ instituta, instituta, & mores, ab ἐπιπέδωω studiosè selector & colo, studio & datâ operâ aliquid facio. 27 διαγωγή ἡς, ἢ, idem, vitæ institutum, διαγωγή βίῃς Platoni dicitur. Est etiam traductio, quo sensu dicitur vitam traducere, διάγειν τὴν βίον, πρὸς τὴν ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ διαγωγήν ad vitam traducendam, vel ad degendum in otio. 28 εἶν, id est ἐκ τέτων ἃ ex iis quæ, quasi dicas ex quibus, ex eo 29 κερθίζοντα. quod, quum, ἐπιπέδω. Budæus p. 958. & 960. 29 κερθίζοντα, κέρθίζοντα, convenientia, accommodata, ἐπιπέδω, ἀρμόζοντα. 30 σποράδω sparsim, huc illuc, ἀ σποράς, ἀδ θ, ὁ καὶ ἢ, sparsus, dispersus, ἀ σπείρω semino, præteritum medium ἔσπασα. Dicuntur νόσοι σποράδες apud Hippocratem (Ionicè νόσοι pro νόσοι) morbi non congeneres, non ejusdem generis, sed sparsim grassantes, διάφοροι, ἔχ ὁμογενεῖς ἀλλὰς συμβάσεις. Dicuntur & σποραδικὰ νοσήματα, nempe τὰ ἐπιπέδω καὶ τὸ πρῶ γινόμενα. Item, ut hoc etiam, quia tritum, addam σποράδες νῆσοι infulæ in mari Egeο disperfæ, aliis κελκίδες etiam dicitæ. & σποράδω κέρθισται βίον apud Euripidem. Vagatur huc illuc, vitam degit palabundam. 31 κεφαλαίως summatarum, (quod d. capitulatim, per singula capita & summas rerum, vel summa rerum capita.) ἀ κεφαλαίως summarius.

SECTIO XXXIV.

Περὶ τῆς προσηχῆς.

De oratione.

Α. Επειδὴ ἰκανῶς τὰ
 ἔπει τὸ δευτέρου μέ-
 ρους τὸ τὸ δευτέρου με-
 ρους, ὅτι ἐστὶν ἐν

M. Cum satis de secur-
 ndâ parte Dei ho-
 noris differuerimus, quæ
 est (sita) in iis, quæ man-
 data

πῶτα προσεπρόμημα ποιῆν,
ἐπρόμημον αὐ τῆτοις εἶν, τὸ
τρίτον διέξελθεῖν μέγας.

M. Ἔϊπομὸν ὅτι ἐκείνο
ἔστι τὸ θεοκλυτεῖν, ὅταν
ἐν ὑπερία ἄμω, ὡς ἔδε-
μία ἀλλυ καταφυγὴν ἔ-
χοντας.

Δ. Ἀρά γε νομίζεις αὐτὸ
μόνον ἐπιχλέσαθαι δεῖν;

M. Καὶ μάλα. τῆτο γὰρ
ἀπαιτεῖ παρ ἡμῶν, ὡς
προσηκόν ὄν καὶ οφειλούμενον
τῇ αὐτῆ θεότητι γέρας.

Δ. Εἰ ταῦθ' ἕτως ἔχει,
πὸς θεῖμς ἡμῖν ἔσται τὲς
ἀνθρώπους προσκλεῖν ὅ
ἀρῆσοντας.

M. Πολλῶ γε ταῦτα ἀγ-
ήλιον διαφέρει. θεδν γὰρ
ἐπιβοάμενοι, φανερόν ἀ-
πάσι ποίεμεθα, ὅτι ἔδεν
ἀγαθὸν παρ ἔδεγος ἀμω
προσηκώμεν, ἡ ἀλλ' ἐς
αὐτὸν μόνον πάντα ἡμῖν
ἀνάκειται. ἔδεν ὅ ἡπὸν
ἐπὶ τῆ ἁνθρώπων
ἐπιτηρίαν καταφύγομεν,
καθόσον ἡμῖν συχαρεῖ ὁ
θεός, ὁ καὶ δωατὲς αὐτὲς
ποιήσας βοηθήσαι ἡμῖν.

Δ. Σὺ ἔν λέγεις, ὅτι εἰ
καὶ ἡ ἀνθρώπων βοήθειαν
προσηκώμεν, ὁμοῦς θεδν
μόνον ἐπιχλέμεθα, ἄτε δὴ
ἐκ ἔχοντες ἐλπίδας ἐπ'
αὐτὲς, καθόσον ὁ θεός ἐπι-
πέτας καὶ διακόντες ἡμῶν ἐαυ-
τῶν δωρεῶν καὶ εὐεργεσιῶν
κατέστησεν, ἵνα παρ ἐκείνων
αὐτὲς δεχόμεθα.

data sunt agendis, conse-
quens his fuerit, de tertiâ
parte differere.

P. Dicimus illam esse
Deum invocare, quum
in anxietate sumus, tan-
quam nullum aliud perfu-
gium habentes.

M. Num existimas eum
solum invocandum esse?

P. Sanè quidem. Id enim
exigit de nobis, utpote con-
venientem ac debitum di-
vinitati suæ honorem.

M. Si hæc ita se habent,
quomodo fas nobis erit
homines implorare ad au-
xiliandum?

P. Multum quidem in-
ter se differunt. Deum en-
nim quum invocamus, ma-
nifestum omnibus facimus
nos nullum bonum ab ullo
alio expectare, sed in eo so-
lo omnia nobis reposita
esse. Nihilominus tamen
ad hominum auxilium
confugimus, quatenus no-
bis (id) concedit Deus, qui
eos idoneos effecit ad opem
nobis ferendam.

M. Tu igitur dicis, etsi
hominum auxilium advo-
cemus, nos tamen unum
Deum invocare, utpote
non habentes spem in illis,
sed tantum implorantes
eos, quatenus Deus mini-
stros ac dispensatores suo-
rum donorum & benefi-
ciorum constituit, ut ab
illis ea recipiamus.

P. Con-

M. 14 Σύμψηθ' τοῖς
σοῖς λόγοις τυγχάνω ἂν, δὲ
καὶ 15 ὅσα εὐποιῶσιν ἡμᾶς οἱ
ἄνθρωποι, θεῶ ἀνατιθένα
προσηκεί, ὡς πρὸς τὸ πάντα
ταῦτα ἡμῖν χαρίζεσθ' ὑπε-
ρέταίς αὐτοῖς χρωμένω.

Δ. Τί ὧ; καὶ δεῖ ὁμῶς
τοῖς εὐεργετήσιν ἡμᾶς καὶ
ἀνθρώπων ἰδεῖναι χάριν,
ἄλλως τε καὶ ἐπεὶ 17 τὸ κατ'
ἄνω δίκαιον καὶ ὁ 18 ὁμο-
κλήρωτος νόμος πρὸς τὸ
το δεῖ ἡμᾶς ἀγαθολογεῖν;

M. Δεῖ γὰρ, εἰ καὶ διημιθέ-
ῶν, ἀλλὰ γε ὅτι τοσού-
της ὑποθέσεως πηκῆς ἀξι-
οδύναμι, ὥστε ἂ ἐκ τ' 20 ἀε-
νάς 19 πηγῆς τῆς ἐλυθελό-
τητος αὐτῆ 21 ἀναβλύζει
ἀγαθὰ, διὰ χειρῶν ἐκεί-
νων οἰονεὶ δεῖ 22 ὁμοκλή-
ρων, εἰς ἡμᾶς παροχρῆσθαι.
τῆτο γὰρ ποιῶν, βυλεται ἡ-
μᾶς 23 αὐτῶν ἐξηπρήσθαι, καὶ
χάριν αὐτοῖς ὡς εὐεργεταίς
ἡμῶν ὁμολογεῖν. τοιγαρῶν ὁ πρὸς
ἀνθρώπου ἀχάριτος ἂν, ἄ-
μα καὶ πρὸς τὸν θεὸν 25 ἀ-
χάριτος ἂν φανερός ὄξει.

Δ. Οὐκ ἔν ἐν τῆτων 26
κατιδέειν διωμάθη, ὅτι ἔ-
δέμεις ὄξει, ἔδ' ἐ τὸν ἀγ-
γέλους, ἔδ' ἐ τὸν ἀγίους καὶ
ἀνθρώπων ἐπικαλέσθαι
ταῦτα, τὸς 27 μεταλλοξάν-
τας τ' βίον;

M. Διωμάθη γὰρ καὶ γὰρ
τοῖς μὲν ἀγίοις ἐκ 28 ἐνε-
χάριτος ὁ θεὸς τῆτο τὸ ἔρ-
γον, τὸ βοηθεῖν ἡμῖν. τὸ δ'
ἀσφάλους καὶ πρὸς ὑπερέταίς

P. Consentio tuis ver-
bis, ac proinde, quæcum-
que in nos beneficia con-
ferunt homines, (ca) Deo
accepta referre oportet,
quippe ad hæc omnia no-
bis largiendum ministris
iis utendi,

M. Quid? An non decet
tamen beneficientibus no-
bis hominibus habere gra-
tiam, quum præsertim na-
turæ jus & humanitatis
lex ad id nos hortetur?

P. Decet profectò, et-
tiam si ob nihil aliud, At
certè, quòd hoc tanto ho-
nore à Deo dignentur, ut
quæ ex perenni fonte libe-
ralitatis ipsius emanant
bona, per manus illorum,
quasi per canales quosdam
in nos iis derivet. hoc enim
dum facit, vult nos obstric-
tos ac devinctos esse, gra-
tiamque iis veluti beneme-
rentibus habere. Itaque
qui in homines ingratus
est, simul & in Deum se esse
ingratum apertè ostendit.

M. Nonne ex his per-
spicere possumus, fas non
esse, nec Angelos, nec san-
ctos homines invocare, qui
vitam cum morte commu-
taverint?

P. Possumus quidem,
etenim sanctis quidem non
commisit Deus hoc munus
ut nobis succurrant. An-
gelos autem quanquam
ministros constituerit co-
muni,

κατασίμας 19 ἢ δὴ τῆ σω-
τηρία ἡμετέρα, ἔβλεται
ἡμᾶς πρὸς αὐτὸς κατα-
φύσιν ὀηκείας δεομένων.

Δ. Ὅτα ἐν μὴ 30 συμ-
φονεῖ τοῖς τῷ θεῷ διατάξ-
μασιν, 31 ἀπαρέσκη αὐτῶ;

Μ. Μάλισα. Διότι τοῖς
ἰσὸ θεῷ παρεδοθείσιν ἔ 32
στέρησιν, ἢ ἀπίστας σαφὲς
33 τεκμήριον παρέχομεν.
πρὸς ἢ πύτω, εἰ, 34 (θεῶν
πρὸς μόνον ἢ θεῶν κατα-
φύσιν, ὡς περ κελθεῖ)
τὸς ἀγγίως καλεμένους, ἢ ἴως
ἀγγίως ὀηκαλέμεθα, ἐλ-
πίδας τινὰς ἢ ἐπ' αὐτοῖς
ἔχοντες 35 εἰδωλολατρίων
ἢ ἀλοκόμεθα, ἀτε δὴ με-
ταδιδόντες αὐτοῖς ἔπερ ὁ
θεὸς ὅλα ὅλας 36 εἰδωλο-
ποιῖται.

rum, (quæ) ad salutem no-
stram attinent) non vult
(tamen) nos ad ipsos con-
fugere, quum auxilio in-
digemus.

M. Quæcumque igitur
non consonant Dei man-
datis, illi ne displicent?

P. Maximè. idcirco in
iis quæ à Deo tradita sunt
non acquiescentes, infide-
litate certum argumentum
præbemus. Adhæc, si (cum
oporteat ad unum Deum
confugere, ut jubet) san-
ctos, qui vocantur, aut an-
gelos invocamus, spem ali-
quam etiam in iis habentes,
quippe (id) impertientes
iis, quod Deus totum om-
nino sibi vendicat.

In Sectionem XXXIV.

1 Διεξιληλύθαμεν (ἀ διὰ ἑξ ἔλληλυθα) oratione
persequeuti sumus, explicavimus, disseruimus: præteri-
tum medium Atticum ἐλλήλυθα pro ἤλλυθα, ab ἔρχο-
μαι, sed tanquam ἐλάδω, de quo jam supra. Vide
Clen. p. 144. v. 19. & p. 198. v. 31. 2 ἐπόμενον, id est,
ἀκόλουθον, consequens proximum; ut antea ἀκολουθῶς
consequenter, ὀπομένως. 3 εἵπομεν) nempe sectione pri-
μῇ extremῇ. 4 θεοκλυτεῖν, id est, ἢ θεῶν ὀηκαλεῖσθαι,
ἀ θεὸς & κλυῶ audio, quasi dicas Deum seu ἀ θεο ἀυ-
διο. (hinc θεοκλυτέμενοι dicuntur vates seu divini,
quibus numen aliquod familiare est, qui Dei vocem au-
diunt.) Item, Deum invoco (hic propriè) ut meas præ-
ces exaudiat. & simpliciter invoco, cum accusativo tam
rei quam personæ. 5 ὅταν ἐν ἀπορία ὦμεν, id est, ὅταν
ἀμηχανία σιωπῶμεθα, ut sect. 10. vel ὅτε ἀπορία κα-
τερχόμεθα, ibidem. 6 ὡς πρὸς ἑῶν ὄν ut convenientem
seu proprium, nos vulgò comme estant propre em εομηπαβλο

1 διεξιληλύ-
θαμεν.
ἐλλήλυθα.
ἔρχομαι.
2 ἐπόμενον.

3 εἵπομεν.
4 θεοκλυτεῖν.
κλυῶ.
θεοκλυτέμενοι.

5 ὅταν ἐν
ἀπορία.
6 ὡς πρὸς ἑῶν.

7 *χρεας.*
χέρων, χρεας.
γῆρας.
 8 *προσκαλεῖν.*

(τὸ ὄν Latinè vacante) pendet ab ἀπαιτεῖ. 7 *γέρας* τὸ præmium, munus, honorarium, ἀ *χέρων* senex, quod senes maximè sint venerandi. Alii tamen contrà deducunt *χέρων* ἀ *γέρας*. *γῆρας* autem τὸ senectus. 8 *προσκαλεῖν* implorare, advocare in auxilium, accessere, *ἐπικαλεῖσθαι* invocare, quia tamen hic de hominibus dicitur, usurpare malui implorare quàm invocare, quod de Deo sæpius dicitur. & hoc quidem discrimen hic mox auctor observat. At *προσκαλεῖν*, provocare, lacerare.

9 *ἀρῆζοντες.*
ἀρήζοντες.
 10 *ἐπιβοαίμενοι*
 11 *ἀλλ' ἐς αὐτόν.*

9 *ἀρῆζοντες*, id est, *βοηθήσοντες*, auxiliaturos, ad auxiliandum, ut auxilientur: futurum participium τὸ *ἀρήζω*, *ξω*, auxilior, opem fero, & propriè in bello, cum ab *ἀρης*, id est, Mars deducatur, *ἐπικερά*, *ἐπιβουδά*. 10 *ἐπιβοαίμενοι* id est, *ἐπικαλέμενοι* invocantes. 11 *ἐς αὐτόν*, &c. id est, in eo uno omnia nobis reposita vel fixa esse, ab eo pendere. Sic Livius, omnia in dictatore uno reposita esse. Et Cicero, intelligere debes in te repositam esse rempub. idem. Qui in salute Reipublicæ salutem suam repositam esse arbitrantur, vel recumbere, ut *ἐπί σοι*, vel *ἐς σε πᾶν ἀνάκειται*, res omnis in te recumbit, id est spes de te totà in te sita est: quomodo & mox dicit, *ἐπ' αὐτοῖς ἔχομεν ἐλπίδας*: *ἐς* autem pro *ἐς* Atticè. 12 *ἐπικέρειαν*, id est, *βοήθειαν* auxilium, suprâ sectione 28. de *βοηθήσει* autem *βοηθήσαι* & *βοήθησαι*, variis temporibus pro varietate accentus dictum jam supr.

12 *ἐπικέρειαν*
βοηθήσει.

13 *ἀνθρώπων.*

14 *σύμφωθ.*

15 *ὁμόφωθ.*
φῆφθ.
 16 *ὅσα.*

17 *ἀνθρώπων.*

13 *ἀνθρώπων*. Clen. pag. 222. v. 4. 13 *ἀνθρώπων*] hic observandum discrimen verborum *προσκαλεῖν* & *ἐπικαλεῖσθαι*, de quo modo dictum est: quod tamen paulò post confundit, quum ait *ἐπικαλέμενοι αὐτῶς*, nempe *ἀνθρώπων*. 14 *σύμφωθ*, &c. id est, *ὁμολογῶ σοι ταῦτα λίγησσι* tibi assentior, idem tecum sentio, *συμφωνῶ* mox: & *τυχεῖν ὄν*, id est *εἰμί* sum. *σύμφωθ* enim, id est, *ὁμολογῶ*, *ὁμόνοθ*, *σύμφωνθ*, supr. sect. 7. consentiens. qui est in eadem sententiâ seu opinione: propriè *ὁμόφωθ*, cujus idem est suffragium. Nam *φῆφθ* ἢ *ὁμόφωθ*, & metaphorice calculus judicialis, & suffragium in comitiis, quod calculis ferebatur. 15 *ὅσα διποιῶσιν ἡμᾶς* pro *ἡμῖν*. verba faciendi, ut & dicendi cum duplici accusativo. Sic mox, *ἐνεργητέσιν ἡμᾶς*, *ἀνθρώπων* autem pro *ἀνθρώποις* cum participio *ἐνεργητέσιν*. Atticorum more. Atticè enim substantivum cum adjectivo non congruit nec genere, nec numero.

Atticismus.

nec

nec casu. 16 χάριν εἶδέναι (pro εἰδῆκέναι ut dictum
sect. 33.) vel οἰδέναι & ἔχῃν habere gratiam, quasi di-
cas scire vel nosse gratiam, ut nos etiam vulgò, *scamò gré:*
paulò post ὁμολογήειν. 17 τὸ χεῖρ φύσιν (ὄν (ub.) δίκμων,
id est, τῆς φύσεως, ἢ φυσικὸν δίκμων jus naturæ, vel natu-
rale. 18 φιλανθρωπία amor hominum, humanitas :
contrà μισανθρωπία, odium hominum, inhumanitas :
utrumque à φιλαίθρωπῳ & μισανθρωπῳ, à φίλῳ
amans, & μίσῳ τὸ odium. 19 πηγὴ, idem quod πί-
δαξ jam supra, fons, scatebra, seu aqua saliens, à πι-
δάω salio. hic metaphoricè sumitur, ut fons apud La-
tinos. 20 ἀέναῳ (sic enim scribendum) aut ἀείναῳ :
nam ἀέναῳ est poeticum & ἀενάων pro αἰείνων sem-
per fluens, jugis, perennis. 21 ἀναβλύζω quasi ἀνω βλύ-
ζω sursum erumpo scaturiendo, scaturio sursum, pro-
priè de fonte, βλύζω & βλύω scaturio, mano & activè
effundo, abundanter emitto. Ità dictum à murmure &
sono scaturientium aquarum. 22 ὄχετος ὁ canalis, ἀ-
γωγε ductus, rivus, ὄχετῶν aquas duco, derivo. παρε-
χέτω per alios canales derivo, præter eos per quos de-
duci solebat, seu perverfis & mutatis canalibus duco.
23 ἐκ τῶν ἔξαρτῶν ab iis pendere, vel iis devinctos effe.
ἔξαρτῶμαι enim non solum dependeo, sed etiam sum
devinctus. metaphoricè, sum conjunctus, sum magno
pendere deditus, adhæreo : ut ἔξαρτῶν suspendo, pendere
facio, & metaphoricè devincio, pro, amicitiam alicujus
concilio, quasi eum ex me suspendendo, id est ex
meo nutu. 24 χάριν ὁμολογήειν : ut modò εἶδέναι quasi
dicas confiteri, aut potius profiteri & agnoscere benefi-
cium, χάριν ἠγῶναι, ἔχῃν. 25 ἀχαριστῶς φανερός ἐστὶ, id
est, φανερῶς ἀχαρισεῖ, manifestè ingratus est : quod
dicendi genus læpè jam explicatum est. De hoc etiam
nomine supra. ἀχαριστῶν autem, ut ποιῶν. Clen. p. 79.
v. 12. ἀχαριστῶ & εὐχαριστῶ contraria. 26 κατῖδέειν
2. Aoristus infinitivi τὸ κατῶρῶ, sed tanquam κατῖ-
δέω. Clen. pag. 191. v. 2. 27 μεταλλάξαι τὸ βίον, vide
suprà sect. 17. 28 ἐνεχέεισεν tradidit, commisit, man-
davit. Aoristus primus τὸ ἐγχέειζω (ab ἐν & χεῖρ)
in manum do, trado, committo : At ἐγχέειζω quasi in
manum sumo, manum admoveo, aggredior, incipio,
conor, & aggredior, pro adorior, ὀπιβάλλω. In ἐνε-
χέεισεν autem, augmentum præponitur verbo, est in-
uérato,

16 χάριν εἶδε-
ναι.

17 τὸ χεῖρ φύσιν.

18 φιλανθρω-
πία.

μισανθρωπία
à φίλῳ, &
μίσῳ.

19 πηγῆς.

πίδαξ.

20 ἀένδς.

21 ἀναβλύζει.

ἀναβλύζω.

βλύζω &

βλύω.

22 ὄχετῆς.

ὄχετος.

ὄχετῶν.

παρεχέτω.

23 αὐτῶν ἔξαρ-
τῶν.

ἔξαρτῶμαι.

ἔξαρτῶ.

24 ὁμολογήειν.

25 ἀχαριστῶς.

ἀχαριστῶ.

εὐχαριστῶ.

26 κατῖδέειν.

κατῶρῶ.

27 μεταλλά-
ξαι.

28 ἐνεχέεισεν.

ἐγχέειζω.

- usitato, ut & in aliis multis. Clenard. pag. 141. v. 18. & pag. 141. v. 9. Vide etiam si grave non est, quæ in tuam gratiam collegi, de augmento sub finem Clenardi pag. 15. in paginam Clenardi 48. vers. 16. Tum Budæus Comment. pag. 77. 29 ἤν' ἐπὶ τῆ. &c. subaud. 29 ἤν' ἐπὶ τῆ. &c. subaud. 29 ἤν' ἐπὶ τῆ. &c. subaud. 29 ἤν' ἐπὶ τῆ. &c. subaud.
- 29 ἤν' ἐπὶ τῆ. &c. subaud. 29 ἤν' ἐπὶ τῆ. &c. subaud. 29 ἤν' ἐπὶ τῆ. &c. subaud. 29 ἤν' ἐπὶ τῆ. &c. subaud.
- Ἐπίστυμ dativo. ὄντων, καθηκόντων, ὀφειδων, συμφερόντων τῆ ἡμῶν σωτηρία, eorum quæ ad nostram salutem pertinent, vel ut antè dictum est, quæ sunt in salutem nostram. Nam τὸ ἐπὶ cum dativo ita aliquando vertendum. sic etiam Latine dicitur esse quid in rem nostram, vel è re nostrâ. 30 συμφωνῶ consentio, congruo: quasi vocem seu sonum simul edo, in edendâ voce cum alio sentio: item, consonantiam efficio. 31 ἀρέσκην & ἀπαρέσκειν contraria, ut placere & displicere, id est non probari. 32 ἐσέροντες, ἐκ ἀγαπῶντες, ἐκ ἐρασμῶν ζῶντες, ἐκ ἐμμένοντες, ἐκ ἐπαπαυόμενοι, ἐκ ἀρκόμενοι, non acquiescentes in, non contenti, supra, ἐσέρον enim cum dativo, & aliquando accusativo id eleganter significat. Budæus pag. 39. 33 τεκμήριον apud Rhetores & medicos est σημεῖον ἀναγκαῖον ἢ ἄλυτον signum certum & indubitatum, seu necessarium. In communi verò usu nihil ferè τεκμήριον & σημεῖον differunt, pro signum, nota, iudicium, argumentum, documentum, testimonium: id, quo nostra conjectura nititur, vel id, quo aliquid conijcimus. Nam τεκμαίρομαι aliquando conjicio συλλέγομαι. 34 δέον absolute cum oporteat. Clenard. pag. 228. vers. 3. & sequente. 35 εἰδωλολατρῶντες ἀλισκομένα, quasi dicas, idololatriam committentes deprehendimur, convincimur vel damnamur, id est idolatriæ rei sumus, convicti aut damnati sumus, manifestò tenemur, εἰδωλολατρεία vel εἰδωλολατρείας ἐνεχόμεθα. 36 ἑξειδιποιοῦν. Vide supra sectione 24.
- 30 συμφωνῶ.
συμφωνῶ.
31 ἀπαρέσκει.
32 ἐσέροντες.
ἐσέρω cum dativo.
33 τεκμήριον.
τεκμήριον & σημεῖον.
τεκμαίρομαι.
34 δέον.
35 εἰδωλολατρῶντες.
ἀλισκομένα.
36 ἑξειδιποιοῦν.
εἶτω.

Sectio 35.

Δ. Ἄγε δὴ λέγωμον' ὅτι
 ἦν πῶς δέῃ προσέ-
 χεῖς πότερον ἐπὶ ῥη γλώτ-
 τη προσευχὰς ποιήσῃς, ἢ ἐν
 αὐτῆς ἐκ καρδίας ἢ ποιητέ-
 ον;

Μ. Τῆς αὖ γλώττης ἐν
 αἰεὶ δοῦνται αἱ εὐχαί, νοὸς δὲ
 καὶ ἀγαθῆς ὁ διαθέσεως τῆ
 καρδίας παύτοτο.

Δ. Πῶς δὲ μοι τῆτο π-
 ῶσαι εἶ ἔχεις;

Μ. Β'πειδὴ ὁ θεὸς
 πεινᾷ ἐστὶ, πρὸς πῶν καρ-
 διαν αἰεὶ ἀφορᾷ, μάλιστα δὲ
 ἐν ταῖς ἡμετέραις εὐχαῖς,
 δι' αὐτῶν ἀπὸ τῆ διαλεξιμότη-
 διό ἡμῶν τοῖς ἐν ἀληθείᾳ
 ἐπιλαμμένοις αὐτῶν ἐγγυὲς
 ἐπίδω ὑποχρεῖται ἢ τὸν αντι-
 ὄν ἢ καταρεῖται τοῖς μὴ ἐν
 καρδίᾳ, ἀλλ' ἀπροσωπιῶς
 καὶ ἢ πηλασμένους αὐτῶ
 προσευχομένοις.

Δ. 10 Οὐδενὸς οὐδ' ἄ-
 ξίαι ἔσονται ἀπιστοὶ αἱ εὐ-
 χαί, ἀλλ' ἀπὸ γλώττης μόνον
 ποιησάμεθα.

Μ. Οὐ μόνον ἐδενὸς ἀ-
 ξίαι τοῦ γὰρ ἄπιστοι, ἀλλ' ἢ
 αὐτῶν ὁ θεὸς πεινᾷ ἢ ἀ-
 πιστοῖται.

Δ. Πῶς οὐδ' ἡμεῖς
 προσευχομένους; διακρίνεται
 αὐτῶν.

Μ. Πρῶτον μὲν ἢ ἡμεῖς

M. **A** Ge verò, dicamus
 quomodo opor-
 teat precari. Utrum suf-
 ficit lingua preces facere,
 an etiam eas corde facere
 oportet?

P. Lingua quidem non
 semper indigent preces,
 sed mente, & bona affecti-
 one cordis, semper.

M. Qua ratione autem
 hoc mihi confirmare potes?

P. Quandoquidem De-
 us est spiritus, ad cor sem-
 per respicit, præcipuè ve-
 rò in nostris precibus, per
 quas cum ipso colloqui-
 mur: ideoque prope eos
 solos, qui in veritate ipsum
 invocant, fore se pollice-
 tur: contra verò execra-
 tur eos, qui non ex animo,
 sed simulatè & fictè ipsum
 precantur.

M. Nullius igitur pretii
 erunt omnes preces, quas
 lingua tantum fecerim-
 us?

P.. Non modo nulli-
 us pretii sunt, sed iis eti-
 am Deus valde offendi-
 tur.

M. Quo pacto igitur
 nos, dum precamur, asse-
 ctos esse oportet?

P. Primum quidem
 nostram

Мечникова

Psal. 145.
 Esa. 29.

ἐνδεῖαν καὶ ἄπορίαν ¹³ εἰς
 τὸν βαλλεῖναι χεῖρα καὶ ταύ-
 της ¹⁴ αἰδοῦναι. αἰδοῦμέ-
 νους ὅ, λύπη σφοδρὰ ¹⁵ κα-
 ταπονείσθαι. εἴτα ὅ τὸ σὺ δὲ
 πόθῳ κατέχευε ὅ θεὸν ἡμῖν
 ἰλεων καὶ εὐμενῆ καταστῆσαι,
 ὡς τέτρω ἐκκρίεσθαι τὰς ἡμε-
 τέρας καρδίας πρὸς τὸ σὺ
 χεῖρα ἡμῶν.

Δ. Πότιρον ὅ ¹⁶ ἔμρυ-
 τος τῆ ὅ ἀνθρώπων φύσις ὅτι
 τοιαύτη ὅ καρδίας διαίθεσις,
 ἡ αὐτοῖς ¹⁷ διὰ τῆς τοῦ θεοῦ
 χάριτος προσγίγνεται;

M. Δῆλον ὅτι πρὸς τοῦ-
 το ὅ τῶ θεοῦ ¹⁸ ἐπιπνοίας θεό-
 μιθ καὶ πρὸς τέτων ἐκάτε-
 ρον παντάπασιν ¹⁹ ἀναιδήτως
 ἐχομεν. ἀλλὰ τὸ τῶ θεοῦ
 πνεῦμα πρὸς ²⁰ σφραγίδος
²¹ ἀληθῆτος ἡμᾶς πρὸς ἑ-
 παί, καὶ ταῖς ἡμετέρας καρ-
 δίας ὅ ἀρέσκασαν τῶ θεῷ ἐν
 ταῖς ἡμετέραις εὐχαῖς δια-
 θεσιν ἐμποιῆ, ὡς ὅρ καὶ
 Παῦλος φησὶν.

Δ. Ἄρα οὖν ἐντεῦθεν
 διασκόμει, ὅτι ἔκ ἡμέτερον
 ὅτιν ἔργον εἰσὶν ὅτεν ἡμῶν καὶ
 περὶ ἡμῶν πρὸς τὸ πρὸς σὺ.
 χεῖρα, ἀλλὰ ²² φραδουμουῖται
 καὶ ²³ ὑπαζονταί ὅ τῶ
 Πνεύματος παρόρμησιν
 προσδοκῶν εἶναι.

M. Ἡμεῖς γὰρ πάντῳ ὅ τοῦ-
 ναπτον, ἐντεῦθεν μανθάνο-
 σιν οἱ πρὸς, τὸ εἶναι, ὅτι καὶ
 αἰσθάνονται ἐαυτῶ πρὸς τὰς
 εὐχὰς σφραδουμουῖτων,
 πρὸς θεὸν καταφεύγειν, καὶ
 εἶδαι αὐτῶ τοῖς ²⁴ ἐμπύ-

nostram inopiam & anxie-
 tatem in animum injicere
 oportet, eamque sentire: u-
 bi autem senserimus, dolore
 fummo angī: deinde vero
 tanto desiderio teneri De-
 um nobis propitium ac be-
 nevolum efficiendi, ut eo
 accendantur animi nostri
 ad eum precandum.

M. Utrum in fita ho-
 minum natura est talis a-
 nimi affectio, an iis per
 Dei gratiam adnascit-
 ur?

P. Perspicuum est nos
 ad id Dei afflatu instinctu-
 que indigere. Etenim
 ad horum utrumque om-
 nino stupidi sumus. Ac
 Dei spiritus ad gemitus
 inenarrabiles nos incitat,
 & nostris animis gratum
 Deo in nostris precibus af-
 fectum ingenerat, ut etiam
 Paulus ait.

M. An igitur hinc do-
 cemur, non esse nostrum
 munus, non ipsos instigare
 & concitare ad precan-
 dum, sed desiderios, & su-
 pinos, spiritus incitatio-
 nem expectare (nos) ο-
 portare?

P. Minimè vero: ac
 prorsus contra, hinc dis-
 scunt fideles oportere, quo-
 ties sentiunt se ad preces
 pigros & languidos (esse)
 ad Deum confugere, ac
 postulare ab eo, ut igneis

Rom. 8.

Galat. 4.

НБ ОНУ ИМ

ροις τῷ πνεύματος αὐτῆ κέν-
 τρις ἢ ἡμετέραν καρδίαν 25
 ἐκκαίει ἵνα 26 ὀπτήδαιοι
 σεις τὸ προσεύχεσθαι 27 ὑπο-
 βήχῃσι.

Δ. Οὐ μὲν ἡγῆ ὄφε-
 λος ἔδεν ἢ γλώττης ἐν ταῖς
 προσευχαῖς 28

Μ. Οὐ δῆτα. καὶ γὰρ 28
 ἐστὶ ὅτε πλὴν καρδίαν 29 σιείζει
 καὶ καλύει πως αἰθέρα τῶ
 θεοῦ βυλομένη. 30 χαρὴς
 ὁ ἴσταν, ἐπειδὴ ἡ γλώττα
 μάλλον ἤσ' ἠμῶν μαλῶν ἐπὶ
 τῆ. τῶ θεοῦ δόξῃ ἐπλάσθη, εἰκὸς
 ἀρα αὐτῷ 31 πῦσαν παρδῶ
 ὡς ἐκείνης ποιήσασθαι. καὶ
 μὲν δὴ καὶ πολλάκις ὑπο 32 τῶ
 προσεύχῃ τῆς καρδίας 33 τὸ
 σωμα λαμβάνει φεγγερόμενον.

Δ. Εἰ τῷ δ' ἔπος
 ἐχθρῶν καὶ λέγειν ὡς ἤσ' ἐν
 ταῖς προσευχαῖς ξένους καὶ ἀγνώ-
 στω ἤμασι χρωμένων 5

Μ. Φανερόν ὅτι διὰ τέ-
 των ἔδεν ἄλλο ἢ 34 ἐν τρυφῇσι
 τῶ θεοῦ. εἰδὲ καὶ 35 χαίρειν οἱ
 χριστιανοὶ ταυτῶν ἢ ἀπόκρι-
 σιν ἐάτωσαν.

spiritus sui aculeis no-
 strum cor inflammet quo
 idonei ad precandum ef-
 ficiantur.

M. Non tamen existi-
 mas usum nullum linguae in
 precibus esse.

P. Non fanè. Nam inter-
 dum mentem firmat & re-
 tinet quodammodo à Deo
 secedere volentem. Prate-
 rea etiam, quoniam lingua
 magis, quàm alia membra,
 ad Dei gloriam forniata est,
 par est videlicet, ut ipsa
 omne studium ad illam ad-
 hibeat. & verò sapissime
 pra alacritate animi, &
 praeter mentem & confli-
 um loquitur.

M. Si hac ita se habent,
 quid dicendum de iis qui
 in precibus, peregrinis &
 incognitis verbis utuntur?

P. Constat illos, per eas
 nihil aliud quam illudere
 Deo. Ideoque valere
 Christiani istam hypocrisim
 finant.

Мечниковъ
 I Cor. 14.

In Sectionem 35.

¶ Περὶ τῶ πῶς δεῖ) quasi dicas de eo quomodo oportet. τῶ enim pro τότε : ut supra loquutus est sectione 21. extremâ responsione. 2 προσεύχεσθαι precari, preces fundere, vora facere seu nuncupare : & mox προσευχὰς ποιῆσαι, quasi preces facere, aut, ut Livius, precatationes facere : illud enim æque, atque hoc, licere puto: ut & sic alibi loquor. 3 ἀπόχρη sufficit, satis est, ἱκανόν ἐστ. Clen. pag. 180. vers. 14.

¶ Περὶ τῶ
 τῶ pro τότε.
 2 προσεύχεσθαι
 3 ἀπόχρη.

4 ἐκ καρδίας.

4 ἐκ καρδίας ex corde, id est ex animo, ἐκ θυμῷ, ἐκ ψυχῆς, ut infra: vel νόος ut mox. Cor enim & pectus crediderunt nonnulli aut animum esse, aut certe animi sedem. Interdum autem ἐκ cum suo genitivo redditur solo ablativo, ut ἐκ παντὸς τρόπου, pro παντὶ τρόπῳ omni modo: ita hic ἐκ καρδίας προσευχάς ποιῆσαι, id est καρδίᾳ corde seu animo precari, ut modò dixit, γλώττῃ, pro ἐκ γλώττης, nam utrumque hoc sensu licet. 5 ἀντάς ποιητέον (subaudio ἐστὶ) quasi dicas ipsas faciendum est, pro ipsa faciendæ sunt.

ἐκ.

5 ποιητέον.

6 διαθέσεως.
διθέσεις.
affectio.

6 Διθέσεις barbarè dispositio. Cic. affectio. Quintil. affectus, ἕξις, κατὰ σῆμα, κατὰ σῆσις, constitutio. Nemo igitur putet hic à me significari per affectionem, id quod vulgo dicitur, affectio, id est voluntè, courage: quod a Latinis dicitur animus, voluntas, studium, & à Plinio in epistolis, affectus: sed intelligo per affectionem id quod vernaculè etiam dicimus, dispositionem. Itaque hic, cordis affectio, Id est, cordis constitutio. Sic Ciceroni dicitur impetus, commotio, affectioque animi, astrorum, cœli, corporis, id est dispositio, vel ratio. Plinius tamen, Simiarum, inquit, generi præcipua erga foetum affectio. Quomodo hic accipi posset, nisi quis malit usurpare hic affectum, quàm affectionem.

Simia.

7 διαλεξιμὰ.
διάλογος.

7 ἀπὸ διαλεξιμὰ cum eo sermocinamur vel colloquimur, cum eo verba facimus, disserimus. Dicitur autem ἀπὸ vel πρὸς αὐτὸν. hinc διάλογος ὁ sermocinatio, colloquium, dialogus.

8 ἐν ἀληθείᾳ.
ἐν.

8 ἐν ἀληθείᾳ in veritate, id est verè: nam alibi opinor meminisse ἐν, cum dativis aliquot, vicem adverbii obtinere. sic ἐν σωδῆ serid.

9 ἐπιπλάσμιος.
ἀληθῆς. πλάσιος.

9 ἐπιπλάσμιος fictè: contrὰ ἀληθῆς, γρησίως, ἐπιπλάσμιος, πλάσιος, verè, sincere, ut hic ἐκ καρδίας: fit à πλάττω, πλάσσω, πλάσσω, πλάσσωμαι, fingo, de quo sup.

10 ἰσοπέδος.
ἴσ.

10 ἰσοπέδος ἀξίαι προχαρακτηρῆσαι, id est εἶσιν, quasi dicas nulla re dignæ sunt, id est nihili faciendæ, nullius pretii aut dignitatis sunt, nihili sunt: contrὰ, πλείους ἀξίαι, ἀεὶ πολλῶν aut πλείους ποιητέαι maximi faciendæ.

11 δυσάρεστοι.
δυσάρεστοι.
δυσάρεστοι.
δυσάρεστοι.

11 δυσάρεστοι, & ἔομαι, non hilariter affectus sum, morosum me præbeo, ut ægroti, qui in lecto conquietere nequeunt, sed jactantur: offenso sum animo, ostendor, ut hic: contrὰ ἀσάρεστοι libens acquiesco, ἀσάρεστοι ἢ ἀσάρεστος δὲ ἀλείμαι. fit a δυσάρεστος morosus, cui placere difficulter queas: à δυσάρεστομαι, idem quod

quod ἀπερόνω displiceo, non placeo, improbor. 12 δια- κείδαι, id est, διατίθεσθαι, ἔχειν, affectum esse. 13 εἰς τὸν βέλλειν, quasi dicas in mentem jacere, vel menti aut in animum nostrum injicere, id est, animadvertere, in animo versare, considerare, animo nostro sub- jicere, intelligere, animo capeffere. Vide supra initio carminis. 14 ἀιδόμην 2. Aorist. med. particip. ab in- dicativo ἠδύμην, τὸ ἀιδόμην, sed tanquam ἀισθῆμαι. Clen. pag. 170. vers. 12. 15 καταπονείδαν debilitari, 16 ἔμφυτὸν διάθεσις affectio innata, ingenita, insita, indita à natura : sit a φύω, de quo supra.

12 διακείδαι.
13 εἰς τὸν βέλλειν.

14 ἀιδόμην
ἀισθῆμαι.
15 καταπονεί-
δαν.
16 ἔμφυτὸν.
φύω.

17 διὰ τῆς χάριτος per gratiam, ut nos vulgo. Immo & Cicero ipse, vel gratia : nam διὰ cum genitivo sic ali- quando vertitur, διὰ μέλαν γράφει νόμος atramen- to leges scribere. Plutarch. 18 ἐπιπνοια (ab ἐπιπνέω, aspiro, afflo) instinctus, afflatusque divinus, ut Cicero, qui etiam ait divino quodam spiritu afflari, ut Plutarch. ἐπιπνέσθαι: unde ἐπιπνοια ἕξ κατεχόμενον ἐκ τῆς θεῆς, afflatus & plenus numine divino. sit a πνοια flatus, spiritus, idem quod πνεῦμα, Dorica autem epen- thesi πνοια (ut χρυσά pro χρυσά) unde ἐπιπνοια. 19 ἀναιδήτως ἐχομεν ἢ διακείμεθα, id est ἀναιδήτως, sensu caremus, metaph. stupidi sumus, vecordes seu stolidi : unde ἀναιδία carentia sensuum, stupor. & metaphor. ἀναιδησία. 20 αἰδέομαι, id est stoliditas, dementia, stupiditas : ab αἰδέομαι, sed quasi αἰδέομαι Clen. pag. 170. vers. 12.

17 διὰ τῆς τῆς.
&c.
διὰ cum geniti-
vo.
18 ἐπιπνοια.
ἐπιπνέω.
πνοια.
Dorici.
πνοια.
19 ἀναιδήτως.
ἀναιδησία.
20 αἰδέομαι.

20 σεναγμός, ὁ, suspirium, σὸν σενάζω, ξω, suspiro, σενάξω, σεναικίζω, gemo, ingemisco. 21 ἀλάλητὸν, qui loquendo aut dicendo exprimi non potest. ἀλάλητος active, loquendi facultatem habens, qui loqui potest, ἀ λαλέω loquor. Est & ἀλαλητός ὁ ac- centu in ultima, vociferatio militaris : quod non est hujus loci : sed id obiter monitum volui, ne alterum pro altero imprudenter sumatur. 22 ῥαθυμὸν, quasi ὁ ῥαδίως θυμὸν ἔχων, cujus animus facilia confecta- tur, at difficilia, omnemque etiam laborem vitat; cujus animus est remissus, (contrà σφοδρὸν promptus, ala- cer, ut mox.) Item cessator, deses, segnis, ἀμελής, συ- γόπον: contrà, ἐπιμελής καὶ φιλόπον. hinc ῥαθυμῶ, & paulo post, ἀπὸ ῥαθυμῶ pigresco, elanguo, negligen-

20 σεναγμός
σεναγμός.
σενάξω.
21 ἀλάλητος
ἀλαλητός.
22 ῥαθυμῶ
ῥαθυμῶ.
σφοδρῶ.
ῥαθυμῶ.
σφαιρῶ.

ter aliquid ago. ἀπορρηθυμοσύτων autem genitivus pendet ab ἀιδιωνται. Clen. pag. 228. vers. 15.

23 ὑπαζων-
ται.

ὑπαζω.
ὑππθ. πρηνής.

24 ἐμπύροισ.
ἐμπυρθ. πύρ.
ἀπυρθ.

25 ἐκκαίω.
ἐκκαίω.

26 ἐπιτήδειος.

27 ὑποδείχθωσι.
ὑποδείκνυμι.

28 ἔστιν ὅτε.

29 σπείζεις.

σπείζω.

30 χωρεῖς.

31 πᾶσαν
σκέδω.

32 τὸ σπείζω.

33 πῶς.

34 ἐν τρυφῇ.

23 ὑπαζω supinus sum, & metaphoricè supinus sum ac negligens, ab ὑππθ. supinus, id est in dorsum versus (contra πρηνής pronus) ῥαθυμοσύτας autem & ὑπαζωνται, pro ῥαθυμίας καὶ ὑππθ. Nam participia, quorum usus apud Græcos multus est, pro verbalibus aut adjectivis nominibus non rarò usurpantur. 24 ἐμπυρθ. ignitus, ardens, igneus, διάπυρθ.: metaphor. fervidus vehemens, ardens, acer, ut antea ἡεμῶς, ἀπύρθ. ignis: contrà ἀπυρθ. ignis expers, ignem non expertus, crudus, igne nō coctus. Cæterū ubi legitur hic ἡμετέραν καρδίαν, puto legendum potius, ἐαυτῶν vel αὐτῶν καρδίαν, &c. ut suum cor inflammet, vel ipsorum cor inflammare: nam id melius cohæret cum πρηνή quod præcedit, & ἀποδείχθωσι quod sequitur. alioqui legendum esset καρδιάνου (sublato πρηνή) ἀιδιωνται & ἀποδείχθωσι, retinendo ἡμετέραν. 25 ἐκκαίω accendo, ἐκκαίω, ut ἐκκαίω, ἐκκαίω. Clenar. pag. 148. vers. 3. & 10. 26 ἐπιτήδειος aptus, & idoneus, ἡκανός, δεινός. 27 ὑποδείχθωσι, ut πρηνήσι Clen pag. 70. vers. 4. ab ὑποδείκνυμι sed tanquam ὑποδείκνυμι. Clenard. pag. 186. vers. 1. 28 ἔστιν ὅτε quasi dicas, est quando, id est aliquando, interdum. 29 σπείζεις, ξω, stabilio, confirmo ἐμπέδω, πρηνήμι, βεβαίω. 30 χωρεῖς seorsim, separatim, unde χωρίζω separo. Cum genitivo, significat ἀπὸ fine, præter, citra, ut hic: & apud Aristot. χωρεῖς ὅτι ἐν τρυφῇ, præter ea verò qua dicta sunt. & simpliciter 31 πᾶσαν σκέδω, præterea verò, πρηνή τέτοις. 32 τὸ σπείζω sumitur pro σπείζω, &c. vide sectionem 30. 33 τὸ σπείζω sumitur pro σπείζω, &c. vide sectionem 30. 34 ἐν τρυφῇ cum dativo est re aliquâ tanquam delicti delectari, luxuriosè & insolenter ac redundanter re aliqua uti: ut infra in precatione nocturna, ἐν τρυφῇ ὑππθ.

ὑπὸν somno largiùs indulgere ad voluptatem & delicias non ad necessitatem. Item per delicias & lasciviam il ludere, & ludibrio habere, ludificari, ludibrio & con temptui habere, insultare. *τρυσσῶν* autem simplex, deli- *τροφῶν*, cate vivere, à *τρυσσῆ* delicia, mollities, a *θρύπτω* frango, *τρυσσῆ*, delicia & luxu frango. 35 *χαίρειν ἐάτωσαν* valere si- *θρύπτω*, nant, id est repudient. Vide sectionem 24. *ἐάτωσαν* au- 35 *χαίρειν*. tem pro *ἐπέτωσαν* (tertia persona pluralis Imperativi, *ἐπέτωσαν* ab *ἐάω*) ut *βοάτωσαν*. Clen. pag. 82. vers. 6.

Sectio 36.

Δ. Ἀλλ' ἄρα εὐχόμε-
νους ἢ μᾶς ἰ ἀδελφον
δὲ ἐπεσοδὸν ἢ ἀπόβασιν,
ἢ πεπειδαι ὅτι ἤσ' εὐχῶν ὁ
θεὸς ἐπικέσεται;

M. VERùm, utrum dum precamur, incertum & dubium oportet expectare eventum, an persuasos esse Deum preces exauditurum?

Μ. Οὗτος ἰ ὑποκειδω
παιτοτε ταῖς εὐχαῖς 3 θεμέ-
λιος, πεπειδαι, ὅπ ὁ θεός
τάς εὐχάς ὀπτελέσῃ, ἢ
πυξάμνα πρὸ ἐκεῖν ἂν ἂν
αἰτησωμεν, 4 ἢ δὴ μέλλῃ
ἡμῖν τὰ 5 αἰτηθέντα συνοί-
σειν. διὸ ἢ ὁ Παῦλος πλὴν
ἀληθῆ 6 ὀπικλησιν θεῷ
ἀπὸ τῆς πίστεως ἀρχὴν λαμ-
βάνην φησὶ. ἢ ἢ δὲ ἰαν μὴ
τὸ πᾶ θεῷ ἄρα δόπητι πεποι-
θῶτες ὁμεν, ἔχ οἱοί τε ἐσμὲν
περσηκόντως αὐτὸν ἐπιχα-
λέσασθ.

P. Hoc subijciatur semper precibus fundamentum, penitus credere, Deum preces ad finem perducturum, nosq; consequuturos ab illo quæ petierimus, quatenus sanè sunt nobis, quæ petita fuerint, profutura: proindeque Paulus veram Dei invocationem à fide initium sumere ait. Etenim, nisi Dei bonitate confidamus, non possumus ritè eum invocare.

Rom. 8. & 10.

Δ. Τί οὖν 7 ἰστολαύ-
σουσι ἤσ' περσοευκῶν οἱ με-
τά 8 διαγαμὸδ περσοευχό-
μενοι, ἢ 9 πᾶ δ' ἢ ἰστοπο-
μῆτις ἐκ ἤσ' 10 λιπῆσ' ὠ-
φελείας ἢ παρροῦν τε, ἀλλὰ ἢ

M. Quem igitur frustum percipient ex precibus istis, qui cum dubitatione precantur, & de futura ex supplicationibus utilitate non confidunt, immo

ἢ ἀνδιδάζοντες πότμον ὁ θε-
 ὁς εἰσακούσει ἡμῶν ἢ ἔ;

M. Ὅντησιν ἕδεμίαν
 φέρουσιν αὐτοῖς αἰεὶ χαί, α-
 τε δὴ ἕδεμίᾳ ὑποχέσθαι ἢ
 ἐσφαιδόμεναι. κελυρόβια
 γὰρ πισεύοντες αἰτεῖν. ἀμα
 ἢ καὶ ἡ ὑποχέσις προσήλθεται,
 τὸ πύξασθαι ἡμᾶς ἢ ἢ ἢ καὶ
 πίστει ἢ αἰτηθέντων.

Mat. 21.

Mat. 11.

Jacob. 1.

Δ. Ὡρα νῦν ἰδεῖν ἦν
 πρόπῃ, ἢ τὸ θεῶν προσόψεως
 πῶ πολλῶς ἀνάξιοι ὄντες,
 ἢ θαρροῦτως ὑπὸ ἢ προ-
 σέειναι ἢ δυνάμει.

M. Πρῶτον μὲν ἔχομεν
 τὰς ὑποχέσεις, αἷς ἡμᾶς ἐ-
 αναπαυέσθαι χρὴ, μὴ ἐξετά-
 ζοντες τίνας ἀξιοὺς ἔσμεν.
 ἔπειτα ἢ εἰ θεῶν τέκνα
 ἔτμεν, ἀπαπειθῆ ἡμᾶς διὰ
 τὸ πνεύματος ἀπὸ ἀπο-
 τολμῆν ἀπαρκεσθαι ὑπὸ
 ὡς πατρί. ἢ αἰ ἢ μὴ ἡμεῖς, οἱ
 τῆ ἢ ἡμετέρων ἀμαρτηκό-
 των σφαιδύσει ἢ πιστόμα-
 ροι, καὶ ἔδεν ἀπὸ ἢ σκώληκος
 ὄντες, ἢ εἰδοξοῦ ἀπὸ μεγα-
 λειότατα ἢ ἐν ὄρωδιᾳ ἔχο-
 μεν, ἢ καὶ ἢ ἡμῶν μεσίτην
 διδασκῶν, ἢ αἰ ἐκείνη ἡμᾶς
 εἰσαγόντος, ἢ εἰ τὸ πύξασ-
 θαι ἢ χείτονος ἢ πιστισμέ-
 νοι ὄμεν.

Δ. Ἄρα οὐ νομιζέτε ἐπὶ
 ὀνόματι μόνον τὸ χριστοῦ ἢ
 θεῶν ὄντα λέσασθαι δεῖν;

M. Πάνυ. τὰτο γὰρ ἡμῶν
 ἢ διαφρήσειν προσέτακται.
 καὶ δὴ καὶ ὑποχέσις τῶν προ-
 σαγγατιῶν ἢ ἐξουχέσταται,

ἢ 12. 14.

verò dubitant, utrum De-
 us exaudiat se, nec ne?

P. Utilitatem nullam ad-
 ferunt ipsis (ex) preces,
 quippe nulla promissione
 innixa. Jubemur enim cre-
 dentes petere. Simul & ve-
 rò promissio additur nos
 consequuturos esse ea
 qua fide (à nobis) petita
 fuerint.

M. Nunc tempus (est) vi-
 dere quomodo (nos) qui
 Dei conspectu prorsus in-
 digni sumus, fidenter ad e-
 um accedere possimus.

P. Primum quidem ha-
 bebimus promissiones, in
 quibus nos acquiescere o-
 portet, non inquirentes
 quamquam re digni simus:
 deinde verò si Dei filii su-
 mus, impellit nos suo spiri-
 tu ut audeamus accedere
 ad ipsum tanquam ad pa-
 trem. Ut ne verò nos ne-
 strorum peccatorum con-
 scientia pressi, ac nihil ali-
 ud quam vermes, glorio-
 sam illius majestatem ex-
 horrescamus, Christum
 nobis mediatorem dat, ut,
 illo nos introducente, de
 consequenda gratia per-
 suasi simus.

M. Num igitur putat
 nomine Christi Deum ja-
 vocandum esse?

P. Omnino. hoc enim
 nobis apertè mandatū est.
 quin etiam promissum
 mandato adjungitur (ni-
 mirum)

Psal. 50. 90.

ἢ 145.

Esa. 30. ἢ

65.

Ier. 29.

Joel. 2.

Rom. 8.

1 Tim. 2.

1 Joan. 2.

H. b. 4.

ὅτι μεσίτης ὄντος ἐμοῖς, οὐδὲς τὰς ἡμετέρας εὐχὰς ἐπιμελήσει.

Δ. Οὐκ ὡς ἀβελίας ἢ ὑψηλότητος ἐγκαλεῖται δὲ, ὅστις τὴν μεσίτην πύξωσιν, ὡς εἰλωτον μόνον τῷ θεῷ καὶ ἑαυτῷ παείσῃ, δι' ὃν εἰσαυδῆται μέλλει.

mirum) illo mediatore Deum preces nostras ad finem perducturum.

M. Non ergo temeritatis, aut arrogantia (illum) accusare oportet, qui hoc conciliatore fretus ad Deum tanquam amicum accedit: Atq; hunc solum & Deo, & sibi ipsi exhibet, propter quem exaudientus sit.

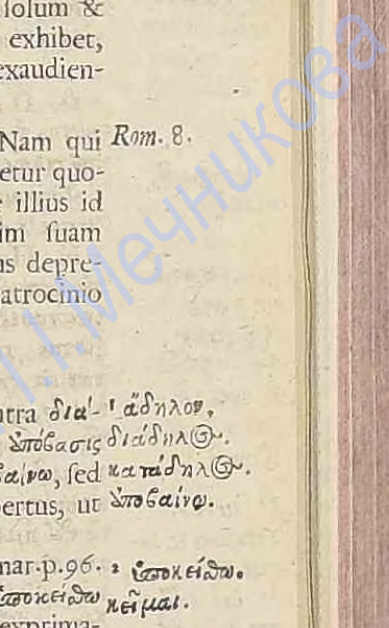
Μ. Οὐ μεροῦν. ὁ γὰρ ἐπιπροσευχόμενος, φαίνεται πως διὰ τῆς σφύματος ἐκείνης τῆτο ποιῶν. οἷδε γὰρ τὴν ἑαυτῆ δέησιν τῆ ἐκείνης ἐπιπροσευξεί, καὶ σωτηρίᾳ σωσιζαμένῳ.

P. Non sane. Nam qui sic precatur, videtur quodammodo ex ore illius id facere. Scit enim suam precationem, illius deprecatione, & patrocinio commendari. Rom. 8.

In Sectionem 36:

1 Ἄδηλος non manifestus, occultus: contra ἀδηλοῦς, ἀδηλοῦς & κατὰδηλοῦς. hic verò ἀδηλοῦς ἀπόβασις δι' ἀδηλοῦς. incertus & dubius eventus seu exitus (ab ἀποβαίνω, sed κατὰδηλοῦς. tanquam ἀποβίω) Item incertus & non compertus, ut ἀποβαίνω. πόλεμος ἀδηλοῦς.

2 ὑπόκεισθαι, ὑποκείδω, ut τίθεισθαι, τιθέτω Clenar. p. 96. 2 ὑποκείδω. κείμαι. vers. 24. de κείμαι. vide Clen. p. 163. vers. 21. ὑποκείδω κείμαι. verò, id est, ponatur, vel (ut prapositionis usus exprimat) subjiciatur. 3 θεμέλιος seu θεμέλιον (de quo jam supra) id est, καταβολή, idem quod ὑπόθεκα, seu ὑπόθεμα, aut ὑπόθεσις, fundamentum (ἀ τῆθημι, sed tanquam θεῶ) id quod rei alicui supponitur seu subjicitur, basis loco. Metaphorice scopus, caput, & res præcipua; sine qua reliqua consistere non possint: ut nec structura sine fundamento. fundamentum igitur πρόσχυρῆς est πύξωσιν, sine qua scilicet nulla sit illius futura utilitas, ut mox declarat. 4 ἢ μέλλει σωθῆσθαι quatenus debent prodesse, quatenus profutura sunt, σωθῆσθαι futurum infinitivi τῆ συμφορά, sed tanquam σωθῆσθαι. Clenar. pag. 217. vers. 13. 5 τὰ αἰτηθέντα ob articulum participio additum, ea qua petita fuerint, qua petierimus: vel

vel brevius, petita, postulata, ut Horat. quantum dimissa
petitis praesent. Aoristus primus participii passivi

τῷ αἰτέομαι, ἤτημαι, ἢ τῷ αἰτηθῆναι, αἰτηθεῖσθαι, ἢ αἰτηθῆναι.
6 ἐπέκλησις invocatio, ab ἐπικαλέομαι, sup. sectio 34.
formatur à 2. persona praeteriti passivi syncopen pas-
si, ἐπικέκληται (pro ἐπικεκέληται) quomodo supra ἐ-
κλήσις ab ἐκκέληται.

7 Σπολεύειν frui, commodum seu fructum capere ex,
ὄντα, ὡφελείδει, cum genitivo, cui etiam aliquando
additur accusativus, ut hic, π: alibi, ἀγαθόν, μικρόν,
καλόν, πολύν, & alia hujusmodi. Dicitur etiam Σπολεύω
τῷτο ἀγαθόν ἐν τῷ κινδύνῳ, hoc boni ex periculis peri-
cipio. Ergo τῷ πνεύματι, vel ἐν τῷ πνεύματι, sed il-
lud frequentius quam hoc. 8 ὁ δισταγμός, ἢ δίστασις ἢ,

dubitatio, ὑπορία, διαπόρρησις, ἐνδοιασμός, à διστάζω, ἔω,
& σω, μοχ ἐνδοιάζω, διαπορέω, dubito, διχῶς βυλάο-
μαι, καὶ οἰοεὶ δύο εἰσὶς ἐχῶματῷ δianoian, dupliciter
vel bifariam consulto aut delibero, & duas qualifatio-
nes aut status in mente habeo: unde ἀδίστακτος, indu-
bitatus, certus, de quo non est dubitandum. 9 ἀεὶ

τῆς ὠφελείας ἢ παρφοβότης de utilitate non confidentes,
aut animo & spe non confidentes, servatâ Latine eadem
syntaxi: quomodo Caesar dixit, de salute urbis confidere,
vel, fiduciam non habentes. Sic autem Isocrates ἀεὶ τῷ

μελλόντων παρρέειν. 10 λιπὴ & λιτανεία supplicatio,
supplices preces, obsecratio, ἱκετεία, ἀντιβολήσις: à λιπ-
μαι & λιτανεύω, supplico, supplex oro. 11 ἐνδοιάζοντες,

ὑπορωῦτες, δισάζοντες, ἀμφισβητοῦτες dubitantes.
Nam ἐνδοιάζω, & ἐνδοιάζω ambigo, haesito, διστάζω: fit
à δοῖν apud Homerum dubium, dubitatio, cum quis
duabus mente propositis viis, nescit utram sequi debeat;

fit enim à δύο & poetice δοῖν, pluraliter δοιοί. 12 αὐτῶν.
τῶν pro ἐαυτῶν: refertur enim ad ἐνδοιάζοντες, non ad
εἰσακείαι. 13 ὄνησιν, καρπὸν, ὠφέλειαν, fructum, utili-
tatem, χρεῖαν, χρῆσιν usum, ab ὄνημι, sed tanquam ὄνησις,

juvo, profum, utilitatem affero, ὠφελῶ. 14 ἐσφειδόμενοι
sulta, innixa, ut modo, σπειζόμενοι, βεβαιούμενοι, πιστωθεῖ-
σαι, βεβαιούμεναι confirmata, supr. sectione 18. 15 μὲν πῆ-

σεως ad verbum cum fide, vel neglectâ praepositione, fide-
ut jam antea. 16 αἰτηθέντων genitivus pluralis pendet
à τῷ αἰτέειν, futuro med. τῷ τυγχάνειν. Clen. pag. 215.

17 παρρητίας, παρρησίας, μὲν χάριτες, au-
dacter,

αἰτέομαι,
ἐπέκλησιν-

ἐπικαλέομαι.

7 Σπολεύω

8 δισταγμός,
δισταξίω.

9 ἀδίστακτος.

9 ἀεὶ τῆς, &c.

10 λιπῶν.

λιπόμενοι & λι-
τανεύω.

11 ἐνδοιάζον-
τες, ἐνδοιάζω.
δοιοί. δύο.

12 αὐτῶν.

13 ὄνησιν. ὄνησις.

14 ἐσφειδόμε-
νοι.

15 μὲν πίστεως.

16 αἰτηθέντων

17 παρρητίας.

clacter, cum fiducia, firmâ animi confusione, ut Cicero.

¹⁸ προσεῖναι adire, accedere, προσελθῆναι, aut προσέρ-
χεσθαι, ut mox Infin. τὸ εἶμι, προσδύομαι, eo. Clenar. pag. εἶμι.
154. v. 2. & sequente. ¹⁹ δυνάμεθα possumus, vel ¹⁹ δυνάμεθα
δυναίμεθα possumus. ²⁰ πεζόμενοι pressi, cruciati, vide
sect. 10.

²¹ ἐν ὀρώδῃα ἔχθιν, id est ὀρώδειν, φοβεῖσθαι, metuere, ²¹ ἐν ὀρώδῃα.
exhorefcere, pertimescere, supr. sect. 9. extrema.

²² πεπεισμένοι ὄντων, antea non semel πεπειθότες ὄντων ²² πεπεισμένοι
persuasi simus, credamus, utrumque à πείθομαι. πείθομαι

²³ διαρρήδων, id est, ῥητῶς clarè, apertè, explicatè, ²³ διαρρήδων
nominatim, supr. ²⁴ ἀβουλία, ἀνοία καὶ μωρία amentia ²⁴ ἀβουλία.
& stulticia, consilii inopia, temeritas: ab ἀβυλῶ, & hoc βυλῆ.
à βυλῆ consilium. ²⁵ ὑπερηφανία, vide suprâ section. ²⁵ ὑπερηφανία.

³³ ²⁶ πίσωθ, id est πισοποιῶς, fretus, fidens, fiduci- ²⁶ πίσωθ.
am ponens in, ἐλπίδας ἔχων ἐπὶ τέτω, à πείθομαι. ²⁷ προσεῖσι.

²⁷ προσεῖσι, accedit, προσέρχεται, ut modo. ²⁸ πε- ²⁸ περίησι.
εῖσι in medium producit, repræsentat, exhibet, de ²⁹ ἐντεύξει.

quo jam supra. ²⁹ ἐντεύξει, ut τῇ πόλει, deprecatione, ³⁰ σωτῆρα μύλων
vulgo intercessionem, ἱκεσίαν supplicationem. vide supr. sect. ³¹ σωτῆρι.

¹². ³⁰ συνισαμένω, pro σωτῆρα μύλων commendari, post ³² συσατέω.
verbum οἶσθαι, Clen. pag. 231. vers. 25. σωτῆρι autem ³³ συσατίσθαι.

aliquando commendo; συσατέω: unde συσατίσθαι com-
mendatio.

Sectio 37.

Δ. Ἐρχόμενοι διηπὶ M. Dicamus jam, quid
σπείρειν χερσὶ τὰς ἡμῶν
πρὸς εὐχάς. ἀρα ἔξεσι
παρὰ τὸ εἰς νόον ἔλθον αι-
τεῖν παρὰ θεοῦ, ἢ ἔρημ τινὶ
τὰ τῶν εὐχῶν περιγεγραπ-
ται;

M. Si precantes, animo
διηπὶ καὶ τὰς ἡμῶν ἐπιθυ-
μίας ἐβουλόμην χαρίζεσθαι,
καὶ σὺ παρὰ τὰς εὐχάς
ἐσπαρρονοῦμεν. καὶ γὰρ ἀ-

M. Dicamus jam, quid
continere oportet
at fidelium preces: an lice-
at, quicquid in mentem ve-
nerit, petere à Deo, an ter-
mino quodam preces cir-
cumscriptæ sunt?

P. Si precantes, animo
& nostris cupiditatibus
vellemus obsequi, haud
in precibus saperemus.
Etenim rudiores sumus,

μαθήτεροι ἐσμὲν, ἢ ὡς τὰ
ἡμῶν 7 λυσιστολουῦται δια-
κρίνειν δυνάσται. ἢ ἕτως
ἄλλογός ἐστιν ἡ ὁρμή τ' ἐπι-
θυμιῶν ἄς κοσῶμεν, ὡς πα-
σαν ἀνάγκη ἔχειν χαλι-
νῶσαι.

Δ. Τί οὖν εἰς τὰς εὐχάς
8 πρὸ ὁδοῦ ἤσθιτο αὐ;

Μ. Αὐτὸν τ' θεὸν χρὴ τὰ
συμφέροντα ἡμῶν ὑφηγεῖ-
σαι, 10 ἢ ἡμᾶς αὐτῷ οἴονεἰ
χρεῖα γινώσκῃ καὶ ὑποσημα-
τίζοντι ἀκολουθεῖν.

Δ. Τίνα ἡμῶν καρδία
11 προῦθικεν;

Μ. Εὐρίσκειται μὲν
καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ πᾶσαν
τὴν ἱερὰν γραφὴν 12 ὅς
ἔστι φέροντα διδάγματα:
ἵνα ὁ ἐχωμὲν τινα σκοπὸν
πρὸς ὃν 13 σπουδάζομεν,
ἡμῶν τύπον πρὸς ἑδωκε καὶ
ἀπαρεῖ ὑπογράφουσε, κα-
ρδολογῶς ὡς ὡς ἔχοντα, ὅσα
ἡμῶν ἔξεσι καὶ συμφάρεσι αἰ-
τήσασθαι πρὸς αὐτὸν.

Δ. Λέγε δὴ αὐτόν.

Μ. 14 Τῶν τῶ Κυρίου ἡ-
μῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μαθη-
τῶν 15 δεηθέντων αὐτῷ ἵνα
διδάξῃ αὐτοὺς 16 προσευ-
χεσθαι, ἀπεκρίσατο, Ὅταν
17 προσεύχηθε, λέγετε,

Πατήρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς
ἔρανοις, ἀγαθά τὸ ὄνημά
σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία
σου, γινώσκῃ τὸ θέλημα
σου, ὡς ἐν ἔρανο, 18 καὶ ἐπὶ
τῆς γῆς. 19 Ἄρτον ἡμῶν
τὸν ἐπίσσιον ἕδε ἡμῶν σὺ-
μερον. καὶ ἀφεῖς ἡμῶν τὰ ὀρε-

quàm ut ea quæ nobis u-
tilia sunt, dijudicare pos-
simus. Atque ita temera-
rius est impetus cupidita-
tum, quibus laboramus, ut
necesse omnino habeat
fraternari.

M. Quid igitur ad preces
commodum & utile erit?

P. Ipsum Deum oportet
ea quæ conferant, nobis
preire ac nos ipsum quasi
manu ducentem, & orē suo
præfantem subsequi.

M. Quam nobis regu-
lam profuit?

P. Inveniuntur quidem et-
iam alia multa in tota sa-
cra scriptura ad hoc perti-
nentia documenta. Ut verò
habeamus aliquem scopum
ad quē respiciamus, nobis
formulam quandam dedit
& quasi dictavit, quæ sum-
matim continet (ea) quæ
nobis licet & confert ab eo
petere.

M. Recita ipsam.

P. Quum Domini nostri
Jesu Christi discipuli eum
rogassent, ut doceret ipsos
precarī, respondit, quum
precarī vobis, dicite,

Pater noster qui(es) in cæ-
lis, sanctificetur nomen tu-
um, veniat regnum tuum,
fiat voluntas tua ut in cælo
(sic) etiam in terra. Pa-
nem nostrum quotidianum
da nobis hodie: & remitte
nobis debita nostra, sicut &
nos

Luk. II.

Matth. 6.

Δ. Κατὰ οὐδ' ἴσον λόγον, ταῦτα τὰ τρία αἰτήματα²⁸ ἐπ' ἀγαθῶ μὲν ἐσιν ἡμετέρῳ, ἡμᾶς μὲν τοι τῆς τῆ θεοῦ δόξης μόνον σοχαζέει, ὡς προσήκει δι' αὐτῶν.

M. Ἀληθῆ ὡσαύτως ὁ κ' ἐν τοῖς λοιποῖς τρισὶ, καὶ τοι αἰτοῦμαι τῶν ἡμῶν ἰδίᾳ τὰ πρὸς τὴν ἡμετέραν ὠφελείαν ἰένοντα, ἐδ' ἐν ἡτλήῳ τῆς τῆ θεοῦ δόξης λόγον ἔχειν γὰρ, ὡς πρὸς ταῦτάω πάντα ὧνάω ἐπιθυμῶμεν, ἀγαφέρειν.

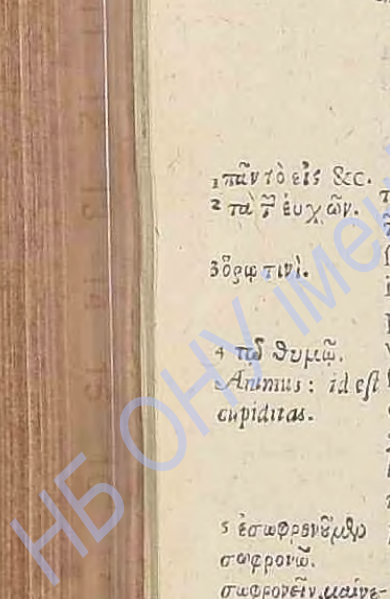
M. Ex tuis igitur verbis hac tria postulata in rem quidem sunt nostram; nos tamen ad Dei gloriam tantummodo collimare per ea convenit.

P. Vere. Eodem modo etiam in reliquis tribus, quanquam nos postulemus proprie ea, quae ad nostram utilitatem tendunt. Nihilominus (tamen) Dei gloriae rationem habere oportet, & ad eam omnia, quae concupiverimus, referre.

In sectionem 37.

1 πᾶν τὸ εἰς &c.
 2 τὰ τ' εὐχαῶν.
 3 ὅσῳ τιπὶ.
 4 τὸ θυμῶ.
 5 ἐσφραγῆμεν
 σφραγῆν.
 σφραγῆν, καίνε-
 δαι. σάφραν.
 σάφραν, unde σφραγῆν.
 6 ἀμαθέτεροι
 ἀμαθῆς.
 7 λυσιτελεῦντα
 λυσιτελεῖν

1 Πᾶν τὸ εἰς τοῦν ἑλθὼν quicquid in mentem venerit, Budæus pag. 218. 2 τὰ τ' εὐχαῶν, id est αἱ ἀχαι: de quo dicendi genere vide supra sectione 28. extrema. 3 ὅσῳ ὅ ὁ finis, meta, scopus in aliqua re propositus. Item modus & regula, & quasi praescriptum actiones temperans, quomodo hic accipi videtur. 4 τὸ θυμῶ huic animo, id est, cupiditati: quod satis declarat ἐπιθυμία, quod sequitur. Sic Latini dicunt animo suo obsequi, indulgere, & morem gerere, χαρίζεσθαι, ut hic. Terentius: Quae meo cunque animo libitum est facere. Idem, Molestus certe ei fuero, atque animo morem gessero. Et Horatius, Animum tege qui nisi pareat, Jupiterat. 5 ἐσφραγῆμεν, ut ἐπιτοδῆν, ἀσφραγῆν, σφραγῆν, autem sanæ mentis esse, sapere (contra μαινεσθαι, desipere, insanire) prudenter & modeste se gerere: 6 ἀμαθέτεροι rudiores, ab ἀμαθῆς, supra sectione 18. 7 λυσιτελοῦντα, συμφέροντα, ὠφελούντα, quae profunt, expediunt aut conferunt, χρησιμώοντα, commoda, ut τὰ ὑπὸ τῆς εἰςβλήης λυσιτελοῦντα. Demost. pacis commoda. λυσιτελεῖν autem ὑπὸ τῶ λόγῳ, & τὸ ἐπὶ quia ait Stephan. ex Sophoclis scholiaste si quis iis qui pendend

pendendis tributis obnoxii sunt, ea solvat illis & aboleat
 (id est eos illis immunes reddat) utilitatem illis affert.
 ἄπο ὀδῶν, commodum & utile. ut enim ἀποῦργον & ἀποῦργον
 ἀποῦργον significat operæ pretium & conducibile. sic & ἀποῦργον
 ἄπο ὀδῶν idem fere significat. Lucianus, ὁ ἀποῦργος σοὶ ἀποῦργε.
 ἴσως εἰς τὰ μαθηµατα, quod utile & commodum esse
 possit ad literas; vel cujus beneficio in bonis disciplinis
 progrediaris, ut sit ἀποῦργος ἰσθῆτι, progredi, ἀποκόπι-
 τω. Et Arist. ἀποῦργος ἰσθῆτις ἐστίν. Sic enim commo-
 dum & opportunum erit. Aliquando pro eo quod in ὀδῶν παύεργον.
 promptu est & obvium atque occurrens. Bud p. 715.
 συμβαλλει ἀποῦργος πρὸς πρῶτα, ad rei proclivitatē con-
 fert. At ὀδοῦ παύεργον obiter. Idem Bud. pag. 843.
 Longior autem fui in hoc dicendi genere, quia minime
 vulgari. ὕψις εἶδαι ab ὑπο & ἵσθαι) praire, dictare, ὕψις εἶδαι. ab
 docere, tradere, ut mox, ὑπαγορεύειν. 10 καὶ ἡµᾶς ὑπο & ἵσθαι.
 τῷ. hujus loci hic sensus est, Deum ipsum oportet, quæ 10 καὶ ἡµᾶς.
 conferunt, nobis dictare: nos verò illum quasi manu
 ducentem, & ore suo præfantem sequi, i. qui nobis verbo
 præverit, subsequi: aut, quæ nobis dictaverit excipere,
 & ex ore ipsius recitare, non a. quæ ipsi in animis no-
 stris conceperimus, proferre: ita ut nos Dei tantum vol-
 untatis, non a. nostræ cupiditatis interpretes & nunti-
 os esse oporteat. Nam ἀποσοματίζω non solum est me ἀποσοματίζω.
 moriter recitare, sed etiam recitare jubere. Sic præcep-
 tor ἀποσοματίζεις, discipulus a. ἀποσοματίζετω qui reci-
 tare jubetur, quæ didicerit. Suid. Si plura hic quaris, con-
 sule Steph. fit à σομα τὸ, os. Cæterum, καὶ ἡµᾶς, & nos, καὶ.
 vel, nos verò ἡµᾶς ὅ, nam τὸ καὶ hoc aliquando significat,
 & ita hic accipiendum videtur 11 πρὸ ἠκεν, ἀποῦργον 11 ἀποῦργον.
 proposuit, præscripsit, ὑψηλῶς, ἀποσοματίζετω dictavit, ἀποῦργον.
 recitandum tradidit: Aor. 1. τὸ ἀποῦργον ἀπὸ τῶ ἀπο-
 ῦργον, de quo supr. 12 εἰς τὸ φέροντα, i. τήνοντα, 12 εἰς τὸ φέ-
 ροντα. ἀποῦργον, συμβαλλοντα, συμφέροντα, quæ ad hoc per-
 tinent, conferunt, ut Cic. ferunt, ut Bud. tendunt. Pla-
 to πάντα τὰ ἀποῦργον εὐδαιμονίαν φέροντα omnia quæ ad
 beate vivendum ferunt. Cic. Sic mox, τῶν εἰς τὴν αὐτὴν
 ὀδῶν φέροντων. 13 ἀποβλέπειν ἀποῦργον, ut supr. 35. 13 ἀποβλέπει-
 ν. ἀποῦργον τὴν καρδίαν ἀποῦργον: & mox, ἀποῦργον μόνον τὴν τῶ
 ἀποῦργον ἀποῦργον: & τῆς τῶ ἀποῦργον ἀποῦργον ἀποῦργον. de
 quo supr. in Carnin. 14 τῶν τῶ Κυεῖς, &c. τῶν jun- 14 τῶν τῶ Κυεῖς
 gendum cum suo nomine cui præponitur, μαθητῶν.
 15 δεη-

15 δεηθέντων, δεηθείς, δέομαι.

16 προσέβημεν, εδέησω, tanquam δέομαι. Clen. p.186. vers.7. 16 προσέβημεν precari, vel precandi rationem tradere, ἢ τὸ

17 προσεβήσαμεν.

18 ἐπὶ τῆς. ἔγωγε/pletum.

19 ἐπιπέσειν αἰών. ἔσται.

15 δεηθέντων, αἰτησαμένων, genitivus absolutus, i. petentibus discipulis, vel, cum discipuli petissent, aut rogassent. δεηθείς autem, Aor. 1. participii τῷ δέομαι, δεδήμηαι ἐδέησω, tanquam δέομαι. Clen. p.186. vers.7. 16 προσέβημεν precari, vel precandi rationem tradere, ἢ τὸ προσέβημεν τῷ πόνῳ, ἢ τὸ πόνῳ formulam, ut sect.42. ἡ ἁθροῖσιν εἰδέναι ἢ ὑπερηβήσαμεν. 17 προσεβήσαμεν praesens subjunct. ab ὄταν. Ego autem, ut in symbolo Apostolorum. Sic & in hac precatationis formula, ne actum agere videar, te ó Lector ad Antesignani praxim remitto, vel potius ad te ipsum qui ipse jam per te excutere & explicare potes, quæ hic difficultatis aliquid habere videbuntur, si modo quam decuit operam & studium in iis que hæcenus explicata sunt, adhibueris : quod mihi persuadeo. Si quid est tamen in quo hæreas; quod nondum fuerit nec propositum nec expositum, age, hic quoque mea tibi qualiscunque opera non deerit. 18 ἐπὶ τῆς γῆς. Beza hic supplet ἔγωγε; & recte profectò, ut respondeat τῷ ὁσ, ut in cælo, sic & in terra; vel, sicut in cælo, ita etiam in terra; atque apud Hebr. in pessime deesse particulam similitudinis ἀποδότηλῶ. 19 ἐπιπέσειν αἰώνῳ apud Matt. c.6.v.11. à quibusdam exponitur panis substantivus (ab ἐπίσται, substantia) ab aliis superlativus, seu superessentialis. à nonnullis eximius seu egregius, q.d. non vulgaris, sed eximius ille panis qui de cælo mittitur : tanquam ἐπίσται. idem sonet, quod ἐπίσται. quod Steph. non probat. ab aliis, ὁ ἐπὶ τῷ ἡμῶν ἐπίσται ἢ τῷ πᾶσι πᾶσι; aut cum Suid. ὁ ἐπὶ τῷ ἐπίσται ἡμῶν αἰσμεζών, panis nobis sustentandis idoneus, latinis cibarius; quæ interpr. Steph. iudicio, aptiss. quidem habet sensum, sed desiderat ille similis significationis (nominis ἐπίσται) exemplum. A nonnullis etiam, panis superveniens, ab ἐπιεμι (τῷ ἐμι co) vel superventurus aut adveniens, vel crastinus. ab ἐπίσται sub. ἡμεῖς proxime seq. dies. Beza a. τὸ quotidianum à vet. inter. usurpatum non respuit, cum inquit, sic quod vulgatum est & usitatum, vocare soleamus. panem igitur quotidianum, i. frugalem & naturæ nostræ tuendæ convenientem, ut Syra Interpr. sufficientem sive necessarium vocat. Idem ex D. Marc. ait hunc esse panem præscripti, i. convenientem, & naturæ nostræ tuendæ à Deo præscriptum, cujus mentio sit Prov. c.30.v.8. Panis à nomine

HE OHY image watermark

Panis quotidianus.

Panis præscripti. Panis.

nomine continetur victus & cultus mediocris, quo nos contentos esse deceat. Vide infr. sect. 41. διαζωῶν αὐ-
 τῶν. Vel legendū αὐτῶν nempe τίπον, ut paulo antè dixit,
 λέγε δὴ αὐτῶν. ²⁰ ἔσονται, ἔσονται frui, percipere, ²⁰ ἔσονται.
 cum accusat. & genitivo. vide sect. 6. & 36. ²¹ ἀνεκδιή- ²¹ ἀνεκδιή-
 γητον, q. ἀνεκδιήγητον, ἀρρητον, ἄσπερον, ἀλάλητον, τον.
 inenarrabilem, ineffabilem, ab α privante, ἄ, & διηέο- διηήομαι.
 μαι narro, explico. ²² οἰκομεῖν, διέπει, dispensat, ad- ²² οἰκομεῖν.
 ministrat, regit, gubernat, κυβερνᾷ ut mox. οἰκομεῖν
 autem proprie rem familiarem administrare, res dome-
 sticas dispensare, & simpliciter administrare; ut ἡ ἐπι-
 τὴν βίον οἰκομεῖν, vitam suam instituere vel regere,
 constituere, & corrigere, κατορθοῦν, μεταρρυθμίζειν, δι-
 δωῖεν, ab οἴκῳ domus, & νέμω. aliquando admini- ²³ οἶκος & νέμω
 stro. ²³ τὰ πρὸς τῶν &c. Nempe καθήκοντα, ἔμβασμό- ²³ τὰ πρὸς
 μβα quæ pertinent ad. ²⁴ κατακτάζειν hic significat ²⁴ κατα-
 efficere, ὑποτελεῖν, ἀπεργάζεσθαι. ²⁵ μετέχομεν πῶς, ²⁵ μετέ-
 &c. ad verbum veritas, participes sumus quodammodo ²⁵ μετέχομεν.
 etiam nos illius. In re tamen per se facili, verito-
 riorum ordinem non nihil invertens, illius etiam nos quo-
 dammodo participes sumus, vel illius nos etiam &c.
²⁶ ὁμοίως ἕ και, similiter verò, vel similiter etiam, τὸ και ²⁶ ὁμοίως ἕ.
 και, similiter verò, vel similiter etiam, τὸ και videtur re-
 dundare, ut Atticè sæpe redundat. Budæus. ²⁷ μηδ' ²⁷ μηδ' ἄλλως
 ἄλλως, quasi dicas, ne prorsus quidem, ut sæpe, ἔσ' ὅτι-
 τιν, ἔσ' ὅτι, ἔσ' ὅτι, i. ne minimum quidem. ²⁸ ἐπ' ἀ- ²⁸ ἐπ' ἀγαθῶν.
 γαθῶν. (ἐπὶ junctum cum dativo ἀγαθῶν, ἀφελεία, κα-
 κῶ, βλάστη & aliis hujusmodi, redditur per in) quomodo In rem.
 do Latini dicunt in rem meam vel tuam, in meam vel Bono.
 tuam perniciem. vel solo dativo (ita enim, Bono in-
 terdum ponitur) Livius: Quin etiam bono fuisse Roma-
 nis adventum eorum constabat. Et mox, Bono Reipub-
 licæ aliquid factum esse. Et Cic. Quibus occidi patrem
 Roscii bono fuit. Idem etiam Livius alibi, idque huic lo-
 co, aut fallor, convenientius: Accipe quoties id fece-
 rint, & quidem semper bono publico.

Sectio 38.

Δ. **Ἰ**θι, δε, τῆ ἐξηγήσει
 τῆς προση-
 χῆς ¹ ἐγχειρώμεν. ² πρώτον
 μοι ³ φράσον διὰ τί ὁ
 θεός τῆς τῆ πατρὸς προση-
 χρίας μάλλον, ἢ τινος
 ἄλλης ⁴ ἀξιῖται;

Μ. Ἐπειδὴ προσευχα-
 μένων ἡμῶν, ἀνάγει τὰς
 ἡμῶν σωματικὰς ¹ βεβη-
 κῆρας ² καὶ ³ ἐξέρχεται ⁴ πρὸς
 πᾶσιν, πατρὸς ὄνομα ⁵ ὡς ἐπι-
 δησιν ἐκλυτῶν, ὡς πολλῶν
 χρεῖσιν ὅτι καὶ εὐνοίαν ⁶
 πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ἀδελφῶν, ἵνα
 πάντα ὁβόον ⁷ ἴσοστέμε-
 νοι, θαρσύνοντας αὐτῶν, ὡς
⁸ εὐμενεῖ ἡμῶν ὄντι, προσ-
 ερχοῦμεθα.

Δ. Ἄρα οὖν πολμήσομεν
¹⁰ ἀδελφῶν προτιέναι πρὸς
 θεῷ, ὡς πατὸς τῆ πατρὸς
 προσέρχεται ¹¹ οὐλοῦσι;

Μ. Πάνυ μὲν οὖν, ἀλλὰ
 καὶ μάλλον ἐλπίζομεν παρ'
 αὐτῶν ¹² τεύξεσθαι ¹³ ἢ ἂν
 αἰτήσαμεν, ἢ παρ' ἐκείνων.
 εἰ γὰρ ἡμεῖς (καὶ τὸ ἡ-
 τέρες διδασκάλου ¹⁴ ἰσοδομή-
 κην) πονηροὶ ὄντες, ἡμετέ-
 ροις ἡμῶν ἄρτων αἰτήσασιν
¹⁵ ἔχ' ἰσομένομεν ¹⁶ ἀν-
 ἀίνεσθαι, πῶς αὖ ἡμᾶς
¹⁷ δεομένους αὐτῶν ¹⁸ ἀπό-
 σαίτο ὁ ἐραῖος πατήρ, ὃς ἔ-
 μόνον πατέρα δὲ ὄντι, ἀλλ'
 αὐτοπατέρα;

M. **A**gedum, ad huius
 precatationis inter-
 pretationem aggrediamur.
 Primum verò dic mihi,
 cur Deus patris appellati-
 one potius, quàm ulla alia
 dignatur.

P. Cum, dum preca-
 mur, necesse sit nostras
 conscientias firmas esse
 ac stabiles in fide, patris
 nomen imponit sibi, quod
 magnam suavitatem ac
 benevolentiam, qua est in
 nos affectus, subindicat, ut
 metu omni deposito cum
 fiducia ad illum ut nobis
 benevolum accedamus.

M. Nunquid igitur
 audebimus secure adire
 Deum, ut liberi ad patrem
 accedere solent?

P. Omnino verò quin-
 etiam magis sperabimus ab
 eo nos consequuturos quæ-
 cūque petierimus, quam
 ab illis. Si enim nos (juxta
 nostri magistrī admonitio-
 nē) cum mali simus, nostris
 liberis, qui panem petie-
 rint, nō sustinemus renue-
 re: quonam modo nos ro-
 gantes ipsum repelleret
 pater ille cœlestis, qui non
 solum omnino bonus est,
 sed (etiam) ipsa bonitas?
 Δ.

Math. 7,
 Esa. 49.

Δ. Οὐκοῦν καὶ ταύτη τῇ προσηγορίᾳ τιμαίρε-
 διὰ ἔχουσι, δεῖν ἡμᾶς τῷ θεῷ
 εὐχαῖς¹⁹ προσενηκεῖν τὰς
 τῆς χριστοῦ²⁰ σωτηρίας,
 αἰστέ θεμελίω, ἐπιστην-
 μίνας, καθάπερ εἶρηται;

Μ. Καὶ μάλιστα γὰρ καὶ
 γὰρ οὐκ ἄλλως²¹ ἢ ἡμῶν τα-
 ξιν ἐπέχμεν παρ' αὐτῷ, ἢ
 λαδοῦσαν τῷ χριστοῦ μέλη
 ἐσμὲν.

Δ. Διὰ τὴν ἑσὸν πα-
 τέρα²² ἰδίᾳ ὀνομάζεις, ἀλ-
 λά κοινῇ πατέρα ἡμῶν;

Μ. Οὐδὲν κωλύει εἶνα
 ἕλαστον ἡμῶν πατέρα
 εἰαυτῷ ἰδίᾳ αὐτὸν καλεῖν,
 ἀλλ' ὁ κύριος ἐν ταῦθα
 ἀξίᾳ ἡμῶν πατέρα ἡμῶν
 ἐν κοινῷ προσαγορεύειν
 αὐτὸν, πρὸς τὴν ἀγάπης
 ἐν τῷ εὐχαῖς ἀσπασιν ἡ-
 μᾶς ἐδίξεν ἠθέλησεν, ἵνα
 μὴ ἕλαστο εἰαυτῷ²³ ἐπιμε-
 λέμενος, τῶν ἄλλων²⁴
 ἀφροτίως ἔχη.

Δ. Τί σημαίνει τῷτο
 τὸ ἐπισωπαθόμενον²⁵ ῥη-
 σείδον, ὃ ἐν τοῖς ἔρανοῖς;

Μ. Ὁμοίον ἔστιν ὡς εἰ
 ὕψιστον, μεγαλοδύναμον
 καὶ ἀκατάληπτον αὐτὸν ὀρο-
 μάζομεν.

Δ. Πᾶς τῷτο φῆς;

Μ. Μαρτυροῦμεν γὰρ
 ἐπεὶ θεὸς ὅτι ἐπικαλυμέ-
 νον ἡμῶν τὸ θεὸν, προσήκει
 τὰς ἡμετέρας ψυχὰς αὐῷ
 βλέπειν, ἵνα μὴ²⁷ ἀνθρωπι-
 νος καὶ²⁸ ταπεινῶς αἰε-

M. Nonne etiam ex
 hac appellatione conjectur-
 ram facere possumus, o-
 portere nos Deo preces
 offerre, Christi patrocinio,
 quasi fundamento innixas,
 ut dictum est?

P. Et maximè quidem.
 Etenim non aliter filiorum
 locum obtinemus apud
 eum, quam in quantum
 Christi membra sumus.

M. Cur non tuum pa-
 trem privatim nominas,
 sed communiter patrem
 nostrum?

P. Nihil prohibet u-
 numquemque fidelium,
 patrem suum peculiariter
 eum vocare, sed Dominus
 hic volens, ut nos patrem
 nostrum communiter ip-
 sum appellemus, ad Charit-
 atis in precibus exercitati-
 onem nos affuefacere volu-
 it, ut ne unusquisque sui
 curam habens, alios negli-
 gat.

M. Quid significat hæc quæ
 adnectitur sententiola, Qui
 (es) in cælis?

P. Perinde est ac si al-
 tissimum, præpotentem, &
 incomprehensibilem ipsum
 nominarem.

M. Quomodo hoc dicis?

P. Discimus enim hinc,
 quum invocamus Deum,
 oportere animos nostros
 sursum intueri, ut ne hu-
 manè & humiliter, ac der-
 missè de ipso sentientes,
 αὐτῷ

αὐτῷ διανοόμενοι, τῇ ἡμε-
 τῆρα² φαντασίᾳ αὐτὸν μι-
 θεῶμεν ἢ περιγράφομεν, ἢ
 ἕτω³⁰ συγκαταβαίνειν ἐς
 τὰς ἡμετέρας ἐπιθυμίας
 αὐτὸν ἀξιῶμεν, μᾶλλον
 δὲ πῶ ἐνδοξον αὐτῷ μεγα-
 λειότητι ἐπιπεποιθέα. ἐτι
 ὃ τῆτο ἡμῶς ἀγχι πρὸς τὸ
 μᾶλλον αὐτῷ πεποιθέαι,
 ὅτι ἕραϊν³¹ δεσπότης, πάν-
 των ἀρχῶν, ἢ τὰ πάντα
³² κατὰ τὸ αὐτῷ ἀρέσκον
 διακυβερνῶν³² ἀνακροῦσθε-
 ται.

nostra imaginatione cum
 metiamur, & circumscri-
 bamus, atque ita unā de-
 scendere ad nostras cupi-
 ditates ipsum velimus: Sed
 potius gloriosam illius
 majestatem revereamur.
 Præterea verò hoc nos
 inducit ad magis ipsi con-
 fidendum, quum cæli do-
 minus, omnium prin-
 ceps & omnia pro animi
 sui arbitrio gubernans;
 prædicatur.

In Sectionem 38.

¹ ἐγγιζῶμεν.

² φρασίῳ.

φράζω.

φρασις.

³ ἀξιῶται.

dignari passivè.

⁴ βεβαιῶμαι.

⁵ πῶ πῆσιν

σερρός.

⁶ σερός & σε-
 ρός.

σκειζῶ.

⁷ περιθῆσιν

⁸ ἐπιθέμαι.

ἐπιθέμαι.

⁹ ἐπιθέμαι.

¹ Ἐγγιζῶμεν, q. d. manum admoveamus, i. aggredia-
 mur, ἐπιθέμαι, præfens subjunct. τῷ ἐγγιζῶ, ab ἐν &
 χείρ. ² φρασίῳ, λέγει εἶπε dic, Aoristus primus imperati-
 (ut τόπον, ἄτω Clen. pag. 56. vers. 20.) τῷ φράζω dico.
 φράσω ἐφρασα: hinc φρασις, εως ἢ locutio. ³ ἀξιῶται dig-
 nus habetur, dignus esse censetur; vel simpliciter, affici-
 tur aut honestatur, ornatur, ad verbum, dignatur, pas-
 sive, ut jam suprâ. Quomodo Cicero cultu, honore,
 laude dignatur. & qui apud nos hoc nomine dig-
 nantur, id est, digni habentur. + βεβαιῶμαι firma-
 tas, vel firmas, vide sect. 18. ⁵ πῶ πῆσιν, κατὰ
 audio, pro τῷ πῆσιν. ⁶ σερός & σερός, id est, solidus;
 & metaphorice solidus, integer & perfectus. Item ri-
 gidus, firmus, durus; πρὸς τὸ ἐσῆσαι ἢ ρεῖν quod
 fluctum fistat. Nam solida rei est, fluxis ac liquidis re-
 ctos terminos constituere. aut simpliciter, πρὸς τὸ ἐσῆ-
 ραι, aut εἶησαι, à stando. Sic σκειζῶ, statuo firmiter, figo,
 stabilio, firmo, fulcio, tum proprie, tum metaphorice:
 ut hic paulo post, & sect. 35. Idem quod ἐπιθέμαι.
 vide sect. 18. & 26. ⁷ περιθῆσιν, περιβάλλω, assumit,
 induit, vide sectionem 23. ⁸ ἐπιθέμαι. 2. Aor-
 ist. Medius τῷ ἐπιθέμαι: vide Clenard. pag. 92.
 vers. 24. ⁹ ἐπιθέμαι, ut ἀληθῆ, Clen. pag. 35. vers. 10.
 unde

unde *διδύμια* ἢ benevolentia, *ἔυνοια*, ab *εὖ* & *νόμῳ* τὸ *εὐνοία*.
 aliquando animus *νῆς*. ¹⁰ *ἀδελῶς*, ἐπὶ ἀδελφείᾳ, ἀσφαλῶς, ¹⁰ ἀδελφῶς.
 securè, tutò, absque metu, intrepide, Livius. ἀπρόμηνος,
 ab ἀδείᾳ, ab ἀprivante, & *δέμῳ* τὸ metus: ἀδείδω με- ^{δεῖδω}.
 tuo. ¹¹ φιλοῦσι quasi dicas, amant id est, solent, ¹¹ φιλεῖσι,
φιλοῦσι consueverunt. Nam *φιλω* Græcis (ut amo ^{φιλω}.
 Latinis aliquando, veluti Horatio, Sallustio, & Tacito)
 in tertia persona, tum personaliter, tum impersonaliter,
 usurpatur: ὡς *φιλεῖ* ut solitum est, ut mos est,
¹² ὡν αἰτήσωμαι, id est, *τέπω*: Nam ¹³ *τέω* ¹² ὡν αἰτήσω-
ξέω (futurum medium *τέω* *πυλάω*, sed tanquam *μῶ*.
τιυλάω) genitivum regit, αἰτῶ autem accusati- ¹³ *τέυξέω*.
 tum. ¹⁴ ὑποθήκη, παροχὴ, ἐπιτολή, νεχέτημα, *πυλάω*
 praeceptum, admonitio. Aristot. κατὰ τὴν Βίαντῶ ¹⁴ ὑποθήκην
θήκην, juxta Biantis praeceptum; ita ut Bias monuit.
 Sic ὑποθήκην, sunt *παροχῆς* praecepta ad vitam insti- ¹⁵ ὑποθήκην.
 tuendam, ut ὑποτίθεσθαι, significat aliquando *ὑπαινέειν* ὑποτίθεσθαι.
 ἢ *συμβεβληέντων* moralis & philosophicæ doctrinæ
 praeceptiones dare. ¹⁵ ἔχ *ὑπομνήσθαι* non sustine- ¹⁵ ἔχ *ὑπο-*
 mus, id est, non possumus. Nam *ὑπομνήσθαι* cum *μνήσθαι*.
 infinitivo eleganter significat sustineo pro audeo apud
 Ovid. & Sueton. Item pro possum ut hic: quomodo
 Plin. in Epistolis, non sustinui inducere in animum:
 nos vulgo dicimus, animum vel cor non habemus,
 nous ἢ *αυτοῖς παρὰ τὸν κόπον ἀρνησάμενοι*. ¹⁶ ἀναίνεσθαι ¹⁶ ἀναίνεσθαι.
 nuere, abnuere, id est, recusare, denegare, detre-
 scere, inficiari. Ex *ἀνῶ*, aliquando *συγκαταθέσις*, approba- ¹⁷ ἀνῶ.
 tio, *ἀποδοχή*, assensio (ut *ἀνῶ* assentiri, *συγκατατί-*
θεσθαι praefixo *α* privativo & interiecto *υ* euphonia ¹⁷ ἀπόσασαιτο-
 causa. ¹⁷ ἀπόσασαιτο *ἀν* repellat aut repelleret, Ao-
 ristus primus medius optativi *τῷ ἀπαθῆναι*, sed tanquam *ἀπαθῆναι*.
ἀπαθῆναι. Clenard. pag. 219. vers. 43. ¹⁸ δειομένους ¹⁸ δειομένους.
ἀυτῶ rogantes ipsum, vel potius, se, id est, patrem ad
 quem id refertur, ut sit *ἀυτῶ* pro *ἀυτῶ*, ut saepe supra.
¹⁹ *προσενεγκῆν* Aorist. 2. inlinit. *τῷ προσενεγκῆν*, sed ¹⁹ *προσενεγκ-*
 tanquam *προσενεγκῆν* offerre, supra. ²⁰ *σωτηρείαν* κείν.
ἐπιειγμένας, quasi ἐπὶ *σωτηρείαν* ἐπιειγμένας, id est, ²⁰ *σωτηρείαν*
ἐπιειγμένας fundatas, innixas, ἀ *σπειρίζω*, ξω, de quo ²¹ *σπειρίζω*.
 jam hic modo. composita autem, ut iterum hoc & po-
 stremo admoneam, regunt saepe casum suæ praepositio-
 nis. *Δε ἐπὶ* pro in, dativum habet. Clen. pag. 278. & ἐπὶ.
²¹ *ὡν τὰ ξίφιν* ἐπέχομαι παρὰ αὐτῶν apud eum filio- ²¹ ὡν τὰ ξίφιν.
 rum

rum locum obtinemus, filiorum loco habemur, filii censetur. Atque ita, præter alios, loquitur Laertius, Et inversa constructione Plutarchus *ὄγκαστος ἔσχε πατέρα* loco uxoris habuit. At νόμου πάξιν ἔχει legis habet vigorem, est legis instar, ἐν πάξει, & μοίρα, id est, vice & loco, supra. ²² ἴδια, & μοχ, ἰδίως proprie, peculiariter, privatim. Contra, κοινῇ ἐν κοινῇ, μοχ, & alibi δημοσία, χυκῶς, καθόλου, generaliter, generaliter, communiter. ²³ ἐπιμελέμεθα, id est, φροντισῶν, κηδεύμεθα, λόγον ἔχων, ἑαυτοῦ δι' ἐπιμελείας ἔχων, ἢ ἀγων. cui opponit ἀφροντίσας ἔχων, ἀμελῶν, ὀλιγοῶν, ἀλλ' ἐπ' ἐο λόγῳ, ἐδ' ἐν ἀειδημῇ τιθεί, ²⁴ ἀφροντίσας. ἠδενὸς ἀξίως πεύμεθα, &c. ²⁴ ἀφροντίσας, id est, sine cura, negligenter, & contemptim: ἀφροντίσας curis vacuus: & passive, cuius nulla cura habetur, cui cura non adhibetur. ἀφροντίσις ἢ curarum vacuitas, securitas, negligentia: & ἀφροντίσεν negligere, non curare, curam non gerere, ἀμελεῖν, ἀφροντίσας ἔχειν. ἀφροντίσις ἰδ' ἑ, ἢ, cura, sollicitudo. ²⁵ ῥῆσις, εὐς, ἢ dictum, sententia, oratio, ἀ ῥαω inusitato dico, loquor, pro quo ἀγορεύω. hinc diminutivum ῥησέλιον, & apud Hesych. ῥησέλιον sententiola, Latino auctori particula, μῶρον τμήμα τὸ ²⁶ ὑψισθ' altissimus, ὑψισθ' altior ab ὑ, ἑ τὸ altitudo: vel ab adverbio ὑψι alte. Clenp. 123. v. 9. & pag. 125. vers. 14. & seq. ²⁷ ἀνθρώπινης humane, hominum more, ut fert natura humane conditionis. ²⁸ ταπεινῶς humiliter, demisse, abjecte, super. ²⁹ φαντασία ἢ visum, visio, quum imagines rerum absentium ita representantur ac subjiiciuntur animo nostro, ut eas cernere oculis, ac presentes habere videamur species. Item cogitatio vehemens, rei speciem animo representans, imaginatio Plinio, seu imago rerum animo insidentium, species animo concepta: fit à φανταζομαι videor, appareo, φαίνομαι; tum imaginor, imaginem seu speciem mente concipio. Pliniu. Quid autem φάντασμα, aliàs. ³⁰ συγκαταβαίνω unà descendere, & metaphorice, me demitto, dedo me, flecto animum meum ad alicujus arbitrium ut hic: nos vulgo condescendere στες quelqu'un, assentiri alicui, προσμαλοῦν, συγκαταβῆδαι, σωμαίνειν. retinui autem τὸ descendere, ut verbum græcum exprimerem, quod facere sudeo, quàm proxime fieri potest: quia etiam sic Cice-

ἐν πάξει.

²² ἴδια.

κοινῇ.

²³ ἐπιμελέ-

μεθα.

ἀφροντίσας

ἔχων.

²⁴ ἀφροντίσας.

ἀφροντίσας.

ἀφροντίσις.

ἀφροντίσις.

ἀφροντίσις.

²⁵ ῥησέλιον.

ῥῆσις

ῥῆσις

²⁶ ὑψισθ'.

ὑψισθ' aut ὑψι.

²⁷ ἀνθρώπινης.

ἀνθρώπινης.

²⁸ ταπεινῶς.²⁹ φαντασία.

φανταζομαι.

φανταζομαι.

φανταζομαι.

³⁰ συγκαταβαίνω.

συγκαταβαίνω.

συγκαταβαίνω.

συγκαταβαίνω.

συγκαταβαίνω.

συγκαταβαίνω.

συγκαταβαίνω.

συγκαταβαίνω.

συγκαταβαίνω.

συγκαταβαίνω.

συγκαταβαίνω.

ro dixit, concedere alteri, & ad conditionem alterius descendere. Idem etiam: Placet mihi ista conditio, i. assentior. Si quis autem hoc minus probet, & ad hanc meam interpretationem descendere gravetur: pro descendere, dicat se dimittere. Nam hoc significat: Quomodo Plinius dixit descendere ad curas alterius, & descendere in omnia familiaritatis officia, pro, se dimittere. ³¹ *ἢ αὐτῷ τὸ ἄρεσκον*, i. δοκοῦν, *καὶ πλεῖ* ³² *καὶ τὸ αὐτῷ*. *αὐτῷ γνωμῶν* pro suo arbitrio, prout ipsi placet seu vide- ³² *ἀνακηρύτ-* tur. *αὐτῷ* autem videtur positum pro *ἑαυτῷ*. ³² *ἀνακη-* *ρυτῶ* prædico, *ἀνακηρύττω*, *ἑυφημίζω*, ἀ κήρυξ, κηρυ, ὁ κήρυξ. *κηρυκτικῶς*, *κηρυκτικῶς*, Cicero, *κηρυκτικῶς*, ὑμνητικῶς.

Sectio 39.

Δ. **Ν**ῦν μοι τ' ἐπ' αὐτῆς αἰτίσεως τὸ κεφάλαιον διασέθησον.

M. Τὸ τῆς θεῆς ὄνομα χαλκίται, ἢ περ' ἀθροῦσιν αὐτῆς εὐδοξία αὐτῆς. εὐχόμεθα οὖν, περὶ ταχὺ καὶ ἐν παντί εὐδοκίμειν αὐτὸν καὶ εὐδοξέειν.

Δ. Πότερον οὐδ' ἢ τῆς θεῆς δόξα τοιούτῃ ἔστιν, ἢ οὐα ἀξίεσται, ἢ μείωσται;

M. Οὐδ' ἀξίησται, ἢ μείωσται λαμβάνειν αὐτῷ ἐνδέχεται, ὅσα καὶ κατ' ἑαυτῶν. ἀλλ' εὐχόμεθα αὐτῷ αὐτῶν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ὡς εὖ καὶ ἀξίησται, καὶ γινώσκωμεν αὐτῶν ἐπιφανομένω πᾶσι τοῖς τῆς θεοῦ ἔργοις εἶναι, ἵνα λαβώσιν ἐκ τῶν αὐτῶν ἀφορμῶν τῆς δόξης αὐτῶν.

Δ. Ἐν τῇ τῆς θεοῦ βασιλείᾳ τίνα νοεῖς τῶν;

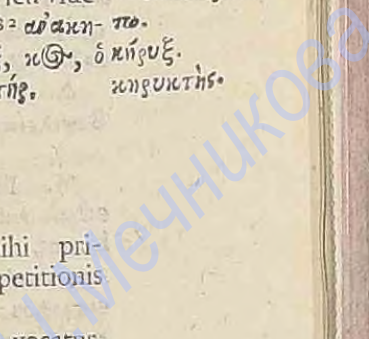
M. Nunc mihi prima petitionis summam declara.

P. Dei nomen, vocatur, apud homines celebritas & gloria ipsius. Precamur igitur, ut ubique & in rebus omnibus gloriam assequatur is & celebretur.

M. Utrum igitur Dei gloria talis est, ut augeri aut minui possit?

P. Nec incrementum nec imminutione capere ea potest, quantum quidem per se. Verum optamus ut ipsa celebretur, & studiose expetatur ab (omnibus) hominibus, ut etiam par est, ut cognoscant eam, quæ in omnibus Dei operibus apparet, gloriam, ut capiant ab (iis) omnibus materiam celebrandi ipsum.

M. In secunda autem petitione quodnam intelligis regnum Dei?

M. Δύο ὄντι ἐν οἷς θεωρεῖται μάλιστα. ὅτι δηλονότι τὸς ἐκλεκτοὺς διὰ τῆς πνεύματος αὐτῆς ἄγει καὶ κυβερνᾷ, καὶ ὅτι τὸς κακῶς, τοὺς ¹⁰ ἀφωμιάζοντάς τ' ἀλείφει αὐτῆς κακῶς ἐπόλυτον. ἵνα φανερόν ἄπιστοι γήνηται, ὅτι καὶ ἐν σοεῖς τῶν δυνάμειν αὐτῆς ¹¹ ἀνδισαδὲ δυνάται.

Δ. Πῶς ᾗ ταύτην τῶν βασιλείαν ἐλθεῖν εὐχῆ;

M. Ἰνα τῶν πιστῶν ἀειμῶν καθ' ἐκαστὴν αἰῶνα ὁ Κριεὺς, καὶ ¹² ἀλλεπάλληλοις τῆς πνεύματος αὐτῆς χαρισμασι πλητίζων αὐτοὺς ἐ πάντη, ἐς ἀνεκείνα ¹³ ἔκταται αὐτοῖς ¹⁴ ὡς ἔστι. ὅτι ἢ καὶ, ἵνα τῶν αὐτῆς ἀληθείαν ¹⁵ ἐπιπέειον φανεροῖ, ¹⁶ ἐφ' ᾧ τὸ τῆς διαβολοσποκεσθῶναι, καὶ τῶν δικαιοσύνην αὐτῆς σοεδηλον ποιῆ, ἐπὶ τῶν πάντων ἀδικιῶν ¹⁷ καταλύεσθ.

Δ. Ἀρ' ἐχὶ ταῦτα ¹⁸ ὁσόμεραι ὄντι ἰδεῖν γινόμενα;

M. Γίνονται ἔπος, ὡς ἐδυνάσθαι ἡμᾶς λέγειν, ὅτι ἀρχὴν ἢ τῆς θεῆς βασιλεία εἴληρε. ποιησοῦν εὐχόμεθα ταύτην τῶν βασιλείαν συνεχῶς ¹⁹ ἐπίδοσιν λαμβάνειν. ἕως αὖ ἐς τὸ ἀκρον ἀφίκηται, ὃ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας μέλει συμβαίνειν, ἐν ᾗ μόνος ²⁰ ὑψωθήσεται, κατισμάτων πάντων αὐτῶν

P. Duo sunt, in quibus spectatur maximè: quum videlicet electos spiritu suo ducit & gubernat, & quum malos excutientes habenas servitutis suae male perdit: ut manifestum omnibus fiat, nihil contra potentiam ipsius resistere posse.

M. Quomodo autem, ut hoc regnum veniat, precaris?

P. Ut fidelium numerum quotidie augeat Dominus, & crebris continuisque spiritus sui donis ditare eos non desinat, donec illa cumulare expleta eis praestiterit. Ad haec etiam, ut suam veritatem plenius declaret ad dissipandas Diaboli tenebras: Atque suam iustitiam manifestam faciat, ad omnem iniustitiam dissolvendam.

M. An non haec quotidie fieri videri est?

P. Fiunt ita, ut possimus nos dicere, Dei regnum initium sumpsisse. Itaque optamus hoc regnum continenter incrementum capere, donec ad summum (gradum) pervenerit, quod extrema die eventurum est, in qua solus (Deus) extolletur, creaturis omnibus ipsi

ἵπποταγρότων, αὐτός τις subjectis, ipseque omnia in
 πᾶσι πάντα ἐν πᾶσιν ἔσται, omnibus erit. I Cor. 15.

In Sectionem 39:

1 Εὐδοξία ἢ bona fama & celebritas, claritas nomi-
 nis: contrā, ἀδόξια. ἀδοξομεῖν autem, est hominum ser-
 mone celebrari, clarum esse, splendorem assequi, sup.
 ἀδοξέειν, ἀδοξοκείν bene audire, clara existimatione esse.
 2 οἷα, pro ὡς, ut sup. cum infinitivo. 3 μειῖναι, id est
 ἐλατῆσαι, minui, inferiori vel deteriori conditione
 esse, μειοῦναι; contrā ἀύξειναι Clenar. pag. 178.
 4 οὐδ' ἀύξησιν, &c. 5 ἐνδέχεται, ἔξεται, ἐνδέχεται
 ad verbum neque incrementum, neque imminutionem
 eam capere licet, vel possibile est. 6 ὅσα γὰρ ὅσα γένηται
 δωματίον vel οἶόν τε ἔστιν. vel αὐτῷ λαμβάνειν οὐκ ἐνδέ-
 χεται, id est, αὐτῇ ἐδωμάτιον, ea incrementum capere
 non potest, vel fieri non potest ut augeatur aut minnatur,
 aut augeri vel minui possit. hoc etiam verbo utitur
 sect. 40. vide supr. sectionem primam. 7 αὐτῷ quantum quidem per se, vel quantum ex &c.
 se ipsa quidem, aut, ut Latinus auctor, in se ipsa,
 vel, quantum quidem ad ipsam attinet. 8 αὐτῷ ὅσα pro ὅσων.
 plurale pro singulari. 9 αὐτῷ decantatus, celebrer, 10 αὐτῷ.
 tum de re, tum de persona: in malam aliquando par-
 tem sumitur, ut famosus & nobilis apud Latinos. ab
 αἰείδω poetico, à quo αὐοιδῆ, cantio, fama, ῥήμη, αἰείδω, poetico.
 ἀφήγησις. αἰείδω autem carmine celebros, de poetis
 dicitur, ut λέγω de oratoribus. 11 ἀπειθεῖν αἰείδω.
 studiosè expetitus, vel qui studiosè affectari solet: at
 ἀπειθεῖν qui rebus seriis gaudet. Caterum hunc
 locum ita pane ad verbum possis reddere: sed
 optamus decantaram (vel celebrem) & studiosè expe-
 titam (aut expetendam) esse pro celebrari & decanta-
 ri, & studiosè expeti ab omnibus hominibus,
 ut etiam par est, eosque cognoscere, &c. Nam
 ut ἀχέσαι precari vel optare, id est precibus optare, ἀχέσαι.
 cum infinitivo: Sic & apud Terent. opto: Quanquam lo-
 cutus infinitivi saepius adjungitur subjunctivus cum parti-
 cula ut. 12 ἀγῆν aliquando ducere, id est regere, mo-
 derari,

derari, κυβερᾶν, διέπειν, οἰκονομεῖν, &c. quomodo Plaut. Ejus ducuntur nutu, illis obtemperant. Sic Plutarch. dixit Ἰήμων ἄγην ἐν ὄρθουσι. & Opianus, ἄγην πλω νῆα, agere navem. Item Horat. agere navem ait, pro gubernare. ¹⁰ ἀφρωιάζειν & ἀφρωιάζην habenas detrectare seu excutere. Metaphorice recufare, dicto audientem non esse; quasi excussis habenis non parere, imperium detrectare. Genitivum & accusativum regit cum *οερός*. fit ab ἡνία habena, seu lorum frani, quo equi reguntur, ἡνίων sup. ¹¹ ἀντίσταται, ἀντιστάει, resistere, adversari, reniti, ab *αἰτι*, contrā, & ἰσταῖ, quasi contrā statui, adversarium poni: etenim postulat dativum, aut accusativum cum *περός*. ἀντίστατῶ *αὐτοῦ* ἀπαυα, Thucydid. Item ἀντιστάντω *αὐτῷ* τῷ πράγματι, quum res ei non succederet, & quasi resisteret. ¹² ἀλλεπάλληλῳ, & ἐπάλληλῳ (quasi dicas alius super alium, vel post alium: aut alter super, vel post alterum: creber & continuus. Interdum ἀλλεπάλληλοι alterni. ¹³ ἐκπλεως Attice, pro communi ἐκπλεῶσι expletus, vel cumulate expletus ἐκπλεῖς adverb. cumulate fit à *πλέω* plenus, refertus. ἐκπλεως 4. delin. simplic. ut εὐχεως. Clen. pag. 17. vers. 30. ἐκπλεω autem hic neutrum plurale. ¹⁴ ὄρεάσχη præbuerit, exhibuerit, effecerit, reddiderit, præstiterit, ἀπεργασήτωι Aorist. 2. subjunctivi τῷ *πυρέχῳ*, sed tanquam ὄρεάσχω. Clen. pag. 196. v. 10. ¹⁵ ἐππλείον (seu ἐπιπλείον, ulterius, amplius, copiosius, fufius: fit à *πλῆω*, unde & ἐππλείων, id est amplior. diversum ab ἐπίπλεῳ, & poetice ἐπίπλεῳ plenus, refertus. ¹⁶ ἐρ' ἢ ἀποσκεδαῖναι σκοτό, ad dissipandum, vel dissipandas tenebras, ut tenebræ dissipentur. Aorist. primus passivus τῷ ἀποσκεδαῖω, idem quod ἀποσκεδαῖω, & διασκεδαῖω, dissipio, dispello, disjicio, dispergo. τῷ σκοτό, εἶ, & ὁ σκοτό, ου tenebræ, ¹⁷ ἐπὶ τῷ καταλύειναι ἀδικίαν, eadem constructione, ad dissolvendam injustitiam, vel, ut injustitia omnis dissolvatur vel aboleatur, ἀρᾶνιδῶναι, ἀραιγεῖδῶναι, ut tollatur. ¹⁸ ὀσημέραι, quasi ὄσαι ἡμέραι, καὶ ἡμέραι, καὶ ἑκάστω. ¹⁹ ἐπίδοσιν, paulo antè αὐξησιν incrementum, ab ἐπιιδῶμι, quod aliquando significat proficere, προκόπτω, cresco, incrementum capio, augeor, αὐ-

¹⁰ ἀφρωιάζειν
ζουτας.

ἡνία.

¹¹ ἀντίσταται

¹² ἀλλεπάλληλῳ
λήλῳ

¹³ ἐκπλεως:
ἐκπλεῶς.

ἐκπλεω.

¹⁴ ὄρεάσχη.

πυρέχῳ.

¹⁵ ἐππλείον.

ἐπίπλεῳ.

¹⁶ ἀποσκεδαῖναι

ἐρ' ἢ *αὐτῷ*
ἡνίπλιτο. ἀ-
ποσκεδαῖω.

¹⁷ καταλύειναι
ἐπὶ τῷ *αὐτῷ*
ἡνίπλιτ.

¹⁸ ὀσημέραι.

¹⁹ ἐπίδοσιν.
ἐπιιδῶμι.

²⁰ ὑψωθήσεται.

ξάνομαι.

²⁰ ὑψωθήσεται extolletur, erigetur: Columell.

mell. exaltabitur, futurum primum τὸ ὑψόμααι, ὄμααι ὑψόμααι.
 Clen. pag. 87. vers. 4. ab ὑψ. τὸ altitudo. Clen. pag. ὑψ. 302. vers. 33. ὑποπαγείς, εἶσαι, ἐν, subjectus, ὑπο- 21 ὑποπαγί-
 παγείς, Aorist. 2. participii ab ὑποπάγω, τὸ ὑπο- των.
 πάσμαι. habet γ pro Characteristica, quod fit quar-
 ta imitantis secundam. Clen. pag. 55. vers. 10. τὰ ἡω
 ξω, χα.

Sectio 40.

Δ. Πῶς ἵ ἐύχην τὸ τὸ
 ἡεὶ δὴλημα γηνη-
 ἡύαι;

M. Οὕτως, ὡσε παῖ
 κήμα 2 εὐλίον ἡτῶ ἐν
 ἡ ἐπιθεῖς, ἡνα μηδὲν 3
 παρὸ ἂν ἡτῶ δοκῆ, γηνη-
 ται.

Δ. Ἄρα ἐν νομοῖς 4
 ὅτι ἐνδέχεται τι πειν
 ὅρα τὸ τὸ ἡεὶ γράμω;

M. Οὐχ ἀπὸς εὐχῶ-
 ἡθα ἀποβαίνειν 5 τὸ δὲ γενο-
 ἡμίον ἡτῶ, ἀλλὰ ἡ πα-
 ἡσω ἀπειθεῖαν 6 ἀεὶ ἡρῶν
 7 ἀποπύσεται παῖ δὴλημα
 ὡσε τὸ ἡδον 8 ἐφαρμύζει, ἡ
 ἡτῶ ἐπιθεῖς ἀπεργάζεσθαι.

Δ. Οὐκοῦν, ὅταν τὸ
 εὐχάμεθα, ἡ ἡμετέρας ἐπι-
 ἡσμαις ἀποπαύμεθα;

M. Ἐγὼ γὰρ εἶμι; ἡνα
 9 δηλαδὴ ἐ μόνον πᾶς ἐν ἡ-
 ἡμιν ἀλόγως ὀρμάς, πᾶς τῶ
 ἡεὶματι ἡτῶ 10 ἐναν-
 ἡτικαίνας 11 ἀνάστατος ποιῶ,
 ἀλλὰ ἡ ἡνα καίνω 12 διὰ
 ἡεσι ἡ ἡμετέρας καρδίαις
 ἐμβάλλω. ὡς μηδὲν ἀφ'
 ἐαυτῶ

M. Quomodo verò pre-
 caris ut Dei volun-
 tas fiat?

P. Sic, ut omnis crea-
 tura morigera ipsi sit & ob-
 sequens, ut nihil, prater id
 quod ipsi videatur, fiat.

M. Numquid ergo pu-
 tas posse aliquid fieri con-
 tra Dei voluntatem?

P. Non simpliciter preca-
 mur ut eveniat quod decre-
 tum fuerit ipsi, sed etiā ut om-
 ni cōtumacia radicitus e-
 vulsa, omnē voluntatem ad
 suam accommodet, & sibi ob-
 sequentem reddat.

M. Nonne, quum hoc
 precamur, nostris cupidita-
 tibus renuntiamus?

P. Equidem hoc affir-
 mo, ut scilicet non solum
 qui in nobis sunt, aversos
 à recta ratione animi ap-
 petitus, suā voluntati
 contrarios evertat, sed etiā
 ut novam affectionem
 nostris cordibus inicit,
 ἐαυτῶ

ἑαυτῶν βέλεσθαι, ἀλλὰ τὸ
βέλημα ἡμῶν βέλημα ἐστὶ
13 τὰ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῶν
πνεύματος αὐτῶ, ὅπως ἀν-
κατὰ πάντα 14 συμφρονώ-
μεν αὐτῶ.

Δ. Τίτος ὃ χάριν 15
προσκαίται τὸ, ὡς ἐν ἔραϊῶ,
ἢ ἐπὶ τῆ γῆς.

Μ. Ἐπειὴ τὰ ἐραϊα
κτίσματα αὐτῶ, λέγω ὃ οἱ
ἀγγελοι, πάντων ἀποσύν-
ποιεῖν τω ὅτι τὰ προση-
μῶν αὐτῶ πείθεσθαι, ἢ 16
ἀπροσάσως ἐν πάντων ὑπη-
ρεσῶν, ἐν γούθα εἶτο ὁμοίως
γίνεσθαι ἐν τῇ γῆ, τὴ δη-
λονότι ἐκείνη ἡμῶν 17 προ-
θυμῆσθαι πειθαρχεῖν αὐτῶ.

ut nihil nos à nobis ipsi
velimus, sed voluntas no-
stra, voluntas sit ejus, qui
inhabitat in nobis, spiritus
ipsum, ut in rebus omnibus
illi consentiamus.

M. Quamobrem verò
additur hoc, sicut in caelo,
(sic) etiam in terra?

P. Cum caelestes crea-
turae ipsius, angeli inquam,
hoc unum omni studio a-
gant & curent, ut alacriter
ipsi pareant, atque sine
(ullo) pretextu & excusa-
tione in omnibus reb. ob-
sequantur, precamur ut
hoc similiter fiat in terra,
nimirum ut unusquisq; no-
strum prompto animo illi
pareat.

In Sectionem 40.

1 πῶς.

2 ἀλιεῖον.

3 παρὸ αὐ.

4 ἵτι ἐνδέχεται.

5 διεγνωσμένον.

6 διαγνώσκω.

7 διαγνώμη.

8 προσημῶν.

9 ῥίζα.

10 ὑποσάσαντα.

1 Πῶς, quomodo, qui, quo pacto, qua via, qua ratione.
2 ἀλιεῖον, qui habenas facile admittit, qui habenas fa-
cile regi potest; contra δυσνήσιον, ab ἡνία, aut ἡνίον ha-
bena, supr. sect. 39. Metaphorice idem quod πειθνίσιον
sect. 28. & ἀπειθήσις morigeus, obsequens, ut hic
3 παρὸ αὐ αὐτῶ δακῆ, ut mox, ὅτι πῶς τὸ θεῶ γινώ-
μῶν: contra sect. 58. extrema κατὰ τὸ αὐτῶ ἔραϊον.
4 ἵτι ἐνδέχεται, quasi dicas quod liceat vel possibile aut
facultatis nostrae sit (aut neglecto ὅτι, licere) aliquid fa-
cere, &c. 5 διεγνωσμένον, διεγνωσμένον, quod decretum
est & constitutum praet. pass. particip. τὸ διαγνώσκω,
sed tanquam διαγνώσκω. Glen. pag. 184. vers. 32. non so-
lum discerno, dignosco, dijudico, sed etiam statuo, de-
libero, decerno: unde διαγνώμη, decretum, scitum:
item deliberatio, consultatio. 6 προσημῶν radicibus,
stirpibus, ῥίζοθεν (ἀρίζα ἢ radix) omnino, penitus,
7 ὑποσάσαντα. πῶς τελέως, πῶς τῶς. 7 ὑποσάσαντα (ῥῶν scilicet)
accusativus

accusativus ante infinitivum ἐφαρμώζειν, qui pendet ab ἀρχόμεθα. ὑποσπάσας autem Aoristus primus participiū verbi ὑποσπάω evello, μ. ὑποσπάσω π. ἀπόσπακα. ὑποσπάω.
 ἰφαρμώζον, vel μετάρρυθμίζον, διδάσκω, &c. ut suprā. ἰφαρμώζειν.
 ἵνα δηλαδὴ, &c. possis etiā hunc locum sic vertere: ἵνα δηλαδὴ.
 ut scilicet non solum in nobis pugnantes cum ratione appetitus, qui voluntati ipsius contrarii sunt, aut adversantur, evertat, &c. ἄλογος rationis expertus, sine ratione, averfus à recta ratione. Cicero, cum ratione pugnans. πῶς ἡμῖν, subaud. ἕσας, qui sunt in nobis, pro τὰς ἡμῶν, aut ἡμετέρας nostros. ὄρμη animi motus, impetus vehementior, de quo aliās. ἰο ἐναντιμῆνας, id est ἀντιμαχουμένης, ἀντισταμένης, ἐναντίας ἕσας, ab ἐναντιόμαι, ut χρυσόμαι. ἱ ἀναστάτης ποιῆ, ἀνάστατοῖ evertat. Nam ἀνάστα πη ποιεῖν, evertere, vastare: & passive ἀνάστατον ἔχειν everti, vastari. ἀνάστατος everfus, vel vastatus, sedibus pulsus. hinc ἀναστατόω everto, vasto, diripio: item seditionem vel tumultum concito: ἀνάστασις aliquando everfio, sedibus expulsio: ab ἀνίστημι sedibus pello, migrare cogo. ἱα διάθεσιν ἐμβάλλῃ, ἐμπόισι, ut saepe antea. ἱβ ἔνοικῆντι, &c. ejus qui habitat, ob articulum participio additum, vel sine periphrasi, inhabitantis in nobis, Spiritus ipsius: quo verbo utuntur Livius & Plinius: vel habitantis in nobis, &c. ἱγ συμφρονεῖν eadem esse mente, assentiri, ὁμοφρονεῖν, ὁμοιοῦν, ὁμιλοῦν, σύμφρον εἶναι supr. sectione 34. συμφρονεῖν. Idem cum aliquo sentire. ἱδ προσκείται additur, quasi dicas adjacet, προσκίεται, ἐπισπῶσπεται: at προσκίεται propositus est, suprā. ἱε ἀσφασίως sine prae-textu & excusatione, ἀναπολογίως. Nam ἀσφασίως prae-textu & excusatione carens. Item, qui sine ullo prae-textu & simulatione aliquid agit, aut sine tergiversatione. fit à σφρασιζομαι, σφρασίως ζητῶ, prae-textus & excusationes quero. σφρασίως autem ἡ proprie videtur dici sermo, quo aliquis factum suum excusat, seu verus ille fit, seu fictus: prae-textus, color, species, & obtentus. ἱζ σφιδυμῆμαι ποιεῖν sum promptus ad faciendum, vel studeo, cupio, aut in animum induco facere. hic igitur ἐρθεσον ἡμῶν, &c. id est, ut unusquisq; prompto & alacri animo illi parere velit, aut studeat; vel ad obediendum illi promptus sit.

ὑποσπάω.
 ἰφαρμώζειν.
 ἵνα δηλαδὴ.
 ἰο ἐναντιμῆνας.
 ἱα ἀνάστατοῖ.
 ἱβ ἔνοικῆντι.
 ἱγ συμφρονεῖν.
 ἱδ προσκείται.
 ἱε ἀσφασίως.
 ἱζ σφιδυμῆμαι.
 ἱκ ἐναντιόμαι.
 ἱλ ἀνάστατης.
 ἱμ ἀνάστατον ποιεῖν.
 ἱν ἀνάστατος.
 ἱο διάθεσιν.
 ἱπ ἔνοικῆντι.
 ἱρ συμφρονεῖν.
 ἱσ προσκίεται.
 ἱτ ἀσφασίως.
 ἱθ σφρασιζομαι.
 ἱι σφρασίως.
 ἱκ σφιδυμῆμαι.

Sectio 41.

Δ. Ἄγε δὴ, ἐπὶ τὸ δευ-
τερον ἐρχώμεθα μέ-
ρος. πὶ σημαίνει ὁ ἐπίσσιος
ἄρτος, ὃν αἰτεῖς;

Μ. Πάντα δὴ πεθεῖν
ὅσον χρεῖαν ὁ παρῶν βίος
ἔχη. ὁ μόνον ἢ τὰ πρὸς τρο-
φῶν, καὶ ἢ ἰματισμὸν ἀν-
αγκαῖα, ἀλλὰ καὶ τὰλλα ὡς
πρὸς δροῦδα, πρὸς τὸ εὐ-
δίμως καὶ ἀπαράχως ἐδίειν
ἢ δοθέντα ἄρτον.

Δ. Ἀλλὰ διὰ τί ἐξῆ
θεῖ τὸτο εὐχῆ λαβεῖν, ὃ
τοῖς ἰδίαις πόνοις ἡμᾶς πο-
εῖσθε ἀξιοῖ;

Μ. Εἰ καὶ ἡμᾶς τὰ ὁ
ἐπιπίσεια πίνω καὶ ἰδρῶπι
πειρῶσθε προήκει, ὁμως καὶ
ὁ διὰ τὴν ἡμῶν ἀγχνηοίαι
ἐδὲ φιλοπονίας πρὸς ὄμδα,
ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν εὐλογίας
τῆς θεῶ δι' ἧς οἱ κέρματα
ἡμῶν ἐδοχοῦσιν, οἱ ἄλ-
λος ἀσφακτοὶ ἀν γενόμενοι.
ἔπι ἢ καὶ τὸτο νοεῖν ἄξιον,
ὅτι ἐπὶ σπῆα ὅτι τὰ πρὸ-
φοιτα ἡμᾶς τῆ ἐμῶσθ
ἔστια, καὶ ἀφθονα πρὸς,
ἀλλ' ὅτι τῆς θεῶ σὺν ἡμῶν. καὶ
ἐκείνη ἢ ἔσθιμος ἐμπό-
φυκε δυνάμεις, ἀλλ' ὁ θεὸς
ἀπ' ἑρανε πύπτω αὐτοῖς
ῶσσορ πρὶ τῆς ἐαυτοῦ ἐλυ-
θειότατος ὀργάνοις κατα-
πνίμπει.

M. Adgedum, ad secun-
dam veniamus par-
tem. Quid significat panis
ille quotidianus quem
petis?

P. Omnia scilicet, qui-
bus opus praesens hac vita
habet: non solū autem ea,
quae ad victū ac vestitum
necessaria sunt, sed alia etiā,
quibus indigemus ad tran-
quillē & quietē edendum
(eū,) qui datus fuit, panem.

M. At, cur à Deo id op-
tas accipere, quod pro-
priis laboribus nos com-
parare velit?

P. Etiam si nos res ne-
cessarias & labore & sudore
parare decet, non tamen
solertia atque industria
nostra alimur, sed tantum
Dei benedictione, qua la-
bores nostri rectē succe-
dunt, alioqui irriti futuri.
Præterea hoc etiam sentire
opera pretium est, non
esse cibos, qui nutriant nos
sua vi & natura, etiam si
larga & copiosa (nobis) ad-
sint, sed Dei virtutem. Non
enim illis alerix infra est
facultas, sed Deus è caelo
eam ipsis velut quibusdam
suae liberalitatis instrumen-
tis immittit.

Δ. Πῶς

Δ. Πῶς ὁ σὸν ἄρτον καλεῖν
εἰκός, ὃν σοι παρὰ τῆ θεῆ
δίδουται εὐχῆ;

Δ. Ὅτι τῇ τῆ θεῆ χρη-
στικῇ ἡμέτερος γίνεται,
καταγε μὴ ὀκειλόμενος ἡ-
μῖν ἔπειτα ὅ κ' ἡμῶν θάνομεν
ἐν τούθεν τὸ μὴ δεῖν τῶ ἀλ-
λοποιεῖν ἄρτε ἐπιθυμεῖν, ἀλ-
λά¹⁵ σέβειν ἐκεῖνον, ὃν ἂν
ἡμεῖς τὰ δέοντα παραξάντες,
ὅσον τῆ τῆ θεῆ χειρὸς δε-
ξώμεθα.

Δ. Τίνος ὁ χάριν προσ-
τίθης τὸ ἐπίσιον κ' τὸ σή-
μαρον;

Μ. Ἴνα¹⁶ παιδευθῶμεν
μὴ δεῖν¹⁷ πλείω ἢ ἀναγ-
κῶν αἰτήσασθαι.

Δ.¹⁶ Δέον πάντας
παύτη τῆ περσευχῆ χρηστικῆς,
πῶς οἱ πλείοι τῶ ἀνθρώπων,
οἱ πάλω¹⁹ βίον εἰς μα-
κρὸν χρόνον²⁰ ταμιευσά-
μενοι, τὰ πρὸς ἡμέραν μίαν
ἀναγκαῖα αἰτήσασθαι;

Μ. Τῷτο πλουσίους ἅμα
καὶ πένητας παπειῖσαι χρῆ,
ὅτι ἂν²² ὦν²³ κέντιω-
ται, αὐτὸς ἄφελειν²³ διωή-
σται, εἰ μὴ ἐφόσον ἂν ὁ θεὸς
τὸ διωᾶσαι τέτοις χρῆσθαι
²⁴ παρῶν, κ' τῇ αὐτῆ χα-
ριτι πῶ τέτων χρῆσθαι
²⁵ ὀνήσιμον αὐτοῖς²⁶ κατα-
σκη. τέτων ὅ ἔτως ἔχου-
ται, καίπερ πάντα κεκτη-
μένοι, ἂν ἔλεν ἔχουμεν, πλεον, ἢ
ὅπερ ὁ θεὸς τῷ ἰδίᾳ χρεῖ
ἡμῖν κατ' ἐνάσω ἄρα
προσφέρει, ²⁷ ἐφόσον γὰ ἐν
χρηστικῇ τυγχάνομεν ὄντες.

M. Quomodo verò tu-
um panem vocare par (&
equum est) quem tibi à
Deo dari precaris?

P. Quia Dei benignitate
fit noster, quanquam non
debitus nobis. Deinde
etiam discimus hinc, non
oportere alienum panem
concupiscere, sed contentos
esse illo, quem nos officio
nostro perfundi, velut ex
Dei manu acceperimus.

M. Quam autem ob
rem addis quotidianum &
hodie?

P. Ut doceamur non o-
portere plura, quàm quæ
necessaria sint, petere.

M. Cum oporteat om-
nes hac precatone uti,
quomodo divites qui copi-
osum victum in longum
tempus reconditum ha-
bent, ea, quæ ad unum di-
em necessaria sunt, postu-
labunt?

P. Hoc divites simul &
pauperes persuasum habere
debent, nihil eorum, quæ
possident, sibi prodesse
posse, nisi quatenus Deus
posse iis uti dederit, & sua
ipsum gratia horum usum
utilem ipsis effecerit. Hac
verò cum ita sese habeant,
nos quanquam omnia pos-
sidentes nihil habemus am-
plius, quàm quod Deus
propria manu nobis in sin-
gulas horas porrigit, quan-
tum quidem indigemus.

In

In sectionem 41.

¹ ἱματισμὸν.

ἱματίζω.

ἱμάπιον.

ἕμα.

² περισδέμεθα.

μεθα.

³ εὐθυμῶς.

⁴ ἀταράχως.

ἀτάραχθ.

ἀταρακτθ.

ταράττω.

⁵ πειρίζω.

⁶ ἐπιτήδεια.

διψιλία.

ἰδρωτί.

ἰδρῶς.

ἀνιδρωτί.

⁸ διὰ τῆς ἀγ-

χνοίας.

αγχνία.

αγχνθ.

⁹ φιλοπονίας

φιλόπονθ.

¹ ἱματισμὸς ὁ vestitus, τὸ ἕμα; ἕδυμα ἀμφεσμεζ, σολισμὸς
ab ἱματίζω, induo, vestio, ἄλλω: & ab hoc ἕμα, ἵματιον,
idem quod ἕμα. Clen. pag. 187. vers. 20. & pag. 196.
vers. 32. & pag. 197. vers. 1. & pag. 201. vers. 13.

² περισδέμεθα, χρῆσιν ἔχομεν indigemus, ut loqui-
tur hujus sectionis initio, & sect. 43. regit genitivum,
Clenard. pag. 228. vers. 16. ³ εὐθυμῶς, μετ' εὐθυμί-
ας, ἐπιεικῶς bono, a quo, & hilari animo, alacriter, tran-
quille. ⁴ ἀταράχως, citra perturbationem, id est
quiete, sedate, ἠσυχῶς, quasi ἀνά παραχῆς sine tur-
multu aut perturbatione. Nam ἀτάρακθ. vacuus à
perturbatione, perturbationibus minimè obnoxius. I-
tem intrepidus, ἀτάρακτθ.: ab α privante & ταράττω,
ξω, χω, commoveo, turbo. ⁵ πειρίζω parari vel pa-
rari, comparare, acquirere (ἀ πόρθ. sup.) ἄρα τῶν ἀ,
ἄρα πειρίζω, παρασκευάζω. ⁶ ἐπιτήδεια aptus, idor-
neus, commodus, τὰ ἐπιτήδεια, quæ ad victum necessa-
ria sunt & commoda, τὰ βιωτικῶν. Infra & modò, πᾶ
πρὸς τροφὴν καὶ ἱματισμὸν ἀναγκαῖα victus diurnus,
quotidianus, ἑπιτηδείων ἐνδεια, ἔλλειψις, ἢ ἀπορία
contrà διψιλία, εὐπορία. ⁷ ἰδρῶς, ὡτθ. (ab ὕδρῶ
ατθ., τὸ aqua) sudor: peculiariter, sudor cum labore
& fatigatione conjunctus, aut etiam labor cum sudore
conjunctus. hic utrumque conjungitur, ac πόνθ. pra-
ponitur, ut causa sudoris efficiens. Quanquam Cicero
dixit, Multoque ejus sudore, & labore sub populi Ro-
mani imperium ditionemque reciderunt. Idem, Scitis
ille tuus multi sudoris est, id est, valde elaboratus est.
ἄτθ. ἰδρωτθ. cum sudore; contrà ἀνιδρωτί quasi ἀἰδρωτί
citra sudorem, i. sine labore, ἀπορίας, ἢ ἀσθενίας facile.

⁸ διὰ τῆς ἀγχνοίας, i. τῆ ἀγχνοία, ἀγχνία ἢ soler-
tia, ingenii acumen, seu acrimonia aut celeritas, qua cu-
jusque rei causa non longo tempore considerata reddi
potest, vulgo προωριμυθ. ἢ ὑπὸ ἀεὶ ἐστίν. ab ἀγ-
χνῶς, ingeniosus, perspicax, solers, quasi dicas, qui men-
tem in propinquo habet, ab ἀγχνῶ prope ἐγγύς, & πρὸς
mens. ⁹ φιλοπονία, studium, industria, ἐπιμέλεια, di-
ligentia, quasi studii amor. hinc φιλόπονθ. amans labo-
ris

ris, studiosus, industrius. ¹⁰ κάματοι, id est, πένυ labo- ¹⁰ κόματα.
 res, & ἀμύω suprā. ¹¹ εὐσοχῶσι à scopo non aberrant, κάματοι.
 succedunt, prospere eveniunt, ὀροκόπτουσι, χωροδοσι, ¹¹ εὐσοχοδοσι.
 supr. εὐσοχῶ enim dexter sum in attingendo εὐσοκέω.
 scopo, recta ad scopum tendo, à scopo non ab-
 erro. Metaphorice solerter conje-ro, acutus sum
 in perspiciendo quid facto sit opus. Contrā, ἀσοχῶ, ἀσχεῖν.
 id est, ἀραμαρτάνω seu ἀτυχῶ τῷ σκοπῷ. sit à σοχα-σοχαζῶμαι.
 ζῶμαι collimo, & recta ad scopum tendo, suprā. quid
 etiam sit ἀπρακτῶ vide suprā. ¹² σιτία πᾶ (in hin- ¹² σιτία.
 gulari, raro aut nullo etiam usu) cibi, σῖτα. ἐπισίτια.
 Item quæ militibus in cibum dantur, annona, com-
 sit à σιτῶ ὁ frumentum, & cibus eo confectus, id est, σιτέωμαι.
 panis, annona, &c. σιτῶμαι cibum capio, comedo.
¹³ ἀφθονα, ἐκπλεω ὠρεασί, πᾶμπλλα, θαψιλή, larga ¹³ ἀφθονα.
 & copiosa : καὶν ἀφθονα περὶ etiam si abunde suppe-
 rant. ἀφθονῶ invidia expers, non invidens. Item copi-
 osus, largus, multus : quod, qui non invidet, is non gra-
 vate, sed lubenter aliquid alicui prabeat, ideoque be-
 nigne, largè, & copiose. vel quia, quæ copiosissima sint
 & præstantissima, ea invidiam omnium superent. Vel
 denique, ab a epitatice sonante τὸ πολὺ & τὸ μέγα: ut sit
 ἀφθονον. quasi πολλοῦ φθόνου ἀξίον; quod soleamus τοῖς
 πολλοῖς καὶ τοῖς μεγάλοις invidere. Dicitur & de persona,
 ut copiosa mulier & locuples apud Ciceronem, cui bono-
 rum copia suppetit, bonis abundans, seu affluens, ἀφθονῶ.
 ἔμπροσθεν, θαψιλή. ¹⁴ τρέφω (à τρέω nutrio) ¹⁴ τρέφωμαι
 alimentum præbens, αἰνός, ἡρεπτιμῶς, ἡρεπτιήει, aptus τρέφω.
 ad alendum, nutriendi vim habens : ut τρέφωμον γαλα,
 hæc alimentum præbens. contrā ἀτρέφω : ut Theo-ἀτρέφω.
 phrast. τὸ ἡμεῖν ἀτρέφον, ὄλλω; ζῶαι; τρέφωμον. τρέφωμαι
 etiam nutritor ut paterfamilia. Item alumnus, quem
 domi nostræ alimus. ¹⁵ εὐρεῖν ἐμείψω in eo acquiescere, ¹⁵ εὐρεῖν.
 eo contentos esse, suprā sect. 32. atque ibidem vide
 quid sit δέωται πᾶσιν. ¹⁶ παιδᾶδῶμεν, antea δι- ¹⁶ παιδᾶδῶ-
 δασκόμεθα, μαρδῶμαι, μάτῶμεν. Aoristus primus sub- ¹⁶ μεν.
 junctivi τὸ παιδῶμαι. Clen. p. 70 v. 2 de hoc verbo supr. παιδᾶσθαι.
¹⁷ πλείω plura, cum genitivo ἀραγαδῶν. Clen. pag. 228. ¹⁷ πλείω.
 vers. 11. πολὺς, πλείων, πλείς. neutro plurali πλείονα,
 Ionice πλείονα, Attice πλείω. Clen. pag. 132. vers. 25.
 & sequente. ¹⁸ δεῖν cum oporteat, accusativus ¹⁸ δεῖν πᾶσι ταῖς.
 absolute

absolute positus pro genitivo Attice, quod frequens est in participiis impersonalium, & fere cum *ὄσ* & *ὄσφρ*. Clenar. pag. 228. vers. 1. & sequente. ¹⁹ *βίον, σίτον, βίον* victum, *πολυ, ἀφθονον*, ut modò, Nam *βίον* non solum vita, sed etiam quod ad vitam sustentandam attinet, victus. ²⁰ *οἱ ταμιεὶ, τὰ μίτρα*, vulgo, *ayans re- ferve, ayans mis en garde & reserve, ayans mis en espargne*, qui compositum & reconditum habent copiosum victum, vel copioso victu recondito, postulabunt; vel, cum multum victum condiderint, vel reconditum habeant. *ταμιεύω* enim aliquando condo, in penaria vel penuaria cella, *ἐν τῷ ταμείῳ* repono, *θησαυρίζω*, recondo quod in futurum promam, ut hic. fit à *ταμίαι*, & ὁ promus condus.

¹⁹ βίον.

²⁰ ταμιεὶ-
τὰ μίτρα.

²⁰ ταμιεύω.
ταμίαις.

²¹ κέκλυται.

κτέομαι.

²² ὄσφρ.

²³ δυνήσεται.
δυνήσομαι.

²⁴ ὄσφρ' ὄσφρ.
παρέχω.

²⁵ ὀνήσιμον.

ἄπρακτον.

²⁶ καταστή.

²⁷ ἐφόσον γε.

²¹ *κέκλυται* acquisierunt, compararunt, vel habent, possident: utroque enim modo accipitur. proprie autem dicendum fuit in praterito *ἐκπται* à *κτέομαι*, cum syllabicum augmentum longum sit positione. Clenard. pag. 31. vers. 6. & 14. At repetitur prior consonans prater regulam. Clen. pag. 139. v. 9. quod tamen non est perpetuum. Clen. pag. 172. v. 6. Atque non Ionice tantum apud Homerum & Herodotum, sed etiam Attice dicitur *ἐκπται*, abjecto *κ*, *καλλιερωνίας* seu *εὐρωανίας* causa. Clenard. pag. 172. vers. 6. ²² *ὄν*, id est *τόσπον*. ²³ *δυνήσομαι* à *δυνάμαι* ut *ἴσαμαι*. Clen. pag. 98. vers. 26. sed tanquam *δυνάομαι*. futurum primum medium *δυνήσεται*. Clenar. pag. 84. vers. 17. ut *ἐσθίσεται* vel *εἴσομαι*. Clen. pag. 99. v. 17. ²⁴ *παρέχω* praebeo, it, 2. Aorist. subjunctivi *τῷ παρέξω*, sed tantumquam *ὄσφρ' ὄσφρ*, 2. Aorist. *παρέξον* Clen. pag. 196. v. 11. ²⁵ *ὀνήσιμον*, id est, *χρήσιμον, ὠφέλη, ὀνητόν*. utilem ut eo frui queas, ab *ἴναμαι* sup. Contra, *ἄπρακτον, ἀνόνητον, ἀνερελή*, sup. ²⁶ *καταστή* effecerit, *επεγράσθεται, ἀποδείξει* Aorist. 1. subjunct. *τῷ καθίσταμεθα*. ²⁷ *ἐφόσον γε ἐν χρείᾳ πυχαιόμην ὄντες*, id est, *ἐσόμεθα*. De hoc autem dicendi genere, vide infra in precibus.

Sectio 42.

Δ. ΤΙ αἰτεῖς ἐν τῷ πέμ-
πτῳ κεφαλαίῳ;

Μ. Τὸ συγγνώμης ἢ
ἀμαρτιῶν ἕνεκα τῷ Κρείτ-
του ἤν.

Δ. Ἀρ' εὐδεις ἢ ἀν-
θρώπων εὐρίσκειτο ἀν' ἕτω δί-
κμος, ὡς ἐμὴν ταύτης τ'
συγγνώμης δεῖσθαι;

Μ. Μηδαμῶς. τῶτον γὰρ
τῆς προσευχῆς τύπον τοῖς
ἰδίῳις Ἀποστόλοις προσθεῖς,
ἀμα καὶ ὅλη τῇ ἐκκλησίᾳ
κατέλιπε. διὸ καὶ ὅσος
παύσης τῆς ἀνάγκης εἰ-
πηλάχῳ βελήσεται, τῶ-
τοι τῇ ἢ πρῶν κοινωνίᾳ
ἀποτάσσεται δεῖ. ἀλλως τε καὶ
ἐπεὶ τῆς ἱεράς γραφῆς ἀκού-
μεν λεγόντης, ὅτι ὁς ἀν' ἑνος
ἐγκλήματος καθαρὸν αὐτὸν
ὄντα δεῖσαι θέλη τῷ θεῷ
χρῆσθαι ἀλλὰ καὶ ἐπεκεχρησέ-
ται αὐτῷ. ἕδεμῖα ἐν ἀλλο-
πλῶ τῷ ἐλέους αὐτοῦ, λεί-
πεται πάντων τῶν ἀπορροφῶν.

Δ. Πῶς ὁ νομίζεις ἀ-
φείδαι ἡμῶν τὰς ἀμαρτίας;

Μ. Ὡς καὶ τὸ χριστοῦ
ῥήματα ἐμφανίζει. τὰ μὲν
γὰρ ἡμέτερα πλημμελήμα-
τα ἀφειλάεισι, δι' ἃς τ' αἰ-
ώνιον θάνατον κατακρίθη-
μεν καὶ τῶτω ἔνοχοι ὄντες δια-
τελέμεν, ἕως ἀν' ὑπὸ τῆς ἰδι-
ας ἐλευθερίοτητος ἐκείνας
ἡμῶν καταγαράσεται.

Μ. Quid petis quinto
capite?

P. Ut peccatorum ven-
niam à Domino consequar-
tur.

M. Nullus ne hominum re-
periri potest ita justus, ut
nihil hac venia indigeat?

P. Nullo modo: hanc e-
nim precationis formulam
quam suis Apostolis pro-
posuit, simul & toti Eccle-
sia reliquit. Atque ideo qui
hac necessitate liberari vo-
let, hunc fidelium com-
munioni renuntiare oportet:
praesertim cum sacram
scripturam audiamus di-
centem, qui ab uno crimine
purum se ostendere Deo
voluerit, mille alia impa-
ctum ipsi & objectum iri.
Nullum igitur aliud, praeter
misericordiam ipsius re-
linquitur omnibus perfugium.

Job. 9.

M. Quomodo autem pu-
tas remitti nobis peccata?

P. Ut Christi verba decla-
rant. Nostra enim peccata,
debita sunt, per quae
aeterna morte damnati sum-
us, & huic obnoxii esse
perseveramus, donec pro
sua liberalitate, illa nobis
condonaverit.

Δ. Σὺ οὐδὲ λέγεις ἡμᾶς
συγγνώμης ἢ ἀδικημά-
των τυχεῖν δωρεὰ καὶ διὰ τῆς
ἐλεῖν τῶ θεοῦ ἰσχυροῦ, ἅτε δὴ μι-
σεῖν αὐτὸς ἡμᾶς ἢ ἡμῶν
λαβεῖν ἰδωμένους.

Μ. Ἐἴπω γὰρ καὶ γὰρ ἐν ἡμῶν
ἐκείνοι εἶπεν ἕδ ἐν τῷ τῆς
ἐλαχίστου ἢ ἡμετέραν ἀ-
μαρτημάτων ἰσχυροῦ. ἀν-
άγκη οὐδὲ ὅτι τὸ θεὸν ἡμῶν
διὰ μόνον τὸ ἐλεητικὸν
αὐτὸ συγγνώσκων.

Δ. Τί ὁ ὄφελος ἡμῶν
ἐν τῷ συγγνώμης ἢ
πλημμελημάτων τυχεῖν
παρὰ θεοῦ;

Μ. Τότε δὴ ἡμεῖς ἕτως
ἀρέσκομεν αὐτῷ, ὡς δίκαιοι
καὶ ἄμαρτοιο ὄντες. ἅμα
ὁ καὶ τὸ πᾶν πατρὸς αὐ-
τῶ πρὸς ἡμᾶς εὐνοίαν, ἢ ἡ-
μιότις ψυχαῖς προστάει
καὶ βεβαίως, ἢ ἡσώθειν
ἡμῶν φέρει.

Δ. Οὕτως ὁ ὄφελος θεοῦ
ἡμῶν ὁδοιμασία, ὡς καὶ ἡμεῖς
ἀφίενται τοῖς ὀφειλέταις ἡ-
μῶν, ἅμα δηλοῖ ἅξις ἡμῶν
εἶναι συγγνώμης τυχεῖν παρὰ
αὐτῷ, ἐὰν ἀποὶ τοῖς ἀν-
θρώποις συγγνώσκωμεν;

Μ. Ἡ κίβητος. ἕτω γὰρ οὐκ
ἐν ὀφείλει ἐδίδωτο αὐτῷ,
καὶ οὐκ ἐν ἡμῶν μόνω πᾶν
τῷ χριστῷ ἰσχυροῦ, τῷ τὸ
σῆμα ἐπὶ σταυρῷ
πικρῷ ἡμῶν καταβα-
λόντες, θεμέλιον ἔχοντες.
ἀλλὰ κατὰ τὸν ἡμῶν, τῷ
κατὰ ἄλλοις ἡμῶν ἀμνηστία,

M. Tu igitur dicis nos
veniam malefactorum con-
sequi gratis & per miseri-
cordiam Dei tantum, ut
pote qui nullā remunerati-
onē à nobis accipere possit.

P Equidem (dico.) Ete-
nim non possemus ne pro
minimo quidem peccatorum
nostrorum solvere.
Necesse igitur est, ut De-
us nobis sola misericordia
sua ignoscat.

M. Quæ igitur utilitas
nobis (fuerit) ex eo, quod
veniam delictorum impe-
traverimus à Deo?

P. Tunc quidem ita nos
placemus illi, ut si iusti &
innocentes essemus; si-
mul & hoc paternam ipsius
erga nos benevolentiam,
quæ salutem nobis adfert,
nostris animis probat &
confirmat.

M. Hæc, quæ additur,
distinctio, ut & nos remit-
timus debitoribus nostris,
nonne declarat dignos nos
esse qui veniam obtineamus
ab eo, si ipsi quoque
hominibus ignoscamus?

P. Minime. Sic enim
non gratis daretur hæc,
nec solam Christi perfu-
sionem (qui proprium
sanguinem in cruce, pre-
tium pro nobis projecti)
fundamentum haberet.
Verum quatenus nos
mutua injuriam obli-

ὁ αἰὶν ὑποφάντος ἢ χρο-
 σήματος μιμηταί ἐσμεν, καὶ
 ἔτω φανερόν ποιούμεθα ὅτι
 ἐκείνους πάλιν ἐσμεν. τὴν
 οἰονεὶ ¹⁴ συνθήματι ἢ
 ἢ ἢ ἢ πῶς βεβαιώσαι ἢ ἢ
 λησε, ἢ διδάσκων ὅτι ἐὰν
 πάλιν μὴ ὑποφάνῃ ἢ συγγνω-
 μονικοί ὄμεν, πῶς τὸς
 ὑποφάνῃ δὲ ¹⁵ ὑποτο-
 μῆ χηρῶν τῶν ἡμῶν ἀυ-
 τῶν.

vione illius lenitatis & cle-
 mentia imitatores sumus,
 atque ita manifestum faci-
 mus nos illius filios esse, hac
 veluti tessera nostram fidem
 confirmare voluit, ac doce-
 re, si contra non mansueti
 & ad veniam dandam pro-
 pensifuerimus, omnino ex-
 spectandum (nobis) esse,
 ipsum severitate in nos u-
 surum.

Δ. Σὺ οὖν ὑποφάνῃ-
 ῃς ἐπίμας, ὅτι ὁ θεὸς ¹⁶ ἀ-
 λητεῖ ἢ τῶν ἑαυτῶ πεισῶν
 ἔγγραφεν ἐκ ἀξιοῦ, ὅσοι
 ἀμνηστικαί ἐ δύνανται.
 διὸ καὶ ἢ δὲ ἐλπίζων ἀυ-
 τῶν τεύξεσθαι συγγνώμης
 ἢ ἢ θεοῦ.

M. Tu igitur demon-
 strare videris, Deum (eos)
 rejicere, & in suorum filio-
 rum numerum adscribere
 non dignari, qui injuria-
 rum oblivisci non possunt:
 Ideoque non sperandum il-
 los impetraturos esse veni-
 am à Deo.

Μ. Οὕτω, ἢ δὴ ἢ ἐκ
 τούτων διήλον, ὅτι ἐπ' ἀυ-
 τῶν ἀληθεύσῃ τὸ τῶ ἐυ-
 αγγελίῃ, Ἐν ἢ μέτρῃ με-
 τρήσῃ, ¹⁷ ἀντιμέτρηθήσεται
 ἡμῖν.

P. Ita (est.) Et verò ex
 his etiam constat adversus
 eos verum fore illud Eu-
 angelii, qua mensura meti-
 mini (eadem alii) remetien-
 tur vobis.

In sectionem 42.

¹ Πέμπτις quinquas à πέντε cinque, ὡς mutato in μ' ἐν τῶ πῆμ-
 ob sequens interjectum. At πέμπτος missus, mandatus, τῷ.
 à πέμπω mitto. ² ὑποφάνῃ Aorist. 2. participii τῶ ὑποφάνῃ. πέμπτος.
 Clenard. pag. 96. vers. 8. vulgo ὑποφάνῃ, quum propo- πέμπω.
 suit omisium est, sed proculdubio addendum τῶ ὑποφάνῃ.
 χηρῶν. ³ ἀπληχθῆναι liberatus, exemptus, immunis ὑποφάνῃ.
 aut defunctus esse: prateritum infinitivi à ἢ per- ³ ἀπληχθῆναι
 sona prateriti indicativi ἀπληχθῆναι τῶ ἀπληχθῆναι, ἀπληχθῆναι.
 ἔσομαι, ἔσομαι. Clen. pag. 70. vers. 14. & 23. ⁴ ἐπιπέχῃ ⁴ ἐπιπέχῃ ἢ
 ὑποφάνῃ impingentur, objicientur, futurum primum τῶ ὑποφάνῃ.
 ἐπιπέχῃ, sed tanquam ἐπιπέχῃ. (Clen. p. 217. & 218. ἐπιπέχῃ.)

ἐπιφέρω.

5 Ἐπιφορά.

Ἐπιφέρω.

6 ἀντίδοσιν.

7 τὸ ἐλεητικὸν

ἐλεητικός.

Nomina in

ικός.

Ἐλεῖσθαι. ἐλεῖν.

8 ἀμεμπτοί.

μέμφομαι.

9 ἡ σωτηρίαν.

10 οἰκέων.

11 αἷμα.

Projicere,

Sanguis.

in φέρω & Antesignani annotationibus.) ἐπιφέρω autem infero, induco: hic impingo vel objicio crimen, pro quo & simpliciter dicitur ἐπιφέρω. 5 Ἐπιφορά hic καταφυγή perfugium; receptus, tus, tui: ab ἐπιφέρω, cujus præteritum medium ἀπέφερα. 6 ἀντίδοσιν retributionem, remunerationem, ἀνταπόδοσιν, ἀμοιβή, ἀντιδώριαν ἀντιευεργήτημα, ἀντάμειψιν, ἀντάλλαγμα. 7 τὸ ἐλεητικὸν ad veniam dandā, seu ad condonandum proclivitas & propensio naturalis. Nam ἐλεητικός ad misericordiam propensus. Adjectiva enim in ἰκός aptitudinem ad aliquid significant, ut στρατηγός Imperator, στρατηγικός imperandi peritus, ad imperandum idoneus. Sic ἐλεῖμαι misericors, ἐλεητικός ad miserandum proclivis, ad misericordiam à natura comparatus: ab ἐλεῖσθαι & τὸ misericordia: ἐλεῖω misereor, suprā. 8 ἀμεμπτοί, ἀνώπι, ἀμώμητοι irreprehensī, innoxii, à μέμφομαι reprehendo. fit à 3. persona præteriti passivi μέμμηται. 9 ἡ σωτηρίαν, &c.) hic præter meum morem & institutum nonnulla sum transpositione usus, sed que nullam obscuritatem pariat. Neque enim ita apte dicitur Latine, ut Grace: immo & Grace non ineptè, si ita scriptum esset, ut Latine verito: quod & in aliis locis sibi latinitatis & perspicuitatis ratio id suaserit, idem dictum velim. 10 οἰκέων domesticus, familiaris: hic proprius, suus, τὸ οἰκέων αἷμα, ἴδιον, τὸ αὐτῷ, suum ipsius sanguinem. 11 αἷμα καταβάλλειν autem verito sanguinem projicere, id est abjicere tanquam pro nihilo eum duxerit, præ humani generis salute, quam propria vita cariorem ac potioem haberet. Sic Cæsar dixit patriam virtutem, item arma: Horatius, Ampullas & sesquipedalia verba projicere, id est, abjicere, & negligere. At Cicero libertatem; Hirtius lacrymas projicere, pro effundere vel profundere, quod huic loco non male convenit. Nec dissimili forma Virgil. dixit Aeneid. 6. projecere animas: Nam sanguis antiquis, & poetis maxime, pro anima. Sic Catullus, corpus suum, & Statius diem projicere dixerunt. Homerus ἄλκιον ἄλκιον βάλλειν. Euripid. περιβάλλειν, & σποβάλλειν, ut etiam Aristot. Plutarch. verò ad verbum περιβάλλειν ἢ ἐπιβάλλειν ut eum Virgilii locum Doctissimus Interpres Germanus Valens annotat. Planudes ex Ovidio dixit αἷμα ἀρῆσαι, id est περιχέειν, ἐκχέειν, vel καταχέειν sanguinem dimittere,

Sectio 43.

Δ. Λέγε τὰ ἐξ αὐ-
τοῦ.

M. Καὶ μὴ εἰσπράξῃς
ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ
ῥύσαι ἡμᾶς ἐκ τοῦ πονηροῦ.

Δ. Ἄρα γὰρ διὰ τῶ-
ν ἄν μόνον αἰτεῖς;

M. Ναί. τὸ γὰρ δεύτε-
ρον ἡ κώλον ἔπεξηγητικόν
τῶ σφοδρέστερον ἐστίν.

Δ. Τί σου ἐστὶ τὸ σῆς
αἰτήσεως τὸ κεφάλαιον;

M. Ἴνα μὴ εἰς τὸ κα-
κὸν ἡμᾶς ἐξολοθισθῶμεν ἢ
μηδὲ εἰς διαβόλου καὶ πῦρ
κακῶν ἐπιθυμιῶν ἠθλη-
θῶμεν, οἱ σωματικῶς πολε-
μοῦσιν ἡμῶν. ἀλλὰ τὸ εὐ-
τὴ κρατῆ ἡμᾶς πρὸς τὸ ἀν-
δραστεῖν τῶν ἐπιθυμιῶν, ἢ
μὴ τὴ τῆ χειρὶ ἀντέ-
χεται, καὶ ἡμᾶς φρουρῶντα
ὑπερασπιστοῦ ἡμῶν αὐτῶ
εἰς ἐχυρὰ οἰκῶμεν.

Δ. Πῶς ὁ τὸ πορρωτέρω
αὐτῶ;

M. Ὅταν τὸ πνεῦμα
αὐτῶ ἀγάπηται, τὰ ἄγαθὰ ἐ-
ρωτῆ καὶ πῶς τὸ διακοσμή-
σιν τῶ ἡμῶν ἐμψυχῶν τῶ
ἀμαρτιῶν καὶ τῶ σάρκα, καὶ
δὴ καὶ τὴν διαβόλου τὴ κα-
τακαταλύμεν: πάλιν ὁ ὑπὸ
τῶ σφοδρῶν τῆς ἀμαρτίας
μίση. ὅτι κατὰ τὴν ἀ-
πληροῦσιν, τὰ ἐσθλότητι

M. Recita quæ se-
quuntur.

P. Et ne inducas nos in
tentationem, sed libera
nos à malo.

N. Num per hæc, unam
rem tantummodo petis?

P. Certè: Nam secun-
dum membrum, explica-
tio prioris est.

M. Quæ igitur est tuæ
petitionis summa?

P. Ut ne (Deus) in ma-
lum nos prolabi sinat, nec
à Diabolo malisque cupir-
ditatibus vinci, quæ bel-
lum continue nobiscum ge-
runt: sed sua potentia nos
ad resistendum iis armet,
nosque manu sua sustineat,
& praefidio suo nos tueatur,
ut eo nos protegente in tu-
ro habitemus.

M. Quomodo autem
hoc fieri poterit?

P. Quando spiritu ip-
sius ducti, summo qui
nobis ingeneratus est,
iustitiæ amore ac deside-
rio, peccatum, & car-
neni, atque adeo Diabo-
lum eluctamur: Contra
verò præ vehementi
peccati odio, rebus mur-
danis liberati, in sancti-
tate

Rom. 7.
1 Cor. 10.

Galat. 5.
1 Pet. 2.

9 συζῶμεν. ἢ γδ τῷ πνεύ-
ματος διώζιμις 10 νικηφό-
ρος ἡμῶν ὄντι.

Δο. Πότερον ὃ πάντες
ταύτης τῆς ἐπιχειρίας χρείαν
ἔχουσιν;

Μ. Καὶ μάλα γα. ὁ γδ
διάβολος ἀπὸ 11 ἐπιβουλεύ-
ων ἡμῶν 12 διατελεῖ, καὶ
13 ὡσεὶ ὡς λέων 14 ὠ-
ρυόμενος, ζητῶν τινα 15 κα-
ταπιῆ. ἡμεῖς ὃ ὑπὸ ἀδου-
κείας αὐτοῦ μάλα ἀπειρο-
ρεῖοιμεν ἀπὸ καὶ ἐκλιμνοῖμεν
16 ἅκα ἐς τὸ χρόνον ἐπο-
λήθηθα, εἰ μὴ ὁ θεὸς
τὰ ἐαυτοῦ ὄπλα ἡμᾶς
ὑπὸ τῆς μάχης 17 ἐνέδουε, καὶ τῇ
ἑαυτοῦ χειρὶ 18 ἐκράτιωνεν,
ἵνα καὶ κρείττους αὐτοῦ ᾖ.

Δ. Τί ὃ ἐν ταύτῃ ση-
μαίνει τὸ πειρασμός;

Μ. Τὰς δόλους καὶ τὰς
19 πικρῆς τῆς διαβόλου,
δι' ἃν ἐπιχειρῶν ἡμῶν ὠ-
πνύεται, 20 ὡς ἀκροσώ-
ματος ἀπὸ τοῖς ἰσθμοῖς 21
σκευαρῆμασι βλάβος, εἰ μὴ
ὑπὸ τῆς θεοῦ ἐβοηθουμένη.
καὶ γδ ὁ ἡμέτερος νῦν, ὑπὸ
τῆς ἐμφύτου αὐτοῦ κινότου,
ταῖς αὐτοῦ ἀπάταις 22 εὐ-
αλωτός ὄντι. 23 ἄλλως τε καὶ
ἡ ἡμετέρα γνῶμη, διὰ τὸ
μᾶλλον ὡσεὶ πρὸ κακὸν 24
εὐκαταφορῶς πεφυκέναι, εὐ-
χῶς ἀν' αὐτοῦ 25 ἠπλώτο.

Δ. Τίνος ὃ γὰρ πειρα-
τῶν αὐτοῦ μὴ ἐιστερεῖν
στὴν εἰς πειρασμὸν; ὅπως
ἴδον τῶ διαβόλου ἔργον, ἔχει
ὃ τῷ θεῷ ἐδῶκε.

tate vivimus. Spiritus enim
virtus victoriam nobis ad-
fert.

M. Utrūm verò omnes
hoc auxilio opus habent?

P. Ita sane. Diabolus e-
nim semper nobis insidiari
pergit, ac (nos) circumit
tanquam leo rugiens, qua-
rens quem devoret. Nos
verò pro infirmitate quam-
primum fatisceremus, labo-
rique succumberemus, vel
potius unoquoque p̄nc̄to
temporis periremus, nisi
Deus sua arma nobis ad
pugnam indueret, & (nos)
sua ipsius manu corrobora-
ret, ut superiores ipso simus.

M. Quid verò hic signi-
ficat nomen tentatio?

P. Dolos & calliditates
Diaboli, quibus adoriri
nos non desinit, circum-
venturus videlicet sua
insidiosa observatione fa-
cile, nisi à Deo adjuvare-
mur. Etenim nostra mens
pro innata sibi vanitate, il-
lius fraudibus facile capi
potest. Ad hæc nostra vo-
luntas, propterea quod
magis ad malum propensa
sua natura est, statim illi
succumberet.

M. Cur verò depre-
caris eum, ne inducat in
tentationem? quod pro-
prium Diaboli munus, non
autem Dei esse videtur.

M. Κα-

1 Pet. 5.

M. Κατά τω πρῶτον ἔγωγε ²⁶ προσεύχεται ὁ θεός, ὥστε μὴ εἶναι αὐτοῦς τῷ διαβόλῳ ἀπώτταις ²⁷ παρὰ σὺν ἡμῶν, μηδὲ τῷ ἁμαρτίας ἠπληθύναι, ἔγωγε δὲ ἕως ἀνκολλάζην ἀξιοῦ, ἐμὸν δὲ ἄλλοτε βοηθῆσαι καὶ χάριτος ²⁸ ἐρήμους καθίστησιν, ἀλλὰ καὶ τῷ διαβόλῳ τυραννίδι ²⁹ ὑποχείριος ποιῆσαι, τὰ τε νοήματα αὐτῶν τυφλῶν, καὶ εἰς ἀδόκιμον νοῦν ἐπιδιδόντος αὐτοῦς, ἵνα παντελῶς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ³⁰ ἐξανδραποδισθῶσι, καὶ πᾶσι τοῖς πειρασμοῖς ὑποχέμεν ὦσι.

Δ. Τίνος ὁ ἕνεκα αὕτη ἡ ῥῆσις προσέκειται; ὅτι σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

M. Ἴνα πάλιν μάθωμεν ὅτι δεῖ ἡμᾶς ἐλπίζειν τυξέμεν ὧν ἂν προσευχόμενοι αἰτήσωμεν, ἢ ἢ ἡμᾶς (ἐπεὶ δὴ ἀνάξιτοι καὶ τῷ ἐπικαλέσασθαι αὐτὸν ὄντας) ἀλλὰ διὰ τῷ θεῷ δυνάμει καὶ ἀγαθότητι. ἀμαρτωλοσκομίθια διὰ τῶν, ὅτι τις ἡμετέρας εὐχὰς ἀεὶ προσήκει εἰς τὸ θεῷ ³¹ ὑποτελεῖσθαι ³² ἐγκόμια.

Δ. Ἄρ' ἐγὼ εἰς αἰτήσασθαι τι ὡρα τῷ θεῷ χάρις τῷ ταύτη τῷ προσευχῆ ὑποχέμενων;

M. Ἡμᾶς μὲν εἶδεν κωλύει καὶ ἄλλαις λέξεσι

P. Quemadmodum fratribus ita providet Deus, ut non sinat eos Diaboli fraudibus perverti, neque a peccato superari: Sic certe, quos punire vult, non solum suo auxilio & gratia destitutos reddit; sed etiam Diaboli tyrannidi subjectos facit, tum mentes eorum excrucians, tum in reprobum sensum ipsos tradens, ut omnino sub peccato in servitutem redigantur, & omnibus tentationibus obnoxii sint.

M. Quamobrem verò hæc sententia adicitur? Quoniam tuum est regnum & potentia, & gloria in sæcula.

P. Ut iterum discamus sperandum nobis esse (ea nos esse) consequuturos, quæ precantes petierimus, non propter nos (quippe indignos qui etiam eum invocemus) sed propter Dei potentiam & bonitatem. Simul vero docemur ex his, nostras preces decere in Dei laudes desinere.

M. Utrum nefas (est) petere aliquid à Deo præter ea, quæ hac precatione continentur?

P. Nos quidem nihil vetat aliis etiam verbis &

καὶ ἄλλοῖς δειλόγῳ προσυ-
 χήνας χεῖρας, ὁμοίως δ' εὖ
 εἰδέναι πῶτο χεῖρ, αἷς ὀυ-
 δεμία προσευχὴ ἀρέσκειν
 δεῖ δυνάται, εἰν μὴ πρὸς
 ταύτῳ ἀναρέρηται, καὶ αἷς
 πρὸς κρόνα ³³ ρυθμίζηται.

alia forma sermonis pre-
 cantes uti. Verumtamen
 sciendum hoc nobis est
 nullam precationem place-
 re Deo posse, nisi ad hanc
 referatur, & tanquam ad
 regulam componatur.

In Sectionem 43.

¹ Καὶλον membrum corporis, ut pes: In oratione: Κῶλον.
 verò, ut hic, est pars periodi ex pluribus verbis, abso-
 lute aliquid significans: Ciceroni est membrum. κόμμα κόμμα.
 autem ἀ κόπτω scindo, seco. Eidem etiam incisum, αἰεὶ ὀδ³.
 pars seu membrum periodi imperfectum. Tota verò
 sententia Græcis est αἰεὶ ὀδ³. Ciceroni comprehensio
 & ambitus verborum, circuitus, continuatio aut cir-
 cumscriptio, qua integrum aliquid concluditur. ² ἐπ- ² ἐπεξηγητι-
 ἐξηγητικός, quasi dicas interpretativus aut expositivus, κόν.
 interpretandi vim habens; vel interpres, ἐξηγητής: ab ἐξηγητής.
 ἐπιήγησις narrationi adjuncta narratio, enarratio, ex- ἐπιήγησις.
 plicatio: quomodo hic accipi possit, si ἐπιήγητικόν, sub-
 stantivè sumatur. ³ ἐξολιθαινεῖν prolabi, cadere, ὁ- ³ ἐξολιθαινεῖν.
 λιθεῖν, ἐμπίπτειν. ab ὀλιθ³ lapsus, casus, pro- ὀλιθ³.
 lapso, & propriè qualis in lubrico loco contingere so-
 let, lubricitas, ut ait Budæus. ⁴ ἐπιθυμιῶν ἠπὸ πηλώαι, ἀ ⁴ ἐπιθυμιῶν.
 cupiditatibus vinci: vide sectione 31.

⁵ ἀπ' ἐχομαι retineo, quali contra teneo, adversus, ἀπ' ἐχεται.
 trahentem renitendo adhaereo. hic verò vendico, ἀντίχομαι.
 plector, capello, affero, tuendum suscipio, cum geni-
 tivo.

⁶ ἐχυσθῆν quid sit, infrà sectione 53. extrema, οὐκ ὠ- ⁶ ἐχυσθῆν.
 ἔω habitemus, i. simus ὄμω. ⁷ καταπαλαίωμω, νικῶ- ⁷ καταπαλαίω-
 μω, ἠπὸ μω, καταπολεμῶμω: vide supr. sectione 6. μω.
⁸ κοσμικός mundanus, (ἀ κόσμ⁸ mundus) ad mun- ⁸ κοσμικῶν.
 dum pertinens. ut hic τὰ κοσμικά, i. mundana vel κόσμ⁸.
 hujus mundi, τὰ πᾶ κόσμ⁸: dicitur alibi βιωτικῶ, non τὰ κοσμικῶ.
 dissimili sensu. ⁹ συζῆν unà vivere, convivere, ele- ⁹ συζῶμω.
 ganter jungitur cum dativo rei inanimatae, varieque red-
 ditur, ut συζῆν πενία in paupertate vitam degere, qua-
 si videlicet sociam vitæ habere paupertatem, συζῆν πενία,
 vitam

vitam in otio degere, otiosam vitam traducere. Sic dicitur quis *σωρευτικῶς ἀρετῇ ἐκ παιδός*, qui jam inde à pueritia virtutem coluit. *συζῆν προσάχαις*, precationibus addictum vivere. Ita hic *συζῆν ὁσίῳπι*, sanctitati

¹⁰ νικηρός

νικήω

¹¹ ἐπιβλέων

ἐπιβλέωσις.

ἐπιβλέωσις

¹² διατελῶ.

διατελῶ.

ποιῶν.

¹³ περινοεῖ.

νοεῖω.

¹⁴ αὐρομήρος.

αὐροῶ.

ὕλυο.

¹⁵ καταπίη.

καταπίνω.

¹⁶ ἀκαυθή.

¹⁰ νικηρός ἐστὶ, id est νικῶ φερεῖ. νικηφόρος enim quasi dicas, qui victoriam tulit, victor, triumphans. de νικήω, suprâ. ¹¹ ἐπιβλέω, quasi dicas consilium adversus quempiam in eo, id est infidior, infidias struo, infidiosè molior. Item molior, capesso, immineo: hinc ἐπιβλέωσις infidias, ἐπέδρα, & ἐπιβλέωσις, infidiator.

¹² διατελῶ perago, traduco, & neutraliter positum, permaneo, persevero, ut ἀγνοὶ διατελοῦσιν steriles permanent. Sic junctum participio eundem usum habet, ut ἀγήνητος καὶ ἀφάρτος κέσμετος ὡν διατελεῖ mundus permanet ingenuus & incorruptus, Phil. & Plutarch. διατελεῖ χροῦλον τῆ κορυφῇ clava deinceps perpetuò usus est, vel semper utebatur, aut uti pergebat, vel perseverabat: quomodo hic verò ἐπιβλέων διατελεῖ infidiarî perseverat. (Sic Stat. ludere perseveras, aut, ut Cicero superius, pergis) aut, si cui durum hoc videtur, semper infidiatur: sed quia præcedit hic αἰ ἐπιβλέων διατελεῖ nihil aliud significabit, atque ἐπιβλέει. Nam Budæ pag. 394. docet διατελῶ ποιῶν nihil aliud esse, quàm ποιῶ, sicut ληρεῖς ἔχων, non est aliud quàm ληεῖ, & hic sanè ita omnino vertissem, idque latinus, nisi voluissem singula verba exprimere, lectoris ruditati consulens; cum præsertim non omnino ineptè ita loquamur, aut certè loqui possimus. ¹³ περινοεῖν, περινοεῖω, περιερχέσθαι, περιεχέσθαι circumire & oberrare à τρω, eo, redeo. ¹⁴ αὐροῦ, ululo, proprie de canibus dicitur, lupis & leonibus ob famem ingemiscensibus, aut alio ex dolore vocem ejulatiu similem edentibus. Metaphorice de homine etiam dicitur in ejulatus erumpente, canum luporumque ululatus & leonum rugitus similes: ut hic de diabolo, animarum nostrarum exitium sitiente, & quantum potest moliente, aptissime dicitur.

¹⁵ καταπίη devoret, deglubat, absorbeat. Aorist. 2. subjunctivi τῷ καταπίνω, sed tanquam καταπίω. Clem. p. 206. v. 15. de ἀπεργεῖν, sect. 10. ¹⁶ ἀκαυθήs quasi infecabilis, qui scindî non potest, ἀπομῆs, sect. 13. ἀκαυθήs

ἀκαρῆς τὸ exiguum, quod præ exiguitate non possumus
 κείραι tondere. Usurpatur cum de aliis rebus, tum de
 tempore ut hic : quemadmodum punctum temporis apud
 Latinos : quasi ita exiguum tempus, ut secari & di-
 vidi non possit. Constat enim punctum esse
 ἄτομον, id est infecabile & individuum : hinc ἐν ἀκα-
 ρῆ χρόνῳ, ἐν ἀκαρῆ τῷ χρόνῳ, ἐν ἀκαρῆ, ἀκαρῆς, ἀκαρέας,
 & ἀκαρῆ momento temporis, ἐν ἀτόμῳ Metaphorice à
 crinibus ita exquis & quasi curtis, ut tonderi nequeant.
 Fit enim à κείρω tondeo, scindo, abscindo, ¹⁷ ἐνδύειν κείρω.
 cum accusativo rei & personæ, ut ἐνδύειν τινὰ ὄπλα, ¹⁷ ἐνδύει.
 indure alicui arma, vel induere aut instruere aliquem
 armis. Contrà ὑποδύσαι τινὰ τεύχεα, homini arma ὑποδύσαι.
 alicui exuere, pro spoliare aliquem armis. ¹⁸ κρατύω ¹⁸ ἐκράτῳ
 validum ac firmum reddo, munio, ὀχυρῶ, confirmo, κρατύω.
 roboro, à κρατύς, ἐϑ, idem quod κρατερός, & κρα-
 τῆος validus, potens, victor. Item, imperium ob-
 tineo, vinco, superior sum, contineo, à κρατῆς τὸ το-
 bur, potentia, imperium, victoria. ¹⁹ πανουργία ἢ cal-
 liditas, vafricies, δεινότης οὐκ ἐπιτη, ait Budæus pag.
 126. solertia minimè commendabilis. Est etiam
 quædam laudabilis, quæ propriè dicitur εὐλαβεία cau-
 tio, prudentia, φρόνησις, qua nobis ab inimicorum
 dolis ac insidiis cavemus (Budæus ibidem ex Basil.) παν-
 οργία autem fit à πανουργῆς, quasi dicas ad quod libet
 opus promptus, qui dexteritate ingenii valet ad
 quidlibet agendum, δειξίος, qui in rebus omnibus ver-
 facis est. Clenard pag. 142. vers. 49. quasi ὁ πᾶσιν ἐργίς
 ἐπιβάλλων, omnibus operibus sese immiscens. Qui
 autem ejusmodi est, quia plerumque solet esse calli-
 dus, factum est, ut accipiat pro callido, vafro, ver-
 suto : nos vulgò un fin freie, advise, & bien entendu,
 temps aux affaires. Et in bonam partem pro solerti.
 πανουργέω scelus aliquod vafre admitto : πανουργία
 τὸ, vafrum aliquod factum, scelus aliquod vafre admiffū.
²⁰ ἐπιδαρῆσθαι circumventurus, supr. sectione 30.
²¹ ἐπιδαρῆμα τὸ insidiosum inceptum, machina-
 mentum τὸ ἐπιδαρῆμα, id est captatoris, qui alicui
 prædæ imminet : à ἐπιδαρῆω vasa & utensilia custodio:
 ftruo, molior, capto, insidior, curiosè omnia perseru-
 ator & excutio : à ἐπιδῆσθαι τὸ vas instrumentum, & οὐδῆσθαι
 cultos, inspector. ²² ἀλάτωσθαι qui facile capi
 potest,

Punctum
temporis.
Punctum.

Ὀλάνθια.
πανουργῆς.

πανουργία.
πανουργία.
²⁰ περιμετρησόμε-
νον.
²¹ ἐπιδαρῆμασι
ἐπιδαρῆω.
ἐπιδῆσθαι.
²² ἀλάτωσθαι.

potest, vel expugnatu facilis : apud Galenum autem *εὐλάωτοι ἀμφικαινεῖς* obnoxii febribus quotidianis, *ἐνοχοί*; quomodo hic sumi videtur : ad verbum autem, ab illius fraudibus faciliè capi potest, ab *εὐ* & *ἀλίσκω*, sed tanquam *ἀλώω* capio : à quo *ἀλωτός*, Idem quod *ἀλώσιμος*, qui capi seu expugnari potest, expugnabilis.

ἀλίσκω
ἀλωτός.
ἀλώσιμος.
23 ἄλλως τε.
δεσ.
24 εὐκατάφορος.
25 ἠπλότο.
ἠπλόμαι.
26 σπονδοῦται

23 ἄλλως τε καὶ praesertim ἄλλως τε καὶ ἐπέπραεττι cum. ἄλλως τε καὶ, hic, deinde, praeterea, adhac. ἄλλως aliter, alioqui, frustra : *ὄνη ἄλλως* non abs re, non temere. 24 εὐκατάφορος quid sit, vide sect. 18. 25 ἠπλότο *ὡς* ut βοῶτο. Clen. pag. 83. vers. 19. praesens optativi pass. τῶ ἠπλόμαι, ἄμαι cum genitivo *αὐτοῦ*, ut paulo ante. ἠτιηδύλαι τ' ἐπιθυμιῶν : & μοχ, τῆς ἀμαρτίας ἠτιηδύλαι. 26 σπονδοῦται

27 παρασύρειν.
28 ἐρήμια.
ἐρημιος. de re et persona.

27 παρασύρειν. λόρον ἐχθ, ἐπιμελεῖ, φροντίζει, κήδετα, rationem vel curam gerit. 27 παρασύρειν perverti sect. 31 sup. 28 ἐρήμια καθίστησιν, id est, ἐρημιός, ἄσπερος, orbatos vel destitutos reddit, privat. ἐρημιος enim desertus, solus : item inhabitatus, incultus : ut ἐρημιος deferra, & inculta insula : ὄρος τὸ mons : γῆ γέρα : χώρα regio. frequenter autem homo dicitur ἐρημιος, qui est desertus & praesidio destitutus, cui nemo fert opem, ἀβοήθητος incustoditus, & generaliter destitutus, orbatos, carens, cum genitivo rei convenientis unde ἐρημιός, ut ἐρημιον καθίστημι defolo, desertum reddo, amicis destitutos. 29 ὑποχρεῖς, ἐνοχός, εὐλάωτος, ὑποταγῆς subjectos, obnoxios, supra.

ἐρημιός.
29 ὑποχρεῖς

30 ἔξανδραποδίσει.
ἔξανδραποδίσει.
ἀνδράποδον.

30 ἔξανδραποδίσει. Idem quod ἀνδραποδίσει mancipio, quasi ἀνδράποδον reddo, mancipio capio, in servitutem redigo hominem, item, urbem, quam videlicet subigimus, & in servitutē redigimus, seu subjugamus ab ἀνδράποδον mancipium. Is enim est quicumque bello captus & servituti mancipatus est. Fitque vel τῶ ἀποδίδωμι vendere, vel ἀπὸ τῆς πέδης, quod significat compedes quibus vinciri solebant mancipia in ergastulis, ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις. vel rectius, ut tradit Stephanus, a πόδες, quod dominus sit velut caput, servum tanquam pedes habens. nisi quis spectet, quod Latini dicunt servum à pedibus. 31 ἀποτελάειν, ut & simplex τελέθειν, cum activè sumitur, pro, finem seu terminum dare, terminare, finire : quomodo πᾶς, εὐχά, vel

ἀποδοῦται.
πέδι.
πόδες.
31 ἀποτελάειν.

ἀποδοῦται. 31 ἀποτελάειν, ut & simplex τελέθειν, cum activè sumitur, pro, finem seu terminum dare, terminare, finire : quomodo πᾶς, εὐχά, vel

HB OLYMPIEN

verbo subjiçietur, finire preces nostras in, &c. Tum neutraliter pro finem habere, finiri vel definere. Atque ita, τὰς εὐχὰς προπονεται infinitivo, quod ego malim. Sic: nostras preces decere semper in Dei laudes definere.

³¹ ἐγκώμιον, laus ἔπαινος: item oratio scripta de laudibus alicujus: sic dicitur, vel quod olim soletet, ἐν κώμαις, id est τοῖς στενωπίς seu τοῖς ἀμφοδούσι ἀδελφῶν, id est cani in vicis aut Angiportis, seu compitis & triviis. vel (quod idem Stephanus mavult) ἀκώμη, saltatio quaedam in commellationibus usitata, & ὁ μὲν χορείας ἔπαινος, laus cum, vel in saltatione, quasi ἐν κώμῳ λεγόμενον, quod videlicet Amator amicæ suæ decantaret.

³² ἐγκώμια

κώμη

³³ ῥυθμίζεται

³³ ῥυθμίζειν quid sit, vide sectione 32.

Περὶ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. De verbo Dei.

Seçtio 44.

Δι. Ὡρα νῦν ἡμᾶς ἀπολύθας ἢ ἐποιήσαμεν τὸ λόγον ταῦτα, πᾶσι τῶν τέταρτον μέρος τῆς δευτέρας τῆς δευτέρας διελθεῖν.

M. 3 Εἶπομεν τὸτο κείναι ἐν τῷ πεπιδάει, ὅτι αὐτὸς αἰτίας πάντων ἀγαθῶν ἐστὶ, καὶ τῶν πᾶν αὐτῷ ἀγαθότητα, καὶ δικαιοσύνη, σοφία τῶ καὶ δωρεῶν μετ' εὐχαριστίας δοξαζέειν. ἵνα τιμῶν αὐτῷ ὡς πάντων ἀπαξάπτως ἀγαθῶν αἰτίας ἀπονομήσωμεν.

Δ. Οὐχὶ τινὰ κατόνοα τότε ἡμῖν προσέθηκε;

M. T Empus nunc (est) nos consequenter illi, quem instituius sermonis ordini, ea quæ sunt de quarta parte debiti Deo honoris, explicare.

P. Diximus eam firmam esse in hoc, ut credamus eum bonorum omnium auctorem esse, & illius bonitatem ac justiciam, sapientiamque & potentiam cum gratiarum actione celebremus: quo honorē ipsi tanquam omnium profus bonorū auctori tribuamus.

M. An non aliquam regulam illius nobis posuit?

P.

M. Πάντα τὰ αὐτῷ ἐγ-
κώμα, καὶ πάντες οἱ σφῆς
αὐτῶν ἡ εὐχαριστήσιοι λόγοι,
ὅς ἐν τῇ ἱερᾷ γραφῇ ἔχο-
μεν, ἀπὸ κανόνος ἡμῶν
εἰσιν.

Δ. Οὐκ ἔχει πῆ τῷ
Κυρίου προσεύχη ταύτην
σφῆς τῆτο;

M. Καὶ μάλα. εὐχό-
μενοι γὰρ τὸ τῷ θεῷ ὄνομα
ἀγαθῶναι, εὐχόμεθα τὴν
ἐκείνου, πᾶσι τῆς αὐτῆς
ἐργῆς δόξαν ὡς κατὰ δὴλον
γινώσκου. καὶ ἔτι, εἴτε κολά-
ζει, δικαίον πορίζου. εἴτε
συγγνώσκου, ἐλεήμονα, εἴ-
τε ἂ ἐπιγγεῖλατο ὁπίστε-
λεῖ, ἀληθινὸν καλεῖται. καὶ
ἐνὶ λόγῳ, ὅσα ἐβῶμεν αὐτῷ
ἐργῆ, πάντα σφῆς τὴν αὐτῆς
δόξαν ἀναφέρειν: τῆτο δὴ
ἔστι τὸ τὴν ὑπὸ πάντων ἀ-
γαθῶν δόξαν αὐτῷ ἡ ἀνα-
θεῖται.

Δ. Τὶ δὴ ποτὶ ἔστι τὸ
πάντων σφῆς μίχρη τῆδε εἰ-
ρημένων κεφάλαιον;

M. Ὁ μαρτυρεῖ τε αὐ-
τῇ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἐγὼ ὁ ἀρ-
χόμενος εἶπον. ὅτι δηλα-
δὴ αὐτῇ ἔστι ἡ αἰώνιος ζωὴ,
τὸ γινώσκου ἔτα τὸν ἀλη-
θινὸν θεόν, καὶ ὅν ἀπέστειλεν
Ἰησοῦν χριστόν. λέγω ἡ γι-
νώσκου. ὅτι τὴν προσήκου-
σαν αὐτῷ πᾶσι σφῆς ἀπὸ-
μεν, καὶ ὑποδεχόμεθα αὐτὸν
ὡς ἡ μόνον διδάσκαλοι, καὶ
δασκῶντες, ἀλλὰ πάντες τε
καὶ σωτήρια ἡμῶν ὄντα. καὶ δὴ
καὶ ἐν μίχρη ἐσπῆς ἡ πᾶ-

P. Omnes ejus laudes
& omnes in eum gratiarum
actiones quas in sacra scrip-
tura habemus, pro regula
nobis sunt.

M. An non habet ali-
quid illa domini oratio
quod ad hoc pertineat?

P. Sic sanè. Quum enim
precamur, ut Dei nomen
sanctificetur, precamur, ut
quæ in omnibus illius ope-
ribus inest, gloria, mani-
festa fiat: atque ita, sive
punit, justus existimetur:
sive ignoscit, misericors:
sive, quæ promisit, caper-
ficit, verax vocetur. Et uno
verbo ut dicam, quacun-
que videmus illius opera,
omnia ad illius gloriam re-
feramus: hoc verò est, om-
nium bonorum laudem illi
tribuere.

M. Quæ tandem est
omnium, quæ hæcenus
dicta sunt, summa?

P. Quod testatur ipsa ve-
ritas, & ego initio dixi,
nempe hanc esse æternam
vitam, nosse unum verum
Deum, & quem (is) nosse,
Jesum Christum. Nosse
verò dico, quum justum &
debitum ipsi honorum
attribuimus, atque reci-
pimus eum, ut non tam
tammodo magistrum ac
dominum, sed tum ser-
vatorem, tum servatorem po-
tissimum. Atque etiam vi-

επισημασμεν αὐτῷ ὡς τε καὶ
 δόξας. καὶ διὰ τῆστο, τὸν
 ἡμέτερον βίον εἰς τὴν τῆς
 ἀπὸ δόξης ἡ διαθρύλλησιν
 ἡ ἀποτάγωμεν.

cissim nos ipsos exhibea-
 mus illi filios & servos : ob
 idque nostram vitam illius
 gloriae & celebrationi de-
 titinemus.

In sectionem 44.

1 Ὡς (ἐστὶ) διεξελθεῖν, tempus est explicare, explican-
 di, vel ut explicemus. Jam enim monuisse me puto ex
 Plauto, Terent. & ex Cicerone dici, tempus est adeundi,
 & tempus est adire. 2 ἢ ἐποποιήματα eodum casu cum
 παῖσι, pro καὶ. hoc autem sect. 1. dictum est. 3 εἰ πομπῆ,
 &c ad verbum : diximus hanc sitam esse in credendo,
 quod ipse auctor est, vel potius eum esse auctorem, & in
 celebrando. 4 καὶν sine accentu pro, καὶ ἐν, ut jam
 dictum est sect. 16. καὶν τῷ δοξάζειν & in celebrando.
 5 δὲ χαρισίησι ἢ λόγῳ, gratiarum actio, εὐχαριστία infra. 6 εὐχαρισί-
 ῶν χαρισίησι ἢ ἕμῳ, idē, χαρισίησι, oratio qua gratias agi-
 untur : Sic τὸ εὐχαρισίησι, a χάρις gratia : formatur à εὐχαρισία.
 7 persona prateriti pass. καχάρισται τὸ χαρίζομαι. 8 κα-εὐχαρισίησι.
 τὰ δὲ ἅλα γινεσθαι, φανεραὶ ποιεῖσθαι, φανεραὶ εἶναι, ἀνασθ- τὸ εὐχαρισίη-
 ρειν.] Ut pracedēti voce à passiva, γινεσθαι, νομίζεσθαι & ρισίη-
 καλεῖσθαι, ita hic legamus potius ἀνασθῆναι referri. Tῆτι
 referantur, eodem modo quo superiora. alioqui non vi-
 deo unde pōdeat hic infinitivus, nisi referas ad εὐχόμεθα, 6 κατὰ δὲ ἅλα.
 intelligendo ἡμῶς, sed minus apte, meo quidem iudicio.
 τὴν ἀπὸ πάντων.] ἀπὸ hic, ut & in aliis quibusdam locis
 vix reddi potest istius vocabuli Græci intellecti, & Latini
 expressi adjectione, verbis ἀπὸ πάντων ἀγαθῶν δόξαν,
 nempe γινεσθαι καὶ ἀποδοῦναι vel ἀπὸ πάντων quæ a bo-
 nis omnibus proficitur vel manat gloriam. Sic apud
 Theoph. οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες, ab Ath. in coloriam
 deducti, vel ab Ath. oriundi. vel τὸ ἀπὸ omittetur in
 interpretatione, ut hic omittō, omnium bonorum glo-
 riam. quomodo & τῶν ἀπὸ interpr. ut apud Isoc. αἱ παρ'
 ἐκείνων δεήσεις illorum preces. de quo sup. 7 ἀνασθῆναι. 7 ἀνασθῆναι.]
 καὶ, ἀπὸνέμειν, προσάπτειν tribuere, ut saepe antea & mox
 etiam. Aor. 2. inf. τὸ ἀπὸ τῆτι Clen. pag 96. v. 7. & ἀντιτῆτι.
 pag. 106. vers. 6. 8 ἀρχοῦσι incipiens, i. ἀπ' ἀρχῆς, ab ἀρχοῦσι.
 initio, ut jam antea ἀρχοῦσι διείλημεν supr. sectione 21. ἀρχῆς,
 9 ἐν

⁹ ἐν μέρει.

¹⁰ παρῆσαν

ἄω & ημι.

¹¹ διαθρύλλων.

σιν.

διαθρύλλω.

θρύλλω.

θρόω.

¹² σκοπέω.

ιδω.

σκοπέω.

⁹ ἐν μέρει vicissim, ἐξ ἀμοιβῆς. ¹⁰ παρῆσαν, παρῆσαν & παρῆσαν, idem, fisto juxta: verbum forense, fistere judicio: & generaliter, in medium produco, repraesentato, exhibeo, ut hic. vide & sect. 13. ¹¹ διαθρύλλω, celebratio, prædicatio ἐπισημοῦς, διαβόησις, ἀπαγορεύσις, εὐλογία, à διαθρύλλω susurro, famigero, difsemio, jacto, divulgo, celebros: à θρύλλω susurrus, murmur, rumor. à θρόω, quasi θρόω cumultus. ¹² σκοπέω, pro destino sup. f. 21.

Sectio 45.

Δ. Τίτι ὁ πρότερον ποσὺ των ἀγαθῶν δωαιμῶν ἀπὸ πηγαῖν;

M. Πρὸς ταῦτα ἡμῶν ἀγαθῶν βυλόμενος, ἢ ἱερὸν αὐτῷ λόγον κειλίπην ἡμῶν, ἢ γὰρ πνευματικὴ διδασκαλία οἴκει τις ἐν τῇ πύλῃ, διῆς εἰς τὴν ἐξάνιον αὐτῷ βασιλείαν εἰσερχομῶν.

Δ. Πῶς τὰ ἱερά ταῦτα λόγια ζητητέον;

M. Ἐν τῇ ἀγίαις γραφαῖς, ταῦταις γὰρ ἐμπεριέχεται.

Δ. Πῶς ὁ τέτοις χρωμενοι, οἷοις ἀνέμην ἐξ αὐτῶν ὄφελείναι;

M. Ἐὰν ἔπος σκοπέωμῶν αὐτῶν ἀπὸ πεπεισμένοι καὶ σαφῶς εἰδότες ἀλήθειαν εἶναι ἢ ἐξάνον ἢ σκελεδοῦσαν, ευμαθεῖς τε ὑπὸ τῆς ἀγίας οἰκομαθείας ὄντες, τὸ ἡμῶν βέλημα, καὶ τὸ ὄν ὑπὸ ἡμῶν ἀπὸ παρέχωμεν, ἐτι ὁ καὶ ἐκ καρδίας αὐτῶν ἀγαπῶμεν. ἢ σωματόντι ὁ εἰπεῖν, ἐὰν ἐν τῇ

M. Quo autem modo tanta bona poterimus adipisci?

P. Ad ea nos (Deus) adducere volens, sacrum suum verbum nobis reliquit. Spiritualis enim doctrina, quasi quædam est janua, per quam in cœleste ipsius regnum ingredimur.

M. Usinam sacra hæc oracula querenda sunt?

P. In sanctis scripturis: his enim (ea) continentur.

M. Qua ratione autem iis utentes poterimus ex his utilitatem percipere?

P. Si sic recipiamus ea ut persuasi ac certò scientes veritatem esse cœlestis profectam: docileque profectum discendi cupiditate effecti, nostram audientem dicitō ipsi ac morigeram præstemus; Præterea etiam ex animo ea amemus. Atque ut rem totam in pauca ἡμετέροις

ἡμετέρας ψυχῆς ἀπαξ
 ἢ ἐγκεχαραγμένα, καὶ ὁ ἐρ-
 ριζωμένα ἢ, ὥστε τὰ ἡμε-
 τέρα βίω καρποφόρα εἶναι.
 Πῶς δ', εἰὰ τοῦτο αὐτὰ,
 ὡς εἰς καρὸνα πῶς ἐαυ-
 τὸς βρομίζωμεν, τότε δὴ
 σωθῆσαν (ὅσοι αὐτοῖς ἐρ-
 γον ἀποτέτακται) ἡμῶν ὄσφ.

Δ. Ἄρα γὰρ ταῦτα πάντα
 ἐφ' ἡμῶν ὄσφ;

Μ. Οὐ μνοῦν, ἐδ' ὁποῦν
 τόπον, ἀλλὰ μόνος ὁ θεὸς
 διὰ τὸ τῷ πνεύματος αὐτοῦ
 ἰεπίποιαι ταῦτα ἐν ἡμῶν
 ἐνεργεῖν δυνάται.

Δ. Οὐκοῦν ἡμᾶς δεῖ
 σπουδαίως καὶ ὀπιμελῶς τὰ ἐν
 ταῖς ἱεροῖς λογιαῖς διδάγμα-
 ταῖς ἀναγνῶναι τε καὶ μελε-
 τᾶν, ἵνα σωθῶμεν;

Μ. Πάνυ γὰρ: καὶ ἔμνον
 τοῦτο ταῦτα ἕκαστον ἡμῶν
 ὁδία σπουδάζειν σπουδῆς,
 ἀλλὰ δεῖ σὺν πάντων
 βοῶντων¹¹ παρὰ τοῦς αὐτὰ
 ἐξηγουμένους¹² ἐν ταῖς
 τοῖς τὸν¹² ὁμιλίαν ἢ π-
 ῶν¹² ὁμιλίαις, καὶ ἐκεῖ
¹³ τέτων ἀκούσασθαι.

Δ. Ἄρα οὐκ ἔστι σὺν
 λόγον, ἐκ ἀπόχρη ἕκαστον
¹⁴ οἱκο ἀναγνῶσκειν ταῦτα,
 ἀλλὰ δεῖ καὶ πῶς ὁμοῦ
 σωθῆσθαι, ἢ ταῦτα¹⁵
 ἐπισηγεύοντων ἀκουσμέ-
 κους;

Μ. Πάνυ ἔστιν ὅτι
 γὰρ παρῆκοι αὐτοῖς.

Δ. Ἄρα τότε¹⁷ πῶς

contraham, si in nostris a-
 nimis semel insculpta, etiam
 confirmata fuerint, ut no-
 stra vita frugifera sint. Po-
 stremo si ad ea tanquam
 regulam quandam nos ip-
 sos componamus, tunc
 profecto salutem (quod ip-
 sius munus destinatum est)
 nobis ferent.

M. Num hæc omnia in
 nobis sunt?

P. Nequaquam ac ne
 minimum quidem horum ;
 sed solus Deus spiritus sui
 afflatus hæc in nobis efficere
 potest.

M. An non oportet nos
 studiosè ac diligenter quæ
 sunt in sacris illis oraculis
 documenta tum legere, tum
 meditari, ut (in iis) profici-
 amus?

P. Prorsus quidem : &
 non solum in iis unumquæ-
 que nostrum privatim ope-
 ram studiumque ponere
 decet, sed oportet ante om-
 nia itare ad eos qui ea in-
 terpretantur in (suis) ad
 cætum fidelium concioni-
 bus, & illic eos audire.

M. An igitur ex tuis
 verbis non sufficit unum-
 quemque ea domi legere,
 sed oportet etiam simul
 omnes convenire, eos, qui
 ea explicant, audituros?

P. Ita sane, prout qui-
 dem iis licuerit.

M. Num hujus rei pro-

ἐχίς πνὰ πρέχιν ;

M. Πρὸς πίσιν ἀρεῖ-
ως ἡμᾶς εἰκὸς τῷ τῷ Κουεῖν
βελήματι ὅσα ἢ ταύτῳ
τῷ διάτοξιν τῇ αὐτῷ ἐκ-
κλησίᾳ ¹⁸ σωέσθην, ἐχ
ἵνα δὲ ἢ τρεῖς μόνον αὐτῷ
διαουλάποιεν, ἀλλ' ἵνα
κοινῇ πάντες. πλὴν ἀλλὰ
ἢ ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὅτι ἐκ
αὐτῶν ἄλλος αὐτῇ οἰκοδομεῖ-
ται ἢ διασώζειται δύνατο.
ἢ ἂν ἢ ἐχ ὅτιον ἐβ' νομισέ-
ον, τὸ τ' ἴσ' αὐτῶν ὄρα-
δοθέντα κερύνα πρῶταίνην,
ἐδέ γε τὸ οἶδα ¹⁹ ὅσα τ'
διδακταλον φρονεῖν.

Δ. Ἄρε οὐδ' ἀνάγκη
ποιμένας τινὰς τῆς ἐκκλη-
σίας ²⁰ σφίσασαι;

M. Μάλισα. ἢ δὴ ἢ
αὐτῶν ἀκροᾶσθαι προσήκει,
μετὰ ταπεινοφροσύνης τὴν τῷ
Χριστοῦ διδασχῶν ὑποσώμα-
τος αὐτοῦ ἐκδεχομένους. διὸ
ἢ ²¹ ὁ ὑπερεῶν αὐτῶν, ἢ
ἢ ²² κούσαι ἀπαξιῶν, ²³ ἢ
τῶν ἢ ²⁴ πεισῶν κοινῶν, ²⁴
ὑποταπόμενος.

Δ. Ἀλλὰ γὰρ πότερον ὑπο-
χρη χρεῖται ἀνδρὶ ὑποτῶ
ἢ ἰεὶ ποιμένος ἀπὸ πει-
θεῶς, ἢ πᾶσι τῶν βίον δι-
δασκόμενον διάγειν δεῖ.

M. ²⁵ Μικρὸν ὄρελος τῷ
ἀρξάσθαι, ἐάν μή τις ἐσαεῖ
διατελεῖ. ἢ γὰρ τῷ χρεῖται
μαθητῆς τῷ ἡμᾶς μίχει
τῶν, μάλλον ἢ ἀρευτέ.

bationem potes aliquam
adferre?

P. Ad probationem con-
tentos esse nos par est do-
mini voluntate. Ille verò
hunc ordinem suæ ecclesiæ
commendavit, non ut duo,
aut tres tantum eum con-
servarent, sed ut communi-
ter omnes. Præterea etiam
docuit nos non aliter acce-
dificari aut conservari
posse. Nobis vero non esse
fas existimandum est ab eo
traditam regulam trans-
gredi, Nec putare supra
magistrum sapere.

M. Numquid ergo ne-
cesse (est) pastores quof-
dam ecclesiæ præesse?

P. Maximè. Quin eti-
am eos audire convenit
cum animi submissione
Christi doctrinam ex ore
ipsorum excipiendo. Ideo
qui negligit eos aut audire
dedignatur, sciat se Chri-
stum aspernari, & fidelium
communioni renuntiare.

M. Sed enim utrum facis
est Christiano homini à suo
pastore semel institutum
fuisse, an totam vitam dis-
cendo degere oportet?

P. Parum utile (est) con-
pisse, nisi quis semper per-
severet. Etenim Christi
discipulos esse nos ad fi-
nem usque, vel potius fi-
nc

λας προσήκει. αὐτὸς δὲ ne sine oportet. Ipse verò
 τῶν διακόνων τῆς ἐκκλησίας ministros ecclesiae nobis
 ἡμῶν ἀντὶ ἐαυτοῦ διδασ- suo loco & nomine do-
 γαλῶν κατέστησεν. ctiores constituit.

In Sectionem 45.

¹ Πύλη janua, θύρα, εἶσοδος aditus, ingressus. ² πᾶν ³ ἐμῶν ἐξέχεται. In iis, vel omissa praepositione, iis continetur, idque rectius, ³ προελθῆτω procedentem, prodeuntem, vel potius, ³ προελθῆτω procedentem, prodeuntem, vel potius, ³ Προφίσισι. servato tempore, egressam, quae prodiit, profectam è caelo, ἕρανόθεν: nam profίσισι non solum est ire, sed etiam venire, prodire. ἀυτῶ, legendum videtur ἀυτοῖς, nempe λογίοις: ut plurali numero antea semper usus est, ταυτοῖς, αὐτὰ, & mox etiam ἀυτῶ. quod recte legitur ἀυτῶ, intelligendum θεῶν, cujus tamen hac sectione non meminit: ideoque supplet prima responsione.

⁴ σωλήοντι δὲ εἰπεῖν, i. ἐνὶ δὲ λόγῳ, vide sup. sect. 4. ⁵ ἐγ- ⁴ σμωελόντι. κεχαραγμένα insculpta, impressa, ab ἐγχαράτω, ξω. sup. ⁵ ἐγχεχα- ⁶ ἐρρίζωσεν radicata (Columella, ut radico & radico γμύα. Plin.) quasi radicibus actis confirmata, vel simpliciter ἐγχαράτω. confirmata, stabilita, corroborata, metaphoric ὡς. Nam ⁶ ἐρρίζωσεν. ἐρρίζωσεν proprie est penitus fixis radicibus nixus, ἐρρίζωσεν. fibris subnixus, radicibus adhaerens. à ρίζω radico, fixis ρίζω. radicibus firmo: & neutraliter, radices ago. a ρίζα radix, ρίζα. quasi ρείζα, quia per eam ρείζα τὸ ζῆν, vivere, id est, vivendi facultas ad arborem & plantam emanet. Radicis enim beneficio & vi succus plantae conveniens è terra ad ipsam ascendam & vegetandam attrahitur: Ea verò evulsa, excisa, aut quoquo modo vitata, planta continuo exarescit, marcescit & moritur. hinc, opinor, succus radicalis per metaphoram in animante dicitur, aut humidum radicale: quo quidem durante animal vivit; eodem verò exhausto, perit. Sed eius quod nulli dubium est, ne meminisset quidem, nisi nominis etymon eò me impulisset.

⁷ διὰ τὴν αὐτοῦ ἐπιπνοίαν per sum afflatum, id est, τῆ ⁷ ἐπιπνοία. αὐτοῦ ἐπιπνοία suo instinctu & afflatu, suo numine vel gratia, supra, sect. 35. ⁸ ἐνεργεῖν, ἐπιτελεῖσθαι, κατα- ⁸ ἐνεργεῖν. σῆται, κατασκάδεν, supra se. 37. efficere. ⁹ ἀαγιῶναι Aorist. secund. infinitivi τῆ ἀαγιῶσθαι, ⁹ ἀαγιῶναι. sed

ἀνάγνωσις.
ἀναγνώσις.
10 παρὰ τῆς.

sed tanquam ἀνάγνωμι lego, ut jam, & mox sup. hinc ἀναγνώσις lectio, ἀναγνώσις lector. Clen. pag. 184. vers. 32. & pag. 106. vers. 1. & sequente. 10 εἰς cum accusativo de motu ad locum, ut cum genitivo, de motu è loco, i. à, seu ex, vel è : ut εἰς σε εἰσελθῆναι, ad te venio, εἰς vel εἰς.

11 φοιτᾶν

11 φοιτᾶν itare, ventitare, ut, qui itat seu ventitat ad praeceptorem, ejusque domum frequentat. Ideo saepe legitur, φοιτᾶν διδασκαλῆς (subaudio οἶκον. Clen. pag. 232. vers. 20.) & φοιτᾶν εἰς τὰ διδασκαλεῖα, in scholas itare, discendi causa videlicet : unde φοιτητής discipulus. Est etiam aliquando simpliciter ire, venire, accedere, προσεῖδῆς, προσεῖδῆναι.

φοιτητής

12 ἐν ταῖς.

12 ἐν ταῖς (subaudio αὐτῆς) id est in suis, vel participio suppleto, ἐν ταῖς subaudio γνησίων vel πατρῴων, in iis quae sunt aut habentur, concionibus. Clen. pag. 231. vers. 30. Hic autem manifeste distinguit ὁμιλία ab ὁμιλία, ut & infra in precibus. Nam ὁμιλία ὁ coetus, turba, multitudo, ἐκκλησία συναγωγή congregatio, certus coetus aut etiam collegium. At ὁμιλία quasi dicas, ipsa actio versandi in coetu hominum, conversatio, consuetudo, congressus, commercium : & peculiariter, colloquium, confabulatio aut consuetudo quae est per colloquium : Neque id solum, sed ea etiam consuetudo quae est praeceptori cum discipulo in eo docendo, atque adeo ipsa docendi actio, ac proinde per similitudinem, concio seu oratio quae à verbi divini ministro habetur ad populum, docendi illius gratia, δημηγορία. hinc ὁμιλία.

ὁμιλία.
differt ab

ὁμιλία.
ὁμιλία.

13 τῶν ἀκούσασθαι.

13 τῶν ἀκούσασθαι.] τὸ τῶν posset etiam referri ad λόγια : sed verius referri videtur ad ἐξηγητάς, eos qui ea interpretantur, nempe verbi divini ministros.

14 οἶκοι.

οἶκοι ab οἶκῳ.

14 οἶκοι ut jam opinor, notatum est, domi, quasi adverbialiter positum : at οἶκοι nominativus pluralis, domus, ades, ad οἶκῳ : distinguuntur accentu. Clen. pag. 222. vers. 3.

15 ὑποφωτισθέντων.

15 ὑποφωτισθέντων, id est, ἐμυθισθέντων, ἐξηγησάντων, διασφαιρῶν, ἐπιηθέντων, vel ὑποσφαιρῶν, & ὑποφωτισθέντων, ut supr. sect. 37. eos qui ea explicant. ἀκούσασθαι (futurum primum medium τῶ ἀκούσασθαι) audituros, vel audiendi gratia, aut ad audiendum, vel ad audiendos, eos qui ea explicant, vel, ut eos qui ea interpretantur, audiant.

audiant. Nam *ὑποφήτω*, fungor munere interpretis rerum divinarum : ab *ὑποφήτης* (deductum ab *ὑπόφημι*) quasi dicas subloquitor, qui sub vate loquitur, hoc illi velut dictante vaticinia & oracula quæ loqui debet : vaticiniorum seu oraculorum quasi internuntius. Item qui ab alio acceptum oraculum promit, deorum interpretes *ὑποφήτης*. Dicuntur & Poetæ Musarum *ὑποφήται*, id est musarum internuntii & interpretes. *Ῥοεῖα μῦσων* *ὑποφήται*.
Ῥοεῖα dicitur, uti vel prout ipsis licuerit, facultas erit, caso dabitur. *παρέχω* cedo, facultatem do, permitto, *ὑποφήται*.
συγχωρῶ : hic impersonaliter fumitur. Budæus p. 550. *ὑποφήται*.
¹⁷ *πίσις* hoc in loco est probatio, argumentum, nempe id quod fidem facit, *ὑποδείξις* sectione 50. infra. ¹⁸ *σωείσησεν*.
σωείσησεν, commendavit, Aoristus primus *ἔσωείσημι* commendatio, sed tanquam *συείω*. hinc *σύσασις* commendatio, & *συσανκῆ ἐπισυλη* qua aliquem alicui commendamus. supra τὸ ὀϊεθζ) Ut *ὄϊημα* & *ὄϊησις* plerumque dicuntur de arroganti sui existimatione, vulgo, *ὑποψήσιον*, *opinion de soy mesme*. Ita hic τὸ ὀϊεθζ, à quo illa fiunt, sed tanquam *ὀϊεθζαι*, arroganter sibi tribuere, sibi sumere, vulgo *presume*, *avoir ceste opinion de soy*. quomodo & fere accipi potest 47. initio, *ὅς ἂν μηδὲν δεῖται τέτων οἴηται* qui *presume*, vel à *ceste opinion*, arbitretur, ceaseat, judicet, vel tantum sibi tribuat, arrogante & stulta opinione credat. *ὑποψήσιον*.
¹⁹ *ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον ρευνεῖν* sapere supra magistrum: quomodo eleganter dicitur, *ὑπὲρ τὴν ἀξίαν* supra dignitatem; & *ὑπὲρ ἡμᾶς* supra nos, supra captum nostrum, *ὑπὲρ λήραν*, supra quàm dici potest: *ὑπὲρ τὴν δυνάμιν* supra vires. ²⁰ *ὑπερβαίνει*, ²¹ *ὑπερβαίνειν* præesse, supra, ²² *ὑπερβαίνειν* id est *ἀμελῶν, καταφροῦν*, qui contemnit, qui spernit. *ὑπερβαίνειν* proprie ultra seu ulterius aspicio, contemno, negligo, & quasi ad majora me converto, posthabeo, nihili facio *ὑπερβαίνειν* sup. ²³ *ἴσω* syncope pro *ἴσῳ* ab *ἴσῳ* scio. Glen. pag. 163. vers. 32. & pag. 165. vers. primo & sequente. ²⁴ *ἀτιμάζων* pro *ἀτιμάζειν* Glenar. pag. 231. vers. 31. ²⁵ *ὑποπαύω* pro *ὑποπαύω* de quo supra. *ὑποπαύω* autem τῆ κοινωνίᾳ, id est, *ὑποπαύω* est, τῆς κοινωνίας ἀρ. ἵσῳ communioni renuntiare, à *ὑποπαύω* communionem deficere, vel, ut Latinus auctor, discessio- nem facere: Quomodo Terentius Sin discessio fiat. vel denique

denique à communionē discedere : ut Cicero, discedere ab amicis, pro φίλων διαχρῆν. Plutarch. violare amicitiam. ²⁵ μικρὸν ὄφελος (ἔστι) quasi dicas parva est utilitas, parum utile est, non admodum refert aut confert. ²⁶ ἀρτί ἑαυτῷ pro se, vulgo, *au lieu de soy, pour soy, en sa place*, suo loco; vel, ut Calvinus, suo loco & nomine.

²⁵ μικρὸν ὄφελος.
²⁶ ἀρτί ἑαυτῷ

Sectio 46.

Περὶ τῶν Μυστηρίων.

De Sacramentis.

Δ. Ἄρ' εἰ ἄλλω τινὶ πρό-
 πῳ ἢ διὰ τοῦ γε-
 ῶν κοινῶμεν τῷ θεῷ;

M. AN non alio quodam modo, quam per scripturas communicamus cum Deo?

M. Τὸ μυστήριον τῶν λόγων κηρύγματι συνέ-
 ζουσι.

P. (Is) sacramenta cum verbi prædicatione coniunxit.

Δ. Τί ἐστὶ μυστήριον.

M. Quid est sacramentum?

M. Το διὰ τοῦ ἔξωθεν μαρτυρίου τῶν θεῶν εἰς ἡμᾶς ἀγάπης, ὃ δι' ὄρατῶν σημεῖον τὰ πνευματικὰ χαρίσματα πείσθων ἡμῖν, ἵνα αἱ τῶν θεῶν ἐπαγγελίαι μάλλον ἢ ἡμετέρας καρδίας ἐπιστραγγίζωνται, καὶ βεβαιωτέρων ἐλπίδα ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἔχομεν ἀληθείᾳ.

P. Per res externas testimonium Dei erga nos anterioris, quod visibili signo spiritualia dona representat nobis, ut Dei promissiones magis in nostris cordibus obliquentur, & firmiorem spem in earum veritate habeamus.

Δ. Ἄρα τῶν τῶν ἱερῶν σημείων παύση ἡθεοσεστὶ δύναμις, ὥστε τὰς ἡμετέρας σωτηρίας ὡς τῆς σωτηρίας ἐπιπλῖξεν;

M. An huic visibili signo tanta inest virtus, ut nostras conscientias de salute in spem adducat?

M. Οὐκ ἀπὸ αὐτῶν τὸ γὰρ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔτιως ἀρέσκει τῷ θεῷ, καθόσον ἔτι αὐτῶν τῶν θεῶν ἐγγὺν προστάχθη.

P. Non à se ipso hoc quidem, sed quoniam ita placet Deo, quatenus ab eo huic rei destinatum fuit.

M. Τάτε τῷ ἔργῳ τοῦ ἁγίου πνεύματι ἰδίᾳ προσηκουρος, τὰς τῷ θεῷ ἐπιγγελίας ἐν τῷ ἡμῶν ψυχαῖς ἐπισηρασιασθῆς, πῶς σὺ τοῖς μυστηρίοις αὐτοῦ προσηκούεις;

M. Πολλῶ γὰρ τῷτο ἐκείνῳ διαφέρει. καὶ γὰρ τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἔργον ἰδίον ὅστι τὸ πᾶς ἡμετέρας καρδίας κινήσαι καὶ φωτίσαι. ἐστὶ δὲ καὶ τὸ πᾶς ἡμῶν συνειδήσεις ἑαυτοῦ πρὸς θεὸν ἢ ἑἴς ἐπιγγελῶν ἐλπίδα καταστήσαι. διὸ καὶ ταῦτα ἐκείνῳ μόνῳ ἀναθεῖναι χρεῖ, καὶ μηδαμῶς πῶτε μὲν ἄλλῳ ἕθενι πρὸς αἴτιον. ὁ ἕθεν δὲ τῷτο κωλύει χρεῖσθαι τῶν μυστηρίων τὸν ἑἴον, οἷς δευτέροις ὁρθάροις, ἢ ἀν' ἑαυτῶν δοκῶν, ἅτε ἕθεν διὰ τῶν τῷ πνεύματος δωρημαῖς ἀραιρωῦνται.

Δ. Σὺ οὐκ ἠγῶ πῶς τῷ μυστηρίῳ ἐκέρχεται τὸ ἕθενθεν σοιχεῖν ἢ ἐγκυκλείσθαι, ἀλλ' ἕθεν τῷ πνεύματος τῷ θεῷ ἢ ἄλλῳ προσηκούει.

M. Ἐργῶ. ὅπῃ ἐν δηλονότι ἑαυτῷ δοκῶν διὰ τῶν ἰδίων ὁργάνων πῶς ἑαυτῷ δυνάμιν φανεραὶν καταστήσαι. ὅπῃ αὐτοῖς ἔργον ἀπέποιμα. τῷτο δὲ ποιῶν, πῶς τῷ πνεύματος αὐτῷ δωρημαῖς ἕθεν αὐτῷ ἐλαττοῖ.

Δ. Ἄρα δύσσοσι αἰτίαν ἕθενδούσαι, εἰ μὴ τῷτο ποιῶ;

M. Ἰνα τῷ ἀδυνατεῖ ἢ

M. Cūm hoc munus sancto spiritui peculiariter conveniat, Dei promissiones in nostris animis ob signare, quomodo tu sacramentis hoc ipsum tribuis?

P. Multum quidem hoc ab illo differt. Etenim sancti spiritus munus proprium est nostras mentes movere & illuminare, atque etiam nostras conscientias firmas circa promissionum spem efficere. Ac proinde hac illi uni accepta referre oportet, & nullo modo honorē alii ulli tribuere. Nihil tamen hoc prohibet quominus utatur sacramentis Deus, tanquam secundis instrumentis, prout ipsi visum fuerit, cum nihil per ea spiritus virtuti detrahatur.

M. Tu ergo putas sacramenti efficacitatem externo elemento non includendam esse, sed à spiritu Dei totam prodire.

P. Equidem (puto,) prout videlicet ipsi placuerit per sua organa suam virtutem manifestam reddere: quod iis munus assignavit. hoc verò dum facit, spiritus sui virtutem nullo modo imminuit.

M. Num potes causam reddere, ob quam id faciat?

P. Ut imbecillitati nostræ

μυσ¹⁰ βοηθῶ. εἰ γὰρ γὰρ
 πνευματικοὶ ἡμεῖς ὅλοι,
 ὡς οἱ ἄγγελοι, ἐδωμάθη
 αὐτὸν καὶ τὰ χαρίσματα
 αὐτῷ πνευματικῶς θεωρεῖν.
 νῦν ὅ¹¹ ἐπιπροσδομῶν
 ἡμῶν τῶ τῶ γίνεσθαι σώμα-
 τος¹² ὄγκω, ἀάγκη αὐτὸν
 διὰ πᾶν τόπων καὶ οἰοεῖ
¹³ κατόπισθον τὰ πνευμα-
 τικὰ καὶ ἕρνια ἐραστῆται
 ἡμῶν. ἃ γὰρ ἀάλλως οἰοῖ τ'
 εἴημεν διανοία περιλαβεῖν
 αὐτά. ἔπειτα ὅ συμφέρει
 ἡμῶν ἢ τῶ θεῷ ἐπαγγε-
 λιῶν¹⁴ πείραν λαμβάνειν
 τὸς ἡμετέρας αἰδήσεως πά-
 σαις, πρὸς¹⁵ μίζω βεβαί-
 ωσιν.

strā succurrat. si enim spi-
 rituales essemus toti, ut
 angeli, possemus illum &
 dona illius spiritualiter
 contemplari. nunc verò
 obumbratis nobis terreni
 corporis mole, necesse est
 eum quibusdam figuris &
 quasi speculis spiritualia
 & cœlestia nobis repræsen-
 tare. Non enim aliter mente
 comprehendere ea posse-
 mus. Deinde verò confert
 nobis, Dei promissio-
 num experimentum cape-
 re nostros sensus omnes, ad
 majorem (earum) confir-
 mationem.

In Sectionem 46.

¹ μυσήειον.

μυέομαι.

μυσθειώδης.

² ἐπιοφραγι-
ζωνται.

³ ἐπελπίζειν.

⁴ προσεπάχθη.
προσαίτω.

⁵ σεβράς.

⁶ ἐδὲν ὅ, &c.

¹ Μυσήειον mysterium, Item arcanum ad aliqua sa-
 cra pertinens, res arcana & paucis cognita, neque com-
 municanda nisi initiatis: hic significat Sacramentum, ut
 mox definitur. fit à μυέομαι, sacris initior, institutor do-
 ctrina quæ ad res sacras pertinet: Et generaliter do-
 ceor, institutor. De hac autem voce μυσήειον, vide Be-
 zam Ephes. cap. primo, vers. 9. & cap. 5. vers. 32. hinc
 μυσθειώδης, cui subest mysterium, mysticus, qui fit cum
 aliquo mysterio mystico, infr. sect. 49. & Carechismi
 compendiarri sect. 10. ² ἐπιοφραζώνται obfignentur.
 ἐναπομάθωνται, ἐγκαράθωνται, ἐσημαίνωνται impri-
 mantur, insculpantur. supr. sect. 14. ³ ἐπελπίζειν in
 spem adducere, erigere, spem afferre, sperare jubere,
 quasi sperare facere, hoc verbo interrogationes infra
 clauduntur.

⁴ προσεπάχθη, ἀπιτάχθη, ut sup. sectione 21. de-
 stinatum fuit: προσάίτω enim destino. & mox ἀποτέμα-

⁵ σεβράς, id est βεβηκίας: quæ duo conjungit ἐπ.

⁶ ἐδὲν ὅ τῶτο, &c. Nihil

hil verò hoc, vel potius (ut quidem puto) nihil tamen hoc, verum nihil hoc, sed nihil hoc prohibet, &c. Nam πὸ ἢ ita aliquando sumitur: quod quàm variis modis accipi debeat, vide apud Clen. pag. 228. vers. 5. ἄφαι-7 ἀφαιρουῦντα, εὐώπα, adimentem, detrahentem, ἀπηρερῶντα. hunc autem totum locum sic magis ad verbum & Latinè etiam veritas. Nihil verò hoc prohibet Deum Sacramentum uti, &c. Nam, ut jam monui, dicitur prohibeo te facere, & prohibeo ne facias, & quo minus facias.

⁸ ἐγκλείεσθαι inclusam esse, ἐμπαύεισθαι contineri, præteritum infinit. τὸ ἐγκλείεσθαι quod fit à κλείς, κλειός ἢ clavis. ⁹ παρέρχεσθαι, prodire, procedere, proficisci, ut sect. 45: emanare, ἀπορρεῖν. ¹⁰ βοηθῆ id est ἐπιυερεῖν, opem ferat, succurrat: præsens subjunctivi τὸ βοηθῆω succorro, de quo antea. ¹¹ ἐπὶ παροσθημάτων, nobis obumbratis, obtenebratis, impeditis. ab ἐπιπαροσθεν, ἐμπαροσθεν, ante, coram, in conspectu, cum genitivo. Unde ἐπὶ παροσθεν officio luminibus, obtenebro; obumbro, ut ἐπιπαροσθεν ὄρεον mons urbem occultans, & metaphor. lumen adimo, obumbro.

¹² ὄγκος tumor, moles, massa, eminentia seu prominentia, amplitudo, gravitas, pondus, metaphorice factus, seu animus elatus & inflatus, ut supr. sectione 33. & aliquando in bonam partem, gravitas, amplitudo, majestas. Item orationis gravitas, δεινότης. ¹³ κάτοπτρον, idem quod ἑσοπτρον & εἰσοπτρον speculum, hinc κατοπτρίζομαι in speculo intueor: à κατοπτρεύω aspicio, ab ὄραω, sed tanquam ὀπτομαι.

¹⁴ πείραν λαμβάνειν ἐπιγελιῶν, vel ἀπόπτερον παίειν, ἢ ἀποπτεῖσθαι cum genitivo, experimentum capere, vel periculum facere promissionum, vel promissiones experiri, quatenus scilicet sensus omnes nostri circa rerum significatarum imagines & signa exercentur. Aut enim hoc majoris perspicuitatis causa supplendum est, aut Latinus auctor Græce ita exprimendus ad verbum erit, ἐπιτα ἢ συμφέρεν ἡμῖν ἐν ταῖς τῶ θεοῦ ἐπαγγελίαις ἐξασκεῖσθαι τὰς ἡμετέρας αἰσθησεις πίστας. horum autem Græcorum verborum interpretationem paulo ampliorem & faciliorem ex doctissimi & pientissimi cujusdam Theologi sententia, hic adscribere non gravabor: quia, inquit, signa Sacramentorum sub sensus nostros externos cadunt, eademque, res promissas non

non modo significant, sed etiam earum præsentiam sacramentalem & communionem spirituales in nobis obfignant: ideo sensus nostri in Sacramentis dicuntur rei promissionum experimentum capere. Quasi in Sacramentis promissiones ipsas non modò audiamus, sed videamus, tangamus, gustemus, & olfaciamus. hac igitur loquendi forma Sacramentorum vis & energia significatur, sed quæ prudenter sic interpretanda, & dextrè accipienda. hæc ille. Cæterum, ut hic dicitur *πάρεν λαμβάνειν ἐπαγγελιών*. Sic à Plutarcho. *δοκιμασιὰ λαμβάνειν τῶν παιδῶν*, liberorum periculum facere, liberorum vires explorare. ¹⁵ *μείζονα μείζονα μείζονα* ut jam sæpius dictum est. Clenard. pag. 132. v. 25. & 30.

¹⁵ *μαρζω.*

Sectio 47.

Δ. **Ε**ἰ ἔτις ἔχει τὸ, τὸ ἀφραδολῶσαι ὑπὸ θεοῦ τὰ μυστήρια ἐφ' ἧ τῆ ἡμετέρα βοήθειᾳ ἀδυνατεῖα, ἢ χὶ δίκαιον ἕσθησαν ἡ κατεργασθῆναι ἐκείνῳ, ὃς ἂν μηδὲν δεῖξαι τέτων οἶηται;

M. Κομιδῆ γε. καὶ δὴ καὶ ὅστις τέτοις ἀπιξιοῖ χηρῶσασθαι, ὡς ἐκ ἀναγκῆς ἔσθ, ὡρῶτον μὲν αὐτῶν τῶν χριστῶν, εἴπα ὅ καὶ πῶς αὐτῶν χάριν ἀδεύει, καὶ τὸ πνεῦμα σβέννυσθαι.

Δ. Πῶς ὅ δύναται τὰ μυστήρια πῶς ἡμῶν ἐλπίδα βεβαιῶσαι, εἴ γε τέτων οἶ τε κακοὶ καὶ οἱ ἀγαθοὶ + ἀναμιξῶς κοινωνῶσι;

M. Καί τοι οἱ πονηροὶ τῶν διατῶν μυστηρίων ὡροσθε-

M. **S**I hoc ita se habet, stradita fuisse à Deo sacramenta, ut nostra orem ferrent infirmitati, an non æquum (est) arrogantiam damnare illius, qui nihil (se) indigere illis putet?

P. Omnino equidem. Atque adeò, quisquis iis dedignatur uti, tanquam non necessariis, Primum quidem aspernatur Christum, deinde illius etiam gratiam rejicit, & Spiritum extinguit.

M. Quomodo v. possint sacramenta nostram spem confirmare, siquidem eorum tum mali tum boni promiscuè sunt participes?

P. Quamquam improbi per sacramenta obkaram sibi

ἢ κ' αὐξήσιν ὁ θεὸς τὰ μυστήρια ¹² εἰσήγαγεν ἡμῶν. ὁ δὲ θεὸς καὶ ὁ Πάυλος, ¹³ ἐν οἷς λέγει ὅτι δι' αὐτῶν αἰτῶν θεὸς ὑποχρῆσται, ἢ ἡμετέρας καρδίας ἐπισφραγίζονται.

Δ. Ἄρ' ἔχει τὸτο πλὴν ἀπιστίαν ἡμεῖς ¹⁴ κατηγορεῖ, τὸ μὴ πιστεῦσαι τὰς ἐπιγγελίας, ἐὰν μὴ τίνα πρὸς τὴν ¹⁵ ἐπικύσιν αὐτῶν προσλάβωμεν;

Μ. Τὸτο ἀρα πλὴν τῆς πίστεως ἀδένεια πνεύματος ἰσοποροῦσι καὶ οἱ τῶν θεῶν υἱοί, ἐδὲν ἢ ἡπὸν πιστοὶ διατελέσιν ὄντες. ἀλλ' ἔτι πλείως. ἕως γὰρ ¹⁶ τούτω τὰ κόσμω ἐνδιασπίβομεν, αἰετὶν ¹⁷ λείψανα ἀπιστίας τῇ ἡμετέρᾳ σαρκὶ ¹⁸ ἐναπομένει. ἀφορὰ ἕκ' ἄλλοις ¹⁹ ὑποσείειν δυναμένα, ἢ ²⁰ τὰ συνεχῶς διὰ παιτῶν τῶν βιῶν ²¹ περικοῦνται. ταῦτα οὖν ²² ἐπίδοσιν δεῖ ἡμετέραν πίσιν λαμβάνειν καθ' ἐξέλι.

sacramenta nobis introduxit. quod declarat etiam Paulus cum dicit, per ea, Dei promissiones in nostris mentibus obfirmari.

M. An non hoc infidelitatem nostram arguit, non omnino credere & credere Dei promissis, nisi quaedam ad confirmationem eorum assumpserimus?

P. Hoc utique fidei imbecillitatem ostendit: quo morbo laborant quidem etiam Dei filii. Nihil tamen minus fideles perpetui sunt, sed non perfecti. Quandiū enim in hoc mundo versamur, semper aliquid reliquiae diffidentiae in carne nostra remanent. Quas non aliter excutere possumus, quàm continue per totam vitam proficiscendo. Itaque fidem nostram quotidie incrementum accipere oportet.

In Sectionem 47.

¹ ὑπερηφανία.

² καταγνώσκειν

³ σβένυσσι.

⁴ ἀναμιξ.

ἢ ἡμετέρας καρδίας ἐπισφραγίζονται.

¹ ὑπερηφανία ἢ superbia, arrogantia, supra sect. 33: ² καταγνώσκειν, κατακρίνειν condemnare, cum accusativo rei & genitivo personæ, & contra Budæus pag. 111 & 12. Vide etiam supra eadem sect. 33.

³ σβένυσσι (ut ζεύγνυσσι Glen. pag. 102. vers. 5.) extinguit. futurum σβέσσει, ἔσβεται tanquam à σβέσει, Glen. pag. 210. vers. 5.

⁴ ἀναμιξ, ἀναμειγνύωσ, mixtim, promiscuè ἀδύνατον φέρει.

ρόρας, συγκεχυμένως circa delectum infr. sect. 49. ἀδιακρίτως.

⁵ ἀχρηστον, ἀνόνητον, ἀπρακτον, ut antea, inutilem, ἀχρηστον: irritam.

⁶ προσεπιμέναι adhærescere, affixos esse (sup. sect. 24.) ⁶ προσεπιμέναι
 μοχ προσεπιμέναι, adhærere, adnatos vel adnexos esse.

⁷ δότερα datrix, donatrix: hinc ὀλεοδότηρα diviti- ⁷ δότεραν.
 arum datrix, est datrix beatæ vitæ; ὀλεθρ enim divitiar, ὀλεοδότηρα.
 beatitudo, à masculino δοτήρ, ἦρος dator, à δίδωμι do. Cle- ὀλεθρ.

nard. pag. 119. vers. 11. & pag. 120. v. 10. ubi potes ad-
 dere: At hæc oratoria, δοτήρ, ἦρ, dator: ἢ δότερα δότηρ.
 datrix. ⁸ ὑρηγείται ὁδὸν præit vel tradit viam, sect. 37. ⁸ ὑρηγείται.
⁹ ὀλόκληρον quid sit, dictum supra sectione 22. ⁹ ὀλόκληρον

¹⁰ ζητήσουσιν quaesituris, respicit τὸ ἡμῖν (futur. particip. ¹⁰ ζητήσουσιν
 τὸ ζητήω: Idem cum tertia plurali futuri indicativi. Cle- ¹⁰ ζητήσω.

nard. pag. 104. vers. 38.) vel, si quaeramus, aut quaere-
 mus, id est requiremus, petemus. ¹¹ τίνα λόγον ἔχει ¹¹ τίνα λόγον.

¹² ἡμῖν, quasi dicas, quam rationem habet dicere, ut nos

volgo, quelle raison y a il de dire: sed latinus, ut videtur, quam rationem dicemus, quam rationem (hoc) dicitur: vel fortasse, quomodo rationi consentaneum est, aut etiam probabile, vel verisimile est dicere. Nam λόγον ἔχειν id aliquando significat, & totidem modis pro ratione loci verti potest. hæc Steph. quibus addo, non malè forsan, hic dici posse, quæ ratio est dicere, pro quæ causa est. quomodo Cicero, Minari denique divisoribus ratio non erat. Et, nulla est ratio, amittere ejusmodi occasionem. Columella: etiam tenuissimo solo vitiarium facere, minimè rationis est, id est, nulla causa est, volgo, il n'y a point de raison de faire. Quid si etiam ex eodem Cicerone hic dicamus, quid rationis habet dicere, aut, quid rationis (hoc) habet dicere: vel eidem Ciceroni propiùs, quid rationis habet, quamobrem dicamus, vel dicatur ea nobis, &c. Sic enim ille, Ver. 4. Vidi argenteum cupidinem cum lampade: quid tandem habuit argumenti aut rationis res, quamobrem in eo potissimum Sthenianum pramium poneretur? Utramlibet vertendi rationem sequatur lector, non magni referre puto. Tantummodo docere volui (si modo docui quod volui) non ineptè utroque modo dici posse.

¹² ἡμῖν εἰσάγαλλο nobis introduxit, invexit, vel ¹² εἰσάγαλλο.
 potius

¹³ ἐν οἷς λέγει. potius induxit, aut instituit. ¹³ ἐν οἷς λέγει quasi dicas in quibus dicit pro ἐν τέτοις αἰ, in iis quæ, vel brevius & melius, quàm dicit.

¹⁴ κατηγορεῖ. ¹⁴ κατηγορεῖ hic indicat, arguit, ἐλέγχει, πεισθεῖ καὶ δεικνύει: Budæus pag. 574. ut mox subjicit πεισθεῖ ostendit, docet, significat, vel quod affine est, repræsentat.

¹⁵ ἐπικύρωσιν. ¹⁵ ἐπικύρωσιν, βεβαίωσιν confirmationem ab ἐπικύρωσιν approbo, comprobo. ἐπικυρωσὶ νόμον, ferre legem, rogare legem: contra ἀκυρωσὶ, ἀθετεῖν. ἀκυρωσὶ τὸ sect. 27. sup. ¹⁶ τῶ τῶ κόσμῳ ἐν πατρίσιν αἰ, & supr. sect. 28. ἐνδημοῦμεν τῶ νῦν βίῳ in hoc mundo versamur, vel commoramur, in præsentī vita degimus: nam utroque dicendi genere idem significatur.

¹⁷ λείψανα. ¹⁷ λείψανον & λείψανα in plurali, idem quod λείμμα & λείμματα, quod relictum est, reliquæ ut ciborum, diruta urbis (ἐρείπια dicuntur id est rudera) & que ex cadaveribus supersunt, à λείπω relinquo.

¹⁸ ἐναπομένει. ¹⁸ ἐναπομένει pro ὑπομένει ἐν, vel ἐπὶ σαρκί, permanens in carne, vel carni inhaerens aut adhaerens, ἀμένω permaneo, constanter maneo, ἐπὶ τινί, vel ἐπὶ τινὶ. Plato ἐν ταυτῶ σφρόδονα αἰεὶ μένει suis sedibus hærent & perpetuo manent, ait Cicero. ¹⁹ ὑποσείω excutio, concutiendo à me repello, aut simpliciter à me repello, amolior, & ablego. σείω enim quatio, concutio. ²⁰ τῶ προκοπτεῖν proficiendo: Nam infinitivus habet vim gerundii in do, hoc casu. aliquando additur præpositio ἐν ut antea dictum est.

²¹ ἐπίδησον λαμβάνειν, ut sect. 39. αὐξήσει λαμβάνειν, incrementum capere. Sic autem ad verbum hanc clausulam vertas. Itaque incrementum oportet nostram fidem capere quotidie: pro, fides igitur nostra incrementum quotidie capiat, oportet, vel necesse est.

¹⁹ ὑποσείω.
²⁰ τῶ προκοπτεῖν.
 Infinitivus pro gerundio.
²¹ ἐπίδησον.

Sectio 48.

Δ. Πόσα μυστήρια ἢ χριστιανῶν ἐκκλησία ἔχει; M. Quot sacramenta Christianorum Ecclesia habet?
 M. Δύο μόνον, πᾶσα P. Duo tantum, omni- τῶν

ποις ποῖς κοινὰ ὄντα, καὶ τῷ ᾧ Ἰησοῦ διάταξιν.

bus fidelibus communia, secundum Jesu Christi constitutionem.

Δ. Τὰ ποῖα;

M. Quænam illa (sunt?)

M. Τὸ βάπτισμα καὶ τὸ Κυριακὸν δεῖπνον.

P. Baptismus & Dominica cœna.

Δ. Τί ὁ ὅμοιον ἢ τί διαφορεον ἀλλήλοις ἔχει;

M. Quid verò simile, aut quid diversum ea inter se habent?

Μ. Διὰ τὸ βάπτισμον οἱσιν εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ᾧ Θεοῦ ἐκκλησίαν, μαρτυρεῖ καὶ ἡμῖν, ὅτι ὁ Θεὸς ἡμᾶς πρὸς ἄλλως ξένους ἐπαρχοῦσιν ἡμῶν οἰκείων τάξιν ἀξιῶν, τὸ ἡ Κυριακὸν δεῖπνον τεκμήριον ἡμῖν ὅτι τὸν Θεὸν ἡμετέροις ψυχαῖς τὰ σπέρματα τροφῶν παρέχειν, καὶ ἐν τούτῳ πατρικῶς ἡμῖν προσφέρει.

P. Per Baptismum quasi ingredimur in Dei ecclesiam. Testificatur enim nobis Deum nos, qui alioqui peregrini sumus, cum domesticis collocare velle. Dominica autem cœna, signum nobis est, Deum nostris animis quæ ad alimentum necessaria sunt præbere, & in hoc paterno affectu erga nos se gerere.

Δ. Ἴνα ὁ σαφέστερα ἡμῖν τὰ ἀμφοτέρωτα γινώσκαι, ἐκείνην ἰδίαν λόγῳ διεξιόμεν. καὶ ὡς τὸν ἡ εἶπε, τί ὁ βάπτισμός ἡμῖν σημαίνει.

M. Ut verò clariores nobis utraque fiant, unumquodque seorsum oratione persequamur: ac primum quidem dicito, quid Baptismus nobis significet.

M. Δύο ἡμῖν παρίστανται, τὴν τὴν ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἁμαρτιῶν ἀπαλλαγὴν, καὶ τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν.

P. Duo nobis representant, tum remissionem peccatorum videlicet, tum spirituales regenerationem.

In Sectionem 48.

ἡμῶν οἰκείων τάξιν, vel ἐν τῷ οἰκείῳ τάξει, μέρει, ἢ μοίρα ἔχειν ἢ τιθέσθαι, τοῖς οἰκείοις ἐγχεῖσθαι. ἢ ἐγκαταλέγειν, ut sup. sect. 30. & 31. in domesticorum ordinem recipere, inter familiares numerare, domesticis adnumerare.

² δείπνον.

Parcum ve-
rerum pran-
dium, sumptu-
osior cœna erat.

δείπνα θα-
λάσσης.

Pisces.

κυριακὸν

δείπνον.

³ βαπτισμὸς.

ἔ

βάπτισμα,

ut terminatione

ἔ genere, ἔ

accentu diffe-

rent.

² δείπνον cœna, sic dicitur, ut tradit Plutarch. vel ὅτι ἔ πρόωγ διαραπύει, quod requiem aliquam det à laboribus; vel quasi διασπρονηθῆναι, quod non tam facile, ut αἰεσον, id est prandium pareretur. Nam veterum prandium parcius & frugalius erat: cœna verò aliquanto exquisitior & sumptuosior ac lautior: quum finitis diei laboribus, genio hilarius & plenius indulgebatur, aliquando δείπνον est cœna convivalis, epulum. aliquando καταχρηστικῶς est βρῶμα, ἢ τροφή, cibus: unde δείπνον ποιεῖν apud Hesiodum pro comedere. Est etiam pabulum iumentorum. At δείπνα θαλάσσης, pisces, quasi dicas, cibi maris, id est, quos mare suppeditat. hic autem κυριακὸν δείπνον, Dominica cœna, sumitur pro extrema illa cœna, in qua Christus Dominus noster, corporis & sanguinis sui sacramentum sub panis & vini signis instituit.

³ βαπτισμὸς ἔ accentu in ultinia, at βάπτισμα τὸ accentu in antepenultima. Idem in cæteris ejusmodi observandum, tum quod ad accentum, tum quod ad genus attinet: ut jam sup. monuimus.

Sectio 49.

Δ. ΤΙ ἔ ἂν ἀλογον τέ-
τοις ἔχῃ τὸ ὕδωρ, ὡσε-
σύμβολον τέτων ἔδ δυνά-
δῃ;

Μ. Ὅτι ἡ ἔ ἁμαρτιῶν
ἔθεσις ἔοικῆ ἔ πως λυτῶ, δι-
ἔ τὰ ἐν ἔ ἡμιστέρας ψυ-
χαῖς ἔ μολύσματα ἔ σπορῶ-
ἔται, ὡσπερ ἔ τὸ σώμα-
τις ἔ ῥύπον ἔ δι' ὕδατος ἔ σπο-
ἔ μῆθα.

Δ. Τίω ἔ ἀσαφῆ ἔ ἔσιν
ἔ μὲν πᾶς τὸ ὕδωρ αἰνιθε-
ἔ ται;

Μ. Ἐπειδὴ ἀρχὴ ἔ μὲν
ἔ αὐτὸ ἔστι ἔ τὸ τῶν ἔματι-

Μ. Quam verò proporti-
nem cum his habet
aqua, ut signum horum esse
possit?

P. Quia peccatorum re-
missio similis est quodam-
modo lavacro, quo ea qua
sunt in nostris animis in-
quinamenta eluuntur, quæ
admodum corporis for-
des aqua absterginimus.

Μ. At regenerationem
nostram quomodo aqua
innuit?

P. Quoniam initium
quidem ipsius est, ut no-
stra

εαν ενσιν τεκρωθῶμαι. τέλος δὲ, τὸ καινὰς κτίσεις ἡμᾶς γίνεσθαι. 7 τὸ ἐπιχεόμενον τῇ ἡμετέρῃ κεφαλῇ ὕδωρ, σύμβολον θανάτου ἐστίν. ἀλλ' ἅμα καὶ ἡ ἡμῶν ὁ ἀβίωσιν ἐξαγγέλλοι, πύρρον ἔχ' 9 ὑποβρύχιοι πρὸ ὕδατι διατελλόμενοι ὄντες, ἀλλὰ μόνον ἐν ἀκαρῆ τῷ χρόνῳ οἰοίη εἰς πᾶσα τάρων 11 καταδύομεν, ἵνα ἐν θύς ἀναδύομεν αὐτῶ.

Δ. Μῶν οἶε τέτο τὸ ὕδωρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς 12 καθαρῶν εἶ;

Μ. Οὐ μνοῦ. πύττω γὰρ τὴν πρῶτὴν τῶν τῶν χριστοῦ αἱματι ἀφαιρεῖν οὐ θέμις ὄφ' 13 ἔξεχῦσαι, ἵνα, πείσας πᾶς 14 κηλίδας ἡμῶν 15 ἀπορῦσαι, καθαρὰς τε καὶ 16 ἀχραντοὺς τῷ θεῷ ὄψασθαι. καὶ τῶν μὲν τῶν καθαρῶν ἀποδείξαι, ὅτι τὸ ἅγιον πνεῦμα τότε τῶν αἱματι πᾶς ἡμετέρας σωματικῶν 17 ῥυτίξει. καὶ ὁ ἐπισφραγισθῆναι ἐν τῷ τῶν μυστηρίῳ βαπτισμῷ ἔχον.

Δ. Πότῃρον ἢ αὐτὸ ὕδωρ ἢ ἄλλο 18 οἶε εἶναι, ἢ ἀπορῦσαι τῶν τύπων;

Μ. Τύπος μὲν ἔστιν, ἀλλὰ παρεγγυμένῳ ἔχον τῶν ἀληθειῶν. ἢ γὰρ ἔστιν ὁ θεὸς ὁ ἴος 19 ψεύδεσθαι τι, ἢ ἄλλο τι ἡμῶν δώρων. ἀλλὰ καὶ ἡλικίας 20 πληροσθηθῆναι δεῖ, ὅτι ἡ ἡμῶν ἀμαρτιῶν ἀφεσις καὶ βίαι ἀνακαί-

stra natura mortificetur: finis verò, ut nova creatura simus, infusa in nostrum caput aqua, signum mortis est. Sed simul etiam nostrum ad vitam reditum subjudicat, in eo quod non submersi in aqua perpetuo simus, sed tantum puncto temporis, quasi in aliquod sepulchrum subimus, ut statim ex eo emergamus:

Μ. Num putas hanc aquam nostri animi purgationem esse?

Ρ. Nequaquam. hunc enim honorem Christi sanguini adimere (est) nefas, qui effusus fuit, ut omnibus maculis nostris absterfis puros & impollutos Deo (nos) exhiberet. Atque hujus quidem purgationis fructum percipimus, quum sanctus spiritus hoc sanguine nostras conscientias aspergit. Obfignationem verò in hoc mystico baptismo habemus.

Μ. Utrum verò ipsam hanc aquam nihil aliud putas esse, quàm aberfionis figuram?

Ρ. Figura quidem est, sed adjunctam habens veritatem. Non enim est Deus talis ut nos frustretur ullo eorum, quæ nobis promissit donorum. ideoque nos planè persuasum habere decet, peccatorum remissionem

νωσις διὰ τῆ βαπτισμῶ σφ-
σφύρεται ἡμῖν, καὶ ἡμεῖς αὐ-
πλῶ ἀπολαμβάνομεν.

Δ. Ἄρα γὰρ ἐν πᾶσιν ἡ
ἀδιακρίτως ἡ χάρις αὐτῆ
ὅπιτελεῖται;

Μ. Οὐδῆτα. πολλοὶ γὰρ διὰ
τῆ ἰδίας κακίας αὐπλῶ ἔ-
είσθε ἄποκλείοντες, καὶ
κενῶ ἑαυτοῖς καὶ ἀνόνητον
αὐπλῶ καὶ χάρις αὐτῆ. ἔδεν ὅ ἡ πον-
πλῶ αὐπλῶ δυνάμει τὸ μω-
σηριον ἔχον ἀπὸ διατελεῖ.

Δ. Ἡ ὅ ἀναγέννησις ἡμεῶν
πόθεν;

Μ. Ἀπὸ τῆ θανάτου ἁμα-
καὶ τῆ ἀναστάσεως τῆ χριστοῦ.
ποσάυτη γὰρ τῶ θανάτῳ αὐτῆ
δυνάμει ἔνεστιν, ὡς ἐν δὲ αὐτῆ
τῆ παλαιὸν ἡμεῶν ἀνθρώπων
σσυροῦσθαι, καὶ πλῶ τῆς
φύσεως ἡμεῶν κακίαν οἰονεῖ
θάπτεισθαι, ἵνα μικροῖς ἡ-
μεῶν ἐπιπρατῆ. τὸ ὅ ἡμεῶν
ἀνακλιζέσθαι καὶ εἰς κενόν
πνα βίον ἀναγεῖσθαι, ὅπως τῆ
τῆ θεῶ δικαιοσύνην περὶ αὐτῆ,
τῆ τοτῆ ἀναστάσεως τῆ χριστοῦ
ἀναπθῆναι δεῖ.

Δ. Πῶς ὅ πρώτης τῆς χάρι-
τες, ἐν τῆ βαπτισμῶ τυχ-
χάνομεν;

Μ. Ὅτι διὰ πᾶσιν ἐν-
δυνάμει τῆ χριστοῦ, καὶ τὸ
αὐτῆ πνεῦμα ἀπολαμβάνο-
μεν, ἔσθ γὰρ μὴ τὰς ἐπιγρη-
λαίας τῆς ἡμῶν ἐκείναι σφουδρε-
χθείσας, ἄποβάλλοντες, ἀ-
χρηστῶς ἑαυτοῖς τῶν κα-
δισυμέν.

sionem & vitæ renovatione
per baptismum offerri nos-
bis, nosque illam recipere.

M. An in omnibus pro-
miscuè gratia hæc effectum
habet?

P. Non sanè. Multi enim
sua pravitate eam ingressu
excludentes, inanem sibi at-
que inutilem eam reddunt.
Nihilò tamen minùs ean-
dem vim sacramentum
semper habet.

M. Regeneratio autem
nostra unde?

P. A morte simul & re-
surrectione Christi. Tanta
enim morti illius vis inest,
ut per eam vetus noster ho-
mo crucifigatur, & illa na-
tura nostra vitiositas quasi
sepeliatur, ut non amplius
in nos imperium obineat.
quod autem nos reformamur,
& in novam quandam
vitam renovamur, ut Dei
justitiæ pareamus, hoc re-
surrectioni Christi imputa-
re oportet.

M. Quomodo autem
hanc gratiam in baptismo
consequimur?

P. Quia per eum in dōm
mur Christo, & ejus spiri-
tuni recipimus, nisi quidem
promissiones nobis illic ob-
latas rejicientes, inutiles
nobis ipsis eas reddamus.

In Sectionem 49.

Ἀνάλογον, id est ὁμοιον simile (contrà διαφορον. vi-
 de supr. sectione 48.) ἀνάλογον enim ad proportionem
 similis, proportione respondens, ex aquo aquè pollens,
 consentaneus & congruens. Sic res aliqua dicitur alte-
 ri rei esse ἀνάλογον, quæ ad illam proportione qua-
 dam & natura constituta & comparata est. hinc ἀνα-
 λογία proportio, comparatio, ἰσότης τῆς λόγου. = ὑπό- = ὑπορρέπει
 ῥύπτω, ut & simplex ῥύπτω abluo, sordes eluo, sordibus ὑπερῥύπτω.
 expurgo: à ῥύπτω sordes, propriè quæ in summis ῥύπτω.
 manuum ac digitorum unguibus colliguntur. Aliis dici-
 tur illuvies, quæ destringitur, à corporibus oleo illitis, ῥυπῶ.
 post sudorem, quasi χρύπτω ὁ τῶ χρωτὶ ὑπὸν ἀπλῶ.
 Metaphorice dicitur de sordibus, id est de avaritia & il-
 liberalitate. hinc ῥυπῶ sordeo, sordidus sum. At ῥυπαῖνον ῥυπαῖνον.
 sordido, maculo, contamino: & metaphoricè infamem
 reddo, famæ alicujus notam inuro, ἀτιμία πη ἢ ὄνειδῶ.
 οὐρεῖσθαι ἀτιμῶ. ὁ μολυσματὸς & μολυσμὸς ὁ inqui-
 nameatum, sordes, sect. 7. + δι' ὑδάτῶ id est τῶ ὑδατι. ὁ μολυσματὸς
 + δι' ὑδάτῶ. ὁ μολυσμὸς.
 ὁ ὑποψῶ idem quod ψῶ tergo, abstergo, vel ra-
 dendo detergeo. hinc ψῶς terfus, deterfus, rasus, vel
 radendo deterfus. ὁ τὸ πλῆ ἡμετέραν φύσιν νεκρῶ
 ψῶαι, quasi dicas naturam nostram seu carnem mortifi-
 cari, vel mortificatam esse; vel, ut nostra natura mor-
 tificetur, aut, natura nostra, id est carnis mortificatio fiat:
 infinitivus pro suo verbali, quasi ἡ ἡμετέρας φύσεως ἡ-
 κρωσις. Utor autè verbo Theologis familiari. Nam νεκρῶ
 latinus, morte mactō, eneco: unde autem νεκρὸν mor-
 tuus, dictum sit, vide supr. νεκρωθῆναι autem, ut χρυ-
 σωθῆναι Clen. pag. 87. vers. 4. ὁ τὸ ἐπιχρόμρον ὑδαρ
 aqua infusa, aut, quæ infusa est, aut etiam quæ infundi-
 tur, tempore præsentis, ut Græce: nostro capiti, vel in no-
 strum caput. ὁ ἀναβίσις, quasi dicas reviviscentia, id est
 reditus ad vitam, resurrectio è morte, καὶ ἡ ζῆσις ἀναβίσις.
 vita, sit ab ἀναβίσις revivisco: cujus participium præse-
 ritum ἀναβέβηκώς qui revixit, redivivus. ὁ βρύχῶ, &
 ὁ ὑπερῥύχῶ submersus, καταπονέζω, κα-
 τὰ βρύχῶ, sit non à βρύχῶ, quod est fredeo, strideo, βρύχω.
 sed à βρέχω madefacio, intingo, ut vult etymologus βρέχω.
 auctor. Alioqui dici possit βρύχῶ, quasi βυθῶ,
 qui est in profundo, profundus. A βυθός ὁ fundum, βυθός.
 ima pars, inus gurges. à quo βυθίζω, & καταβυθίζω.
 βυθίζω,

δίλω, in profundum jacio, demergo, καταποντίζω, καταδύω, ut mox.

¹⁰ ἐν ἀκαρεῖ,
&c.

¹¹ καταδύω &
καταδύμι.
καταδύμι.

δύειν. Sol ὅ
δύωι.

ἀναδύω &
ἀναδύμι.

¹² καθαρμός.
καθαίρω

¹³ ἐξεχύθη.
ἐκχύμι.

¹⁴ κηλίδας.

¹⁵ ἀπορρῦψαν
ἀπορρῦπτω.

¹⁶ ἀχραντῆς.
ἀχρῆς.

¹⁷ βαντίζει.
βαντίζω a
βάνω.

βαντίσμα &
βαντισμός.
βανίς.

¹⁸ οἶσι ab
οἶομαι.

¹⁹ ψάλλεται
ψάλλω &
ψάλλομαι.

¹⁰ ἐν ἀκαρεῖ τῷ χρόνῳ, in puncto, vel momento temporis, ἐν ἐγγυῇ χρόνῳ vide sectione 43. ¹¹ καταδύω & καταδύμι, penitus ingredior, me abdo, atque adeo erubefco. supr. initio. hic verò significat demergo, vel submergo, itemque submergor, & Latine, in profundum defigo à κτ, pro κάτω deorsum & δύω figo, unde dicitur sol δύειν, & δύωαι, quum occidit, aut se abdit, vel descendit, ὑπὸ γλῶ sub terram. quod à Poetis aliquando additur, & κτ γῆς. vel certe δύειν, aut δύεται, tanquam εἰς βάθῳ ὑγρόν κατιέναι, in profundum humidum, id est Oceanum descendere. Contrà ἀναδύω, vel ἀναδύμι, emergo, sursum prodeco, vel erumpo, utque ad superficiem aquæ erumpo. Item orior, ἀνατέλλω, ab ἀνά pro ἀνω sursum: cum genitivo. ¹² καθαρῶν, καθαροῖν, καθαρισμῶν, ἀπορρῦψιν absterfionem, purgationem, λυτῶν, ῥύψιν, ἀκαθαίρω purgo. ¹³ ἐξεχύθη effusus est. ab ἐκχύμι, idem quod ἐκχύνω, effundo ¹⁴ κηλίδας maculas, fordes, μολύσματα, αἵματι. sect. 11. ¹⁵ ἀπορρῦψαν ut ῥύψαν. Glen. pag. 59. vers 31. ubi absterfit: Aoristus primus participii τῷ ἀπορρῦπτω, de quo modò hic. ¹⁶ ἀχραντῆς. ut sect. 29. ex tremo. utrumque κτ σιωονυμῶν copulavit. Item ἀχρῆς puros, καθαρῆς ut supr.

¹⁷ βαντίζω, idem quod βάνω, à quo fit sup. sect. 14. perfundo, aspergo, irroro. hinc βαντίσμα, & βαντισμός, asperfio: & βανίς, ἰδίῳ, aspergo, inis, stilla, gutta, ἰδίῳ, ἀδίῳ ἢ ¹⁸ οἶσι Attice pro οἶν ab οἶμαι puro. Glen. p. 151. v. 31. ¹⁹ ψάλλεται τί ἂν ὑπέσχετο δῶρον, ἢ τί δῶρον ἂν ὑπέσχετο. Glen. p. 231. v. 17. ψάλλω autem & χεύομαι neutr. fallo, frustra. Item fallo, pro non servo, frango, ut hic, nos frustretur ullo eorum munerum, vel non servet ullum eorum munerum, vel et munera, quæ nobis promisit, aut denique ullum munus, quod dicimus & ψάλλομαι τῆς ἀληθείας aberro à veritate τῶν μῶν οἶν ἐψάλλω, in hoc non sum falsus, in hoc non erravi, ἐψάλλομαι ἐν ὑμῖν de vobis nos seculit opinio. vulgo, Nous avons esté trompez en vous ψάλλομαι εἰς ἐλπίδι, spe falsus vel frustratus. Sic ἐψάλλομαι ὑμῶν γνώμης & γνώμην falsus frustratusque sua opinione.

²⁰ πληροφορηθῆναι plenè persuasum habere, πῶς πει- ²⁰ πληροφορη-
 λῶς πειθῆναι, σαφῶς πεποιθῆναι penitus credere, certo θῶς.
 credere. Nam πληροφοροῦμαι certissime novi, & com- πληροφοροῦμαι.
 pertum habeo, plene persuasum habeo, πλήρη πίστην φέ-
 ρομαι, id est λαμβάνω: vel πλήρη φέρωμαι τὰ πρὸς
 πίστην. Sic activum πληροφοροῦν, πλήρη πίστην φέρω seu πληροφοροῦν.
 φέρω, plenam fidem assero vel facio, veris argumentis
 comprobo, certum & securum reddo. Quidam autem
 tradunt πληροφοροῦν dici πῶς τὸ φερέν, ut πληροφοροῦν sit πληροφοροῦν
 quasi plena deprehensio, ἐλεγχθῆναι, καὶ πεπειθῆναι: φάσιον,
 plenissimum testimonium & probatio, plena fides, quæ
 nobis fit de re aliqua, plena persuasio, certa fides & per-
 suasio. de quo Beza prater Stephanum.

²¹ ἀδιακρίτως non distinctè, promiscuè ἀναμῖξ ²¹ ἀδιακρίτως.
 sect. 47.

²² ἐπιτελείται efficitur, perficitur, aut, si quis malit, ²² ἐπιτελείται.
 effectum suum habet. ²³ εἰσόδῳ ἢ ingressus (ab εἰς ²³ εἰσόδου.
 προεἶσω intrò & ὁδὸς via) seu via, quæ in locum aliquem
 fert, aliquando reditus, id est tributum seu vectigal
 quod penditur, τέλῳ. ²⁴ εἰσόδου ἀποκλείειν in- ²⁴ ἀποκλείειν-
 gressu prohibere, arcere, & quasi excludere: (Nam τες.
 ἀποκλείω proprie id significat) vel viam præcludere: sic ἀποκλείω.
 εἰσόδου exitu: ὁδὸν via ἀποκλείειν. At ἀποκλείειν πῶς ἐξα-
 γωγῶν τῶν σίτων commeatum intercludere, καὶ κλείω claudio,
 suprâ. ²⁵ κεινὸν καὶ ἀνόνητον, ut antea, ἀχρηστον, αἶμα. ²⁵ κεινὸν.
 σοι, ἀπρακτον. ²⁶ φύσεως κακία, ut paulo ante ἰδία ²⁶ φύσεως.
 κακία vitium aut vitiositas, improbitas. Cic. 4. Tuscul.
 hujus igitur virtutis contraria est vitiositas. Sic enim Malitia.

nam malitia certi cujusdam vitii nomen
 est, vitiositas omnium. Idem Cicero vertit aliquando
 fraudem aut vitium. Et in plurali κακία vitia, libro 3.
 de finib. Sic apud Aristotelem & alios κακία & ἀρετὴ τῇ κακία ὁρ-
 opponuntur: quæ per metaphoram ad alia etiam trans-
 feruntur, ut ad orationem, picturam, gubernationem, &
 cetera ejusmodi, ut vitium & virtus apud Latinos.
²⁷ ἡμῶν ἐπικρατῆν quasi ἐπὶ ἡμῶν κρατῆν, in nobis præ- ²⁷ ἡμῶν ἐπικρα-
 valeat, dominium & imperium in nos obtineat vel tene-
 at, nobis imperet aut dominetur, in nobis vigeat aut ἐπικρατῆς.
 invaleat, nos superet aut subigat, suo imperio subjiciat. κράτος.
 ab ἐπικρατῆς in potestate sua habens; & hoc à κρατὸς ²⁸ τὸ ἡμῶν
 τὸ potentia, imperium, suprâ. ²⁸ τὸ ἡμῶν ἀνακτι-
 ζῆσαι,

ιδαι, quod autem nos reformamur : quasi dicas, nos
verò reformari.

29 ὑποβάλλον-
τες,

29 ὑποβάλλοντες reijcientes, ὑποτιθέμενοι, ἀφαινού-
τες, ἀπαθεύωτες, ὑποδοκιμάζοντες.

Sectio 50.

Δ. ΤΙ ὃ ποιῶντες ἡμεῖς
τῷ βαπτισματι θεόν-
τας χρυσόμυθα;

Μ. Ἡ ὀρθὴ τῷ βαπτισμῷ
χρησις καὶ τῆ πίστεως καὶ τῆ
μετανοίας κείνου. ταῦτ' ἐστὶν
ἐν τῷ πρώτῳ καὶ πληροφο-
ρηθῆναι, ὅτι διὰ τῷ αἵμα-
τος τοῦ χριστοῦ καθαρίμθα.
εἶτα ὃ καὶ ἐν τῷ τῷ πνεύμα-
τος αὐτοῦ ἡμῶν ἐνοικοῦντος
αἰδοῦναι. ἔ μόνον ὃ, ἀλλὰ
καὶ τοῖς ἄλλοις διὰ τῶν ἡ-
μετέρων ἔργων σαφὲρον πε-
θεῖν. καὶ δὴ καὶ εἰς τῷ διαπι-
λεῖν + μελετήσας τῷ τε ἡ-
μετέρῳ σάρκα νεκρῶσαι, καὶ
τῷ τῷ θεῷ δικαιοσύνην πει-
θεῖν.

Δ. Πῶς οἶσθε τὰ θεο-
σία ἔ βρέθη βαπτίζεν ἀξιῶ-
μεν, εἰ ταῦτα πρὸς τὸ ὁμο-
σηκόντως τῷ βαπτισματι
χρηῖται ὅτι ἀναγκαῖα;

Μ. Οὐδεμία ἀνάγκη
ὅτι τοῖς βαπτίζομένοις πίστιν
καὶ μετανοίαν προσεῖναι,
ἀλλὰ μόνον ἐνυπαρχῆν δεῖ
ἐκείνοις ὡς ἡλικία δεκ-
τικῆ ἀμφοτέρων ἐστίν. ὁ ἀ-
γαπητὸν οὐκ, εἰ καὶ τὰ

Μ. Quid autem agentes
nos, baptismo ritē
uremur?

P. Rectus baptisimi ritus
in fide & poenitentia fitus
est: hoc est, ut primū
quidem plene persuasum
habeamus, nos Christi san-
guine purgatos esse: Dein-
de verò ut ejus spiritum in
nobis habitare sentiamus.
Neque solū, sed etiam ali-
is per nostra opera (id) ma-
nifestum faciamus: Atque
adeo ut assidue meditetur
de carne nostra mortifican-
da, & Dei justitia obedi-
endo.

M. Quomodo igitur re-
cens natos infantes baptiz-
are æquum esse censemus,
si hæc ad convenienter
baptismo utendum sunt
necessaria?

P. Nulla est necessitas,
ut in iis qui baptizantur,
fides & poenitentia infan-
sed (ea) tantum inelle o-
portet in illis quorum ætas
capax utrorumque est.
Satis ergo fuerit, si infan-
tes

βίαση ¹⁰ ὅταν εἰς ἡλικίαν
ἔλθῃ, τὸν καρπὸν τῆς βαπ-
τισματος αὐτοῦ ἐκιδῶ καὶ
ἐμφανίσῃ.

Δ. Ἄρα ἔχεις ¹¹ ἀπό-
δειξιν τῆς αἰτίας, ¹² ὡς ἐκ αὐτοῦ ποτε
τῆτο ποιῆν;

Μ. Μάλιστα. ἐὰν γὰρ τῆτο
¹³ σιωπολογηθῆ ἔμοι, ὅτι
ἐδικίαν ¹⁴ ἐξέδοσιν ἄλο-
γον ὁ θεὸς ἐποίησατο, καὶ ¹⁵
ἡ σπειρομένη σύμβολον ἡ
κατανοίας, ὡσπερ Μωϋσῆς
καὶ Προφήταις δηλώσει, καὶ δὴ
καὶ πίστεως σημεῖον, καὶ τὸν
Παῦλον. ὁμοίως ἢ τὰ νήπια
ταύτης ἐκ ¹⁶ ἀπειργασίας ¹⁷
ἤξει.

Δ. Ἀλλὰ γὰρ πρότερον δι-
ὰ τὴν αἰτίαν δεῖ νῦν τὸ
βαπτισμα προσφέρειν ἀυ-
τοῖς, δι' ἣν πάλαι ἡ σπει-
ρομένη σπασφάρετο;

Μ. Πάνυ μὲ οὐδὲν. αἱ γὰρ
πάλαι τῆς θεοῦ καὶ Ἰσ-
ραηλιτικῆς λαὸν ἐπαγγελίαι,
προσέκηκον ἡν πᾶσι τοῖς
καθ' ἄλλω φερόμεν.

Δ. Οὐκοῦν ἐκ τῆτων
φανερὸν τὸ ἡμᾶς καὶ τῶ σπ-
μαίω χρῆσθαι προσήκον;

Μ. Πᾶσι περὶ δὴλον, τῶ
κακοῦ τῶ πᾶσι ¹⁹ κατα-
σκευασίαι, ¹⁸ γινώσκονται;
ἔτι γὰρ ὁ Χριστὸς ἔτι τῆς δο-
κίμης πάλαι τῶ Ἰσραή-
λι χάριτος ²⁰ μετόχως
ἡμᾶς ποιῆσαι ἠθέλησεν,
ὡς ²¹ ἢ ἐλάττωσι μὲ-

tes cum adultam ad ætatem
pervenerint, fructum bap-
tismi sui edant & osten-
dant.

M, Num habes probati-
onem aliquam, non esse
absurdum hoc facere?

P. Maxime: Si qui-
dem hoc concessum fuerit
mihi, nullam constitutio-
nem absurdam Deum fe-
cisse. Etenim circumcisio,
symbolum fuit pœnitentiæ,
ut Moses & Propheta de-
clarant: Atque etiam fidei
signum, juxta Paulum. Ver-
um tamen infantes ab ea
excludi noluit.

M. Sed enim, utrum ob
eandem causam oportet
nunc baptismum offerre
iis, ob quam olim Circum-
cisio offerebatur?

P. Ob eandem omnino.
Antiquæ enim Dei ad Is-
raeliticum populum prom-
issiones, pertinent nunc
ad omnes, qui totum or-
bem incolunt.

M. An non ex his mani-
festum, nos etiam signo u-
ti oportere?

P. Cuius certe clarum,
qui quidem accurate hæc
perspexerit, erit. Non enim
Christu, sic datæ olim Is-
raeli gratiæ participes nos
facere voluit, ut aut mino-
ri mensura, aut obscurius
nobis eam communicaret,
sed

Deut. 10 6
Jerem. 4 30.

ΕΥΧΗΝΙΚΟΒΑ

ἤ 23 ἀφαιρέσειον ἡμῖν
καταδύναι αὐτῆς, μάλλον ὅ
μοῖζονι μέτρω καὶ 24 ἐναρ-
γέσειον ἡμᾶς ἤϊωσον αὐ-
τῆς 25 μεταλαβεῖν.

Δ. Πότῃρον νομίζεις ὅ-
τι ἢ βρεφῶν τῶ βαπτίσμα-
τος ἀπειρημένων ἢ τῶ θεῷ
χάρις 22 μειοεκτίσῃ ὡς
καὶ εἰκότως αὐτῷ λέγεσθαι
διὰ τὸ τῶ χριστοῦ 26 ἀρίξε-
ως 27 ἐλαττωθῆναι;

Μ. 28 Διήλόν γε τὸ το.
ἀφαιρέσειον γὰρ τῶ συμ-
βόλῃ, σεροῖτο αὐτῶ ἡμέτε-
ρα τέλλα τῶ σφραγίσμα-
τος τῆς ἀγαθότητος καὶ τῶ
ἐλέει τῶ θεοῦ, ὅσῳ οἱ ἢ
παλαιῶν ἐλάβον παῖδες, καὶ ὁ
μεγάλῃ ἡμῖν περμυδίαν
φέρει. σεροῖται ὅ 29 ἐμ-
πεδοῖ ἡμῖν καὶ ἐπικυροῖ τὴν
ἐξ ἀρχῆς ἡγομένῃ ἐπαγ-
γελίαν.

Δ. Τοιοῦτον οὐδὲν ὅ
σὺ 30 γινώσκεις ὡς τῶ τῶ.
ἐπειδὴ ὁ θεὸς 31 ἐπὶ τῆς
παλαιᾶς 32 διαθήκης σα-
φῆρα ἢ νηπίων παρρη-
λῶν ἑαυτὸν τῶ τῆς σωτηρίας
ὑπόχρῳσιν τοῖς αὐτῶν πάμα-
σι διὰ σημεῖα ὁρατὰ ὄντος
33 ἐκέλευσεν ἐσχατα-
χθῆναι, δευδὲν ἐσθῆται, τὸ
ἐπὶ τῆς τῶ χριστοῦ ἀρίξεως
ἐλάττωνα βεβαίωσιν ἔχειν
τὸς πιστός. ἄλλως τε καὶ ἐπει-
ὴ αὐτῆ ἐπισηλία νῦν ἡμῖν
ἐπιτάτῃται, ἢ ὅ τῶ παλαι-
τοῖς πατράσιν. ἐπὶ ὅ καὶ ὁ θε-
ὸς ἐναργέσειον 34 τὴν αὐτῶ
ἀγαθότητα ἐν χριστῷ ἐπα-
δείξατο.

M. Utrum existimas in-
fantibus à baptismo exclu-
tis, Dei gratiam minorem
fore, ita ut etiam merito
ea dicatur per Christi ad-
ventum imminuta fuisse?

P. Manifestum quidem
hoc. sublato enim signo
privarentur, nostri liberi
obsignatione bonitatis &
misericordiae Dei, quam
veterum acceperunt libe-
ri, & quae magnam nobis
consolationem adfert, praeter-
ea verò stabilit nobis &
confirmat eam quae ab initio
facta est, promissionem.

M. Tale igitur est, quod
tu de his sentis : cum De-
us sub veteri testamento
servatorem Infantium se
ostendens, salutis promissi-
onem in eorum corporibus
signo visibili iusserit inscul-
pi, grave & indignum fore,
si Christi adventu mino-
rem confirmationem habe-
rent fideles, praesertim cum
eadem promissio nunc no-
bis definitur quae olim
patribus. Ad haec etiam,
cum Deus evidentius suam
bonitatem in Christo de-
monstravit.

M. Τοῖτον ἄρα. καὶ πάλιν ἔτι πάλιν ³⁵ ὁμολογούμενε, ὅτι τὰ βρέφη τῆς τῆ βαπτίσματος ἐνεργείας καὶ ἔστιαι (ὡς εἶπεν) ³⁶ μεταλαμβάνει, ³⁷ ὁ παρωθούμενος αὐτοῖς τῆς τῆ σημεῖν χηστίας, ὅσον ἑλαπὼν ὅτι, καὶ αὐτὸς ³⁸ ἕξαρον ἐστὶ δυνάτω μὴ ἀδικεῖν αὐτός.

Δ. Τίνος οὖν χάριν ³⁹ βαπτιστέα τὰ βρέφη;

M. Ἰνα ὁ βαπτισμὸς μαρτύριον αὐτοῖς παρέχη καὶ ⁴⁰ πίστη, ὅτι τῆς τῆ θεῶν εὐλογίας κληρονόμα ὄσιν, ἡ τῶν τῆ πᾶν ⁴¹ ἐπιτόνοις ἐπαγγέλατο δώσειν. ὅπως, ⁴² ὅταν τῆς παιδαριώδους ἡλικίας ἐξέλθῃ τῆ βαπτίσματος αὐτῶν ἀλήθειαν ⁴³ γινῶσι, ⁴⁴ καρπὸς τέτοι ἀξίως ⁴⁵ φύωσιν.

P. Tale (est) quidem. ac rursus hoc ab omnibus confessio, infantes baptismi efficaciam, & substantiam (ut [ita] dicam) participes esse: qui repellit eos à signi usu, quod minus est, negare non potest, quin injuria eos afficiat.

M. Cur igitur baptisandi sunt infantes?

P. Ut baptismus testimonium iis prabeat, atque confirmet, Dei benedictionis se hæredes esse, quam fidelium posteris promisit se daturum: ut postquam è puerili ætate exceßerint baptismi sui veritate cognita fructus eo dignos edant.

In Sectionem 50.

¹ Ἐν τῷ πληροφρονηθῆναι, quasi dicas, in plene credendo, id est, in eo ut penitus credamus: vel simpliciter, ut penitus, vel certo persuasum habeamus. Ita ² ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι in sentiendo, id est, in eo ut sentiamus. & ποιῆσθαι, repete ἀπὸ κοινῆ, ἐν τῷ ποιῆσθαι, & ἐν τῷ διατελεῖν μελετῶντας. ³ τῷ πνεύματι, τῷ πνεύματος pendet ab αἰσθάνεσθαι Glen. pag. 228. vers. 15. ⁴ οἰκουῖτος ἡμῖν pro οἰκουῖται ἐν ἡμῖν. Glen. ⁵ οἰκουῖτος pag. 228. v. 16. vide sup. sect. 40. ⁶ μελετῶντας pro μελετᾶν. Glen. pag. 231. v. 22. I- ⁷ ταque ἐν τῷ διατελεῖν μελετῶντας, id est, ἐν τῷ δια- ⁸ παύτως μελετᾶν, in meditando semper, ut meditari per- severemus, ut perpetuò meditemur. Et μελετῶντας μελετῶντας μελετῶσιν

θεωρεῖσθαι.

θεωρεῖσθαι. id est, meditari mortificare, quomodo Terentius, meditor esse affabilis, vel meditari de mortificanda carne, & Dei justitiæ obediendo, aut de carnis mortificatione & obedientia. Licet enim, si quando ita commo- dius videtur, nunc verbum pro verbali, nunc verbale pro verbo, in vertendo usurpare. ⁵ νεογνός & νεόγονος recens à partu, recenti partu editus, recens natus. à νεός novus, & γίνομαι nascor, sed tanquam γέννω, à quo prateritum medium γέγονα. Clen. p. 184. vers. 22. & sequente ⁶ βρέφος τὸ infans, νήπιος, & paulo post νήπιος, τὸ ἄρτι γεγονός παιδίον, τὸ προφύμιον ὑποτίθης, puellus recens natus, qui a mamma nutritur, seu lactet: à τρέφω, literæ mutatione à τρέφω, nutritio; adde quòd τρέφω, τὸ, id est, ἡρέμμα, alumnus, proles, soboles. ἐν τῷ βρέφει ab infantia.

⁵ τὰ νεογνά.

νεογνός &

νεόγονος.

νεός & γί-

νομαι.

⁶ βρέφη.

τρέφω.

τρέφω.

⁷ προσκένωτος.

⁷ προσκένωτος, convenienter, cōsentaneæ, rite, ut decet, decenter, δέοντως, προσόπως, ἀξίως, ἀλόγως, suprâ.

⁸ προσεῖναι.

⁸ προσεῖναι inesse ἐπεῖναι, supr. sectione 49. & mos ἐνυπάρχον.

⁹ ἀγαπητόν.

⁹ ἀγαπητόν ἐπι. cum infīn itivo & cum ei vel ἐμ, five ἐαυ, id est, ἀγαπᾶν χρῆν, ἐρέχον, ἢ ἀρεκέδω, ut antea notatum, ἰκανόν ἐστ, satis esse putandum est, non est respiciendum, boni consulendum est, quod contenti esse debemus; vel bene nobiscum agi putandum est, si, vel, quod.

¹⁰ ὅταν εἰς ἡλικίαν.

¹⁰ ὅταν εἰς ἡλικίαν ἔλθῃ, quasi dicas cum ad ætatem venerit, ut vulgo nos, quando ille serone venis in æge, id est, postquam advenerit; vel, ad pubertatem aut adolescentiam pervenerit, ἡλικία enim non solum ætas, sed etiam adolescentia, juvenus, fiorens, seu vegeta aut adulta ætas, ætatis vigor, ἀκμή, νεότης pubertas.

ἡλικία.

¹¹ ἀποδείξιν.

¹¹ ἀποδείξιν, πλιν, probationem πίστι, ut suprâ sect. 45. ait igitur, habesne probationem aliquam, id est, potesne probare, ἀρα ἔχεις ἢ δυνάσαι ἀποδεικνύσαι. ¹² ὡς pro ὅτι Atticè, & in τῷ ἀτοπον, subaudio ἐστ. ¹³ σιωπολογηθῆ ἢ Aoristus primus passivus τῶ σιωπολογέομαι cuius activum σιωπολογῶ assentior, confiteor, seu concedo, non nego, ut hic vulgo dixeris, si ceci mi est confessio aut accordè, sic paulo post, ὁμολογητέον τέτκ, hoc concessio.

¹² ὡς οὐκ &c.

¹³ σιωπολο-

γηθῆ.

σιωπολο-

λόγομαι.

σιωπολογῶ

¹⁴ ὡς ἐπίδοσι

¹⁴ ὡς ἐπίδοσι constitutionem, præceptionem, traditionem διάταξιν, προσάγμα, ἐπιθήκην.

¹⁵ ἀειτομί.

¹⁵ ἀειτομί circumcisio, circumcisura: contra ἀ-
κρυσισα

αεροβυστία praecipitium, οἱ ἐκ, vel, ἀπὸ σπειτομῆς (subaudio αεροβυστία. οἴης) id est, οἱ σπειτομόμοι ἢ σπειτετιμῆμοι, circum- ὁ ἀπὸ σπειτο- cifi, nempe Judai, qui secundum pactum cum Abrahā- μῆς, de hoc mo suo progenitore inritum circumcidebantur, ut de dicendi ge- cordis à pravis affectibus circumcissione admonerentur: *note sup.* ἀ σπειτέμω circumcido. *σπειτέμω.*

¹⁶ ἀπειργάζει, αποκλείει excludi, suprà sectione 7. ¹⁶ ἀπειργάζει

¹⁷ οὐκ ἤξις (ut ἐχρῦσε Clen. pag. 84, vers. 27.) non ¹⁷ οὐκ ἤξις.

voluit vel noluit: nam ἀξίω digno, dignum vel æquum ἀξίω.

cenfeo, significat aliquando volo, ἐθέλω, ἐπαγγελίαι sub- audio πεποιθημίαι ἢ δεδομῆμαι, aut Atticè ἐπηγγελίαι.

¹⁸ δῆλον γινώσκειται, φανερόν ἐσται manifestum erit vel ¹⁸ δῆλον γινώ- fiet, φανερωθήσεται, δηλώσεται: futurum τῶ γίγρομαι σται.

sed tanquam γινώσκειται. *γίγρομαι.*

¹⁹ κατανενοηώς participium prateritum τῶ κατανοῶ. ¹⁹ κατανενοη-

²⁰ μετόχως ἡμῶς ποιῶν, id est, ἡμῶν μεταδοῦναι ²⁰ μετόχως.

ἢ κοινωνῶν, nos participes facere, nobis impertiri aut *κοινωνῶν.*

communicare. ²¹ ἐλάττω & μείζονι μέτρω minori & majori men- ²¹ ἐλάττω.

sura, suprà sectione 4. ²² μειονεκτεῖν quid fit. suprà secti- ²² μειονεκτεῖν

one 30. ²³ ἀφανέστερον (ab ἀφανῆς. Clen. p. 122, vers. 9.) ἀμαυ- ²³ ἀφανέστερον

ρότερον, ἀδηλότερον, ἀσφέςτερον, obscurius: contra πικ- *ἀσφέςτερον.*

εραργέστερον. ²⁴ εραργέστερον evidentius, clarius, manifestius, σαφές. ²⁴ εραργέστερον.

²⁵ σαφέςτερον, καθαρότερον: ab εραργῆς evidens, clarus: ²⁵ σαφῆς.

unde εραργία evidentia, illustratio, ab ἀργός albus. ²⁶ εραργία.

²⁷ μεταλαβεῖν participes esse, μετόχως εἶναι, μετέχειν. ²⁷ μετέχειν.

contra μεταδοῦναι, μετόχον ποιῶν participem facere. ²⁸ μεταλαβεῖν

²⁹ ἀφίξω, ut πόλεως, adventus, ἐπιλασίως, παρεπιδημία, μεταδοῦναι. ²⁹ ἀφίξω.

πρωσίας: ab ἀφικέμαι, sed tāquam ἀφίκομαι, ξομαι, δμαι ³⁰ ἀφίξω.

³¹ ἐλαττωθῆναι, ἡττηθῆναι & ut modo, μειονεκτεῖται, immi- ³¹ ἀφικέμαι.

nuta vel deteriori, aut inferiori conditione fuisse. Aori- ³² ἐλαττωθῆ-

stus primus passivus τῶ ἐλαττώμαι, à comparativo ἐλάτ- ³³ ἐλάττωμαι.

τω. Clenard. pag. 123, vers. 7. suprà. ³⁴ δῆλον γε τῶτο, ma- ³⁴ ἐλάττω.

nifestum quidem hoc (est) φανερόν perspicuum aut cla- ³⁵ δῆλον γε.

rum hoc est, hoc quidem patet. ³⁶ ἐμπροσθί (ut χρυσί, ³⁶ ἐμπροσθί.

Clen. pag. 84, vers. 24. stabilit, σερροῖ, ἀσφαλίζει, &c. ³⁷ ἐμπροσθί.

σείρει, βεβηκῆσαι καὶ σερροῦ καθίσσει, ποιῶν, ἢ ὑπο- ³⁸ ἐμπροσθί.

δοῖται firmam & solidam seu certam efficit; mox ³⁹ ἐμπροσθί.

ἐπικυροῖ, id est, βίβαιοι, πισῶται: fit ab ἐμπροσθί, quasi ⁴⁰ ἐμπροσθί.

dicis ἐν πῶδω ἄν, in solo stans seu fixus, stabilis, ⁴¹ ἐμπροσθί.

fit.

30 γνώσεις.

firmus. 30 γνώσεις, cognoscis, nosti, ὄσθα hic verò pro νομίζεις, διανοείς, ἤγῃ, φρονείς, sentis, judicas, vel statuis.

31 ἐπὶ cum
genitivo.

31 De ἐπὶ cum genitivo, tempus significante, vide secti. 2. in symbolo. 32 διαθήκη testamentum à διαθήσθαι

32 διαθήκης,
διαθήσθαι.

quod est aliquando testari κατὰ διαθήκην, & κατὰ διαθήκην ex testamento, è tabulis testamenti. apud Græcos autem Bibliorum interpretes, διαθήκη idem est quod σωθήκη fœdus, pactum viventium, potius quam mortuorum voluntas. Usus tamen obtinuit ut non dicatur jam fœdus novum, fœdus antiquum, sed testamentum novum, & testamentum vetus, qua de re Lactantius de vera sapientia lib. 4. cap. 11. & 20. 33 ἐπέλασεν ἐγχαράξαι, jussit in sculpi, vel voluerit in sculpram esse. Aoristus primus infinitivi τῷ ἐγχαράξομαι, ξομαι. hinc χαρακτήρ, ἦρθ, de quo supra.

33 ἐπέλασεν.
ἐγχαράξαι.ἐγχαράξομαι
χαρακτήρ.34 τῷ αὐτῷ,
&c.

34 τῷ αὐτῷ ἀποδοπτὰ ἐπέδειξάτο suam bonitatem demonstravit, vel probaverit; vel bonitatis suæ specimen, probationem aut argumentum ediderit, vel præbuerit. ἐπέδειξίμην, ξω, ξάτο, Aoristus primus medius τῷ ἐπέδεικνυμαι.

ἐπέδεικνυμαι

35 ὁμολογή-
μένον.

35 τῷ ὁμολογημένον, hoc confessio, id est constante & probato, claro & manifesto. Sic autem confessus sumitur passively apud Ciceronem, Plin. Ovidium, Columellam, & Fab. τῷ ἐπὶ πάντων ὁμολογημένον, hoc ab omnibus confessio, cum hoc omnes confiteantur, cum hoc ab omnibus concedatur, cum hoc omnium confessione constet. 36 καταλαμβάνει, αὐτέχης sunt participes: κοινῶν, ut modo dictum est.

36 καταλαμβάνει.

37 παρωθέ-
ειν.

37 ὁ παρωθέειν, voce media, significatione activa pro ἀπειρῶν, ἀποκλείων: ut paulo ante παρωθέειν, idem quod ἀπαθέω, ἐλάττω, ἐκβάλλω, expello, eiicio, repellō: item arceo, prohibeo, non admitto

αὐτοῦς
νηπάρχους, ἢ νεογῶν,

αὐτοῦς autem posuit quasi scriptum esset, νηπάρχει, ἢ νεογῶν, infantes. pro αὐτά. nempe βρεφῶν haberes rationem τῷ σημαίνοντες, id est rei significante, ἢ φωνῆς non vocis. de quo alibi opinor me dixisse, aut in hoc ipso opere aut in meis in Budæi epistolas annotationibus ex Bud. Comm. pag. 177. & ex Steph. appendice de dialecto Attica, pag. 131. & 132. 38 ἕξαρθῆναι, pro ἕξαρθέσθαι negare, inficiari, inficias ire, ἀποφῆναι, ἕξαρθῆναι εἰμί τῷ το pro ἕξαρθέμαι. Jungitur aliquando

38 ἕξαρθῆναι.
ἕξαρθῆναι cum
duplicitate ne-
gatiue.

aliquādo infinitivo cum particula μή, ut hic. Et apud Lucianum ἔξαρσεν ἢ μὴ εἰργασθαι αὐτῶν, & apud eundem cum duplici negatione. Attice, ἴν' μὴ οὐκ ἄν ἔξαρτος ἥσοιο μὴ οὐκ ἐμὸς ἦς εἶναι. Sequitur aliquando ὅς & ἔ, ut, ἔδ' ἔρδ' αὐ' ἀρρηθεῖεν ἔνιοι, ὡς οὐκ εἰσὶ τούτοι, neque enim quidam negaverint se tales esse.

Longior autem hic fui, ne quem turbaret negatio, hic non magna, ut videtur, necessitate addita. Negationem autem geminari Attice, jam antea diximus, ex Budaο pag. 935. ubi addit, his etiam verbis, quæ sunt per se negantia, id est, ἀπραγία, aut ἀπραγρόπια, Attici negationem addunt, ut τῷ ἀπραγρόνῳ, τῷ κολύῳ, καὶ ἀρνῦμαι, καὶ ἐπέχω, & similibus, pag. 936. Nec apud Græcos id fit tantum, sed interdum apud Latinos, Græcorum imitatione, ut idem docet pag. 933. & 938. & sequent. Vide & Linacrum libr. 6. pag. 361.

Negationem geminans Attici.

³⁹ βαπτισέσθαι, ἔα, ἔον, à 3. persona præteriti passivi βαπτίσαι, τῷ βαπτίζομαι. Clen. pag. 126. vers. 16. & sequente. In τῷ βαπτισέσθαι autem subaudiendum, εἶσι. ⁴⁰ πισώσονται, Aoristus primus medius subjunct. τῷ πισόσονται, id est βαβαιώσονται confirmet, fidem faciat. κληρονόμα, nempe τὰ βρέφη. ⁴¹ ἐπίγονοι quid sit supr. &c. sect. 24.

³⁹ βαπτισέσθαι. ⁴⁰ πισώσονται. ⁴¹ ἐπίγονοι.

⁴² ὅταν τ' παιδαριώδης ἡλικίας ἐξέλθῃ cum ex puerili ætate excefferint (quomodo Terentius, postquam excessit ex ephēbis) id est postquam adoleverint, ut paulo ante hic ὅταν εἰς ἡλικίαν ἐλθῃ. Suprà autem in epistola, ubi de Hercule, ἐν παίδων εἰς ἦβην ὀρμῶσται. παιδαριώδης puerilis, puerulum docens, simplicitati, seu stultitiæ, & imperitiæ puerili conveniens: fit à παι- παιδίον. δ' αἰον, diminut. ut & παιδίον, puellus, puerulus, à πῆς, παιδίον. δ' αἰον. De adjectivis autem in ὡδης. Clen. pag. 292. vers. 42. Ea sunt à nominativis secundæ & tertię declinationis & genitivis quintæ.

⁴² ὅταν τ' αἰον, &c. παιδαριώδης. ⁴³ γρόνται. ⁴⁴ κερπέδες.

⁴³ γρὸς ὄντ. 2. Aorist. particip. à γνώσκα, sed tanquam γνώμι, Clen. p. 184. v. 32. ut δὲς δόντ. Clen. pag. 100. v. 21. ⁴⁴ καρπὸς τέτυ ἀξίος fructus illi convenientes, qui illum deceant. τέτυ πρόποντας, eo dignos, & quasi illi æquales ac respondentes. Nam ait Clarissimus Beza, Matthæi cap. 3. v. 8. τὸ ἀξίον (ἔρδ' τὸ ἀξίον) proprie de eo dicitur, quod æqualis est ponderis ac momenti: Translatione à ponderandi ratione sumpta, in qua

⁴³ γρόνται. ⁴⁴ κερπέδες.

qua lanx lancem adducit in ponderis æqualis rebus,
 qua ⁴⁵ φύωσιν pariant, edant vel producant, profes-
 rant, φέωσιν, præfens subjunctivi τὸ φύω, planto,
 produco.

⁴⁵ φύωσιν.
 φύω.

Sectio 51.

Δ. Ἄγε δὴ, λέγωμεν
 ἡμῶν ὡς τὸ κρεια-
 κὲ δειπνῶ. φῶτον ἢ ἡδέας
 αὐ ἀκκοιμῶν ὄρα σὲ,
 τί αὐτὸ αἰνῆσται.

Μ. Ὁ Κύριος ἡμεῶν Ἰη-
 σοῦς αὐτὸ διατάξατο, δι-
 δάσκων ἡμᾶς βεβλόμενος τὸ
 δια τὴ κοινῆς τῆ σῶμα-
 τος καὶ αἵματος ἡμῶν, τὰς ἡ-
 μετέρας ψυχὰς ἐπὶ ἐλπίδι
 τῆς αἰωνίης ζωῆς τρέψῃ.

Δ. Δια τί αὐτὸς δια τῆ
 ἄρτης τὸ ἐαυτῆ σῶμα δια
 ἢ τῆ οἴνου τὸ ἴδιον αἷμα
 παρέστη ἡμῶν;

Μ. Ἰνα μάθωμεν, ὅτι
 καθάωρ τὸ ἄρτων ἐστὶ
 δυνάμις ἢ θεηλικὴ οὐκ ἡ-
 μετέρων σωματίων ἐν τῷ
 ἡμῶν βίω: ἔτω καὶ τὸ αὐτῶ
 σῶμα δυνάμις ἐχει τρε-
 φεσάν, καὶ ζωοποιεσάν πνευ-
 ματικῶς τὰς ἡμετέρας
 ψυχὰς. ὡσαύτως ἢ καὶ ὡ-
 σπερ ὁ οἶνος τῷ τῆ πινου-
 τος ἢ καρτίαν εὐφραίνει, ἢ
 τῷ ἰσχυρῶ ἀνακαλεῖται
 καὶ ἀναλαμβάνει, τὸ τῆ
 ἔλον σῶμα ἱσχυρῶ καθι-
 σταν

M. Age verò, dicamus
 nunc de Dominica
 cœna. Primum autem
 lubenter audierim de te,
 quid ea significet.

P. Dominus noster Je-
 sus eam instituit, docere
 nos volens per communio-
 nem corporis & sanguinis
 sui, nostras animas ad spem
 æternæ vitæ ali-

M Cur is per panem,
 suum corpus, per vinum
 autem, proprium sangui-
 nem nobis representat?

P. Ut discamus, quoniam
 admodum panis inest vis al-
 trix nostrorum corporum
 in præfenti vita; sic etiam
 illius corpus vim habere a-
 limentem & vivificantem spiri-
 tualiter nostras animas. Si-
 militer verò etiam, ut vi-
 num hominis bibentis cor-
 exhilarat, vires revocat
 ac reficit, totumque cor-
 pus robustum reddit: eodem

ση. ἢ αὐτὸν τρόπον τὸ αὐτὸ αἷμα τὰς ψυχὰς καθαίρει ὁμοίως ὡς ἡμεῖς ἐπιπλάσσει.

eodem modo illius sanguinem nostras mentes tum corroborare, tum lætitia etiam implere.

Δ. Ἐὰν οὖν λέγεις ἡμᾶς ἀληθῶς τὸ τε σωματικὸν καὶ τὸ αἷμα τὸ χειρὸς ἀπολαύειν;

M. Utrum igitur dicis nos vere & corpore & sanguine Christi frui?

Μ. Ἐρωτῶ. ἐπεὶ δὴ γὰρ πιστώθημεν ὡς πατέρα καὶ υἱὸν ἰσάκους, καὶ οὕτως ὁ πατήρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν ὡς ἑαυτόν, ἡμεῖς ἀγαπᾷμεν τὸν υἱόν ὡς ἑαυτόν, ἡμεῖς ἀγαπᾷμεν τὸν υἱόν ὡς ἑαυτόν, ἡμεῖς ἀγαπᾷμεν τὸν υἱόν ὡς ἑαυτόν.

P. Equidem, cum enim persuasi simus nos servatum iri per Christi in patrem obedientiam, quatenus pater eam nobis imputat; necesse est à nobis Christum possideri: non enim bonorum illius participes esse possemus, nisi prius ille se ipsum nobis donaret.

Δ. Ἀλλ' ἔχι δέδοκεν ἡμῖν ἑαυτόν, ὅτε θάνατον ἐκείνου ἀπολαύσωμεν, ἵνα ἡμᾶς καταλλάξῃ τῷ πατρὶ, καὶ τῆς κατακρίσεως τὸ θανάτου ἀπαλλάξῃ;

M. Verum nonne dedit nobis se ipsum quum mortem voluntariam sustinuit, ut nos reconciliaret patri, & condemnatione mortis liberaret?

Μ. Μόλις. ἀλλὰ δεῖ προσετι ἡμᾶς αὐτὸν δεξιῶν ἵνα ἡμεῖς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀπολαύσωμεν καὶ ἀφέλιαν ἀπολάβωμεν.

P. Maximè, sed oportet præterea nos eum recipere nunc, ut ex morte ipsius vim & utilitatem capiamus.

Δ. Οὐκοῦν ἡμεῖς πιστεύομεν αὐτὸν δεξιῶν χριστῶ;

M. Nonne fide eum recipere oportet?

Μ. Πάνυ. ἡμεῖς μόνον ὅτι πιστεύομεν ὅτι ἐθανε, ὅπως ἡμᾶς τὸ αἰώνιον θάνατον ἀπολυτρώσῃ, καὶ ἀνάσσει ἵνα ζῶμεν ἡμεῖς ἀπολαύσωμεν.

P. Ita sanè. non solum vero credere oportet eum mortuum fuisse, ut nos ab æterna morte redimeret, & resurrexisset, ut vitam nobis acquireret: sed etiam

1 Cor. 12.

σηται. ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐποι-
 κεί ἡμῖν, καὶ ποιῶντι ἐστὶν ἡ
 συνάρησις, καὶ ἑνωσις αὐτῆ
 πρὸς ἡμᾶς, οἷα ἢ τῆς κα-
 σάτης πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη:
 ἵνα ταύτης ἡ συνάρησις
 ἐνεκῶ, πᾶσι τῶν ἡμετέ-
 ρων αὐτῆ ἰσχυροῦμεν.

jam habitare in nobis: at-
 que talem esse conjunctio-
 nem & unitatem illius no-
 biscum, qualis est capituli
 cum reliquis membris: ut
 hujus conjunctionis gratia
 omnium donorum illius
 participes simus.

In sectionem 51.

1 βελόμεθ'.

1 βελόμεθ', τὸ, &c. vel τὸ pro τῆτο ἡλαδὴ, hoc
 videlicet, animas nostras ali, vel τὸ cum infinitivo τῆ-
 φεῖς junctum δεκτικῶς. Clenard. pag. 279. verſ. 6.

2 θρεπτικῆ.
τρέφω.

2 θρεπτικῆ alitrix, nutriens τροφίμῳ, ἀ τρέφω, tanquam
 θρέφω, mutata priori densa in tenuem, ob κακωνία
 Itaque in derivato retinetur proprium θ, quia sequitur
 π tenue. θρεπτικῶς autem à præterito communi τῆθρεπ-
 τῶ: nam Atticum est τέτραπτι. Clen. pag. 150. verſ. 9.

θρεπτικῶς.

3 ἀφροσίνει.

ἀφροσίνω.

ἀφρων.

ἀφροσίνω.

4 πῶ ἰσχυῶ

&c.

3 ἀφροσίνω delecto, exhilaro, lætum seu hilarem
 reddo, læticia afficio, ab ἀφρων quasi dicas, cui mens
 bene se habet, id est, lætus, hilaris: item læticiam af-
 ferens, exhilarans, ab ἀφ & φρῶ unde ἀφροσίνω læti-
 tia, hilaritas, voluptas animi, ut & mox. + πῶ ἰσχυῶ
 ἀνακαλέω καὶ ἀναλαμβάνει, eleganter dictum, pro
 vires recuperare, sarcire, reparare, revocare, resumere,
 seu reficere. sic ἀναλαμβάνειν τὸ σῶμα reficere corpus
 id est, vires corporis, & ἀναλαμβάνειν αὐτὸν resumere
 se; id est vires suas: Metaphorice colligere se. Latine
 dicitur, & redire ad se. Sic ἀνακαλέω τινος σῶμα
 apud Plutarch. labantem aliquem reparare; quasi ἀ-
 cas, statum alicujus reficere vel reparare. 5 τὸ, π ὅλον
 pro, καὶ τὸ ὅλον σῶμα totumque corpus. additur αὐ-
 tem distinctio post τὸ, ne forte conjungatur cum π, &
 legatur πῶτε tunc: quomodo additur in ὅ, τι quod, re-
 lativum, id fit ad differentiam ὅτι adverbium quod, id
 est, quia.

Colligere se

5 τὸ, π ὅλον.

6 ἢ αὐτ' &c.

6 τὸν αὐτὸν τρόπον (καὶ suppleo, eodem modo,
 ἕτω, sic.

7 ἐπιρραίνουσι.
ράϊμη.

7 ἐπιρραίνουσι corroborat, σωσπισχύει, κραταιῶν
 ἰσχυροῦσιν, βεβαιῶσιν, ut antea, σεσεῶσιν, &c. sic à βραίνω
 τῶ

bur ἰσχυρός, ὁ, ἡ: ab inusitato ῥώω pro quo ῥάνυμι.

Clenard. pag. 209. vers. 6.

⁸ ἄρροσώης. genitivus à verbo κοπιᾷ ἐμπίπλησι. ⁸ εὐφροσώης

⁹ ἐμπίπλησι. Clenard. pag. 228. vers. 16. ἀπλάω ⁹ ἐμπίπλησι

antem fit πλῆμι, & reduplicatione πίμπλημι, & πίπλημι.

πλημι, idem quod πλήτω impleo. Clen. pag. 103. πλῆμι

vers. 37. unde passivum πίμπλαμαι, ut à σώω ἴσημι, πίμπλημι &

ἴσμαι. De reduplicatione πίμπλαμαι, ut à σώω ἴσημι, πίμπλημι &

Clen. pag. 930. vers. 5. ¹⁰ σωθήσεσθαι servatum iri, futu- πίμπλαμαι.

rum primum formatum à secunda persona Aoristi primi ¹⁰ σωθήσεσθαι

ἐσθήης, abiecto ε, & addito ομαι: nec servato σ præ-

teriti, à quo formatur, σέσωσθαι. Clenar. pag. 152.

vers. 30. Subaudiendum autem [ἡμῶς] σωθήσεσθαι

nos servatum iri, cum referatur ad eandem primam per-

sonam πεπίσμεθα. Clenard pag. 231. vers. 6.

¹¹ ἀρεολογῆται imputat, adscribit, acceptam fert, ¹¹ ἀρεολογῆ-

ἀνατίθησι. ¹² ἀνάγκη [εἶν] ἡμῖν ἢ χειρὸν κερτήδαι, ζεταί.

necesse est nobis Christum possidere, vel, ut Christum ¹² ἀνάγκη.

possideamus, vel Christum à nobis possideri. ¹³ κερτῆ ¹³ κερτῆσαι.

δῆ, præteritum infinitivi à κέρτημαι, ἀκτόμαι, de κέρτημαι.

quo supra. κτόμαι.

¹⁴ δύναμιν virtutem, vel vim, ἐέργειαν, efficaciam. ¹⁴ δύναμιν.

¹⁵ πῶς ἐκ τοῦ θανάτου subaudio ἔσου, quasi eam ¹⁵ πῶς ἐκ τοῦ

quæ est ex morte ipsius, vim & utilitatem, &c. ¹⁶ ἢ &c.

πίσεως fide, sublata præpositione cum: quod bis antea ¹⁶ ἢ πίσεως

positum puto. ¹⁷ σωμαρεία.

¹⁷ σωμαρείας ἕνεκα.] dicendum potius viderur, ¹⁷ σωμαρεία.

aut fallor, διὰ τῆς σωμαρείας id est per hanc conjun-

ctionem, vel, hac conjunctione: significatur enim mo-

odus, non finis, qui per τὸ ἕνεκα exprimitur. ¹⁸ μετῆ ¹⁸ μετῆσχω-

σχωμεν, id est, μεταλάβομεν, participes sumus, Aor. 2. ἔχω.

subiunctivi τῶ μετέχω, sed tanquam μετῆσχω, Aorist. μετέχω.

2. μετέσχω, subiunctivus μετῆσχω. Vide ἔχω apud

Clen. pag. 196. vers. 10.

ἐφ' ἧμεῖς καταλλάξαι τὸ
πατρὶ, ἢ δίδουαι ἡμῖν,
ἵνα πεπειθήμενοι ᾖμεν, ὡς
αὕτη ἡ διαλλαχὴ ἡμῖν ὡς
σικουρά βῆτι.

quoque) dari nunc nobis,
ut persuasi simus hanc re-
conciliationem ad nos per-
tinere.

Δ. Τί ὃ⁸ τὸ τῷ οἴνῳ;

M. Quid autem vini
(symbolum) significat?

M. Ὅτι ὡσπερ ὁ χει-
ρὸς εἰσάπαξ⁹ ἐξέχεε τὸ
ἴδιον αἷμα λύτρον ἀπὸ τῆς
ἡμῶν: ἔπειτα ἡμῶν¹⁰ πόσημον
ἡμῶν αὐτὸ ἀποφασάμενος
παρέχει, ἵνα τῆς ἀπ' αὐτοῦ
γνωμῆς ἡμῖν ἀφελείας
ἀναδράμῃθα.

P. Quemadmodum
Christus semel effudit prop-
rium sanguinem, redemp-
tionis pretium pro nobis:
Sic etiam nunc potandum
nobis ipsum prabere, ut
quæ ab eo provenit nobis,
utilitatem sentiamus.

Δ. Τοιγαροῦν, καὶ τὰς
σὰς ἐπιφορὰς, τὸ Κυριακὸν
δεῖπνον ὡς τὸ τῷ Κυρίῳ θά-
ρατον ἡμεῖς ἀναπέμπει, ἵνα
τῆς ἐκείνου δωάμεως κοι-
ταρῶμεν.

M. Itaque ex tuis re-
sponsionibus, dominica
cæna ad Domini mortem
nos remittit, ut illius vir-
tuti communicemus.

M. Πάνυ μὲν οὖν, τότε
γὰρ ἡ μὴν καὶ διωκεῖς
θύσια ὑποδ' τῆς ἡμετέρας
σωτηρίας ὡς ἐπιπέσει. λοι-
πόν οὐδ' μόνον τὸ ἡμεῖς τῆς
ἐκείνου ἀφελείας ἐπιλα-
εῖν.

P. Omnino. Tunc enim
unicum illud atque perpetuum
sacrificium pro no-
stra salute oblatum est. Re-
liquum est igitur solummo-
do, ut nos ea, quæ inde
redit, utilitate fruamur.

Δ. Οὐκοῦν τὸ Κυρια-
κὸν δεῖπνον¹¹ νερόμισαι, ἐφ'
ὅ ὡς προσφέρειν τὸ τῷ Χριστῷ
σῶμα τῷ πατρὶ ἑαυτοῦ.

M. Non ergo dominica
cæna instituta est, ut offe-
ramus Christi corpus patri
ipfius.

M. Οὐ μὲν οὖν, μόνος
γὰρ ὁ Χριστὸς πάντης τῆς π-
μῆς ἀξιώται, ἀπὸ δὲ ἱερέως
ὡν εἰς τὸ αἰῶνα. ἔπειτα
ὃ λέγων¹² Λάβετε,

P. Non sane. Solus e-
nim Christus hoc honore
dignus est, quippe cum
sacerdos sit in æternum: de-
inde etiam, quum ait,

Heb. 5.
Math. 26.

¹¹ φάγετε, ἢ ᾧραγγέμεν accipite, comedite, non
 ἡμῖν τὸ ἀπὸ σώμα εἰς praecepit nobis, ut suum
 ἑρασφορεάν δέναι, μόνον corpus in oblationem de-
 ὃ ἐδίειν αὐτό. mus, sed tantum ut eo ve-
 scamur.

In Sectionem 52.

¹ κοινωνία.

¹ Κοινωνία ἡμῶν τῷ Χριστῷ ἐστίν, communio, vel
 communicatio Christi nobis est, vel, Christus nobis
 communicatur, Χριστὸς ἡμῶν κοινωνεῖται, vel, ut nos,
² τῷ Χριστῷ κοινωνοῦμεν Christo communicamus. ² ὁσὶν

² ὁσῶν.

οὖν τὰ, os offis. Clen. pag. 131. vers. 35. linea pe-

³ κατιῶν.

nultima (inquam) nam inverso numero scribitur 53. ³

κατιῶν.

κατιῶν, qui descendit, κατελθὼν, καταβάς, ut antea.

κατιῶν.

2. Aorist. particip. τῷ κατέμι, Clen. pag. 159. vers.

⁴ ᾧραγγέμεν.

14. descendo, à κατῆ pro κατῶ deorsum, & εἰμι pro

πλησόν.

προεῦομαι, eo. + ᾧραπλήσια similia, ὁμοία, παύατα

⁵ ἄπο λαύου.

talia, ejusmodi, à ᾧρα ad, juxta, & πλησόν prope.

ἄπο λαύου.

⁵ ἄπο λαύου cum accusativo, & genitivo. sup. hic igitur

⁶ ὁλοκλήτως.

ait, quem verò alium fructum ex hoc Sacramento per-

ἐν μέρους.

⁶ ὁλοκλήτως omnino, ὅλως, πῦτελῶς, in solidam:

⁷ διδοῦναι.

contrà ἐν μέρους, ex parte: sup. sect. 22. ⁷ διδοῦναι

ἄπο τῶ οἴνου.

(Ita quoque) ut

ἔξέχεα.

plenior sit oratio, quasi Grace scriptum esset ἔτω καί,

ἐκ χύου.

quod aliquando supplendum esse antea dictum est in

precatione Dominica supr. sectio. 37. Potest etiam

aliter legi ut Grace scriptum est, hoc modo; Domini

nostri Jesu corpus, quemadmodum semel, &c. Dari

nunc nobis.

⁸ τὸ τῶ οἴνου.

⁸ τὸ τῶ οἴνου) repetendum hic ἀπὸ τῶ κοινῶ σύμβολοι

ἔξέχεα.

ᾧραδιλοῖ, ut Latine etiam repeto. ⁹ ἐξέχεα, effudit,

ἐκ χύου.

Aoristus primus τῶ ἐκ χύου, ἐξέχεα, & ἐξέχεα, re-

gulariter, ἐξέχεα, tanquam a χύου. Clenard. pag.

219. vers. 10. Potest etiam esse Aoristus 2. ἐξέχεα.

Clen. pag. 91. vers. 45. & pag. 148. vers. 2. & 8. &

pag. 150. v. 2.

¹⁰ πότιμον.

¹⁰ πότιμον ἡμῶν αὐτὸ ἀφραγαῖου, quasi dicas

eundem aptum potui effectum, vel potabilem redditum,

valgo nos l' ayant fait potable, ou propre à boire. Nam

πότιμον

πότιμ^Θ potabilis, potui aptus, & ἀσφαγιάδιον^Θ, πότιμ^Θ.
 id est, κατασπίσας, ἑραχόν. Quomodo Plutarchus ἀσφαγιά-
 dixi ποτιμοὶ καὶ γλυκεῖαν τοῖς ὑπηκόοις παρέχειν πινόμενον^Θ.
 βασιλείαν, quasi dicas potabile, & dulce subditis regnum
 seu imperium reddere. Sed quia hoc in loco duriuscu-
 lum id dicendi genus videbatur, malui sententiæ hic
 rationem habere, quàm verborum: ideoque verti, eun-
 dem nobis bibendum aut potandum præbet, αὐτὸ ἡμᾶς
 ποτίζει; aut ut editione prima locutus fuerat, πείνῃ ἡμῶν
 δίδασιν αὐτὸ. πότιμ^Θ autem fit à πίνω, sed tanquam πίνω.
 πόν.

¹¹ νομιζῶ (à νόμ^Θ lex) lege sancio, moribus infū.¹¹ γενόμεθα.
 tuo, aut simpliciter, instituo, ut hic. Aliquid autem νομιζῶ.
 dicitur νομιζέσθαι, pro solenne esse, in more positum νομ^Θ.
 esse, usurpari. unde τὸ νομιζόμενον, quod usu recep- τὸ νομιζόμενον.
 tum est, quod lege est sancitum, νόμισμα. νόμιμ^Θ νόμισμα.
 legitimus, æquus, justus. τὸ νόμιμον lex, institutum. νόμιμ^Θ.
¹² λάβετε. 2. Aorist. imperativi τῷ λαμβάνω, sed tan- νόμιμον.
 quam λάβω. ¹² λάβετε.

¹³ φάγετε comedite. Aorist. etiam 2. imperativi τῷ λαμβάνω.
 τρώω, sed tanquam φάγετε. Clenard, pag. 215. vers. ¹³ φάγετε.
 13. & pag. 216. v. 28. & pag. 91. vers. 51. & pag. 154.
 vers. 16.

Sectio 53.

Δ. Τί νος ἢ χάριν διττῶ
 χρώδα συμβόλων;
 M. Διὰ τόπον ἢ τῷ ἡ-
 μετέρη νοός ἀδενείας ὁ Κύ-
 ειος ἢ ἡλός, ἔστι προσωπα-
 μνος. καὶ γὰρ δι' αὐτῶν ἡμῶν
 φανερόν ποιήσασθαι ἠθέλη-
 σαν, ὅτι ἐν μόνον ἢ ἡμετέ-
 ραι ψυχῆς ἢ βρώσις τυγ-
 χάνει ὦν, ἀλλὰ καὶ πόσις.
 ἵνα ἐν αὐτῷ πᾶσι τὰ πρὸς
 ἢ πνευματικῶ ζωῶν ἢ
 ἀρκουῦτα ζητῶμεν, ἀλλα-
 γῆ ἢ μὲ.

M. Quam autem ob
 causam duplici uti-
 mur signo?

P. Per ea, nostræ mentis
 imbecillitati Dominus a-
 pertè consuluit. Etenim
 per ea nobis manifestum
 facere voluit, se non solum
 nostris animis cibum esse,
 sed etiam potum, ut in eo
 omnia, quæ ad spiritualem
 vitam fatis sunt, quæramus:
 alibi verò, non.

Δ. Ἀραί γε πάντας ἀ-
διακείτως τῷ δευτέρῳ
συμβόλῃ, ἢ ἡρω τῷ τῆς
πόσεως, ἐξ ἰσῦ χροῖδα.
ωροσῆκει;

Μ. Καί μάλα γε χρῖ-
τῷ τῶ χειρὸς διάταξιν παρ-
τῷ κατατολμῶν πρὸς ἑ-
δέμης.

Δ. Πότερον ὁ τὸ Κουα-
κὸν εἰρηγὸν τὰ εἰρημένα ἀ-
γαθὰ ἡμῖν ἀνίπτεται μόνον,
ἢ καὶ ὄντως αὐτὰ παρέχει.

Μ. Ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς
χειρὸς αὐτοαλήθεα ὄντι,
εὖ εἶδέναι χρῆσθαι αἰὲν ὑπὸ
χέσις ἀς ἐν τῷ δείπνῳ
ποιεῖται, ἐν αὐτῷ ἐπέ-
λουῖται, καὶ αἰ τῷ τοπικῶς
ἐμφαίνεται, ἐκεῖ κατ' ἀ-
λήθειαν ἰσῶσται. διὸ καὶ
φημι, ὅτι κατὰς ἐπαγγέλλεται
καὶ διὰ σημείων δεικνυσθῆναι,
ἕως ἡμῶν ὄντως τῆς ἰδίας
μεταδίδασθαι, ἵνα εἰς ἕνα καὶ
τὸ αὐτὸ βίον, μετ' ἑαυτῶν ἑ-
τάσῃ.

Δ. Πῶς ὁ ἴσῳ δωμα-
τῶν, τῶ σώματος τῶ χειρὸς ἐν
ἕραι ὄντος, ἢ ἡμῶν ὁ τῷ γῆ
ἐπιδημούντων,

Μ. Τῶτο διὰ τῆς ἀκα-
ταλήπτης τῶ πνεύματος αὐ-
τῶ δωματῶς ἀπεργάζε-
ται, ἢ ἰσῶσται καὶ τὰ ὁ μα-
κρὰν ἀλλήλων ὁ διστά-
σων ἀπῆρι.

Δ. Οὐκ ὡς τὸ μὲν σῶμα

M. Nunquid omnes
indistinctè secundo signo,
nempe potionis, ex aquo
uti convenit?

P. Ita profectò secun-
dum Christi constitutio-
nem, præter quam audere
aliquid (est) nefas.

M. Utrum verò Domi-
nica cœna, ea, quæ dicta
sunt, bona nobis significat
tantum, an etiam verè illa
(nobis) exhibet?

P. Quum Jesus Christus
ipsa veritas sit, certo scire
oportet, promissa, quæ in
cœna facit, in ea perfici:
& quæ per figuram osten-
duntur, illic revera adesse.
Quamobrem etiam affirmo,
sicut (ille) promittit & sig-
nis ostendit, sic nobis vere
suam substantiam impertire,
ut in unam eandemque
vitam (nos) secum cor-
alescere faciat.

M. Quomodo autem fieri
hoc potest, cum Christi cor-
pus in cœlo sit, nos autem
in terra peregrinemur?

P. Hoc incomprehen-
sibili spiritus sui virtute effi-
cit, quæ facile ea etiam
quæ longè à se invicem di-
stant, connectit.

M. Non ergo corpus
τῶ

τῷ ἄρτῳ, τὸ ἴδιον αἶμα τῷ πο-
τεινῷ ἐγκυκλιεῖσθε ροεῖς.

M. Οὐ γὰρ. μᾶλλον ὅ-
πῳ ἡσυχάζομαι δεῖν, ἐὰν
βλαβῆται τῆς τῆς μυστηρί-
ων ἀληθείας πυγάζομαι, ἀνα-
βλέπειν, καὶ τὰς καρδίας εἰς
ἐξουσίαν αἰρεῖν, ὅπου ἐστὶν ὁ
χριστός ἐν τῇ τῆς πατρὸς δό-
ξῃ, καὶ ὅθεν ἤξειν αὐτὸν κρι-
τῆν καὶ λυτρωτῆν σωσθῆ-
ναι. διὰ καὶ ἔστιν αὐτὸν
ἐν τοῖς φθαρτοῖς στοιχείοις
ζῆναι, οὗτος δὴ ἄλλος ὅστις
πλανώμενος.

Δ. Ἰνα οὖν συγκερα-
σαι ἀνάμεικτα τὰ ἰσὰ ἡ
δέματα, δύο ἐνεσὶ τῶν τῶν
μυστηρίων, ὁ αἶμα καὶ ὁ ἄρτος
καὶ οἶνος, ἀδρόμεν καὶ ἡ
λαβόμεν, καὶ ὡς γενόμενα,
ἀμα ὁ χριστός ὡς αἱ ἡμέτε-
ραι ψυχαὶ ἐνδοθεν ὡς ἰδίᾳ
ἐσθῆτι βόσκονται.

M. Ἀληθῆ λέγεις. ἀ-
λά καὶ τὸ δεῖν ἰσῆν, ὅτι ἐν-
τεύθει καὶ τῆς τῆς ἡμετέ-
ρων σαρκῶν ἀναστάσεως
ἐνέχυρον λαμβάνομεν, κα-
θὼς καὶ ἀπὸ τῆς συμβόλου
τῆς ζωῆς μετέχει.

quidem in pane, sangui-
nem verò in poculo inclu-
sum esse intelligis.

P. Non certè. Sed po-
tius omnino existimo o-
portere, si volumus sacra-
menti veritate potiri, sur-
sum aspicere, & mentes in
cælum attollere, ubi est
Christus in patris gloria, &
unde venturum illum judi-
cem ac redemptorem ex-
spectamus. Ideoque si quis
eum in (his) corruptioni
& interitui obnoxiiis ele-
mentis quærit, ille mani-
festo errat.

M. Ut igitur summam
comprehendamus quæ à te
dicta sunt, duo insunt huic
sacramento, quum panis &
vinum, quæ videmus &
tangimus, quæ etiam gusta-
stamus: tum Christus quo
nostra anima intus, tan-
quam proprio alimento
pascuntur.

P. Vera dicis. Sed &
hoc intelligendum est, nos
hinc etiam nostrorum cor-
porum resurrectionis pig-
nus accipere, quatenus &
ea symbolum vitæ partici-
pant.

In Sectionem 53.

¹ δῆλός ἐστι.

δῆλός cum
verbo sub-
stantivo
particip.

² βρώσις.

βρώσκω.

³ τὰ ἀρκουῶτα.

ἀρκέω

⁴ τυπικός.

τυπικός.

τύπος.

⁵ ἐπισημοῦ-
των τῆ γῆ.

⁶ μακρῶν.

⁷ διςῶτα.

ἔσηκα.

ἔσακα.

Participia
composita ab
ἔσημι passivè
accipiuntur.

⁸ ἅμα μὲν,
ἅμα δὲ.

⁹ ψηλαφῶμεν

ψηλαφάω.

ἄφή.

ἄπτομαι.

¹⁰ βόσκοντα.

¹ Δῆλός ἐστι σεβνοσησίμῳ, id est δῆλός σεβ-
νόηται manifeste consuluit : qua dicendi forma
nox utitur, δῆλός ἐστι πλανώμῳ, id est δῆλός
πλανάται, manifeste errat : ut saepe antea; quid sit σε-
νόομαι, sup. sect. 43. dictum est.

² βρώσις ut πόλις, cibus, esca, βρώμα, ἐδωδή, σῆμα,
fit à βρώπω, sed tanquam βρώω. ³ τὰ ἀρκουῶτα suf-
ficientia, quæ satis sunt, quæ sufficiunt : cum σεβῶ vel
ἐπὶ habentibus accusativum : vel cum dativo : Nam
ἀρκέω aliquando sufficio satis sum, ἀρκεῖ μοι ταῦτα,
hæc mihi sufficiunt ; hæc mihi satis sunt, his ego sum
contentus, in his acquiesco.

⁴ τυπικός typice, id est per figuram & formam à
τυπικός figuratus, symbolicè innuens & figurans. τύπος
autem typus & figura, species, imago, supr. τῆ γῆ
ἐπισημέντων, id est ἐνοικούντων ἐν διατριβήτων,
suprà.

⁶ μακρῶν accusativus adverbialis, aut subaudiendum
ὄδον cum κατά, pro μακρῶς supr. ⁷ διςῶτα diffi-
dientia, distantia, distita, separata, disjuncta, res lon-
gè a se distitæ. particip. præterit. τῶ δισημι, separo, diri-
mo. ἔσηκα propriè & communiter, (Dorice autem ἔσακα)
Jonicè ἔσαα, dempto κ, & η in α mutato, longa in brevem.
Clen. pag. 187. v. 12. infinitivus ἔσαναι, ἔσαι, parti-
cip. ἔσανός, Jonicè ἔσαός & Attica crasi ἔσας. Clen.
pag. 106. vers. 28. & sequente. hæc autem participia
quorundam verborum in μι, & præcipuè compositro-
rum ab ἔσημι, sub voce activa, passivè plerumque su-
muntur. Clen. pag. 171. vers. 16.

⁸ ἅμα μὲν, ἅμα δὲ,
quasi dicas simul quidem, simul verò : sed Latine vis ita
dixeris, pro, quum, tum, vel, partim quidem, præcipue
verò : vel, ut Latinus auctor, nempe, deinde, aut, si-
mul, & simul & : aut denique, geminandum τὸ simul,
sine ulla alia particula, ut Quintil. loquitur, & non se-
mel Titus Livius. ⁹ ψηλαφάω, & ἔω, tango, concre-
cto : metaphoricè perscrutor. sumpta metaphora à
cæcis, qui palpando viam quærunt. ab ἀφή tactus, con-
trectatio, quod fit ab ἄπτομαι, tango. ¹⁰ βόσκω, ἦρω
(tanquam

(tanquam à βοσκῶ) pascō, alo more pecudum. unde βοσκός, id est νομάς, βοτής, pastor, & βοσκή, pastus, pabulum, τροφή, βόσις, tanquam à βόω, themate inusitato. ¹¹ ἐρέχουσιν pignus, quo videlicet aliquid ἐχουσιν, id est, tutum redditur. metaphorice hic sumitur, ut & apud Chrysostomum, εἰ μὴ ἐρέχουσα τ' ἀσπίσις, εἶλαβον. fit ab ἐχυρῆς munitus, firmus, tutus: ab ἔχω, ἐχυρῆς ut sit quasi ὁ ἀπ' ἐχῶν retinens, cohibens, aut sustinens: ἔχω. vel ab ἐχομαι hæreo, ut dicatur ἐχυρῆς, quasi ἐχόμενος, hærens seu firmiter hærens.

Sectio 54.

Δ. Τίς δ' αὖ ἐστὶ ἡ γνησία
καὶ νόμιμος τότε τῆ
μυστικῆς χηρίσσης;

M. Ἡ ὁ Παῦλος ἰσο-
γασθεῖ, κελεύων τ' ἀνθρώ-
ποι ἐαυτ' δοκιμάζειν πρὶν
προσελθεῖν τέττω.

Δ. Τί ὃ ἐν ταύτῃ τῇ
δοκιμασίᾳ ἐξετάσει;

M. Πότερον ἀληθῆς
μέλος τῆς κεισῆς ὄσῃ.

Δ. Τίσι ὃ τῶτο τεκ-
μηρίοις γνωστέται;

M. Ἐὰν ἀληθινῶ πί-
στιν ἔχη καὶ ματαίοια, ἐὰν τὸς
πλάσι ἐκ καρδίας ἀγαπῆ,
μηδ' ὃ ἰσοῦλος πρὸς τινα
ἔχη.

Δ. Ἀλλὰ γὰρ πότερον
ἀναγκη τελείαν πίστιν καὶ
ἀγάπην ἔχειν τὸν ἀνθρώ-
που;

M. Ἡ εἰλημερῶ μὲν καὶ
ἀνυπόκειτον ἔχειν δεῖ ἐκα-
τέρων. τελείαν ὃ καὶ παν-
τελῶς ἀνερεθῆ ματῶν ἀν-

M. Quis autem erit ger-
manus & legitimus
hujus sacramenti usus?

P. Quem Paulus descri- **1 Corin. II.**
bit, dum præcipit, ut ho-
mo se ipsum probet, prius
quàm ad illud accedat.

M. Quid verò in hac
probatione inquiret?

P. An verum mem-
brum Christi sit.

M. Quibus autem hoc
argumentis cognoscet?

P. Si veram fidem ha-
beat & poenitentiam, si
proximos ex animo diligat,
nec subdolè & infidè erga
ullum sit affectus.

M. At enim utrum ne-
cesse est, ut homo perfe-
ctam fidem, caritatemque
habeat?

P. Sinceram quidem &
non simulatam habere u-
tramque oportet: perfe-
ctam verò & omnino ab-
solutam

ἀπειτῶντο οἱ ἄνθρωποι. ἐπειδὴ τοσαύτῳ ἐν τινὲς εὐεῖπεν, ἀνθρώπων γὰρ περὶ κότε, ἢ ἂν ἀδυνάτων ὄσι. διὸ καὶ ἀναφελῆς αὐτῶν ὅτι μυστηρίων ὁρατοῖς, εἰ μόνον παύτη πάντας τελείους ἔσονται μεταλαβεῖν αὐτῶν ἐξελῶ;

Δ. Οἴκω σπουδαῖα αὐτῶν διὰ τὸ μὴ τέλει εἶναι.

Μ. Πᾶν γὰρ τοῦ ἀντίον, εἰ περ τέλει ἦμεν, ἐκ αὐτῶν χρεῖαν εἴχομεν. τῇ γὰρ ἡμετέρα ἀδυνασία βοηθεῖν αὐτὸ προσήκει, καὶ τὸ τῶν ἐντελοῦν, ἢ αὐτῶν ὄντων ἐκπληροῦν.

Δ. Ἀλλὰ γὰρ ἔχει καὶ πρὸς ἄλλο πὶ πάντα τὰ δύο μυστήρια χρῆσιμα ἡμῖν ὑπάρχει;

Μ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ γὰρ καὶ γινώσκοντες ὅτι τῆς ἡμετέρας προσηγορίας, καὶ οἰοῦνται σωτήρια πᾶσι. πάντες ἔστι δὲ αὐτῶν πᾶσι φανερόν ποιῶντα ὡς τῶν θεῶν λαὸς ἔσμεν, καὶ πῶς καὶ χρῆσθαι πάντες ὁμοφύτως ὁμοθυμαδὸν θεοσεβίαν.

Δ. Εἰ δὲ συμβαίη πᾶσι τῆς τέτων χρῆσιμος καταρροητικῶς ἔχειν, τίνα αὐτῶν αὐτῶν γινώσκοντες ἡμᾶς ἔχειν προσήκει;

Μ. Δῆλον ὅτι εἰκότως

absolutam frustra exigant homines: quum tantam in ullo invenire, homine quidem nato, ex eo genere sit quod fieri non potest. quare inutilis foret hujus sacramenti traditio, si solis omnium ex parte perfectis (hominibus) participes esse illius liceret.

M. Non ergo excludimur ab eo, quod non perfecti sumus.

P. Atqui omnino contra, si perfecti essemus, opus eo non haberemus. Etenim nostra imbecillitati id succurrere oportet, & perfectionem, qua nobis deest, explere.

M. Sed enim, nonne etiam ad aliud quidpiam haec duo sacramenta utilia nobis sunt?

P. Profus. Etenim nostra sunt etiam nostra professio, & quali testera quadam: hoc est, per ea omnibus manifestum facimus nos Dei populum esse, & Christianam omnes uno animo atque consensu confectari nobis proposuisse religionem.

M. Si verò contingeret, quoniam, eorum usum continere, quam de illo sententiam nos habere deceret?

P. Constat certè, metir

ἀν τις ἔτω *ᾧ* ἀπὸ ¹⁷ γινώσκῃ ὡς ¹⁸ λεληθότως τῷ Χριστῷ ὑποταγόμενος· καὶ μὴ ὁ τοιοῦτος ὢν ¹⁹ ἐπειδή οὐκ ἀξιοῖ ὁμολογεῖν ²⁰ Χριστοῦ ὡς, ἔδ' ἀξίως τοῖς Χριστοῦ ἐγγράφεισιν ὅτι.

to quempiam de illo statueret posse, eum (videlicet) Christo clam renuntiare. Et quidem, qui talis est, quum non dignetur profiteri se Christianum esse, ne dignus quidem est, qui Christianis adscribatur.

Δ. ²¹ Μῦν ἀρκεῖ εἰς ἀπαξ ²² εἶναι πάντα τὸν βίον ἀμφοτέροις χρεῖσιν;

M. Urtum sufficit semel per totam vitam utroque uti?

Μ. Οὕτω ἔαρκεῖ βαπτισμα ἐν, ὡς ²³ δις λαβῆν ἔδ' ἐλέμεις εἶναι. *ᾧ* δὲ τῷ Κυριακοῦ δεῖπνῳ ἔπερος λόγος.

P. Ira quidem sufficit baptismus unus, ut (eum) repetere ne fas quidem sit. De Dominica autem coena, alia (est) ratio.

Δ. ²⁴ Τίτι οὖν ἀλλήλων ²⁵ διαφέρει;

M. Quomodo igitur inter se (hæc) differunt?

Μ. ²⁶ Ὅτι διὰ *ἡ* τῶ βαπτισμῆ ²⁷ εἰσομίζῃ ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆ. ²⁸ εἰσομυθεῖσιν δὲ διὰ τῆς, δίδωσιν τὸ δεῖπνον, πρέμμενος ὅτι τῷ ²⁹ διλυκῶς ἡμᾶς τρέφειν ³⁰ μίλει αὐτῷ.

P. Per Baptismam quidem introducit nos Deus in ecclesiam suam : introducis autem per eum, dat coenam, confirmans de nobis semper alendis sibi cura esse.

In Sectionem 54.

¹ Ὑπογράφω delineo, designo, & destino, aliquid ¹ ὑπογράφω. faciendum propono, describo : Item prescribo pueris, ὑπογράφω. quos doceo scribere, *ὑπογράφω*. ² ὑπέλωσ ἔχειν σεβῆς ² ὑπέλωσ. τῶνα, vidè sectione 29. ³ εἰλικρινῆς distinctus non permixtus : metaphorice ³ εἰλικρινῆς. purus, sincerus, verus, non fucatus, ἀκρίβητος. Item apertus, manifestus, perspicuus, & quasi dicas τῇ εἰλη κατ' ὄψιν, cum ad solis splendorem, qui εἰλη dicitur, τῷ μεμυγμένα, καὶ τῷ ἀμυγῆ facile διακρίνεται. hinc εἰλικρίνεια, sinceritas, ⁴ ἀφύ-

4 ἀνυπόκει-
τον.

ὑποκείτης.
ὑποκείνομαι.
5 ἀνευδέης.

ἀνευδέως.

δέομαι.

6 ἀπαιτοῦντο.

7 διὰ τὸ μὴ.

8 πᾶν γέ τοι.

γέ τοι.

γέ δὴ.

9 τὸ τῷ ἐντέ-
λει.

10 ἐνδέου.

ἐνδέα.

ἐνδέης. ἐνδέια.

11 ἐμπληροῦν.

12 ὁμοφύχως.

13 ὁμοιόμο-
δα.

ὁμοειδέομαι

14 συμβαίη.

4 ἀνυπόκειτο, quasi ἀὑπόκειτο, non simulatus, si-
mulationis expertus, non fictus; contra ὑποκείτης, simula-
tor, ab ὑποκείνομαι simulo. 5 ἀνευδέης quasi ἀνευδέης
non indigus, id est sufficiens, ut πλῆρης, ut
mox, integer, absolutus, consummatus, ἔποτελος
μὲν, πρώτη παύσις τέλει, ut & mox, metapho-
rice, suis omnibus partibus & numeris expletus, con-
stans, vel instructus, in quo nihil desideretur. Sic ἔσθ
ἀνευδέης vita bonis omnibus affluens. hinc ἀνευδέης
citra indigentiam, ab ἀ privante & ἐνδέης, ἀ δέομαι
indigeo. Clen. pag. 186. vers. 7. 6 ἀπαιτοῦντο ἀν
giant, requirant, postulent, εἰσπραΐοντο, ἐπιηπίοντο,
7 διὰ τὸ μὴ εἶναι, quasi dicas, propter non esse; nos
vulgo melius; & Graecis quàm proxime ροῦτ πε ροῦτ εστῆ,
eo, quod, vel, propterea quod non simus, τέλειοι πε-
fecti: nominativus ante infinitivum εἶναι. Clen. pag.
231. vers. 10. & Budaus pag. 57. 58. & 1043. πᾶν
γέ τοι πῶντιον, atqui omnino contra, vel, omnino
quidem certè contra. Nam γέ τοι id significat, ut γέ
δὴ. Budaus pag. 94. 9 τὸ τῷ ἐντέλει, pro τὸ ἐντέλει,
ut τὰ τῶν μαθημάτων pro τὰ μαθήματα: τὰ τῶν
κόσμου, pro κόσμῳ, supra. Deinde τὸ ἐντέλει
pro τῷ ἐντέλειον, perfectionem; concretum
pro abstracto. Sic τὸ ἀληθές pro ἡ ἀλήθεια. 10 ἐνδέ-
ου, quod deest, quo deficiunt, seu opus habemus, par-
ticipium praesens neutrum τῷ ἐνδέω deficior, opus habeo,
& usitatius ἐνδέομαι, à quo ἐνδέης & ἐνδέια.

11 ἐμπληροῦν ut χρυσῶν. Clen. pag. 85. vers. 17.
explere seu complere, vel supplere, ἐμπληροῦν: quomodo
Xenophon τὸ ἐλλείπον ἐμπληρώσατε, quod deest
supplere, vel explete: ut dicitur, explere numerum,
id est, perficere.

12 ὁμοφύχως, eodem animo, summo consensu,
13 ὁμοιόμοδα, ἀμολογηθῶς, &c. suprà. 13 ὁμοειδέομαι
Aorist. 2. med. ut ἐπιπόμοδα. Clen. pag. 73. vers. 15.
à ὁμοειδέομαι, sed tanquam ὁμοειδέομαι. Aorist. 2. med.
ὁμοειδέομαι. assumpto ἴωτα, pro augmento. Clen. p.
139. v. 16. hæc autem verti ad verbum, ut cætera fere
dicant, omnesque uno animo & consensu Christianam
religionem confectari nobis proposuisse.

14 συμβαίη, ut σαίη. Clen. pag. 98. vers. 13. 2. Aor.
14

rifi. optativi τῷ συμβαίνειν, sed tanquam σύμβημι. Aorist.

2. indicat. *συνέβη*, Clen. pag. 182. vers. 25. ¹⁵ *κατα-συνβείνω.*
φρονητικῶς ἔχειν, pro *καταφροεῖν*, *ἀτιμάζειν*, *ἀμυλεῖν* ¹⁵ *καταφρο-*
 aspernari, spernere, suprâ. *νητικῶς.*

¹⁶ *τίνα γνώμην ἔχειν*; vel, ut sect. 4. *πῶς γνώμης* ¹⁶ *τίνα γνώ-*
ἔχειν, quam sententiam habere, quid sentire, *τί διανο-*
μῶν.

εἶδαι. ¹⁷ *γινώσκω*, vel *γινώσκω γινώσκειν*, *ἐγνώκα*, tanquam à ¹⁷ *γινώσκειν.*
γνώ. Clen. pag. 184. v. 32. nosco, cognosco, intelligo, *γινώσκω.*

animadverto. Item, (quod huic loco convenit) censeo, existimo, judico, statuo, & sentio. Xenophon: *ἐγνωκας ἀνδρὸς ἀρετῆν εἶναι*, *δικᾶν τὰς μὴ φίλους*, *ἀπιδῶν*, id est, viri virtutem esse censes, existimas aut judicas, amicos benefaciendo vincere. Nam *ἐγνωκας ἐγνωκας.*

pro *γινώσκεις*, ut *ἐγνωκῶς* pro *γινώσκων*. ὁρθῶς *γινώ-*
σκεν bene sentire. *ἔγω γινώσκω*, ita sentio, hæc est mea

sententia: & sæpe additur *ᾧ* cum genitivo; ut *ἔγω*
γινώσκω ᾧ τίνε, de hoc ita sentio; & aliquando se-

quente *ως* cum participio: ut apud eundem Xenophonem libro 2. *παιδ. γινώσκει ἔτας*, *ὡς ἐμὲ ἀγωνιζομένε*,

quali dicas, ita statue, tanquam me certaturo, id est, scito me certaturum. Sic Lucian. *ἔγω γινώσκειν*, *ὡς*
ἐδ' ἐν παυσανίῳ μου: quod Mycillus sic interpretatur

pæne ad verbum, ita de me cognoscite, ut qui neque
 unquam desiturus sim: id est, scitote me nunquam de-

siturum, aut quieturum, vel cessaturum esse. Constat
 igitur ex hoc fonte manasse hoc dicendi genus, quod au-

thor hic usurpat: (ut & supr. section. 1.) quod nos
 quoque pæne ad verbum ita verterimus, *δῆλον ὅτι*, &c.

id est, manifestum est, meritò quempiam de eo ita sen-

tire aut statuere posse, tanquam latenter Christo renun-

ciante, vel tanquam oblique Christo renuntiaret, quod
 non malè opinor ita verti poterit: constat nos meritò

ita de illo statuere, aut sentire posse, eum Christo clam
 renuntiare, de quo suprâ ibidem. vel, si mavis, pro

clam, dic oblique, ut quibusdam placet, idque aper-

tius, & sententiæ convenientius. Nec malè fortasse,
 dissimulante, aut, ut nos vulgo, *couvertement, & comme*
à la desrobée, *κρυφῶ*, *κρυφίως*, *λάθρα*, occultè. quia
 autem elegans est hoc dicendi genus, & aptè id redde-

re non facile est, ideo in eo excutiendo fui longior. Si
 quem hoc offenderit, licet illi per me id præterire, ita
 tamen ut hanc meam interpretandi seu voluptatem, seu
 laborem

laborem morose non carpat, & tantillam illius utilitatem lectori minus erudito non invidet. Qui poterit & melius, & brevius hæc explicare, palmam ego illi nec invitus tribuam. hoc postremo dicam, *γῆρῶσκα* à recentioribus dici *γῆρῶσκα*, qua de re vide Antelignanum pag. 185. vers. 28.

18 *λεληθότως.*

λαθηάτω.

19 *ἐπειδὴ οὐκ,*

&c.

Προφίτωρ.

20 *χριστιανὸς*

ὦν.

21 *μῶν ἀρκεῖ.*

22 *περὰ*

πάντα.

περὰ cum

accusativo.

23 *δὲς λαβεῖν*

24 *τίρι οὐ*

25 *διαφέρει.*

26 *ὅτι διὰ μὲν.*

18 *λεληθότως*, adverbium factum à participio præteriti medi *λέληθα*, *λεληθώς*, ὅτθ, à genitivo plurali, & mutato in σ: à *λαθηάτω*, sed tanquam *λήτω*, idem quod *λαθηανόντως*, à particip. præsentis *λαθηάτων*, id est, latenter, clam, furtim, clanculum, ita ut nemo sentiat, nec animadvertat; ut in constructione verbi *λαθηάτω* sup. sub finem epistolæ dictum est.

19 *ἐπειδὴ οὐκ ἀξιῶ*, &c. quando non dignatur, vel cum non dignetur profiteri se Christianum, vel se Christianum esse. Nam profiteor usurpatur vel cum accusativo solo vel cum accusativo & infinitivo simul. 20 *χριστιανὸς ὦν*, post infinitivum *ὁμολογεῖν*. pro *χριστιανὸν εἶναι*, vide Budæum pag. 1043. ubi hanc infinitivi constructionem multis exemplis probat & illustrat. Meminit & Clenard. loco jam à me paulo ante, & sapissime antea notato, pag. 231. v. 10.

21 *μῶν*, numquid, *πόττερον*, utrum, an. 22 *περὰ πάντα τὸ βίον*, vel, *περὶ ὅλον τὸ βίον* per totam vitam. *περὰ* enim cum accusativo id aliquando significat, quod *διὰ* cum genitivo,) sed subaudiendo *ὅλον* aut *πᾶν*, ut *διὰ βίον*, per totam vitam, subaudio *ὅλον* vel *παντός*) quomodo Latinis dicitur per eos dies, per id tempus. Sic Demosthenes *περὰ πάντα τὸ χρόνον*, per omne id tempus. 23 *δὲς λαβεῖν*, quasi bis capere aut sumere, id est, unico verbo, repetere.

24 *τίρι*, qua ratione, quò, quomodo, ut in epistola ex Psalmo *ἐν τίνι*: Cicero, qui hoc ab illo dissentit? Idem, inter se genere injuriæ differunt. Plinius verò, differunt in candore, ergo, quò, quo modo, vel, in quo hæc inter se differunt?

25 *διαφέρει*, subaudio *πάντα* (nempe Baptismus & Cæna) cum genitivo *ἀλλήλων*, quasi à se invicem vel mutuo, id est inter se.

26 *ὅτι διὰ μὲν*. Nihil necesse putavi vertere, *ὅτι*, ne sæpe redundat Græcis: Si quis tamen aliter malit, dicam, quia, vel certe. Beza, Lucæ 7. cap. vers. 16. & passim

passim docet hanc particulam non semper παρέλκων, sed suam vim habere, ut interdum, confirmandi, Matth. cap. 7. vers. 23.

²⁷ εἰσοικίζω intromittit, introducit ac recipit. Nam ²⁷ εἰσοικίζει. εἰσοικίζω (ab εἰς pro εἶσω intrò, & οἰκίζω in ædibus, εἰσοικίζω. vel in sede aliqua colloco, & simpliciter, colloco) doctum introduco seu recipio, in urbem habitatum mitto. hic simpliciter, pro, introduco & recipio; quasi dicas in ecclesiam, quasi domum suam, introducit ac recipit. At εἰσοικέω habitatum aliquo migro, habito, incolo, εἰσοικέω. εἰσοικέω. hoc neutrum & absolutum, illud activum & transitivum est.

²⁸ εἰσοικιζέσθαι. Aoristus primus passivus particip. τῷ ²⁸ εἰσοικιζέσθαι. εἰσοικίζομαι, assumpto σ in præterito, & Aoristo, σ. quod lit 4. conjugationis imitantis 3. ut sapius dictum εἰσοικίζομαι. est.

²⁹ δλιωκέως, ἐς τὸ δλιωκέες, & δλιωκέες in perpetuum, perpetuò, jugiter. supra, sectione 10. διαπαντός, vel διὰ παντός, ἐπὶ πολὺ, diu multumque, longo tempore. δλιωκέες adverbialiter positum, idem. δλιωκέης autem, continuus, perpetuus, id est, perpetua & continua, nec interrupta serie in longum tendens. Quomodo Livius ait, Saltus perpetuus montibus inter se juncti. Sic δλιωκέης, porrectus, & protentus in longitudinem, recta in longitudinem tendens. Dicitur & aliquid temporis ratione esse δλιωκέες; ut apud Latinos perpetuus, continuus, jugis.

³⁰ μέλει αὐτῷ, pro αὐτῷ, respicit enim τὸ πρέμειν, id est, confirmans se curare, vel, sibi curæ esse, ὅπ αὐτῷ ἐπιμέλει, vel ἐπιμέλειαν ποιῆται, διὰ προντίδῃ ἢ πωλεῖς ἔχει, aut ἄγει, vel ὡς τῷ πωλεῖται. τῷ autem jungitur cum πρέμειν, pendetque à μέλει. Dicitur enim, ut jam dixi, μέλει μοι τὸ το, τότε, ὡς τότε, & aliquando ὑπὲρ τῶν.

Sectio 54.

Αἰεὶ γὰρ καὶ τὸ τυχεύωσιν ἐστὶ τὸ βαπτίζω, καὶ τὸ κνεῖακὸν δέπνον πρᾶξιν;

M. NUnquid etiam est cujuslibet baptizare, & Dominicam cœnam præbere;

Z M. Oj-

M. Οὐ μόνον. ἀλλ' ἐκείναι, ἡ ἰσχυρὰ ἐπιτιμη-
μένης ἢ τὸ ἔργον τῆς δημο-
σίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διδά-
σκων. ταῦτα μὲν γὰρ ἀλ-
λήλων ἔχεται, τό, τε
τῶ ἐκκλησίας τῆ σωτηριώ-
δει διδασχῆ βόσκων, καὶ τὸ
τῆ ἑσθ' μυστηρίων διακονίᾳ
ἠεσπεδρεῖν.

Δ. Ἄρα ἔχεις μαρτυ-
ρεῖσάν σου τοῖς σὺν λόγῳ
τῶ ἱερῶν γραφῶν;

Matth. 28.

M. Πάνυ μὲν οὗν. οἱ
γὰρ ἑξ ὑπόλοιποι μόνον ἐν
πάντων τὸ τῆ βαπτίζεῖν
ἔργον ἑξεχειρίσθησαν ὑποτῶ
Χριστῶ, ὡσπερ καὶ τὸ τῆ κη-
ρύξαι τὸ εὐαγγέλιον. ὅταν
ᾖ τὸ τῆ Κυριακῆ δειπνῶ
μυστήριον ἑτελεῖν βολύ-
μια, ἑαυτοῦσ φεῖς τὸ παρ-
δειγματ' αὐτῶ ρυθμιζεῖν κε-
λεύει. οἱ γοῦν ἑξ εὐαγγε-
λιστῶ ἰσορροποῖν αὐτὸν, ὡς
δημόσιον διάκονον ὄντα,
τοῖς ἄλλοις αὐτῶ μεταδοῦ-
ναι.

Luc. 22.

Δ. Πόπρον ᾖ χρῆ-
τοῦσ ποιμένας, τοῦσ τῶ ἑσθ'
μυστηρίων διακονίᾳ ἠεπι-
σκευμέναι, πάσιν ἀδιακρί-
τως μεταδοῦναι τούτων;

1 Corin. 11.

M. Τὸ μὲν βάπτισμα
ἀνευ διακρίσεως δίδοσθαι
χρῆ, ἑπειδὴ λαμβάνει
αὐτὸ τὰ βρέφη μόνον. τὸ δ'
Κυριακὸν δειπνῶν μὴ τινι

P. Nequaquam: sed il-
lius, qui commissum habue-
rit munus publicè in eccle-
sia docendi. hac enim in-
ter se coherent tum eccle-
siam salutarī doctrina pa-
scere, tum in sacramento-
rum administrationem af-
fiduè incumbere.

M. An habes testifican-
tem alicubi tua verba, sa-
crām scripturam?

P. Omnino equidem.
Apostoli enim soli ex om-
nibus baptisandi munus sibi
demandatum & traditum
habuerunt à Christo, ut
etiam prædicandi Evange-
lium. Quum verò domini-
cæ cœnæ sacramentum ce-
lebrare volumus, nos ad ex-
emplū suum componere ju-
bet. Evangelistæ siquidem
commemorant eum, veluti
publicum ministrum, aliis
eam impertivisse.

M. Utrum verò oportet
pastores, qui sacramento-
rum ministerium commen-
datum sibi atque concedi-
tum habent, omnibus citra
discrimen ea communi-
care?

P. Baptisum quidem si-
ne delectu ac discrimine
dare oportet, cum recipi-
ant eum Infantes tantum.
At dominicam cœnam
cavere.

διδῶν, ὅς ἂν ¹³ φωραθῆ
ἀνάξις ¹⁴ τυχεύων.

Δ. Διὰ τί;
Μ. Ὅτι ἕτως ¹⁵ αὐ
ὡτὸ τὸ μυστήριον ἀτιμά-
σῃτο καὶ βεβηλοῖτο.

Δ. Ἀλλ' ἐχ' καὶ τὸν Ιε-
ρα, καί τοι ¹⁶ πηροὺν ὄντα,
ὅτε ¹⁷ μετισίας ἠξίωσεν
ἰησοῦς;

Μ. Πάνυ αὖ οὖν, ἀλ-
λά τῆς αὐτῆς ¹⁸ ἀδικίας ἐ-
πι ¹⁹ κεκοιμημένης. καὶ γὰρ,
καὶ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ²⁰ ἠ-
γάπησεν, ²¹ ἀλλὰ τὸς ἄλλους
ἐπέσειθεν.

Δ. Πῶς οὖν δεῖ τοῖς
κακοποιῶσι ²² προσφέρε-
σθαι;

Μ. Οὐκ ἔξεστι τῷ τῷ
εὐαγγελίῳ διακότῳ ²³ ἀπεί-
ρη αὐτοῖς, ὡς ἀνάξις ὄν-
τες, ἀλλὰ δεῖ αὐτὸν προσ-
φέρειν, ἕως ἃν τῷ κακίαν
αὐτῶν ὁ θεὸς πᾶσι φανε-
ρῆται κατὰ τὴν ἰσχύον.

Μ. Τί ὅ ²⁴ εἰ σύνοιδα
τοῖς ἀνάξις ἔσιν, ἢ καὶ
τοῖς ἁγίοις ²⁵ εἰδόντων ἔ-
σθαι;

Μ. Οὐκ ἂν εἰδὲ τῷ το
καὶ πρὸς τὸ ²⁷ ἀπελά-
σαι αὐτοῦς ²⁶ δυνάσθαι.
ἀλλὰ δεῖ ²⁸ ἀξιόχρεως
κατὰ τὴν ²⁹ προσφέρειν, καὶ
τοῖς ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων ³⁰
κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἔχειν.

Δ. Τοιαυτὸν ἔργον ἂν
τοῦ διδάσκειν τινα ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ ἔχει, καὶ δεῖ
τοῦτο.

cavendum est ministro ne
ulli tradat, qui compertus
sit (ea) indignus esse.

M. Quamobrem?
P. Quia sic ipsum sacra-
mentum dedecoraretur &
profanaretur.

M. At, nonne etiam Mat. 26.
Judam, quamvis scelerata-
tum, illius communicatio-
ne dignatus est Christus?

P. Ita sane, sed illius
scelere adhuc occultato.
etenim, etiamsi illud Jesus
noverat, at alios (id) late-
bat.

M. Quomodo igitur de-
cet cum hypocritis agere?

P. Non licet evangeli-
i ministro excludere eos
tquam indignos, sed o-
portet eum expectare, do-
nec nequitiam illorum De-
us omnibus apertam & ma-
nifestam effecerit.

M. Quid verò, si sciat
quosdam indignos esse, aut
etiam ab iis qui sciunt, in-
tellexerit?

P. Ne hoc quidem satis
fuerit, ut expellere eos
possit : sed decet idonea
testimonia proferre, & ec-
clesiaz sententiam consenti-
entem habere.

M. Iraque operæ pretii-
um fuerit constitutionem
quandam in ecclesia de ea
etiam re habere.

M. Καὶ μάλα δὴ, εἶχε αὐ-
 τῆ ³² ὀρθῆς κατασκευῆς καὶ
³³ ἀγωγῆς ³⁴ πυχρὸν μέλ-
 λοι. ἔτι δὲ τὸτο ἤνοιτ' αὐ-
 τῶν ἡσ ³⁵ γρηγιτέρων αἰρώ-
 μιθα τινῶς, οἷς ³⁶ τὰ ἡσ
 γρηγιτέρων ἢ ἡν δουμάζειν, καὶ
 τὰ ³⁷ σάδαλα ³⁸ εἰπο-
 δῶν ποιείσθαι ³⁹ ἐπιμελῆς
 ἔσται. καὶ ὅσους ἀντὶς τῆ Κυ-
 ριακῆς δεῖπνις ἀποχῆς ἀ-
 ὄπωνται ἀσάξιος ὄντας,
 καὶ πίστης, ⁴⁰ ὡς τῆ
 αὐτῶν μετουσίᾳ ⁴¹ μαί-
 νουται ⁴² τὰ τῆ μυστηρίῳ, πύ-
 τους τῆς αὐτῆς ⁴³ κοινωνίας
 ἐποκλεισθούσι.

P. Ita sanè. Si modò ea
 rectam institutionem, & vi-
 vendi rationem consequi
 velit. Sic autem hoc fieri
 poterit, si ex seniori-
 bus deligamus quosdam,
 quibus rationem mo-
 rum probare, & offendi-
 cula è medio tollere cura
 erit: & (qui) quoscun-
 que dominicæ cœnæ com-
 munionem senserint indignos
 esse, ac tales, ut eorum
 participatione polluat
 sacramentum, eos illius
 communicatione exclu-
 dent.

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

In Sectionem 55.

¹ Ἄρα γε.

ὁ τυχὼν

τυχαίῳ.

² ὅς αὐ ἐπιτε-
 τερ αμύβῳ.

ἐπιτετέπμαι.

ἔχεται.

διαφέρουσι.

⁴ προσεφύθη

¹ Ἄρα γε καὶ τῶ τυχόντος ἐστὶ, vulgus nos esse à
 faire m'ême au premier venu, au premier qu'on rencontre, qui
 se presente, qu'on trouve. Nam ὁ τυχὼν, quem primum
 fors obtulerit, in quem primum incidit, quisvis, quilibet,
 vulgaris, vilis, plebeius, obuius quisque, unus è mul-
 tis: à τυχαίῳ, sed tanquam τυχαῶ, contingit ut sim,
 contingo, accido, evenio.

² ὅς αὐ ἐπιτετεράμην ἢ, qui commissum habue-
 rit, aut habeat, cuius cura traditum sit & demandatum,
 qui (nonnulla transpositione verborum facta) publice
 in ecclesia docendi munus commissum concreditumque
 habuerit. sic & proxima interrogatio, an scriptu-
 ram sacram habes, quæ tua verba suo alicubi testimonio
 comprobet?

De constructione autem huius verbi ἐπιτετέπμαι su-
 præ ex Clenard. pag. 230. v. 24. ³ ἔχεται, id est, σμερ-
 πτω, coherent. ἐξαρτῶται. supra sect. 8. Contra δια-
 φέρουσι sup. sect. 24. ⁴ προσεφύθη assidere, assiduum
 esse, assidue incumbere. Item obsidere, insidari, ἐπιφύθη.

ἐπιδραειν, ἐπιεδραειναι. At *περεδραειν* praefidere, *περεδραειναι*.
 praefidem esse, ab *ἐδρα* sedes, & hoc ab *ἐζομαι*, prae-
 ritum medium *ἦδρα* : rejecto autem augmento & infer-
 to *ρ* fit *ἐδρα, αι.* 5 *Ἀπόστολοι* (ut alias ejus significaciones *Ἀπόστολοι*.
 iam omittam) quum tribuitur personae: de quovis dicitur,
 qui cum mandatis aliquo mittitur, & qui mittitur
 legatus. Peculiariter tamen legati Christi dicti fue-
 runt *Ἀπόστολοι* ab Evangelistis primum, deinde ab om-
 nibus scriptoribus Ecclesiasticis. ab *Ἀποστέλλω* emitto, *Ἀποστέλλω*.
 dimitto, mitto aliquem cum mandatis, legatum mitto:
 formatum ab *ἀπέστολα* praeterito medio. 6 *ἐνεχειρίσθη*
ἐπιπέτρα commissum sibi & traditum habuerunt, *ἐπιπέτρα*-
σαν.
ἐπιπέτρα *ἐπιπέτρα*, ab *ἐργυρίζομαι*. de quo sup. sect. *ἐργυρίζομαι*
 34. 7 *τελείν* aliquando agere, peragere, celebrare, de 7 *τελείν*.
 rebus sacris potissimum, rem sacram facere. Item
 initiare, & res divinas facere, tum inaugurare.
 8 *ἀγγελισαί* vocantur in novo testamento, qui erant 8 *ἐυαγγελισαί*
 secundi ab Apostolis, quosque illi tanquam affectas
 & collegas habebant in fungendo suo munere pro-
 mulgandi Evangelii: ideoque nulli ecclesiae erant
 addicti, ut ad Ephes. cap. 4. vers. 11. *πύς δὲ, περὶ τῆς,*
τῶς δὲ, ἀγγελισαίς. Postea verò adificatis jam ec-
 clesis, quum & Apostolorum & Evangelistarum mu-
 nus defuisset, translatum est nomen ad quatuor illos
 historiae Christi scriptores, ac peculiariter Joanni tribu-
 tum pro cognomine, ut ab altero Joanne, qui Baptista
 dicitur, distingueretur. fit ab *ἀγγελίζομαι* latum *ἐυαγγελίζομαι*
 nuntium affero. Item Christi doctrinam annuntio,
 quae *κατ' ἐξοχῆν* dicitur *ἐυαγγέλιον*, de quo sup. *ἀγγελίον*.
 9 *ἱστορίαι* commemorant, memoriæ produnt. Unde 9 *ἱστορίαι*.
καὶ ἱστορία res memoriæ prodita. fit ab *ἵσταμαι* scio, *ἵστω*.
 pro quo compositum est in usu, *ἐπίσταμαι*, τῶν inter-
 lecto, unde *ἵστω* sciens, peritus. & *ἵστορία* cognoscen-
 di studium, inquisitio, commentatio, & peculiariter *ἱστορικοί*.
 rerum gestarum expositio: qui id facit, *ἱστορικός* dicitur.
 10 *πιστευμένος*, id est *ἐπιπετραμένος*, *ἐγκειρισ-* 10 *πιστευ-*
μένος, ut modo, eadem significatione & constructione: *μένος*.
πιστεύομαι creditum & commissum habeo, mihi aliquid *πιστεύομαι*.
 creditur & committitur.
 11 *ἀδιακρίτως*, ut jam sect. 43. & 49. ut antea *ἀναμίξ*, 11 *ἀδιακρίτως*.
 ut mox *ἀνευ διακρίτως*, sine delectu; citra persona-
 rum

12 τὸ μὴ βάπτισμα διδο-
 τισμα. *αυ* χρῆ baptismum quidem dare oportet, vel, variandi
 gratia baptismus dari debet, dandus est baptismus: &
 ita in ceteris ubi χρῆ, aut δέῖ infinitivo adjungitur.
 διδοῦς pro δίδουαι medium activæ significationis.
 διδόναι. Sic paulo post φυλάξαι δέῖ τὸ διάκονον, ministro ca-
 vendum est, aut magis ad verbum, ministrum cavere o-
 portet: sed quia singula verba per se satis nota sunt, ni-
 hil necesse esse putavi ad verbum ea exprimere: ubi ve-
 rò aliqua est obscuritas, perspicuitas in rudiorum usum,
 quam compositionis elegantia & concinnitati in pro-
 vectiorum gratiam, studere, satius esse ducō. 13 φωρα-
 φωραθεῖς. θῆαν deprehensus & compertus fuerit, à quo φωραθεῖς
 deprehensus & compertus. Hesych. ἀρραθεῖς & φανεί,
 φωραθῶ, proprie scrutor ad deprehendum furtum,
 φῶρ. vel in furto deprehendo, à φῶρ fur (ἀφέρω, ε̄ eliso, & li-
 teras transferendo) item speculator, explorator, κατὰ-
 σκοποῦ. unde φωρα furtum, κλοπή. At φῶρα, est ἐρεῖ-
 φωραθῶ. νη, indagatio, scrutatio. 14 τυγχάνων, ὦν; & hoc, pro
 14 τυγχάνων. εἶναι. 15 ἄν particula potentialis ut hoc tandem & se-
 15 ἄν. mel moneam, verbo suo proprie subjungi debet. At or-
 natus gratia saepe præponitur: ut hic ἄν ἀτιμάζοιτο, &
 16 πονηρὸν ὄντα, quasi improbum existentem.
 16 πονηρὸν ὄντα. Sed τὸ ὄντα redundat nisi utaris periphrasi, quanquam
 ὄντα. improbus esset. Ita mox, ἀναξίως ὄντας, tanquam in-
 dignos.
 17 τῆς μετεσίας, κοινωνίας, μετοχῆς, participatione,
 17 τῆς μετεσίας- κοινωνίας, μετοχῆς, participatio est. Formatur à
 18 κερυμ- μετεσίας, κοινωνίας, μετοχῆς, participio.
 18 κερυμ- μετεσίας, κοινωνίας, μετοχῆς, participio.
 19 ἀδικίας. ἀδικίας κερυμμετεσίας scelere occulto, occultato. participio.
 19 ἀδικίας. ἀδικίας κερυμμετεσίας scelere occulto, occultato. participio.
 ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω.
 20 ἡδεῖ. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω.
 20 ἡδεῖ. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω.
 21 ἀλλὰ τῶς, ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω.
 21 ἀλλὰ τῶς, ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω.
 &c. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω.
 λανθάνω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω.
 λανθάνω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω. ἀδικέω.

caltra sunt. Verum neque Cicero ut eruditi observarunt, *Latet me,* neque veteres dixerunt, *latet me,* non *me latet,* sed *me indictum fugit,* non *fugit me.* Cicero autem semel *Catilinaria antiquis.* prima dativum cum hoc verbo junxit, & post eum, *Lu- Locus Catili-* canus, tu mihi caussa lates. i. nescio hujus rei caussam. *na. I.*

Cicero autem inquit : Nihil agis, nihil moliris, quod mihi latere valeat in tempore. Ubi tamen Lambinus legit quod mihi patere non soleat in tempore (ut Cicer. antea dixerat patere tua consilia non sentis?) putatque vulgaram lectionem esse *ἰσπολόικον,* nec posse ferri τὸ mihi, pro me. Nam hoc Cicero videtur sensisse. Muretus autem hujus loci non meminit, Cicero tamen orat. pro Sylla. Lex populum Romanum latuit. i. populo incognita fuit. quomodo & Virgil. nec latuere doli fratrem. i. frater dolum non ignorabat. & Plin. latet ple- rosque i. plerisque occultum, seu incognitum & incertum est. Retineamus jam cum recentioribus plerisque latere, eoque magis, quod verbum Græcum referat. Ni- si τὸ fallere usurpare malimus cum Cicerone, hunc *Xe- Fallere.*

nophontis locum sic vertentē, ut extat in Lexico Hen- rici Steph. Ciceroniano pag. 45. *ἔγω γὰρ ἢ πῶν λανθάνει, ὅπως πρὸς τὸ τάλθ' ἐκβήσεται;* Nam sic minus fallit, qui exitus futurus sit, vel ut alii minus obscurum est. Itaque dici hic poterit, alios ea fallebat, aliis ea *ἀλλὰ. At* obscura seu incognita erat. Ceterum τὸ *ἀλλὰ* hic ver- tendum, At, pro tamen; Terent. parum successit quod ago. At facio sedulo. vel, alios tamen (ea) latebat; vel at tamen alios (ea) fallebat. & quidem τὸ *ἀλλὰ* id signifi- ficare, constat ex particulis præcedentibus *εἰ καὶ* id est quamquam, etiamli.

²² *πὶς ἰσποκριτῶν περὶ φέρεται,* cum hypocritis ²² *περὶ φέ-* agere, erga hypocritas se gerere. de quo dicendi gene- *ρεδῆ.*

re supr. sect. 21. extrema. Retineo autem nomen hy- pocritas, quia Christianis, tum Latinis, tum Gallis ul- timatissimum. *ἰσποκριτῆς* autem Latine simulator, vulgo *ἰσποκριτῆς.* hypocrite, *ἰσποκείσῃς* simulatio, hypocritis, ab *ἰσποκρίνω-* *ἰσποκρίνομαι.* *μαι* simulo, fingo, supr.

²³ *ἀπειργάν, ἀποκλείειν,* arcere, excludere, sup. ¹³ *ἀπείργειν.* sect. 7.

²⁴ *εἰ σὺ νοῦδε τισὶν ἀναξίτοις ἔσιν,* quasi dicas, si con- ²⁴ *εἰ σὺ νοῦδε.*

sciens sit quibusdam existentibus indignis (*ἔσιν* pro *εἶναι* post *σύνουδε* Clenard. pag. 231. vers. 25.) quod Fabi- us,

us, ut tradit Budæus pag. 21. imitatus est dum ait: sed non sustineo esse conscius mihi dissimulanti. hic autem non ineptè dixeris, si sciat quosdam indignos esse. Nam *συνόιδα* etiam *ἀντί τῶ οἶδα καὶ γνώσκω*, id est novi, scio. Variam autem hoc verbum constructionem habet, ut alibi dicitur. ²⁵ *εἰδότεον* pro *εἰδικότεον* ut sapius dictum est. ²⁶ *πρὸς τὸ δύνασθαι ἀπελάσαι αὐτοὺς* (sic enim ordinata sunt ea verba) vulgo commodè reddideris, *pour les rouvoir dechiffer ou repousser*, ut is (Evangelii minister scilicet) eos possit expellere: vel ne id quidem satis fuerit ad eos expellendos. ²⁷ *ἀπελάσαι* Aoristus primus *τῶ ἀπελαύω* (sed tanquam *ἀπελάω*. Clen. pag. 198. vers. 5.) Idem quod *ἐξελαύω* expello, abigo, repello arceo: ut paulo antè, *ἀπειρῶ*, & *ἀπυλῶ*, & supr. *ἀπωθοῦμαι*.

σύνοιδα

²⁵ *εἰδότεον*.

²⁶ *πρὸς τὸ
δύνασθαι*.

²⁷ *ἀπελάσαι.
ἀπελαύω.*

²⁸ *ἀξιόχρεως.*

²⁹ *προσφέρειν*

προσφέρειν.

³⁰ *συγκατα-
τιθεμένην.
συγκατατί-
θεμαι.*

τιθεμένην.

²⁸ *ἀξιόχρεως*, id est *ικανὸς*, accusativus pluralis ut *δύνας*. Clen. pag. 17. vers. 17. & sequente. De hac autem voce supra festio. 8. ²⁹ *προσφέρειν* offerre, ut cibum, poculum, medicamentum, & quidvis aliud. Metaphoricè paulo post in interrogationibus ait *προσφέρειν θεῷ θυσίαν*, cultum Deo offerre seu exhibere. At *προσφέρειν*, quomodo hic legendum puto, proferre, in medium asserre, exhibere, proponere.

³⁰ *γνώμην συγκατατιθεμένην ἔχειν*, id est, *σύμφωνον*, *σὺμφηρον* consentientem, vel assentientem. Nam *συγκατατιθεμαι*, una depono: & metaphoricè *συγκατιθεμαι πρὸς αὐτῷ δόξαν*, in eandem sententiam cum aliquo descendo, idem cum aliquo sentio. quod propriè dicitur de pluribus, qui ejusdem sententiæ sunt, eundem calculum unà in urnam ponunt. Sæpius ponitur sine accusativo, pro, assentior, approbo, *συγκατάθη ἡμῖν*, assentire nobis. Sed huic eleganti verbo, duo elegantia exempla adjungit Henricus Stephanus, quæ prætermittere non potui. Alterum est Plutarchi, *τὸ ἐπέχειν ἐν τοῖς ἀσπλοῖς, τῶ συγκατατιθεῖν σοφώτερον ἢ γέμειν*, assensionis retentionem in rebus obscuris, è philosophiæ dignitate magis esse existimans, quam approbationem. Alterum verò Basilii, *ἔγω δὲ πρὸς μὲν γνώμην τοῖς πράγμασι συγκατατιθεσθαι οὐκ ἀποδέχομαι*: sententiam rerum comitem esse, & earum mutationi servire, non probo. Budæus pag. 195. Ubi ait, *τιθεσθαι* cum dativo & rei & personæ, significare idem quod *συναινῆν*, καὶ

καὶ ἀρέσκειναι, καὶ συγκατατίθεσθαι, id est assentiri, idem sentire, alicujus opinionem comprobare. Et idem pag. 522. ubi citatur hoc Basilii exemplum, cum accusativo rei, & dativo personæ.

³¹ εἴη τυχεῖν μάλλοι, siquidem, vel, si modo consequutura aut adeptura sit, consequi, vel habere velit. ³¹ τυχεῖν μάλλοι.

³² ὀρθῆς καταστάσεως rectam constitutionem, id est, disciplinam vel statum. Nam καταστάσις aliquando constitutio, qua significatione dicimus constituere rempublicam: ut apud Platonem καταστάσις πολιτείας. Et apud Polybium, τοιαύτης ἔτυχε διαρθώσεως, Bud. affectus est compositionem, & rerum constitutionem in meliorem statum, aliquando etiam status; quomodo dicitur, Reipublicæ, & rerum quarumlibet status.

³³ ἀγωγή institutio, mores, vivendi ratio; aut regimen seu moderatio, *reglement & conduite*; infr. διαγωγή. ἀγωγή. ³³ ἀγωγή.

Nam ἄγω aliquando duco, id est, rego, moderor; item formo & instituo, ut supra. ³⁴ γεραιτέρων προγαίτηρων (à γεραιός senex γέρας, item senilis γέρας) γεραιός. ³⁴ γεραιτέρων.

Attice, Clenar. pag. 125. vers. 45. id est πρεσβυτέρων γέρας. Atticorum vel ex senioribus, quod pendet à τινός, vide supra. ³⁵ τὰ τῶν τρόπων ἦθη, κατὰ συνωνυμίαν, seu ἐκ παρῶν, id est τὰ ἦθη, καὶ τὰς τρόπους, sicut & Plato hæc conjungit, τρέποι καὶ ἦθη. Item Cicero, contra morem consuetudinemq; civilem aliquid facere dixit. Nam Grammatici fere alterum per alterum interpretantur. Hesychius autem ἦθη exponit γράμματα, προαιρέσεις: & ἥθη dicit esse γράμματα τρέπον, ἀναστροφῶν. si tamen discrimen aliquod quarimus, τρέπον est quiddam generalius, & tam ad bonos, quàm ad malos mores pertinet, ἦθη autem suavitatem quandam morum & gratiam significat, ut Ammonius scribit: ἦθη ἀνθρώπου: κόσμησις ἢ ἑκάστου τελειότης, id est ἦθη, homini decus est: At κόσμησις decus, rei cujusq; perfectio dicitur. Sic autem Isocrates à quo hoc dicendi genus manavit, πρὸς τὰ τῶν τρόπων ἦθη, honestis bonisq; moribus præditus: quomodo Plutarchus τὰ ἦθη δὲ υμῶν, virtute præditus. Ergo, τρέπον modus, ratio: item mos, ritus, consuetudo, studium, institutum, voluntas: ἦθη verò mores, indoles, ingenium, morum quædam proprietas. Caterum Wolfius eruditissimus, & diligentissimus Isocratis interpres, τὰ τῶν τρόπων

378 DE SACRAMENTIS.

πων ἢ ἡ exponit decus honestatis. Locutionis autem hujus nonnulla difficultas; quam synonymorum copulatio efficit, diversaque constructio, hic me longiorem effecit: qui etiam meminerim me olim viva praeceptoris voce, interpretisque eruditi opera destitutum, in hoc dicendi genere intelligendo, & explicando, diu multumque hæsisse.

36 τὰ σκαῦ-
δαλα.
σκῶλον.

σκανδαλίζω.

σκιάζω.

37 ἐκποδῶν.

ἐμποδῶν.

38 ἐπιμαλές

39 ὡς μίαινε-
δις.

40 τὰ τῆ μυσ-
τηρίαι.

41 κοινωνίας.

36 σκαῦλον, idem quod σκῶλον obstaculum seu impedimentum pedum, quod in via insidiosè ponitur, ut qui illac transeunt, pedem in id impingant, & offendant; unde & offendiculum etiam dicitur apud scriptores sacros, ut & prophanos, πρὸς πομπήν. metaphorice hic ponitur, ut & passim in novo testamento, pro eo quo offendimur, & à cœpto religionis cursu quodammodo retardamur. hic σκανδαλίζω, scandalum adfero, sum scandalo, offendere, & impingere facio: metaphorice offendo, & à religione serio amplectenda, vitam meam pravitate alios remoror & quodammodo avertō, à σκαλίζω, sed tanquam σκιά claudico: propterea quod obiectum offendiculum nos claudicare cogat, & ad ruinam tendere. 37 ἐκποδῶν adverbiali forma, pro ἐκ ποδῶν, quasi dicas è pedibus, id est procul se summovendo è pedibus, procul, longe. Contrà ἐμποδῶν ante pedes, in via, ἐν ποσὶ. Sic ἐκποδῶν οὐχ ἔσται, ἀπελθεῖν, χρεῖται, longè secedere, & se submovere. Aristophanes: ἀπαρσταν ἐκποδῶν, εἰ σφραγισθεῖς. & cum genitivo, τῶν ποδῶν ποιέστω, summovere ne impedimento sit, amoliri, amovere. Item exportare, auferre. Denique è medio tollere, id est è vita: & ἐκποδῶν εἶναι è medio tolli. hic ἐκποδῶν ποιέστω, è medio tollere, amovere. 38 ἐπιμαλές ἔσται cura erit, μιλῆσι. 39 ὡς μίαινε-
δις, ut polluat, id est profanetur, βεβηλώστω. hic autem vulgari & usitato dicendi genere usus est, pro quo & usurpaveris, οἷος μίαινε-
δις: ut 533. antea, extrema se-
re exenpla. ἔγδ' εἰμι οἷον ὡς ἐλευτολογεῖν. i. τοιοῦτον ὡς ἐλευτολογεῖν. Sic sect. 3. Compend. Catech. διὰ τὸ οὐκ εἶναι οἷον μεταβάλλεστω. i. τοιοῦτον, ὡς μεταβάλλεστω. 40 τὰ τῆ μυστηρίαι, id est τὸ μυστήριον sacramentum (ut antea τὰ τῆ κόσμου, i. ὁ κόσμος) idem quod τὸ τῆ μυστηρίαι. At τὰ τῆ μυστηρίαι, i. τὰ μυστήρια sacramenta, de quo supra. 41 κοινωνία, supr. μετοχή & μετε-
σία

σὶα participatio, communicatio, confortium. μετέσθαι autem à μετέσθαι, ut dictum est; μετέσθαι μοι, τότε μετέσθαι, sum particeps hujus rei. Finis.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

ΤΟΥΣ ΠΑΙΣΙ ΠΡΟΤΙΘΕΜΕΝΑ

πρὶν πρὸς τὸ Κυριακὸν ἔ παρα-
δεχθῆναι δεῖπνον.

INTERROGATIONES

QUÆ PVERIS PROPONUNTUR,
antequam ad Dominicam
admittantur cenam

Δ. Εἰς τίνα πνεύεις;
Μ. Εἰς θεὸν ἃ πατέρα,
καὶ εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν
υἱὸν αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ἅγιον
πνεῦμα.
Δ. Ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ
τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἅρα ἓ
πλεῖς εἰσὶν ἕως θεῶν;
Μ. Οὐδαμῶς.
Δ. Πόσον δεῖ ἃ λα-
τρεῖν τῷ θεῷ ἃ ἀκολέ-
θευταῖς ὁμοσεύμασιν αὐ-
τοῦ, ἢ κατὰ τὰς ἁγίων
παράδοξαι;
Μ. Ὁ Ἀκόλυτον ἅρα ἃ
αὐτῷ ἐπιτολαῖς, ἀλλ' ἃ τοῖς
ἀνθρώπιναις παραγγέλμασι
ἃ προσφέρειν ἡμῶν δε-
ξασθῆναι.

M. IN quem credis?
P. In Deum patrem,
& in Jesum Christum Fili-
um ipsius, & in sanctum
spiritum.
M. Pater & Filius, &
sanctus spiritus num plu-
res sunt uno Deo?
N. Nequaquam.
M. Utrum oportet co-
lere Deum convenienter
mandatis ejus, an securi-
dum hominum traditio-
nes?
P. Convenienter utique
illius præceptis, non iteni
humanis mandatis, decet
offerre illi cultum.
M. Num tu potes ex te
ipso

380 INTERROGATIONES.

α' φ' εαυτῶ πὲ τῷ θεῷ ἐντέλματα ἢ πολεῖσαι ;

ipso Dei mandata perferre ?

M. Ἡμισὶ γο.

P. Minimè quidem.

Δ. Τίς ἐστὶν ὁ ἐν σοὶ ὁ τελῶν ἐκείνα ;

M. Quis-nam est qui in te illa perficit ?

M. Τὸ ἅγιον πνεῦμα.

P. Sanctus Spiritus.

Δ. Ὅταν ᾖ ὁ θεὸς τὸ ἅγιον αὐτῷ πνεῦμα χαρισματοῖς σοι, ἄρα τότε ἐμπληρῶν ἢ τελείως αὐτὰ δύνασαι ;

M. Cùm verò Deus sanctum suum spiritum donaverit tibi, an tunc implere perfectè illa potes ?

M. Οὐκ.

P. Non.

Δ. Ἄμ' ὁμῶς ἰο βδολυκτοὶ εἰσι καὶ κατάρτατοι πρὸς τὸ θεῷ, ὅποσοι αὐ μὴ ἐντελῶς τὰ ἰσ' αὐτῷ σεσπαυμένα ποιήσονται.

M. Verumtamen abominandi sunt & execrandi apud Deum quicunque non perfectè quæ ab ipso mandata sunt, præstiterint.

M. Ἀληθῆ λέγεις.

P. Vera dicis.

Δ. Ἦ Τίς οὖν σοι μηχανὴ τῆ σωζέσεως, καὶ ἢ τῷ θεῷ καταρτὴν ἐκφεύγειν ;

M. Quæ igitur tibi (est) ratio, qua serveris, & Dei execrationem effugias ?

M. Ὁ ἥατος καὶ τὸ πάθημα, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ.

P. Mors & passio Domini nostri Jesu Christi.

Δ. Πῶς δὴ ;

M. Quomodo tandem ?

M. Ὅτι διὰ τῆ θανάτου αὐτοῦ ἡμᾶς εἰς τὸν βίον ἀποκατίσθησεν, καὶ θεῷ πατρὶ κατέλλαξεν.

P. Quia per mortem suam nos in vitam restituit, & Deo Patri reconciliavit.

Δ. Τίμι ᾗ σεσεύχη ;

M. Quem verò precaris ?

M. Τῷ θεῷ.

P. Deum.

Δ. Ἐν ὀνόματι ᾗ πίνος αὐτῷ σεσεύχη ;

M. In cuius autem nomine illum precaris ?

M. Ἐν ὀνόματι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ ἡμῶν σωτηρῆρι, καὶ μεσίτῳ ὄντος.

P. In nomine Domini nostri Jesu Christi, qui noster patronus & intercessor est.

Δ. Πόσα ἢ ἢ Χριστιανῶν ἐκκλησία μυστήρια ἔχει ;

M. Quot Christianorum ecclesia sacramenta habet ?

P. Duo.

M. Δύο.

P. Duo.

Δ. τὰ ποῖα;

M. Quænam illa?

M. Τὸν βαπτισμόν, καὶ τὸ
ἀγιον δεῖπνον.

P. Baptismum & san-
ctam cœnam.

Δ. Τί ἡμῶν ὁ βαπτισμός
ἰμφοῦνται;

M. Quid nobis Baptis-
mus indicat?

M. Δύο ἡμῶν ἐν αὐτῷ
περιεῖται ὁ Κύριος, πῶς ἦν
ἡμετέραν ἀμαρτιῶν ἀρεσκίαν
ἀλλοτριῶν, καὶ πῶς ἡμετέραν
πυλιγγυσίαν, ἢ πνευ-
ματικῶν ἀνακαίνωσιν.

P. Duo nobis in eo Do-
minus repræsentat, pecca-
torum nostrorum remissio-
nem videlicet, ac nostram
regenerationem, aut spiri-
tualem renovationem.

Δ. Τὸ ὃ δεῖπνον τί ἡμῶν
ἐστὶν ἀγαθόν;

M. Cœna verò quid no-
bis significat?

M. Ὅτι διὰ τῆς τῆ σώ-
ματος, καὶ τῆ αἵματος τοῦ
Κυρίου κοινωνίας αἱ ἡμετέ-
ραι ψυχαὶ εἰς ἐλπίδα ζωῆς
αἰώνιης πεφύραται.

P. Per corporis & san-
guinis Domini communi-
cationem, nostras animas
in spem vitæ æternæ ali.

Δ. Τί ὃ ἀνιήθηται ὁ
ἄρτος, καὶ ὁ οἶνος, οἱ ἐν τῷ
δεῖπνῳ ἡμῶν προσφερόμενοι;

M. Quid autem signifi-
cant panis & vinum, quæ
in cœna nobis offeruntur?

M. Τὸ ποῖόν τιν ἐν τῷ
ἡμετέροις ψυχαῖς ἐνεργεῖν
τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ 17 οἷον τῶν ὁ
ἄρτος καὶ ὁ οἶνος ἐν ταῖς σώ-
ματι ἡμῶν ἐνεργεῖαν ἔχει-
σι.

P. Tale quid in nostris
animis efficere corpus &
sanguinem Jesu Christi,
qualèm panis & vinum in
corporibus nostris efficaci-
tatem habent.

Δ. Ἄρα τὸ μὲν ἄρτον
τὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σῶμα, τὸ
ὃ οἶνον τὸ αἷμα ἐγκυκλι-
σθαι νοεῖς;

M. Num in pane quidem
Jesu Christi corpus, in vi-
no autem sanguinem in-
clusum esse intelligis?

M. Οὐδαμῶς.

P. Nullo modo.

Δ. Πῶς οὖν ζητητέος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἀπο-
λαύσωμεν αὐτό;

M. Ubi igitur quæren-
dus est nobis Jesus Chri-
stus, ut eo fruamur?

M. Ἐν τῷ ἔρανθῳ τοῦ
τῷ τῷ πατρὶς αὐτοῦ δεξιᾶ.

P. In cœlo, ad patris sui
dextram.

Δ. Πῶς

382 INTERROGATIONES.

Δ. Πῶς αὖ εἰς ἕρανὸν ἀφικνεῖσθαι δυναίμεθα, ὅπου Ἰησοῦς Χριστός ἐστι;

M. Διὰ τῆς πίστεως.

Δ. Δεῖ οὖν ἡμῖν τίω ἀληθῆ περσεῖναι πίσιν, τέτω τῷ μυστικῷ δεύρωτος χρῆσθαι μάλλισσι.

M. Μάλιστα.

Δ. Πῶς δ' αὖ ταύτης τῆς πίστεως τυχεῖν δυνατοὶ ὄμεν;

M. Διὰ τῶ ἀγίου πνεύματος τυγχάνομεν αὐτῆ, ὃς ἡμῶν καρδίαις ἐνοικοῦν, καὶ τῶ ἐπαγγελίων τῶ θεοῦ ὅτι ἐν τῷ εὐαγγελίῳ πεποιμένων, ἡμᾶς ἔπιελτζει.

M. Quomodo in caelum pervenire poterimus, ubi Jesus Christus est?

P. Per fidem.

M. Oportet igitur nobis veram inesse fidem, si hoc sacramento decenter uti velimus.

P. Maxime.

M. Qua ratione autem hanc fidem assequi possumus?

P. Per sanctum Spiritum eam assequimur, qui in nostris cordibus habitans, de promissis Dei in Evangelio factis nos in spem adducit.

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

Interrogationes.

¹ ἐρωτήματα.

ἀποκρίσεις.

ἐρωτώ.

² πρὶν & πρὶν ἢ.

παραδεχθῆναι

ᾠραδέχομαι.

³ πλείους.

⁴ λατρεύειν.

⁵ ἀκολούθως.

¹ Ἐρώτημα τὸ Interrogatio, ἐρώτησις, infra ἀδελφικοῖς, πύσμα, (contra ἀποκρίσεις, infra responsio,) ab ἐρωτῶ, interrogo, πυνθάνομαι, ζητῶ. ² πρὶν vel πρὶν ἢ cum infinitivo ᾠραδέχομαι, prius quàm admittantur, recipiantur: Aoristus primus τῶ ᾠραδέχομαι recipio: cuius Aoristus hic passive sumitur; ut & apud Gregorium, quum ait, ἵνα ἡ φαρμακεία ᾠραδέχῃ, ut medicina recipiatur. τῶ ᾠραδέχομαι autem contrarium est ἐκβάλλω, ἐποκλείω, ἀπέριτω, &c. ³ πλείους Ionice πλείους, Attice πλείους plures, ut supra.

⁴ λατρεύειν τῷ θεῷ servire Deo, Deum colere, ὁτιὸν θεραπεῖν ἢ σέβειν: ut mox προσφέρειν τῷ θεῷ θεραπεῖαν, id est, λατρείαν, ἡρσκειαν, Deo cultum offerre. ⁵ ἀκόλουθον, neutrum pro adverbio ἀκολούθως consequenter, convenienter, ὁρσσηκόντως: nisi quis malit esse adjectivum, & referri ad λατρείαν pro ἀκολούθῳ, id est ὁρσσηκόντως convenientem, congruentem,

tem, consentaneum cultum. ¶ enim in compositis & *communis*
derivatis commune est, Attice, supra. *Attice.*

Dicitur & ἀκόλουθον, sub. ἐστ, consentaneum vel reli-
quum est. Est etiam ἀκόλουθον pedisequus vel pedif-
sequa, comes, affectator: ab α significante ὁμοῦ, &
ἀδύθον via, hinc ἀκολουθῶ affector, comitor. Item
sunt consentaneus, convenio, congruo.

⁶ ἀλλὰ ἔ pro ἐδέε, non verò, non item. ⁷ τελῆσαι ⁶ ἀλλ' ἔ τοῖς,
perficere, efficere, ἐμπληροῦν, ἐνεργεῖν ὁ τελῶν, qui & c.
efficit, melius quàm efficiens, ob articulum partici- ⁷ τελῆσαι.
pio adjunctum, de quo supra. ⁸ τελείως perfectè, ple- ⁸ ὁ τελῶν.
nè, omnino: ut mox ἐντελῶς, πάντη, πάντως, τελείως ⁹ τελῶς.
ἀπείρας, idem quod πλείον, perfectus, absolutus, &
perfectus ἐντελής.

¹⁰ βδελυκτοῖ, execrandi, ἀ βδελύσσομαι, ξομαι, ¹⁰ βδελυκτοῖ
execror, supra. ¹¹ τίς οὐ σοι μηχανή (subaudio βδελύσσομαι
ἴ) τῆ σάξιδι; quæ igitur tibi ratio (est) seu facultas, ¹¹ τίς οὐ σοι,
την σάξιν servandi? Quæ τοῦ γενεῶν α-τι δ' ἐστρεψαυε; Sed ge- & c.

undum in Di raro passivè capitur, ut apud Justinum, de
puero quodam: Athenas erudiendi causa missus, id est,
ut erudiretur. Aut tui servandi, vel te servandi: aut
etiam salutis, σωτηρίας, ut non raro infinitivus cum ar- *Infinitivus*
ticulo convenienti pro suo verbali ponitur, vel denique *pro verbali.*
quæ igitur tibi est ratio, qua tu serveris? De hoc autem
dicendi genere, vide supr. sectionem 20. vide & Budæ-
um pag. 936. & 937. ¹² πάθηκα τὸ (ἀ πάσχω, sed ¹² πάθημα,
tanquam παθῶ) vulgo passio; Ciceroni, perpeffio, πάσχω.
quod quis patitur, morbus, casus, παθῶ: hic idem
significatur per πάσχατον & πάθημα. Nam apud Theo-
logos per passionem Christi, significatur mors ipsius.

¹³ τίνι σεσο-
χῆς, id est, σεσοχῆς ποῖν cui preces fa-
cis quem precaris? ¹⁴ πᾶ ποῖα; qualia? quænam? Notan-
dum autem huic nomini Interrogativo articulum præfi-
gi, ut hic & apud Platonem. ¹⁵ ἐμφαίνει, indicat, ὁ ¹⁵ ἐμφαίνει-
θενδρι, innuit, significat, σημαίνει, δεικνύει, repræ-
sentat, ut mox παρῆς. sed quia Græce verbum muta-
tum est, volui & Latine mutare. ¹⁶ πωλιγ-
ῆς, rursus, denuo, de integro, & ἄνεσις origo, ortus, ¹⁶ πωλιγ-
ῆς, nativitas, quasi dicas renascentia, secundus *ῆς.*
ortus, instauratio. Sic Cicero ad Atticum appellat for-
tunæ suæ instaurationem post exilium. Sed apud Theo-
logos eo nomine intelligitur, ut continuo subjicit, spiri-
tualis

Baptismus.

tualis renovatio, & quasi regeneratio, & Baptismus, θεογνωσία, quasi divina & pristinae originis nostra instauratio. Item ἀνάστασις ἐπάντων, universalis resurrectio, ut annotat Budæus.

17 οἶα' ἔρ.

17 οἶα' ἔρ ἐνεργήσαν ἔχουσι, ἀεφραστῶς, προοίων ἔρ ἐνεργῶσι, ut modo dixit ἐνεργεῖν. Ita mox δωαίμεθα

ἀν; quod periphrafi paulo post effert, δωατοὶ ἄμην & πῶς δωατεὶ ἄμην τυχεῖν; ut paulo ante, τίς σιμ-
χανή τῶ τυχεῖν, quæ ratio est consequendi, quomodo fieri potest, aut quomodo fieri poterit ut consequamur.

18 ἐπιπίττει.

ἐπιπίττω.

ἐλπίζω.

ἐλπίς.

18 ἐπιπίττω in spem adduco, seu erigo, spe bona esse jubeo. aliquando falsa spe allicio. ἐλπίζω autem spero. ἐλπομαι ab ἐλπίς, ἰδού, ἢ spes. hunc autem locum Latinus autor sic effert, in certam Dei promissionum nobis in Evangelio factarum spem nos adducit: Recte id quidem: Sed Græca constructionis fuit mihi habenda ratio, ut Græcis proprius verterem, & paulo familiarius, Græcique idiomatis rudioribus me accommodarem. pro, in spem adducit, dici etiam (opinor) potest, sperare facit, vel jubet. vide sup. sectionem 46.

F F N I S.

ΚΑΤΗΧΙΣΜΟΣ

ΑΛΛΟΣ ΣΥΝΤΟΜΩΤΕΡΟΣ.

πρώτον τμήμα.

Ἐρώτησις.

CATECHIMUS ALIUS MAGIS COMPENDIARIUS.

Prima Sectio.

Interrogatio.

Διὰ τί ὁ θεὸς ἠοηθῆναι
ἡμᾶς ἠθέλησεν;
Ἀποκρίσις.

ἵνα γινώσκωμεν αὐτὸν καὶ
θεραπεύωμεν.

Ἐρώ. Πότερον ὑφ' ἡμῶν γι-
νώσκεις καὶ θεραπεύεις καὶ
τιμωροῦμεν τὰς σαρκῶν
ἡμετέραν σαρκῶν, ἢ κατ' ἐνεῖνα, ἃ
ἐπὶ τῷ πνεύματι δηλοῦνται ἡμῶν
ἡμεῖς;

Ἀπόκρ. Κατ' ἐνεῖνα, ἃ
περὶ ἡμῶν ἐδήλωσεν.

Ἐρώ. Πῶς πάντων τῶν
ὀφθαλμῶν ἐδάκε;

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ σωτηρί-
ῳ, ὁ βιβλίου καλεῖται,

Cur Deus nasci nos
vult?

Responsio.

Ut cognoscamus eum, &
colamus.

Inter. Utrum à nobis
cognosci & coli secundum
nostram voluntatem vult,
an secundum ea, quæ de
hac re declarare nobis dig-
natus est?

Resp. Secundum ea quæ
nobis declaravit.

Inter. Ubi eam declarati-
onem dedit?

Resp. In libro quem Bi-
blia vocamus, qui unà cum

A a

multis

ὅπου καὶ πολλῶν ἱστοριῶν ἢ multis historiis legem & νόμον καὶ τὸ εὐαγγέλιον περι- evangelium continet.
ἔχει.

Ἐρώ. Τίς ταῦτα ἔγραψεν; Inter. Quis ea scripsit?

Ἀπό. Ὁ θεὸς διὰ τῶν Resp. Deus per suos
ἐαυτοῦ προφητῶν, καὶ Ἀποστό- Prophetas & Apostolos.
λων.

Ἐρώ. Τί ἐστὶν ὁ νόμος;

Inter. Quid est lex?

Ἀπό. Διδαχὴ ἐστὶν ἢ Resp. Doctrina est quae
τὸς ἀνθρώπους διδάσκει νατι- homines docet quoniam
να πρὸς θεὸν καὶ τι- modo se erga Deum, & quo
να πρὸς ἀλλήλους προσφέρε- erga sese mutuo gerere o-
σαι δεῖ.

Inter. Quid est evan-
gelium?

Ἐρώ. Τί ἐστὶ τὸ εὐαγγέ-
λιον;

Resp. Doctrina caelestis
ex qua illa discimus quae
nos credere oportet ad no-
stram per solum Jesum
Christum salutem.

Ἀπό. Διδαχὴ θρανία,
ἐξ ἧς ἐκεῖνα μανθάνομεν, ἃ
ἡμᾶς πιστεύειν χρὴ, πρὸς
τὴν ἡμετέραν διὰ μόνον Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ σωτηρίαν.

Inter. Utrum hac qua-
cunque credere nos & fa-
cere oportet, comprehen-
dit?

Ἐρώ. Πότερον αὐτὴ ὅσα
πιστεύειν ἡμᾶς καὶ ποιεῖν δεῖ
περιλαμβάνει;

Ἀπό. Μάλιστα γὰρ ὅτι
αὐτὴ προσθέραι τὴν ἢ ἀφαι-
ρεῖν οὐδὲν ἀδελφῶν ἐστὶν.

Resp. Maxime quidem.
adeo ut illi addere quid-
quam aut detrahere sit ne-
fas.

Ἐρώ. Λόγε αὖν τὰ τῆς οἰκίας
πίστεως κεφάλαια.

Inter. Dic igitur tuae fi-
dei capita.

Ἀπό. Πιστεύω εἰς θεόν, καὶ
τὰ ἐξ ἧς.

Resp. Credo in Deum
patrem &c.

In Sectionem I.

¹ σωτομώτε-
ρον.

² τμήμα,
τέμνα.

¹ Σωτομώτερον concisior, vel magis concisus, aut
magis compendarius, vide supr. initio. ² τμήμα τῆς
sectio. ἀ τέμνω seco, τμῶ, τέτμηκα, pro τετίμηκα
syncope, & η̄ inserto inter μ & κ euphoniae gratia,
Clenard. pag. 52. vers. 7. & 28. & pag. 188. vers. 4. &
pag.

pag. 215. versu primo & 23. à τέρμημαι fit τμήμα.
 ἀπόκρισις responsio ab ἀποκρίνομαι respondeo. 3 ἀποκρίσις.
 4 προαιρεσίν, γνώμην, voluntatem, sententiam, ar- 4 προαιρέσις.
 bitrium, νοῦν, διάνοιαν. Nam προαιρέσις, proposi- 4 προαιρέσις.
 tum, studium, institutum, voluntas, electio, delectus, 4 προαιρέσις.
 optio; ut & simplex, αἵρεσις. Contrà, τύχη, fortuna. 4 τύχη.
 5 προαιρέσιως sponte, consulto, vel dedita opera, de
 industria: Contrà, ὑπὸ ἀνάγκης: à προαιρέομαι, con- 5 προαιρέομαι
 sultuo, mihi certum est & propositum, consulto seu cer-
 ta deliberatione, & ratione aliquid facio. Vide supr.
 sect. 31. Cur autem dicatur αἵρεσις potius, quàm ἀρη- 5 αἵρεσις potius
 σις (quanquam & dicatur προαίρησις) vide supr. & 5 ἡ ἀρησις.
 Cten. pag. 196. vers. 24. & sequente.

5 σωτάγμα τὸ constitutio, ordinatio: hic volu- 5 σωτάγμα
 men compositum, historia, commentaria, libri. à σωτάτ- 5 σωτάττω.
 τω, ἔωχα, compono. 6 τῖνα τρόπον, subaudio κατὰ, id 6 τῖνα τρόπον.
 est πῶς, τίνι τρόπῳ, quomodo. Sic autem hoc extulit
 sectione 21. extrema. πῶς ἡμᾶς ἀλλήλους προσφέρε-
 ῖς δεῖ. Æquè autem dicitur hac significatione, προσ-
 φέρομαι πρὸς σε, & προσφέρομαι σοι, quanquam hoc
 frequentius. 7 ἢ ἀθεμίτων εἶναι, id est, ἢ θέμις, ἀθεμι- 7 ἢ ἀθεμίτων
 τῶν, ut antea, & mox sect. 2. ἢ ἀδωάτων pro ἀ-
 δούτων. ἀθεμίτων autem & ἀθέμις τὸ tum de re, tum ἀθέμιτος &
 de persona dicitur, ut ἀθεμιστὸν, & ἀδικτὸν, ἀνομτὸν, & ἀθέμις τὸ.
 παρόντῳ. θέμις verò, dea purabatur esse, quæ præ-
 ciperet hominibus id petere, quod fas esset. Item jus
 & iustitia, eademque consiliorum & oraculorum præses.
 metonymicòs. Lex, jus, fas. Ergo, ἀθεμίτων ἐστὶ, pro, ἀθεμίτων ἐστὶ.
 ἢ θεμίτων fas non est, nefas est, ἀνόσιον, ἢ θέμις.

Δεύτερον τμήμα.

Secunda Sectio.

Εἰ δὲ ἢ Ἄρα μονοθεῖον Int. **U**trum discimus
 ἢ ταύτης ἢ διὰ χῆς, ex hac doctrina
 ἢ εἰς μόνον εἶναι θεόν, ἢ ἔστι, unum solum esse Deum,
 ἢ εἰς εἰς 2 an plures esse?
 A 2 2 Ἄπό.

Ἀπό. Ὅπ' εἷς μόνον ὄντι, καὶ ὅπ' ἕξ ἁδωμάτων ὄντι πλείους ἔῃ. Resp. Unum solum esse, fierique non posse ut plures sint.

Ἐρώ. Τίνος ἔνεκα;

Inter. Quamobrem?

Ἀπό. Ὅτι ἀνάγκη ἐστὶν ἑκείνου, ὃς ἀπ' Θεοῦ ἢ, πάντων ἕξ ὄντων ἕσπερον, καὶ κρείττονα ἔῃ. Διὸ καὶ ἑδῶνα κοινῶν ἐχέειν δύνανται. Resp. Quia necesse est eum, qui Deus sit, omnibus rebus superiorem & præstantiorem esse: Ideoque nullum socium habere potest.

Ἐρώ. Ὅμως ἢ τρεῖς ὀνομάζεις, τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱόν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα. Inter. Verumtamen tres nōminas, patrem, & filium, & sanctum spiritum.

Ἀπό. Εἰσὶ μὲν τρεῖς προσώπα ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ θεότητι, ἀλλὰ τὰ τρία ταῦτα προσώπα εἰσὶν, καὶ αὐτὸς, καὶ μόνος Θεός. Resp. Sunt quidem tres personæ in una & eadem divinitate: sed tres hæ personæ sunt idem & unus Deus.

Ἐρώ. Ἄρα νοεῖς τὸν θεὸν εἰς τὰ μέρη διηρῆσθαι; Inter. An intelligis Deum in tres partes divisum esse?

Ἀπό. Οὐδαμῶς (ἔδῃ ὅθ' ὁ θεὸς διαίρετός ἐστι) ἀλλ' ἕκαστον ἕξ τριῶν τύπων προσώπων ἔῃ τὸν αὐτὸν καὶ μόνον θεὸν παντέλειον φημί. Resp. Nequaquam: (neque enim Deus dividuus est) sed unamquamque harum trium personarum esse eundem & solum Deum omnino perfectum dico.

Ἐρώ. Πῶς τῆτο δυνατὸν; Inter. Qua ratione hoc fieri potest?

Ἀπό. Ἀπόρρητόν τι ὄντι τῆτο, ἢ ἡμᾶς ἀγγιστικῶς κρείττονα ἐστὶ ἢ ὁμοίως ἀνάμφιστον πάντως, ἅτε δὴ τῷ τῷ θεῷ λόγῳ + πρῶτον. Resp. Arcanum quoddam est hoc, nostro ingenio majus; est tamen indubitatum profus, quippe Dei verbo confirmatum.

Ἐρώ. Ἄρα οὖν πιστεύεις εἰς ἓνα θεόν, ἢ πατέρα καὶ ἢ υἱόν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα; Inter. Num igitur credis in unum Deum, patrem, ac filium, & sanctum spiritum?

Ἀπό. Πάνυ γε, καὶ πάντῃ τῇ πίστι ἐναποθνήσκω βέλομαι. Resp. Omnino quidem, & in hac fide emori volo.

In Sectionem 2.

ἵπέρτερος superior, ἀώτερος, excellentior, eminentior. καλυπέρτερος comparat. ab ἰσῆρ supra, super; unde ἰσῆρ πέρτω sum superior, ἰσῆρ τὰτῶ supremus, ἰσῆρ πέρτω summus, altissimus, & syncope ὕπτω, metaphoricè maximus, præstantissimus.

Ἐπόρητος ὁ καὶ ἦ, vetitus: tum arcanus. unde ἐν ἐπόρητῶ, ἐν ἐπόρητοις, & ἐν ἐπόρητων, secreto vel clam. Item non divulgandus: deinde, inenarrabilis seu inestimabilis. Denique ῥηθῆναι ἀόξι indignus relatu, nefandus. Budæus pag. 5 τ. ἀρήτω idem. ab ἀπαρρένω, ἀπαρρένω. sed tanquam ἀρρένω, ἀρρήτω, ἀπέρρητα, ἀπέρρημαι. hinc τὸ ἀρρητὸν, arcanum, ἀρρητὸν μυστήριον. ἀρρητὸν ἀρρητὸν. τὸν τι arcanum quoddam, vel simpliciter arcanum. nam τίς & τί. τίς & τί apud Atticos aliquando est περιέλεκτον, & pro- Attice περιέλε-
κται.

Ἄμφιβολος, quasi ἀμφίβολος, indubitatus, certus, σαφής. Contrà, ἀμφίβολος ambiguus, anceps, dubitans, unde ἀμφιβολία ambiguitas in sermone, & incertitudo consilii de re quæpiam, ἀπορία seu ἀμνηστία proprie qui undique feritur, ab ἀμφιβάλλω circumjicio, ἀμφιβάλλω. circumdo, induo. Item dubito, ambigo, ἄπρωθεν confirmatum, corroboratum, διαβεβαίωτον, κραταιωθέν, βεβαιωθέν, ἐσπειρωμένον, ἐρηραιομένον, βεβηκός, ἐπὶ ῥωθῆν. Nam τῶ ἐπὶ ῥωνύνας, utitur postea, sectione 6.

Τρίτον τμήμα.

Sectio 3.

Ἐρω. Τί ὄνομα θεῶ υἱὸς ὁ- Inter. Quo nomine Dei
νομάζεται; filius vocatur?
Ἀπο. Ἰησοῦς Χριστός. Respons. Jesus Christus.
Ἐρω. Τί σημαίνουν αὐτῶ Interrog. Quid signific-
αἱ ῥαῖαι, Ἰησοῦς Χριστός; cant hæ voces Jesus Chri-
stus?
Ἀπο. Τὸ Ἰησοῦς Respons. Jesus quidem
A 3 idem

ταυτὸ δύναται, ὅσῳ σω-
τήρ. τὸ ἵ χριστός, ἢ ταυ-
τὸ ὅπερ ἄλληλιμμένους καὶ
καθιερωμένους, ἵνα ἦ ὁ μέγ-
στος ἡμῶν βασιλεὺς κράτος
οἷς πάντα τὰ κτιθέντα
ἔχων, ἐτι ἢ ὁ μέγιστος ἡμῶν
ορορήτης, ὅς ἔκπλεως τὸ
θέλημα θεοῦ τῶ πατρὸς,
αὐτῶ ἡμῶν ἐδήλωσεν, ἕ καθ'
ὅσον γὰ τῆ σωτηρία ἡμῶν
ἐπιβάλλει μέρος. ἕ μετὰ ἀλ-
λὰ καὶ ὁ μέγιστος ἡμῶν
ἱερεὺς, ὅς τῶ τῶ θεοῦ καθ'
ἡμῶν ὀργῶν παταλῶς
ἐπαυσεν.

Ἐρω. Τί ἐποίησα καὶ
ἔπαθον, ἵνα ἡμῶς σώζῃ;

Ἀπό. Ἐπιλήθη ἔκ
τῶ ἀγίου πνεύματος, ἐβλήθη
ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου,
ἕ τὰ ἐξῆς.

Ἐρω. Ἄρα δύναται
ἀποθνήσκειν ὁ θεός;

Ἀπό. Οὐδαμῶς.

Ἐρω. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός
ἔχει ὅτι θεός αἰδιος μὲν τῶ
πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τῶ ἀγίου
πνεύματος;

Ἀπό. Ἐστὶν ἄρα.

Ἐρω. Πῶς οὖν ἀπέθα-
νεν;

Ἀπό. Ἐπειδὴ ἀληθι-
νός θεός ὑπάρχων, ἐαυτὸν
ἐποίησεν ἄνθρωπον, ἵνα ἡ
φύσις ἡματέρα ἐς αὐτῶ πά-
ξιν ἡμῶν ἐπιχῶντι πάντων
τῶν ὀφειλομένων τοῖς ἡμα-
τέροις ἕ ὡσαπίωμασι
ἕ τιμωρίαν τίνῃ.

Ἐρω. Ἄρα νοεῖς ἕ τῶ
θεοῦ υἱὸν ἕ μεταβαλεῖν ἐ-
αυτὸν εἰς ἄνθρωπον;

idem valet, quod servator;
Christus autem, idem quod
unctus, & consecratus, ut
fit maximus noster Rex im-
perium in omnia quae crea-
ta sunt habens: praeterea
maximus noster Propheta,
qui cumulate & plenè vo-
luntatem Dei patris sui no-
bis declaravit quantum qui-
dem ad salutem nostram
pertinet: quin etiam maxi-
mus noster sacerdos qui
Dei adversus nos iram om-
nino sedavit.

Inter. Quid fecit & pas-
sus est, ut nos servaret?

Resp. Conceptus fuit
ex sancto spiritu, natus est
ex Maria virgine; & quae
sequuntur.

Inter. Num potest mo-
ri Deus?

Resp. Nequaquam.

Inter. Jesus Christus
nonne est Deus aeternus
cum patre suo, & sancto
spiritu?

Resp. Est profecto.

Inter. Quomodo igitur
mortuus est?

Resp. Quoniam verus
Deus cum esset, se ipsum
fecit hominem, ut natura
nostra in eo locum & vi-
cem nostram obtinente om-
nem debitam nostris pecca-
tis poenam penderet.

Inter. Num intelligis
Dei filium mutasse se ip-
sum in hominem,

Ἀπό.

- τὸς & αὐτὸς idem: αὐτὴ eadem, cum dativo: ut πῶ
 τὰ αὐτὰ, vel ταῦτα σοι, eadem tecum, vel eadem qua &
 tu facio. Qua forma dixit Horatius, invitum qui servat,
 idem facit occidenti. ⁴ ἀλλημιμῶ, präteritum
 participii Atticum, pro ἠλειμῶ τῷ ἀλείφω ungo,
 reduplicatione duarum priorum literarum αλ, ac pe-
 nultima correpta. Vide Clenard. pag. 144. vers. 9. &
 pag. 14. vers. 18. & pag. 145. vers. 23. ⁵ ἐμπλέως ad-
 verbium, plenè & cumulatè, id est, πάντας, τελείως, &
 mox πᾶν τελῶς. At ἐμπλέως adjectivum, expletus, ple-
 nus & cumulatus, ut ἀγέως. vide suprâ.
- ⁶ κείῳ ὅσον γὰ, &c. De hoc dicendi genere sect. 33.
 quibus hoc jam addam, pro, quantum quidem pertinet,
 dici etiam posse, quod quidem, &c. quomodo Teren-
 tius Adelph. Act. 4. Scena 5. quod quidem in te fuit,
 pro quantum: Nam ὅσον Græcis utrumque significat:
 Ita tamen ut alterum altero alicubi magis conveniat.
 Hic autem verba sic ordinanda. κτῆ μέρῳ, ὅσον γὰ ἔ-
 πλεονεξίᾳ, &c. id est, εὐεργεσίᾳ, καὶ δόξῃ, suprâ. ⁷ ἐπὶ δὲ
 Aorist. 2. τὸ πᾶσι, sed tanquam πᾶσι. Clen. pag. 206.
 vers. 2. ⁸ σωεληρήνη conceptus est, Aoristus primus τῷ
 συναμβάσῳ, sed tanquam συνλήθῳ, à 3. persona præte-
 riti passivi λέλεπται, unde ἐλήθη. Sic à γένηται,
 ἐγένηθη, τῷ γένομαι, sed tanquam γένομαι; pro quo
 usitatum est γέναιω, genero, gigno. Clen. pag. 184. vers.
 22. ⁹ τάξις ordinatio, vel ordo militaris, acies, sta-
 tio, & locus pugnandi. hic locum & vicem significat.
 Est etiam officium, munus, partes, ἔργον.
- ¹⁰ ἀπαπώ- ¹¹ περὶ πτωμασι peccatis, offensis, πλημμελίμασι,
 μασι. sect. 19. ¹² πρῶτον τὴν prænam penderet, lueret, sol-
¹¹ τιμωρίαν. veret, sect. 34. δὲ χλῶ ὑπέχῳ. Infrâ autem, sect. 7.
 ἔστο τὴν.
- ²² μεταβαλεῖν ¹² μεταβαλεῖν, vel Aorist. 2. vel futurum secundum
 μεταβάλλω. infinitivum τῷ μεταβάλλω. Nam utriusque penultima est
 brevis & ultima circumflexa. a. Clen. pag. 59 vers. 2. Sed
 hic, significatione, est præteriti, non futuri temporis.
- ¹³ ὁ ἴσθι μετα- ¹³ ὁ ἴσθι μεταβάλλεις id est, πῶς ἴσθι ὡς μεταβάλλεις,
 ἐβάλλει. ut sæpius jam dictum est. Sic autem sect. 4. mox ὁ ἴσθι
 ὁ ἴσθι cum in-
 finitivum.
¹⁴ ὑποχρεῖται. ut hic (quasi dicas qui subjacet ari alie-
 no, vel, qui est sub arcu alieno) obærat, qui arcu alieno
 præmitur, & generalius, obnoxius, obstrictus ὑποχρεῖται.

⁴ ἀλλημι-
 μῶ ὅ-
 προ ἠ-
 λειμῶ.
 ἀλείφω.
⁵ ἐμπλέως.
 ἐμπλέως.

⁶ κείῳ ὅσον γὰ.

⁷ ἐπὶ δὲ
 πᾶσι.

⁸ σωεληρήνη.
 συναμβάσῳ.
 ἐλήθη.

⁹ τάξις.

¹⁰ ἀπαπώ-
 μασι.

¹¹ τιμωρίαν.

²² μεταβαλεῖν
 μεταβάλλω.

¹³ ὁ ἴσθι μετα-
 ἐβάλλει.
 ὁ ἴσθι cum in-
 finitivum.

¹⁴ ὑποχρεῖται.

sic κατάχρεως, & κατάχρεος. At υπέρχρεως, qui supra facultates est obligatus, seu qui aere alieno opprimitur, vel obruitur, vide supr. αξιόχρεως sect. 8.

Τέταρτον τμήμα.

Quarta Sectio.

Ερώ. Πότερον πάν ανθρωποιον υφους σωζεται;

Από. Ου δητα. οι γαρ πλείστοι ανθρωποιον τω των σατηιων αποδοκιμαζουσι.

Ερω. Τινες ου σωθησονται;

Από. Οι πιστιν εχοντες.

Ερω. Τι δε εστιν η πιστις;

Από. Πεποιθις, ω πιστι Χριστου ε ενυπαρχον δει, αρα τω ενυτ υαπο το υιο πατρο δια τον Ιησυν Χριστον αγαπαται.

Ερω. Τινος ενκα λεγεται δια Ιησυν Χριστον;

Από. Οπ εν αν θυματο αγαπων ημας ο θεος, απ δη παντως διαφραμμενος η διαφαρμενος, ει αφρων εις κεινον μωτο, ος ανθρωπος παντη παντως δικμος η τελος αυτου δε εστιν Ιησους υιος αντη.

Ερω. Αυτη η πιστις εστιν η αντηται αφ' εμψ;

Int. Vtrum totum humanum genus servabitur?

Resp. Non sane. Nam plurimi homines suam ipsorum salutem repudiant.

Inter. Quinam igitur servabuntur?

Resp. Qui fidem habent.

Inter. Quid autem est fides?

Resp. Certa persuasio quam unicuique Christiano inesse oportet, se a Deo patre propter Jesum Christum amari.

Inter. Cur dicis, propter Jesum Christum?

Resp. Quia non posset amare nos Deus, quippe omnino perversos & corruptos, nisi intuens in eum solum, qui homo undique justus & perfectus est. Ille vero est Jesus Christus filius ipsius.

Inter. Hæc fides proficitur ne à nobis;

Από.

Ἄπό. Οὐ δῆτα. μόνη ἢ τῆ θεοῦ χάρις τοῖς ἐκλεκτοῖς ἀπὸ τῶν ἄλλων δίδωται.

Resp. Non utique. Sola autem Dei gratia electis eam donat.

Ἐρώ. Οἷς ἢ αὐτὴ ἢ πίστις ἐνεργεῖ, ἀρα σωθήσονται;

Inter. Quibus verò hæc fides inest, utrum servabuntur?

Ἄπό. Ἐκείνους σώζει ἡ ἀνάγκη. ὃ γὰρ θεὸς τῆ ἑαυτοῦ υἱὸν ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἢ αἰωνίου ζωῆς τυγχάνῃ. ἐστὶ γὰρ ὁ θεὸς ὁ ἰσὺς ἔψωθῆναι.

Resp. Illos servari necesse est; etenim Deus suum filium dedit, ut quicumque credit in eum, æternam vitam consequatur. Est verò Deus ejusmodi qui mentiri non possit.

In Sectionem 4.

- 1 τῶν ἑαυτῶν.
- 2 πεποίησις.
- 3 ἐνυπέρχειν.
- 4 ὡς τῆ & α τὸ cum infinitivo.
- 5 Δια.

1 Τῶν ἑαυτῶν suam ipsorum, vel simpliciter suam. Nam composita pronomina pro simplicibus, ut contraria simplicia pro compositis aliquando accipiuntur. Budæus pag. 27.

2 πεποίησις firma persuasio & fiducia πληροφροσύνη, ἀπαποίησις, quod sit à præterito medio πέποιθα τῆ πέποιθαι, Clen. pag. 194. vers. 42. & sequente pag. vers. primo, 10. & sequente. 3 ἐνυπέρχειν, περιεῖναι, ἐπιέναι inesse.

4 ὡς τῆ ἑαυτὸν ἀγαπᾶσαι, quasi dicas, de hoc quod ametur, vel de se amari; vulgo melius, ἀ' εἶνε αἰνέ: quomodo supra non semel locutus est autor. Latine autem se à Deo, vel, se nimirum à Deo amari. Articulus autem τὸ omni casu eleganter jungitur infinitivo. 5 Δια hic scribitur majuscula litera, quia est initium verborum, quæ jam antè dicta, hic repetuntur & explicantur.

- 6 διασραμῆναι.
- 7 ἀφορᾶν.
- 8 παρῆνεσθαι.

6 Διασραμῆναι, perversos, depravatos. διασρᾶναι, εἰς διασρᾶναι, εἰς διασραμῆναι. Metaphorice, id est, ut ἐκ παρῆνεσθαι subjungit, διασραμῆναι corruptos. Illud à διασρᾶναι, hoc à διασραμῆναι. 7 ἀφορᾶν intuens, respiciens, ἀποβλέπων, ab ἀπό & ὄραω. 8 παρῆνεσθαι adesse, accedere. παρῆνεσθαι etiam dicuntur sata, quæ à terra erumpunt & germinant: unde metaphorice, ut hic, significat provenire, manare, proficisci, nasci.

Handwritten watermark: ΗΒ ΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

Handwritten note: πῆμπ

πέμπτον τμήμα.

Quinta Sectio.

Ερω. Α' Ἀλλὰ τί ἐστὶ τῆς πίστεως γνώσις;

Interr. **V**erùm quodnam est fidei indicium?

Ἀποκ. Ταῦτα ἀγαθὰ ἔργα.

Resp. Bona opera.

Ἐρω. Τίνα δὲ ἔστι τὰ ἀγαθὰ ἔργα, καὶ τίνα κακά;

Inter. Quænam sunt bona opera, & quænam mala?

Ἀποκ. Ταῦτα ἀγαθὰ ἐκείνα ἐστὶν, ἃ προστάξει, καὶ ἃ ἀπαγορεύσει.

Resp. Bona ea sunt, quæ præcepit: mala autem, quæ vetuit.

Ἐρω. Τίνα αὖτὸ ἐστὶ τὸ θεῖον προστάγμα;

Inter. Quæ igitur sunt Dei præcepta?

Ἀποκ. Ἄκουε Ἰσραὴλ, καὶ φοβηθήσῃς, ὡς τὸ κεράλαιον ἀγαπήσεις, καὶ τὰ ἐξ ἡσ.

Resp. Audi Israel, & reliqua: quorum summa est, amabis, & reliqua.

Ἐρω. Ἐπίστασαι τὰ θεῖα προστάγματα, ἢ μόνον τὸ ἅπλοσ σώματος αὐτὰ λέγειν διδάσκει, ἀλλ' ἄμα καὶ τὸ λεγόμενον δεῖ σιωπῆσαι.

Inter. Scire Dei præcepta, non solum ore illa recitare posse, sed simul etiam quod recitatur oportet intelligere; rogo igitur te, quid significat in tertio præcepto, Accipere nomen Dei.

Ἀποκ. Τὸ τὸν θεὸν ὀνομαζέειν: ὅπερ ἢ δεῖ ἡμᾶς εὐλόγως ποιεῖν, καὶ εὐλαβημένους ὄνομαζόμενους.

Resp. Deum nominare quod non oportet nos nisi cum ratione (facere & (eum) religiose metuendo, quem nominamus.

Ἐρω. Τοιγαροῦν μέλλοις ἡμᾶς ἐπὶ ἀπαγορεύειν ὁμό-

Inter. Ergo magis consentaneum est vetitum esse,

σου τὸν θεὸν ματυρίως. Τὴν ἔστι, ⁷ λαμβάνειν αὐτὸν εἰς μαρτυρεῖα καὶ κριτικῶν, εἰ μὴ ⁸ διὰ τινὰ εὐλογητὴν αἰτίαν.

Ἀπό. Οὕτως ἔχει ταῦτα.

Ἐρώ. Τί ὄσα τὸ ἀγιαζέειν τὴν ἡμέραν τῆ σαββάτου;

Ἀπό. Τὸ ἀνατιθέσθαι αὐτὴν καὶ καθιερωθῆναι τῇ τῷ θεῷ δόξῃ.

Ἐρώ. Οὐχὶ καὶ τὰς ἄλλαι τῶ ἡμετέρῃ βίῃ ἡμέρας αὐτῶ ἀνατιθέσθαι χρὴ;

Ἀπό. χρὴ γὰρ ἀλλ' αὐτῇ ἢ ἡμέρῃ ἰδίῳ θεῷ, ὅσοις ἔσονται ἀποτέκται.

Ἐρώ. Πότερον ἀπηγορεύθη ἔργον τι ποιῆναι τῇ Κυριακῇ ἡμέρῃ, ἀπὸ τῶ ἔργου ἔσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ κακόν τι ἔρχοντος;

Ἀπό. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ τὰ σωθήσθαι ἀπαγορεύεται ἔργα, ὅπως τις κρείττωσι χολάζῃ.

jurare Deum frustra, hoc est, sumere eum in testem & judicem nisi ob aliquam justam causam.

Resp. Hæc ita se habent.

Inter. Quid est sanctificare diem sabbathi?

Resp. Dedicare illum & consecrare Dei gloria.

Inter. Nonne & alios vitæ nostræ dies ipsi dicere oportet?

Resp. Oportet verò. Sed hic dies peculiariter ad hoc destinatus est.

Inter. Vetitum ne est opus aliquod facere dominico die; quasi operari per se mali aliquid habeat?

Resp. Nullo modo. Sed consueta interdiciuntur opera, ut quis melioribus vacare possit.

In Sectionem 5.

¹ γνώρισμα.

² ἀγαθά.

³ ἐπίστασι.

ἐπίσταμαι.

ἴσημι.

⁴ ὑπὸ ἑσμάτῳ.

τῷ.

⁵ συνιέναι

σωθήσθαι.

σύνοσις.

σωετός.

¹ Γνώρισμα τὸ, indicium, σημεῖον, τεκμήριον, ἐνδείξις, δείγμα, μύημα. ² ἀγαθὰ τῶ ἔργων, pro τὰ ἔργα, Attice, ut saepe antea. ³ ἐπίσταμαι scio, peritus sum: ab ἴσασμαι τ interjecto. Illud autem ab ἴσημι scio. (Clenard. pagin. 163. vers. 32. & sequente pagina) quod putatur factum esse ex εἶσω, futuro inusitato verbi εἶδω; ut videlicet futurum εἶσω transferit in ἴσασμαι, ἴσῶ, unde ἴσημι: ut ab ἴσασμαι est ἴσημι. ⁴ ὑπὸ ἑσμάτῳ λέγειν, φερέειν, ἔρχειν, vel ὑπὸ γλώττης εἰπέειν, antea unico verbo sect. 37 ὑποσμάττιζεν. ⁵ σωθήσθαι intelligere, διαρῶσειν. ἀ σωθήσθαι (quod fit ab ἴσημι mitto, πέμπω. Clenard. pag. 160. vers. 11.) audio, intelligo, animadverto, sentio unde σύνοσις intelligentia, perspicacia & prudentia in iudicando, & σωετός intelligens, perspicax, prudens in iudicando.

ἀπιγορεύειν vetitum vel prohibitum esse : prateri-
 tum infinitivi, τὸ ἀπιγορεύομαι ἀπιγορεύομαι.
 λαμβάνειν αὐτὸν εἰς μάστιγα sumere aliquem in te-
 stem. Cicero verò, fumere aliquem judicem dixit.
 διὰ τινὰ δὲ λόγον αἰτίαν, id est, ut modo dixerat,
 ἀλόγως. Contrà ματαίως, ἀλόγως. περὶ τοῦτο ὑπο-
 παζω, ei rei destinatus est, vel, ad eam rem sepositus
 est. Cicero, ut ii qui docerent, nullum sibi ad eam
 rem tempus ipsi seponerent. τὸ ἐργάζεσθαι ἔργον, τὸ ἐργάζεσθαι.
 genitivus absolutus.

ἀπιγορεύω
 ἀπιγορεύομαι
 λαμβάνειν.
 διὰ τινὰ
 ἀλόγως.
 ματαίως.
 τὸ ἐργάζεσθαι.
 τὸ ἐργάζεσθαι.

οὐλάζω, σα, κα, otior, otium ago. At cum dativo,
 ut hic, vaco, do operam, studeo. Cum infinitivo autem
 exponitur, non est mihi otium, mihi non vacat. Ergo,
 ὅπως οὐλάζῃ ut vacet, vel vacare possit, subaudio ἂν.

οὐλάζω.
 οὐλάζω.
 οὐλάζω.

Ἐκτὸν τμήμα.

Sexta Sectio.

Ἐπεὶ ἀγαθὰ ἔργα
 ἐκείνη, ἃ ὁ
 θεὸς προσέταξε. ἄρα οὐδὲ
 τὰ θεοῦ προστάγματα ἐ-
 πιτελεῖν δυναίμεθα;
 Ἀπό. Μᾶλλον ἢ ὕδὲ ἀρ-
 γυνοῦν τὸ ἐπιτελεῖν αὐτὰ
 χωρὶς τῆς ἐπιμεν, ἐὰν μὴ ἢ τῶ
 χάρις ἡμῶν παρὰ τὸ
 πνεῦμα ἢ αὐτὰ ἐδίδως ἄλλος
 ἐπιτελέσων, ἢ πληρώσει, ἢ
 ἡμεῖς Χριστός.

Int. Dixisti bona ope-
 ra esse illa, quae
 Deus mandavit. Utrum igitur
 Dei mandata perficere
 possumus?

Resp. Immo verò ne im-
 cipere quidem perficere ea
 possumus, nisi Dei gratia
 nobis adfit; perfecte autem
 ea nullus alius implevit, aut
 implebit, quam Jesus
 Christus.

Ἐρω. Διὰ τί;
 Ἀπό. Ὅτι ὁ θεὸς σώ-
 ζει ἡμᾶς βέλεται μόνῳ τῷ
 αὐτῷ ἐκείνῃ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ.
 Ἐρω. Ὅμως ἢ ὁ ἄγα-
 θὸς βίος, ὡς σωτηρίαν
 ἡμῶν ἐστίν.

Inter. Quamobrem?
 Resp. Quia Deus ser-
 vare nos vult sola sua mi-
 sericordia in Jesu Christo.

Inter. Verumtamen vi-
 ta bona opera faciens, ad
 salutem via est.

Ἀπό.

Ἀπό. Ἀληθές μὲν ἐστὶ
τὸ πρῶτον, πῶς μετανοοῦμεν καὶ πῶς
τὸ βίαι ἐπαυρόμεθα, τῆς ἡμῶν
ἡμαρτημάτων ἀ-
φάρσι σωματῶν ἡμῶν : ἀλλὰ
τέτρω ἄλλο ἐπιτατὸν τὰ ἡμῶν
πρῶτα ἔργα πῶς σωτηρίας
ἡμῶν ὁμοιωθῶν.

Ἐρώ. Διὰ τί ἡ ἐκ τῶν
ἡμαρτημάτων ἔργων ἢ σωτηρο-
ῦσα, εἴτε ἀγαθὰ ἢ ὄντα
πυγχαίει ;

Ἀπό. Ὅτι ἐκ ἡμῶν ἀ-
γαθὰ ἔστιν, ὥστε ἡμῶν ἐπὶ
τὸτο ποιῶν.

Ἐρώ. Πρὸς τίνας οὐδὲν
ἔργα ἀγαθὰ ἐστὶ ;

Ἀπό. Πρὸς τὸ τιμᾶν τὸ
θεῖον, ὡς τὸ καρτεροῦν ἢ
ἐπιβραβεῖν τὸν πόλεμον, ἐπὶ
ἡμῶν ἢ ὡς τὸ δεικνύειν, ἢ
τὸ θεῶν ἡμῶν ἔσμεν.

Ἐρώ. Οὐκοῦν τὰ ἀγα-
θὰ ἡμῶν ἔργα τὸ θεῶν
ἡμῶν ποιῶν ;

Ἀπό. Οὐδαμῶς : (τὸ
κατὰ τὸ θεῶν ἡμῶν ἐπὶ
χρηστικῶν ἀγαθῶν ἔργα
ποιῶμεν) ἀλλὰ ταῦτα ἐστὶ
ἡμῶν τὸ θεῶν ἡμῶν γράμμα.

Ἐρώ. Τί οὖν ἡμῶν τὸ
θεῶν ἡμῶν ποιῶν ;

Ἀπό. Μόνη ἡ τὸ θεῶν
χάρις καὶ ἔλεος διὰ τὸ ἀγίου
πνεύματος αὐτοῦ, καὶ ἡμῶν
ἡμῶν, κατὰ τὸ δοκεῖν αὐτῶν
ἔξελεξάτο.

Resp. Verum quidem
est hoc, pœnitentiam &
vitæ correctionem cum
nostrorum peccatorum rem-
issione connecti. Sed hinc
non sequitur nostra opera
salutem nobis comparare.

Inter. Quamobrem ve-
rò ex nostris operibus non
servabimur, si quidem bo-
na sunt?

Resp. Quia non ita bo-
na sunt, ut idonea sint ad
hoc efficiendum.

Inter. Ad quas igitur
actiones bona sunt?

Resp. Ad honorandum
Deum, ad lucrificandum,
aut corroborandum proxi-
mum, præterea etiam ad
ostendendum nos Dei filios
esse.

Inter. Non ergo bona o-
pera nos Dei filios faciunt?

Resp. Nequaquam : (ὁ
contrario enim Dei filios
esse oportet, priusquam bo-
na opera faciamus) sed ea
sunt Dei filiorum indicium.

Inter. Quid igitur nos
Dei filios facit?

Resp. Sola Dei gra-
tia & misericordia per
sanctum spiritum suum,
quatenus nos ab omni æ-
ternitate pro suo arbitratu
elegit.

In Sectionem 6.

- ¹ Παρὰς, ad sit, præstò sit, vel ad fuerit, Aoristus 2. ² ἐπλήρωσεν. subjunctivi ὃν παρείσημι, (de quo supra) Clen. pag. 98. παρείσημι. perf. 17.
- ² ἐπλήρωσεν, implevit, id est, perfecit; ut modo hoc sensu dixit ἐπιπλεῖν. Cicero: profiteri, quod non possis implere, impudentiæ est. Implere, id est, præstare, efficere.
- ³ τῷ ἐλέει, ut τῷ τείχει primæ declinat. contracto- rum ab ἐλεῖ τὸ: dicitur & ὁ ἔλεος, ut λόγος. ⁴ ἀγαθοεργός & ἀγαθοεργός bonum vel bona efficiens (ex ἀγαθός & ἔργον) beneficus, benignus, ἀγαθοποιός, ἀγαθοεργός, προθυμία, promptitudo animi ad beneficentiam. Sic βίβλος ἀγαθοεργός, vita quæ bona facit. ἀγαθὸν ἔργον bene facio, bene operor, bonum sive bona facio, sum beneficus.
- ⁵ ἀλλὰ τότε ἔχεται, sed hinc, vel ex eo non sequitur. ⁶ ἀλλὰ τότε.
- ⁶ ἐπιπλεῖν comparare, acquirere, conciliare, κτλ. ⁷ ὄντα πυχάνει, id est, ἀποποιεῖσθαι supr. sect. 9. ὄντα πυχάνει, id est, resolutò participio in eandem personam, & numerum, cum verbo sequente, ut jam antea docui.

Ἐξομολογηθῆναι τμήμα.

Septima Sectio.

Ἐρώ. **A**esc ¹ οὖν τὸ ἅγιον πνεῦμά ἐστι τὸ ἡμῶν θεῶν υἱὸς ποιῶν. ἀλλὰ τίς τῶν ὀργάνων χρησόμενος, τοῦ ἀγαθῆ ² ἐπιπυχέεισθαι; ἀποδείκνυσθαι, ἢ ἐν τούτῳ διατηρεῖ;

Ἐρώ. **R**espon. Prædicatione verbi, precatione, & sacramentis.

Inter. **E**Rgo sanctus spiritus est, qui nos Dei Filios facit. sed quibusnam instrumentis utens, hujus boni compotes nos reddit, & in eo conservat?

Ἐρώ.

400 CATECH. COMPEND.

Ἐρώ. Τί δὴ ποτὲ ἐστίν, ὃ
τὸ λόγος κήρυγμα ὀνομάζεται;

Ἀπό. Ἐξήγησις τῶν
προφητικῶν, καὶ τῶν ἀποστο-
λικῶν γραφῶν, ἢ ἐν τῇ ἐκ-
κλησίᾳ ποιούμενη δι' ἐκεί-
νων, οὗς πρὸς ταύτην τὴν
ἀγίαν διακονίαν ἐκάλεσε.
καὶ ὧν εἶρηται, Ὁ πατήρ
ὑμῶν δέχεται, ἐμὲ δέχο-
ται.

Ἐρώ. Τίς δὲ ἐστὶν ἡ σὴ
προσευχὴ;

Ἀποκρ. Πάτερ ἡμῶν, ὃ
ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐ-
ξῆς.

Ἐρώ. Τίνα τὰδε λέγο-
ται;

Ἀπό. Θεῷ πατεῖ.

Ἐρώ. Πῶς πατήρ σου
ἐστίν ὁ μονογενὴς υἱὸς ἔχει,
τὸ Ἰησοῦν Χριστὸν ἀληθινῶς;

Ἀποκρ. Πρῶτον μὲν, ἔ-
πειδὴ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ αἰδι-
ος αὐτῷ υἱός, ἀνθρώπων ποι-
ῶν ἑαυτὸν, ἡμεῖς καὶ ἀδελ-
φὸν ἡμέτερον ἐποίησεν. εἶτα
δὲ ὅτι πρὸς ἐμὲ ἐν Ἰησοῦ
Χριστῷ μείζονά τινα ἢ πατρι-
κῶν φιλοσοφῶν ἀποδείκ-
νυσι.

Ἐρώ. Τοιγαροῦν εἰ καὶ
ὁ σὸς λόγος ἐστὶ πρὸς τὸν υἱόν,
ἐστὶ πρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα
τείνει, ἐδέτερον ὡς λέ-
πεις.

Ἀπό. Οὐδαμῶς. καὶ γὰρ
ἐδέ ὀνομάσαι αὐτὸν πατέρα
δύναμαι, εἰ μὴ ἐν τῷ ὀνό-

Inter. Quid tandem est,
quod verbi predicationem
nominas?

Respons. Interpretatio
propheticorum & Aposto-
licorum scriptorum, quæ in
ecclesia fit per eos, quos ad
sanctum ministerium voca-
vit: de quibus dictum fuit,
qui vos recipit, me recipit.

Inter. Quæ autem est illa
tua precatio?

Resp. Pater noster, qui
es in cællis, &c.

Inter. Cuiam hæc dic-
cuntur?

Resp. Deo Patri.

Inter. Quomodo Pater
tuus est, qui unicum Filium
habet, Jesum Christum vi-
delicet?

Responsio. Primum qui-
dem, quoniam Jesus
Christus, æternus ipsius Fi-
lius hominem faciens se ip-
sum, simul & fratrem no-
strum (se) fecit. Deinde
verò, quia erga me in Je-
su Christo majorem quen-
dam, quàm paternum anio-
rem demonstrat.

Inter. Ergo quamvis tu-
us sermo neque ad filium,
neque ad sanctum spiritum
spectat, neutrum tamẽ pra-
termittis.

Respons. Nequaquam.
Etenim neque nominare
ipsum patrem possi, nisi in
nomine

ματι τῷ υἱοῦ ἀποτὸ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ἃ δὲ ἐπικαλεῖσθαι,
ἢ μὴ διὰ τοῦ ἁγίου πνεύμα-
τος.

Ἐρω. Τί ὅ; ἕχι ἐξ-
ρα ἢ πὺ προσωπον τῷ υἱῷ ἢ
τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐν τῇ
προσευχῇ + προσφωνεῖν;

Ἀπό. Μάλιστα. ἐπει-
δι πῶτα τὰ τρία πρό-
σωπα εἰς ἓν ὁ σωτὴρ θεός
εἶναι, ἐπικαλεῖσθαι εἰκός ἐστι.
καὶ μὲν, εἴτε τὸν πατέρα
ἐπικαλεῖται ἐν ὀνόματι τοῦ
υἱοῦ, διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος,
ἢ τὸν προσφωνῶ τὸν υἱόν,
ἢ τὸν προσφωνῶ τὸν πατέρα
συνήθως: εἴτε δέωμαι
τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅπως
μὴ τὸν πατέρα ἢ τὸν υἱόν
μνησθῆ, εἰς ταυτὸ τὰ δὲ
τρίη.

nomine filii ejus Jesu Chri-
sti: neque invocare, nisi per
sanctum spiritum.

Inter. Quid? Nonne li-
cet etiam personam filii,
& sancti spiritus in preca-
tione compellare?

Resp. Maximè. Cum
enim hæ tres personæ, u-
nus & idem Deus sint, in-
vocare æquum est. Et qui-
dem, sive patrem invocem
in nomine Filii per san-
ctum spiritum: sive com-
pellem Filium, ut mihi
ad Patrem præeat: sive ro-
gem sanctum spiritum, ut
mihi Patrem & Filium no-
tum faciat, eodem hæc
tendunt.

In Sectionem 7.

Ἄρα sapissime vacat. aliquando significat tandem. ἄρα ὡς
precedente εἰ vel ἀν, fortè. Interdum est utique,
sempe ἄρα vel ἄρα οὐδ' at ἄρα γ' igitur, ergo, sive præ-
positum, sive postpositum, τὴν αἰτίαν. aut ἄρα, an, u-
trum, ἄρα ἢ & ἀρ' οὐκ, ἢ, pro eodem, id est nonne. ἄρα.
ἐπιτυχίας de homine dicitur, qui in consiliis & actioni-
bus suis, ἐπιτυχάει, id est, prospero successu utitur, &
voti sui compos fit, assequens nimirum id, ad quod
contendebat. De re etiam dicitur, ut apud Isocratem,
ἡ εὐτυχία καὶ ὁ καιρὸς, quasi compos occasionum, id
est, gloria quæ occasiones nanciscitur: ab ἐπιτυχῶς ἐπιτυχάω.
nanciscor, assequor, offendo, deprehendo. unde
metaphorice ἐπιτυχάειν τινος dicitur, qui compos
fit

3 ἀποδείκνυσθαι.

4 προσφωνεῖν

5 γνωρίσθαι.
γνωρίζω.

6 τὰδε τείνει.

fit ejus, vel qui id assequitur, aut eo potitur, quod desideravit, & ad quod diu contendit. 3 ἀποδείκνυσθαι est, reddit, praestat, ἐνεργεῖ, ἀφ' ἑαυτοῦ. At paulo post φιλοσοφίαν ἀποδείκνυσθαι, id est, amorem ostendit, demonstrat, καταδηλοῖ, φανεροῖ, ἐμφαίνει. 4 προσφωνεῖν, προσκαλεῖσθαι, ἐνπυγαίνει διὰ λόγων, προσεπιπέτῃ compellare 5 γνωρίσθαι, agnosco, novi. Item notum facio, declaro. Item σιωπῆσιμι, προσξενῶ, σιωπικεῖν commendo, concilio: quo quidem sensu, hic accipi posse dicerem, nisi me auctoris ipsius verba & sententia moverent. Sic apud Plutarch καὶ γνωρίζει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἢ γυναῖκα, & uxor fratrem illi conciliat & insinuat. 6 εἰς ταυτὸ τὰδε τείνει in idem hac tendunt, eodem recidunt, pertinent, referuntur, προσήκει, ἀναφέρεται. Aliam autem hujus verbi significationem vide infra precationis primæ initio.

Ὁ γὰρ τμήμα.

Octava Sectio.

Ἐρω. ΤΥ δὲ ἐστὶ μυστήριον;

Ἀποβ. Ἡ χρῆμά τι ἐστὶν ὅσῳ ὁ θεὸς ἡμῶν ἀπὸ ὀφθαλμοῦ τὴν ἐκκλησίαν ἐκκλησία, ἵνα ἡμῶν διὰ τὸ τοῦ ἐπὶ τῇ ἡμετέρῃ σωτηρίᾳ ἄλλο τι ἐμφαίνει, ὅσῳ ἀόρατον ὄν πυχάν.

Ἐρω. Διὰ τί ὁ θεὸς πάντα τὰ σημεῖα τῶν ἐαυτοῦ ἐπιγγελίας + προσέτευξε;

Ἀποβ. Ὅπως ἂν ἀναμφισβήτητα τὰυτα μάλλον πεπιστευμένοι ᾖμεν.

Ἐρω. Πόσα ἐστὶ σημεῖα ταυτὰ ἐν τῇ τῆς χειρῶν ἐκκλησίᾳ;

Inter. Quid autem est sacramentum?

Resp. Res est, quam Deus nobis ante oculos ponit in sua ecclesia, ut nobis per eam in salutem nostram aliam indicet, quæ cerni non potest.

Inter. Cur Deus hæc signa suis promissis adjunxit?

Respon. Ut certissima esse ea magis crederemus.

Inter. Quot sunt signa ejusmodi in Christianorum ecclesia?

Resp.

Ἀπό. Δύο, ὁ Βαπτισμὸς καὶ τὸ ἄγιον δαῖμα.
 Resp. Duo. Baptismus videlicet, & sancta Cœna.

Ἐρω. Τί ὁρᾷς ἐν τῷ βαπτισμῷ;
 Inter. Quid vides in Baptismo?

Ἀπό. Ὑδωρ.
 Resp. Aquam.

Ἐρω. Ὁ Τίνος σημεῖον ἐστὶ σιγῆτο τὸ ὕδωρ;
 Inter. Cujus rei signum tibi est hæc aqua?

Ἀπό. Τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ.
 Resp. Sanguinis Christi.

Ἐρω. Πρὸς τί δαῖ σοι πέτυ;
 Inter. Ad quid eo tibi opus est?

Ἀπό. Πρὸς τὸ ἀπορρῦσαι τὰς ἡμετέρας ἀμαρτίας, καθάσθη ἐπιχόμενον ὕδωρ τὰ σώματα κηλίδας ἀπορρῦσαι.
 Resp. Ad eluenda nostra peccata: sicut infusa aqua corporis maculas eluit.

Ἐρω. Τοῦτο τὸ ὕδωρ πόσον ἀπορρῦσει τὰ ἀμαρτήματα;
 Inter. Hæc aqua eluine peccata?

Ἀπό. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ σημεῖον ἐστὶ μοι ἐκείνου, ὃ τὰς ἐμὰς ἀμαρτίας ἀπομόρηνται, ἢ ὡς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ.
 Respon. Nequaquam: sed signum est mihi ejus, quod mea peccata abstergit, nempe sanguinis Christi.

Ἐρω. Μὴν νοεῖς τὰν τὴν τὴν αἵματος ὕδωρ ἀποκαθαίρει τὴν ἡμετέραν ψυχὴν;
 Inter. Num intelligis hanc sanguinis materiam expurgare nostram animam?

Ἀπό. Οὐδαμῶς. ἐν τῷ ὕδωρ πνὶ ἀπολύεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν διώξιτο, ὡς περ τὸ σῶμα. ἀλλὰ μὲν τὸ ὕδωρ ἀποκαθαίρει, καθόσον αὐτὸ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξέχεεν, ὅπως τὴν ἀφαιρέσει τὴν ἐμὰς ἀμαρτήμασι πνεύματι ἁγίῳ.
 Resp. Nullo modo. Non enim materia quapiam abluatur anima nostra possit, uti corpus; sed me hic sanguis expurgat quatenus eum Jesus Christus effudit, ut debitam meis peccatis penam persolveret.

Ἐρω. Ἄρα οὐ τὸ τῷ βαπτισμῷ ὕδωρ διαφέρει τὸ κοινῶν;
 Inter. Utrum igitur baptismi aqua differt ali-quid à communi?

Ἀπό. Οὐδαμῶς, ὅσον γὰρ
 Resp. Nullo modo, quan-

πρὸς τὸ ὕδωρ (ὅτι ἐστὶ ὕδωρ
 ὃν παύεται) ἀλλὰ ἅτι πλὴν
 χρείαν πολὺ διαφέρει: τὸ
 ἔστι κοινὸν ὕδατι, πρὸς τὸ
 ἀπορρῦσαι τὰς τῶν ἡμετέ-
 ρων σωματικῶν κηλίδας,
 χρῆσθαι. τὸ δὲ τῶν βαπτισμῶν
 ὕδαρ, ἢ τῶν ἡμετέρων ψυ-
 χῶν ἀπορρῦψαις μυστήριον
 ἐστίν.

quantum quidem ad mate-
 riam: (non enim aqua esse
 definit) sed quod ad usum,
 multum differt. Nam
 communi aqua ad abluen-
 das nostrorum corporum
 maculas utimur: Baptis-
 mi autem aqua nostrarum
 animarum ablutionis sacra-
 mentum est.

In Sectionem 8.

ἡ χρεῖμα τι
 ἐστίν.

ἡ χρεῖμα τι ἐστίν, res quaedam est, aut τί vacante, ut
 paulo ante dictum est, res est. Ita mox ἄλλο τι (subau-
 dio χρεῖμα) aliam quampiam, vel simpliciter, aliam,
 quod malim. χρεῖμα τὸ res, negotium, τὸ πρᾶγμα, ἐρ-
 γον, τί χρεῖμα δράς; quam res agis? καλόν τι χρεῖμα
 καὶ μέγα, res pulcherrima & praestantissima. Bud.

ἢ ἐπὶ σωτηρίᾳ
 ἐπὶ cum dativo.

ἢ ὅφρ' ἀόρατον.

ἢ πρὸς ἐξέλιξιν
 ζώουμι.

ἢ ἀμφισβί-
 τηται.

ἀμφισβήτη-
 ται.

ἀμφισβήτη-
 ται.

ἀμφισβήτησι-
 μαι.

ἀμφισβήτη-
 σω.

pag. 83. ἢ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ] ἐπὶ cum dativo, ad prop-
 ter, vel in salutem nostram. ἢ ὅφρ' ἀόρατον ὃν τυγχάνει,
 qua cerni non potest, aut ad verbum, qua invisibilis
 est. Sed id nomen à probatis Latinæ linguæ audio-
 ribus minimè usurpatur. τυγχάνει ὃν, pro ἐστίν, ut
 satis superque inculcatum est. ἢ ἐξέλιξιν junxit, Aor-
 istus primus, ζώουμι, sed tanquam ζώω, ξο, χα,
 πρὸς ἐξέλιξιν adjungit; πρὸς ἐξέλιξιν, ἐπισυνήθη. ἢ ἀ-
 μφισβήτηται quasi ἀμφισβήτηται, certa, haud con-
 troversa, ἀμφισβήτηται, σαφῆ. ἀμφισβήτηται enim, de
 quo constat, minime dubius, non controversus, ὁμολο-
 γήμενον. unde adverbium ἀμφισβήτητως sine con-
 troversa; procul dubio, indubitanter, certo. Contrā,
 ἀμφισβήτησιμαι, controversus, in controversia positus,
 dubius, ἀπορρῦται ab ἀμφισβήτηται, controversor, contendo
 de re aliqua, discepto, litigo, τὰ το, τέ το, & πρὸς τὸ το,
 contendo de hoc, tanquam ad me pertinente, hoc mi-
 bi vendico. Item ambigo, dubito, ἀμφισβήτηται, ait Suidas, est μὴ συμφωνεῖν, ἀλλ' οἷον χρεῖς βαίνει,
 καὶ ἀμφισβήτηται, non convenire, aut consentire; sed
 quasi seorsum ire & ambigere, quasi ἀμφισβήτηται. Alii
 ἀμφισβήτηται τὸ ζητεῖν quasi ἀμφισβήτηται undique conquirō, ac-
 quiro, tanquam dubius & hastans,

ὁ τίνος subaudio χρήματός, cujus rei, vel potius, ὁ τίνος ση-
absolute; id est, nullo nomine suppleto, τίνος cujus
rei: ἀ τίνος neutro genere. ὑποτίθη: suprā hujus
Catechismi sectione 3, utitur simplici τίνος: quod non
addidissēm nisi compositio significationem aliquando
mutaret.

ἢ τὸ κοινόν, subaudio ὕδατος ab aqua communi. ἢ τὸ κοινόν.

Ἐννατον τμήμα.

Nona Sectio.

Ἐρω. Τί ἐν τῷ Κυριακῷ Inter. Quid in Domini-
δείπνῳ βλέπεις; ca cena vides?

Ἀπό. Ἄρτον καὶ οἶνον, ἃ Resp. Panem & vinum;
καὶ τὸ τῷ θεῷ διατάξει πι- quæ juxta Dei præscriptum
θήσεται. præbentur.

Ἐρω. Τί σοι οὗτος ὁ Inter. Quid tibi hic pa-
ἄρτος καὶ οὗτος οἶνος ἀνίτ- nis & hoc vinum signifi-
ταται; cant?

Ἀπό. Ὁ μὲν ἄρτος, σῶμα Resp. Panis quidem cor-
τὸ ὑπὸ ἡμῶν ἐσταυρωμένον, pus pro me crucifixum:
ὁ δὲ οἶνος, αἷμα τὸ ὑπὸ ἡμῶν vinum verò sanguinem pro
ἐκχυθέν ἀνίττεται. me effusum significat.

Ἐρω. ὦ Τί δὲ σοι τῷ Inter. Quid autem tibi
ταῦτα σημαίνει: δαι ὄφελος; hæc significari prodest?

Ἀπό. Μαρτυροῦσιν ἐ- Resp. Testificantur mi-
μαὶ καὶ πιστεύονται ὅτι, κα- hi & confirmant, sicut
ταῦτα τέτρω τῷ ἄρτι, καὶ ταῦτα τέτρω τῷ οἴνῳ ὑποτίθη
ταῦτα τὸ τῷ ἡμῶν ἐν τῷ
δὲ τῷ βίῳ διασώζειν ἔργον, ita nostrum Dominum
ἕτερος ὁ ἡμέτερος Κυριος; Jesum Christum, suum
ἡμεῶν Χριστὸς τὸ ἐξ αὐτοῦ

σῶμα καὶ τὸ ἑαυτῶ ἅμα ἔδω-
κεν ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ ἑαυτὸν
ἔμοι δίδωσι, ὅπως ἀπ'
αὐτῶ ἐν ἐμοὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ
ὑποῖται.

Ἐρω. Οὗτος ὁ ἄρτος, καὶ
οὗτος ὁ οἶνος ἀρα τρέφουσι
ἡμᾶς πνευματικῶς;

Ἀπό. Οὐδαμῶς. ἀλλ'
ἐκεῖνο σημαίνουσι ἡμῖν, ὅ-
θεν ὁ αἰῶνος βίος ἐμπορευέ-
ται, ἡ ἡμεῶν τὸν ὄντι σαρκοῦ +
πνευματικῶν θάνατον, ἵνα πῶ
τῷ ἡμετέρου θανάτου αἰτίαν
ἀναίρη, ἡ ἡμεῶν τα πνευμα-
τικὰ: καὶ ἵνα εἰς τὸ αἰῶνον
βίον ἡμᾶς ἀνακαινίσῃ, ἀκ-
μὴν πᾶσα πνευματικῶ ἐπι-
πέμπων.

Ἐρω. Ἄρα οὐδὲ τῷ μυ-
στικῶ ἄρτος καὶ οἶνος τῷ
συνήθει ἄρτε καὶ οἶνε δια-
φέρουσι;

Ἀπό. Οὐδαμῶς. ὅσον γὰρ
συνήθει ἄρτε καὶ οἶνε (ἐν δὲ τῷ
ἀρτε καὶ οἶνε πύρονται ὄν-
τες) ἀλλ' ἡ χρῆσις πολὺ
διαφέρει. αἱ γὰρ συνήθειαι
τρέφαι χρῆσις τῶν βιω-
τικῶν παρέχονται, πᾶσι δὲ μυστικῶ
τῷ πνευματικῶ καὶ αἰῶνον
διατρέφω ἡμῶν ἀντιθέται.

corpus, & suum sanguinem
dedit pro me, & se ipsum
mihi dare, ut ab ipso in me
aeterna vita defluat.

Interrog. Hic panis & hoc
vinum numquid alunt nos
spiritualiter?

Resp. Nequaquam, sed
id significant nobis, unde
aeterna vita proficiscitur,
nempe eum, qui in cruce
passus est mortem, ut no-
strae mortis causam tolle-
ret, nimirum peccata: at-
que ut in aeternam vitam
nos renovaret, vigorem
quendam spiritualem im-
mittendo.

Inter. Utrum igitur sa-
cramenti panis & vinum à
consueto pane & vino ali-
quid differunt?

Resp. Nullo modo, quan-
tum quidem ad materiam,
(neque enim panis & vi-
num designant esse) sed usus
multum differt. Consueti
enim alimenta usum huius
vitae praebent; sacramenta
verò spiritualem & aeter-
nam nutritionem nostram
significant.

In Sectionem 9.

ἡ χυθίς.
χύω.
χυθίς.
χύμα.

ἡ χυθίς, εἶσα, ἐν, fusus, effusus, à χύω seu χυθίς,
idem quod γέω fundo, κέχυμαι, σε, ται: à quò ἐχύ-
θην, χυθίωαι, χυθίς fusus: & compositum ἐκ χυθίς,
effusus. unde χύμα τὸ idem quod χυθίς, id quod ef-
fusum

fulsum est, seu quod effusum fuit, fluentum, flumen.
 τί δέ σοι ὄφελος (ἐς) ad verbum, quæ tibi est uti-² τί δέ σοι
 litas: pro, quid tibi prodest, aut confert, τί σοι συμ-
 φέρει, τί σε ὄφελει, suprâ. ³ ἐν ἐμοὶ ἀπορρέει in me ³ ἐν ἐμοὶ ἀ-
 defluat, accusandi casu, quomodo Cicero: defluunt πορρέει.
 hæc à superis in terram. Et, hoc totum è so-
 phistarum fontibus defluxit in forum, ut sit ἐν ἐμοί, pro, εἰς ἐμέ.
 εἰς ἐμέ, quod rarum est & poeticum. Homerus enim,
 ἐν χερσὶ πεσεῖν dixit, pro εἰς χεῖρας. & Hesiodus καθε-
 βάλ' ἀπ' ἠπείρου μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πότῳ, pro εἰς πόν-
 τον. Quomodo etiam Xenophon, ἔλθῃ ἐν τῇ ἐλλάδι,
 pro εἰς τὴν ἐλλάδα, venerit in Graciam. Sed locus ille ⁴ πεπονθότα.
 Stephano suspectus est, ac mendosus videtur. ⁴ πεπονθό-
 πάσι, eum qui passus est, παθόντα, ἐνλωχότα par-
 ticip. præter. med. ab indicativo πέπονθα, τὸ πάσι, sed
 tanquam ποτέω, cujus præteritum medium πέπονθα,
 & pleonasmò τοῦ θ, πέπονθα. Clen. pag. 206. vers. 3.

Δέκατον τρίτον.

Decima Sectio.

Εἰρώ. **Δ**ὶὰ τί τῶ Κυ-
 μακῶ δείπῳ
 δύο σημεῖα ἰσχυρῶς ἐίδε
 μόνον τῶ βαπτισμῶ ἰσχυρῶς
 παρῆ;
 Ἀπό. Ἦνα πεπεισμένοι
 ὦμεν αὐτὸν ἐκ ἐξ' ἡμετέ-
 ραι φέρον ἡμᾶς, ἀλλὰ
 παρῆ, ἀπὸ δὲ ἐ μόνον τὸ
 ἰσχυρῶς στίον, ἀλλ' ἔχ' ἡ
 τὸν ἰσχυρῶς.
 Εἰρώ Πῶ νῦν ἐστὶν ὁ Ιη-
 σὺς; Χεῖρ; καὶ τὴν ἀφ' ἡρω-
 πῶ αὐτῶ φύσιν;
 Ἀπό. Ἐν τῶ ἕρανῳ,
 ἔστιν ἐλεύσεται κρίναι ζῶν-
 τας καὶ νεκρῶς.

Inter. Quamobrem Do-
 minica cœnæ
 duo signa tribuit, cum u-
 num tantum baptismo da-
 tum sit?
 Respon. Ut persuasi-
 mus eum non ex dimidia
 parte alere nos, sed omni-
 no, cum non tantum nos-
 ter cibus, sed etiam potus
 sit.
 Inter. Ubi nunc est Je-
 sus Christus secundum hu-
 manam suam naturam?
 Resp. In cœlo, unde ve-
 niet ad judicandum vivos
 & mortuos. Inter.

Ἐρώ. Πῶς οὖν σὺ ὁ ἐν
τῇ γῆ ὢν, δέχουσαι αὐτὰ
δύνασαι;

Ἀπό. Ὡσαυτὴν τῇ χειρὶ καὶ
τῷ στόματι τὰ μυστήρια δέ-
χομαι, ὅτι ἐστὶ τῶν τῶν
ἄρτων, καὶ τῶν τοῦ οἴνου,
ὡς τὸ πρῶτον τῶν τῶν σά-
μα. ἔτω τῇ τῆ ἀγίας πνεύμα-
τος ἐνεργεία, καὶ δέχο-
μαι ἐν τῇ ἐμῇ ψυ-
χῇ, καὶ τῇ πίστει ἐναγκα-
λιζομαι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰη-
σοῦν Χριστόν, ἀληθινὸν θεὸν
καὶ ἄνθρωπον. ὅπως ἐν-
τέτυθεν ἡ αἰώνια ζωὴς του-
τάτω.

Inter. Quomodo igitur
qui es in terra, recipere
illa potes?

Respons. Sicut manu &
ore sacramenta recipio, hoc
est, hunc panem & hoc vi-
num ad alendum hoc cor-
pus. Ita sancti spiritus ef-
ficacia tum recipio in ani-
ma mea, tum fide am-
plexor Dominum nostrum
Jesum Christum; Deum
verum atque (verum) ho-
minem, ut hinc aeternam
vitam consequar,

Ἐρώ. Οἱ πίστιν ἐκ ἔχον-
τες ἔρα δέχονται Ἰησοῦν
Χριστόν ἐν τῷ μυστηριακῷ
δείπνῳ;

Ἀπό. Οὐδαμῶς. (ἐν
ἄλλοις γὰρ ἢ πίστι Ἰησοῦν
Χριστόν δέχουσαι δύνατον
ἔστιν) ἀλλ' ἔτω τὰ μυστήρια
δέχονται, ὡς αὐτοῖς εἰς
κατάκρισιν ἢ αἰτίαν αἰῶνα.

Inter. Qui fidem non
habent, utrum recipiunt
Jesum Christum in mystica
cœna?

Respons. Nequaquam:
(non aliter enim quam
fide Jesus Christus recipi
potest) sed ita sacramenta
recipiunt, ut ipsis in con-
demnationem cedant.

Ἐρώ. Διὰ τί;

Ἀπό. Ὅτι ἐὰν διαφο-
ρεῖν βέλονται τὸ σακχάρ-
τον καὶ οἶνον, ἕλαιον, ἢ ἕτι
μυστηριακῶδες σημεῖον τῆ σά-
ματος καὶ τῆ αἵματος Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ἐν τῇ ἐαυτῶν ἀπίστῳ
ἀπωθῶνται.

Inter. Quamobrem?

Resp. Quoniam nihil
differre volunt consuetum
panem & vinum ab iis,
quæ sunt mysticum signum
corporis & sanguinis Jesu
Christi, quem sua incredulitate
rejiunt.

Ἐρώ. Πῶς οὖν ἑαυ-
τὸν ἐπιπλάττειν ἵνα
βελόμενος

Inter. Quomodo igitur
preparare se oportet
βελόμενος

βυλόμενον ⁹ πρὸς τὸ ἐπι-
 πνον, ὅπως ἐλθεῖν, ὡς ἡ ἀπὸ
 ἀξία ἀπατεῖ;

Ἀπὸ. Μεταμέλειν αὐτῷ
 εἰ τὸ ⁷ σφραγισμένον βίβ,
 χρὴ εὐτὸ ἀμαρτήματα ⁸
 ἵνα τὸ θεὸς ἐπιγνώσκων,
 πρὸ ἢ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ
 ἐπιπορτοῦν αὐτὰ, ⁹ ὅση
 δύναμις. ¹⁰ χρὴ ἢ καὶ ¹¹
 ἐβήχθαι πάντως αὐτῷ, ¹²
 ἐπιπορτοῦν ἄγειν, ἢ Ἰησοῦν
 Χριστὸν διὰ πίστεως ἀληθι-
 νῆν ἢ ἐαυτὸ ἐπιγγελίας
 καὶ τοῖς μυστηρίοις ἐαγ-
 γηλίζεσθαι, ὡς ἔρα καὶ μόνον
 σωτηρίας ὄντα.

Ἐρω. Ἀλλὰ ἴδ' ἄν ποτερον
 Ἰησοῦς Χριστὸς ¹³ ἀφ' ἑσῶν ἢ
 μὴ διδάσκει, ¹⁴ εἴτε πρὸς
 τὸ μυστηριώδες αὐτῷ δεῖπνον
 ἐρχεσθαι βυλόμεθα, ἢ τε
 μὴ;

Ἀπὸ. Ἐρ τὸ ἀπαγορεύ-
 ον ἐρχεσθαι ¹⁵ πρὸς αὐτὴν
 ἀξίας, κελεύει πάντας,
 ὡς κρίσις περ ἔνεστι, παρε-
 τεύεσθαι ἐαυτὸς πρὸς τὸ
 ἀξίως ἐρχεσθαι.

¹⁶ Δοίη ἢ ὁ θεὸς ἡμῖν
 πάντων τῶν ἔργων πρὸς αὐτὴν
 ἐλθεῖν, ὡς αὐτὸν ἐντεθῆεν
 ὁ θεὸς, ἡμῶς ἢ σωτηρίας τυγ-
 χαιεν.

(eum) qui vult ad hanc
 cœnam ita venire, ut illius
 dignitas exigit?

Resp. Pœnitere illum
 oportet antè actâ vitæ,
 & sua peccata coram Deo
 agnoscere: Apud fratres
 verò etiam corrigere illa,
 quantum fieri potest. O-
 portet verò etiam consti-
 tutum esse omnino ipsi, vi-
 tam rectius agere, & Je-
 sum Christum per fidem
 veram in suis promissis &
 sacramentis amplecti, vel-
 uti unum & solum servato-
 rem.

Inter. At enim utrum
 Jesus Christus optionem
 nobis dat, sive ad mysticam
 ipsius cœnam venire veli-
 mus, sive non?

Resp. Verando venire
 ad eam indignè, jubet om-
 nes, quibus iudicium ali-
 quod inest, præparare se
 ad dignè veniendum.

Det autem Deus nobis
 omnibus sic ad eam venire,
 ut ille hinc gloriam, nos
 verò salutem consequamur.

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

In

In Sectionem 10. &
ultimam.

¹ ἡμισεία.
ἡμισυ.

² τὸ ποτόν.

πότῳ.

πίνω.

ποτός.

³ ἐναγκαλιζο-
μαι.

ἀγκλή.

⁴ Χριστὸν δέ-
χεσθαι, &c.

⁵ ὡς ἴσασθαι.

⁶ ἀποδοῦναι.

⁷ παραχρη-
σθῆναι.

⁸ ἐναντί.

⁹ ὅση δυνάμεις

¹⁰ χεῖρ cum
infinit.

¹¹ δεδῶχθαι,
δοκέω.

δοκέω cum
infinit.

δοκέ μοι.

τὸ δοκοῦν.

¹ Ἡμισεία accipitur hic, pro ἡμισία μοῖρα, sicut ἡμισυ, pro ἡμισυ μέρους, dimidia pars: & ἡμισυ adverbium, pro dimidia ex parte. At nomen ἡμισυ, dimidia pars; ut apud Hesiodum, πῶλον ἡμισυ πωτός dimidium plus toto: de quo Erasmus. Ergo, ἐξ ἡμισείας, subaudio μοῖρας, dimidia ex parte, vulgo à demi.

² ποτόν τὸ, idem quod πόμα & ποσις potio, potus, quod bibitur. At πότῳ ὁ potatio, compotatio, convivium, à

πίνω, sed tanquam πῶν. ποτός autem ὁ καὶ ἡ, idem, πόπμῳ (quali dicas potabilis) potulentus, seu poculentus: ut ποτόν φάρμακον ὑδαρ, &c. ³ ἐναγκαλιζομαι, amplector, fit ab ἀγκλή ulna, quasi ulnis amplector, in ulnis gesto, vel in ulnas accipio, amplexor.

⁴ Χριστὸν δέχεσθαι δυνάτὸν ἐστὶ, ad verbum, Christum recipere possibile est, ἐνδέχεται, ἔξεσθαι, ⁵ ὡς ἴσασθαι, vide sup. sect. 30. ⁶ ἀποδοῦναι rejiciunt, pro ἀποδοῦναι, voce media, significatione activa, ἀπεδοῦναι, ἀποδοκιμάζουσι.

⁷ τὰ παραχρησθῆναι βίωσιν ante acta, ut infr. ⁸ ἐναντί, idem quod ἐναντίον, ἐνώπιον, ἐν ὄψει, &c. ⁹ ὅση δυνάμεις (subaudio ἐστὶ, vel cum Homero, πάρεσθαι) εἰς δυνάμεις & χεῖρ δυνάμεις, pro viribus, pro virili parte, quoad possum, omni ope, quoad ejus fieri potest. Ad

verbum, Quanta (est mea) facultas, quantæ sunt nostræ vires. ¹⁰ χεῖρ, sequente infinitivo, oportet, opus est, decet, par est. ¹¹ δεδῶχθαι præteritum infinitivi à 3

persona indicativi δέδοικται, τῷ δοκέω, sed tanquam δόκω. Glen. pag. 179. vers. 28. Eleganter autem dicitur δοκέω μοι πιστεῖν τῷ τῷ, certum mihi est hoc

facere. & ἔγω δέδοικται μοι, ita mihi decretum & constitutum est. Interdum impersonaliter δοκέ μοι videtur mihi. Sic τὸ δοκοῦν τινί, quod alieni probatur seu placet, ut hujus Catechismi Compendiarii sect. 6. ¹² τὸ δοκοῦν

δοκέ μοι.

τὸ δοκοῦν.

δοκέ μοι.

τὸ δοκοῦν.

τὸ δοκοῦν.

τὸ δοκοῦν.

τὸ δοκοῦν.

Ἡ βοήθεια ἡμεῶν εἴη ἐν ὀνόματι κυρίου, ὃς ἐξέσεν τὸ κῆλυ ἐκτίσεν, Ἀμήν.

Auxilium nostrum sit in nomine Domini, qui cœlum & terram creavit Amen.

Ἀδελφοί, ἕκαστος ἡμεῶν τὸ κυρίῳ ἑαυτὸν ὡσαύτως τὰ ἐκ τῆς ἀμαρτημάτων ἐξομολογῶν : καὶ μοι ταῦτα ὑψηροῦσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὡσαύτως ὡσαύτως.

Fratres, unusquisque nostrum Domino se sistat, sua peccata confitens : & me (his verbis) præeuntem mente subsequatur.

Κύριε ὁ Θεός, πῆτρο αἶδε καὶ παντοκράτορ, ἐξομολογούμεν ἐνώπιον τῆς ἀγίας μεγαλειότητός σου, ὅτι σὺνίπνεν ἑαυτοῖς ἀδελφίως ἀμαρτωλοῖς ἔτι, κληθεῖσι καὶ τεχθεῖσιν ἐν ἀδικίᾳ καὶ διαφθορᾷ, ὡς πᾶν πονηρὸν ἔργον εὐταπρόχοις, ὡς καὶ πᾶν ἀγαθὸν ἀχρηστοῖς, ὡς ἐπὶ τῆς ἀγίας καλίας ἡμεῶν ἐπαυδα τὰ ἰερά σου ὡσαύτως ὡσαύτως ἐπαυδα. τῶν καὶ πᾶν παρὰ τῆς δικαιοκρατίας ἀπώλεσαν ἑαυτοῖς παρενοχλεῖται ἡμεῖς ἀλλ' ὁ Κύριε, λύπη καὶ δυσθυμία κατεχρήσθη, διὰ τὸ ὡσαύτως σοι, καὶ ἑαυτῶν καὶ τῆς ἡμετέρας κακίας καταδικάζομεν κατ' ἀληθινῆς μετανόιας, εὐχόμενοι ἵνα ὡσαύτως τῇ ἡμετέρα βοηθεῖν δυσυχία.

Domine Deus, Pater æterne & omnipotens, confitemur coram sancta majestate tua, agnoscere nos miserè peccatores esse, conceptos & natos in iniquitate, & corruptione, ad omne improbum facinus proclives, ad omne autem bonum inutiles : ita ut præ summa vitiositate nostra, non definamus sacra tua transgredi mandata. Proinde à tuo justo iudicio exitium nobis æquirimus. Attamen, Domine, dolore, & animi agritudine premimur, quod te offenderimus ; ac nos & nostrum vitium damnamus cum vera poenitentia, optantes ut tua gratia nostræ calamitati succurrat.

Ἡμεῖς οὖν τῷ σὺ ἐλέησόν, ὁ Θεός, καὶ πῆτρο ὡσαύτως ὡσαύτως καὶ ἑαυτῶν.

Nos igitur tua misericordia dignare, ὁ Deus, & Pater mitissime ac sum-

μέγατε, ἐν ὀνόματι τοῦ
 κυρίου ἡμεῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ κυ-
 ρίου ἡμεῶν, καὶ τῆς ἀμαρτίας
 ἡμεῶν ἐξαλείψων, πάσαι τε
 τῆς κηλίδας ἡμεῶν ὑποκα-
 θήσῃ, καὶ ἐκείνη τὰ τοῦ
 πνεύματος δώρα ἡμῶν
 ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας τῆς
 ἡμετέρας κακίας ἐπιζητού-
 μεν, πλεον αἰεὶ καὶ πλεον
 ἐκ τούτου αἰχμωμῆθα καὶ
 ἀφαιρούμεν. ἐξ ὧν
 ἐστὶ ἀληθὴ μετάνοιαν πα-
 ρουσιάζεται. αὐτὴ δὲ
 ἡμεῶν σὺν πάσαις τῶν ἀμαρτι-
 αῖς ὑποκρίσασθαι, δικαιο-
 σύνῃς καὶ ὁσιότητος καρπὸς
 ἀποδοθήσεται σοὶ φύνη διὰ τοῦ
 κυρίου ἡμεῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 κυρίου.

me misericors in nomine
 tui Filii Jesu Christi, Do-
 mini nostri : Atque pecca-
 ta nostra delens, omnesque
 maculas nostras perpur-
 gans, quotidie tui spiritus
 dona nobis multiplica : ut
 ex profundo cordis, no-
 stram improbitatem ag-
 noscentes, magis semper ac
 magis nos ipsos pudefacia-
 mus & abjiciamus : unde
 ad veram pœnitentiam
 exacuamur : hæc autem
 nos cum omnibus peccatis
 mortificans, justitiæ &
 sanctitatis fructus tibi gra-
 tos producat, per illum ip-
 sum Jesum Christum Do-
 minum nostrum.

In superiora hæc.

Scholia.

Ἐν ταῖς, &c. ad verbum in operariis quidem dictis
 diebus : vel, suppressa præpositione, diebus quidem
 operariis dictis, vel, qui operarii dicuntur. Sæpius &
 elegantius profesti. sed, ut alibi, ita hic, verbi
 etymon exprimere volui. de quo mox. ἔργασι-
 μα (ab ἐργάζομαι operor) qui elaborari potest ; ut ἐρ-
 γασίμα, ut plurimum autem ἐργασίμα culta, loca seu profestiva
 culta dies.

culta (subaudio *χωρία*.) Contrā *ἔρημος* (subaudio *γῆ* aut *χωρε*) vel *ἔρημια*, locus desertus & incultus. At *ἐργασίμος* ἡμέρα dies, quo operari licet; Catoni operarius; Tacito, negotiosus: Plauto autem, Horatio, Livio, Plinio, profectus: nobis *jour ouvrier*. Contrā otiosus & festus dies, festum, *ἑορτή*, ἡμέρα ἑορτία, ἢ *ἑορτασίμη*, nobis *jour de fesse, jour chaulable, fesse*.

ἑορτή.

ἑφαρμόζων.
ἐφαρμόζω.

³ ἐφαρμόζω & ἐφαρμόθω, *σω, κα*, adapto, accommodo. & aliquando neutraliter, congruo, quadro, convenio, & consentaneus sum, cum *dativo*; aut cum *ἐπι* vel *ως* habentibus accusativum: fit ab *ἐπι* & *ἀρμόζω*. hoc autem ab *ἀρμός* ὁ, apta commissa, coagmentario, compages.

ἐρμόζω.

ἀρμός.

⁴ ἐπιτοπλῦ.

ἐπιπλῦ.

⁵ ὁ θεός.

Nominativus
προνοστικῶς
Attice.

⁶ παντοκρά-
τωρ.

Γραυιτονα in
ωρ.

⁷ μεγαλειό-
τητῶ.

μέγαλειῶ.

μεγλειῶς.

μέγας.

⁸ συνίστημι.

συνίστημι.

⁹ κηθεῖσι.

κηθεῖ.

¹⁰ διατάρο-

εως.

¹¹ ὡς ἑσθ

&c.

⁴ ἐπιτοπλῦ, ἐπιτοπλῦ, *ως ἐπιπλῦ* & *ως ἐπιτοπλῦ* plerumque, ferè, *pane*, semper, ut plurimum: & aliquando, magna ex parte. ⁵ ὁ θεός, subaudio *ων*, qui Deus es, vel Attice pro *ὦ θεέ*, ὁ Deus: ut mox. ⁶ *παντοκράτωρ*, Nominativus cum vocativo *πάντες αἰθε* pro *παντοκράτωρ*, ut *αὐτοκράτωρ*, vocativus *αὐτοκράτωρ*, sic *Νέσας*, ὦ *Νέσας*. Nam gravitona in *ωρ* declinata per *ορῶ* faciunt vocativum in *ορ*, *Clen. pag. 32. vers. 25.*

⁷ *μεγαλειότης*, *ητῶ*, ἢ magnificentia, majestas, *τὸ μεγαλεῖον*: à *μεγαλεῖῶ* magnificus, venerandus, sublimis, imprimis astimandus: hinc *μεγαλειῶς* magnificentè, magnopere, à *μέγας* magnus. ⁸ *συνίστημι*, syncope pro *συνίστημι*, à *συνίστημι*, inusitato, pro *συνίστημι*, conscius sum, scio. vide sect. 33. & 55. hic *ὅτι συνίστημι ἑαυτοῖς ἔσσι*, scire nos esse; vel potius agnoscere, ingenuè profiteri: ad verbum quod conscius nobis sumus, existentibus, pro existere vel esse, ut dictum jam supra. ⁹ *κηθεῖσι* conceptis, *σλληρῶσι*, à *κηθεῖ* concipio, *συλλαμβάνω*; Aoristus primus particip. passivi, ut mox *τεχθεῖσιν* natis, à *τίθημι*, sed tanquam *τέλω*. *Clen. pag. 215. vers. 3.* ¹⁰ *διατάρορος*, supr. sectione 18.

¹¹ *ὡς ἑσθ* & *πυθεῖται ἐπιθαλασσοειδής* (hæc enim conjunguntur) id est *ἵνα ἑσθ* & *πυθεῖται ἐπιθαλασσοειδής* cum infinitivo *πυθεῖται*, & particip. pro infinitivo. *Clen. pag. 231. v. 22.*

¹² *ἐν τέτρω.*

¹² *ἐν τέτρω* ἢ, quasi dicas ex his verò: pro, unde, ideoque, ob hæc igitur: ut apud Xenophontem *ἐν ἢ* *τέτρω* hæc de causa, neglecto, ἢ: quare, quamobrem, propterea, proinde, ideo: idem quod *ἐξ ὧν*, *Eud. pag. 958.*

24 ἐξ ἄν.

ἐαυτὸς, aut simpliciter αἰσχυώμεθα nos ipsos pudesciamus, vel erubescere faciamus, pudesciamus: vel, latinus, nostri nos pudeat, erubescamus. 24 ἐξ ἄν, quasi dicas ex quibus ut paulò ante, ἐν τέτῳ ᾧ, atque ita; unde, ideoque, &c.

Μετὰ ᾧ πάντα ¹ ἄδεται ἐν τῷ ὄμιλῳ ² ψαλμῶς πς. εἶτα ὁ Διάκονος πρὸς τὸς εὐχὰς ³ ἐπιέρχεται, δὶ ἄν ἐπὶ θεῷ τῷ τῷ θεῷ πνεύματος χάριν αἰτεῖ, ἵνα ὁ λόγος ἡμῶν εὐκλειῶς ἐξηγήσῃς καὶ πρὸς τὸ τῷ ὀνόματος αὐτοῦ δόξῃ, καὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας οἰκοδομῇ τεινέσης, πυχάνῃ. ἔτι ᾧ καὶ μεθ' οὗτος δεῖ ταπεινοφροσύνης καὶ εὐπείθειας παραδεχθῆ. σεσευχῆς ᾧ ὑποπῆ ἐπιήδειον ὁ Διάκονος καὶ τὸ θεοῦ αὐτῷ αἰρεῖται. ⁴ ληξάνης ᾧ τῆς ὀμιλίας, αὐτὸς τὸν λαὸν πρὸς τὸ σεσεύχεσθαι παρακαλεῖται, ἐντεῦθεν ἀρχεται.

Posthæc verò canitur in cœtu Psalmus aliquis. Deinde minister ad preces revertitur, quibus à Deo sancti spiritus gratiam petit, ut verbum ejus sinceram interpretationem tum ad nominis ipsius gloriam, tum Ecclesiæ ædificationem tendentem obtineat: insuper etiam, (ut) cum qua oportet animi summisione & obedientia, excipiat. Precationis autem formulam (ad id) aptam Minister pro suo arbitrio deligit. Finita verò concione, ipse populum ad precandum adhortatus, hinc incipit.

Scholia.

¹ ἄδεται.

ἄδω.

² ψαλμῶς.

ψάλλω.

ψάω.

ψαλτῆς &

ψάλτης.

¹ Ἄδω cano, ex αἰδῶ poetico, unde αἰδῶν cantio, carmen, & contractè ψῆν. ² ψαλμῶς fidium cantus seu pulsus. Unde Davidis ψαλμοί, vocantur carmina, quæ is lyram seu cytharam pulsans cecinit. ἢ ψάλλω, id est, ἰσραὴν vel χορδὴν ψάλλω, tendo nervum seu chordam: Sed ita tango, ut simul levi quodam motu percutiam. Fit enim ἢ ψάω tango, contracto. ψαλτῆρ & ψάλτης, qui psallere novit, doctus fidibus canere, qui scit fidibus.

3 ἢ πῶν.

³ ἐπιέρχεται redit, revertitur. Nam *ἀλλά* in com- ³ ἐπανέρχεται.
 positione, interdum re.

+ λήξεως ὁμιλίας, πωσαμένης finita concione: vel + λήξεως.
 ὡς τὸ λήξας, ἢ πωσαμένης: is verò postquam fini-
 tis, αὐτοὶ *finy*. λήγω enim cesso, desino, finem facio.
 παύομαι: & aliquando transitivè, cessare seu desinere
 facio, παύω. λήγω.

Πανκράτος ἰ θεός,
 ἰσχύου ἧς ἡμετέραν
 ἐπακούσθη δέησαν, ἄς
 αὐτοὶ ἐν ὄνοματι τοῦ σοῦ ἀ-
 γαπητοῦ υἱοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ
 τοῦ Κυρίου ἡμῶν ποιησαίμε-
 να. ἔτι δὲ καὶ ἡ αὐτὴ τὴ καὶ
 ἡ αὐτὴ διδασκαλίαν διδασκίαν
 ἡμῶν εἰς ταυτὸ ³ σωέσθε δια-
 περνεῖ, ἐπαγγελλομένη ἐ-
 νδοξασθῆναι ἡμῶν ἐκείνον,
 καὶ ἡ ἐπιεύξασθαι ⁵ ὡς
 οὐκ ἔστι ἡμῶν, ὡς τὸ
 πυχάνει πάντων, ὅσα αὐ-
 τοῦ θεοῦ ματὸν ἐπὶ τῆς
 γῆς αἰτήσασμεν.

Omnipotens Deus,
 promissisti (te) no-
 stras exauditorum preces,
 quas tibi in nomine tui
 dilecti Filii Jesu Christ Do-
 mini nostri faceremus. Præ-
 terea, & illius & ipsius Apo-
 stolorum doctrina nos ad
 eodem loci conveniendum
 hortatur, pollicens in me-
 dio nostri ad futurum illum.
 Atque etiam deprecatur-
 um apud te pro nobis, ad
 impetrandum omnia quæ
 à te, uno animo & consen-
 su in terra petierimus.

Mat. 18. ca.

Πρῶτον μὲν οὖν ἰσχυρῶς
 πάντων ἧς ἐν ἀξιώματι
 ἔστιν καὶ ἡμῶν ὡς
 ἰσχυρῶν ὡς σὺ χεῖρ σοι
 καλῶς: ἔπειτα δὲ ἰσχυρῶς
 πάντων, ἡμῶν ἐν χεῖρα ὁ, τὸς
 καὶ κατὰ πάντες
 ἄνθρωποι πυχάνουσιν ὄν-
 τες, ἰκαθείαν σοι ὡς
 ἰσχυρῶν. ἡμεῖς οὖν πάντες
 σου ὡς ἰσχυρῶν
 καὶ ἐπαγγέλμασι πειποι-
 ῶμεθα, ἐπειδὴ ⁹ προσε-
 λαθῆκαμεν σοι, ἐν ὄνοματι
 τοῦ υἱοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν

Primò quidem, pro
 omnibus qui in dignitate
 sunt & qui nobis præfunt,
 (nos) precari te jubes:
 deinde verò pro rebus om-
 nibus & populus
 tuus, & in universum om-
 nes homines indigent,
 supplicationem tibi offer-
 re. Nos igitur sacris tuis
 mandatis & promissioni-
 bus confisi, quandoqui-
 dem accessimus ad te, in
 nomine tui Filii Domi-
 ni

1 Tim. 2. ca.

10 συλλεχθέντες, ἐκ καρδίας
 ἱκετιύμεν σε, ὦ πατέρα
 θεοῦ θεός καὶ πᾶτερ ἡμῶν,
 ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοῦ, τοῦ γε δὴ
 σωτῆρος ἡμῶν, καὶ μεσίτου
 ὄντος, ὑποὶ τῆς σῆς ἀπειρέ-
 ωραότητος, ἧν ἡμετέρων
 ἀμαρτημάτων 11 συγγνώ-
 μην ἡμῶν ἔχεις, καὶ ἕτω πᾶς
 ἡμετέρας διαφορίας ἐφελευ-
 σαδαί, ὡς σε, ὡς ἐξ ὅλης
 τῆς καρδίας οἴκτε εἶπὲν ἐπι-
 καλεῖσθαί σε, πᾶς ἡμετέ-
 ρας εὐχάς, ὡς τὸ σὺ
 θελήματος ὑπακοῦν ἀρετώ-
 ζοντας, ὁ μόνον εὐλογεῖν
 ὑπάρχει.

ni nostri collecti, ex ani-
 mo supplicamus tibi, ὁ
 Deus & Pater noster opti-
 me, in nomine ejusdem,
 qui servator noster & me-
 diator unicus est, ut pro
 tua infinita clementia no-
 strorum peccatorum veni-
 am nobis des; Atque ita
 nostras mentes attrahas ad
 te, ut toto pectore possi-
 mus te invocare, nostra vo-
 ta ad tuam voluntatis obedi-
 entiam accommodantes,
 quæ sola rationi consenta-
 nea est.

Scholia.

1 παντοκράτωρ
 Nominativus
 pro vocativo

1 Παντοκράτωρ θεός, nominativus pro vocativo At-
 tice, (ut paulo ante dictum est,) παντοκράτωρ θεός
 quasi dicas σὺ ὁ παντοκράτωρ θεός ὢν, id est, ὅς εἶ, tu
 qui es omnipotens Deus, quomodo & infra precationis
 matutinae initio.

2 εἰπακέσθαι.
 3 εἰς αὐτό.

2 εἰπακέσθαι ὑπέσχεσθαι, subaudio σε, ut saepius monui
 ex Clenardo pag. 231. vers. 6. 3 εἰς αὐτό, & ἐπὶ τὸ
 αὐτό & una voce ἐπιτοαὐτό σωέσθαι, in eundem lo-
 cum, vel eodem loci convenire. quo sensu dicitur etiam,
 κατὰ τὸ αὐτό. Saepius tamen significat, uno & eodem
 tempore.

4 περιαιεῖ.
 5 ἐντεύξεσθαι.
 6 ὁμοθυμαδόν.
 ὁμόθυμοι.

4 περιαιεῖ adhorretur, ὄδρα καλεῖ, περιτρέπῃ, πᾶσι
 ξύνει. 5 ἐντεύξεσθαι, futurum infinitivi τῷ ἐντυ-
 χαιεῖν, βασιλεῖ ὑπὲρ τινος. Aliquando est simpli-
 citer loqui cum aliquo. 6 ὁμοθυμαδόν uno animo &
 consensu, ὁμοψύχως ab ὁμόθυμοι, unanimis, concors,
 ἰμόφρον.

ὁμόφρων, ὁμόφυλον, ὁμόνοους: & ὁμοθυμία unanimi-ὁμοθυμία-
tas, concordia, ὁμόνοια. ἢ ἂν ἐν χρεία τυγχέουσιν ἢ ἐν χρεία.
Sunt, id est ἔσδιν, quasi dicas, quorum in necessitate χρεία.

Sunt, id est, ἂν χρείαν ἔχουσιν, ἂν προσδέονται, ἂν ἐν-χρεάμαι.
Sunt enim quibus indigent. χρεία enim, non solum
utilitas, usus, commodum, ἀχρεάομαι, utor; sed etiam
indigentia, egestas: itaque ἐν χρεία εἶναι τινός, hic
vulgo, est ἐν necessitate de quelque chose, & χρείαν ἔχειν
τιός, re aliqua indigere, avoir besoin de quelque chose,
ἢ ἐν χρεία ὄντες, egeni, inopes, ut postea, ἐνδεία συζών-
τες. ἢ ἰκετηρίαν σοι προσάγειν idem quod supra ἰκεσί-⁸ ἰκετηρίαν.
ἢ vel ἰκετείῳ σοι ποιῆσαι, ἰκετεύειν σε, ut mox &
paulo post, σοι εὐχάς ποιῆσαι, supplicationem tibi
offerre vel adhibere, id est supplicare.

ἢ προσεληλυθῆς, ἀ τῶος & ἔρχομαι, sed tanquam ὁ προσεληλυ-
θῆς, præteritum medium ἡλῶθα, Attice, ἐλήλυθα, γαίμυ.
correcta penultima, & duabus prioribus litteris redu-
plicitatis. Clen. pag. 144. v. 14. & 19. tum pag. 198. v. 10 συλλεχθέν-
31. 10 συλλεχθέντες, collecti, συναχθέντες, συνη-
θῆσιν, ἢ συνηθῆσιν, convocati, congregati, συ-
καλεσθέντες. 11 συγγραμῶν ἔχειν, id est διδόναι veni-
am dare, ut supr. lect. 16.

ΣΟΙ ΠΟΙΩ ΕΥΧΑΣ ΠΟΙ-
ῆσαι, πᾶτερ ἑσάνιε, ἵνα
παί τῶ ἀρχόντων καὶ προσ-
τάξῃ, οἷς τῶος πῶ ἡμῶν γυ-
μνασίῳ, ἢ ἰσηρήσῃ. μα-
κρὰ ἔστι, ἢ ἰσηρήσῃ τῶος
ἰσηρήσῃ τῶος τῶος παρεια-
ρίαν, ἵνα εὖ σὸ πνεύματος,
ἢ ἰσηρήσῃ τῶος ἢ ἀληθῶς
ἢ ἰσηρήσῃ τῶος, μεταδουῶαι
αὐτοῖς ἢ καὶ ἐράσσω ἢ αὐ-
τῶν ἀξίωσος. ἢ ὅπως πα-
τὴρ ἴσῃ ὅτι ὁ σὸς υἱὸς Ἰησοῦς
ἢ ἰσηρήσῃ τῶος Κύριος ἡμῶν, ἢ ἀρ-
χόντων ἀρχεῖ, καὶ βασιλέ-
ων βασιλεύει, κατὰ πῶρ σὺ
πατὴρ τῶ κατ' ἑσάνον καὶ
πῶ γῶ τῶ αὐτῶ ἐξέσῃ

Tibi igitur preces faci-
mus. Pater cœlestis pro
omnibus principibus &
præfectis quibus ad nostri
gubernationem uteris mi-
nistris. maximè verò pro
iis, qui hujus urbis præ-
fecturam acceperunt, ut
tuum (spiritum, qui solus
bonus & verè principalis
est, impertire iis, & quoti-
diè augere digneris. Adeo
ut persuasi tuum filium Je-
sum Christum Dominum
nostrum principibus impe-
rare, & regibus dominari,
quemadmodum tu omnia
quæ in cœlo & in terra

Psalms. 51.

1 Timoi. 6.
Apoc. 17. 6.
19. cap.
Matth. 28,

ὑποχείειά κατέστησας, τὸν
 αὐτὸν τρόπον καὶ αὐτοὶ θε-
 ραπευεῖν αὐτὸν, καὶ τὴν αὐτὴν
 βασιλείαν ἐν τῇ αὐτῶν⁸
 ἐπικρατείᾳ αὐξάνειν, διὰ
 σπουδῆς⁹ (ὡς εἶπεν ἄλλο)
 ἔχουσιν, τοὺς ὑπηκόους, (οἱ
 τῶν σῶν χειρῶν δημοργή-
 ματα καὶ σῆς νομῆς πρῶτα
 εἰσὶν) ἀρροσκόντας σοι διοι-
 κουῦντες, ἐφ' ᾧ ἡμᾶς ἕκ ἐν-
 ταῦθα μόνον, ἀλλὰ καὶ¹⁰
 ἄλλη¹¹ ὑπερήκουσεν τῆς οἰ-
 κουμένης, ¹² εἰρηνικῶς δια-
 γινάσκων, ἀγρῶν καὶ ὁσίων σοι
¹³ λαστρείαν προσφίρειν, καὶ
 σὴν ἀπὸ τῶν ἡμετέρων, ἐχ-
 θρῶν φέρεσθαι ἀπιλαγμένους,
 ἀφορμῶν τῶν τῆς σῆς δόξης
¹⁴ ἐπισημοσμάτων πῶτα τῶν
 βῶν ¹⁵ διατελεῖν ἔχου-
 ντας.

sunt, illius potestati sub-
 jecta effecisti, eodem mo-
 do etiam ipsi colere eum &
 ejus regnum in suo princi-
 patu augere, curæ (ut ni-
 hil aliud magis) habeant,
 subditos suos (qui tuarum
 manuum officia, & tui
 pascui oves sunt) pro arbi-
 trario tuo gubernantes ut
 nos non hic solum, sed eti-
 am in alia quacumque orbis
 parte pacatè degentes,
 purum ac sanctum tibi
 cultum offeramus, & hosti-
 um nostrorum metu libe-
 rati, materiam tuæ gloriæ
 celebrationis per totam vi-
 tam semper habeamus.

Scholia.

¹ χρῆ.

² ὑπὲρ τὸν
 προσασίαν &c.
 προσασία.
 προσαίματι.
 προσαίτης.
 προσαλαμ-
 βωειν.

³ ἡγεμονικὸν
 ἐστὶ.
 ἡγεμῶν, ἡγέο-
 μαι.

¹ Χρῆν uteris, Dorice & Attice pro χρῆ, ut βοῆ. Cle-
 nard. pag. 82. vers. 28. & pag. 87. vers. 27. & pag. 336.
 vers. 52. & sequente pagin. versu primo. ² ὑπὲρ τὸν
 προσασίαν παρεληφθέντων (Attice pro προσαλαμβωειν. Cle-
 nar. pag. 145. vers. 13.) id est, ut paulo ante ὑπὲρ τὸν
 ἡμῶν προσαίματι. προσασία enim, præfectura, sic à
 προσαίματι, sed tanquā προσαί; unde προσαίτης præfectus
 προσαλαμβάνειν autem est accipere quasi per manus tra-
 ditum: ut, qui accipit aliquid à majoribus sibi relictum,
 aut qui succedit alicui in imperio, dicitur id
 προσαλαμβάνειν. ³ ἡγεμονικὸς (ab ἡγεμῶν princeps,
 ab ἡγεῖν, duco, præsum, impero) imperatorius, ad
 imperatorem pertinens, Imperatori conveniens. Item vir

vir pratorius, ordinum ductor, qui imperare novit, imperandi peritus, principatum obtinens in re aliqua. Hic verò ἡγεμονικὸν πνεῦμα, ex Gregorio, principalis spiritus. Substantive autem τὸ ἡγεμονικόν, principatus animi, pars seu facultas animi præstantissima: λογιστικόν. cui adjiciuntur & subjiciuntur ἐπιθυμητικόν, cupiditas, ὄρεξις ἀλογία, effrenata libido: atque ὄρσις σπυριανή, irascendi libido.

4 αὔξειν, αὔξασθαι, augere, αὔξισμα, ἡύξηκα tanquam αὔξειν. ἀβύσσος. Clenard. pagin. 178. vers. 32. ὅπως πεποιθότες, ut persuasi, ὡσε πεπεισμένοι. hac autem pertinent ad, διασπορῆς ἐχωσιν, id est σπορῶσιν, dent operam, studeant, curent, curæ habeant, ut Plautus: in cura habeant, ut Plinius. suprâ & mox. ἀρχόντων ἀρχῆς, imperantibus imperat: verba imperandi & dominandi cum genitivo. Clenard. pag. 228. vers. 16. τὰ κατ' ἐρανία, subaudio ὄντα, quæ sunt in cælo, id est ἐρανία cœlestia. Sic τὰ χτ' γῆ, id est γῆνα, ἐπίγεια terrestria: Nam χτ' cum accusativo, significat aliquando ὡ, ut χτ' πόλιν in urbe. ἡ ἐπικρατία, ἡ potestas, imperium, principatus, ditio, ab ἐπικρατής, de quo suprâ.

9 ὡς ἐδὲν ἄλλο] includo hæc verba per parenthesis, & addo, magis, μᾶλλον, vel ἔτι, ἔξ ἴσου, ut sit plenior oratio. 10 ἄλλῃ supple μοῖρα parte, vel ἄλλῃ.

χώρα regione. 11 ὅπῃδιόποτε, quacumque via & ratione, quomodo- cumque, videtur hic poni adjectivi loco, pro ὅπῃ τίνι ὡ. de hac voce Budæus pag. 962. & sequente. 12 εἰρηνικῶς pacificè, id est placidè, tranquillè, quietè, μὴ ἐρήνης ab εἰρηνικός, & hoc ab εἰρήνη, pax: Sic dicta τὸ εἰς ἓν εἶεν quod in unum nectat, id est jungat & confociet. vel ab εἶρω significante ἀρραδία dico. 13 λατρεῖαν προσφέρειν, id est, λατρεύειν, θρησκείαν, cultum offerre, colere, suprâ.

14 ἐπιφήμιμα τὸ, omen: hic pro laudatione & celebratione sumitur: nam ἐπιφημίζω pervulgo, διαφύλλω ruiorem disseminō, prædico, celebroy, ἀπαληψύτω, ἀβελόω, δοξάζω.

15 διατελεῖν ἔχοντας, perseverare habere: nam ἔχοντας pro ἔχειν, id est, διαπαντός ἔχειν semper habere.

Επειτα ὁ διὰ τοῦ ἡμετέ-
 ρου προσευχῶν συνιστά-
 νομέν σοι, ἀληθινὸν πατέρα καὶ
 ἰσῶτερ, πάντας οὓς ποιμέ-
 νας τοῖς πιστοῖς κατέστησας,
 καὶ ὧν ἑπιμελεία τῶν ψυ-
 χῶν ἐνεχείρισας; ὁ σω-
 λῶντι δ' εἰπέν, ὅπως τῷ ἱε-
 ρῶ σου εὐαγγελίῳ διακόνους
 ἀπέδειξας, ἵνα διὰ τοῦ ἁ-
 γίου πνεύματός σου ἡγεμο-
 νεύῃς ὑμῶν, ὅπως καλοὶ
 καὶ πιστοὶ τῆς σῆς δόξης
 ὑπομάρτυροι ἀπαράνοτοι, τῶ-
 το ἀεὶ διατεινόμενοι καὶ
 τούτου ἐν πάσαις ταῖς ἐκ-
 κλησίαις ἐπιβοαῖς συχαζόμενοι,
 τῶ πάντε τὰ παλάτωρα
 ἐρύθωται τὰ διασωτηρένια εἰς
 ἐν ἀγοίραδι, καὶ ὡς Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ Κύριον ἡμῶν,
 τὸν ἐν τοῖς ποιμέσι πρω-
 τεύοντα καὶ τοῦ ἐπισκόπων
 ἀρχοντα ἐπιτάραδι: ἵνα
 καὶ ἐκείνου ἐν ἡμῶν πρὸς
 πάντων δικαιοσύνην προκοπ-
 ῶσιν. Πάλιν ἀλλὰ καὶ
 τὰς ἐκκλησίας ἀπάσας τῶ
 σώματος τοῦ ἀρπυτικῶν
 λύκων ἐξαφρέιδαι, καὶ πάν-
 των τοῦ μέθω τοῦ ἀπαλ-
 λάξαι ἀξίωσον, τοῦ ἐπὶ
 τῆ ἰδία φιλοκαρδία,
 ἐχθὶ τῆ τῶ ἱερῶ σου ὀνό-
 ματος δόξαλογία, καὶ τῶ
 σου ποιμνίου σωτηρία, ἀπο-
 δεξάντων.

1 Pet. 5.

DEinde precibus no-
 stris commendamus
 tibi, o verax pater & fer-
 vator, omnes, quos pasto-
 res tuis fidelibus constitui-
 sti, & quorum cura animas
 commisisti. ut vero paucis
 complectar, quoscumque
 sacri tui evangelii dispensa-
 tores designasti, ut sancto
 spiritu tuo præsides ipſis, quo
 probi & fideles tuæ gloriæ
 ministri appareant; hoc
 semper contententes, &
 hoc in omnibus suis cona-
 tibus spectantes, ut omnes
 miseræ oves disperſæ in
 unum congregentur, & ad
 Jesum Christum Dominum
 nostrum, qui inter pastores
 primas tenet & Episcoporum
 Princeps est, reducantur:
 ut quotidie, in eo ad
 omnem justiciam & sancti-
 moniam proficiant. Interea
 autem tuas ecclesiâs
 omnes ex ore rapacium
 luporum eripere, & ab
 omnibus mercenariis libe-
 rare dignare, qui private
 gloriæ cupiditati & lucri
 aviditati, non autem sacri
 tui nominis glorioſe cele-
 brationi & tui gregis salutem
 student.

Scholia.

¹ Σωτήρ, ὦ σῶτες, accentu mutato & ultima, Clen. ¹ σῶτες.
 pag. 32 vers. 10. fit à σῶζω servo, cujus 3. persona præ-
 teriti passivi σέσωσα, unde σωτήρ ablatο σ. Clenard.
 pag. 127. vers. 9.
² ἐπιμελεία diligentia, cura, φροντίδι, ἐπιστάσει, ἐπι- ² ἐπιμελεία.
 προπῆ, ἐφορεία, μελέτη, curationi, tutela. ⁴ σωελόντι ³ σωελόντι.
 ἢ ἡπείν, ut verbo rem complectar. supr. session. 4. pro
 σωελόντα Attice. Dativus pro accusativo ante infiniti-
 vum ἡπείν, qui pendit ab ὡς subaudito. Budæus pag.
 1042. & 984. ⁴ ἀπέδειξας effecisti vel designasti, ⁴ ἀπέδειξας.
 constituisti, διδάξας, κατήσθασας.
⁵ ἡγεμονεύειν præesse, προϊστασθαι, προϊσταμένω, cum ⁵ ἡγεμονεύης.
 genitivo διοικεῖν, διέπειν, regere & moderari. ⁶ δια- ⁶ ἡγεμονεύειν.
 τεινέμαι aliquando contendo, efficere laboro, annitor, ⁶ διατεινόμενοι.
 verbis & oratione contendo; tum affirmo, assevero. ⁷ ἐν ⁷ διατεινόμενοι.
 τοῖς ποιμέσιν, inter pastores: nam τὸ ἐν id aliquando ⁷ ἐν τοῖς ποι-
 significat. ποιμέσιν autem, dativus pluralis à ποιμῆνι, ἐν ⁸ μίσι.
 pastor: ποιμαίνω pasco, suprâ, & mox ποιμνίον ovile, ποιμέσιν.
 grex. ποιμνίον. ποιμνίον.
⁸ πρωτεύειν (à πρωτῶν primus) primas partes tenere, ποιμαίνω.
 primastenere, seu ferre, principatum obtinere, excellen- ⁸ ποιμνίον.
 tiorum esse: τέτυκω, ἐν τέτυκω, κατὰ τὸ τε & ἐν τῷ τε, ἢ πο- ⁸ ποιμνίον.
 λιτῶν. Interdum sine adjectione, ut hic. hinc πρωτῆ- ⁸ πρωτεύοντα.
 σιν principatus, primatus, primæ partes, ut τὰ πρωτεῖα ⁸ à πρώτῳ.
 φέρειν. πρωτεῖον.
⁹ μισθωτός mercede conductus, qui mercede aliquid ⁹ μισθωτῶν.
 faciendum redimit, mercenarius: contra ἄμισθῳ. à ⁹ μισθωτός.
 μισθῶ mercede loco, certa mercede aliquid faciendum ⁹ ἄμισθῳ.
 aut utendum loco: fit à μισθός ὁ merces: ἀμισθῶ gratis ⁹ μισθῶ.
 & sine mercede, ἑοικῶ, δωρεάν. ¹⁰ φιλοδοξία, & ⁹ μισθός.
 φιλοκέρδεια à φιλέω amans & δόξα gloria, τὸ κέρδι ⁹ ἀμισθῶ.
 autem lucrum: utrumque fit à φιλόδοξῳ & φιλοκέρδει. ¹⁰ φιλοδοξία.
¹¹ δοξολογία, celebratio, quæ fit recensendo ea, quæ ad ¹⁰ φιλοκέρδεια.
 gloriam seu honorem alicujus pertinent. δοξολογέω ¹¹ δοξολογία.
 gloriosa celebratione colo. ¹¹ δοξολογέω.

Πρὸς τέτοις ἢ ἀντιβο-
 λοδμένῃ σε, ἢ προσηνέ-
 σατε θεὸς καὶ πᾶτερ ἐλεη-
 μονέσατε, κοινῇ ὑπὲρ πάν-
 των ἀνθρώπων, ἵνα καθέ-
 πηρ ἑ σοὶ βολομένῳ ὅτι ἢ
 ὅλα τὰ ἀνθρώπων γένος σω-
 τηεῖν ἀνατίθεσθε, πλὴν
 διὰ τῆς λυτρώσατος ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς σὸς ὑπὲρ ἡμο-
 μένων, ἕτω καὶ ὅσοι τῆς
 ἀπὸ γνώσεως ἢ μόχει τῶ
 νῦν ἢ ἀποξενουῦται, εἰς ἡ
 κευθμῶνα σκοτούς ἢ κατα-
 βυθιδέντες, ὑπὸ τῆς πλάνης
 καὶ ἀγνοίας ἢ ἀιχμαλωπιέν-
 τες, διὰ τῆς τῆς σὸς πνεύμα-
 τος ἢ φωταγωγίας, καὶ τῆς τῆς
 σὸς εὐαγγελίου κηρύξεως, ἢ
 εἰς πλὴν εὐθὺς πρὸς σωτηρί-
 αν ἄρυσαν ἀνακαλῶνται,
 ἢ καὶ τὰ ἐν τῷ γινώσκον σὸ
 μόνου θεοῦ ἀληθῆ ὄντα, καὶ
 ἀνέστηψας Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 Δεῖξάθε ἢ σὸς καὶ ἐκείνοις
 οἷς ἦδη διὰ τῆς σὸς χάρι-
 τος εὐνοικῶς προσωλέχθης,
 καὶ ὡς διανοίας τῆς σὸς
 λόγου γινώκει ἢ κατηύγα-
 σας, ἐπίθοσιν ὀπτιμέραι
 δοῦναι, ταῖς γὰρ σαῖς πνευ-
 ματικαῖς εὐλογίαις πνευ-
 ματικῶν ἢ ἵνα πάντες ἄμα
 ἢ ἐν ὁμοκαρδίας καὶ ἄρ-
 ἐνὸς σώματος ἢ σεβαζώ-
 μθάσε, καὶ τῶ σὸς Κυρίου ἢ
 πρὸς βασιλεία καὶ ὁμοδοῦται
 πλὴν ὁμοδοῦται πλὴν καὶ
 θεοδοῦται ὁμοδοῦται.

PRæterea verò oble-
 cramus te ó clemen-
 tissime Deus, & Pater sum-
 mè misericors communiter
 pro omnibus hominibus, ut
 quemadmodum tu vis totius
 humani generis salutem
 tibi acceptam referri per
 Jesum Christum Filium tu-
 um, qui nos redemit, fa-
 ctam : ita etiam qui-
 cumque in illius cognitione
 hæctenus sunt peregrini &
 hospites, in penetrabile tene-
 brarum demersi, atque ab
 errore & ignorantia cap-
 tivi detenti, per spiritus
 tui illuminationem, & tui
 Evangelii prædicationem
 in viam recta ad salutem
 ducentem revocentur, que
 sita est in eo, ut cognosca-
 mus te solum Deum verum,
 & quem misisti Jesum
 Christum. Rogamus verò
 te, ut etiam illis erga quos
 jam tua gratia benevolè te
 gefisti, & quorum mentes
 tui verbi cognitione illu-
 strasti, incrementum quo-
 tidie des, tuis quidem
 spiritualibus benedictioni-
 bus ditatis : ut omnes si-
 mul una mente, unoque
 ore te colamus, & tuo
 Christo Domino nostro
 convenientem honorem
 cultumque tribuamus.

Scholia.

¹ Ἀντιβολῆμν σε, te obsecramus, ut ante ἱκετεύουμν σε.
 π. ἀντιβολῆω κ. ἀντιβόλεον. Clenard. pag. 141. vers. 23. ἀντιβολῆω.
 occuro ἀπαντάω. Item supplico, obtestor, obsecro :
 εἶδ', τὸ ἀπὸ τοῦ ποδῶν βάλειν τοὺς ἱκετεύοντας ; id
 est ῥίπτειν, quod qui supplicant, ante pedes se abjici- ² σοὶ βολῶ-
 ant : cum accusativo. ² σοὶ βολῶμν ἐστὶ, id est, σὺ μὲν
 βῶν, quasi dicas tibi volenti est, id est, tu vis. vide
 sectionem 27. Sic ἐμοὶ βολῶμν ἐστὶ, τῷτο vel ταῦτα, hac
 volo. Sic Gregorius, ὕβριζε, ἀπειλεῖ, ποίει ὅ, τι ὡς ἢ
 βολῶμν σοὶ, contumeliosus esto, minare, fac quidlibet,
 vel quodcumque tibi libuerit, aut quidquid volueris. Sic
 in plurali, βολῶμνοι ὑμῶν ἀκούειν ἐστὶν vos vultis audire.
 Tacitus videtur hoc dicēdi genus imitatus libro primo:
 ut bellum quibusque invitis & volentibus erat. & in vi-
 ta Agricolæ, quibus bellum volentibus erat. Bud. pag.
 1049. Contrā, οὐκ ἐστὶν ἐμοὶ βολῶμν, id est, ἢ βολῶ-
 μαι, nolo. ³ μὲν χροὶ τῷ
³ μὲν χροὶ τῷ νῦν, vulgo, jusqu' à main tenant. τῷ νῦν
 subaudio οὐτ' ἄν χροὶς, ad hoc usque tempus. ⁴ ἀπο- ⁴ ἀποξενουῦμαι.
 ξενῶμαι migrare in externam regionem cogor, pere-
 grē ablegor : & neutraliter peregrinor, abalienor,
 cum genitivo, ratione præpositionis ἀπο. fit à ξένῳ
 hospes, peregrinus. hic ἀποξενῶμαι metaphoricῶς, ξένῳ.
 alienus sum ab, vel peregrinus sum & hospes in, *hospes in te*
 id est, ignarus & imperitus ; quomodo Cicero : orator *aliqua.*
 nulla in re tyro ac rudis, neque peregrinus atque hospes
 in agendo esse debet ; libro primo de orat. & secun-
 do, in consuetudine civitatis hospes.
⁵ κ. ἀθμῶν & κ. ἀθμῶν ὁ, locus qui aliquem occultat,
 vel in quo aliquis latet, latebra ; item penetrabile, recessus,
 abdita, à κ. ἀθῶν abscondo, occulto. ⁶ καταβυθίζω.
⁶ καταβυθίζω, ἀ καταβυθίζω, κτ' significante ⁶ καταβυθι-
 ζῶ deorsum, & βυθίζω in profundum jaceo, demer- ⁶ ζῶντες.
 go : quod fit à βυθός, οὐ, ὄ, fundum, vel profundum, ⁶ καταβυθίζω.
 limus gurges, sectione 49. ⁷ αἰχμαλωτίζω, captivi ⁶ βυθός.
 facti, vel simpliciter captivi aut capti, ab αἰχμαλωτίζω, ⁷ αἰχμαλω-
 idem quod αἰχμαλωτεύω captivum abduco, bello cap- ⁷ τίζω.
 tum αἰχμαλωτίζω.

αἰχμαλωτός.

8 φωταγωγίας
φωταγωγός.
φωταγωγέω.

9 εἰς τὴν εὐθεῖαν.

10 κατηύσασας
καταυράζω.
αὐγή.

σκοτίζω.

11 ὑπὸ μιᾶς.
12 σεβάζω-
μεθα.

tum in servitutem abduco. Hic metaphoricè sumitur quasi πλάνη καὶ ἀγνοία, error & ignoratio, infesti animorum nostrorum hostes. fit ab αἰχμαλωτός (quasi αἰχμὴ ἀλωτός hasta vel hasta cuspide captus) armis captus, captivus.

8 φωταγωγία, ἢ τῆ φωτός ἀγωγή, lucis seu luminis allatio, illuminatio: ἀ φωταγωγός lucem adducens vel afferens, unde φωταγωγέω illumino, item in rebus divinis instituo, Buda. — quomodo hic φωταγωγία ad res divinas refertur. ἀ φῶς, φωτός, τὸ lux & ἀγω.

9 εἰς τὴν εὐθεῖαν, subaudio ὁδὸν in viam, εὐθεῖαν pro εὐθείᾳ, recta, ἀγνοῦσαν ducentem. vel, εἰς τὴν εὐθεῖαν subaudio οὐρανόν, quasi dicas in eam quæ recta est, εἰ τὴν εὐθείαν subaudio ὁδόν, in rectam viam. Clen. pag. 231. vers. 29.

10 κατηύσασας, illustrasti, ἐράτισσας. Aoristus primus τῆ καταυράζω illumino, illustro, φωτίζω: & neutraliter luceo, resplendo, fit ab αὐγή lux, splendor: quod deducunt ab ἀγω, δι' ἧς ἡμετέραν ἀγόμεθα, per quam videlicet ducimur, (contrà σκοτίζω ὁ & τὸ tenebrae, caligo, ab ἴχω retineo, sisto: nocte enim oppressi, gradum sustere cogimur.) alii tamen deducunt αὐράζω ab αὐῶ splendo.

11 ὑπὸ μιᾶς, &c. Id antea dixit, ὁμοθυμαδόν, ὁμοψύχως, 12 σεβάζόμεθα, σεβώμεθα, ἡοραπέυομεθα, ἡρησκέομεθα, colamus.

Εἴπῃ, ὃ πείσῃς περὶ
μυθίας χερσὶν σου πῦρας,
οἷς 1 διαφόρους κολάσεις
2 ἐπιφέρεις, πύρ λαοὺς, 3 οἱ
λοιμῶν, ἢ λιμῶν, ἢ πολέμων
4 παλαιπαροῦνται. ὡσαύ-
τως 5 ἢ καθ' ἕνασθ, πάντας,
ὅσοι 6 πνίγῃ ἢ 7 δεσμοποιέω,
ἢ νόσῳ, 7 ἢ φυλῇ ἢ ἄλλῃ π-
νὴ εἴτε σώματος, εἴτε ψυ-
χῆς 8 κακοπαθεῖα πέζονται:
ἵνα 9 νοσηρῶς ἐνδουλω-
ται,

A D hæc etiam, ὁ omnis
consolationis auctor
Deus, commendamus tibi
omnes quibus varias casti-
gationes infers, populos,
qui peste, aut fame, aut
bello miserè vexantur. Si-
militer quoque singillatim
omnes qui paupertate, vel
carcere, vel morbo, vel ex-
ilio; aut alia quapiam cor-
poris seu animi calamitate
premuntur, ut prudenter
ται,

παι, ὅτι πᾶσι σαῖς ¹⁰ μάστι-
 ξι ¹¹ σαρφρονίζεν αὐτοὺς
 προκεταί σοι : ταύτης ἢ τῆς
 πατρικῆς σου σαρκῆς αἰδά-
 ρημενοι, ἀνυποκείτω καρ-
 δίας προθυμία μετανοῶσιν,
 ἵνα ἢ ἐπαλασρέφει πρὸς
 σὶ, καὶ ἐπαλασρέφοντες,
 ἐραμυθίας ¹² αὐτάρκους
 ἀπολαύειν, πᾶτων τε ¹³ ἤψ
 δεῶν ἀπαλλαγῆναι.

Πάντων ἢ μάστις, ¹⁴
 τῶν ἀδελφῶν διακειμένων
 ἡμῶν ἀδελφούς σιωπῶν-
 μέν σοι, οἵτινες ὑπὸ τῆ τυ-
 ραννικῆ τῆς Ἀντιχρίστου
 ἐπιρρατείας διασωμμένοι
 εἰσὶ, ¹⁵ ἢ ζαηρόθεν τρεφῆς
 ἐσθῆν συζῶντες, ἐσθῆ τῆ
 οὐροματος ἐπικλησιν ¹⁷
 δεσποτεῦν τολμῶντες. ἢ
 ἢ ¹⁸ δεσμοῖς κατῆχον-
 ται ἢ ἄλλῃ τινὶ τρόπῳ ὑπὸ
 τῆ τῆ σοῦ εὐαγγελίᾳ ἔχ-
 οῦσαν κακοπαθοῦσιν. ¹⁹ ἴνα,
 ἢ συγγνωμονικώτατε πατέρ,
 τῆ τῆ σοῦ ἀγίᾳ πνεύμα-
 τος δωάμην αὐτῆς ²⁰ κρα-
 τῶνεν (ὅπως μηδέποτε ἀ-
 παρρεύωσιν, ἀλλὰ ἢ σὺ
 ἀγίᾳ κλήσιν βεβαίως δια-
 κήσιν) ἐπὶ ἢ παείσασθαι
 αὐτοῖς ἢ βοηθεῖν, ἐφόσον
 ἢ τῶτο συμφέρον αὐτοῖς
 εἴη, ἢ ἐραμυθῆσθαι αὐτοῖς
 ἐπὶ ²¹ θλίψεσιν, ²² ἀμύ-
 νων τε πῶν ἤψ λύκων ²³
 ἢ ἢ αὐτοῖς ὑπὸ σοῦ ²⁴
 ἐπιπροπουθῆσθαι, τέλος ἢ
 πᾶτων πᾶ τῶ πνεύματος σου
 εἴη ²⁵ ἐπισταψιλεύεσθαι
 ἀξίως, ἴνα ὁ τῶ βίος αὐ-

cogitent, tuis flagris emen-
 dare ipsos tibi propositum
 esse : hunc verò paternum
 tuum amorem sentientes,
 non simulato cordis affectu
 respiciant, ut convertantur
 ad te, atque conversi
 consolatione plena fru-
 antur, omnibusque malis libe-
 rentur.

Omnium verò maximè
 miserè affectos nostros
 fratres tibi commendamus,
 qui sub tyrannica Anti-
 christi dominatione dispersi
 sunt, in salutaris alimenti
 penuria viventes, nec tui
 nominis invocatione publi-
 care audentes : atque adeò
 (qui) in vinculis detinea-
 tur, aut alio quopiam mo-
 do à tui Evangelii hostibus
 malè vexantur : ut eos, ὁ
 clementissime Pater, tui
 sancti spiritus virtute con-
 firmare, (quò nunquam
 animum despondeant, sed
 tuam sanctam vocationem
 constanter servant) nec non
 adesse iis, openique ferre,
 quatenus quidem hoc ipsis
 conferre nosti, & consolari
 eos in afflictionibus, ac
 propulsare luporum rabi-
 em ab iis, qui in tutelam
 tuam recepti sunt : deni-
 que omnia spiritus tui do-
 na cumulatè suppeditare
 velis, ut & vita eorum &

τῶν ἢ ὁ θάνατος πρὸς τὴν mores ad tuam gloriam re-
 σὴν δόξαν ἀναφέρηται. ferantur.

Scholia.

¹ Διαφόρες.

¹ Διαφόρες, masculinum pro fœminino, Attice. Clen. pag. 118. vers. 13. & Bud. pag. 194. diversas, varias, πλατυσίας, πυκνάς καὶ ἐπαλλήλους frequentes & continuas, crebras, multiplices.

² ἐπιφέρεις.

² ἐπιφέρεις infers, imponis, injicis, aut incutis, ἐπιβάλλεις.

³ οἱ λοιμῶν, ἢ
 λιμῶν.

³ λοιμὸς pestis, λιμὸς fames, ἐπὶ τῷ λιμῷ λοιμὸς plerumque nascitur, λοιμὸς αὖ λιμὸν pestis post famem. Sic hæc duo junxit Hesiodus λιμὸν ὄμβη καὶ λοιμὸν. & Matth. 24. cap. vers. 7. & Luc. 21. cap. v. 11. Deducit autem à prima præteriti passivi λέλειπμαι, à λείπομαι:

λείπομαι.

ut sit λιμὸς quasi ἔνδεια defectus: At λοιμὸς ὁ pestis φθοροποιὸς νόστος morbus exitialis, perniciosæque adferens ex aeris intemperie, ait Suidas. Hippocrat. νόσος μα ἐπιδήμιον, dicitur hujusmodi contagiosus morbus, ut qui per totum populum grassetur. porro, hic obiter quaero de iis, qui vulgatam Græcæ linguæ pronunciationem, sola ducti consuetudine nec ulla ratione, immo verò præter rationem omnem, & veterum etiam auctoritatem, mordicus retinent, quonam modo hæc duo nomina pronuntiando distinguant, cum nec genere, nec accentu differant? licet aliquando λιμὸς fœminino genere usurpetur, & masculinum esse dicatur, Attice. ⁴ τάλαιπαροῦνται laborant miserè, vexantur, affliguntur, κακοπαθεῖσιν, supra sectione 28. πείζομαι mox. τάλαιπαυρίω, miser sum, malè mecum agitur, res meæ afflictæ sunt, laboro, labores & arumnas perfero. τάλαιπαυρῆμαι idem. & transitivè, in miserias conjicio, calamitatibus & arumnis afficio.

⁴ τάλαιπαροῦνται.

⁵ περία.

⁵ περία ἢ paupertas, inopia μεμνημένη ἔνδεια, πόνος τὰ χρειώδη θηρῶσα, modica indigentia, quæ res utiles labore venatur, seu quaerit. à πένης pauper, propriè qui labore victum quaerit, à πένομαι pauper sum: propriè labore victum quaero, quod proprium pauperum est.

πένης.

πένομαι.

⁶ δεσμοτήριον.

⁶ δεσμοτήριον locus in quo homines vinciuntur, aut

aut vincti tenentur, carcer, ή είρητή, φυλακή: δεσμώτης δεσμώτης.
 vincitus, captivus, à δεσμώω vincio, item in vincula seu in δεσμώω.
 carcerem conjicio: à δεσμός ό vinculum, quod fit à δέω, δεσμός.
 Igo, vincio. Clen. pag. 186. vers. 5. 7 φυγή fuga, δέω
 exilium, (aut, ut, aliis placet exulium, ut exul & ex-7 φυγή.
 ilo) hinc φυγάς, άδθ, ό profugus, exul: à φεύγω φυγάς.
 ugio. Item patriam fugio, exulo, verito solum. φυγή φάγω.
 autem deducitur ab Aoristo 2. έρυρν. 8 κακοπαθία 8 κακοπαθεία.
 calamitas, παλαιπωρία, vexatio, malorum perpeffio.
 Dicitur & κακοπάθεια, ut hic. hinc κακοπαθείω, id est κακοπαθείω.
 κακοπαθώς ζω malis vexor & afflictor, mala patior: à 9 νοουεχώς
 κακόν & πάρω. 9 νοουεχώς & νοουεχόντως, pruden- 9 νοουεχώς
 ter, cordate, consideratè, φρονίμως, έσπιαμειύως, έπινερον-
 μέτως, more eorum qui mente præditi sunt: à νοου-
 χης prudens, qui sapit, cordatus, quasi ό νοῦ έχαν. νοουεχής.
 10 μάστιξ, dativus pluralis à nominativo μάστιξ. Clenard. 10 μάστιξι.
 pag. 33. vers. 6. flagrum, flagellum, scutica: & meta-
 phoricώς poena, quam sustinemus ab irato nobis Deo
 immiffam, ultio divina. hinc μαστήρω flagello, flagris μαστήρω.
 seu verberibus cædo.

11 σωφρονίζειν emendare, corrigere, επανορθώω, κα- 11 σωφρονίζω.
 λαζειν, castigare, coercere, ad sanam mentem reducere,
 facere ut quis sapiat, quasi σώφρονα ποιείν. hinc σω-
 φρονημός castigatio, emendatio, κόλασις, επανορθωσις. σωφρονησιμός.
 At σωφρονών sanæ mentis esse, modestum & continen-
 tem esse, prudenter, modeste, & temperanter se gerere.
 hinc σωφροσύνη, infrà, sanitas mentis, sana mens, pru- σωφροσύνη.
 dentia, moderatio, modestia, continentia, temperantia,
 quasi σώφρονα πλῆ φρόνησι, ut vult Aristoteles, vel pot-
 tius φρόνα. hinc σώφρων, quasi σώς (à σώθ) πλῆ φρόνα σώφρων.
 [X] subandio] qui est sana mente, &c.

12 αὐτάρκους sufficienti, idonea, plena, quæ sufficiat 12 αὐτάρκους.
 aut fatijs sit, ικανός, εκπλεω: αὐτάρκης enim ab αὐτός & αὐτάρκης.
 άρκέω sufficio, satis sum, ut suprà, per se sufficiens, suffi- αὐτάρκεια.
 cientes vires ad aliquid habens, satis instructus ad, vel
 cui omnia abundè suppetunt. unde αὐτάρκεια, animus
 sua sorte contentus, frugalitas.

13 δεινόν aliquid dicitur, horrendum; ut δεινά πάν- 13 7 δεινά.
 χει, horrendis contumeliis, vel gravi injuria affici, in- δεινόν έστ.
 digna pati. δεινά συμφοραί, graves calamitates, δεινή τα δεινά.
 πηρία, νόσθ, πόλεμθ, &c. id est, κακός. At δεινόν
 ίσ, res est indigna, pluraliter autem τα δεινά, mala,
 res

res adversæ, calamitates, ærumnæ: & aliquando pericula, *κινδύνοι*, ut *δεινόν* periculum: item *φοβερὸν* metuendum, præcipuè sequente *μή*.

24 τὸς ἀθλίως.

14 τὸς ἀθλίως διακειμένους, ἔχοντας ἢ φερισθούτους, miserè affectos aut se habentes, id est, miseros, ærumniferos, *παλαιπωρουμένους*, κακοπαθούτας, *δεινὰ πάθοντας*, ut *μοχ*. ἀθλίως autem miser, ærumnosus,

ἀθλιότης.

malis exercitus: ab ἀθλία, quod aliquando significat *κακοπαθῶ*, malis exerceor, malis confictor: vel potius

ἀθλίω.

ab ἀθλή, ærumna.

25 ἡλιότης.

15 ζωφόρος ὁ καὶ ἡ, quasi dicas vitam adferens: *σὺ* *πρᾶ*, *φορέσει*, salutaris, ἀζωὴ *ἡ* *βίτα* & *φέρω*. *Contra* *θανατηφόρος* mortifer, *lathalis*.

25 ζωφόρος.

16 ἐνδεία *σὺ* ζῶντες, ἐν χρείᾳ ὄντες. *χρεῖω* ἔχοντες, ἐνδείᾳ ὄντες, ἐνδεόμενοι, indigentia, vel necessitate, aut affectu laborantes.

θανατηφόρος.

16 ἐνδεία *σὺ* ζῶντες.

17 δημοστέυειν

17 δημοστέυειν, publicare, divulgare, publicè edere, *ἐξαγορεύειν*, ἀνακηρύττειν: ἀ δημοσίως publicus, & hoc ἀ δῆμον *σὺ* *populus*. 18 *δεσμοῖς* κατέχονται, aut *συνέχονται*, idem est quod paulo ante dixit, *δεσμωτικῶς* *πιάζονται*. *δεσμός* ὁ vinculum. At in plurali, *τὰ* *δεσμῶ*. *Olen*. pag. 134. vers. 11. & pag. 136. v. 20.

δημόσιότης.

δῆμος.

18 δεσμοῖς

κατέχονται.

δεσμός.

19 ἵνα ὦ.

19 ἵνα ὦ, &c. τὸ ἵνα jungendum cum suo verbo, ἀξιώσης, ut digneris, velis: ἀ quo pendent infinitivi, *κρατύνειν*, *πείσασθαι* & reliqui interjecti.

20 κρατύνειν

20 *κρατύνω* validum ac firmum reddo, munio, confirmo, stabilio, corroboro. At *κρατέω* imperium ob-
tineo, impero, dominor, supero. *suprà*.

κρατύνω.

κρατέω.

21 ἡλίψωσιν.

21 ἡλίψω, *εὼς*, ἡ, compressio; item afflictio, id est, angustia, in quas redigitur is qui affligitur; seu anxietas illa qua premitur: aut denique generalius, malum id quod patitur, ἀ *ἡλίβω* premo; item affligo, afflictor.

ἡλίβω.

22 ἀμύρειν.

22 ἀμύρειν *οπὴν* ferre; ab injuria aliquem defendere, ulcisci. hic propulsare, arcere, cum dativo *αὐτοῖς*.

23 λύσσα.

23 *λύσσα* ἡ rabies: propriè is canum furor, in quem sub canicula maximè aguntur, omnium animalium solis. Transfertur etiam ad homines & reliqua animalia, quæ per contagionem ex rabidi canis morsu, mente abalienantur, & furorem animo pariter concipiunt. Dicitur etiam de impetu quodam furioso, qualis canum rabidorum esse solet: quomodo hic metaphoricè accipitur. Sic

Sic dicitur *παρὰ τῶν λόγων τῶν λογισμῶν*, quod consilium & rationem seu mentem solvat. ²⁴ *ἐπιτροπέου* sum administrator & prefectus, procuro, & administro, tutor sum, in tutela mea habeo, *ἐπιτρέπομαι*. At *ἐπιτροπέομαι* sum sub tutoribus, sum sub vel in tutela alicujus, ut hic.

²⁵ *ἐπιδαφιεύεσθαι* abundè largiri, cumulatè suppeditare, *δαφιῶς πορίζεσθαι* liberalitate uti, addere corollarium & auctarium: sic a *δαφιῆς* largus, copiosus, abundans, uber.

²⁴ *ἐπιτροπέομαι*.
ἐπιτροπέομαι.
ἐπιτροπέομαι.
ἐπιτροπέομαι.
²⁵ *ἐπιδαφιεύεσθαι*.
δαφιῆς.

Τὸ τελευταῖον ὃ, ὃ θεὸς καὶ πᾶτερ ἀναπέδηται πρὸς ἡμᾶς εὐχαρίσθησθαι ἐν τῷ ὄνοματι τοῦ σοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐνεκεν τῆς ληθῆς καὶ τῆς ἀγίας δέιπναι ἀπὸ σινειλεγμένων ὁμῶν ἡμῶν, τὸ καταγινώσκοντας ἑαυτῶν τὴν ἐπιτροπὴν ἡβέσθαι, ἅμα καὶ εἰς τὴν βασιλείαν ὁσῆς καταλείψασθαι ἀξιοὶ τυχευόμενοι ἔστε, καὶ ὅσω προσθήκης ἔσται ταῦτέν ὁσημίρει ἡμῶν τῆς ἀκολασίας καὶ ἀπάκτου ἡμῶν βίαι ἀυξάνομεν, ἵνα ὅταν ἑαυτὸς παρὰ ἀγαθῶν κενὸς ὄντας, καὶ τῆ σαρκὶ τῶν τε αἱματι ἡμῶν τὴν τῆς ὁσῆς βασιλείας κληρονομίαν ἡ δαμάσθαι ἐπιτιμῶν ἔσαν καταμαρτυροῦμεν, ὅσο βαθέως τῆς καρδίας καὶ μετὰ βεβαίας πεποιθήσεως τῷ σῶ ἀγαπῆται ἡμῶν, τῷ ἡμῶν κλέω ἡμῶν σαπῆει καὶ ὑπολυτρωτῆται ὡς ὁρθορῶμεν. ἵνα ἡμῶν ἐνοικῶν τὸν παλαιὸν ἡ-

Postremo, ὁ Deus & Pater, flektor nostris precibus, qui hic in nomine tui filii Jesu, & gratia verbi, sacræque coenæ illius congregati sumus, addendum nobis (hoc,) ut damnantes nostram perditam & sceleratam originem, simul etiam reputemus, quanta condemnatiōne digni simus, & quanta accessionis mēsurā eam quotidie intemperanti & incomposita nostra vita augeamus, ut, quum nos omni bono vacuos, & carni ac sanguini nostro tui regni hæreditatem nullo modo assequutu facilem esse didicerimus, ex intimo cordis sensu, & cum firma fiducia, tuo dilecto filio, nostro Domino unico servatori & redemptori nos dedamus, ut (ipse) in nobis habitans, veterem nostrum Adamum mortificet, & in meliorem nos reno-

vet

μῶν Ἀδὲμ νεκρώσῃ, καὶ εἰς
 κρείττονα ἡμᾶς ἀναεώσηται
 βίον. δι' ἃ τὸ σὸν ὄνομα, κα-
 τὰ τὴν αὐτῆ ἀριότητα καὶ
 ἀξίαν ἐν πίσῃ χόρρα καὶ
 παντὶ τόπῳ⁹ μεγαλυῖται,
 καὶ τῆς προσηκούσης δόξης
 τυγχάνῃ. Ὡς αὐτῶν καὶ, ἵνα
 ἡμεῖς ἀρχῆς, καὶ προσε-
 τύης καὶ κατ' ἐκείνῳ
 πλείον ἀεὶ καὶ πλείον¹⁰
 προσεθίζομεθα τῷ¹¹ τῇ σῇ
 μεγαλόπτι εὐπιδείξῃ καὶ
 ὑπὸ ἡκούῃ¹². Ὡς σὺ ἀπει-
 ταχῶς βασιλεύοντα κυ-
 ρεύσῃ τὸν μὲν σὸν λαὸν
 σκήπτρῳ τῷ σῷ ῥήματος, καὶ τῷ
 σῷ Πνεύματος δυνάμει
 διακυβερνῶντα, τῷ ὃ σῶν
 ἐχθρῶν τὰς¹² ἐπιχειρή-
 σεις τῆς σῆς ἀληθείας καὶ
 δικαιοσύνης ἐσχυρῶς κατα-
 βάλλοντα. καὶ ἕτω πᾶσα
 δυνάμις, καὶ πᾶν ὕψος τῇ
 σῇ δόξῃ¹³ ἀντιπαθόμενον
 κατ' ἐκείνην ἀνατρέπηται
 καὶ ἀφανίζεται, ἕως ἢ σὴ βα-
 σιλεία συμπλήρωσιν, καὶ
 παντελῆ ὑπετελείωσιν λά-
 βῃ. ὅτε δηλαδὴ ἐν τῷ τῷ
 σῷ ὑἷ ὑἱ ὑποσώψῃ κειτῆς¹⁴
 ἐπιφανῆσῃ.

vet vitam, per quam no-
 men tuū pro sua sanctitate
 & dignate in omni regione
 & omni loco magnificetur,
 & justam debitamque glo-
 riam consequatur. Simili-
 ter etiam, ut nobis im-
 peres & præsīs, atque sin-
 gulis diebus magis semper
 ac magis assuescamus tuæ
 majestati obediētes ac
 morigeri esse, ita ut tu u-
 bique locorum regnans,
 dominatum principatum-
 que obtineas, tuum qui-
 dem populum sceptro tui
 verbi, & tui Spiritus vir-
 tute gubernans, tuorum
 verò hostium conatus tuæ
 veritatis & justitiæ robore
 dejiciens : atque ita om-
 nis potentia & omnis cel-
 situdo tuæ gloriæ opposita,
 indies evertatur atque abo-
 leatur, donec regnum tu-
 um complementum ac ple-
 nam perfectionem ceperit :
 quum videlicet in tui filii
 persona judex apparebis.

Scholia.

⁹ ἀναπέσθητι ¹⁰ ἀναπέσθητι, Aoristus primus imperativi τῷ
 ἀναπέσθηται ¹¹ ἀναπέσθηται, ut τῷ σῷ. Clenard. pag. 68. vers. 11.
 Tertia præteriti passivi πέπυσαι. Clenar. pag. 63. vers.
 9. unde sit ἐπέσθη, ut ἐπέσθη. Clen. pagin. 66. vers. 31.
 ἀνα-

ἐναπειθόμεαι autem persuadeor, adductor ut credam, adductor & impellor ad faciendum, *οὐδὲ τὸ ποιεῖν*. Jungetur hic infinitivo *δοῦναι ἡμῖν*, flectitor vel impellitor ad dandum, hoc nempe, τὸ καταγινώσκοντας εἰς νοῦν βλάπτει ut damnantes vel damnando cogitemus, aut cum animo nostro reputemus.

² ἡμῶν jungendum cum ἡ σωτηρημένων Attice, ἡ μῶν σωτηρημένων, id est, σωτηρημένων.

ἡμῶν, supra, qui collecti aut congregati sumus. Longiuscula verò hyperbata, quæ passim in his precibus occurrunt, fecere, ut his ita ordinandis te, o lector, monerem, quo facilius ex his te salubris explicares.

³ ἐπίτριπτος ὁ καὶ ἢ contritus, seu conteri, aut qui conteratur dignus, ὁ ἐπιτριβῶναι ἄξιός, perditus & sceleratus: ab ἐπιτριβῶ altero, affligo. Item perdo, everto. Metaphora ab iis, qui aliquid atterunt seu conterunt. Sic enim ἐπίτριπτος πείρα, πόλεμος, νόσος: & hic *ὄχλος*, origo supra; ut &, εἰς νοῦν βλάπτει pro ἐπιθυμῆσθαι cogitare, in animo versare.

⁴ προσθήκη, additionis, accessionis, *προσκατάβλησι* προσθήκης, *ματῶν*: ἃ προσθήμι addo, appono. ἢ ἀκόλαστος, ὁ ἀποστήμι. καὶ ἢ intemperans, protervus, lascivus, libidinosus, ἀσέλγης quasi dicas incastrigatus, vel incastrigabilis: ἡ ἄκολασία, ἀκολασία, intemperantia, petulantia, *κολάζω* punio, *κολάζω*, castigo, coerceo, moderor, fræno, *παιδεύω*, *καταστῆσθαι*, *χαλινῶ*.

⁶ Sic fere ἀτακτός, inordinatus, in quo nullus servatur ordo, perturbatus, confusus, inconditus. Item, qui incompotus est moribus, qui nulla moderatione utitur. Unde ἀταξία ordo perturbatus, aut ordinis perturbatio; ἀταξία, nos vulgo, *desreglement*, *desordre*, petulantia, insolentia, ἀταξία, incompotus mores. Contrà ἀτάξια, ἀτάξια ordinis.

⁷ ἡμῶς ἐρικτῶ, ἀνερικτον, sectione 32.

⁸ προσχωρέω concedo, id est, me confero: quomodo dicimus, concedere in societatem alicujus. Item dedo, ut hic, deditionem facio, venio in fidem, attributor.

At προσχωρέω procedo, progredior, *προκόπτω*. Est etiam προσχωρέω succedere, bene cedere.

⁹ μεγαλῶνται efferatur, prædicatur, magnificetur, (Vatro & Plinius.) Nam μεγαλῶν seu ἐμμεγαλῶν, *μεγαλῶνται* magnificatur.

μέγας.

μέγας magnus) est magnificè effero, verbis extollo, praedico. Item magnum & potentem reddo.

¹⁰ προσετί-
ζωμεθα.

¹⁰ προσετιζώμεθα τῷ εἶναι, hæc junguntur: Nam id verbum regit dativum.

¹¹ μεγαλειώ-
τητι.

¹¹ τῇ σῇ μεγαλειότητι, pendet ab ἀπειθείς & ὑπόθεσι.

¹² ἐπιχείρησις

¹² ἐπιχείρησις, aggressio, conatus, ἐπιβολὴ supr.

¹³ ἀντιπαπρό-
μυρον.

¹³ ἀντιπαπρόμυρον, oppositum, ἀντιπαρόμυρον, ἀντιπαρόμυρον, ἀντιπαρόμυρον, ἀντιπαρόμυρον.

¹⁴ ἐπιφανήση
ἐπιφαίνομαι.

¹⁴ ἐπιφανήση, ἀ quo rejecto augmento ἐ, & addito ομαι, fit ἐπιφανήσομαι, τῷ ἐπιφαίνομαι. Clenar. pag. 67. vers. 8.

Ὅπως ἡμεῖς σὺ πᾶσι
τοῖς κτίσμασιν ¹ ἐν-
τελήν εὐπειθεῖαν παρέχα-
μεν σοι, ὡς πρὸς τοῖς ἑρα-
νοῖς σὲ ἀγγέλοις ² ἃ δὲν
προσβυραῖ τέρων ὄζειν, ἢ ³ τῷ
ὑπὸ σὲ προσπαθόμενα πει-
εῖν. καὶ ἔτιως ἐπιτελήσει
τὸ σὸν θέλημα, ⁴ μηδενὸς
ἀντιπροσέηκτος, ἀλλὰ παν-
των οὕτω πρὸς τὴν νε-
χαρισμένην σοὶ δουρασίαν
ἑαυτὸς οἰοεὶ ⁵ δουλαγω-
ρευμάτων, ὥστε πρὸ ἰδίου βου-
λήματι καὶ πάσαις σαρκι-
καῖς ἢ ἐπιθυμίαις ὑποτά-
σασθαι. Ἴνα ἡμῖν ἐν παν-
τί ἔργῳ τῷ ἀγάπης ἄμα καὶ
τῷ φόβῳ σὲ ⁶ ἐχομένοις,
προφίλῳ ἢ σὲ ἀγαθότης χα-
εἰρηται, ἄμα ἢ πάντα, ὅσα
τῷ ἡμετέρῳ ἄρτην, εἴη ἐν
ἡμεῖς καὶ ⁸ μετ' ⁹ ἀ-
δελφῶν ἐπίειν σὺ τὸν μέλλο-
μεν, ¹⁰ συμφορὰ ἀκολουθεῖν
χρῆ. Ἴνα τὴν σὴν φε-

UT nos una cum
omnibus creaturis
perfectam obedientiam
tibi prestemus: sicut ce-
lestibus tuis angelis nihil
prius est & antiquius, quam
quæ à te imperantur,
facere. Atque ita per-
ficiatur tua voluntas ne-
mine repugnante, sed
omnibus sic ad gratissi-
mum tibi cultum se ipsos
quasi mancipantibus ut
proprie voluntati, & om-
nibus carnis cupiditati-
bus renuncient. Ut om-
nis in omni re amoris si-
mul & timori tuo ad-
didicis alimentum tua bo-
nitas largiatur, nec non
ea omnia quæ nostro pani,
siquidem in quiete &
cum tranquillitate vesci eo
velimus, comitari oportet:
quo tuam de nobis cu-
ram videntes, clariora
ἡμῶν

ἡμῶν ¹¹ κηδεμονίαν ὄρων-
τες, σαφέστερα ἔχωμεν τ'
πατερίης σου σοφίης τεκμή-
ρια, καὶ τῆς σῆς ¹² φιλο-
δορίας ἐκκερματώδη, ἐκ μη-
δεὸς ἢ κτισμάτων, ἀλλ'
ἐκ μόνης τ' σῆς ἀγαθότη-
τος πάσας τὰς ἐλπίδας ἀ-
παρτῆτες.

habeamus, amoris tui
signa, & ex tua munifi-
centia dependeamus, in
nulla creatura, sed in sola
tua bonitate omnes spes
nostras collocantes.

Scholia.

¹ Ἐντελή (accusativus singularis ut ἀληθῆ) perfe-
ctam τελείαν, πατερίην, δόκλησον supra. ² Ἐδὲν σευρε-
γαίτερον nil prius & antiquius, nil carius & commen-
datius, ut supr. epistolæ initio. ³ τὰ ἐπὶ σοῦ προ-
σηλόμωρα, quæ à te mandata sunt, vel per verbale, ut
antea, τὰ σὺ προσάγματα, ἢ ἐντάλματα, tua manda-
ta vel præcepta. ⁴ μηδεὸς ἀντιπράττοντο, quasi di-
cas nemine contra faciente, nemine repugnante, nullo
renitente, ἀντισχήμεν, ἀντιλέγοντο, ἀντιμαχομένε,
ἐπαρτικέμενε.

⁵ δουλαγωγῶτων, in servitutum redigentibus, man-
cipantibus, ἀνδραποδίζοντων, καταδελέντων: ἀδουλα-
γωγῶ, quod fit à δούλο servus & ἄγω. δουλαγωγῶ.

⁶ ἐχομένοις cum genitivo, id est adherentibus, ad-
dictis, ἀντεχομένοις. ⁷ ἡρεμία quies (contrà κίνη-
σις, motus) ἡρεμίαν ἔχω, ἡρεμῶ quiesco: & meta-
phoricῶς quies, id est, status animi quietus, ἀθημία κίνησις.
tranquillitas, ἀπάθεια perturbationum vacuitas. ἐν ἡ-
ρεμίᾳ, in quiete: vel per adverbium, quiete. Nam τὸ ἐν.

ἐν cum variis dativis, locum adverbii aliquando obti-
net, ut ἐν δικῶν, id est, ἐν δικῶν vel δικαίως merito: ἐν
καρῶν vel ἐν χαλῶν opportune, commodè: ἐν ταχῆ cele-
riter, vel primo quoque tempore: ἐν σπουδῆ, id est,
σπουδαίως serio. ἡρεμία autem fit ab ἡρεμῶ quietus,
mitis, placidus, ἡσυχῶ, πρᾶν, ἡρεμῶ, ab ἡρεμία, ἡρεμῶ.
quietè, paulatim, sensim. ἡρεμία.

⁸ μετ' ἀδείας, id est ἀδείως, ἀμειψῶς καὶ ἀφόβως, ἡρεμῶ.
cum securitate vel tranquillitate, aut securè, tranquille.
Nam ut de ἐν modo dictum est, μετ' etiam cum genitivis
quæ-

cum genitivo.

quibusdam resolvitur in adverbium; ut κτ' δικαιοσύνης, id est δικαίως iuste: μετ' ἀδικίας, id est ἀδίκως, iniuste: μετ' φόβου timide, μετ' ὀργῆς irate, irato animo: μετ' ἐπιστάσιος considerate. Sic cum articulo τῷ habente infinitivum, ut κτ' τῷ ἁρρῆν, cum fiducia, audacter, ἁρραλίας.

ἄλεια.

ἄλεια quid sit, supra.

συμῳδα-
κολυθῆν.

συμῳδακολυθῆν, comitari, σωμαμαρτεῖν, σωπέπειθ: ἀρτω πανι, cum dativo. Clenard. pag. 225, vers. 25. Quomodo Cicero 5. Tusculana. Ceteraque, ait, quae comitantur huic vitae, Platonem imitatus, ὅσα τῷ σωπέπειται τῷ βίῳ.

κηδεμονίαν

κηδεμονίαν, τὸ κηδεύειν, ἐπιμέλειαν, εἰρητιδία, curam. Nam κηδεμονία est curatio, aut cura quae alicui rei impenditur, sollicitudo alicujus de alio, studium erga aliquem, ut κηδεμονία πατρική, φιλοσοφία, ut mox πατρική σοφία: κηδεμῶν qui alicujus curam gerit, tutor, curator, ἀ κηδεύω, curo.

κηδεμῶν.
κηδεύω.

φιλοδορίας

φιλοδορίας munificentia, benignitate, δαφιλία, ἐλπίθειότης, μεγαλοπρεπείας, μεγαλοδοξίας, τῆς κτηροδομίας δωρεάς: ἀ φιλόδοξος. δωρεά autem & δῶρος, donum, munus: φιλοῦσθε ἀμάν.

φιλόδοξος.

ἐκκρεμώμεθα.

ἐκκρεμώμεθα, pendeamus, ἀ παρτώμεθα, ἐξαρτώμεθα, ἐκκρεμῶμαι suspensus sum, dependeo, unde κρεμάσθαι, & κρεμάθαι, id unde aliquid pendet, vas pensile: & ἐκκρεμῆς, ἐξ, ὁ κρεμῆς dependens, suspensus de, pendulus, pensilis.

κρεμάσθαι, &
κρεμάθαι.
ἐκκρεμῆς.

Πλὴν ἄλλὰ ἐπειδή ὁπὼν τῷ σώματι σωθήσεται, ἀλλίως ἀμαρτωλοῖ ἐσμέν, ὅπως ἑδραμνοὶ ὄντες, ὡς καὶ ἐκάστῳ ὄραν διαρρῆν ἢ τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἀμαρτάνειν, συγγνώμην ἔχειν ἡμῶν ὅσον ὁδοπορευμάτων ἐπιπέσει, δι' ἃν τῷ σῶματι κείματι ὑπόχρεω ἐσμέν: ἵνα σοὺ ἡμᾶς τῷ ἴσθι σου ἀπὸ τῆς ἀπαιτήσεως καὶ

Porro, quoniam, quantum in mortali hoc corpore versamur, miserè peccatores sumus, adeo contempti, nulliusque pretii homines, ut qualibet hora diffuamus & à recta via aberramus, veniam dare nobis peccatorum ne dedigneris, per quae tuo iudicio obnoxii sumus, ut, te nos hoc debito liberante, & reddenda rationi mini-

καὶ ἡ ἀπειθείας ποιήσαν-
 τος, ἀμα καὶ τῆς τῆς ἀ-
 δίας θανάτου καταδίκης,
 ἢ ἐνοχοὶ ἐσμὲν, ἀπιπλα-
 χθώμεν.

Μὴ οὖν ὁ τῆς ἐν ἡμῖν
 κακίας ἢ εὐθύνας ἡμᾶς ἀ-
 πίτη, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας
 πλημμελημάτων¹⁰ ἀμνη-
 σαι ἀγνῶν¹¹ εὐθρακείω
 σοι, ὡσπερ καὶ ἡμεῖς ὡν¹² ἡ-
 δικήθημεν¹³ ἀμνησού-
 μεν, τῷ σὺ ᾧ ἐπαγγέλια-
 π πενήθμεροι, καὶ ἀπὶ τῶ
 ἀμνησάσαι τὸς ἐχθροὺς, ὁ-
 ποῖν ἡυποῖς ἀγαθὸν ᾠρο-
 ζήνοῦμεν.

me obnoxios faciente, si-
 mul etiam æternæ mortis
 condemnatione, cui de-
 victi & obstricti sumus, li-
 beremur.

Ne igitur ejus quæ est in
 nobis nequitia rationem,
 à nobis exige, sed nostro-
 rum peccatorum oblivisci
 pro gratuita tua in nos be-
 nevolentia velis: quemad-
 modum & nos injuriarum,
 quibus affecti fuimus, ob-
 liviscimur, tuo mandato
 obtemperantes, & inimi-
 cos non modo non ulciscimur,
 sed quodlibet etiam
 iis bonum procuramus.

Math. 6.

Scholia.

¹ Ὅσον junge cum χρόνον, quasi dicas quantum tem-
 pus, vel quantum temporis, id est quandiu. spatium
 temporis in accusativo. Clenard. pag. 229. vers. 14. cum
 verbo σύνεσμεν. ² σύνεσμεν conversamur, vel versa-
 mur in, ἐνδιατρίβωμεν, ut antea: ἀ σύνεμι. ³ ἑδάμιονος σύνεμι.
 qui nullius est pretii, contemptus, qui nullo habetur lo-
 co, φᾶλλον. Dicitur etiam aliquid ἑδάμιονος & ἑδάμι-
 ος, φᾶλλον. ⁴ ἑδάμιονος, ab ἑδάμιος quasi ἑδ' ἑδάμιος ne unus quidem, nul-
 lus: ab ἑδάμιος Jonica vel Dorica dialecto, unus, aliquis,
 ἑδ' ἑδάμιος. ⁵ καὶ ἐλάσω ἄραυν plena locutio, nam ἄραυν
 deest ἄραυν vel ἡμέρα. Sic mox τῆς ἐυθείας ὁδὸς, plene
 dicitur: Nam sæpius dicitur τῆς ἐυθείας, vel, ut paulo
 ante, τῆς ἐυθείας. ⁶ συγνώμην ἢ χάριν, pro συγνώμην δι-
 δῆναι veniam dare, συγνώμην, ignoscere, supr.
⁷ ἑπὶ ἑπὶ obnoxii, ἐνοχοὶ, ut antea, & mox
 quartæ declin. simplic. Atticæ. ⁸ ἀδύναμις quid,
 vide sect. 8. ⁹ τῆς ἐν ἡμῖν κακίας subaudio ἑπὶ. Clenard. pag. 231.
 vers. 30. ejus quæ est in nobis, vel brevius nostræ, τῆς ἡ-
 μῶν, id est, τῆς ἡμετέρας, Clenard. pag. 112. vers. 11.
 D d 3

9 ἀπατην
cum duobus
accusativis.

10 ἀμνησίου
ἀγιν.

11 εὐδοκῆν τοι.
δοκῆν.
εὐδοκῆν.

εὐδοκία apud
Theologos

12 ἂν ἠδική-
θῃμεν.
ἀδικούμαι.

9 εὐδωῶς ἡμῶς ἀπατην, duplici accusativo, rei & personæ, quomodo & εἰσπαρήδει supra. 10 ἀμνησίου ἀγιν, ἀμνησίου, δι' ἀμνησίας ἐχθρῶν, ἢ ἀγιν, oblivisci, supra sect. 42.

11 εὐδοκῆν τοι tibi placeat, id est, pro tua gratia in nos benevolentia velis, ἀξίωσον dignare. De hoc autem verbo, præter Bud. & Stephanum, hæc Clarissimus Beza apud Divum Matthæum cap. 3. vers. 17. δοκῆν, inquit, idem valet quod sentire & existimare, à quo εὐδοκῆν, quod interdum habet casum adjunctum, atque idem valet quod approbare. Jam verò, quia quæ approbamus, illis quoque favemus, inde factum, ut etiam significet bene erga aliquem affectum esse. Rursum quia propensio ista animi ex eo nascitur, quod res aliqua planè nobis satisfacit (necesse enim est, ut animi assensionem iudicium præeat) idcirco idem quoque valet, quod conquiescere, sive acquiescere in re aliqua, id est ἐπιπαύεσθαι καὶ ἀρέσκειν, aliquid nobis placere, & jucundum esse: quomodo ibidem vertit, cap. 11. vers. 26. ἕως ἐγγύετο εὐδουλία ἐμπαύσθην σοι, ita placuit tibi, valgo, ainsi aeste ton bon plaisir; ut sit εὐδουλία ἐγγύετο, pro ἠυδοκῆσθαι. Ergo hic εὐδοκῆν τοι, tibi placeat, & gratum sit, ut vulgò etiam, qu'il te plaise, que ce soit ton bon plaisir, id est, pro tua in nos benevolentia, animique propensione velis. Nam εὐδοκία in Novo Testamento, ut ipse docet apud Lucam cap. 2. vers. 14. id ipsum est, quod Latini benevolentiam (id est, propensam animi voluntatem) vocant: Diciturque tum de gratuito & infinito Dei amore in electos, quos ipse prior ante tempora æterna in filio dilexit, tum verò de mutua hominum inter se amicitia, qua fit ut alij aliorum commodis studeant: atque adeo de ea caritate, qua homines ipsum Deum diligunt. hæc ille eruditè & perspicuè, ut alia, quæ scribit & docet, omnia: ideoque adscribenda putavi, ne tu in eo verbo & intelligendo, & interpretando posthac, ubicumque occurrer, aut offendas aut hæreas. 12 ἂν ἠδικήθῃμεν, ἀμνησούμεν, id est ἀμνησούμεν πούτωρ, ἀ' ἠδικήθῃμεν, injuriarum obliviscimur, quibus affecti fuimus. Nam ἀδικούμαι, ὀδύνομαι, afficio injuria, injuriam accipio vel patior, lædor, cum accusativo rei, qui activo jungitur, per accusativum personæ: τὸ μέγιστον ἠδικήθῃμεν, maximis

nis affectus injuriis. ἀδικούμενοι μέτρια mediocres injurias accipientes. ἐπέκραυγες, ἡμῶν ἐδὲν ἠδίκημένην clamasti, nulla in re à nobis læsa, Aristoph. quomodo voce & significatione activa, τί σε ἀδικεῖ, qua in re tibi injurius est? & Demosth. πάντῃ ὅσα ἠδίκησθε με quascumque mihi intulit injurias, omnes quibus me affecit injurias ἠδίκηθην Aoristus primus passivus τῶ ἀδικέο-ἀδικέομαι. μαι, ab ἀδικέω, & hoc à δίκη. ¹³ καὶ ἀπὸ τῶ ἀμύω-ἀδικέω à δίκη δαι, &c. ut τὸ φάσαι Aoristus primus medius τῶ ἀ-¹³ ἀμνησόμενοι; quasi dicat, & pro ulciscendis inimicis, aut μῶν. loco ulciscendorum inimicorum, quodlibet ipsis bonum procuramus, ut vulgo, *au lieu de nous venger de nos ennemis.* Latine autem hoc ita effertur, atque inimicos non modo non ulciscimur, vel suppressa altera negatione, non modo ulciscimur, sed quodlibet etiam bonum iis procuramus, vel cum veteri auctore; ac tantum abest, ut de ulciscendis hostibus cogitemus, ut etiam commoda eorum procuremus. Nam ¹⁴ προξεί-¹⁴ προξέσομαι id significare dictum est, sectione 9. interpretatio autem quam tribuit Stephanus particula ἀπὸ cum infinitivo, & articulo τῶ interjecto, minus opinor hic conveniet: ut cum locum Isocratis, per circumlocutionem interpretatur, & interpretandum etiam censet, ἀπὸ τῶ πρὸς ἐτέρας ὡς τὴν χώραν πολεμεῖν, &c. pro eo quod bellare deberem: nos vulgo, *au lieu qu'ils devroyent faire la guerre.*

Τέλος ὃ, τὸ ὑπὸ τῶδε τῇ σῇ δυνάμει ἰσχυροτέρησθαι ἡμῶν ἀξίωσιν, ἵνα μὴ ὑπο τῆς ἀδυναμίας τῆς ἡμετέρας σαρκὸς ἐξολοθίζωμεν. καὶ ἐπειδὴ ποσαύτη ὄσιν, ἢ ἡ ἀδυναμία ἡμῶν, ὥστε μηδὲ πρὸς ἡ ἀκαταίτων πρὸς χροῶν ἡ ἀσάλευτοι σῆραι δύνασαι, ἐτι ὃ καὶ ὑπο τῶσούτων ἐχθρῶν ἡ ἀδυναμία ἡμῶν ὁ ἐπιτιθεμένη ἡ κικλήμεθα, ὃ διαδο-

DEnique in posterum tua potentia amplecti nos ac tueri dignare, ut ne præ infirmitate nostræ carnis prolabamur. Cumque tanta sit imbecillitas nostra, ut nec ad breve quoddam tempus firmi stare possimus: Præterea etiam, (cum) à tot hostibus qui indefinenter nos adoriuntur, circumdemur, atque Diabolus, mundus, peccatum, nostra caro

λος, ὁ κόσμος, ἢ ἁμαρτία,
 ἢ ἡμετέρα σὰρξ πολυμου-
 τὰ ἡμῶν ἐδέεποτε πνεύ-
 τω, διὰ τῶ σὲ ἀγίε πνεύ-
 ματος ὁ ἐπῆρσαν ἡμᾶς καὶ
 τοῖς σοῖς χαρίσμασιν ὁ πλι-
 σον, ἵνα πᾶσι τοῖς πει-
 ρασμοῖς ἡθελῶν ἀνδρα-
 σταί θωηθῶμεν, καὶ τῶτον
 τὸν πνευματικὸν πόλεμον
 πολυμῶτες ἐ διαλείπω-
 μεν, ἕως ἀπὸ τελείας νική-
 φόροι γενόμενοι, ἰο τῶ-
 πων ἐν τῇ σὴ βασιλείᾳ,
 καὶ τῶ στρατηγῶ καὶ ἑτα-
 ριστῶ ἡμεῶν Ἰησοῦ Χρι-
 στῶ εἰσώμεν. Ἀμήν.

bellare nobiscum nun-
 quam desinant : tuo san-
 cto spiritu corrobora nos,
 & tuis donis armato, ut
 omnibus tentationibus
 generosè resistere pos-
 simus, & spirituale hoc
 bellum gerere non des-
 istamus, donec perfectè
 victores effecti, tropha-
 um in tuo regno una-
 cum Imperatore & pro-
 pugnatore nostro Jesu
 Christo statuerimus. A-
 men.

Scholia.

ἠντέχεσθαι.
 ἀντέχομαι.

¹ Ἀντέχεσθαι retineo, quasi contra teneo, cum
 genitivo : item, Idem quod simplex ἔχομαι adhaereo,
 deditus vel additus sum, operam do. aliquando ven-
 dico. Item obfisto. hic verò amplector, tuendum sus-
 cipio, affero.

ἑξολιθίνωμεν.
 γαμῶν.

² ἑξολιθίνωμεν prolabamur, ἑξολιθίνωμεν supra.

ἁδυναμία.

³ ἁδυναμία impotentia, imbecillitas, ἀδύναμις : & πο-
 σαύτη ἐστὶν ἡ ἀδυναμία ἡμῶν, vel, ut antea, ἕως ἀ-
 δυνατώτος ἐχθρῶν.

ἀκαταίτητον.

⁴ ἀκαταίτητον, idem quod ἀκαταίτητος sectione 43. insecu-
 bilis, minimus, paucillus vel paucillulus. Item brevis,
 minime diuturnus, temporarius, ἀκαταίτητον.

ἀσάλευτοι.

⁵ ἀσάλευτοι inconcussus, immotus, firmus, stabilis,

σαλένω.

ἀσάλευτος, ἀσάλευτος, ἀσάλευτος, βέβαιος : sic ἡ σαλεύω

σάλος.

in salo seu mari isto, fluctuo, fluo : & active jacto, agito,

ἀλς, ὁ & ἡ.

concentio, ἀσάλευτον ὁ salum, mare : Item fluctuatio, ab

ἐπιπλημενῶν.

⁶ τῶν ἐπιπλημενῶν ἡμῶν eorum qui nos adoriuntur,

aut qui nobis imminant, vel insidiantur. Ut enim di-
 citur ἐπιπλημενῶν ἡμῶν, rem aggredi, ἐπιπλημενῶν : & τῶ

ἀρχῶν.

παρ' αὐτῆ δέχεσθαι ἐνεργε-
 σίαν. τῆτο δε ἔστι τὸ κτ'
 βεβαίαις πίσεως, τὸ σῶμα-
 τοσ καὶ αἵματος αὐτῆ, μάλ-
 λον ὃ αὐτῆ ὄλε ὑπολαύειν.
 ὡσπερ ἀληθῆς θεὸς αἷμα
 καὶ ἀνθρώπος τυχεύων,
 ἀληθῆς ἔστιν ὁ αἷ' ἕρανῆ, ὁ
 ζῶσπιων ἡμῶσ. ἵνα μηκέτι
 αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖσ καὶ κτ' πλὴν
 ἡμετέρων πλὴν πατερός
 διεφθορήσαν φύσιν ζῶμεν,
 ἀλλ' αὐτοῖσ ζῆ ἐν ἡμῶν, ἵνα
 πρὸσ πλὴν ἁγίαν καὶ αἰδιον
 ἡμῶσ ἀγῆ. καὶ ἔτω τῆσ και-
 νῆσ καὶ αἰωνίησ διαθήκησ
 ἀληθῶσ μετέχωμεν, ἥτοι
 ἡσ τῆσ χάριτοσ σωθηκῶν,
 πεπεισμένοι, ὅτι πατὴρ ἡμῶν
 ἡπίοσ καὶ προσνήησ διὰ
 τέλεωσ ἡμῶν, τὰ ἡμέτερα ἡ-
 μῶν ἔλογιζόμενοσ πλάισμα-
 τα, καὶ ὅσα διη τοῖσ υἱοῖσ
 σοῦ καὶ κληρονομοῖσ ἀγα-
 πητοῖσ πάντα τὰ τῆ ψυχῆ
 ἡμῶν καὶ τῶ σῶματι ἀν-
 αγακῆ ἀξιοῖσ. ἵνα δεξά-
 ζοντέσ σε κτ' ¹⁴ εὐχαριστοῦν-
 τέσ σοι, ἐστὶ ὃ κτ' τὸ σὸν ὄνομα
 ἔργοισ τε κτ' λόγοισ μεγα-
 λύνοντεσ ὑδέποτε ¹⁵ δια-
 λιμπαῖωμεν. Δὸσ ὁδν ἡμῶν
 πάτερ ἕρανῆ, τὸ δύνανται
 σήμερον τὸ ¹⁶ μακρίειον τῶ
 σῶ ἀγαπητῶ ἡσ ¹⁷ μνημό-
 σωον ¹⁸ τῆτον τὸν τρόπον
 τελέσαι. Δὸσ ὃ κτ' μελε-
 τῶν αὐτὸ, καὶ πλὴν τῶ θα-
 νατοῦ αὐτῆ ἐνεργεσίαν ἀνα-
 κηρύττειν, ἵνα ἡμῶν πρὸσ
 πίστιν καὶ ὁτιπῶν ἄλλο ἀγαθὸν προκοφάντων κτ' ἑωσθη-
 τω, ποσῆτω ¹⁹ εὐχαρσέστρον, ὅτι σοι ἔσμεν υἱοὶ, ἕξαζωροῦ-
 μεν, καὶ ἐπὶ σοι πατερί κτ' ἀγα φρογῶμεν, Ἀμῆν.

sanguine ipsius, vel potius
 eo toto fruamur : sicut
 (ipse) cum verus & Deus
 & homo sit, vere est san-
 ctus ille panis cœlestis qui
 vivificat nos, ut non ampli-
 us ipsi in nobis ipsis & se-
 cundum nostram, quæ om-
 nino corrupta est, naturam
 vivamus, sed ipse vivat in
 nobis ut ad sanctam vitam,
 beatam & æternam nos du-
 cat. Et sic novi & æterni
 testamenti vere participes
 fiamus, nempe gratiæ for-
 deris : persuasi te patrem
 nobis mitem & clementem
 ad finem usque esse (dum
 offensiones nostras nobis
 non imputas) ac veluti fili-
 liis tuis & hæredibus di-
 lectis omnia animo nostro
 & corpori necessaria sup-
 peditare velle : ut celebra-
 re te, tibi que gratias age-
 re, simul & nomen tuum
 & factis & dictis extollere
 nunquam definamus. Da
 igitur nobis pater cœlestis,
 ut possimus hodie bea-
 tam tui cari filii memoriam
 hoc modo celebrare. Da
 quoque ut meditemur eam,
 & mortis illius beneficium
 prædicemus, ut nobis ad fidem
 & ad quodlibet aliud boni
 progressis & corroboratis
 tanto fidentius nos tibi
 esse filios profiteamur, &
 in te patre gloriemur, A-
 men.

Scholia.

- ¹ Τύτοις ἐπιλέγεται, pro, ἐπὶ vel πρὸς τύτοις, aut ¹ τύτοις.
² ταῦτα λέγεται, ad hæc, posthæc, vel postea recita-
 tur: vel, his additur, aut subjungitur, προσήθεται, vel
 ἐπισυνάπτεται, ut antea: aut, ut mox, ἐπιτίθεται: ἐ-
 πιλέγω enim, quasi dico post alia, præterea dico, seu
 dictis addo, statim subjicio: unde ἐπίλογος, dictum
 quod subjungitur ad reddendam ejus quod præcedit
 rationem, tum extrema pars orationis, quæ ante dictis
 ἐπιτίθεται.
³ τὰ τῶ δειπνῶ, pro τὸ δειπνῶν, ut τὰ τῶ κόσμῳ, = τὰ τῶ δειπνῶ.
 sectione 28. pro ὁ κόσμῳ. ³ ἐπιτελείται, peragitur, ³ ἐπιτελείται.
 celebratur: nam de rebus sacris hoc vel buni aliquando
 dicitur à τέλη τὰ mysteria. Sic Plutarch. ἐπιτελεῖν
 ἵεσσαν dixit, vide suprâ. ⁴ τοῖς προειρημένοις præ-
 dictis, antè vel suprâ dictis; participium præteritum ⁴ τοῖς προει-
 ἀ προαρρῶσα, sed tanquam προερέω, προεήρηκα προει-
 ῆμαι. Clenard. pag. 139. vers. 30. & 181. vers. 8. ⁴ ρημένοις.
⁵ ἐπιφέρω, de quo jam antea, hic significat subjicio, ⁵ ἐπιφέρειται.
 subjungo, & quasi dicas, post cætera affero. ⁶ τὸ προσ-
 ἐφέρειν obrulisse, tanquam dativus junctus cum ἀρ-
 ῶμα contentus, Aorist. 2. τῶ προσφέρειν, sed tan-
 quam προσενέχειν. Clen. pag. 217. vers. 13. ⁷ ὑποτί-
 παχην destinavit, præteritum τῶ ὑποτίτω, ξω, χα, ⁷ ὑποτίτην.
 suprâ. ⁸ μὲν διαπύρου, id est, θερμῶ, τῆς ἀγῶν προθυμί-
 ας ardenti seu vehementi animi alacritate: neglecta ⁸ μὲν διαπύρου.
 præpositione μὲν, cum, ut antea, μὲν πίστεως fide, non
 cum fide. διαπύρος, ardens, ignitus, à πῦρ τὸ, ignis.
⁹ ὁ ἀπ' ἐρανοῦ (ὦν subaud. aut κατελθὼν pro-
 fectus, qui descendit è cælo,) id est, ἐρανοῦ cælestis,
 supra sectione 27. ⁹ ὁ ἀπ' ἐρανοῦ.
¹⁰ διεφθορίαν corruptam: διεφθαρμένον: διεφθο-
 ρῆς, ἧς, ὅς præteritum medium participii ab indica-
 τivo διεφθορα, quod plerumque passive capitur, ut ὑπο-
 κλά περὶ, τῶ διεφθίρω corrumpto: de quo Clenard.
 pag. 211. vers. 35. Item pag. 72. vers. 27. ubi
 dicitur dissyllabi futuri penultimam ὁ migrare in ο, ut
 ἐθήρω, φθίρω, ἐφθορα, corrumpti & corruptus sum. alio-
 qui

qui si remaneat in futuro, migrabit ἴησι, ut πείθω, πείσω, πέπειθα.

11 ἤπιος ab
ἤδω vel ἔπος.
ἠπιότης.
ἠπιάω.
ἠπίαμα.

12 διὰ τέλους.
τέλος προ-
positione
junctum.

13 ἐπερχέιν.
ἐπερχέω.

14 εὐχαρι-
στούντες.

15 διαλι-
πάνωμεν.
διαλιπάνω.

16 μακάριος.
μακαριότης.

17 μνημόσυ-
ρον.
μνήμα.

μνημόνευω.
μνήμη.

18 τῆτον ἢ
τῆτόπον.

19 εὐδαρσεί-
στον.

εὐδαρσεία.
εὐδαρσεια.

11 ἤπιος, clemens, mitis, lenis, benignus, πειθωτικός, fit ab ἤδω delecto, vel ab ἔπος τὸ verbum, ut sit ὁ λόγος πάντα ποιῶν. hinc ἠπιότης clementia, lenitas: & ἠπιάω mitigo, lenio, placo, & ἠπίαμα τὸ, id, quo aliquid placamus, lenimus, lenimentum.

12 διὰ τέλους.] praepositionibus junctum, τὸ τέλος, licet finis significationem inclusam habeat, redditur tamen, & reddi etiam debet, per adverbium. Nam εἰς τέλος, significat postremo, denique, tandem. Dicitur & πρὸς τὸ τέλος (& saepe sine adjectione, τέλος vel τέλος δέ, vel τὸ δὲ τέλος, & καὶ τέλος.) Item ἐπὶ τέλει, tandem, ut nos vulgo en fin. Sic etiam διὰ τέλους, & conjunctim διατέλους, assidue, jugiter, συνεχῶς ἀδιαλείπτως indefinenter. & aliquando ut apud Isocratem, ad finem usque, à principio ad finem. 13 ἐπερχέιν suppeditare, παρέχειν, προέχειν. Nam ἐπερχέω non solum propulso & opem ferò, sed etiam suppedito, suggero: quibus etiam verbis auxiliandi significatio subest. At Alexand. Aphrod. οὐκ ἐπαρκεῖ πέψας γαστήρ non sufficit venter, vel non sufficientes vires habet ad coquendum, aut brevius, venter concoquere non potest.

14 εὐχαριστοῦντες σοι gratias tibi agentes, supra. χάριεν εἰδότες καὶ ὁμολογοῦντες. χάριεν ἔχοντες ut paulo post.

15 διαλιπάνωμεν cessemus, desistamus, ἀγώμεν, πεύομεθα: nam διαλιπάνω propriè intermitto, interjicio, relinquo temporis spatium in medio, διαλείπω, quasi interrelinquo; cum participio autem junctum, ut hic significat desino, sect. 27. in ἀδιαλείπτως.

16 μακάριος idem quod μακάριος à quo factum est, beatus, εὐδαίμων μακαριότης, beatitudo, εὐδαιμονία. 17 μνημόσυρον quod nobis rei alicujus memoriam renovat, monimentum, μνήμα, à μνημονέω memini, commemoro, mentionem facio, memoriae prodo: à μνήμη, memoria.

18 τῆτον τὸν πρόπον subaudio χῆ, id est, τέτω τῶ πρόπον, hoc modo. 19 εὐδαρσεία, εἰ καὶ ἡ fiducia praeditus, qui fidenti vel praesenti est animo, δαρσαλέος, πρῶτον μὲν. hinc εὐδαρσεια fiducia, animi praesentia, ab εὐ & δάρσει τὸ. supr. infr. φρόνημα, & φρόνημα.

Τέλει

Scholia.

- ¹ ἀείμνησθον. ¹ Α'είμνησθον ὁ καὶ ἡ, cujus memoria perpetuo durat, sempiternus. Plutarch' ὅσσι δόξης ἀειμνήσαστε τυχήμασιν, qui gloriam immortalem, aut nulla oblivione delendam consequuti sunt. Item semper memorabilis, semper celebrandus, (contra ἀμνησθον, oblivione deletus, cujus memoria non superest, sup.) ab ἀει semper & μέμνημαι memini.
- ² ἡμνησθον. ² φύρω misceo, inquino, fædo, aut perfundo, rigor, ῥαίνω, ἰβρίχω: unde φύρωμα τὸ, sordes, inquinamentum.
- ³ πεφουρμύλιος φύρω. ³ θανατέμνηρον pro θανατέμνειν, Clen. pag. 231. verfi. 25. post verbum ὤσειδες. ⁴ ὤσειδες. ⁴ ὤσειδες, sed tanquam ὤσειδω, video & patior, sino ἰδῶ. θανατόω autem morte afficio, morte multo, morti adjudico vel addico, capitis damno. ⁵ ὤσειδες, Aoristus primus medius imperat. ἄσπερ χαλίζομαι, præterea largior: nam ἄσπερ in compositione significat insuper, præterea, Budæus pag. 69. ⁶ ἀγαθοποιία, beneficentia, munificentia, supra φιλοδοξεία. quasi boni efficientia, vel bonorum affectio, beneficiorum collatio ab ἀγαθοποιῶς & ἀγαθοποιέω, benefacio alicui, de aliquo bene mereor. ⁷ διαφημίσις, μίσησις, fama alicujus prædicatio, celebratio, evulgatio, διαφύλλησις, aut illustratio: à διαφημίζω, famam spargo, aliquid fama divulgo. à φήμη fama, à φημι, sed tanquam φάω divulgo. ⁸ ἀπατηθέντας διατελεῖν, id est ἀει ἀπατηθέντας perpetuo dedicemus, ab ἄσπε. ⁹ σωμαρεία conjunctione. sect. 13. Sed in materia trinitatis, Theologis videntur melius hic dici potuisse, ἐνώσει, vel ἐνώσει unitate. alioquin rectè id nominis usurpatur in ea conjunctione, quæ nobis est cum Deo per Christum, & cum Christo ipso per fidem.
- ⁷ διαφημίσις διαφημίζω. φήμη.
- ⁸ ἀπατηθέντας. ⁹ σωμαρεία.
- ¹⁰ ἔνωσις.

Ἐὐλογία, ἡ ὁ Διάκονος. ¹ ἀπὲρ χειρὸς μέλλοσι τὸ λαῶν ² ἐπέυχετα, ³ κτ' ἵνα τὸ θεῶν ὡ τὸ νόμιμα διάταξιν.

¹ Benedictio, quam minister discessuro populo præcatur, secundum divinæ legis constitutionem.

Εὐλογεῖτω ὑμᾶς Κύ-
 εως καὶ ἀβλαβεῖς
 Κύριος τῆ τῶ
 ἰσχύος αὐτοῦ ὑμᾶς
 καταλάξῃ, καὶ ἰλασῶν ὑμῶν
 ἐπαρξῇ. ἐπιστρέφῃ πρὸς
 ὑμᾶς ὁ Κύριος τὸ πρόσω-
 πον, καὶ ἐν πᾶσιν ἡμετέροις
 ὑμῶν ὁ δότω.

Benedicat vobis Do-
 minus & vos incolumis
 servet. Dominus sui
 vultus splendore vos illu-
 stret, & propitius vobis sit.
 Convertat ad vos Dominus
 faciem (suam) & in rebus
 omnibus prosperè & tran-
 quillè vivere vobis largia-
 tur.

Scholia.

¹ Ἀπέρχεται μέλλοντι discedere volenti, aut de-
 benti, vel futuro. quod si durius hoc videtur, ut certè
 est, dicam discessuro, abituro, ἀπελθουσίμω: ἡ ἄλλω
 enim debeo, vel futurus sum. ² ἐπέυχεται pro sim-
 plici ἔχειται. aliquando autem præpositio non esto-
 ῖσα, pro, alicujus precantis verba votis prosequi, vel
 alicujus vota suis subsequi.

³ κατὰ τὴν, &c. ad verbum, secundum Dei in lege, ³ κατὰ τὴν
 vel quæ est in lege (in τῷ τῶ, supplendo ἔσαν) consti-
 tutionem; id est, secundum divinæ legis constitutionem.
⁴ ἀβλαβής (ab α privante & βλάπτω ludo, noceo) ⁴ ἀβλαβεῖς.
 innocuus, non nocens, ἀβλαπτῶ. Item incolumis, il-
 lefus, inoffensus, noxæ expers, cui non nocetur: active
 & passive significans. βλάπτω.

⁵ εὐμερεῖν, ἀπραγεῖν, ἀπυχεῖν, ἐπιτυχέειν, rem ἡ εὐμερεῖν.
 bene gerere, ἀπραγεῖν tranquille & prospere vivere,
 ἀπυχεῖν ἀνυμίας καὶ εὐπραγίας ἢ ἀδαιμονίας: vel ἐν ἡσυχίᾳ
 καὶ εὐδαιμονίᾳ διαγεῖν. vide sect. 24. ὁ δότω det ὁ δότω.
 Arist. imperativi ab ἔδαν, τῶ δίδωμι. Clenard. pag. δίδωμι.
 100. vers. 5.

Επειδὴ διδάσκουσιν
 ἡμᾶς αἱ γραφαὶ ὅτι
 λοιμοὶ, καὶ πύλεμοι, καὶ ἄλ-
 λαι πιαῦται συμφοραὶ, κο-
 λήσεις τῶν εἰσὶ, ἃ ἂν δέξασθε

Cum doceant nos
 scripturæ pestes &
 bella, & alias ejusmodi
 calamitates, castigationes
 Dei esse, quibus poenas
 δίδωσι

ὅσους ἡμετέραν ἀμαρτημάτων
 εἰσπράττεις ἡμᾶς, ὅσους
 ἑπισκηπύσας ἐκείνας ὀρώ-
 μιν, πῶς γὰρ θεὸς καὶ εὐ-
 ὄσους ὀρώμι ἐπιγνώσκων προ-
 σήκει : καὶ τότε δὴ, εἰ ἀ-
 ληθῶς πρὸς ἐσπεν, ὅσους ἡ-
 μετέρων ἐπισηπυμάτων ἡ-
 μῶς μεμνήσθαι δεῖ, ὅσους
 εἰαυτὲς ἀλογνώμια καὶ μ-
 σῶμεν, ἀνυποκείτας τῶ
 μετανοήσαντες, καὶ ὁ σω-
 φροσύνη λαβόντες, ὁ φῶς
 θεὸν ἐπιστρέφωμεν, καὶ μετὰ
 πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ
 ἐκεσίας, τυχεῖν παρ' αὐτῶ
 συγχαίμεν ἁξιῶμεν.

de nostris peccatis expetit
 à nobis : quoties irruere
 illas videmus, Dei adver-
 sus nos iram agnosceret con-
 venit : ac tunc, si verè fide-
 les sumus, nostrorum pec-
 catorum nos meminisse o-
 portet, ut nostri nos pude-
 at ac pigeat : atque non si-
 mulatè respicientes, & ad
 sanam mentem reversi, ad
 Deum convertamur, &
 cum omni animi summi-
 sione ac supplicatione, con-
 sequi ab eo veniam postu-
 lemus.

ἑπισκηπύ-
 σας.

ἐπισκήπτω
 σκῆπτρον.

ἢ μετανοή-
 σαντες.

ἢ σωφροσύνην

ἢ ἐπισκῆπτω incumbo, innitor (à cuius simplici
 fit σκῆπτρον, ἢ interjecto, baculus cui innititur) est
 etiam decido in, cado vehementi impetu, decido & ir-
 ruo, ut hic ; & transitivè immitto, injicio, ἐπιβάλλω.
 ἢ μετανοήσαντες respicientes, aut, mutata mente, vel
 sententia, respicientes : vel observato tempore, poenit-
 tentiâ ducti, poenitentia affecti, nous estans repenti, ὁ-
 ans changé de volonté. ἢ σωφροσύνη, ut antea jam dictum
 est, sanitas mentis, sana mens, moderatio & temperan-
 tia, vita emendata & casta : contra ἀκολασία σωφρο-
 σύνην autem λαβόντες, ut paulo post, σωφροσύνην λαβείν,
 quasi dicas, sanam mentem capientes, vel, ob tempus
 sanitate mentis capta, aut postquam sanitatem mentis
 acceperimus : quomodo Virgilius, sed alio sensu, dixit
 benignam mentem accipere in aliquem Æneid. pri-
 mo. sed durius hoc fuerit, nec satis Latinum, ita ad
 verbum interpretari. Itaque cum alicubi λαμβάνειν
 cum suo accusativo reddatur unico verbo Latino, ut αἰ-
 ρεσιν λαμβάνειν, quasi electionem capere, pro eligere,
 αἰρεῖσθαι : ita hic non malè opinor dixeris σωφροσύνην
 λαβεῖν, pro σωφροεῖν, sanæ mentis esse, sapere, supra.
 Ergo, σωφροσύνην λαβόντες, id est, σωφρονοῦντες, σώ-
 φρονες ἡμῶν, mentis compotes, aut prudentes ef-
 facti, prudentiores facti ; vel, ut verito, ad sanam vel
 saniores

λαμβάνειν
 cum suo ac-
 cusativo uno
 interdictum
 verbo redditur.

saniozem mentem reversi. Si cui tamen mea minus placent, verba Latini auctoris retinere poterit; ut (ait) nostri nosmet pudeat ac pigeat, & ad Dominum respicientia non ficta, vitæque in melius mutata conversi, &c. Latine hæc dicuntur quidem, sed Græca, quibus versioem meam subservire volo, à Latina oratione paulo longius absunt. Itaque lectorum siqui rudiores sunt, captui consulendum putavi, cum mihi hoc maxime unum propositum fuerit. At priusquam ex hoc loco abeam, et si diutius in eo moratus fuisse videar: quid si *σωφροσύνην λαβόντες*, veram, sanitatem mentis, vel sanam aut saniozem mentem recipientes; aut, servato tempore, sana mente recepta? nam mentem recipere Virgilius & Horatius dicunt, Ovidius vero, & nondum me tota mente recepi. Et Cicero recipere se dixit, id est ad se redire, animumque & vires retumere. Si significatione non nihil diverſa, at constructione, nihil. Certum dum Horat. dixit Epistol. 2. lib. 2. Idem finitis studiis, & mente recepta, significat cum ad me rediit, cum ad sanitatem reversus sum; cum respui, seu insanire desii.

σωφροσύνην λαβόν.

ὁμοίως δὲ πρὸς θεὸν ἐπιστρέφωμεθα ad Deum convertamur. Hic *ὁμοίως δὲ πρὸς θεὸν ἐπιστρέφωμεθα* neutra-
liter sumitur, pro *ἐπιστρέφωμαι*, quo paulo post utitur, me controverto, aut convertor, revertor.

ἀξιωματὸν, hic, petamus, postulemus, *δωμεθα*: alibi, *ἀξιωματὸν* velimus, dignemur, dignum esse iudicemus, æquum esse censeamus. hic autem, veniam ab eo consequi, aut, ut consequamur, petamus: vel brevius cum Latino auctore, veniam ab eo petamus, *συγγνώμην* *πρὸς αὐτὸν αἰτῶμεθα*, ut paulo post ipse loquitur. hic vero *ἀξιωματὸν* cum infinitivo *τυχεῖν*. & Xenoph. *αἰτῶσι πᾶσι* petunt bibere, vel potum. & Homer. *ἦ περὶ τῆμα ἰδέσθαι* petebat monumentum, aut sepulcrum videre. Verum ut in *αἰτῶ λαβεῖν* apud Isocrat. & Aristoph. (quasi dicas peto accipere, ut nos vulgo *je demander de recevoir*) videtur esse supervacaneus infinitivus, *λαβεῖν*: ita hic, in *ἀξιωματὸν τυχεῖν*, quod idem valet atque *αἰτῶμεθα λαβεῖν*, puto τὸ *τυχεῖν* otiosum & redundans esse. Nec dubium mihi, quin elegantissimus interpretres Stephanus hoc pleonasmò, Latini auctoris sententiam exprimere voluerit. Itaque nisi voluissem

singula verba exprimere, dixissem procul dubio, veniam ab eo postulemus. Omisso τῷ, consequi *πυχῶν*.

Κ Αἰ δὲ τῶτο, ὅτι
 τῷ θεῷ ἀπειλῶν
 ἀιδανόβωσα, ἵνα μὴ πῶ αὐ-
 τῷ ¹ μακροθυμίαν περιέ-
 ζωμεν, μάλλον ὅτι πῶ αὐτῷ
 κείσιν φθάρωμεν (ἄλλως τι
 καίει ² ἐπικειμένῳ ἐαυ-
 τοῖς ἐκείνῳ ³ καταμαρτάνο-
 μεν) ἐκάστη ἐβδομάδι ἡ-
 μέραν πῶ εἰκὸς ἑποπι-
 χῆσαι, ἐν ἧ, ἡμεῖς αὖ ἀπὸ τῶ-
 των ὁ λαὸς ρουθεῖται,
 καὶ τῷ θεῷ προσευχῆς καὶ
 λιτῆς τὰς τῶ καιρῷ ⁴ ἀρ-
 μοδίας προσοδῶν. ἐπιφύε-
 ται οὖν εὐχῶν πρὸς τῶτο
 ἐπιτηδείων τύπος.

I Deoque, quum Dei com-
 minationes sentimus, ut
 ne illius patientiam tente-
 mus, sed potius illius judi-
 cium antevertamus (praesertim si impendere nobis
 illud animadvertamus) u-
 naquaque hebdomade diem
 aliquem par est sepositum
 ac destinatum esse, in quo
 peculiariter de his populus
 admonetur, ac de eo pre-
 ces & supplicationes tem-
 porari accommodatas offe-
 rat. Subjicitur ergo pre-
 cum ad id aptarum for-
 mula.

Scholia.

¹ μακροθυ-
 μίαν.
 μακροθύμως.
 ὀξύθυμος.
 μακροθυμῶ.
² ἐπικειμένῳ.
 ἐπικεμαι.

³ ἐπικείδει.
⁴ καταμαρ-
 τάνομεν.
 ἀρμοδίας.
 ἀρμολογῶ.

¹ Μακροθυμία tolerantia, animi lenitas; ἀ μακροθύ-
 μῳ, quasi dicas longanimis, qui iram differre & co-
 hibere novit (contra ὀξύθυμῳ) lenis, clemens, προ-
 σιωπῆς, ἢ πῆσι. Item patiens, patienti animo tolerans.
 μακροθυμῶ patienter ferò, ἀ μακρός longus, & θυμὸς
 animus.

² ἐπικειμένῳ, impendentem, ingruentem, imini-
 nentem, pro, impendere, ob verbum sequens. Glenar.
 pag. 231. vers. 25. paulo ante eodem sensu dixit ἐπι-
 στήπτεσθαι. ἐπικεμαι enim impositus sum; & neutraliter,
 jaceo super, situs seu collocatus sum super, vel apud,
 incumbo, immineò, & metaphoricè immineo; ut &
 apud Latinos, periculum aliquod cervici alicujus immin-
 nere, seu impendere dicitur. Quin & hostes dicuntur
 alicui ἐπικείδει pro instare, seu urgere ac premere,
 & eum quidem fugientem.

³ καταμαρτάνομεν intelligimus, videmus, animad-
 vertimus, discimus, sentimus. ⁴ ἀρμοδίας, convenientes,
 aptas, ἐαρμολόγῆσας, ὀρσηκέσας, ἐπιτηδείους: ut mox.

Τῆς ὁμιλίας ἄρχε-
 δαι μέλλον διάκονος,
 τῇ αὐτῇ ἐξομολογή-
 σθαι χρῆται, γενικῇ ὄσση, ἢ
 φησὶ ἐν τῇ Κυριακαῖς ἡ-
 μέραις, ἐν τοῖς ἐμφοροῦν
 κηραμμένῃ. πυσάμενος
 τῆς ὁμιλίας, πρῶτον
 ἔταυτα τῷ λαῷ ὀφη-
 γᾷ, ὅτι ἰὼν θεός, τοῖς ἀ-
 γράφοις διὰ τὰ κατὰ πᾶ-
 σαν τὴν οἰκουμένην ἐπι-
 πολάζοντα μύση, καὶ
 διὰ τὴν ὄβριον, ως ἐκ
 πάλτες ἄπονενομένης φέ-
 ρηται, τὰς ἐαυτῶ πμείεις
 ἐπιπέπη. ἐπὶ ᾧ ως ἐκ τὸ
 ἐπιπέφεται, καὶ ὁ σωφρο-
 σινην λαεῖν, συγγνωμῶν τῶ
 θεῷ διὰ προσευχῶν
 αἰτεῖν, πρὸς καλέσας αὐτὸν,
 τῶ ἐν κούλα ἐπιπερομένη
 χρῆται τὸ πρῶ.

Concionem inceptu-
 rus minister, eadem
 confessione utitur generali,
 qua & dominicis diebus,
 qua & antea scripta fuit. Fini-
 ta autem concione, pri-
 mam quidem hac popu-
 lum docet, nunc Deum in
 homines ob ea, qua per
 totum orbem redundant,
 scelera, & ob iniquitatem,
 ad quam omnes amenter
 feruntur, suas vindictas im-
 mittit: præterea ad se con-
 vertendum, & ad sanam
 mentem allumendam, veni-
 amque à Deo per preces
 petendam adhortatus eum,
 hic subiecta utitur for-
 mula.

Scholia.

Ἄρχεται μέλλον, quasi dicas incipere volens, ut ἄρχεται.
 iam paulo ante, id est incepturus, ἀρχόμενος. ὀφηροῦ - ὀφηγῆται.
 μαι, præeo, pro, ὀφηγῆμαι, Budæus pag. 192. ὀφηγῆ - ὀφηγῆμαι.
 δαι ὄβριον præire viam. Plat. εἰ μὴ θεός ὀφηγῆτο, nisi
 Deo præeunte, & auctore doctrinæ. Item incipio, hor-
 tor, suadeo, dicto, trado, doceo, præsum, ab ἄπο & ἵ-
 γμαι. ἐπιπολάζω, sum in superficie, per summa ἐπιπολά-
 feror, innato, fluito: item πλεονάζω redundo: & προ-
 ζοντα. ζοντα.
 prie de cibo crudo, qui scilicet in ventriculo redundat. ἐπιπολάζω.
 Metaphoricè multus sum & frequens, id est abundans, ἐπιπολῆς.
 abundo, vel potius redundo. fit ab ἐπιπολῆς, in super-
 ficie, in summitate: unde & pro leviter, non vehemen-
 ter, ἐπιπολαίως. Ductum hoc loquendi genus ab iis
 que innatant; ὅτι τὸ ἐπιπλεῖν. hic igitur τὰ χεῖρα πᾶ-
 σαν

σαι πῶ οἰκουμένην ἐπιπολάζοντα seu ὑπερβλύζοντα, per totum orbem redundantia, vel quæ in toto terrarum orbe redundant, aut invalescunt. ἐπιπολάζειν enim Budæo dicuntur, quæ abundant & frequentia sunt, passimque in vita hominum sunt & videntur.

† πῶ οἰκου-
μένην.

‡ μύση.
μύσηθ',
μυσός.

§ πῶ ὕβειν.

‡ ἄπνοια, ὀνη-
μώας.
ἄπνοια.
ἄπνοια.

‡ πμωείας.

? σωφροσύνην

‡ οἰκουμένη quid sit: item, κτ' cum accusativo significans per, vel, in, suprâ. Græcos autem esse φιλομυτοχούς id est, amantes participiorum, eorumque participia cum articulo à nobis resolvi per verbum, diximus sapius ex Bud. pag. 136. 137. & 1107. § τὰ μύση ut τὰ τείχη. Clen pag. 35. vers. 16. & 28. à μύσηθ' τὸ scelus, facinus detestandum (at μυσός θ' detestandus, abominandus) ὡς τὸ μύσηθ', ut sit μύσηθ', ὡς θ' ὡς μύσηθ', ad quod oculos claudimus, videre ipsum non sustinentes, sed nauseantes.

‡ ὕβειν, εως, injuria proterva & insolens, seu petulans; injuria contumeliosa & violenta, contumelia, protertia, superbia. Et generaliter aliquando ὕβειν accipitur pro ἀνομία & ἀδικία, ut hic, id est injustitia, iniquitas.

‡ ἄπνοια ἀμεντῶς amenter, vafanè, nulla sui ratione habita, ab ἄπνεύμαι, quasi dicas, mentem & intellectum abjicio, nullam mei rationem habeo, perinde ac si mentem amiserim. Insolefco, vafana quadam insolentia efferor: unde ἄπνοια amentia, vecordia, cæcitas mentis, vafana quadam insolentia, desperatio quadam vafana: ab ἄπν & νόθ', νόθς, mens. ‡ πμωείας, δίνας, κολάσεις τὰς μάστιγας, πληγὰς, vindictas, pœnas, flagra, αἰτίαι.

‡ ἑφ' ὅς τὸ σωφροσύνην λαβεῖν quasi ad sanam mentem assumendam, aut recipiendam: vel si hoc ad verbum minus placet, ad respiscendum. Vide paulo ante idem dicendi genus.

ΠΑΝτοκράτωρ θεὸς, πά-
τερ οὐρανό, ἐπιγινώ-
σκομεν καὶ ἀπαληθεύον-
τες ὁμολογοῦμεν, ὅτι τὸς
ὄφθαλμοῦς εἰς τὸν ἕρανδον
ἀίρειν, πρὸς τὸ πνεῦμα
σου, ἀνὰ ζῶνι ἐσμεν,
καὶ

OMnipotens Deus
Pater cœlestis, ag-
noscimus, & ingenitè
quod verum est, pro-
fitemur, nos qui ocu-
los in cœlum attollamus
ut coram te sistamur, in-
dignos

καὶ ὅτι οὐχ ἔγω μὲν φρο-
νῆν ἢ ἡμᾶς προσήκει, ὡς ἐ-
λάβην ὡς τὸ πᾶς ἡμετέ-
ρας εὐχὰς ἐπὶ σοὶ + εἰσα-
κουθῶμαι, εἰάν γε πρὸς τὰ
παρ' ἡμῶν σεαυτῷ προσρε-
φόμενα ἀποβλέψῃς. αἱ γὰρ ἡ-
μίτεροι σωεῖς ἡσὶς καταγο-
ρησῶν ἡμῶν, καὶ αἱ ἴδιαι ἀ-
μαρτίαι κατὰ μαρτυροῦσιν ἡ-
μῶν. πῶ δὲ σὺ δικαι-
οκείσῃσι γινώσκωμεν, ὅτι ἂν
οὐ τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ ἀσο-
φῆς, ὁ δικαιοῦν: ἀλλὰ τοὺς
ἁμαρτωλοὺς πᾶς σὺς ἐντο-
λὰς κολάζειν. Διὸ καὶ, ὡ
κῆρι, ὅ τὰ βεβιωμένα ἡμῶν
ἀναλογίζομενοι, ὅτι ἂν αἰ-
σῶν κατὰ δουράδα, καὶ οὐ-
δὲν ἄλλο ἢ ἀπαγορεύειν δου-
ράδα, ὡς εἶπὸν ἤδη τῷ τῷ θα-
νάτῳ ἢ ἐπικλυζόμενοι βυ-
θῶν.

dignos esse: nec ita ef-
ferre nos decere, ut con-
fidamus nostras preces
à te exauditum iri, si
modo ad ea quæ à no-
bis tibi offeruntur re-
spicias. Nostræ enim
cōscientiæ accusant nos,
& propria peccata ad-
versum nos testimonium
dicunt. Tuum vero ju-
stum judicium cognosci-
mus tale, ut peccatores &
impios non justifies,
sed eos, qui violarunt
tua mandata, punias. Pro-
inde, Domine, quæ à no-
bis in vita acta sunt,
reputantes, præ pudore
verecundamur, & nihil
aliud quàm animo concide-
re possumus, quasi jam
in mortis profundo sub-
mersi.

Scholia.

¹ ἀπληθέως, id est, ἀληθῶς εἰπόντες, καὶ οὐτες.
καὶ τῆς ἀληθείας λέγοντες, vera dicentes. ² ὁμολογησὶν ὁμολογησὶν
ῶν fatemur, candidè profiteremur. ἀπληθέως enim,
idem quod ἀληθέως, verum dico, vera loquor seu præ-
dico, verus sum: contra ψεύδομαι. ³ φρονεῖν ἢ λέγειν.
⁴ μὲν φρονεῖν ἡμᾶς προσήκει.] ἡμᾶς, refertur ad
φρονεῖν, non ad προσήκει, quod regit dativum, non ita
nos efferre decere, non ita de nobis sentire debere,
non tam magnifice de nobis sentiendum esse.
⁵ εἰ τῷ εὐχὰς ἡμετέρας εἰσακουσθῆναι, de precibus + εἰσακουσθῆναι
nostris exaudiendis: quasi dicas, de eo, ut preces nostræ
exaudiantur: vel quomodo verito, ut confidamus
preces

preces nostras à te exauditum iri, ut εἰσακουθῆναι Aoristus primus, futuram significationem habeat: quam quidem sæpe habet, præcipue adjuncta vel suppleta potentiali particula ἄν, ut antea monui. εἰσακούω, audio, exaudio, ἤκουσα, ἤκουσαι, σαι, ται, ἤκούσω, ἀκούσῃς, σ interposito in penultima præteriti, quanquam natura longa. Clenard. pag. 65. vers. 10.

εἰσακούω.

5 οἶαν

οἶος εὐπῆ in-
finitivo.

6 δικαιοῦν.

δικαίωω.

7 γινώσκωμεν.

8 ὄρα βάντας.

βαίνω.

9 βεβιωμένα.

10 ἰσὺ ἀίσχυ-
νης.

11 ἐπικλύζο-
μενοι.

ἐπικλύζομαι.

κλύζω.

κλύσμα.

κλύσις.

5 οἶαν ἐδικαιοῦν, id est, τοιαύτως, ὥστε σὺ ἐδικαιοῖς, talem ut tu non justifices, ita non semel antea.

6 δικαιοῦν, ut χρυσοῦν. Clen. pag. 85. vers. 17. & pag. 89. vers. 8. ἀδικαίωω.

7 γινώσκωμεν, cognoscimus, vel pro composito ἐπιγινώσκωμεν, agnoscimus.

8 ὄρα βάντας, ut εἴδοντας. Clenardus pagina nonagesima octava, versu vigesimo octavo, ab indicativo Aoristi. 2. παρέβην, ὄρα βάντας, ὄρα βάντας transgressus: ἀβαίνω, sed tanquam βῆμι. Clenard. pagina centesima octuagesima secunda, versu vigesimo quinto.

9 τὰ βεβιωμένα ἡμῶν, ut sectione ultima Catechismi Compendiarii πνευματικῶν βίων, ea quæ nobis in vita acta sunt, antea actam vitam: ἀβεβίωται τοῦτο. Demosthen. quæ ab hoc in vita acta sunt. Secus Cicero ad Atticum, Quare stomachor omnia, sed mihi βεβίωται, mihi vita acta est, ut Budæus, & βεβιωμένοι, apud eundem Demosthen. τὰ σοὶ καὶ ἐμοὶ βεβιωμένα vita tua & mea instituta, τὰ σοὶ καὶ ἐμοὶ ἐπιτηδύματα. Dativus autem ἡμῶν cum passivo participio, pro, παρὰ vel ὑπὸ ἡμῶν. Clenard. pag. 229. vers. 27. & pag. 302. vers. 39. 10 ἰσὺ ἀίσχυως καταδύομαι, ut epistola initio, præ pudore latitamus, vel erubescimus. vide supr. 11 ἐπικλύζομενοι, obruti, obruti, καταπληζόμενοι, καταδύομενοι. ἐπικλύζομαι, enim inundo, submersor, fluctu obruor: κλύζω lavo, abluo, unde κλύσμα, illuvio, ablutio, & κλύσις, id quo alvus abluitur, seu eluitur; medicamenti genus liquidum, quod intra corpus ad eluenda intestina injicitur. hic τὸ ἐπικλύζομενοι metaphorice sumitur.

Ὁ Μωσὴς ὁ Κύριε, ἐ-
πειδή, (ἅτε ἐλεήμων
'καθ' ἰσχυρίαν ἰσχυρῶν,
περὶ τὴν ἡμῶν ἡξίωσας,

VERantamen, Domi-
ne, cum tu, quip-
pe summè misericors, im-
perare nobis dignatus sis, ut
2 μω-

διάνω.
 διανόω.
 1 διὰ πλὴ
 ἀξίαν, ὅτι si-
 milia. Coniuta
 πρὸς ἀξίαν.
 ἀξίως.
 5 τὸ ὑπὸ γ', &c.
 6 χαίρειν ἐών-
 τες.

χαίρειν.

ἐώντες.
 ἑάω.
 7 πίσωμοι.
 8 πρὸς τὸ ἐλέ-
 γς.

vis, potentia, ἀδιέλω, ἰσχύω valeo, possum : at διανόω ἰσχυ-
 ρώω, roboro, confirmo. + διὰ πλὴ ἀξίαν ob dignitatem
 & meritum, ἢ ἀξίως ἐνεχε vel χάρειν, ἐπὶ τῇ ἀξίᾳ, παρ'
 ἀξίαν prater dignitatem, ἀξίως indignè. 5 τὸ ὑπὸ γ'
 ἀνθρώπων (subaudio ὄν, ὑπάρχον, ἢ γινόμενον) χάρισι θ',
 fiduciam quæ est, vel nascitur à rebus humanis, id est,
 humanam, ἀνθρώπιον.

6 χαίρειν ἐώντες, valere sinentes aut iubentes. πολλὰ
 ἔργα ὄντα ρεῖσαστες. Demosthen. id est, παντὶ τῷ ὑπὸ γ'
 ἀνθρώπων χάρισι ὑποταξάμενοι. omni humana fiduciam
 renuntiantes. Nam, ut jam docuisse puto ex Budæo pa-
 gina 305. χαίρειν aliquando est, quod nostri valere di-
 cunt, hoc est, improbantis, repudiantis, nuntium re-
 mittentis & averfantis ; ut in illa Epicuri sententiâ, εἰ
 δὲ τὸ καλὸν ἠδονὴν μὴ ἴσθαι ἀξίον, χαίρειν ἑατέον, quod
 si honestum voluptatem non efficit, repudiandum illud
 est, valeat, illud valere sinendum. ἐώντες autem, præ-
 fens participii, ut βοῶντες, ab ἑάω, ἑ. 7 πίσωμοι con-
 fessi, freti, πεποηδότες sup. 8 πρὸς τὸ ἐλέγς τυχεῖν. τὸ
 jungendum cum τυχεῖν, πρὸς τὸ τυχεῖν. ἐλέγς autem
 genitivus regitur à τυχεῖν, ad consequendam miserer-
 cordiam.

Πρῶτον μὲν οὖν, ὃ Κύριε,
 πρὸς τὰς ἄλλας ἀπει-
 ρους εὐεργεσίας, ἃς σὺ καὶ
 τοὺς λοιποὺς ὅπῃ τῆς γῆς
 ἀνθρώπους εὐεργετῶ διατε-
 λῆς, ἔτι καὶ ἰδίᾳ ἡμᾶς τοῖς
 σοῖς χαρίσμασι ἔπαι-
 πους, ὥστε αὐτὰ οὐχ οἶστος
 τε εἶδη διηγῆσαι, ἀλλ' ἔδδ'
 ἰκανῶς ἀπαπεμπίσαι.

Primum igitur, ô Do-
 mine, præter alia infi-
 nita beneficia, quæ tu
 in reliquos quoque, qui in
 terra degunt, homines
 assidue confers, peculiari-
 ter etiam nos tuis donis
 ita distasti, ut ea non posse-
 mus commemorare, immo
 ne satis quidem mente
 complecti.

Scholia.

εὐεργετῶν.

ἢ Ἄς nempe εὐεργεσίας, eodem casu cum suo ante-
 cedente, ut sæpe antea observatum est. ex Glenardo,
 pag.

pag. 230. 13. & sequent. *Εὐεργατῶν* autem participium præfens ἔῤ̄ *διεργατέω*, cum verbo perseverandi *δια- διεργατέω*. πλείς, id est, ἔ̄ *παύη*, ἔ̄ *διαλιμπάνεις*, ut antea. hoc autem addendum putavi, ne putaret quispiam *εὐεργατῶν* esse genitivum pluralem ab *εὐεργέτης*, nullo tamen sensu. ἰκανῶς satis, abundè, sufficienter, *ὑποχρώντως*, ἀξίως, ἰκανῶς. ἔστ' ἀξίως.

³ *ἀναπεμπίζω* iterum numero enumero, calculum ³ *ἀναπεμ-* terpeto : in memoriam revoco, præterita reputo, ἀ *πρόσας*. *πεμπίζω*, per *πεμπίδαι* numero. *πεμπάς* autem, *ἀναπεμπίζω* ἀδ' ἢ *Ἔολικῆ* pro *πέντες* (ut *πέμπε* pro *πέντε* quin- *πεμπίζω*. que) quinquarius numerus, quinque. *ἀναπεμπάσας* *πεμπάς*. verò, Aoristus primus medius, pro *ἀναπεμπίζην*, aut *ἀναπεμπί-* *ἀναπεμπίζεσθαι*, enumerare vel reputare, ἀ *ἀλογίζεσθαι*, *σάσθαι*. *ἀαμιμήσκειν*, & ἀ *ἀπολείν*. Budæus, animo versare, rem præteritam & reminisci, recensere aut mente complecti, ut ego verto : id quod non recedit à vi verbi, ac nonnihil, opinor, diversum est à *διηγέσθαι* exponere : ut sequentia satis declarant, cum dicitur ἀλλ' ἔ̄δε, &c. quod majus sit & difficilius aliquid commemorare, quàm mente complecti : cum multa cogitemus, animisque nostris comprehendamus, quæ commemorare, aut recensere, verbisque consequi non possimus.

ΜΕῖσιον ἔ̄ *παύτων*, ὅπ̄ *σεῖς* *γνώσιν* ἔ̄ *σὺ* ἀγίῃ *εὐαγγελίῳ* *καλεῖν* ἡμᾶς ἡξίωσας, τὸν *οἰκτρὸν* ἔ̄ *δικαίαις* *ζυγόν*, ἔ̄ *σὺ* ὁ *διαβολὸς* ἡμᾶς ² *κατίσχυεν*, ἀ *ἡμῶν* *σπορρίσας*, ἔ̄ *τε* ³ *ἐξαίσιου* *εἰδωλολατρείας*, ἢ *κατῆς* *ἑθελθηρηκείας*, ἐ *ἡ* *ἐνεκωνιδουμέθα*, ἀ *παλλά-* *ξας*, ἔ̄ *πρός* τὸ *τῆς* *σῆς* *ἀληθείας* *φύγος* ἔ̄ *ἐχίσα-* *γῆσας*.

Μaximum verò hoc est omnium, quod ad notitiam tui sancti Evangelii vocare nos dignatus sis, miserabile servitutis jugum, quo Diabolus nos vexabat, à nobis abiciens : atq̄, ab impurissima idololatria & vana superstitione, in qua involuti eramus, (nos) liberans, ad tuæ veritatis lumen deduxeris.

Scholia.

¹ μέγιστον.

¹ Μέγιστον ὃ πῶτον, subaudiō τῶν ἔστ. saepe autem in soluta oratione, & quidem non ineleganter dicitur, καὶ τὸ μέγιστον, μέγιστον ὃ, quod maximum est, & quod præcipuum est (aut, præcipuè autem, seu imprimis) vel, & quod caput est, & quod maximum est, vel, maximum est autem omnium. Totidem enim modis hoc Stephanus variat.

² κατέτριχεν.

κατατριχῶ.

τριχῶ. à τριχῶ,

³ ἑξαγίστον.

ἄγθον.

⁴ ἐνεκυλίω.

δύμω.

ἐγκυλίω.

μαι.

⁵ φῶς τὸ

φῶςθον.

⁶ ἑξαεργάγη-

σας.

χειραγωγίω.

à χεῖρ & ἄγω.

² κατατριχῶ attero, consumo, exhaurio, affigo, vexo, defatigo, conficio, eneco, & macero, κατατριχῶ, καταπονῶ. sic à τριχῶ, & hoc à τριχῶ, eadem significatione omnia. ³ ἑξαγίσθον δὲ καὶ ἡ scelestissimus, impurissimus, λίαν ἐναγῆς, ἀκαθάρθον, πονηρῆς. Suid. ab ἄγθον puritas; & per ἀφημισμὸν, piaculum, scelus, à quo ἀγῆς & ἐναγῆς impurus, & sacer, sectio. 24. ⁴ ἐνεκυλίω δὲ ἐναγῆς impurus, & sacer, sectio. 24. ⁵ φῶς τὸ φῶςθον, id est, φῶς, seu ἄλλω, ad lumen, splendorem, lucem. ⁶ ἑξαεργάγησας adduxisti, deduxisti, quasi manu duxisti: imperfectum, τῶ χειραγωγίω quasi τῆ χειρὶ ἄγω, ut cæcus duci solet: à χεῖρ & ἄγω, augmento initio præfixo, quod verbum componatur à nomine. (de quo jam suprâ. Vide & Clenard. pag. 142. vers. 11.) Sic & mox ἐχρηγήσεν à χρῆθον & ἄγω. Cæterum quod verbum tribuebatur olim fortunæ, quæ putabatur, ait Budæus, patefacere viam hominibus felicibus, quasque viam præire ad ornamenta & magna fastigia assequenda: id eleganter & verè interpres Deo tribuit, qui unus bonorum nobis dux est & auctor, αἰτιθον καὶ χρηγῆς & quæ nostras mentes uno suo spiritu ad veritatis lumen χειραγωγῆι.

Α'λλ' ὁμως, ἐπὶ τῆς ἀγῆς
ἡμῶν ἀχαριστίας καὶ
ἀγνωμοσύνης, ² ἐπιλαδο-
μῶν ἂν ἡμῶν ἢ σὺ χεῖρ ἐχο-
ρήγησεν, ἀγαθῶν, τῆς εὐθείας
δοδοῦ ³ ἀπετραπόμεινα, καὶ

Sed tamen, propter sum-
mum nostrum ingrati-
tatem, oblitum atque iniquita-
tem, obliti eorum quæ no-
bis tua manus suppeditavit,
bonorum, à recta via de-
fleximus;

ὁ ὡσὶν.
 ἕξ ὡτῶν.
 ἑνωτισά-
 μεθα.
 ἑνωτίζω.

ὅσας τὸ ἕκαστον pro quo uisatum ἕξ ὡτῶν auris. Clenard. pag. 30. verif. 32. πῆς ὡσὶν hic dativo plurali, unde mox ἑνωτίζω & ἑνωτίζομαι auribus percipio, audio. ἑνωτισάμεθα audivimus vel auribus percepimus, Aoristus primus medius, ἑξ ἑνωτίζω, σὺ.

Η Μάρτομεν¹ αὐτὸν Κύ-
 ρειε, καὶ² ὁρροσεκρῶ-
 σαμέν σοι. διὸ ἐν ἀισχύνης
 ἐμπλαίμεθα, ἀτε δὴ σω-
 εἶδότες ἑαυτοῖς λειπὼν πι-
 ρεῖ σοὶ κριτὴν πλημμελημά-
 των ἀλίσκομένους. ὡς ἡ-
 μάς, ἐν γὰρ ἐκείνῳ πα³
 πρὸς ἀξίαν ἀντιμαρτυροῦσαι ἐ-
 θέλησ, οὐκ ἄλλο ἢ⁴ πτω-
 λεθρίαν καὶ κατακείσιν
 ἄποδοκῶν δυνάσται. Εἰ δὲ
 γὰρ πρὸς ἀπολογίαν τραπό-
 μεθα, αὐταὶ αἱ σωμαδίηταις
 κατηγοροῦσιν ἡμῶν, καὶ ἡμε-
 τέρα ἀδικία τῆ ἐν⁵ παρέ-
 στικεν ὄψε, ἐφ' ᾧ καταδι-
 κάσαι ἡμῶν. Ἡ δὲ ἢ καὶ
 ἔξ ὧν ἡμῶν ἐπήνερχας κο-
 λασιμάτων καταμαρτάνο-
 μεν, Κύριε, ὅτι εἰκότως⁶
 ἐθυμώθησ ἡμῶν. ἐπειδὴ γὰρ
 δίκαιος εἶσ κειτῆς, ἔχει⁷
 πύς σοὺς⁸ συμφοραῖς⁹ ἀ-
 ναξίης ὄντας ὀρθόλλαις.
 Μαστοφῶντες οὖν ἑσὸ
 σὺ, ἡμῶν ἡμετέρων ἀμαρ-
 τημάτων, δι' ὧν¹⁰ ἔξωσι-
 σαμέν σε, ἑσομιμνησκάμεθα.
 Ἀλλὰ γὰρ ἐτι καὶ νῦν πῶ
 σὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν κολάζειν
 ἡμῶς ἐπακατεινομένῳ ὀρῶ-
 μεν. ¹¹ τὰ μὲν γὰρ ξί-

Peccavimus igitur Do-
 mine, ac te offendimus : ideoque pudore implemur, quippe scientes nos gravium apud te iudicem scelerum esse reos : adeo ut nos, si unum cuique pro merito retribui velis, non aliam quam extremam excusationem & damnationem expectare possimus. Si enim ad excusationem nos convertamus, ipsa conscientia nos accusant, & nostra iniustitia tuis observatur oculis ad nos condemnandos. Jam verum etiam ex iis, quas nobis intulisti, castigationibus cognoscimus, Domine, te merito nobis infensum fuisse. Cum enim iustus sis iudex, tuos non immerentes calamitatibus involvis. Nos igitur verberibus cæsi à te, nostrorum peccatorum, quibus te ad iram provocavimus, reminiscimur. Sed etiam nunc tuam manum ad nos castigandos extensam videmus. Nam glori-

12 οἷς τιμωροῖς χρεῖσθαι dii, quibus ultoribus uti
 13 ἔσονται, καὶ soles, educti; & ea, quæ
 σου πῶς ἀμαρτω- peccatoribus atque impiis
 καὶ ἀνομοῖς 14 ἀπ- comminatis, parata sunt.
 πειρῆσθαι.

Scholia.

1 Ἡμάστομεν, Aoristus secundus τῶ ἀμαρτάνω, ἡμαρτομεν.
 2 ὡς ἀμαρτάνω. tanquam ἀμαρτάνω. Clenard. pagin. 170. vers. 15.
 3 προσέκρινεσμεν, offendimus, Aoristus primus τῶ προσέκρινε-
 4 σμεν. προσέκρινεσμεν, supra.
 5 πρὸς ἀξίαν, idem quod κατ' ἀξίαν, supra, τὰ πρὸς προσέκρινεσ.
 6 ὡς ἀξίαν. subaudio ὄντα, quasi dicas, ea quæ sunt pro
 7 πρὸς ἀξίαν. merito, aut secundum meritum vel dignitatem: aut
 8 πρὸς ἀξίαν. simplicius pro merito, neglecto τὰ.
 9 πτωχεύω, exitium, quo res aliqua profus perit: ἀ
 10 πτωχεύω. πτωχεύω planè perditus, vel profus exitialis &
 11 πτωχεύω. πτωχεύω perniciosus: à quo adverbium πτωχεύω, cum in-
 12 πτωχεύω. termissione, cum universali exitio, à πᾶν & διλυμι per-
 13 πτωχεύω. τω. πρὸς ἐσηκεν venit in mentem, admotus est. hic ve-
 14 πρὸς ἐσηκεν. nit, apparet, se sistit, cum da: πρὸς ἐσηκεν. prateritum
 15 πρὸς ἐσηκεν. presentis significationis. Bud. pag. 946. & activum
 16 πρὸς ἐσηκεν. passiva significationis, Clenard. pag. 171. vers. 16. τῶ
 17 πρὸς ἐσηκεν. πρὸς ἐσηκεν, pag. 107. vers. 45. & pag. 139. vers. 27. vide &
 18 πρὸς ἐσηκεν. supra sectione 13. 6 ἐθυμώθηω Aoristus primus pas-
 19 πρὸς ἐσηκεν. sivus τῶ θυμώομαι, ut χυσοομαι, ad iram concitor, ex-
 20 πρὸς ἐσηκεν. andesco, irascor, ὀργίζομαι; à θυμός animus, ira
 21 πρὸς ἐσηκεν. θυμός.
 22 ἔχι ἀναξίως ὄντας, quasi dicas non indignos ex-
 23 πρὸς ἐσηκεν. tantes: melius, non immerentes, ut vulgo n'en estans
 24 πρὸς ἐσηκεν. indignes, qu' ils n' en foyent dignes, qu' ils ne l' ayent bi'n
 25 πρὸς ἐσηκεν. merité, immeritò, ἀναξίως, indignè. Sic paulo post
 26 πρὸς ἐσηκεν. ἀναξίως. ἀναξίως & κολασμάτων ἀξία πῶς χεῖρ justa & pœnis
 27 πρὸς ἐσηκεν. magna pati.
 28 συμφορῶν junges cum ἀειβάλλεις, involvis, irretis, συμφορῶν.
 29 συμφορῶν. triplicas, supra sectione 30. 9 μαστιγῶν flagello. 9 μαστιγῶν.
 30 μαστιγῶν. flagris credo, αἰνίζω, μαστίζω, ξο, δέρω: fit à μαστίξ, τει.
 31 μαστιγῶν. ὄ, flagellum. μαστιγῶντες autem, ut χυπαθόντες, μαστιγῶν.
 32 μαστιγῶν. Aoristus μαστίξ.

Aoristus primus participii, ab ἐμασθηώθην, ut ἐχρησάθην. Clenard. pag. 86. vers. 7. & pag. 87. vers. 10.

¹⁰ ἐξοργίσαν.

ἐξοργίζω.

¹¹ τὰ ξίφη.

¹² οἷς πμω-
ροῖς.

¹³ ἔπασαι.

ἔπασα.

¹⁴ ἀπειλέησα.

ἀπειλέω.

ἀπειλή.

¹⁰ ἐξοργίσαν ad iram provocavimus, ἐθυμώσαντες, Aoristus primus τῶ ἐξοργίζω, idem quod infra πμωροῖς.

¹¹ τὰ ξίφη ut τείχη, gladii, enses, μάχαιραι. ¹² οἷς πμωροῖς χηῖται, quasi, quibus ultoribus aut vindicibus uti, aut, quibus ad ulciscendum vel ulciscendi causa uti soles, εἰώθας, de quo supra ex Clen. pag. 139. vers. 31.

¹³ ἔπασαι, extracti, educti, vel destricti sunt: à πασα, ἔσπασα, ἔσπασμαι traho, extraho, seu educo, qua significatione Cicero & Caesar dicunt educere gladium ἐν γίνα, pro quo alii stringere & destringere gladium, seu nudare ensē: in quo loquendi genere, vox passiva & media usitatior est quàm activa.

¹⁴ τὰ ἔπα σοῦ ἀπειλέησα, quasi dicas à te minata, quæ à te minantur: sed quia minari non est passiva significationis, ideo verti, quæ tu minaris, ἀ σὺ ἀπέληθς. ἀπειλέω minor, ἀπειλή, minæ, minarum.

Κ ἂν ὃ χαλεπωτέρας
καὶ ἰσχυρότερας ἢ
ἡμεῖς ἐπιθῆναι ἡμῶν πμωροῖς
καὶ ἐκτονταπλασίοις ἐπι-
βάλλης πληγῆς, καὶ ἂν μονο-
χίαι δειλόταται συμφοραί,
αἷς τῶν Ἰσραηλιτικῶν σου
λαδὸν ἐσφρόνισάς ποτε, ἐπι-
σκήπτωσιν ἡμῶν, οὐκ ἀνέ-
ξαροὶ γλώτθια τὸ μὴ δίκαια
καὶ ἴσῳ ἡμετέρων πλημμελη-
μάτων ἄξια πάσχειν. Ἀλλὰ
σὺ, ὦ Κύριε, πατὴρ ἡμῶν
πυγχαίτης ὢν, ἡμεῖς ὃ ἐδὲν
ἄλλο ἢ γῆ καὶ πηλὸς σὺ ὁ
δημιουργὸς ἡμῶν, ἡμεῖς ἴσῳ
σῶν χειρῶν δημιουργήματα.
σὺ ὁ ἡμέτερος ἑὸς ποιμὴν,
ἡμεῖς ὃ τὸ σὸν ποίμνιον
ὑπαρχομεν. σὺ ὁ ἡμέτερος
λυτρωτής, ἡμεῖς ὁ ἔπα σοῦ
λελυτρωμένος ἐπιπρὸς λαός.

Quamvis autem gravi-
ores & acerbiores
quàm antea, imponeres no-
bis poenas, & centuplo
plures injiceres plagas, ac
modo non gravissima illa
calamitates, quibus Israe-
liticum tuum populum ca-
stigasti quondam, immine-
rent nobis, non inficiare-
mur (tamen) iusta nos &
nostris sceleribus digna pati.
At tu ὁ Domine, Pater
noster es, Nos autem nihil
aliud, quam terra & lutum.
Tu opifex noster, nos tuarum
manuum officia: Tu noster es pastor, nos
autem tuum ovile sumus: Tu
noster redemptor, nos à te
redemptus populus sumus.
(Tu) noster Deus es.

dam, vel exigendas, expetendas, aut repetendas δίκας ἀδικίας pœnas injustitiar, cum genitivo rei ut Pausanias dixit δίκας ἀπειτῶν τῶ φόνου : Quomodo Cicero. Cajum autem Gracchum more fraterno, pietas, dolor, magnitudo animi, ad expetendas demestici sanguinis pœnas excitavit : ut idem, persolvere pœnas sceleris : & pœnam hanc maternæ temeritatis tulit.

Η μὲν ὄργη διὰ τὰ ἡμέτερα πλημμελήματα καθ' ἡρώδ' ἐξεκαύθη. ἀλλὰ μέμνησο τὸ σὸν ὄνομα φορεῖσθαι ὑπ' ἡρώδ' σωτήριμα. Μᾶλλον οὐδὲ τὸ ἔργον, ἢ πῶς ἀρχὴν διὰ τῆς χάριτος ἡμῶν ἐγκατεσκύσας, διάσωζε. ἵνα ὅλη ἡ οἰκουμένη σὲ τὸν ἡμέτερον θεὸν ἐσώσῃσιν γενώσκησιν. Οἷσθες ἄρα τῆτο, ὅτι οἱ ἐν ἔθου νεκροὶ, καὶ πάντες ὅσους ἐξολοθρεύσῃς, καὶ ἀρδῶ ἀέλης, ἢ σὺ διαξέσουσιν, ἀλλ' αἱ κατηφέις, καὶ ἀσφαμυθήτως οἰμώζουσαι ψυχαί, αἱ σωτηρημμένα καρδίαι, αἱ τῆ ἡρώδ' ἀμαρτημάτων ἀιδήσει πεζόμεναι σωθῆσθαι, καὶ ὅτι σὺ χάριον διδώσῃ, δόξαν σοὶ καὶ τιμὴν δόνομοσιν. Ὁ σὸς Ἰσραηλιτικὸς λαὸς διὰ τῆς ἰδίας πονηρίας παρώρισέ σε πάλαις. σὺ δ', ἅτε δίκαιος ὡς κείνης, θλίψεις ὑπὸ πρῶτος ἐπέβαλες. ἀλλ' ὅμως ὁσάντις ἔμαυνοῦσας ἐπέπεσε, ἢ σὺ ἔτυχεν οἰκτιρῶν, καὶ ὡς, καὶ τοὶ γε

Tua quidem ira propter nostra peccata in nos accensa est: sed memento tuum nomen celebrari à nobis, & tuam gestari à nobis tesseram. Potius igitur opus, cujus initium per tuam gratiam in nobis fecisti, conserva: ut totus orbis te nostrum Deum & servatorem esse agnoscat. Nostri certè hoc, (eos) qui sunt in inferis, mortuos, & omnes quos perdidisti, ac funditus è medio sustuleris, non esse te laudaturos; sed præ pudore ac mœrore demittas, ac insolabiliter lamentantes animas, contrita corda, peccatorum sensu oppressas conscientias, & tuam gratiam sitientes, gloriam tibi & honorem tributuras. Tuus ille Israeliticus populus sua improbitate ad iram provocavit te sapenumero: tu autem, quippe justus judex, afflictiones ipsi ultrices inflixisti. Verumtamen, quoties mutata vitæ ratione se se convertit ad te, toties tuam adeptus est

πυθμένα εἰργασμένῃ, διὰ τὰς ὑπὸ σὲ μὲν ἔσσι σὺν ὑποφρέσῃ, τῷ Ἀβραάμ τῷ πῖ Ἰσαὰκ καὶ τῷ Ἰακώβ πημιμένας σωθήκας, καὶ ὀπκείμινάσαστοῖς μάστιγας, καὶ συμφορὰς ἀπέσρεψας, ὡς πὲρ τὰς αὐτῶν ἑδῶν τε ἀπόσασθαι εὐχάσ.

est misericordiam, & ab eo etiam si gravissima patraffet, ob tuum illud à te cum tuis servis Abrahamo Isaacoque & Jacobo factum foedus, imminentes ipsis plagas, & calamitates avertisti, ita ut tu eorum nunquam repereris preces.

Scholia.

1 Ἐξῆκαυθῆ accensa, vel inflammata est, à καίω, καύω, καυαῖα, suprâ. ἐκ autem in compositione aliquando auget, ut, διὰ ἡρῶν ἐγκτεσκάσασαι pro ἐκτεσκάσασαι, Clen. pag. 278. vers. 16. in nobis fecisti: nam κατασκάσσω, non solum exstruo, construo, adifico, sed etiam conficio, facio. Ergo ἐξῆκαυθῆ κατεσκάσασαι cujus initium fecisti, id est, quod inchoasti. 2 ἐν ἄδῃ subaudio οἴκη ὄντις, (elleipsi Attica) 3 ἐν ἄδῃ. qui sunt in orci, vel Plutonis domo, id est, in inferis. Clenard. pag. 232. vers. 18. ἄδῃς autem pro ἀΐδῃς, ab ἀΐδω privante, & ἰδέω videre, à non videndo: est enim orcus, ut dixit Virgilius Æneid. 6. sine luce domus, de quo jam opinor suprâ. 4 ἀΐδω (ab ἀΐρω tollo, sursum 4 ἀΐδω tollo, eveho) id est, altè, agiliter, φορεῖδω; Item περὶ αὐτῶν, funditus, prorsus, omnino, πειτελῶς, πῆντος. 5 ἀΐδῃς Aorist. 2. subjunct. τῷ ἀναίρεω, sed tanquam ἀΐδῃς. 6 κατηρῆς, qui est vultu demissio, prae pudore ἀναίρεω. scilicet, aut mœrore: ὑπὸ τῷ κάτω τὰ φάει βάλειν, 6 κατηρῆς. quod is deorsum oculos jaciatur. (φάει enim τὸ lumen, φάει. oculus.) Eleganter autem à quodam dictum est, paupertatem esse κακὸν ῥαθυμοποιὸν καὶ κατηρῆς, malum αὐτῶν. 7 ἀΐδῃς μὴ ἴσως, insolabiliter, Horatius, ἀΐδῃς 7 ἀΐδῃς μὴ ἴσως. καλῶς, ἀπαρηγόρητος, solatium aut consolationem non admittendo, vel admittentes, ita ut flecti verbis, vel oratione placari nequeant, ut nullum consolationi locum relinquunt. 8 σωτετεμεθῆαι, σωτετεμεθῆαι, 8 σωτετεμεθῆαι. σωτετεμεθῆαι.

σωτηρίαν.

9 διψῶσαι.

διψῶ.

10 μετανοήσας

11 ἐπέστρεψε.

12 καίτοιγε.

πάνθεν.

εἰργασμένης.

εἰργάζομαι.

13 ἐπιχειρήσας.

14 ἀπόσαθ.

ἀποδέομαι.

αἰτιρεβείς, σωτηρίαν, à σωτηρία, τείλω, τέτριφα, τήτριμμαι, contrita, afflicta, πεπικεσμένη.

9 διψῶσαι sitientes, participium praesens τῷ διψῶ sitio; & metaphoricῶς, vehementer appeto, magnopere cupio, ut est sitio apud Latinos. Cicero, Nec sitio honores, nec defidero gloriam. Idem: qui nostrum sanguinem sitiebat, &, quo affluentius voluptates undique hauriat, eo gravius, ardentiusque sitientem, nonne recte miserrimum dixeris?

10 μετανοήσας mutata vitae ratione, vel mutata mente resipiscens. Nos, ἵσταται ῥεπenti, poenitentia motus.

11 ἐπέστρεψε, neutraliter, ut paulo antè pro ἐπέστρεψε se convertit, conversus est. 12 καίτοιγε πάνθεν εἰργασμένης, quanquam gravissima aut atrocissima patrasse, quoy qu'ayant fait de grandes meschancetes. πᾶσθεν (à πᾶν & δευθός aliquando horrendus, gravis, atrox.) Id est, omnino seu omnibus modis gravis, gravissimus, ut πάνθεν αἰσθηθέναι, gravissimis, vel atrocissimis injuriis affectum esse: &, πάνθεν εἰργάζομαι, gravissima & atrocissima flagitiamittere, εἰργασμένης particip. praes. τῷ εἰργάζομαι, assumpto pro augmento. Clenard. pag. 139. vers. 21.

13 ἐπιχειρήσας, imminentes, impendentes, ἐπισηπτήσας, supr.

14 ἀπόσαθαι rejicere, repudiare, ἀποδοκιμάσαι, ἀρτήσω, ἀκυσῶσαι: Aoristus primus med. τῷ ἀποδέομαι, ἀπάσομαι, tanquam ἀπάσομαι suprâ. Clenar. pag. 219 vers. 43.

Ημεῖς ὅ ἐν τῆς σῆς χάριτος πολὺ κρείττονας ἐλάβομεν σωτηρίας, αἷς παρὰ σοὶ ἑπισχευίζεσθαι δωρεάν. ἐκείνας δευλάσθησεν ἐν τῷ τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ σωτήριος ἡμεῶν δεξιᾷ δευδομήνας, ἃς πρὸ αἵματι αὐτῷ χράσθησθαι καὶ τῷ θανάτῳ αὐτῷ ἐπισχευίζεσθαι ἠθέλησας. Ταχρῶς, Κύριε,

At qui nos per tuam gratiam multo praestantius accepimus scædus, quo apud te niti possumus: illud nimirum in Jesu Christi servatoris nostri dextra datum, quod sanguine ipsius scribi, & morte ejusdem obsignari voluisti. Quapropter Domine, renuntiantes nobis ip-

ἑαυτοῖς, καὶ εἰς ἀθρώπων ἕδραν τὰς ἐλπίδας ἠ ἀνηρημένοι ὡς τὰς θεοῦ τὰς εὐδαιμονίας σωθῆναι καταφεύγομεν, δι' ὧν ὁ Κύριος ἡμεῖς Ἰησοῦς τὸ ἴδιον σῶμα σοὶ προσενέγκας, ἅμα καὶ σοὶ ἡμᾶς κατήλλαξε. Ἀπόβλεπὸν, Κύριε, εἰς τὸ πῶς οὐ Χριστῷ, οὐκ εἰς τὸ ἡμέτερον πρόσωπον, ἵνα διὰ τῆς αὐτοῦ ἐπιτεύξεως ἡ ὀργὴ σου κατακυλιῇ, καὶ ἡ σὴ ὄψις ἡμῶν ἐπλάμπῃ, ἡ εὐφροσύνη τε καὶ σωτηρίαν φέρουσα. ἵτι ὁ ἡμᾶς τὸ δωτὸν τῶν πνεύματι κυβερῆται ἀξίωσον, ὅπως ἡμᾶς εἰς κρείττονα ζῶν ἀνασθῆναι. ὁ ἴσους, τὸ σὸν ὄνομα ἀγαπῶνται, ἐλάθτω ἡ βασιλεία σου, ὡς ἐν ἑρανοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμεῖς τὸν ὑπὸν δὸς ἡμῶν σήμερον. καὶ ἀφεῖς ἡμῶν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. καὶ μὴ εἰσπείνησιν ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ πονηρίας, ὅτι σὺ εἶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα εἰς τὰς αἰῶνας, Ἀμήν.

fis, & in nulla re humana spem collocantes, ad hoc beatum fœdus confugimus, quo Dominus noster Jesus proprio corpore tibi oblato, simul & tibi nos reconciliavit. Intuere igitur, Domine, in tui Christi, non in nostram faciem, ut per ejus intercessionem ira tua sedetur, ac tuus conspectus in nobis effulgeat, tum lætitiâ, tum salutem adferens : atque etiam nos in posterum tuo Sancto Spiritu gubernare dignare, qui nos in meliorem vitam regeneret, per quam, Nomen tuum sanctificetur, Regnum tuum veniat, voluntas tua ut in cœlo, sic etiam in terra fiat. Patrem nostrum quotidianum da nobis hodie, & remitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitoribus nostris.

Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Quia tuum est regnum & potentia, & gloria in secula, Amen.

Scholia.

Ἐπισχυρίζεσθαι niti, corroborari, βεβαιούσθαι, ἠ ἐπισχυρίζεσθαι, ἐπιβραβεύεσθαι, ενδυναμείεσθαι, niti, seu fiduciam dari.
 collocare in, πεποιθέναι: ab ισχυρός, fortis, & hoc ισχυρός.

ἰσχυρός.
 ἡ ἀνηρημένοι
 ἀναρτῶμαι.

ἀναρτῶ.

ἢ εὐδαιμονι-
 κάς.
 εὐδαιμονικός.
 εὐδαίμων.
 ἢ εὐφροσύνην

ab ἰσχυρός, ἡ ἰσχυρός, vis, δυνάμεις, κρατῶ. ἡ ἀνηρημένοι participium præteritum τῷ ἀναρτῶμαι, hic igitur ἀνηρημένοι ἐλπίδας, κτ' sub. suspensi spe, vel spem suspensam habentes, vel, spe pendentes: aut Atticè pro ἀναρτῶντες, spem suspendentes, vel collocantes: nam ἀναρτῶ suspendo: metaphoricè ἀναρτῶν ἐαυτὸν εἰς πῖνα, spem suam & præsidium in aliquo collocare, & cum eo vitæ subsidia sociare. Dicuntur & ἐλπίδες ἀνηρημένοι spes pendere. & ἐν τῷ ἐμῷ νόηματι ἀνηρημένοι ex nutu meo pendentes. & apud Plutarchum πάντων πρὸς αὐτὸν ἀνηρημένων ταῖς ὄψεσι quum omnes ex ejus vultu penderent supr. ἢ πρὸς τὰςδε τὰς εὐδαιμονικὰς σωθήκας, ad beata hæc fœdera, Vel ad felicitatem aut beatitudinem idonea aut pertinentia: nam εὐδαιμονικός id significat; ab εὐδαίμων beatus. ἢ εὐφροσύνην, lætitiā, gaudium, εὐφροσύνην, ἢ ἡδονὴν, εὐθυμίαν, supr. Cæterum quæ sequuntur de oratione dominica, vide apud Antesignanum, pag. 235. ut jam monui: itemque suprâ suo quæque loco, quæ ab eo vel prætermissa omnino, vel non fatis explicata fuisset, mihi quidem videbantur.

Εἰ δὲ καὶ ἀνάξιμοι ἐσμέν
 ἡμῶν ἑαυτῶν ἀνοήτοι
 τὸ σῶμα, καὶ ὀπκαλέσα-
 δαίσι ἐν ἀπορία καθεσκό-
 τες, ὅμως γὰρ ἐπειδὴ ἡμᾶς
 ἡμῶν ἀλλήλων προσεύχεται
 ἐκάλυψας, εὐχάς σοι ἡμῶν
 πάντων ἡμῶν παλαιπτῶν ἀ-
 δεσπῶν ἡμῶν ποιῆματα, ἡμῶν
 τῷ αὐτῷ σώματος ἢ μελῶν
 ὄντων, καὶ πῶ σὺ ὀργῶν
 ἀπ' αὐτῶν ἀποσφύρειν ἰκε-
 τεύομεν. ἰδοὺ δὲ ἡμῶν τῶν
 δέονα καὶ τῶν δέονα μέμ-
 νησο, Κύριε, ὅτι πᾶς ἐστὶ
 τέκνα, καθάπερ καὶ ἡμεῖς. εἰ
 σοὺ καὶ προσέκρησαν σοι,
 μὴ πῶ σὺ εἰς αὐτοὺς ἀγα-

Quamvis autem indigni sumus, qui pro nobis ipsi aperiamus os, & invocemus te, in angustia constituti: verum tamen quoniam ut alii pro aliis precaremur, iussisti, preces tibi pro ærumnosis fratribus nostris facimus, ejusdem corporis membris, & ut tuam iram ab illis avertas, supplicamus: Nominatim vero pro N. & N. Memineris Domine eos tuos esse filios, sicut & nos. Si igitur (illi) etiam offenderunt te, ne tuam erga eos bonitatem tuam-

3 μελῶν.

μέλῳ.

4 δείνα, ὅτι ἢ

3 μελῶν membrorum, ut τυχῶν, ἀ μέλῳ τὸ membrum.

4 δείνα ὁ vel τὸ δείνῳ, δείνη, δείνα vocabulum est, quo Græci utuntur præfixo articulo, loco nominis ejus, de quo loquuntur. Demosth. ἔχουσιν ὁ δείνα καὶ ὁ δείνα, hic & ille habent. Item τῷ δείνῳ μαφρόμῳ, καὶ τῷ δείνῳ ἀνάξιον εἶναι φάσκειν, huic succensens, illum indignum esse dicitans; nos vulgo dicimus, *vel est vel*; Græcis idem quod ὁ δε καὶ ἐμείνῳ: sed ubi δείνα non ita geminatur, exponitur quispiam, aliquis, quidam, nescio quis. & sic saepe, quum neminem certum nominare volunt: ut nos quoque *un vel, un quidam, un certum personage.*

5 ἀδιάλειπτον.

ἀδιαλείπω.

6 ὄμμα.

ὄρω.

7 τῆ τῷ λοιμῷ

&c.

8 δαίρεις.

δέρω.

9 ἐκ τῷ κολάσει.

σέω.

ἐκ σὺν γενι-

τιου.

10 ἀνεξικακία

ἀνεξικακῶ.

ἀνεξικακίω.

ἀνεχόμενοι.

11 ὀπιζέειν.

12 μηδὲ χεῖ,

&c.

13 ἀκρεβοδί-

καιορ.

14 ἐπιεικέστερον.

ἐπιεικής.

5 ἀδιάλειπτον, quasi dicas indefinentem, non intermissam, intermissione carentem, iugentem (ἀ διαλείπω) id est perpetuum, ἀΐδιον, διηρκῆ. 6 ὄμμα τὸ oculum, vultum, ὄψιν, προσώπων, ὄφθαλμῶν: ab ὄρω, sed tanquam ὄπτομαι, ὄμμαί, ὄψαι, à quo ὄψις, ὄψις, ἢ; ut ὄμμα, ab ὄμμαί abjecto utrobique augmento. 7 τῆ τῷ λοιμῷ μάστιγ: ad verbum pestis aut alio quovis flagello: ut jungam pestis & belli cum flagello: ut & Græcè. auctor autem Latinus aliter, peste, bello, aut alio flagelli genere.

8 δαίρεις caedis, verberas, τύπτεις. At δέρω excorio.

9 ἐκ τῷ κολάσει, quasi dicas ex tuis castigacionibus: sed τὸ ἐκ cum suo genitivo redditur aliquando solo ablativo, ut jam, aut valde me fallit memoria, monuisse videor. ut, ἐκ χερῶν ἀπέπετο manu perit. ἐκ παντὸς τρόπου, omni modo, παντί τρόπῳ. ἐκ τῆ τῷ λόγῳ hac ratione. ἐκ ταύτης τῆ ἐπιμελείας, hac diligentia pro διατήσῃ, &c. ad verbum, per hanc diligentiam.

10 ἀνεξικακία, tolerantia malorum, patientia injuriarum, aut injuriarum: vel simpliciter, patientia, tolerantia. ἀνεξικακῶ, ὁ τῷ κερῶν ἀνεχόμενῳ: & ἀνεξικακίω sum tolerans: ἀνεξικακίως φέρειν patienter ferre: ἀνεχόμενοι patior & κερῶν malum.

11 τὸ ὀπιζέειν junge cum verbo sequenti ἀξίωσον.

12 μηδὲ χεῖ τὸ ἀκρεβοδίκαιορ, id est neq; severius aut acerbius, sed humanius & mitius cum iis age, te erga eos

vel cum iis gere. 13 ἀκρεβοδίκαιορ quid sit, suprâ, sect. 20.

14 ἐπιεικής quid sit, etiam suprâ.

ΜΑ'λινα ὅ τῷς πῶ
 ἀγῶνα τῆς σῆς ἀ-
 ληθείας ἀγωνιζομένοις ὀπι-
 στέπειν μὴ ἀπαξιώσης, κοι-
 νῆ τε ἀμα καὶ ἰδιὰ, ὅπας γλυ-
 τῶν ² παρὰσημα καὶ ἀήπη-
 τῶν ³ φρόνημα τῶς αὐτῆς
 ψυχῆς ⁴ ἐμψύης, ὑπε-
 ρεπειζῆς αὐτῆς καὶ πῶτα-
 γῆ βοηθῆς, πῶτα ⁵ τὰ σκευω-
 ρήματα καὶ ⁶ πολύτροπα μη-
 χανήματα ⁷ ἔξ αὐτοῖς τε
 ἐλ σοὶ ἐχθρῶν ὄντων ἀνα-
 τρέψῃς, ⁸ πῶ τε λύσσαν αὐ-
 τῶν χαλινῶς ⁹ καὶ ¹⁰ ἀναχαι-
 τῆς, ὅτε αὐτοῖς εἰς ἀισχύ-
 νῳ πῶτας τῶς τολμηρεῖς
 κατὰ τῆ σῆ καὶ ἦ τῆ ὑβ σῆ
 κιλῶν ¹¹ ἐφόδους ¹² πλευ-
 τῶν.

Maximè verò in eos,
 qui certamen tuæ
 veritatis ineunt, intueri ne
 dedigneris tum publicè
 tum privatim etiam, ut ge-
 nerosam animi præsentiam
 & invictam fiduciam in eo-
 rum animis ingeneres, pro-
 pugnes eos, & ubique ad-
 iuves, omnes insidiosas ar-
 tes ac multiplices machinas
 illorum tuorumque hosti-
 um evertas, rabiemque ip-
 sorum franes & inhibeas,
 ut iis in dedecus omnes tem-
 peratiæ contra te & filii
 tui membra, rationes &
 consilia desinant.

Scholia.

¹ Α'γῶνα ἀληθείας ἀγωνίζεσθαι, quasi dicas certa-
 men veritatis certare; ut Plautus, pugnare pugnam
 dixit. vel, pugnam veritatis inire, gerere, aut sustinere:
 vel in pugnam veritatis descendere, vel denique, de ve-
 ritate dimicare, aut certare. ² παρὰσημα τὸ, παρῆ-
 dentia & robur animi, præfens animus, animi præsentia, ² παρὰσημα.
 animus acer & præfens, animi præstantia, ἀ παρῆσαι, ³ παρῆσαι.
 de quo sectione 13. Idem ferè φρόνημα. ³ φρόνημα ³ φρόνημα.
 τὸ animus elatus seu elatio animi & fiducia (contra
 ταπεινότης) cogitatio, quæ ab elato animo proficiscitur. ⁴ ταπεινότης.
 hinc φρονηματίας, κ, ὅ, qui est elato animo, vir excelsi ⁵ φρονηματίας
 animi. aliquando autem in malam partem sumitur
 ἀήπητον ⁶ ἀήπητον.
 παρὰσημα, pro insolentia, superbia, factus: ut & ver-
 bum φρονώμεγα sum elato animo, sectione 29. ἀήπητον
 φρόνημα invictus animus, ἀνίκητον, ἀκαταγώτισον, ἀκα-
 ταμάχητον, ab α privante & ἠπῶο vinco supr. νικῶ. ὁ ἠπῶο.
⁷ ἐμψύης ingeneres in, ἐμβάλλης, ἐμπόης, immittas, ⁴ ἐμψύης.
 injicias,

⁵ σκδωρή-
ματα.
σκδωροῦμαι.
ώρεά.

injicias, inferas in, indas. ⁵ τὰ σκδωρήματα, infidiosa artes, supr. sectione 43. vide Budæ. pag. 582. & 583. ubi (ait) σκδωροῦμαι dicitur ὑπο τ' ἴ σκδωρῶν φυλάξῃ, οἶον τὰ σκδῆ ὠρῶ. (ὠρεῶ autem curo, φροντίζω, item φυλάσσω custodio) satago, perscrutor, & excutio omnia sagaciter & curiosè, & prædonum expilatorumque more. Vide illic cætera.

⁶ πολύτροπα
πολύτροπῶ.
ἀε τε ἑ ρετῶνα.
τροπή.
τροπῶ.
πολυτροπίως.
πολυτροπία.

⁶ πολύτροπα, id est, πολλαπλάσια varia, multa, multiplicitia. πολύτροπῶ enim, quasi dicas cujus multi sunt modi, varius, multiplex, ut hic. Sic πολύτροποι συμφοραί. At πολύτροπῶ homo dicitur, cujus ingenium velut in varias partes vertitur, versutus, versatilis ingenii, qualis fingitur ad Homero Ulysses. Deduditur, ut tradunt, à τροπή versio, mutatio: non autem à τροπῶ, modus, ratio, mos, ingenium, animus, mores, studium, institutum. hinc πολυτροπίως, adverbium, multis modis, multifariam: variè. & πολυτροπία multiplex & versatilis ingenium, versutia.

⁷ αὐτοῖς.

⁷ αὐτοῖς, &c. quasi dicas eorum qui ipsis atque tibi hostes sunt: Brevius autem, illorum ac tuorum hostium.

⁸ ἀναπέπης.
ἀναπέπια.
⁹ χαλιῶν.
χαλιῶνα.

⁸ ἀναπέπης evertas, tu τενυτῆς (ἀνὰ enim, re, & πέπω verito) labefactes, pessundes, χαλέπτῆς, καταβάνης, dejicias; ἀναπατοῖς, seu ἀνάστα ποιῆς. ⁹ χαλιῶν ut χρυσοῖς. Clenar. pag. 85. vers. 12. præfens subjunct. τῶ χαλιῶν frano, frantum injicio, χαλιῶν ἐμβάλλω: vel etiam frano injecto rego, ut idem sit cum χαλιῶν ἄνωγῃ: à χαλιῶν ὁ frantum. ¹⁰ ἀναχαιτίζω neutraliter de equo dicitur se efferente rectis júbis: & metaphoricè contumaciter efferor, lascivio, in lasciviam erumpo, repugno. Item activè, ut hic, inhibeo, vel reprimo: tum revoco, dissuadeo: à χαιτη juba, propriè equi. In homine etiam sic dicitur coma, casaries. ¹¹ ἐφοδῶ via, aditus: metaphoricè, via & ratio. Item accessus, adventus, & plerumque infestus ac hostilis, via & consilium nocendi causa susceptum, ut hic.

χαλιῶν.
¹⁰ ἀναχαιτί-
ζῆς.
ἀναχαιτίζω.
χαιτη.

¹¹ ἐφοδῆς.
ἐφοδῶ.

¹² τελευτήν.
τελευτήω.

¹² ὡς τελευτήν ut desinant, id est cedant, evadant. Nam τελευτήω finio, ad finem perduco, efficio. τελευτήν τὸν βίον, & absolutè τελευτήν vitam finire, mori: & neutraliter finem habere, desinere, ut hic: quomodo Thucydides, πᾶ ἰδὴ κατὰ Πλευστράων ἄπας ἐπλάτῃς, hunc exitum habuerunt. & Plutarch.

ἢ συμφορὰς τελευτᾶ, in calamitates desinit; & cum
 οὐδὲ apud Aphthon. ἐτέλευτα οὐδὲ ἐνδεῖαν in inopi-
 am desinebat. Itaque hic ἐφόδους εἰς αἰσχυρίω τελευ-
 τᾶν rationes & consilia in probrum & dedecus finire,
 vel Cicero & Terent. Sic antea οὐδὲ αὐτῶ λόγον οἷς
 τῶ, supr. sect. 30. & ὄρα χαρῆν, aliquando.

Ὅτ' ἔτι γὰρ ὅλον τὸ Χρι-
 στιανισμὸν ἕξαπο-
 ρισμὸν, πῶς τῷ οὐδὲ ὀνόμα-
 τος μνήμην ἐν τῇ γῆ παν-
 τῶς ἀφανιστέον, ἐκεί-
 νος δὲ ὡς τὸ σὸν ὄνομα ἐπι-
 κληθῆς ἦσας, διαιτῶν ὅλας
 τὰς πείρασις οὐδὲ ἀρα
 καὶ οἱ Τῦρκοι, οἱ ἔθνη, οἱ
 καὶ Βάρβαροι, οἱ τὰ τῷ Πάπ-
 πῳ φρονῶντες, καὶ ὅσοι ἄλλοι
 τὸ Χριστιανικὴν πίστιν ἀλλό-
 γηοὶ εἰσὶν, πῶς σὸν ὄνομα
 ἀρετῶν βλασφημιῶν οὐ
 εἰσὶν οὐδὲ ἐν τῷ οὐρανῷ.

Neque totum Christi-
 anismum rerum angu-
 stitiis & difficultatibus op-
 pressi, tui nominis memo-
 riam in terra penitus abo-
 leri, eos super quos tuum
 nomen invocari permisisti,
 gravem perniciem pati si-
 nas: ut ne Turcæ, Ethni-
 ci, Barbari, illi qui Papam
 sectantur, & quicumque alii
 à Christiana fide alieni
 sunt, tuo nomini ab bla-
 sphemias usque ingredi-
 entes insultent.

Scholia.

ἕξαπορῶν, participium pro infinitivo ἕξαπορῶν. ἕξαπορῶν
 εἶναι: ut & ἀφανιστέον, & πείρασις, pro ἀφανιστέον.
 οὐδὲ πείρασις, ob verbum οὐδὲ (de quo supra sectio-
 ne 9. extrema) id est, nec patere rerum angustias &
 difficultatibus opprimi, vel ad inextricabiles angustias
 detruendi, ἄπορῶν enim, ad angustias detrusus inextrica-
 biles hæsito, vel simpliciter, dubito, astuo, quo me
 veritam nescio. ἕξαπορῶν autem profus hæsito, ἕξαπορῶν.
 ingenti rerum necessariarum & consilii inopia op-
 primor (τῷ ἐν augente significationem) 2. Corinth. 4.
 cap. 8. vers. ἀπορῶν, ἀλλὰ οὐκ ἕξαπορῶν, agentes, D. Pauli lo-
 sed egestati non succumbentes: vel, ut Beza, dum hæ-
 sitamus, ac profus non hæremus. Stephanus verò,
 dum

D. Pauli lo-
 cus, 2. Cor. 4. 8.

dum premimur difficultatibus, sed non opprimimur : & eadem Epist. 2. cap. 1. vers. 8. ὡς ἐξαπορηθῶμεν ἡμᾶς, adeo ut prorsus animi penderemus, id est, ait idem Beza, ut prorsus perplexi & inopes consilii essemus. Dicitur enim ὑπορείθω ut ipse subjicit, qui non novit, quomodo sese ex aliqua difficultate expediat. vide suprâ, ὑποεία sectio, 10.

ὑπορείθω.
ὑποεία.

² ἔθνηκοί.
ἔθνη.

² ἔθνηκοί Gentile ab ἔθνη πὸ gens. Apud Ecclesiasticos autem scriptores ἔθνηκοί, à religione Christiana alienæ gentes, Ethnici.

³ οἱ τὰ θεῶ, &c.
φρονῶ τὰ σέ.
τὸ πάππα.

³ οἱ τὰ τοῦ πάππα φρονῶτες, qui Pappæ favent, qui stant à Pappa, qui cum Pappa sentiunt & faciunt, qui Pappam aut Pappæ doctrinam sectantur. Quomodo dicitur φρονῶ τὰ σέ faveo tibi, sto à tuis partibus, vide suprâ φρονῶ sectione 29. τὸ πάππα autem genitivus Doricus, in lingua tamen communi usitatus. Clenard. pag. 129. vers. 3. & pag. 133. vers. 19.

⁴ ἄχει.

⁴ ἄχει τὸ βλασφημιῶν, vulgo, venans jusques aux blasphemes, quomodo etiam dicimus en venir jusques aux outrages ; jusques au dementir, jusques aux mains. vide sect. 29.

⁵ προβαίνοντες.

⁵ προβαίνοντες progredientes προσχωρῶντες.

⁶ ἐν τρυφῇ.

⁶ ἐν τρυφῇ quid sit, vide sect. 35.

Ἰκετῦσθον δὲ σε, πάτερ
οὐραίνιε, καὶ ὑπὲρ πάντων
ἀρχόντων καὶ προσηφῶν, οἷς
ἐφοδῶν ἡμῶν κυβέρησι, καὶ
ὑπερέταις. μάρισα ἢ ὑπὲρ
τῆς ταύτης τῆς πόλεως προ-
σασίαν παρεληφότεν. ἵνα τὸ
σοῦ πνεύματος, ὁ μόνον ἀγα-
θὸν καὶ ἀληθὲς ὑγαμονικόν
ᾖ, μεταδοῦναι αὐτοῖς, καὶ
καθ' ἐνδοξον αὐξῆσαι ἀξίω-
σης. ὅπως πεπυθόσης, ὅτι ὁ
σοῦ υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Κύ-
ριος ἡμῶν ἀρχόντων ἀρχεῖ
καὶ βασιλέων βασιλεύσει, κα-
θάω σοῦ πάντα τὰ κατ' ἐ-
ξουσίαν, καὶ τὴν γλῶσσην αὐτῆ

Precaur verò te, Pa-
ter cœlestis, etiam pro
omnibus principibus, &
præfectis, quibus ad nostri
gubernationem uteris mi-
nistris, maximè autem pro
iis, qui hujus urbis præfe-
cturam acceperunt, ut tu-
um Spiritum, qui solus bon-
nus & verè principalis est,
impertire iis, & quotidie
augere digneris : adeo ut
persuasi, tuum Filium Je-
sum Christum Dominum no-
strum Principibus impera-
re & regibus dominari,
quemadmodum tu omnia
quæ

ἐξουσία βασιλεία κατέστη-
 σαι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ
 αὐτὸ τὸ θεράπειον αὐτὸν,
 ἵνα αὐτὴ βασιλείαν ἐν τῇ
 αὐτῇ ἐπικρατεῖα ἀυξάνειν,
 εἰς αὐτοῦ, ὡς οὐδ' ἐν ἄλλο,
 ἔγωγε, τοὺς ἰσχυρούς, (οἱ
 τῶν χειρῶν δημιουργή-
 ματα, καὶ τῆς σῆς νομῆς
 σεβαστὰ εἰσὶν) ἀρεσκόν-
 τες σοι θεοκρατοῦτες. ἐρ' ὃ ἡ-
 μάς οὐκ ἐνταῦθα μόνοι,
 ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ὀπηθήποτε
 τῆς οἰκουμένης, εἰρηνικῶς
 ἐσθροῦντας, ἀγνώ καὶ δόξαν
 αἰ λατρείαν προσφέρειν,
 καὶ τῷ δὲ τῶν ἡμετέρων
 ἐχθρῶν φόβον ἀπὸ πηλαγμάνας,
 ἀφορμῶν τῆς τῆς σῆς δόξης
 ὑποφημισμάτων πάντα τὸν
 βίον διατελεῖν ἔχοντας.

qua in cælo & in terra
 sunt, illius potestati sub-
 jecta effecisti, eodem modo
 etiam ipsi colere eum, &
 ejus regnum in suo princi-
 patu augere, curam ut nihil
 aliud (magis) habeant,
 subditos (tuos) qui tua-
 rum manuum opificia, &
 tui pascui oves sunt, pro
 arbitrio tuo gubernantes:
 ut nos non hic solum, sed
 etiam in alia quacumque
 terrarum orbis parte placa-
 te degentes, purum & san-
 ctum tibi cultum offera-
 mus, & hostium nostro-
 rum metu liberati materi-
 am tuæ gloriæ celebratio-
 nis per totam vitam sem-
 per habeamus.

Ἐπειτα ἡ δὲ τῶν ἡμετέ-
 ρων προσευχῶν σωματιο-
 μέν σοι, ὡς ἀληθινὸς πᾶτερ καὶ
 σῶτηρ, πάντα οὓς ποιμένας
 πῆς σοῖς πρῶτοις κατέστησας,
 καὶ ὧν ὀπιμελεῖς τὰς ψυ-
 χὰς ἐνεχέρισται. συμμελόν-
 τες εἰπέν, ὅσους τῷ ἱερῷ
 σου εὐαγγελίῳ διακόνους ἀ-
 πέδειξας, ἵνα διὰ τῷ ἁγίου
 πνεύματός σου ἡγεμονεύης
 αὐτῶν, ὅπως καλοὶ καὶ πι-
 στοὶ τῆς σῆς δόξης ὑπὲρ-
 τῶν ἀνακαινῶνται, τὸ το αἰ-
 διατεινόμενοι, καὶ τούτου ἐν-
 πίπται τὰς ἐαυτῶν ἐπιβολαῖς
 σοφολόμοι, τοῦ πᾶσι τὰ
 παλαιότερα σεβαστὰ τὰ
 διασπάρμενα εἰς ἐν ἀγέρε-
 θαι, καὶ σοῖς Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ

Deinde precibus nostris
 commendamus tibi, o ve-
 rax pater & servator, om-
 nes, quos pastores tuis fi-
 delibus constituisti, & quo-
 rum cura animas commi-
 sisti, & ut paucis comple-
 ctar, quoscumque sacri tui
 Evangelii dispensatores de-
 signasti, ut sancto Spiritu
 tuo prælis iis, quo probi &
 fideles tuæ gloriæ ministri
 appareant: hoc semper
 contententes, & hoc in
 omnibus suis conatibus
 spectantes, ut omnes mis-
 era oves dispersæ in unum
 congregentur, & ad Jesum
 Christum Dominum no-
 strum inter pastores pri-
 σθ

σὺν Κύριον ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς ποιμέσι πρωτεύοντα καὶ ἡμῶν ἐπισκόπων ἀρχόντα ἐπαγγελάμενος, ἵνα κατὰ ἐκείνου ἐν αὐτῷ σὺν πάσῃ δικαιοσύνῃ καὶ ἀγιοσύνῃ σερκόησιν.

Πλὴν ἀλλὰ καὶ τὰς σὰς ἐκκλησίας ἀπίστας τὰ σώματα ἡμῶν ἀρπακτικῶν λίκων ὀβριεῖσαι, πάντων ἡμῶν μετὰ ἡμῶν ἀπαλλάξαι ἀξίωσον, ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ φιλοδοξίᾳ ἢ φιλοκαρδίᾳ, ἢ καὶ ἢ τῇ τῷ ἱερῷ σου ὀνόματι δοξολογίᾳ, καὶ τῷ σὲ ποιμνίᾳ σωτηρίᾳ σπουδαζόντων.

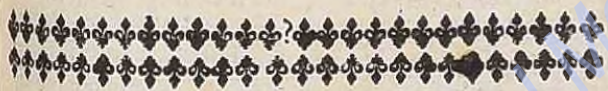
Πρὸς τοῦτοις ἢ ἀντιβόλημέν σε, ὃ σερσηνίσαι Θεὸς καὶ Πάτερ ἐλεημονήσατε, κοινῇ ἡμῶν πάντων ἀνθρώπων, ἵνα κατὰ σὸν βόλομένῃ ὅτι τὴν ὁλοῦ τῷ ἀνθρώπινου γένους σωτηρίαν ἀνατίθησαι σοι, τὴν διὰ τῷ λυτρώσαντος ἡμᾶς Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ σου υἱοῦ ἡμῶν, οὕτω καὶ ὅλοι τῷ ἀπὸ γνώσεως μέχρι τῶν νῦν ἀποξενουῦται εἰς κευθμῶνα σκοτους καταβυθιζόντες, ἡμῶν τε πλάσι καὶ ἀγνοίας ἀιχμαλωπιδάτες, διὰ τῆς τῷ σου Πνεύματος φωταγωγίας, καὶ τῆς τῷ σου εὐαγγελίου κηρύξεως, εἰς τὴν εὐδὴ σὺν σωτηρίαν ἀγρυπνῶν ἀνακαλῶνται, ἢ καὶ ἐν τῷ γινώσκῃ σὲ μόνον Θεὸν ἀληθῆ ὄντα, καὶ ὃν ἐπιμύσας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δεῦρα ἢ σὲ, καὶ ἐκείνοις, οἷς ἡδη διὰ

mas tenentem reducantur, ut quotidie in eu ad omnem justitiam & sanctimoniam proficiant. Interea autem tuas Ecclesias omnes ex ore rapacium luporum eripere, & ab omnibus mercenariis liberare dignare, qui privatæ gloriæ cupiditati, & lucri aviditati, non autem sacri tui nominis gloriōsa celebrationi & tui gregis salutati student. Præterea etiam obsecramus te, ô clementissime Deus, & Pater summe misericors, communiter pro omnibus hominibus, ut quemadmodum tu vis totius humani generis salutem tibi acceptam referri, per Jesum Christum Filium tuum, qui nos redemit, factam: Sic etiam, quicumque in illius cognitione hæctenus sunt peregrini & hospites, in penetrabile tenebrarum demersi, atque ab errore, & ignoratione captivi detenti, per Spiritum tui illuminationem, & tui Evangelii prædicationem, in viam recta ad salutem ducentem revocentur: quæ sita est in eo, ut cognoscamus te solum Deum verum, & quem misisti, Jesum Christum. Rogamus verò te, ut etiam illis, erga quos jam tua gratia benevolè te gessisti, & quorum mætes tui verbi cognitione illustrasti, incrementum

quotidie

της σῆς χάριτος εὐνοικῶς
 σεσηπείχθης, κὺν διανοί-
 α τῆ τῶ σὲ λόγου γνώσε κα-
 πύγασας, ἐπίδοσον ὁσημέ-
 ραι δοῦναι, πῶς γὰ σαῖς
 πνευματικαῖς εὐλογίαις πλο-
 ηδίῃσι. ἵνα πάντες ἄμα
 ἐπὶ καρδίας καὶ ἀφ' ἑνὸς στό-
 ματος σιβαζώμεθα σε, κὺ τῶ
 ἐν Χειρῶν τῶ Κθεῖω ἡμεῶν
 βασιλεῖ τε καὶ νομεδέτη
 τῶν σεσηκούσων τικλιῶ
 καὶ θεραπείαν σεσηπέω-
 μεν.

quotidie des, tuis quidem
 spiritualibus benedictioni-
 bus ditatis: ut omnes simul
 una mente, unoque ore te
 colamus, & tuo Christo
 Domino nostro tum Regi,
 tum Legislatori conveni-
 entem honorem cultum-
 que tribuamus.

Admonitio.

*Quæ ad horum capitulum explicationem
 pertinent, ea sunt è precatione prima, un-
 de hæc ad verbum huc translata sunt, re-
 petenda.*

Ἄλλαι Χριστιανικαὶ
 σεσηπυχαί.

Aliæ Christianæ
 precationes.

Προσηπυχή ἢ ὄρθριος.

Precatio matutina.

Ω Θεός μου, ὁ πατήρ
 μου καὶ σωτήρ
 ἐπειδὴ ἔχαρισω μοι
 ἡμεῶν, ἵνα διανύσωνται τῶν

O Deus mi, qui pater
 meus & servator
 es, quando largitus
 es mihi (hoc) ut tranf-

νύκτα, μέχρι ταύτης ἢ
 ἡμέρας ὡς περιγυῖναι, θός
 μοι καὶ νῦν τὸ παντὶν
 διαπερῆν λατρεύοντά σοι,
 ὡς μηδὲν το ἔδραπαν δι-
 νοῦναι, μηδὲ λαλεῖν, μη-
 δὲ ποιεῖν, εἰ μὴ ὅτι ἐν-
 ἀρεσεῖν σοι, καὶ τῶ σὺν θε-
 λήματι ποιῆσθαι. ὡς αὖ
 πάντα τὰ ἔργα μου σὺς πλὴν
 δόξαν τῶ σὺ ὀνόματος, καὶ
 πλὴν οἰκδομῶν τῶ πέλας
 τείνη. ὡς πρὸς δὲ ἀξιοῖς τὰ
 ἡμῶν σώματα καταγῆσαι,
 τὰς τῶ σὺ ἡλίου ἀκτῖνας
 εἰς πλὴν γλῶσσαις κατεπέμπων,
 ἕτω καὶ πλὴν ἐμῶν καρδίαν
 τῆ ἀυγῆ τῶ σὺ πνεύματος
 φωτισσον, τῆ σὺ πλὴν σὺ
 δικαιοσύνην ὁδηγήσασθαι
 με ὡς ἂν αὖ πάντα ἐν χερσίν
 ἀγγέλων, πρὸ πάντων ἀεί-
 τῶν τὸν φόβον σου ἔρασθαι
 μοι, καὶ πάντα πρὸς πλὴν
 σὺν πλὴν ἀναφέρειν, ἕδὲν
 ἀγαθόν, ἀλλοθεν, ἢ ἔδρα-
 τῆ σὺ χάριτος καὶ εὐλο-
 γίας προσδοκῶντα: ἵνα μηδὲ
 ὅτι ὁρμήσω, πλὴν ὅτι
 ἀρεσκόντων σοι, ποιεῖν.

transacta nocte usque ad
 hunc diem superessem, da
 mihi etiam nunc hunc per-
 tranire, serviendo tibi, ut
 nihil omnino nec cogitem,
 nec dicam, nec faciam, nisi
 ut placeam tibi, & tua vo-
 luntati paream: ut quo
 omnia opera mea ad gloriam
 tui nominis, & adifica-
 tionem proximi tendant.
 Quemadmodum autem
 dignaris corpora nostra il-
 luminare, tui solis radios in
 terram demittens: sic etiam
 meam mentem luce tui
 spiritus illustra, quæ ad tuam
 justitiam me deducat.
 Ita ut, quamcumque ag-
 gressus fuero rem, ante omnia
 semper metum tuum
 mihi ante oculos ponam, &
 omnia ad tuum honorem
 referam, nihil boni aliunde,
 quam à tua gratia & bene-
 dictione expectans: ut nihil
 quidquam in animum
 inducam, præter ea quæ
 placeant tibi, facere.

Scholia.

ὁρῆσι.
 ὁρῆσι.
 ὁρῆσι.

ὁρῆσι & ὁρῆσι matutinus. ὁρῆσι & ὁρῆσι
 ζω, matutinus aliquid ago: ab ὁρῆσι ὁ tempus matuti-
 num seu antelucanum, diluculum, ac proprie, primum
 diluculi punctum: ὁρῆσι τὸ αἶψιν, καὶ ὁρῆσι ἡμῶν
 ποιεῖν λεχθῆσι ὄντας, quod nos lecto affixos attollat,
 rectosque faciat aut erigat: vel ὅτι εἰς ἔργα ἡμῶν ὁρῆσι,
 quod ad opera nos erigas & excitet.

² διαύσαντα, τελησάσαστα, subaudio us, postquam ² διαύσαντα.

exegi, vel transegi aut peregi νύκτα noctem, vel tran-
acta nocte: Aoristus primus participi. τῷ αὐτῷ vel ἀ- αὐτῷ.

νύκτα, σα, κα, perficio, conficio, perago. hic ergo δια-
ύσαντα νύκτα eadem forma dicitur, qua λῦσαι γῆρας
implevit senectutem, aut exegit. In Antholog. Epi-
gram. & apud Sophoclem αἰύειν ἢ αἰδαν (poeticè &
Doricè pro αἰδω) implere fata, id est αἰύειν τλω σπὸς ἢ
αἰδῶ ὄδον. Nam & dicitur ὄδον αἰύειν viam con-
ficere seu exigere, δρόμον cursum, &c.

³ σεμίναται superesse; contra ἀπολείπειν deesse. ³ σεμίναται.
Item superesse, pro evadere, incolumem esse, servari à ἀπολείπειν, i
morte, ut hic. Aliquando superiorem esse, vincere, ut
σεμίναται ἢ πολεμίαν hostibus superiorem esse, hostes
superare.

⁴ διαπερᾶν pertransire, διαβαίνειν transigere, trans- ⁴ διαπερᾶν.
mittere. fit à πέρα aut πέραν, ultra. ⁵ ἐρ' ἢ ἀραρεσῆν πέρα aut πί-
σι ad placendum tibi, ut tibi placeam, me tibi pro-
bam. De hoc verbo & ejus contrario δυσαραρεσῆν, supr. ⁵ ἐρ' ἢ.
vide & Bud. pag. 322. ⁶ ἀκτιν, & ἀκτις, ἴσθ, ὁ radi- ⁶ ἀκτινας.
us solis, ab ἀγρῦμι, sed tanquam ἀγῶ frango: fortasse
quia sol suis radiis caliginem tenebrasque frangat & dis-
siperet.

⁷ τῷ ὀδηγησέσθαι deductura, id est, quæ deductet aut ⁷ ὀδηγησέσθαι.
deducat. futur. participii ὀδηγήσαν, εσα, σθ, ut ποιήσαν, ὀδηγήσω.
Clen. pag. 79. vers. 16. τῷ ὀδηγέω dux sum itineris, τλω ὀδηγός &
ἄδον ἀγω duco, deduco, unde ὀδηγός dux viæ, & ὀδηγία, ὀδηγία.

deductio. ⁸ ἢ φόβον σου proprie ex Vallæ observatione ⁸ ἢ φόβον.
& præceptis dicendum erit metum tui. At usitatus
est, metum tuum, etiam passivè acceptum. Budæus pag.

31. & sequente. ⁹ ὀρμήσω, ἐγκλήσω, ἢ διαρῶσω ⁹ ὀρμήσω.
aggrediar, capeflam, aut cogitem. Aoristus primus
subjunct. τῷ ὀρμάω, quod est impetu feror, in animum ὀρμάω.

induco, facere gestio, σερδουμῆμαι, cum infinitivo; ani-
mum converto πρὸς π ad aliquid. est & transitivum ut
hic, cum accusativo, pro suscipio, aggredior, vi capeflō
vel capeflō. hæc autem ad verbum translata, tantilla
verborum transpositione, paulo venustiora erunt, hoc
modo, ut nihil quidquam, præter ea quæ tibi placeant,
facere aggrediar, vel cogitem, aut in animum indu-
cam.

Δὸς ἡ¹ καὶ τὸ μετα-
 ξὺ παροῦντα ἐπὶ τῷ
 ποίσειν ταῖς πρὸς τὸν πα-
 ρόντα βίον ἀναγκαῖα, πε-
 ραιτέρω προβαίνειν, τῇ δια-
 νοίᾳ ἀποβλέποντα εἰς τὸν
 αἰδιον βίον, ἐν τοῖς σοῖς
 πικνοῖς δόσαν ὑπέσχεο. Οὐ
 γὰρ ἀλλὰ τὸ τε² σώματος
 καὶ τῆς ψυχῆς ὑπερασπίζων,
 πρὸς πάντας τὰ διαβόλας³
 πειρασμῶς ἐπιτόν με, καὶ
 ἀπὸ πάντων ἧ⁴ ἡμῶν ἐπι-
 κρεμασμένων κινδύων ἡ-
 ρόσον. Ἐπειδὴ ἡ⁵ οὐδὲν
 ὀφείλει τὸ ἀρξάτω καλῶς
 ποιεῖν,⁶ εἰ μὴ πρὸς οὐτω
 ποιῶν διαπλῆ, μὴ⁷ εἰς πῶ
 σήμερον μόνον ἡγεμῶν καὶ
 κυβερνήτης ἐμοὶ εἴης Κύριε,
 ἀλλὰ πρὸς πάντα τὸν βίον:
 ἐπίδοσιν ἐν ἐμοὶ καθ' ἐξέσιν
 λαμβανούσης τῆς σῆς χάρι-
 τος, ἕως ἀν παυτελῶς ἀνω-
 θῶ τῷ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ,
 ὃς ὄντως ὁ υἱὸς ἦ ἡμῶν
 τέρων ψυχῶν, λάμπων⁹
 ἡμέρας τε καὶ νυκτός, καὶ¹⁰ εἰς
 ἡ¹¹ αἰεὶ χρόνον.

DA verò etiam (hoc) interim dum laboro
 in comparandis iis quæ ad
 præsentem vitam necessa-
 ria sunt, ut ulterius pro-
 grediar, animo respiciens
 ad æternam illam vitam,
 quam tuis filiis daturum te
 promisisti. Nihilominus
 tam corpus, quam animam
 meam protegens, adversus
 omnes Diaboli tentationes
 me armato, & ab omni-
 bus, quæ nobis impendent,
 periculis libera. Cum ve-
 ro nihil proficit cœpisse re-
 cte facere, nisi quis ita fa-
 cere perseveret, ne in ho-
 diernum diem tantum dux
 & gubernator mihi sis Do-
 mine, sed per totam vitam
 incrementum in me indes
 capiente tua gratia, donec
 prorsus conjunctus fuero
 cum Filio tuo Jesu Christo,
 qui est verè Sol nostrarum
 animarum, lucens & die, &
 nocte, & in perpetuum
 tempus.

Scholia.

¹ καὶ τὸ με-
ταξὺ.

² τὸ σώματος.

³ πειρασμῶς.

¹ Καὶ τὸ μεταξὺ] τὸ jungendum cum sequente infinitivo προβαίνειν, ut precatationis hujus initio, τὸ πρὸς ἡμῶν ἰδὲ, τὸ διαπερᾶν, &c. ² τὸ σώματος ὡς ὑπερασπίζων, quasi ὑπὲρ τὸ σώματος ἀσπίζων: de quo verbo supra.

³ πειρασμῶς, σκιδωρήματα, ἐρόδες & μηχαλήματα, pro

pro eodem fere in his precibus usurpavit. ἔπι κρεμα- ἔπι κρεμα-
 μίαν, id est ἐπι κρεμίσαν, ἐπισκλήπτων, imminenti- μίαν.
 bus, impendentibus. Nam ἐπι κρεμαμαι suspensus sum ἐπι κρεμαμαι
 per, impendo seu immineo, ἐπίκειμαι & ἐπισκλήπτο, κρεμαμαι.
 de quibus antea. Dicitur autem κρεμαμαι tanquam ἀ κρεμῆμι.
 κρεμῆμι, pro quo usitatum κρεμάσας κρεμαίνω, & κρε κρεμάω.
 κρεμαῖμι suspendo. οὐκ ἔπι κρεμάω. τῆ δ' ὄρος αἰ, Plu- κρεμαίνω.
 tarch. in Publicola : domus foro imminens, quasi dicas κρεμαίνωμι.
 super foro suspēsa. & metaphoricῶς ἐπι κρεμάωμι. κρεμαίνομαι.
 δὴ, impendens periculum. κρεμαμαι autem sine re-
 duplicatione, ut & pleraque alia tum primæ tum secundæ
 conjugationis verborum in μι, nec solum quartæ
 (quæ cum à Clenardo, tum ab Antesignano enumeran-
 tur pag. 103. & sequente.) Inter quæ est etiam τὸ
 κρεμαμαι, eadem pagina 103. vers. 23. ῥύσον libera, ῥύσον.
 eripe, ἀπίλαξον, Aoristus primus imperativi τῶ ῥύω, ῥύω.
 idem quod ἐρύω custodio, servo, tueor. Item libero,
 redimo, servo, conservo ex periculo, è periculo eximo &
 extraho, cum genitivo τῶ θανάτῳ, id est, τῶ θανάτῳ, mor-
 tē libero, λύμης, ex interitu servo : & hic κινδύων è pe-
 riculis (sed addita præpositione, ἐπὶ, ut apud Home-
 rum ἐπὶ κινδύῳ) ἔάν μὴ πῆς, &c. ad verbum, nisi quis ita
 facere perseveret: sed rectius, nisi ita facere perseveretur
 aut perseveremus : vel nisi ita perpetuò faciamus :
 atque ita alibi, ubicumque idem dicendi genus oc-
 curret.

ἡς τὴν σήμερον, subaudio, ἔσονται ἡμέραν in hodie-
 num diem. σήμερον hodie : & τὸ σήμερον: frequentius ἡμέραν.
 verò, in prosa præsertim, ἡ σήμερον ἡμέρα, hodiernus
 dies.

ἔσονται, τὸ ὄντι verè, revera, ὡς ἀληθῶς. ἡμέρας] tem-
 pus incertum in genitivo. Clen. pag. 229. vers. 13. ἡμέρας.
 ἔσονται, subaudio ὄντι, id est, αἰδίων, vel αἰώνιον Tempus in-
 χέρον in æternum seu perpetuum tempus, ἀδιαλείπτως, certum in
 γενitivo.
 ἡμέρας, διαπαντός, εἰς τὸ αἶψα.
 ἡμέρας.
 ἡμέρας.
 ἡμέρας.

ἡμέρας, διαπαντός, εἰς τὸ αἶψα.
 ἡμέρας.
 ἡμέρας.
 ἡμέρας.

Ἦνα ἡ τῶτων ὄντων σου
 καταξιώθῃ, ἀντιβόλωσι
 ἡ ἀμαρτηθῶντων μοι ἀμ-
 ηρῶν, καὶ διὰ τῶ σὺ
 ἀποδομῆτου ἐλέος, συγ-
 γνῆμα ἔμοι ἔχῃ, ἡ-
 Gg niam

U T verò his à te dig-
 nus censet, rogo
 te ut eorum, quæ à me
 peccata sunt, obliviscaris,
 & per tuam inenarrabi-
 lem misericordiam, ve-

ἄσπερ² ἐπηγγείλω³ ἔξειν πᾶ-
σιν, ὅσοι αὖ ἐν καρδίᾳ ἐπι-
χολήσονται σε. Ἰσὺρ ὡν ἀ-
παίτων⁴ ἐδ' ἐν ἥπλον, ἢ Ἰσὺρ⁵
ἔμαυτῶ ἐν ὀνόματι τῷ σε Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ἡ ἰκετείαν σοι
ποιῆμαι, ὅ κατὰ τὸ Ἰσὺρ
αὐτῶ ὁρᾶδοθεῖσεν ἡμῖν
προσευχῶν, λέγων,

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς ἔρα-
νοῖς, καὶ τὰ ἔξῃς.

Ταύτῳ ὃ τὸ εὐεργεσίαν,
Κύριε, ἢ ἄλλαις⁷ προσέσεις,
τὸ ἐν τῇ ἱερᾷ σὺ πίστι ἐβεβίω-
μενον διατελεῖν, ὡς οὐ τῇ
ἐμῇ καρδίᾳ Ἰσὺρ τῶ ἄγαν ἔ-
λέως σοῦ⁸ ἐνεργήσας, ταύ-
τῳ κατ' ἐκείνην ἡμέραν ἐν
ἐμοὶ αὐξήσων, καὶ⁹ προσεπι-
μετρῶν οὐ διαλίμπανε, ἕως
αὐ ἐκπλεως ἰβήται : ἧς τῶν
ἐξομολόγησιν ποιῆμαι, λέ-
γων, Πιστεύω εἰς θεὸν πατέ-
ρα, καὶ τὰ ἔξῃς.

niam mihi des, quemad-
modum pollicitus es datu-
rum te omnibus, qui ex a-
nimo te invocaverint. Pro
quibus omnibus, non secus
ac pro me ipso, in nomine
tui Filii Jesu Christi tibi
supplico, secundum tradi-
tam nobis ab illo precatio-
nem, dicens,

Pater noster qui es in
caelis &c.

Hoc verò beneficium,
Domine, aliis addito, ut in
sancta tua fide confirmatus
permaneam, quam tu meo
cordi pro summa miseri-
cordia tua iniecasti, eam
singulis diebus in me au-
geto, & cumularè non de-
sine, donec omnino per-
fecta fuerit : cujus confessi-
onem edo, dicens, Credo
in Deum Patrem, &c.

Scholia.

¹ ἀμαρτηθέντων.

¹ Τῶν ἐμοὶ ἀμαρτηθέντων, particip. pro nomine, ut saepe alibi, id est τῶν ἐμῶν, vel τῶν ἐμῶ ἀμαρτηθέντων, meorum peccatorum, vel ad verbum, eorum quae mihi, vel à me peccata aut admissa sunt. Ita mox, κατὰ τῶν Ἰσὺρ, αὐτῶ, &c. ἐμοὶ autem cum participio passivo. Clenard. pag. 229. vers. 28. ut jam non semel monui.

² ἐπηγγείλω.
ἐπαγγέλλομαι
³ ἔξειν.

² ἐπηγγείλω pollicitus es, Aoristus primus medius τῶ ἐπαγγέλλομαι ἰσὺρ εἰς σε. ³ ἔξειν (te) daturum, ut modò, & saepe antea, συγγνώμην ἔχων pro δίδομαι : supplendum autem σε, ut dictum supra est ex Clenard. pag. 221. vers. 6.

⁴ ἐδ' ἐν ἥπλον.
⁵ ἰκετείαν

⁴ ἐδ' ἐν ἥπλον nec minus, vel nihilominus, non secus ac, nec aliter quàm. ⁵ ἰκετείαν σοι] In aliis exem-
plaribus

pluribus legitur corruptè σου sed legendum σοι, ut supra.

⁶ καὶ τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐδοθέντα ἡμῖν προσου-⁶ κτ' τὴν ὑπ' αὐτῆς, secundum eam, quæ nobis ab eo tradita est, pre- &c. cationem: vel brevius, secundum traditam nobis ab eo precatorem.

⁷ προσέτις adjice, adde, appone, ἐπιβάλλε, ἐπίφερε, ⁷ προσέτις. Aorist. 2. imperativi τὸ προσήθημι. Clen. pag. 95. προσήθημι. vers. 40.

⁸ ἐνεφύεσας. Aoristus primus τὸ ἐμφυτεύω. ⁸ ἐνεφύεσας προσεπιμετρῶν, ad cumulum insuper addere. ἐπιμε- ἐμφυτεύω. τρον enim quod super mensuram, vel justum pondus προσπιμα- adjicitur, augurium, unde ἐπιμετρέω in mensura addo: τρωδιν. & προσπιμετρῶ ultra justum subinde admetior, ad cu- ἐπιμετρον. mulum addo, cumulo: ἐπιμετρέω.

¹ Ἄλλη προσουχὴ ἢ ¹ ἑωθινή, ² ἔμμετρος. Alia precatio matutina metro constans, Sed hic in rudiorem gratiam ad verbum reddita.

Scholia.

¹ ἑωθινός matutinus, ὀρθρινός, qui fit manè aut dilu- ¹ ἑωθινή. culo. ab ἑωθεν (quasi dicas ab aurora) diluculo, manè ἑωθεν. ἑωθεν, ἀγύ, Aristoph. à diluculo statim, statim ab au- rora, id est, summo manè. fit ab ἑωθεν matutinus. Item ἑωθεν. orientalis: ab ἑως, in soluta oratione; & poeticè ἡώς, ἑως. quarta contrañorum, ut αἰθώς, aurora, diluculum, Oriens: ex Oriente enim sole aureus ille cœli splendor procedit. Unde ἄμα ἑω, & ἄμα ἡοί, prima luce, ipso statim diluculo, simul atque illuxit: ab αὐω splendeo, ἄμα ἑω. ἀμα quasi αὐω.

² ἔμμετρος metrica, Plinio: metro constans, ut Iso- crates, ἔμμετρα ποιήματα & Xenophon, ἐν μέτρῳ ποιεῖν: & ab Isocrate τὰ καπιλογάδιω συγγραμματα, que soluta oratione seu prosa scripta sunt ἔμμετροι eti- am dicuntur, qui ἐν μέτρῳ scribunt, aut τὰ μέτρα, à μέτρῳ τὸ versus, seu carmen certis pedibus & quasi ² μέτρον. propriis, tanquam dimensionibus distinctum. Proprie enim modus, mensura: à quo ἔμμετρος modum ser- ἔμμετρος. vans, moderatus: contra ἄμμετρος, immodicus, immo- ² ἀμμετρος. deratus

deratus modum excedens : qualis ego fortasse, lector, tibi nec abs re videbor, qui in hac voce non ita per se difficilissim nimius, sed utinam in hac tantum una.

Ὡς πᾶτερ, ὦ σῶτερ, δούς Ὁ Pater, ὁ servator,
ἡμῖν νύκτα ¹ περήσαι, Δός qui dedisti nobis no-
πάλιν ² εἰσορέαν ³ ἔρατὸν ctem transire, Da rursum
⁴ φᾶος ⁵ ἡελίοιο. intueri amabile lumen
Solis.

Scholia.

¹ περήσαι.
περῶ.
² εἰσορέαν.

πιδῶω, poet.
ὄρω, poet.
μετιῶω.
³ ἔρατὸν.
ἔραω.
⁴ φᾶος.

⁵ ἡελίοιο.
ἡλιοιο.

ἡλιος.

ἡλιος.

¹ Περῆσαι (Aoristus primus infinitivi τῷ περῶω, futurum περῶω & περήσω) transire : paulo ante διαπερῶν, διανύπειν, διαβαίνειν. ² εἰσορέαν, pro εἰσορέην. Nam poetæ in verbis in ᾠα, contractione facta in α, aliud α inferunt, accentu retroacto. Sic βοῶν, βοᾶσαι, poetice βοᾶσαι. Clenard. pag. 92. vers. 25. Quando autem contractio facta fuerit in ω, aliud ω inferunt, retracto etiam accentu, ut πιδῶω, πιδῶω, πιδῶω. Verum si vocalis præcedens fuerit brevis, pro ω injiciunt ο, ut ὄραω ὄρω, ὄρω. Ita μητιάω μητιῶω, μητιῶω. Nam, præcedens hic breve est, unde mox sequitur μητιῶντας. ³ ἔρατὸν, ἔρατὸν, ἔρατὸν, & ἔρατὸν, amabile, ab ἔραω, amo. ⁴ φᾶος, poetice, pro φᾶος lumen : εἰσορέαν autem φᾶος quasi εἰς φᾶος ὄραω.

⁵ ἡελίοιο, Solis, pro ἡλί, Æolicè, poetice & Ionicè. Nam Æolicè spiritus densus mutatur in tenuem, ἡλιος pro ἡλιος. Clen. pag. 13. vers. 35. deim e interponitur metri gratia, poetica epentheli. Denique ὡ γενιτινὸν nominum tertia declinationis simpliciter vertitur in ω, Atticè, Thessalonicè, & Ionicè. Clenard. pag. 17. vers. 15. & pag. 113. vers. 40. Sic Hesiod. λαμῶρον φᾶος ἡελίοιο, lucidum lumen solis, ἡλιος autem antiquis dictus est ab ἄλς ἢ mare : πᾶρ τὸ οἰκεῖσθαι τῷ ἄλς, quod mare sibi conciliet & adjungat, vel, eo familiariter utatur. Poetæ enim figunt Solem e mari exurgere, & in mari recumbere. ἡελίος autem grammatici compositum putant ex ἡὸς aurora, & ἔλς calor Solaris : item Solis splendor, ἢ τῷ ἡλὸς ἀγῆ, quasi ἡὸς ἔλς ἔχου, auroræ splendorem habens.

Καὶ τόδε ἕξαυόειν ἢ
μαρ, κωχαρισμένα θυμῷ
ἢ Μουῶν 4 πῶ 5 ἔρδον-
τας, ἢ ἰδ' ἐν φρασί 7 κητιῶν-
τας.

Atque hunc peragere
diem, grata animo

Sola tuo facientes, & in
animis consultantes.

Scholia.

ἕξαυόειν poetice, pro ἕξαυόειν, aut ἕξαυόειν, ἕξαυόειν. |
ut antea διανύειν, transigere, traducere; vel cum
Plaut. & Cicerone, conficere, id est, consumere; vel
peragere, ut Ovid. noctem peragere, id est, explere
vel transigere. & vitam peragere, idem. ἡμαρ, ατ, ἡμαρ.
τὸ poeticum, pro ἡμέρα, ἢ dies. sumitur aliquando
adverbialiter, ut apud Hesiodum ἡμαρ καὶ νύκτος nocte
dieque. ἢ μουῶν poeticè & Ionicè, pro μῶνα ὁ in-³ μουῶν.
terposito, ut νοσῶ pro νόσῳ ἢ morbus: μόνῳ,
ἢ οὐ, solus. 4 πῶ pro σῶ tuo, Doricè & poeticè πῶς, 4 πῶ à πῶς
πῶ, τῶν, pro σός, σῆ, σόν, tuus, a, um. Clenar. pag. pro σός.
113. vers. 42. 5 ἔρδοντας facientes, ποιῶντας, ἔργα- 5 ἔρδοντας.
ζήτους. ἔρδω autem, poeticum verbum, factum vo- ἔρδω.
luit ex ῥέζω per metaphoram, & mutationem literæ ζ in
δ. Alii autem ex Bæotico ῥέδω, significat autem facio,
ago: & facio pro sacrificio, ῥέζω. 6 ἰδ' communiter, ὁ ἰδ'.
ἰδ' verò Atticè, vide Aorist. 2. imperat. τὸ δέξω, sed δέξω.
itaquam εἶδω, ἰδον, poeticè pro εἶδον Clenard. pag.
148. vers. 20. & pagina 193. vers. 46. & sequente
pag. vers. 1. tum pag. 130. vers. 40. & sequente. hic ἰδ' & ἰδ' ἔ
autem ἰδ' per systolem poeticam usurpatur pro ἠδ' ἔ, pro ἠδ' ἔ.
utrumque poeticum pro καί, &, ἠδ' ἔ σοι, id est, καί σοι
& tibi. 7 κητιῶντας poeticè, ut paulo ante dictum est 7 κητιῶντας.
pro κητιῶντας consultantes, agitantes. Clen. pag. 337. κητιῶν.
vers. 45. κητιῶν enim consilia agito, delibero, consul- κητιῶν.
το, rem quampiam molior. à κητις, ἰδ' ἔ, ἢ consilium, κητιῶντος.
intelligentia, sapientia, σωῆσις, βουλή: & κητιῶντος, κητιῶντος.
prudens, σωμῶτος, intelligens, sapiens. Jovis epithetum
apud Homerum, & Hesiod. κητιῶντος ἕδ' ἔ. κητιῶντος voca-
tivus, Clen. pag. 223. vers. 7. & pag. 129. vers. 8. pro
nominativo κητιῶντος poeticè, aut potius Æolicè &
Bæoticè.

Ἡ ὕπε ¹ δι' ἡελίου πάντ' ² ἀκτίνισσι ³ φαείνεις ⁴ ὡς
 Σώμασιν ἡμετέροις, ⁵ ὡς
 καὶ σὸν πνεύματος αὐγῆ
 Ἡμετέρας ψυχῆς ⁵
 ἐπφάσκει.

Quemadmodum verò
 Solis omnia radiis illustras
 Corporibus nostris, sic
 etiam cui spiritus splen-
 dore
 Nostris animis illuce-
 sce.

Scholia.

¹ ἡ ὕπε.
ἄτε.

¹ Ἡ ὕπε quemadmodum, ὡς ὡς ut, sicut, velut, ceu: dialylis poetica pro ἡ ὑπε poetico, pro ἄτε, cui respon- det, ὡς, ἄρα, sic sanè, ita etiam, ita quidem; ὡς iterum poeticum pro ἔτος. ἄτε etiam, aliquando ὄτε, quum: item ἐπεὶ postquam.

² ἀκτίνισσι.

² ἀκτίνισσι dativus Æolicus pro ἀκτίσι, radiis, ἀγῆς. Æoles enim formant suum dativum pluralem à genitivo singulari in σ, mutato σ in εις & addito σ. Clenard. pagin. 53. vers. 15.

³ φαείνεις.
φαείνω.
φαίνω.
φαω.
φαέσθ.

³ φαείνω poet. (unde φαίνω oratorium) luceo, splendo, fit à φαώ idem: & hoc à φαέσθ, utroque etiam poetico. hic φαείνεις πάντα omnia illustras, λαμπρύνεις, φωτίζεις, παύραζεις, id est, φανεροῖς, φανερά ποιεῖς, σαφηνίζεις, patefacis, proferis, exhibes, ostendis, quasi dicas videre facis. Sic Homerus, ἡμῶν μὲν τοῦδ' ἐρπετέρας. & ἐναίσημα σήματα φαίνων ostendens Iliad. 6. Nam nisi ita accipias, quid sibi velit σώμασιν ἡμετέροις, aut quomodo jungatur cum verbo illustras, non satis scio. Non male autem fortasse sic vertas, ut Solis radiis omnibus ex parte lucas, aut illucescis, aut colluces corporibus nostris, &c. Nam Cicero hoc verbum eodem casu usurpat: collucet, inquit, sol mundo. Et, ut quam maximè cœlum omnibus colluceret. Quomodo Odyss. γ. initio de Sole ἴν' ἀθανάτοισι φαείνη καὶ θνητοῖσιν βροπέσιν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν. Ibi φαείνη, id est φαίνω, λάμπω; cum ἴτα, ut, i. ut immortalibus illucesceret & mortalibus hominibus super fertilem terram. Ita autem si veritas, τὸ πάντα sumetur Attice pro πάν, & hoc pro πάντας omnino (Clenardus pag. 291. versu 18.) modis omnibus: vel supplendo κατὰ: ut sit κατὰ πάντα per

Collucere
cum dativo.

per omnia, in omnibus, omni ex parte, penitus: quod idem valet. Prior quidem interpretatio mihi magis placet. Si posteriorem tamen magis probas, hanc per me tibi sequi licet.

⁴ ὡς καὶ sic autem, προῖτα καὶ, ut jam dixi, scri-⁴ ὡς. bendo ὡς cum accentu, in redditione similitudinis, ut hic. Item in fine orationis, sæpe apud Homerum ὡς φάτο sic dixit, id est, τῦτον τὸν τρόπον ἔφατο, id est, εἶπε: quanquam etiam alio sensu cum accentu accipitur, sed id non est hujus loci.

⁵ ἐπιδάσκω Ionice pro ἐπιφάσκω, quasi ἐπιφάσκω ⁵ ἐπιφάσκω. abjecto σ Ionice, unde communiter & Atticè fit, ἐπιφάσκω, Clenardus pag. 68. vers. 25. per crasim εὐ in κ, Dorice verò in λ, Clen. pag. 12. vers. 47. & pagina 92. vers. 15. Cæterum φάσκω, ἐπιφάσκω & ἐπιδάσκω ἐπιφάσκω. illucesco, in lucem profero, ostendo, commonstro, a φάω Æolice pro φάω luceo: Æoles enim in medio duarum vocalium interponunt υ. pro ἀης enim dicunt ἀιης, & pro ἔως, εἰως. Clen. pag. 169. vers. 18. sic υ Æolice in-
ἀιδόμαι, pro, διδομαι indigeo. te positum.

— ὡς σὸν ἀεὶ

— Ut tuam semper

Δέρομαι ³ κλέος ⁴ Videamus gloriam al-
ἀπύ, καὶ ἐν ⁵ πάντεσι νοή- tam, ac in omnibus cogi-
ται temus

Ἐργίζω καὶ μύθος, ⁶ μετόπι- Factis & dictis, post ve-
ἀεὶ δὲ σῆς ⁷ ἰότητος, rò tuam voluntatem,

Σῶντε ⁸ ἐφημοσυνῶν, Tuaque mandata, beata
ὡδάλμονα ⁹ ἰχρία θέαζ. vestigia ponamus.

Scholia.

¹ Ἀεὶ & αἰὲν poetica sunt, pro ἀεὶ semper, per-¹ ἀεὶ.
petuo.

² ὡς δέρομαι, id est, ἵνα δερκώμεθα, ἥτοι ὀρῶμεν, ² ὡς.
ut videamus ³ κλέος τὸ (ut τείχους) δόξαο gloriam. ³ κλέος.

⁴ φῆς, πεία, υἱ, ἀπύ. Clenard. pagin. 119. vers. ⁴ ἀπύ.
⁵ 3. altus, excelsus, tum ingens, gravis. Item difficilis, ut

Latinis arduus, gravis : sic αἰπὺς πόνος gravis labor. & αἰπὺς ὀλέθρος, id est δεινός. Homer. grave exitium.

5 πάντως.

6 αὐτόπιδε.

ὀπίσω

7 ἰότητος.

ἔμαι.

ἔης.

8 ἐρημοσυνῶν.

ἐπιέμαι.

9 ἰχνία.

ἴδου.

τίθεσθαι.

Ponere vestigia.

εἰς ἴχνη.

ἔναι.

5 πᾶσι à genitivo παντός, & in es mutato & addito σι.
6 μετόπιδε poeticum pro μετόπισθεν, idem quod κατόπισθεν, & ὀπόπισθεν, post, pone, à tergo : post, seu postea, ab ὀπίσω retrorsum, retro, in aversum. 7 ἰότης ἡττος, ἡ consilium, voluntas, βέλτης. κακῆς ἰότητος γυναικὸς consilio & instinctu improba mulieris, Homerus. & μὴ δι' ἐμεῦ ἰότητι, non meo consilio & instinctu, non me ita volente, ab ἔμαι mitto. Item, cupio, desidero : hinc εἰς cupiditas, desiderium.

8 ἐρημοσυνῶν, & ἐρετμή, utrumque poeticum, mandatum, jussum, ab ἐπιέμαι peto, appeto, cupio, permitto : denique mando, precipio, jubeo. 9 ἰχνία, vestigia, ἰχνία θέσαι ponere. Aoristus secundus medius τῷ τίθεμαι, Clenard. pag. 97. vers. 24. ἰχνία θέσαι, ut Latinis vestigia ponere, metaphoricās : Quomodo Cicero. Quacunque enim ingrediuntur, in aliquam historiam vestigium ponimus, id est, historiam aliquam attingimus. & Horatius, Libera per vacuum posui vestigia. hic autem ponere vestigia post Dei mandata, id est, Dei mandata sequi, τοῖς τῷ θεοῦ ἐπαγγελάμασιν ἐπιθεῖν, Dei voluntatem & mandata quasi vestigiis sequi, à Dei mandatis ne latum quidem unguem discedere. Dei mandatis inhaerere, vel adherescere, additum & adstrictum esse ; Dei voluntati & mandatis sese regendum præbere, ut quamcumque is viam præscripserit & præverit, eam insistas ac subsequaris. Plato autem dixit τὴν πολιτείαν εἰς ἰχνη εἶναι Reipublicæ vestigiis insistere, seu Reipublicæ vestigia sequi, quasi in Reipublicæ vestigium ire. Porro dubium videri possit, utrum εὐδαίμονα sit accusativus singularis subaudito εἰς, me beatum, ante infinitivum ἴδου : an accusativo plurali jungatur ἰχνία, beata vestigia, ut ego verito, in hanc partem potius inclinans.

Ἐκ τῶν μ γ ψαλμῶν.

Ex 143. Psalmo.

Scholion.

Ἐκ τῶν μ γ.] Ne quid hic prætermisisse aut ego videar, aut tu queraris & doleas, addam quoque pauca de numeris, aut certè de numerorum notis, ex Americo præcipue, & Stephano, quæ scitu non jucunda tantum, sed necessària etiàm sunt. Græci igitur notis numerorum, litteris alphabeticis trifariam utuntur. *Primo*, singulis elementis secundum alphabeti seriem, loci sui numerum significantibus. Nam quotum littera quaque in alphabeti ordine locum sortita est, ejusdem numerum repræsentat, ut α primum, β secundum, & ita deinceps usque ad ω , quod viginti quarti numeri symbolum habet. *Secundo*, toto alphabeto in tres classes distributo, quarum *prima est unitatum*, ab α prima unitate, usque ad τ decimam unitatem porrecta; hac tamen nota ς pro senario usurpata. sic α , 1; β , 2; γ , 3; δ , 4; ϵ , 5; ζ , 6; η , 7; θ , 8; ι , 9; *Secunda est denariorum* à littera κ usque ad ρ procedens, interjecto itidem hoc signo ζ pro nonagenario numero; sic κ , 10; λ , 20; μ , 30; ν , 40; ξ , 50; \omicron , 60; π , 70; ρ , 80; ζ , 90. *Tertia classis est centenariorum* à littera σ usque ad finem, sua serie protensa, sed pari modo hac nota τ nonagesimo numero addita: Sic σ , 100; υ , 200; ϕ , 300; χ , 400; ψ , 500; ω , 600; δ , 700; η , 800; θ , 900. Atque his tribus classibus continentur unitates, decuriæ & centuriæ usque ad chiliadas. Singulis autem his litteris pariter & notis, sed acuto tono in gravem depressio, & in inferiore sinistri lateris parte subscripto; *Prima quidem classis, Millenariorum* monadas significat, α mille. 1000; β duo millia, 2000; &c. *Secunda, millenariorum* decadas continet, ut ι , decem millia, 10000; κ , viginti millia, 20000, &c. *Tertia verò millenariorum* centurias significat, ut ρ , centum millia, 100000. σ du-

De numerorum notis observatio.

σ̄ ducenta millia, 200000. &c. ϑ̄ nongenta millia, 900000. deinde, decies centena millia, & alia quæ integra potius scribuntur, quàm notis representantur. Et quidem hætenus de duobus primis modis. *Tertio* sex duntaxat literis iisque majusculis Alphabeti in designandis numeris utuntur, Ι Π Δ Η Χ Μ, quarum Ι, *μονάδα*, id est, unitatem significat: Ρ *πέντε*, id est, quinarium numerum: Δ *δέκα* decem: Η *ἑκατόν* centum: Χ *χίλια* mille: Μ *μύρια* decies mille. Postremo augentur & multiplicantur etiam hi numeri, nimirum *δεκάδες* suis unitatibus: *ἑκατοντάδες* & *χιλιάδες*, nec non *μυριάδες*. Idem vel unitatibus, vel aliis decadibus, hecatonadibus, chiliadibus, myriadibus, prout aut magno aut parvo eas excrefcere numero volumus: sed posito eo ad latus duntaxat dextrum, ut: μβ', 12: ρε', 120: ρλζ', 137: αρ', 110: γω ρθ', 3859. Ergo ut jam tandem hanc numerorum rationem finiam, & præfenti instituto accommodem: ex secundo Arithmeticarum notarum apud Græcos modo, notæ litterarum, quæ hic apponuntur, ς μ γ centesimum & quadragesimum tertium numerum significant, 143. Atque ita in cæteris statuentum erit. Itaque ad eorum, quæ restant & instant, & à te magis fortasse postulantur, explicationem jam nunc redeamus.

¹ Ἀκουσὸν ποίησόν μοι
τὸ ² πρὸς τὸ ἔλεός σου, ὅτι
ἐπὶ σοὶ ἠλπίσα.

³ Γνώρισόν μοι, Κύριε,
ὁδὸν ἐν ἣ πορεύσομαι. ὅτι
πρὸς σὲ ⁴ ὄρα τὴν ψυχὴν
μου.

⁵ Ἐξέλθε με ἐκ τῶν ἐχ-
θρῶν μου, Κύριε, πρὸς σὲ κα-
τέφυγον.

⁶ Δίδαξόν με ⁷ τὸ ποιεῖν
τὸ θέλημά σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ
θεός μου, ⁸ τὸ πνεῦμά σου
τὸ ἀγαθὸν ⁹ ὁδηγήσῃ με ἐν
τῇ εὐθείᾳ.

Fac à me audiatur ma-
nè misericordia tua, quoni-
am in te speravi.

Notam facito mihi, Do-
mine, viam in qua ambula-
bo: quoniam ad te extulsi
animam meam.

Eripe me^s ex inimicis
meis, Domine, ad te con-
fugi.

Doce me, ut faciam vo-
luntatem tuam, quoniam
tu es Deus meus. Spiritus
ille tuus bonus deducat me
in terra recta.

Scholia.

- ¹ Ἀκουσὸν ποίησόν μοι, quasi dicas audibilem fac mihi, id est fac ut à me audiatur. ἀκουσὸς enim ad verbum, audibilis, id est, sub auditum cadens, qui audiri seu auditu percipi potest (ut ὄρατός quasi visibilis, qui videri potest.) Isocrates ad Nicoclem, ὡς μὴ μόνον ἀηκουσὸς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ διατὰς γῆφυῆδες, ut non audiri solum à nobis, sed etiam spectari possint. Sic Cicero vertit ex Platonis Τιμω, ἀκουσὸν ἔδειξ, nihil quod audiretur. ² πρωῖ mane (contra ὄψε vesperi) τὸ πρωῖ ³ το πρωῖ. & conjunctim το πρωῖ idem. hinc πρωῖθ̄ matutinus, ὄψεθ̄ & πρωῖθ̄. ὄψρινός, ἑωπρινός; contra ὄψιθ̄ vespertinus. πρωῖθ̄.
- ³ γώεσον, αἴτω. Aoristus primus imperat. τῷ γω. ὄψιθ̄. εἴω, σω supr. ⁴ ἤρα extuli, vel præteritum mediū, vel Aor. ⁵ γωρισον. rist. prim. τῷ ἄρω: sed rectius scribitur per η monoph. γωρίζω. thongum, cū formetur ab ἄρω futuro, nō αἴρω præsentis. ⁴ ἤρα. Clenard. pag. 51. vers. 4. & pag. 52. vers. 3. & 19. ⁵ ἐξ- αἴρω. εἰλό exime, eripe, libera, ῥύπον Aorist. ². med. imp. ⁵ ἐξελῆ. τῷ ἐξαιρέομαι, sed tanquam ἐξέλημαι, Aor. 2. ἐξελόμην ἐξαιρέομαι. εἶλ, ut πῦ. Clen. pag. 74. vers. 40. & pag. 181. vers. ⁶ διδάξον. 26. & seq. ⁶ διδάξον, αἴτω, ut modo γώεσον. Clenard. διδάσκω. pag. 56. vers. 20. Aor. 1. imp. τῷ διδάσσω, sed tanquam διδάχω, διδάξω: hinc Aor. ἐδίδαξα, διδάξον. Clenard. pag. 192. vers. 35.
- ⁷ τῷ ποιεῖν, ἐνεκα subaudio, gratia faciendi, vel, ut τῷ ποιεῖν. faciam. Nam ἐνεκα (poetice εἴνεκα) tum apud poet. ἐνεκα subauditur. tum apud oratores etiam, interdum subauditur. ditum. Clen. pag. 229. vers. 5. Atque ita distinguendum erit post me. alioqui legam τῷ ποιεῖν, vel potius ποιεῖν, solum.
- ⁸ τὸ πνεῦμα τὸ ἀγαθὸν tuus ille bonus spiritus, cum ⁸ τὸ πνεῦμα. emphasi ob articulum geminatum, ut Beza plerumque Articulis observat. Quamquam non est hoc perpetuum, cum geminatis Attici eum modo addant, modo detrahant ornatus gratia. per emphasi. Vide Beza annotationes in Novum Testamentum, & Bud. pag. 108. & sequente. Item Clen. pag. 115. v. 8.
- ⁹ ἐδηγῆσθαι deducat, ἐδηγῆσθαι Aoristus primus, ἐδηγῆσθαι. subjunct. τῷ ὀδηγῶ, ab ὀδός & ἄγω suprā. Nec malè ὀδηγῶ. γῆσαι αἰ, vel αἰ ἐδηγῆσαιτο optandi modo.

ΠΡΟΣΕΤΧΗ
 τῷ φοιτῆτι πρὸς παιδὸς ἢ² μει-
 ρακίᾳ εἰς διδασκαλίαν,
 ἢ τὸ φράτα³ ἐκ
 τῶν ριθ. ψαλ-
 μῶν⁴ εἰληπ-
 ται.

PRECATIO VENTI-
 tantis pueri in Magi-
 stri (ades,) cujus pri-
 me partes ex 119.
 Psalmo sumptæ
 sunt.

ΕΝ⁵ τίνι καταρθώσῃ νεώ-
 τερος πῶ ὁδὸν αὐτῆ;
 Ἐν τῷ φυλάξασθαι τοὺς λό-
 γους σου.

Quanam ratione diri-
 get adolescens viam
 suam? observando sermo-
 nes tuos.

Καὶ μετ', ὀλίγα,

Et paulo post.

⁶ Ἀποκάλυψον τοὺς ὀ-
 φθαλμούς μου, καὶ⁷ κατανοήσω
 τὰ⁸ θαυμάσια⁹ τῶν νόμων
 σου.

Revege oculos meos, &
 intelligam mirabilia ex
 lege tua.

Ὀλίγω ὑστερον,

Aliquanto post,

Ὁ δὸν¹⁰ δικαιωμάτων σου
¹¹ σωέτισόν με, καὶ¹² ἐ-
 δολεσχήσω ἐν τοῖς θαυμα-
 σίοις σου.

Viam mandatorum tuo-
 rum fac me intelligere, &
 affidue meditabor in mira-
 bilibus tuis.

Scholia.

¹ φοιτῶντ[⊙].

¹ φοιτῶντ[⊙], ut βοῶντ[⊙], id est, προσδομήου ventitan-
 tis, itantis, adeuntis. vide supr. εἰς διδασκαλίαν sub. οικεῖ,
 præceptoris domum, vel in ædes, id est, εἰς τὸ διδασκα-
 λείον in scholam, Clenard. pag. 232 vers. 18. ² Μειραξ,
 κ[⊙], adolescens, puer vel puella, qui vel quæ ea jam est
 ætate, ut fari possit, quasi ἔραξ, ab εἶρω inusitato, dico
 (futurum ἔρω) unde μειρακίον adolescens seu adolef-
 centulus, puer seu puerulus.

² μειρακίαν.

³ ἐκ τῶν ριθ.

³ ἐκ τῶν ριθ. ψαλμοῦ, ex centesimo & decimo nono
 Psalmo, ut colligere potes ex secundo arithmeticarum
 notarum

notarum modo. ⁴ εἴληπτω, ut sæpe dictum est, At- ⁴ εἴληπτω.
rice pro λέληπτω à λαμβάνω, sed tanquā λήβω, Clenar. λαμβάνω.
pag. 145. vers. 13.

⁵ ἐν τίνι &c. vide supr. circa initium epistolæ, ubi ⁵ ἐν τίνι.
verficulus hic citatus jam & explicatus est.

⁶ ἀποκάλυψον ut τύψον. Clenard. pag. 56. vers. 20. ab ⁶ ἀποκάλυψον.
ἀποκάλυπτο retego, Revelo, ἀπακάλυπτο: inde ἀποκάλυπτο
ἀποκάλυψις, revelatio, καλύπτω autem, tegeo supra. ὀφθαλμὸς ἀποκάλυψις.
oculus, nempe mentis: unde additur κατανοήσω, & ὀφ-
θαλμὸς ἀποκάλυψον, oculos retege, vel aperi ἀνοιξον.

⁷ κατανοήσω, ut ποιήσω. Clenard. pag. 78. vers. 20. τὸ κα- ⁷ κατανοήσω.
τανοήσω. ⁸ θαυμάσιον, α, ον, admirandus, admirabilis, κατανοήσω.
θαυμάζω, admiror, & hoc à θαῦμα τὸ miraculum, res θαυμάσιον.
admiranda. ⁹ ἐν τῷ νόμῳ jungo cum κατανοήσω, θαυμάζω.

intelligam ex lege tua. Interpres autem Latinus id
refert ad θαυμάσια, dum ait, aspiciam mirabilia legis
tuæ. Ar tunc dicendum potius Græce videtur θαυμά-
σια τῷ νόμῳ sine præpositione ἐν: si quis tamen velit
dicere mirabilia legis tuæ, θαυμάσια ἐν τῷ νόμῳ, ea for-
ma, opinor, dicetur, qua Græci dicunt οἱ ἐξ ἐκείνου, ne-
potes, vel posterii illius: τὰ ἐν τῷ μέλιτι μῆλα mala
ex melle, id est, melle condita. vel θαυμάσια τὰ ἐν τῷ
νόμῳ, subaudio ἐκπεριβοιήσα, vel ἀποβροῦῖται, quæ
ex tua lege proficiuntur, aut manant, id est, tuæ
legis.

¹⁰ δικαιώματων: sæpe in sacris libris, ubi agitur de ¹⁰ δικαιώ-
lege Dei, tria vocabula ab Hebræis, usurpantur, quæ Græ- ¹⁰ ματών.
ci interpretes convertunt ἐντολάς, δικαιώματα, & κείμενα. ¹⁰ Ubi agitur de
ait eruditissimus & gravissimus auctor Beza, Luc. lege Dei, tria
cap. i. v. 6. cui videtur eorum opinio probabilis, qui ¹⁰ vocabula ab
quoties ista conjunguntur, τὰς ἐντολάς exponunt, eam ¹⁰ Hebræis usur-
legis partem, quam moralem vocant, in qua præcipi- ¹⁰ rantur.
tur quid Deo, quid item proximo debeamus. ἐντολαί,
δικαιώματα verò sacros ritus totamque adeo ceremo- ¹⁰ δικαιώματα.
nialem legem. κείμενα denique, eam partem quæ ad ¹⁰ κείμενα.
civilem politiam & forenses controversias pertinet,
quam judiciale appellat. Caterum τὰ δικαιώματα
proprie apud Græcos declarant, quæcumque profert
aliquis ut jus suum tueatur, δικαιολογήματα, ut
apud Thucididem. At Demosthenes ea vocat τὰ δίκαια,
& Terent. iusta. Sed Græci Bibliorum inter-
pretes hoc vocabulum postea ad totam Dei legem, ¹⁰ Lex.
ac

Instituta.

δικαιώματα

δικαίωμα.

δικαίωσις.

11 σωέτισον.

σωετίλω.

σωετός &

σωετής.

σωέσις.

σωήμι.

12 ἀδολεχίσα.

ἀδολεχέω.

ἀδολέσχω.

ἀδολέσχη.

ἀδολεχίς.

ἀδολεχία.

ab ἀδ &

λέχη.

ac praesertim ad sacros ritus transtulerunt: ita nimirum maximè commendata lege, quod certa sit omnis justitiæ regula. Idem igitur ibidem convertit *δικαιώματα*, constitutiones, vulgo *justificationes*: quod ideo se recepisse ait, ut hanc quoque occasionem calumniandæ justificationis ex fide præcideret. Quidam convertit instituta: sed hoc vocabulo, ait, videtur significari consuetudo non præscripta, quæ usu potius, quàm legislatoris auctoritate invaluit, ut constat ex Cicerone in Pisonem. Qui ejus civitatis non leges, non instituta, non mores, non jura noritis. Illic autem agitur de ritibus sacrorum à Deo acceptis, & à Mose promulgatis ac perscriptis. *δικαιώματα* igitur, ut uno verbo res conclusatur, non solum significant sacros legis ritus, sed etiam latius patendo, omnia Domini mandata, seu præcepta, ipsum denique jus divinum complectuntur, ut ipse Beza repetit ad Romanos, capitè quinto, versu decimo sexto, ubi *eis* *δικαίωμα* vertit, ad justificationem, ut & versu decimo octavo. Additque discrimen inter *δικαίωμα* & *δικαιοσύνη*. Nam *δικαίωμα* inquit, ipsam justificationis nostræ materiam plerumque (ut eodem versu 18.) declarat ab effectu, nempe ipsius Christi obedientiam, cujus imputatio nos justos in ipso facit: quam aliquando Paulus vocat *χρέισμα*, quod Deus gratis nobis eam largiatur: *δικαιοσύνη* vero *πρόκατακρίσμα*, id est damnatoriæ sententiæ opponitur, estque nostra absolutio, quam vertit ibidem, cap. 8. versu 10. justitiam, quam nos justi coram Deo censemat. Hæc ille. Vide etiam Sigon. de Republ. Hebræor. libri primi cap. 4. pag. 32. & sequente.

11 *σωέτισον* *αὐτόν*, Aoristus primus imperat. *τὸ σωετίλω* intelligentem reddo, facio intelligere: à *σωετός*, & *σωετής*, intelligens, sciens, perspicax, prudens in judicando, *σωέσις* intelligentia, à *σωήμι* scio, intelligo. *σωετίσω* *ἐμοί*, fac ut intelligam.

12 *ἀδολεχέω* loquax sum. Item oro, Deumque laudo; tum contemplor, id est assidue meditor: *ἀδολέσχω* & *ἀδολέχη* garrulus, quasi dicas qui ad satietatem usque sermocinatur. [At *ἀδολέσχη* contemplativus, ut tradunt] *ἀδολεχία* garrulitas, fit ab *ἀδ* *τὸ* & *ὀ* satietas, *λέχη*, & *λέχη* confabulatio, vel conciliabulum & locus ubi confabulantur, meditabor autem

in mirabilibus tuis, aut mirabilia tua, vel loquar de mirabilibus tuis. addidi affiduè, ut exprimerem vocis etymon.

ΚΥεε, ὁ πίσης πω-
δείας καὶ σοφίας ὧν
πλήθ, ὁ πα τῶν ἀδή-
γητὸν σου ἀγαθότητα δι-
δοὺς ἐμοὶ ἀπαλῶς ἐπ' ὅρτι
διδασκάλως τὰς παιδεύ-
σοντάς με τὰ καλὰ καὶ μα-
θημάτων, ὅσα αὐτὸν ἐπὶ
ἐξ ἑαυτοῦ μοι εἰς κα-
λὴν ἀγαθὴν βίην διαγω-
γῶν. ἵνα μὴ ἀπειρώσῃς με
οὐδὲ τῆς αὐγῆς, ὑφ' ἧς
ἀποκεδαθέντος ἔσθ' ἐν τῇ
ἐμῇ διανοίᾳ σκότους, πρὸς
τὴν παιδείαν εὐμαθῶς
ἔχω. καὶ μὴ καὶ μνη-
μονικὸν με ποιήσῃς μάλ-
λον ἢ πρὸ τῶ, ἵνα μὴ αὐτῆς
ἐπιληθῶμαι.

Domine, qui omnis
doctrinæ & sapien-
tiæ es fons, quando pro
inenarrabili tua bonitate
das mihi tenero adhuc præ-
ceptores, qui instituant me
bonis artibus, quæ usui
futuræ sunt mihi ad hone-
stæ & probæ vitæ tradu-
ctionem: Ne indignum
judices me etiam tuo
splendore, à quo discussis
iis quæ in meo animo in-
sunt, tenebris, ad discipli-
nam (percipiendam) sim
docilis. Quinetiam me-
morem me facito magis
quam antea, ut ne eam
obliviscar.

Scholia.

¹ ὧν, qui es fons, vel simpliciter, fons. ² ἀδή- ¹ ὧν.
γητὸν inenarrabilem, ineffabilem, ἀνεκδήγητον, sect. 37 ² ἀδιέγητον.
ἀρήρητον, id est, τὴν πᾶν, τὴν ἄγαν, ἕξοχον, egregiam,
singularem.

³ ἀπαλῶς quasi ἀφελῶς (ab ἀφῆ tactus, & hoc ab ἀπ- ³ ἀπαλῶ.
ταμαι tango) tener, delicatus, mollis, μαλακός, quasi ἀφῆ.
tactui cedens. Nam quæ mollia sunt, tactui cedunt. ἀπταμαι.
contrà quæ sunt dura, vocantur ἀτίτυπα, quasi reper- ἀτίτυπα.
cipientia, ictum repellentia. Dura enim & aspera (ut Tenera est mollis
inens & malleus) tangentis manus, pedemve repellunt. πρηστοντα κτας.
Dum teneri autem & molles sunt puerorum animi, in-
stitutioni magis opportuni sunt, & quasi cedunt, ceræ
instar (quæ mollis quamlibet facile formam suscipit)
quàm

quàm quum per ætatem induruerunt. Tunc enim docentis, monentisque verba non facile admittunt, sed in modum duræ incudis renituntur ac reluctantur. Nempe frangas citius quam corrigas, quæ in prævum induruerunt. Imberbis juvenis Cereus in vitium flexi, monitoribus asper. ἀπαλός, item metaphorice mollis, id est, non vehemens, lentus, ut ἀπαλὸν πῦρ. Quomodo Virgil. est mollis flamma medullas. ἀπαλὸν πνεῦμα, mollis spiritus aut ventus, seu lenis aura. & Homer. ἀπαλὸν γέλασαι molle ridere, id est, molliter vel leniter ἰσομεθεῖν. 4 ὅσα πορὸς ὁδὸν ἴσθουτο αὐτῷ quicquid utile & commodum fuerit, ὅ, πᾶν συμφέρον, supr. sectio 37. vel servato numero, quæ utilia fuerint. 5 εἰς διαγωγὴν τῷ βίον, ad vitæ traductionem & institutionem, εἰς vel πρὸς τὸ διαγεῖν τὸ βίον ad vitam degendam. Nam διαγωγὴ traductio (quo sensu dicimus vitam traducere vel trajicere) vitæ institutum, ἐπιπέδωμα. Vide supr. ἀγωγὴ sect. 55.

4 ὅσα αὐτῷ.

5 διαγωγῶν.

διαγωγῆν.

6 ἀπαξιώσης.
Negatio geminata Atticæ.7 ἀποσκεδά-
θῆντι.

ἀποσκεδάξω.

8 τῶ ἐν τῇ &c.

9 εὐμαθῶς

ἔχω.

εὐμαθῶς.

εὐμαθῆς.

ἀμαθῆς.

εὐμαθῆα.

εὐμαθία.

10 μνημονίων.

μνήμων.

6 μὴ ἀπαξιώσης με οὐδὲ, &c. hic geminatur negatio Atticæ, pro ne me etiam splendore tuo dedignaris, vel me indignum judices, ne splendore quidem tuo.

7 ἀποσκεδάθῃν σκότους genitivus absolutus. Aoristus primus participii passivi, τῷ ἀποσκεδάξω, idem quod σκεδάω & σκεδάσθην diffuso, dispergo, supr.

8 τῶ ἐν τῇ, &c. subaudio ὄντι. 9 πρὸς παιδείαν εὐμαθῶς ἔχω, id est, εὐμαθῆς ὦ, sim docilis ad disciplinam, ut Cicer. ὁ Medicum suavem, neque docilem ad hanc disciplinam: vel, ad percipiendam disciplinam sim idoneus. εὐμαθῶς enim, ita ut quis facile discat seu intelligat, aut facile discendo, seu intelligendo cum docilitate: ab ἀμαθῆς, qui facile discit, docilis: contra ἀμαθῆς rudis, sectione 18. Unde ἀμαθῆα & ἀμαθία

facilitas in discendo, celeritas ad discendum, docilitas.

10 μνημονικός memoria valens, memor, μνήμων. Item ad memoriam pertinens, ut μνημονικὸν ἀμάρτημα memoria lapsus, supr.

Εἰ καὶ τοιαύτω τῇ καρδίᾳ μου διάθεσιν ἐμποίη, ὥστε αὐτῷ μετὰ σεθυμίας πολλῆς ἐπιδέρχου. ὡς μὴ ἴσθαι ἔραθυ-

Præterea talem in animo meo affectionem ingenera, ut eam cum alacritate multa excipiam, ut ne præ ignavia, αἰσ

μίας ὑπερήσας, τῆς νῦν
 σου σὺ διδόμενης μοι ἑν-
 κειάς λάθω. Τοιγαροῦν
 ἔρχομαι μοι σὸν πνεῦμα.
 λέγω ἦ, τὸ πίστεως νοήσεως,
 ἀληθείας, ὁρθῆς κείσεως,
 φρονήσεως χρηστὸν πνεῦμα,
 μή πως αὐτὸς τε μάτρω
 πῶν, ὁ καὶ μηδὲν ὁ δι-
 δάσκων με ἀύνη. Ἐπὶ ἦ ὁ-
 παιδύποτ' ἀν' ἧς μαθημα-
 τῶν ἡραζων ἄ, ἐν αὐτῷ
 τῷ σεσηκωτος σκοπῶ
 ἑσυχαστικόν με ποιῶν, ὅς
 ἐστὶ τὸ γινώσκω ἐν τῷ Κυ-
 εῶν ἡαῖς Ἰησοῦ Χριστοῦ, πρὸς
 τὸ ποιθῆναι πῶτες τῆ
 ἡ χάριτι, ἐπ' αὐτῆ μόνῃ ἐλ-
 πίδας τῆς σωτηρίας καὶ τῆς
 ζωῆς ἔχοντα, καὶ τῷ ἀλη-
 θειῶν καὶ ἰο εὐάρετον σοι
 ἀραπειὰν προσφέροντα, ὡς
 τε πρὸς ταῦτα ἀντὶ ὀργάνω
 τῷ παιδείας χρείης.

nunc mihi data opportu-
 nitate imprudens priver.
 Itaque infunde mihi tuum
 Spiritum, omnis, inquam
 intelligentiæ ac veritatis,
 recti iudicii, prudentiæ au-
 ctorem Spiritum : ne forte
 & ego frustra laborem, &
 nihil (is) qui me docet, ef-
 ficiat. Adhæc cuicum-
 que disciplinæ studuero, in
 illa ad convenientem sco-
 pum recta ut collimem, fa-
 cito ; qui est cognoscere te
 in Domino nostro Jesu
 Christo, ad fiduciam collo-
 candam omnino in tua
 gratia, in ea sola spem
 salutis & vitæ habens, ac
 verum & gratum tibi cul-
 tum offerens : ita ut ad ea,
 pro organo, doctrina utar.

Scholia.

1 Πεδυμία, ἢ animi alacritas, studium, contrὰ εἰδυ-
 μία, supgr. = ῥαθυμία, animi remissio, ignavia. ex ῥα αἰθυμία.
 facto ex ῥαθιθ, & θυμός: ut sit propriè ῥαθυμθ. cuius ῥαθυμίας.
 mens occupatur in iis quæ veniunt ex facili, minimeque ῥαθυμθ.
 intento labore, & generaliter, qui omni labore vitato,
 quietem atque otium amat, negligens : contrὰ φιλοφιλόπονθ.
 πονθ. ὡς μὴ ὑπερήσας ἢ δεικνύσας λάθω, ut ne im-
 prudens occasione frustrer, priver, destituar aut defici-
 ar. De constructione & significatione verbi λαυθάω
 jam bis antea dictum puto. ὑπερέω autem sum
 ὑπερθ, sum posterior, tardius venio, frustror, non ὑπερθ.
 assequor, utpote qui in captando vel persequēdo sim neg-
 ligentior: deficior, destituor. ὀκειρία opportunitas, rem-
 pteffivitas, εὐκαιρία, commōditas & opportunitas
 4 ὀκειρίας. 4 ὀκειρίας.

ἀκακία.
 5 ἐγχεῖν μοι.
 ἔγχεω.
 6 καὶ μηδέν,
 7 χολάζων.

3 σοχαστικόν με
 σοχαστικός.
 σοχαστής.

9 σπείρω τὸ πε-
 ποιθῆναι.
 10 εὐαρέστερον
 εὐάρετος, ὁ,
 εὐαρέσειω.
 ab ἄ & ἀρέ-
 σκω.

rei alicujus bene gerendæ, ἀφορμή. Contrā ἀκακία.
 5 ἐγχεῖν. Aoristus primus act. τὸ ἐγχεῖν, ἐγχεῖν, ἐγ-
 χασ, uide remoto augmento, ἐγχεῖν, infunde supr.
 6 καὶ μηδέν, &c. Sic ordina hæc: καὶ ὁ με διδάσκων
 μηδέν ἀνὴρ, id est, ἐνεργῆ efficiat. ἀποκόπη, ἀπο-
 χωρή, promoveat, proficiat. 7 χολάζων ὡς, Attica
 periphraσι pro χολάζω, studeam, vacem, operam
 dem, vel navem, cum dativo. Hæc autem, vacavero, stu-
 duero, ob τὸ ἀνὴρ adjectum, de quo jam alibi. 8 σοχα-
 στικός ὁ & σοχαστής, qui bene collimat, & recta ad sco-
 pum tendit, qui scopum attingere probe novit. Meta-
 phoric. qui mentis aciem & cogitationem intendit in
 id, quod homini facere maxime conducit. Item qui
 solertis est conjecturæ, consultus. hic igitur, fac ut ad
 convenientem vel honestum, vel eum qui decet scopum
 recta collimem, vel convenientem seu consentaneum
 scopum feliciter attingam, vide supr. σοχάζομαι. 9 σπείρω
 τὸ πεποιθῆναι ad confidendum, vel fiducia collo-
 candam. 10 Διάρετος ὁ bene placens, gratus, placitus:
 Διάρεσσω libens acquiesco, & hilaritate comprobo, supr.
 placeo, ab ἄ & ἀρέσκω placeo.

Επειδὴ ὃ ἐπιηγείλω
 μὲν τοῖς ταπεινοῖς
 σοφίαν δώσῃ, ἠπειλήσας
 ὃ ἀειόψευδαι τῶν ὑπερη-
 φάνων ἐν τῷ ἰδίῳ νοὶ μω-
 ραινομένων. καὶ τοῖς μὲ ὀρ-
 θονοῖς ἐκφρασίῃ στυγερῶν
 ἐργῶν, τοὺς δὲ πονηροὺς ἀπυ-
 φλάσῃ, καὶ τὸτο αἰτέ-
 μιαι ὄρεσά σοι, ἵνα με σπεί-
 ρῃς ἀληθῆ ταπεινοφρο-
 σιώλω ἀγῆς, δι' ἧς ἁρῶτον
 μὲν σοι, εἶτα ὃ τίς σπείρω-
 στί μου ἐμῶ, καὶ τίς σπεί-
 ρῃς διάταξιν, 2 εὐάρετος χυ-
 λιώσις χυλοῖσι. Εἰπὶ πάν-
 τῶν τούτοις, γήσιον καὶ ἀλη-
 θῆ σπείρωμίαν σπείρω τὸ ζητή-
 σαί σοι ἐνεργάζου τῆ ἐμῆ
 καρδίᾳ, τὰς κακὰς ἐπιθυ-

Uum verò promiseris,
 summissis quidem fa-
 rientiam te daturum: mi-
 natus autem fueris negle-
 cturum superbos, in tuo
 sensu infatuatos. Ac iis,
 qui rectæ quidem mentis
 sunt, conspiciendam te ex-
 hibiturum dixeris, impro-
 bos v. excacaturum: hoc
 quoque peto à te, ut me ad
 veram animi summissionem
 formes per quam primum
 quidem tibi, deinde iis qui
 præfunt mihi, ex tuo præ-
 scripto, docilis & obsequens
 sim. Præter hæc autem
 omnia, sincerum & ve-
 rum studium ad quaten-
 dum te effice in corde meo,
 μήτις

μία ἐξ αὐτῆς + ρίζηδὸν ⁵ pravis ex eo cupiditatibus
 ἄποσπασας. ἵνα ⁶ τὸ ἄπο extractis : ut jam nunc
 τῷδε ὀρθρασκευάζω ἑμαυτὸν reddam me idoneum ad
 7) ἐπιτήδειον ὑπηρετεῖν servendum tibi in eo vita
 σα πρὸς τὸ ἐπιτήδευμα, φ- genere, cui vir factus, à te
 ἄ ⁸ ἀνδραγαθὸν ἑσὶ σὲ ⁹ destinatus fuero. Vorum
 σκευαχθῆ. τίω εὐχλώ μου meum ratum facito, ὁ πα-
 10) ἐπιτήδῃ ποίησον, ὡς πατερ ter misericordiarum per
 Ἰησοῦ ἀντιρεῖσι, διὰ Ἰησοῦ Jesum Christum Dominum
 Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμεῶν, nostrum, Amen.
 Ἀμήν.

1) Ἐν τῷ κ ε ψαλμῷ. Ex 25. Psalmo.
 Τα ὑπορρήματα τοῦ Κυρίου Secreta Domini metuen-
 τῶν φοβημένων αὐτὸν, καὶ tibus eum, & fœdus suum
 τῶν αὐτῶ διαδήσει ¹² φα- declarabit ipsis.
 τήσιν αὐτοῖς.

Scholia.

¹ Μωραίνειν stulte se gerere, stultum esse, despere & ¹ μωραίνω-
 infatuari, id est fatuum seu insipidum reddi, à μωρός vel ¹ μίαν.
 μωρῶ, Attice stultus, fatuus quasi μίωρῶ, non videns, ¹ μωρός vel
 animo scilicet (contrà ὀξυδερκής, διορακὸς perspicax) μωρῶ.
 hinc μωρία stultitia, fatuitas. ² εὐάγωγῶ ductilis, ὀξυδερκής.
 qui facile duci potest : unde pro tractabili & docili ac- ² μωρία.
 cipitur : itaque illi merito adjungitur εὐλωῶ ² εὐαγωγός.
 scilicet. 40.

³ ἐνεργάζω τῇ, id est, ἐμποίη, ἐνεργή, quasi ἐν τῇ ἐμῇ ³ ἐνεργάζω.
 κερδίζω ἐργάζω, alacritatem ad te querendum in animo ⁴ ρίζηδόν.
 meo effice, ingenera, injice, ἐμβαλλε. + ρίζηδόν, radici- ⁴ ρίζα.
 tus, ρίζηδόν, ὠρῶρίζον, adverbium à ρίζα, radix.

⁵ ἄποσπασας τὰς ἐπιθυμίας, evellens, aut extrahens ⁵ ἄποσπασας
 cupiditates, vel ob tempus, ubi extraxeris, vel extractis ⁵ σπᾶν.
 cupiditatibus. Gallicè, melius, αγινη αριασθε. Aoristus ⁶ τὸ ἄπο τῷδε.
 primus participii τῶσπᾶν, σπᾶσα, ἔσπασα supr.

⁶ τὸ ἄπο τῷδε, id est, ἄπο τέτυ τῶ χροῦ, ab hoc jam ⁶ τὸ ἄπο τῷδε.
 tempore, jam nunc, subaudiendo καὶ & ἐν in τῷ, aut ⁷ ἐπιτήδειον.
 ἴπρὸ τὸ vacante, Atticè, quod suprὰ jam monui, ut ἄπο ⁷ ἐπιτήδειον.
 τῷδε vel ἄπο τῷδε, significat etiam in posterum. ⁸ ἀνδραγαθὸν.
 δειον aptum, idoneum, ἱκανόν, δεινόν, aliquando necessa- ⁸ ἀνδραγαθὸν.
 rium, conveniens, suprὰ. ⁸ ἀνδραγαθὸν (ut χερσποθὸν, ⁸ ἀνδραγαθὸν.
 Aoristus primus participii τῶ ἀνδραγαθῶν) vir factus, εἰς ⁸ ἀνδραγαθῶν.
 ἡλικίαν ἑλθῶν : ut τί δὲ ἀνδραγαθόντες δὴθεν ποιήσουσιν?

Quid scilicet viri facti, vel virilem ætatem adepti faciēt? ἀνδρόμοι enim virile robur, vel virilem ætatem assumo, ad virilem ætatem pervenio, vir fio, ἀνδρίζομαι. Item fortiter me gero, ut virum decet. ab ἀνήρ, ἐρέθω, ἀνδρός, vir. à quo ἀνδρέθω, virilis, generosus, ἡμναίω: cui opponitur à Luciano ἀγνήης.

ἀνδρίζομαι.
ἀνήρ.
ἀνδρέθω.
ἀγνήης.
9 προςαχθῶ.
προσάπομαι.

9 προςαχθῶ ἀνδριν destinatus fuero, Aoristus primus pass. subjunct. τῶ προςάπομαι, non solum impero, imperium accipio, sed etiam muneri alicui cum imperio praficior, attributor, assignor, destinor, ὑποτίπομαι.

10 ἐπιτελή.
ἐπιτελής.
ἐπιτελής εὐχή.
ἐπιτελής
παρθένης.

10 ἐπιτελή πείνησιν perfectam vel ratam effice, id est perfice, ἐπιτέλει: εὐχὴν precatationem, votum. ἐπιτελής enim ad finem seu exitum perductus, absolutus, non irritus, ἐατελής, ἐντελής. Ergo ἐπιτελής εὐχή preces rata, vel non irrita, hic ex Platone. At ἐπιτελής παρθένης, id est, ὄραία, vel ἰκανή γαμείδω, virgo matura viro.

11 ἐκ τῶ κ ε.

11 ἐκ τῶ κ ε, id est, 25. Nam κ est secundæ classis (quæ est denariorum) nota 2. & 1. prima: Bis dena autem sunt viginti: ε verò 5 ordinem litterarum obtinet, ideo significat 5. τῶς φοβουμένοις, metuentibus aut, ob articulum, iis qui metunt, ut monui antea ex Bud.

12 φανερώσει.
φανερῶ.
φανερῶς.

12 φανερώσει (futurum τῶ φανερώω, à φανερός) declarabit, patefaciet, manifestum faciet, ὑποαλώσει, ἐκδηλώσει. Ovid. & vulgo, manifestabit. De quo jam antea.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΩΝ ΠΡΕΚΑΤΙΟ Ε Ο

1 χατακλινομένων, ἢ 2 προτιχάται 3 ἐκ τῶ ρ δ ψ α λ μ οῦ τινά. 104 Psalmo quadam.

ΠΑίτια 4 πρὸς σε 5 προσδοκῶσι, Κύεε, δουδαί 6 τῶ τρωφῆ αὐτῶν 6 εἰς εὐχαιρον.
7 Δόντος σοῦ αὐτοῖς, 8 συλλέξουσιν. 9 ἀνοξεντός σε 7 χεῖροι, τὰ σύμφαντα 10 πληθήσονται χεῖρ σῆτητος.

OMnia in te sperant, Domine, ut des alimētum ipsorum in tempore opportuno. Dante te ipsis, colligent: te aperiente tuam manum, universa implebuntur benigntate.

Scholia.

¹ Κατακλίω recumbere facio, & aliquando neutraliter, idem quod κατακλίνομαι & ἀνακλίνομαι, recumbo, discumbo, accumbo, ut hic. aliquando reclinato corpore iaceo, decumbo, ut qui ægroti in lecto decumbunt.

¹ κατακλινο-
μενων
κατακλιω.

² προτέτακται] mendosè fuerat editum προτέταται, ² προτέτακται
προτέταται autem præteritum passivum τῆς προτάθη-
μαι præfigor, præponor, ante collocor. unde προτεταγ-
μένοι in bello dicuntur, qui in fronte, aut in primo or-
dine, acie vel statione collocati sunt: πρόμαχοι: contra, ἐπιτεταγμένοι, in postrema aciei parte collocari. πρόσ-
enim ἀντὶ: ἐπί: αὐτὴ post. ³ ἐκ τῆς β δ 104 centesimo quar-
to. Nam β est prima nota litterarū tertiæ classis, quæ est
centenarū: δ autem in litterarū ordine quartum locum
obtinet. ⁴ πρὸς σε, id est, ἐπί, vel, ἐν σοι in te. Nam πρὸς
interdum sic redditur. ⁵ προσδοκῶ expecto, spero. in
τῷ δόξαι in-tellige ἐνεκεν, χάρις, cum articulo τῷ vel ὡς, ⁶ προσδοκῶ.
aut ἐφ' ᾧ, vel πρὸς τὸ, dandi causā, ut des, ad dandum.

² προτέτακται
προτάθημαι
προτεταγ-
νοι.
ἐπιτεταγμέ-
νοι.
³ ἐκ τῆς β δ.

⁶ εἰς ἑυκαιρον, subaudi κερδόν, in tempus oppor-
tunum, id est opportunè, tempestivè, in tempore ἑυκαιρος,
πρὸς ἑυκαιρίαν. quo sæpe apud Herodian. legitur καιρὸς
ἑυκαιρῶ. nec male fortasse hic τὸ ἑυκαιρον sumas, pro
ἑυκαιρίαν. ἀκαιρῶ & ἀκαιρῶ opponuntur, suprā.
⁷ δόντ' σὲ te dante, aut, ob tempus, si, vel quum tu
dederis: quod magis responderet verbo futuro συλλέξουσιν.

⁴ πρὸς σε.
⁵ προσδοκῶ
προσδοκῶ.

⁶ εἰς ἑυκαιρον

⁷ δόντ' σὲ.

⁸ συλλέξουσιν colligent. ἀ συλλέγω. Ita mox ἀνοίξουσιν.
⁹ ἀνοίξαντός σου te aperiente, vel potius, quum aut
postquam aperueris, ob τὸ πληθήσονται. ¹⁰ πληθήσονται
παι implebuntur, futurum primum passivum τῆς πληθῶ, ¹⁰ πληθή-
σω, κθ, πῆλομαι,σαι,σαι, à quo ἐπλάσθω, ης, & addito
ομαι, remotoque augmento: πληθήσομαι, ut τυφθήσο-
μαι, Clenard. pag. 67. vers. 3. alioqui si participia illa
reddantur tempore præsentis, te dante, te aperiente,
dicendum etiam videtur, ut tempus temporis respon-
deat, colligunt & implentur.

⁸ συλλέξουσιν.

⁹ ἀνοίξαντος.
¹⁰ πληθή-
σονται.

ΚΥ' εἰ, ἀφ' οὗ πάντ' ἀ-
γαθῶν εἶδος, ὡς περ
ἀπὸ πρὸς ἀενάου πηγῆς, ἀ-
πορρεῖ, κατὰ εἶδος ἡμῶν τῆς

Domine, à quo omne
bonorum genus,
tanquam à quodam per-
enni fonte, emanat, im-
H h 3 σῆς

σῆς εὐλογίας, τὰ τῆς σῆς
 πατρὸς ἡμῶν χρηστότητος δωρή-
 ματα ἀγαθῶν, ὥστε αὐτοῖς
 χρῆσθαι ἡμᾶς καθαρώς, καὶ
 πρὸς πᾶν ἀγαθὸν χρείαν
 μόνον, καὶ τὸ πρόσταγμα σου,
 μὴ πρὸς γαστριμαργίαν ἢ
 ὄρεξι χρεῖσθαι, πατέρα σὲ
 ἡμέτερον καὶ πᾶτων ἀγαθῶν
 χρηρῆν ἐπιγινώσκοντας, καὶ
 πᾶν σωματικὸν οὕτω
 προσφερομένους προσβῆν, ὥστε
 πολὺ μᾶλλον πρὸς τὴν πνευ-
 ματικῶν τῆς σῆς διδασκαλίας ἀρ-
 τον κεραινεῖναι, ὡς ἀνὰ αἰ-
 ψυχὰς ἡμῶν εἰς ἀλπίδα τῆς
 αἰωνίου ζωῆς προσοίοντο, διὰ
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
 Ἀμήν.

perti nobis tuam bene-
 dictionem, tuæ erga nos
 benignitatis dona sanctifi-
 cans, ut iis nos utamur
 pure, & ad necessarium
 usum duntaxat secundum
 mandatum tuum, non ad
 ingluviem verò abutamur:
 patrem te nostrum & om-
 nium bonorum suppedita-
 torem agnoscentes, & cor-
 poralem ita affumentes ci-
 bum, ut multo magis spi-
 rituali tuæ doctrinæ pani
 inhiemus, quo animi nostri
 ad spem æternæ vitæ alan-
 tur, per Jesum Christum
 Dominum nostrum, Amen.

Scholia.

- 1 **Μετὰ δός, μετὰ δότω**, ut simplex δός δότω. Ctenar. pag. 100. vers. 5. imperti, communica, cum dativo personæ & genitivo rei, ut sape antea. 2 **γαστριμαργία**, ingluviens, immensa gula, heluatio. fit à γαστήρ & μάργω, ventri ad infaniam usque indulgens, gulosus, heluo, lurco, ὁ παρὰ τὸ δέον πλεονάζων γαστέρα. Aristot. ventrem præter modum implens: à μάργω infans, amens, vecors, stolidus. Item prorervus, petulans, petulans, improbè libidinosus. 3 **ὄρεξι χρῆσθαι**, quasi ὄρεξι τὸ δέον χρῆσθαι, præter quam quod decet uti: hinc ὄρεξι χρῆσις & κατὰ χρῆσις abusus, de παρὰ in composit. supr.
- 4 **προσφέρειν**, offeror. **προσφέρειν** dicitur, quod offertur ad edendum, **προσφέρειν**: unde τὰ **προσφέρειν**, cibum seu cibi, ea quæ esitantur. hinc & **προσφέρειν**, cibum sumo, esito, assumo. unde **ἰχθύας προσφέρειν** piscibus vesci. Activè etiam sumitur pro adhibeo, & specialiter, ori vel naribus admoveo. Significat etiam accedo ad aliquid, alicui me adjungo. Item cum aliquo ago, me erga aliquem gero, supr.
- 5 **ὥστε κεραινεῖναι**, &c. ut inhiemus, id est, attenti sumus.

mus spirituali tuæ doctrinæ panis, vel ad spirituales tuæ
doctrinæ panem aspiremus. κέχνηα autem præterit.
med. τὸ κείνω hisco, dehisco, ut κέχνηα βλέπαις τὸ
ἔξωρον ore hianti cœlum intueor, &c. ἐκλήθηται ὑπὸς
με in me intenti erant. Est etiam χείνω, os in verba
refolvo, Latine hisco. χείνειν ὑπὸς π, aliquid hianti
ore captare, rei alicui inhiare, tum proprie tum meta-
phoricè, ut hic, & apud Lucian. πάντα τὰς ἀνθρώποις καὶ
ὑπὸς τὰς διανομὰς κέχνηότες, id est, pauperes homines
distributionibus aut divisionibus inhiantes. Vide Cle-
nard. pag. 219. vers. 8. & pag. 72. vers. 30. & sequente
pag. ubi ait penultimam αἰ verti in diphthongum im-
propriam in præterito medio, ut φαίνω πέφνηα. ita hic
χάινω, κέχνηα.

Ἰ Δευτερονόμιον
κεφ. ή.

Deuteronomii
Cap. 8.

Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνω ζή- Non in pane solo vivet
σται ὁ ἀνθρώπος, ἀλλ' ἐπὶ homo, sed in omni verbo,
παντί ῥήματι + ἐκπορευο- quod procedit ex ore
μένη διὰ στόματος θεοῦ. Dei.

Scholia.

Ἰ Δευτερονόμιον. secunda, seu secundaria lex. Ita
inferibitur quintus Liber Moysi, quoniam in eo à Mose
repetitur lex in Sina monte accepta, corā iis qui in ipso
monte Sina priorem non audierant. à δὲ δευτερονόμιον
& hoc à δὲ νόμος: νόμος autem lex supr. κεφαλῆ κεφαλῆ ή.
capite, vel κεφαλαίω. ἦ octavo, ut constat ex prima se-
cundi alphabeti usus classe. ζήσεται futurum pri-
mum medium τὸ ζῶν vivo, ut βοήσομαι. Glen. pag.
84. vers. 17. ἐκπορεύομαι exeo, egredior, Polyb.
ἐκπορεύομαι ἐν τῷ χείρω, egressus castris. At Spi-
ritus Sanctus apud Joannem cap. 15. vers. 26. dicitur
ἐκπορεύεται παρὰ τοῦ πατρὸς, à patre proficisci, aut, ut
sapius Latini Theologi, à patre procedere: quomodo
etiam hic vertitur, sed cum διὰ & genitivo, pro ἐκ:
Nam ita aliquando sumitur, ut Aristotel. διὰ ποτα-
μῶν ἀναθυμιάσεις ἀφάερονται, vel ἐκπορεύονται ἐ fluviis
exhalationes seu vapores emanant, profluunt. sic enim
idem

idem libr. de mundo, ἀναθυμίασις ἀπὸ τῆς γῆς ἀπορρέουσα, exhalatio è terra emanans, vel promanans.

Ἄλλη πῶ ἀπὼ ὑπόδη-
σιν ἐν μέτεοις ὡσι-
έχουσα προσ-
ευχή.

Alia idem argumentum
versibus continens preca-
tio. (sed totidem quoque
verbis hic expressa.)

Υψιμέδων, ¹ πασιῶν ²
δῶτος θνητοῖσιν ³
ἑάων,

⁴ Εὐλογίῳ ⁵ σίωθεν τῶ-
τη ὑπέμειπτο ⁶ πρᾶξι,
⁷ Ὁρεσί ⁸ κεν ⁹ ἀχρᾶν-
τοις τὰδε σὺ δωρήματα
χερσὶ

¹⁰ λαζόμενοι, ¹¹ ἀγροῖσιν
ὁμῶς ¹² σομαίτεσιν ¹³ ἑδά-
μην.

Altipotens omnium
dator mortalibus do-
norum,

Benedictionem tuam
huic immitte mensæ,
Ut impollutis hæc tua
dona manibus

Accipientes, puro simul
ore edamus :

Scholia.

¹ ὑψιμέδων.
ὑψι.
μέδων.

μέδων.

² δῶτος.
δώτω.

³ ἑάων.
ἑόν.
ἑάων.

ἑάων.
ἑός.

⁴ εὐλογίην.

¹ Ὑψιμέδων in alto regnans, ut apud Hesiodum. & Aristoph. ὑψιμέδων ζῆς. ab ὑψι, idem quod ὑψὲ seu ὑψόθεν altè, in alto in sublimi, ἀνωθεν, ἐν ὑψει: & μέδω impero, imperium teneo; aliquando, φροντίζω curo, curam gero. frequens est participium μέδων regnator, imperator, prefectus, κοίρανος, βασιλεύς, ἀρχηγός, αὐτοκράτωρ, ἐπιστάτης.

² δῶτος vocativus, à nominativo poetico δώτας, idem quod δώτης poeticum etiam (Xenoph. verò δώτης & δότης, unde δώτειρα datrix) & sapius quàm δότης: unde passim legitur θεοὶ δατήτες ἑάων. quomodo Odyss. δ. δώτορ ἑάων.

³ ἑόν poeticum pro ὄν suum (ab εἶ sui) facit genitivum pluralem ἑάων Æolicè & Bœoticè per pleonasmum τῶα, id est bonorum, quod ea quæ bona sunt, quilibet sua facere, seu sibi asciscere conetur, id est, ἰδιοποιεῖ. Alii legunt per spiritum tenuem ἑάων, ab εὖs bonus, neutrum πῶ ἐὺ (de quo supra) genitivo plurali ἑάων, & pleonasmò ἑάων, id est, ἀγαθῶν bonorum. + εὐλογίην Ionice a longo mutato in η pro εὐλογίαν, benedictionem.

onem. ⁵ σέθεν, id est σὺ tuam : aliis σόθεν, & Attice σέθεν, ab Ionico σέω pro communi σὺ, à quo fit Dorice, ut mox σέω : Ionice etiam dicitur σέω. Clen. pag. 112. v. 38. & 45. ⁶ τράπεζα mensa: fit à τέτραρες, quatuor, vel τετραράδων, quaternarius numerus, & πέζα, id est πῦς, pes quasi τέτραπέζα, quod mensa quatuor initio haberent pedes. aliquando accipitur pro κακοσημῶν ἢ τράπεζα, mensa instructa seu extructa epulis. δεύτεραι τράπεζαι, ut Latinis secundæ mensæ, quæ & ἐπιδόρπια, quum proponuntur fructus & τραγήματα, id est, bellaria. ὄρεα, ut ἰα, ὄπως, ὡς ε. ⁸ κέν, sequente vocali, & κω sequente consonante, particula potentialis poetica pro ἄν, referatur ad ἔδωκον. ⁹ ἀχραντὸν quid sit supr. sect. 29. ¹⁰ λαζόμοροι poeticum pro λαμβάνοντες capientes,prehendentes, paulo ante προσφερόμενοι. ¹¹ σμάτεων, tertio jam occurrit hic dativus Æolicus, pro σόμασι, à genitivo σόματων, ut supr. πάντεσσι, & ἀκτίεσσι. ad verbum dicas oribus, quod perrarum est & durum oratoribus : poetis non item. Virgil. enim 8. Æneid. Componens manibusque manus atque oribus ora. quod recte quidam, sed gravis poeta, imitatus in descriptione cujusdam monstri, dum ait, Opposita oppositis spectantes oribus ora. Idem Virgil. 10. Æn. quinquaginta oribus ignem, Pectoribusque arsisse. Propter metrum igitur pluralis pro singulari additur. idque etiam in prosa Græcis familiare est, sed in adjectivis neutris tantum, seu neutro genere positis, ut ἀνυσία pro ἀνυσέον, ἀδύωπα pro ἀδύωατον, πρῶπα pro πρῶτον. At hoc non fit in substantivis neutris, nisi apud poetas, ut quum Homerus dicit τόξα, ἄρματα, πρόσωπα, πρότῳ, &c. Nam hæc substantivorum neutrorum usurpatio, poetis Græcis, inquam, peculiaris est, quam & Latini poetæ imitati sunt, corpora dicentes pro corpore, pectora pro pectore, ora pro ore, & vultus plurali numero pro vultu. Ita hic dicendum σμάτεσσι, pro σόμασι & hoc pro σόματι. Nam σόμα neutrum est. Hæc Stephanus reprehendens Eustathium, qui putat substantivorum neutrorum usurpationem in plurali pro singulari, Atticam etiam esse. ¹² ἀγρὸς purus supr. ¹³ ἔδωκον edamus, comedamus, ἐδίωκον, φάγαμεν. Clenard. pag. 193. vers. 38.

σέθεν
& σέθεν.

pro σὺ

τράπεζα.

τέτραρες. ἢ

τέτρας. &

πέζα.

δεύτεραι τρά-

πεζαι.

ὄρεα.

κέν.

ἀχραντὸς.

λαζόμοροι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

σμάτεσσι.

Καὶ μὴ, ¹ ἀεικελίως ἢ ² ἐδητύος, ἢ ἐποτῆτος Et non, indignè aut e-
³ Πιμπλάμενοι, ἐτέρου Repleti, alterum obli-
⁴ ληθώμεθα ⁵ κρείσσονος ἀρ- viscamur præstantiorem
 του, panem,
 Πνευματικῆ, ψυχῶν φε- Spiritualem, animis sa-
 ρεσβίαις ἡματέρησι. lutarem nostris.

Scholia.

¹ ἀεικελίως.
 ἀεικέλιος.
 ἀεικῆς.
 ἀβα & εἰκω.
 ἀεικελίως &
 ἀεικῶς.
 ἀεικίζω.
² ἐδητύος.
 ἔδω.
 ποτῆς.
 πόμα. πῶσις.
 πῶσις.
³ πιμπλά-
 μενοι.
⁴ ληθώμεθα.
 λήθωμαι.
 λήθη.
 Lethum.
⁵ κρείσσονος.
 ἀγαθός.
 ἡματέρησι

¹ Αἰκελίος, & ἀεικῆς non consentaneus, indecens³
 indecorus, fœdus, indignus. aliquando etiam durus &
 asper, ab α privante & εἰκω cedo; quasi qui alteri non
 cedit, ut ἀντίτυπος sup. ἀεικελίως ergo & ἀεικῶς in-
 decenter, fœdè, indignè, item asperè & contumeliosè.
 unde ἀεικίζω indecenter, vel indignè, aut indignis
 modis aliquem tracto. Vide sup. ἀεικῆα. ² ἐδητύος,
 ὕτος ἢ. Homer. ἔδωδην. Plato. & hic paulo post, cibus,
 ab ἔδω, comedo. Sic ποτῆς, ἦτος eidem Homero. Lu-
 cian. autem πόμα τὸ ποτῆος, potus, πῶσις, πῶσις, ποτῆος,
 τὸ quod bibitur, sup. ἀ πῶσις, sed tanquam πῶσις bibo.
³ πιμπλάμενοι impleti πληθύντες sup. ⁴ ληθώ-
 μεθα præsens subjunct. τὴν λήθωμαι poet. pro ληθώ-
 ναίωμεθα tanquam ἀ λήθωμαι obliviscor: unde λήθη ἢ ob-
 livio, & hinc lethum, Latinis mors (sic enim scriben-
 dum) ab oblivione. ⁵ κρείσσονος communiter, Attice
 κρείσσονος. Clenard. pag. 39. vers. 18. Comparativus à
 positivo ἀγαθός, vel potius ἀ κρείσσονος τὸ, cujus signifi-
 cationem retinet, sup. vide Clen. pag. 122. vers. 17.
 & Sylburgii in eum annotationem. ⁶ ἡματέρησι pro
 ἡμετέρησι, a versò Ionice in η & ι subscripto. Tum ad
 finale addito ι Attice, Thesallice & Ionice, ut ψυχῶν
 pro ψυχῶν. Clen. 14. 15.

¹ Ἄλλη.

Alia.

² Ὅσ' ἐπὶ γῆς ³ πνεύει, καὶ
⁴ ἠέρος, ⁵ ἢ ἐπὶ θαλάσσης,
 χεῖρα ⁶ τελεῶ ⁷ κύδιστε
⁸ ἀναξὶς ⁹ πεινῶντων ¹⁰ δο-
 κεύει.

Quæcunque in terra
 spirant, & aere & mari,
 Manum tuam glorio-
 sistime Rex, esurientia ex-
 spectant.

¹¹ Τὴν γὰρ ¹² ἀρ ¹³ ἐκπετά-
 σθης, ¹⁴ εὐθύς ¹⁵ πίρρησαν
 ἔδωδῶς.

Hanc enim si expanderis,
 statim satiata sunt cibo.
 Ideo

15 Τὴν ἐκα νῦν σε μόνον Ideo nunc te solum vitæ
 16 βίωσιον δοῦν ἡμεῖν. datorem vocamus.
 17 Κλῦθι 18 πᾶτερ, πασῶν Audi, pater, omnium
 19 ἁπάντων θνητοῖσιν ἐσῶν. dator mortalibus bono.
 rum.

Scholia.

1 Ἄλλη, fabaudio *προσσευχή*. 2 ὄσα, poetice gemi- 1 ἄλλη.
 natur pro ὄσα. Sic 3 πνεῖσι poetica epenthesi pro πνεῖ, 2 ὄσα pro
 contracte πνεῖ spirant, πνέσσω, supr. ὄσα.
 4 ἡέρθη Ionice pro ἀέρθη à nominat. ἀήρ. 5 ἡδέ & 3 πνεῖσι.
 6 τελέω Ionice pro 4 ἡέρθη ab
 7 ἀναξ pro ἀναξ 5 ἡδέ.
 6 τελέω.
 7 ἀναξ pro
 8 ἀναξ.
 8 κῦδισε, gloriosissime ἐνδοξότατε, superlativus irregu- 8 κῦδισε.
 9 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 9 κῦδισε.
 10 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 10 κῦδισε.
 11 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 11 κῦδισε.
 12 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 12 κῦδισε.
 13 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 13 κῦδισε.
 14 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 14 κῦδισε.
 15 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 15 κῦδισε.
 16 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 16 κῦδισε.
 17 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 17 κῦδισε.
 18 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 18 κῦδισε.
 19 κῦδισε, ut sic aliquoties antea, Attice. Clenard. 19 κῦδισε.

(candide Lector) hoc eram interpretatus, rei præsentis, ut quidem videbatur, convenienter, sed diu multumque hoc excutienti, visum tandem mihi est casum verbo adjectam, ἐδωδῆς, commentationi meæ repugnare. Nam dicendum potius erat, ἐδωδῆ. Vt Plutarch. ἀέμων καὶ δρόσῳ τρέρεσθαι, vento ac rore ali, nutririque. Idem, τρέφωμεν ὁ πολέμοις, qui bellis enutritur: & hic infra τρέφοντες ἐδωδῆ, sumendo pro τρέφοντες Ionicè. Cleonar. pag. 149. vers. 15. Itaque præstiterit dicere τρέψωσαν, pro ἐτρέψωσαν. Aorist. 2. passiv. τὲ τρέπομαι. Aorist. 2. ἐτρέπω (ab activo ἔτραπον) quod non solum significat delector, sed etiam satior, vel satio me, ad hilaritatem usque satio me, vel recreo me: at tunc genitivum regit, ut hic, ad exemplum Homeri, αὐτὰρ ἐπεὶ τέρπημα ἐδητύθη, ἠδ' ἐποιήθη, & alibi φιλόνητος; item ὅπως τέρπεσθαι ait, τέρψασθαι autem pro τέρπειν: Nam & Aoristus & præteritum non raro pro præsentis usurpantur, ut docent Bud. Beza & Steph. immo & pro futuro, ut docet idem Beza Evang. Ioan. cap. 5. vers. 24. editionis postrem. (anno 98.) pag. 373. vers. 26. a. ubi ait, præteritum pro futuro à Christo ideo usurpari, ut quod nondum nisi spe possidemus, tam certo sciamus futurum, ac si jam nobis reipsa datum esset. quomodo hic non male accipias, ἐτρέψωσαν pro τρέψοντων satiabuntur. quo quidem sensu, rectè opinor, sumas hic αὖν pro particula potentiali, hoc modo, manum tuam expanderis, vel expandas, Aoristus pro præsentis, ut sæpe Gallice, que tu ouvres seulement, vel ouvres seulement la main: aut, quum primum manum tuam expanderis, quam primum, vel mox, satiabuntur cibo, elles seront incontinent rassasées. Alioqui licet etiam accipere αὖν pro εἰ, si, ut & verto 15 τούνεκα poetice pro διὸ μὴ οὐδ', ideo, quasi sc̄, id est, τότε ἐνεκα hujus rei gratia, quamobrem, itaque, vulgo, ὅρῳ pour l'amour de cela, ὅρῳ pour cela idcirco, hanc ob rem, contractione Attica, ut τούνομα pro τὸ ὄνομα. 16 βιώτοιο Ionicè pro βίωτος. βίωτος autem idem quod βίος vita: item victus, id unde vivitur, res ad vitam sustentandam necessariæ, bona, fortuna, facultates. At βιωτός, vivendus, vitalis, ut βίος ἔβιωτός, vel ἀβίωτος, vita minimè vitalis, ut ait Cicero, id est, insuavis, acerba, σχέτλιος, miseranda, ταλαίπωρος ærumnosa, δειρὴ, χαλεπή, ἀσφαλῆς, gravis.

Aoristus ὁ
præteritum
pro præsentis.

15 τούνεκα.

16 βιώτοιο.

βίωτος.
βιωτός.
vel ἀβίωτος.

17 κλύθι, ἀκούε, audi à κλύμι audio, ut ζῆλον δι. Cle- 17 κλύθι.
 nard. pag. 102. vers. 8. & pag. 103. vers. 7. 18 πάτερ à κλύμι.
 nominativo πατὴρ retracto accentu & mutata ultima: 18 πάτερ.
 Glen. pag. 32. vers. 10. & jam, opinor, suprà.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΉ - HYMNUS GRA-
 τiarum actionem conti-
 nens eorum qui de men-
 fa surgunt, quem præ-
 cedit 117. Pfalm.
 ἡ 2 ἡ ἑραπίζητος ἕξ-
 αταμίαν ὕμνος, 3 οὐ
 προηγείται 4 ὁ ριζ.
 φαλμος.

Αἰνεῖτε τὸν Κύριον
 πάντες τὰ ἔθνη, ὅτι
 ἐποίησεν αὐτὸν πάντες οἱ
 λαοί.
 Laudate Dominum
 Omnes gentes, Lau-
 date ipsum omnes populi.

Ὅτι ἐκβεβαιώθη τὸ
 ἔλεος αὐτῶ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἡ
 ἀλήθεια τοῦ Κυρίου μένει εἰς
 αἰῶνα.
 Quia corroborata est mi-
 sericordia ejus in nos, &
 veritas Domini manet in
 aeternum.

Scholia.

1 χαριστήριον, & ἀχαριστήριον munus quod datur ab 1 εὐχαριστή-
 ριο, qui simul gratias agit, gratiarum actio. χαριστήριον ριθ.
 & εὐχαριστήριον λόγος, ὕμνος, oratio, qua gratia χαριστήριον 1
 aguntur & Deo præcipue, ab εὐχαριστήριον, gratum me & εὐχαριστή-
 ριο, gratias ago. & hoc ab εὐχαριστήριον gratiarum ριον.
 actio. Apud Theologos autem ita appellatur Coenæ χαριστήριον
 Dominica mysterium, quod una ex præcipuis ejus εὐχαριστήριος
 partibus sit gratiarum actio, cum qua necessariò con-εὐχαριστήριον.
 iuncta est Dei beneficiorum commemoratio & cele-εὐχαριστήριον.
 bratio. unde apud Evangelistas εὐχαριστήριον &
 εὐλογίαν pro eodem usurpantur. Sic apud quosdā Theo-
 logos, εὐχαριστήριον & εὐλογία benedictio: ex loco illo
 Pauli 1. ad Corinth. cap. 10. vers. 16. in quo sacrum pocu-
 lum appellat poculum εὐλογίας, quæ omnia videntur niti
 ex præcepto Christi mandato, quo dicimur in illo mysterio
 mortem Domini ἀπαγγέλλειν, id est, cum solemnī gra-
 tiarum actione promulgare & celebrare. hæc Stephā-
 nus. Necessaria autem fuit hic nonnulla transpositio Gratulari:
 & periphraſis: ni εὐχαριστήριον vertissem, gra-
 tulatorius:

tulatorius : Sic gratulatorius eorum, qui de mensa furgunt, hymnus. sed minus proprie. Nam gratulari proprie est, σωήδειν ἢ συγχαίρειν, verbis testari se gaudere fortuna & felicitate alterius, apud eum ipsum qui affectus est felicitate : & aliquando etiam apud nos ipsos, ob felicitatem aliquam, qua nobis forte contingit. Quanquam etiam gratulari, significat aliquando εὐχαριστεῖν gratias agere. Ennius, Jupiter tibi summe gratulor. Et Nonius : gratulabatur divis. Tum Afran. Quod salvus venis, gratulor diis. Terent. Jam desine Deos gratulando obtundere. & Livius. Triumphantes in Capitolium ascendebant, Jovi Optim. Maxim. ceterisque diis gratulari. Quod cum ita sit, non male fortasse hic etiam dici poterit, Gratulatorius hymnus : quo tamen nomine probati scriptores, veteres certè, non utuntur.

εὐχαριστεῖν.

Gratulatorius
hymnus

² τῆς τραπέζης

³ ἔσθληται.

⁴ ὄρζιζ.

⁵ αἰνεῖτε.

⁶ ἐπαινεσατε.

⁷ κραταιώθη.
κρατιύμαι.
κρατιός.
κρατῶ.

² τῆς τραπέζης ἐξαισιωμάτων, pro ἐκ τῆς τραπέζης αἰσιωμάτων, Clenard. pag. 278. vers. 16. Sic mox. ³ ἔσθληται, ἀπὸ τῆς, ὡς ἔηνείται, & ita passim. ἀνίσταμαι autem exsurgo, ab ἀνὰ pro ἀνω sursum, vel ἀνὰ re. Nam significat etiam resurgo.

⁴ ὄρζιζ, id est, 117. Nam ρ (ut hoc saepius inculcem) tertiae classis centenorum prima littera centū notat : secunda classis denariorum prima itidem, decem significat : denique ζ, septenarium numerum ob 5 interjectum : alioqui sextum alphabeti ordinem occupat : ideoque primo illo & simplici supputandi modo, senarium numerum indicat.

⁵ αἰνεῖτε laudate, ut ποιεῖτε. Clen. pag. 78. vers. 23. celebrate, δοξαζετε. Sic paulo post ἐπαινεσατε. ⁶ ἐπαινεσατε (servato e characteristico praesentis, de quo supra.) Aoristus I. pro praesenti, ejusdem significationis, ut ποιήσατε.

⁷ κραταιώθη, corroborata vel confirmata est, ἐβαιοώθη, ἐπερρώθη, Aoristus primus passivus τῆς κρατιύμαι, ut χρυσοομαι viribus potens & validus reddor, corroboror, validus & firmus efficior, κρατεροομαι. fit à κραταιός fortis, viribus potens & validus : à κρατῶ τὸ robur, vires, vis, potentia, sup. Vetus autem interpres vertit ἐκραταιώθη, multiplicata est, quasi scriptum esset ἐποπλασιώθη, vel ἐποπλασιώθη, vel ἡνεώθη, aucta est.

Εὐχαριστοῦμέν σοι, ὦ
 θεός, ἐπὶ πάντων, οἷς
 ἐνεργεῖς ἡμᾶς καθ'
 ἡμέραν διατελεῖς. πρῶτον
 ἵνα πάντα τὰ πρὸς τὸν πα-
 ρόντα βίον ἀναγκαῖα χρη-
 γῶν οὐ διαλείπεις. ἔπειτα ἵ-
 και οὐχ ἕκιστα, ὅπως ἡξίωσας
 ἡμῶν πικρυγνησιασ δούαι,
 εἰς ἐλπίδα κρείττοτος βίου,
 ἢ διὰ τῆς σὲ εὐαγγελίου ἐ-
 νεργήσας. Ἰκετεύομεν δὲ
 σι, μὴ θεωροῦν τοῖς + βιο-
 πταις σ' προσηλωμένους ἡ-
 μᾶς, μάλλον ἢ τὰς ἡμετέ-
 ρας καρδίας αἰρεῖν ἀνα, πρὸς
 τὸ ἐπιδέχεσθαι πῦρ τῆς Κυ-
 εἰς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σφι-
 ξιν, ἵνα ἐν ἐπὶ τῆ σωτηρία
 ἡμῶν ἐρανόθεν ἄναφα-
 ρῆ. 11 Ἀμήν.

Gratias agimus tibi,
 ô Deus, de omni-
 bus quæ benefacere nobis
 quotidie pergis. Primum
 quidem, quod omnia ad
 præsentem vitam necessa-
 ria suppeditare non desi-
 nas: deinde verò & maxi-
 mè, quod dignatus sis no-
 bis regenerationem dare
 in spem melioris vitæ, quæ
 per tuum Evangelium pa-
 tetecisti. Rogamus verò
 te, ne sinas, rebus ad vi-
 tam sustentandam perti-
 nentibus affixos esse nos,
 sed potius nostras mentes
 erigas sursum ad expe-
 ctandum Domini nostri
 Jesu Christi adventum, do-
 nec ad salutem nostram
 cœlitus appareat, Amen.

Scholia.

1 ὦ θεός Attice, pro ὦ θεέ, ut satis dictum. 2 ἐπὶ ὦ θεός pro
 πάντων, id est, διὰ πάντων ob omnia. (Nam ἐπὶ cum da-
 τivo est nota causâ,) vel, de omnibus. οἷς, pro αἷ quæ: 2 ἐπὶ πάντων.
 eodem casu cum suo antecedente. ἐνεργεῖς autem du-
 plicem accusativum regit, alterum rei, alterum perfo-
 re. 3 ἐνεργεῖς διατελεῖς, id est, ἐδραμιπᾶνεις, vel ἐνεργεῖς.
 ἡμῶν, benefacere pergis, id est, non desinis, vel perpe-
 tuo benefacis, ἀδιαλείπτως ἐνεργεῖς. Ita mox, χο-
 ρηγῶν ἐδραμιπᾶνεις. 4 βιωτικός ad vitam sustentandam + βιωτικοῖς.
 & victum comparandum industrius & intentus, πῦρ
 δάνοιαν βιωτικός, βιομήχανος, & πρὸς τὸν βίον ἐυμήχα-
 ρος πῦρ δάνοιαν, qui in vitæ officiis ingeniosus est &
 solers. Item de re ad vitam sustentandam & victum
 conquirendum pertinente. Sic Budæus, βιωτικὴ κα-
 ρηματα, & paulo post, μίεμναι βιωτικῆι cura hujus vi-
 tæ ex Luc. τοῖς βιωτικοῖς ἡδέως ἐγχαλιουδέσθαι, curis
 & negotiis hujus vitæ libenter involvi. Chrysofost. Item
 apud

apud Theologos, βιωτικός vulgo secularis. Item pro eo qui Laicus est, id est, prophanus, non monachus, seu is qui hujus vitæ secularibus curis & negotiis addictus est, aut qui ad hujus vitæ mundanæ usum tantummodo spectat. Idem Chrysofost. ὡς δὲ ποτε καὶ αὐτὸς μικρὸν ἀνέωψα τὸ βιωτικὸν κλοδὸν, id est, ubi tandem & ipse aliquantum emersi a fluctibus sæculi.

5 προσηλω-
μήους.

5 προσηλωμήους ἢ μάς, pro προσηλωμένῳ affixos esse nos, vel nos adhærescere, προσετηκέναι, προσκολληθέν. participium, post θεωροῦν negligere, sinere, pati supr. Clen. pag. 231. vers. 25. quid προσηλωμένῳ, vide suprâ sectione 9.

6 ἐνδέχεσθαι.
ἐνδέχομαι.

6 ἐνδέχομαι incipio, succedo, ut ἐνδέχεσθαι & διὰ δέχεσθαι πῶς ἀρχήν, pro quo antea dixit, τὴν πόλιν προσεσῶσαν ἐξαλαμβάνειν. hic autem, ut & sæpe in Novo Testament. significat expecto προσδοκῶ, ὦ.

7 ἀφιξίν.

7 ἀφίξις adventus ab ἀφικνέομαι, sed tanquam ἀφικομαι, ξομαι, ἵγμαι, pervenio.

8 ἐς ἄν.

8 ἐς ἄν, donec, ἕως, μέχρις vel ἄχρις ἕ.

9 ἐρανόθεν.

9 ἐρανόθεν, ἐκ τῶν ἑρανῶν cœlitus, è cœlo. Nam particula ἔν, est nota adverbiorum motus è loco.

Desinentia

in ἔν.

10 ἀναφανῆ.

10 ἀναφανῆ ἄν apparuerit, Aorist. 2. subjunct. τὸ ἀναφαίνομαι, ἔφανον, ἐφάνην, φανῶ, ut τυπῶ. Clenard. pag. 70. vers. 5. Ne quis autem putet τὸ ἄν jungi cum πῶς, ut in vulgaribus lexicis notatur, atque adeo in Budæi ipsius Commentar. in μέχρις ἄν, pag. 970. ut prudenter in aliis ejusmodi particulis observavit, meritoque reprehendit Stephanus. Nam τὸ ἄν propriè & verè sequens verbum respicit, aut commodum aliquod verbum intelligit, ut idem Stephanus docet in dictione πῶς.

ἀναφαίνομαι.

11 Α'μὴ.

11 Α'μὴ. De hac voce Hebræa, Dom. Beza 1. Corinth. cap. 14. vers. 16. Ἄμην, inquit, in Ecclesiastico cœtu preces nuncupabat, cujus verba totus cœtus animo sequebatur, dum ad finem ventum esset: tum verò omnes, Amen, succinebant: quæ vox est Hebræa, ab eodem verbo deducta, à quo fides seu veritas. Est autem duplex illius usus, nempe tum in affirmando, tum in optando. Itaque alii ex Græcis interpretibus converterunt πιστωμένως, id est certo & confirmato, ut ita loquar: Alii ἤσοιτο, id est, fiat. & ejusdem epistolæ 1. cap. 16. vers. 24. interpretatur Α'μὴ, ita est; addens, illic con-

confirmantis esse potius, quàm optantis, & Apocalypf. cap. 3. vers. 14. ait eam vocem Hebrais significare, verè seu veritatem, ipsam. Hic verò, ut & in omnium ferè precum clausula, optantis est potius, quàm confirmantis, significatque, utinam ita fiat, vel contingat, εἴθε, utinam ἕτως εἴη, ita sit, ἕτω βούιτο, ita fiat.

Ἄλλος ὕμνος εἰς τὸ αὐτὸ, ἕμμεῖς. Alius hymnus in eandem rem, metricus: (toridem etiam verbis redditus.)

¹ Κοίρανε παντοκράτορ, ἰκανῆ ² παρπέντες ἐ- Rex omnipotens sufficienti nutriti cibo,

³ Σοὺ ⁴ χερα περαλίοι- Te manum famelicis expandente auxiliatricem,

⁵ Σοὶ χάριν ὁ ἴσμεν ⁶ ἀσᾶξ, Tibi gratiam habemus, ⁷ καὶ ⁸ ἡσούμθ ⁹ ἡματα Rex, & habebimus dies (vita) totos.

Scholia.

¹ Κοίρανε, βασιλῆς, κλεισ Princeps, Imperator, ¹ Κοίρανε. Dominus: à κειρῆς, verso α in ο, ut sit, οιοιθὲ τῷ καιρῷ καιρῶς. ² ἰκανῆ. quasi temporis & opportunitatis Dominus. κοίρανα. hinc κοίρανα dominium, imperium: & κοίρανεῖα, βασί- κοίρανεῖα. λῆα, κλειδία.

² παρπέντες, pro παρπέντες (Ionicè & poet. Clenard. ² παρπέντες. pag. 149. vers. 3. & sequente.) nutriti, cum dativo ἐδω- τέρπομαι, ἕτω, ut paulo ante dictum est. Nam τέρπομαι (à quò παρπέντες sine ullo tropo) pro satior, genitivum potius regit (quomodo hic dicendum e let, ἰκανῆς ἐδωδῆς.)

At pro oblector, Dativum instrumentalem rei postulat, qua quis delectatur, aut recreatur, ut apud Homerum φόρμυγι λιγείῃ τρυπόμην φρένα oblectans animum suum cithara canora. hic igitur ob dativum, & convenientem sententiam, verò nutriti, pro παρπέντες, inquam, à τρέφομαι nutritior. Aorist. 2. ἐτρέφην, πέφομαι. particip. τρέφεις. ³ σοὺ ἀναπτύξαντῷ, te explicante, ⁴ ἀναπτύξαν- ἀπειριε, ἀνοίξαντῷ, ἐκπετάσαντῷ (ut paulo ante, τῷ. ἢ ἐκπετάσης) vel expresso tempore, postquam, vel cum primum explicasti manum, manu tua explicata,

ta main estant ouverte, soudain qu'us desployé ou ouvert il main, Aoristus primus particip. τὸ ἀναπτύσσω expan- do, explico, aperio, & metaphor. patefacio, explano, τρανῶ, ἐκδηλῶ, πτύσσω, ξω, plico, complico. ἀνὰ at- tem re, contrariam vim habente, ut Latinis tego, re- tego.

ἀναπτύσσω.

⁴ χεῖρα.

⁴ χεῖρα, systole poetica metri gratia, pro χεῖρα, ma- num, ut χερός etiam pro χερός. Clen. pag. 135. vers. 21.

⁵ ἀρωγόν.

⁵ ἀρωγός, & ἀρωγόν Homero, auxiliator, auxiliatrix, defensor: ἀρωγή auxilium, eidem: ab ἀρωγῶ auxilior, opem fero, βοηθῶ (proprie in bello, cum ab ἀρῆς dedu- catur, id est, Mars) hinc, aliis etiam in rebus. ⁶ ἰσχυρῶ pro ἰσχυρῶ, id est, οἰδαμῶ, ἐξουδῶ, ὁμολογῶμῶ ut mox εἰσόμεθα, quod idiomati nostro respondet, nous te scai- rons bon gré. sic οἶδα σοι χεῖρα, je te scai bon gré, habeo tibi gratiam.

ἀρωγή.

ἀρήγῳ.

⁶ ἰσχυρῶ.

⁷ εἰσόμεθα.

⁷ εἰσόμεθα, pro ἔξομῶ. Clenard. pag. 164. vers. 3. & pag. 193. v. 41. ⁸ ἀναξ pro ἀνα, ut paulo ante ὦ θεός pro ὦ θεός, & ita saepe, idque Attice, ut ibi dictum est.

⁸ ἀναξ.

⁹ ἡματα.

⁹ ἡματα pro ἡμέρας poetice, ut antea, continuatum tempus in accusativo. Clenard. pag. 229. vers. 14.

Ἄλλὰ πῆτερ ψυχῶν ἅμα
¹ κήδεο ² ἡμετέρων,

Sed pater, animarum fir- mul curam gere nostrarum,

Πνευματικῆς τ' ³ ἐμπλήσον
⁴ ἐδητύος, ὡς σὸν ⁵ ἐέλδωρ
⁶ Κρηλώσων ἀοὶ, ἕ σοὶ ⁷
ἐπιερα φέρωσιν.

Spiritualique imple ci- bo, ut tuum desiderium Perficiant semper, & ti- bi jucunda ferant.

Scholia.

¹ κήδεο.
κήδεο.

¹ Κήδεο Ionice, tanquam ἀ κήδεσο, extracto σο, & Attice κήδου. (Clen. pag. 108. vers. 31. & pag. 109. vers. 22.) id est, ἐπιμέλει cura, curam age, cum geniti- vo. Clenard. pagin. 221. vers. 15. hinc κήδεο τὸ cura, φροντίς, ἄρα.

² ἡμετέρων.

² ἡμετέρων Æolice & Bæotice pro ἡμετέρων: quod sit in genitivo plurali nominum primæ & secundæ de- clination. simplic. Clenard. pag. 14. vers. 12. & 32.

³ ἐκλήσον.
ἐμπλήσον.

³ ἐμπλήσον, ἀτω. Aoristus primus imperat. τὸ ἐμπλή- σον cum genitivo. Clenard. pag. 228. vers. 16. ⁴ ἐδητύος, ἕ σοὶ.

⁴ ἐδητύος.

ἴδω, ἢ, antea ἐδῶδ' ἢ, idem, cibus, ab ἴδω. poet. pro
 ἴδω. sup. ἢ ἐέλδωρ το poeticum, desiderium, cu-
 pido, ἐπιθυμία, ab ἐλδομαι poet. pro ἐπιθυμῶ cupio,
 defidero, appeto, πῆν, ἐρίεμαι, & poetico pleonaf-
 πο ἐέλδομαι. ὁ κρηήνωσι, αὐταὶ ψυχαὶ subaud. id est.
 ἐπιτελῶσι, διανύψωσι, ἐργάζωνται, perficiant, διατε-
 λῶσι. Aoristus primus subjunct. τῷ κραινώ, κραιῶ, ἐ-
 κραινα, (ut ἐμίανα) & Attice κρηνα. Clen. pag. 53.
 verf. 24. & 28. item pag. 54. verf. 2. & sequente :
 unde imperativus κρηνον, ἄτω, & poetice κρήνων, per-
 fice, tanquam ἀκραιαίω, mutato priori αι in η pro
 κρηίνων, i sublato ex η facto ex αι, ut antea jam docui :
 qua de re vide iterum Clen. pag. 52. v. 20.
 ἐπίηρα, grata (καταθύμια, ἡδέα, ἀρέσχοινα, δι' ἡρέ-
 τα) volunt factum ab ἐπιήρατο, quasi ἐπιήρανα. ἐπιή-
 ρατο autem amabilis, optabilis, iucundus, quasi ἐπιή-
 ρατο verso τ in ο, & hoc pro ἐπιήρατο, εἰ ἐπί, &
 ἴδω amo.

Προσυχὴ ἐπικόπος.

Precatio, quum dormi-
 tum ire volumus.

Scholia.

ἐπικοίτητο.
 ἐπὶ κοίτῃ.

Προσυχὴ ἐπικόπη, precatio quæ fit ἐπὶ πῶ κοί-
 τῷ sub dormitionem, aut somnum (quomodo Thucyd.
 ἐπὶ πῶ ἔω sub auroram, id est, sub vel circa exortum
 aurora) id est quum lectum petere, aut dormitum ire
 volumus, καθ' ὕπνον, sub somnum, i. sub somni tem-
 pus, vel (quod tantumdem valet) precatio quæ fit
 πρὸς τὴν κοίτην, τούτῃ, ὅ ὑπνον ἰόντο. Plato enim ait,
 πρὸς τὸ ὑπνον ἰέναι, id est cum Cicer ad somnum proficisci.
 huic opponitur supra προσυχὴ ὄρθριον matutina. κοί-
 τῃ verò cubile, lectus, κοίτη idem. item dormitio seu
 ἀκλισις, δι' ἧς ὕπνον φερίνεται, ait Eustath. reclina-
 tio seu recubitus, per quem somnus obvenit. unde κοί-
 τῃ ποιέω Herod. pro dormire. & Hesych. κοίτης in-
 quit, est ὁ ἐν τῇ κοίτῃ ὕπνο, somnus qui fit in lecto. κοί-
 τῃ autem fit ἀκοιμάομαι dormio, quasi κοίμη, aut
 proprie cubo dormiendi gratia, reclino me ad capien-
 dum somnum. fit enim ἀκείω poet. dormio. vel ἀκεί-
 μαι jaco. Vox autem ἐπικόπη ab auctore ficta est :
 à qua fit ἐπικοιτάζομαι, cubile habeo vel constituo mi-
 hi in.

καθ' ὕπνον.

ὄρθριον.

κοίτη.

κοίτη.

ΚΥριε, ὁ τῆς γῆς ἡμέ-
ρας τὸ φῶς τοῖς πό-
νοις, τῆς ἧ νυκτός τὸ σκότος
τῆ ἧσὶ πόνων ² ἀναπαύλη
¹ ἀποτάξας, ³ δός μοι τρε-
πομένῳ πρὸς ὑπνον, οὕτω
⁴ διαναπαύειν ταύτη τῆ νυκ-
τὶ τὸ ἐμὸν σῶμα, ὥστε μεταξὺ
⁵ καθευδόντος αὐτῆ ⁶ ἐρη-
γοῦσαν τίω ψυχῆ μου ⁷
ἀτένεις πρὸς σε βλέπειν, καὶ
τῷ πόθῳ σου ⁸ ἀναπνεύσῃ.
μηδέ με ἐθεύρα, ὅτι πά-
σας τὰς βιοτικάς μερίμνας
⁹ ἀποθῶμαι, ἐφ' ἣ δούαι
τῷ σώματι τίω ἀνασχίαν τῆ
αὐτῆ ἀδενείᾳ ¹⁰ ἡσυχίαν ἄ-
μα κείσω ¹¹ ὀπλανθρό-
μενον. μᾶλλον ἢ ἡ τῆς σῆς
ἀγαθόποτος καὶ χάριτος μνή-
μη ¹² ἀνεξάλειπτος ἐν τῇ
ἐμῇ ψυχῇ διαμένῃ. ἵνα,
ὡππερ τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ἡ
ἐμὴ σβενείησις ¹³ ἡσυχί-
ας τογχαίη.

Domine, qui diei qui-
dem lumen labori-
bus, noctis verò tenebras
laborum quieti designasti;
da mihi converso ad som-
num, ita interquiescere hac
nocte meum corpus, ut eo
tantisper dormiente, vigil
meus animus attente in te
respiciat, & ad desiderium
tui erigatur. Nec me pate-
re, quum omnes ad victum
conquirendum pertinen-
tes curas depofuero, ut
dem corpori necessariam
ipsius imbecillitati requi-
em, simul etiam tui obli-
visci: sed potius tuae boni-
tatis & gratiae memoria in-
delebilis in meo animo
permaneat: ut quemad-
modum corpus, sic etiam
mea conscientia quiete
fruat.

Scholia.

¹ ὁ ἀποτάξας.

¹ Κύριε, ὁ] ὁ jungitur cum participio ἀποτάξας, ὁ ἀποτάξας autem qui designasti, vulgo *ayant destiné*, vel *qui a destiné*. sic supra ἀποτάξαι non semel explicatum fuit.

² ἀναπαύλη.
ἀνάπαυλα,
Somnus.

² ἀναπαύλη quieti, cessationi, ἀναπαύσις. ἀνάπαυλα enim, de quo eadem sectione 27. quies, cessatio à labore, recreatio: & aliquando quies, id est somnus, qui labores diurnos excipit, & necessario sequitur, ut membra iis fracta, alterna quiete releventur, reficiantur, novoque labori reparentur, ut poeta scitè ait.

³ δός μοι τρε-
πομένῳ.
εὐδιαναπαύσει

³ δός μοι τρεπομένῳ da mihi converso, vel me conver-
tenti. ⁴ διαναπαύειν, interquiescere, quod periphrasti
extrahit

exultit fest. 27. ἄπο τῆς καμάτων ἀναπνεῖν respirare à labo-
 ribus. ⁵ καθεύδω à κατὰ & δῖδω, dormio κοιμῶμαι. ⁵ καθεύδοτος
⁶ ἐρηγρός, ἡσ, ὄς, vigilans, ἀγρυπνῶν, vel participium pro καθεύδω.
 verbali, ἐρηγρός, ἀγρυπνῶν, vigil: contrὰ καθεύδων, ⁶ ἐρηγρός.
 ὑπνώδης, somniculosus, dormitator, præteritū mediū τῆς ἐρηγρός.
 ἡρηγρέω vigilo: quod fuit contentū augmento imperfe- καθεύδων.
 ῖτι, quia verbum incipiat à ῥηη. Clenardus pag. 139. ver- ἡρηγρέω.
 su 6. ⁷ ἀτενῆς & ἀτενῶς intentis seu defixis oculis, ab ⁷ ἀτενῆς &
⁸ ἀπηνῆς intentus, ad rem aliquam admodum intentus. ἀτενῶς.
 hinc ἀπηνίζω intentis oculis aspicio, oculos defigo. ab ἀπηνῆς.
 epitato, & τείνω tendo. ⁸ ἀναπτέρωμαι, alis instru- ἀπηνίζω.
 or, ἀπτερόν ala. unde πτερόω alas addo, alitem facio, ab α & τείνω
 ab ἵπτημι, sed tanquam πτάω vel πετομαι per synco- ⁸ ἀναπτέρω-
 pen, volo, as, quod πτεροῦ, id est ala beneficio volucres εἶαι.
 volent. Metaphor. autem ἀναπτέρωμαι, ad rem aliquam ἀναπτέρωμαι
 agendam excitor, ad rei alicujus desiderium accendor, πτερόν.
 in spem erigor. Nam eadem metaphora dicuntur πτερόω ab
 πτεροῦ εἶαι in rebus adversis, qui collecto animo, quali ἵπτημι.
 alis, rursus elevantur, & vires resumunt. ⁹ ἀποθῆμαι ⁹ ἀποθήμαι.
 deposuero, Aorist. 2. medius subjunct. τῆς ἀποθήμαι. ἀποθήμαι.
 Clenardus pag. 97. vers. 21. ¹⁰ ἡσυχίαν quietem ἀν- ¹⁰ ἡσυχίαν.
¹¹ ἀπυσιν, ἀνάπυσαν cessationem, recreationem. ¹¹ ἐπιλαθῆ-
¹¹ ἐπιλαθῆναι, pro ἐπιλαθῆναι oblivisci, νόημα.
 post τὸ σφείρα, ut paulo antea, patere, negligē. ¹² ἀνε- ¹² ἀνεξάλει.
¹² ἀλειπτῶ, quasi ἀξέλειπτῶ, indelebilis. Ovid. No- πτος.
 menque erit indeleibile nostrum, ἀνήλειπτῶ, ἀναπά-
 λειπτῶ, ab ἀλείφω, ungo, illino, ἀπλείφω, & ἐξάλειφω, ἀπαλείφω.
 quasi deungo, id est, quod unguendo seu illinendo adha- ἐξάλειφω.
 lerat, abstergo, unde pro deleo, seu oblitero. ἀνεξά-
 λειπτῶ μνημῆ (quo fere antea, ἀδιάλειπτῶ) ἀνά-
 λειπτῶ, ἀκείβης, id est, ὡς οὐδὲ χρόνῳ ἐξάλειφειν, ἀρε-
 λῖσαι ἢ ἀφανίζεν οὐ διώται, immortalis, quam nec
 tempus abolere aut obliterare potest.
¹³ ἡσυχίας (τῆς) τυγγάνη, ad verbum quietem affe- ¹³ ἡσυχίας.
 quat, id est quiete fruatur, quiescat, τῆς ἡσυχίας ἢ
 ἡσυχίας ἀπολαύη, ἡσυχάζη, ἀναπαύσθηται, μεθ' ἡσυχί-
 ας, ἢ ἀσυχίας διάγη, ἀδείῳ, ἀφροντίσως, ἀμερίμμως, ἢ
 ἀθύρτως ἐχῆ.

ΚΩλυσον ἢ καὶ τὸ **Ρ** Prohibe etiam meum
 ἔμδον σῶμα ἐν τρυ- corpus ad delicias in-
 φαν τῷ ὑπνῳ. ὅπως ἀν- dulgere somno, ut ne
 μῆ

μηδ' ἀπολαύω πλέον ἑστέ, ἢ
 ὅσον ² κακοπακῶτι σῶματι
 ἀρκεῖ, ἐφ' ᾧ πρὸς τὴν σὴν
 θεραπειάν μὲ ταῦτα κελ-
 λην παρασκευάσει. Τέλος
 ὅ, ³ ἀγρὸν με τὰ ⁴ στυ ⁵ κχι
 τὸ σῶμα, κὶ τὰ κχι τὴν
 ψυχὴν διαθήσῃσον, κὶ πνε-
 τὸς ἐνδὼς ἀπάλλαξον, ἵνα
 κὶ ὕπνος μου πρὸς τὸ δό-
 ξαν τῆσού ὀνόματος ἀναρέ-
 ρηται. Ἐπειδὴ ὅ οὕτως σ
 εὐκαταφρόως πρὸς τὸ ἀμαρ-
 τεῖν ἔχω, ὥστε οὐδὲ ταύ-
 τῶν τῶν ἡμέραν διωθῆναι
 ἡ ἀπαισὸς διαπερᾶν, δέομαι
 σου, καθάσθ' πρὸ τῆ νυκτός
 ἕξοφ, πρὸ ἐπὶ τῶν γλῶσσῶν
 σου καταπεμπόμενον, τὰ
 πάντα νῦν καλύπτει, ἕτω
 κὶ τὰ ἐμὰ πταίσματα πρὸ σὺ
 ἔλεος ἀποκρύψειν, ὡς ἂν μὴ
 αὐτὰ ἐπὶ σέ σείσθου ἀκεί-
 ρη με. Εἰσακούσον μου,
 ὁ θεός μου, ὁ πατήρ ἅμα κὶ
 σπότηρ μου ὢν, διὰ τῆ Κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ἀμήν.

fruar largius eo, quam
 quantum prae labore fati-
 scenti corpori satis est, ut
 ad tuum cultum postea
 melius sim paratus. Pos-
 tremo castum me tum cor-
 pore tum animo conserva,
 & ab omni periculo libera,
 ut etiam somnus meus
 ad gloriam tui nominis re-
 feratur. Quoniam verò ita
 sum propensus ad peccan-
 dum, ut ne hunc quidem
 diem potuerim sine offen-
 sione transire: Rogote, ut
 quemadmodum noctis cal-
 ligine in terram a te demis-
 sa, omnia nunc contexta
 sunt: Sic & meas offensio-
 nes tua misericordia occul-
 tes, ut ne ex ad te aditu me
 excludant. Exaudi me ὁ
 Deus mi, qui pater, simul
 & servator meus es, per
 Dominum nostrum Iesum
 Christum, Amen.

Scholia.

ἡ ἐντροφέα.

¹ Ἦν πρὸ ἐντροφῆς somno ad delicias, vel luxuriose
 indulgere, somno se immodicè dare. Nam ἐντροφῆ
 τινι, est luxuriose & insolenter ac redundanter aliqua
 re uti. Bud. pag. 1072. hinc ἐντροφῆθεντα quæ re-
 dundanter & immodicè scribuntur vel narrantur, ut

ἐντροφῆθεντα.

quum scriptores stilo supra modum indulgent. Quum
 autem ad personam refertur, est aliquem per delicias &
 lasciviam illudere, & ludibrio habere, ut vulgo se *truffit*
 de quelqu'un sup. sect. 35. & in precibus, ἐντροφῆμα τὸ
 id cui ἐντροφῆται, oblectamentum, delicia.

ἐντροφῆμα.

² κακοπακῶτι
 κόπτομαι.

² κακοπακῶτι defatigato, καταπεποιημένος, vexato,
 laboribus confectò, κακομυγῆς, (ἀκόπτομαι,) lassitudine
 con-

confracto, vel contuso, fatifcenti, particip. perfect. τὸ κοπιῶ.

κοπιῶ, laboro, fatigor, lassitudine opprimor, fatisco, καταπονῆμαι, κόπτομαι, καμάτοις βαρύνομαι, ἢ τρυχῆμαι, ἀποκίμνω. fit à κόπῳ, labor, molestia: Item κόπῳ.

lassitudo, fatigatio ex labore: & hoc à κόπτομαι vexor, laboribus & molestiis premor, fatigor, fatisco, lassescio.

³ ἀγρὸν, id est καθαρὸν, purum. Sic κατὰ πνεῦμα ἀγρὸν.

ἄγρῳ, id est, τῇ ψυχῇ animo. ⁴ τὰ κατὰ τὸ σῶμα Atti-⁴ κτὶ τὸ σῶμα.

ut dictum, pro κατὰ τὸ σῶμα, vel suppresso, intellecto tamen, κατὰ σῶμα: aut vulgaris, σώματι, corpore.

⁵ τε particula additur nomini σῶμα, propter κα-⁵ τε.

sequens, ut utrumque copulet, & corpore & animo,

tum corpore, tum animo. Sic autem jam loquutus

est supra sectione 27. τὸ μὲν κατὰ πῶν τελεπῶ, pro ἢ

μὲν τελεπῆ. ⁶ εὐκαταφόρως ἔχω propensus sum, ut ⁶ εὐκαταφόρως.

supra εὐκαταφόρῳ εἰμί, καταφέρομαι.

⁷ ἀπταισῳ ante infinit. Clenard. pag. 231. vers. 10.

de quo Budæus pag. 1043. pro ἀπταισον. ἀπταισῳ au-

tem, quasi dicas non impingens, sine offensione, citra

offensionem, ἀμαρτυρῳ, quasi non peccans, qui est si-

ne peccato, ab α privativo, & πταίω impingo, offendo,

προσκόπτω, προσπίπτω, προσκρέω, supra. ⁸ ζόφῳ ὁ δὲ ζόφῳ.

caligo, tenebræ, à νέφῳ τὸ nubes à quo νόφῳ addito νόφῳ.

ζε, unde ζάνοφῳ, & per syncopen ζόφῳ. à ζόφῳ ζάνοφῳ.

autem, ζοφῶεις tenebrosus, caliginosus, obscurus, σκο-ζόφῳ.

τενός, & ζορώω obtenebro, tenebras offundo, obscuro, ζορόεις.

tenebrosum vel obscurum reddo, ἀμαυρόω, ἀφανίζω, ζορόω.

κατάζω, ἐπισκιάζω, ἀποκρύπτω.

ἄπταισῳ.
ab α &
πταίω.

Ἄλλη προσευχή ἐπικλί-
πτος ἔν μίσησι.

Alia precatio, quum dor-
mitum ire volumus, carmi-
ne constans: (ad verbum
quoque conversa.)

Ως Νάξ, ὅς ἔστι νόκτα
προσφέρεις ἄχθονίσι
μέλαινας,
Ἄργαλέων τε πόνων
ἐσταπάσιμον ἢ δὲ μαι-
νήων,

ORex, qui noctem
profers terrestribus
atram,
Gravibusque laboribus re-
quiem afferentem & curis,

Σωφίαν ἡμετέροις ὕπνον τοῖσιν ἰαλλε.

Corporibus nostris somnum talem immitte.

Scholia.

ᾠναξ.

¹ Ἐν μέτροις, subaudio οὔσα, ut vernaculè *est in en vers*, versibus conscripta, suprâ ἐμμετρῶ & τῶ αὐτῶ ὑπόθεσιν ἐν μέτροις ᾠειέχουσα.

ῥύκτα.

² ᾠναξ, αὐτῶν ἀξ. pro ᾠναξ Atticorum more ut tradunt, qua de re jam suprâ, aut pro ᾠναξ ὁ Rex. Clen. pag. 220. vers. 17. & 20. & sequente. ³ ῥύξ, κτός, ἦ, ῥ interposito ut in ἀναξ. Clen. pag. 23. vers. 34. & pagina 135. vers. 30.

χθονίοισι.
ἔραγίοις.

⁴ χθονίοισι pro χθονίοις, Attice, Ionice, & Thesallice, terrestribus, γῆνίοις, ἐπιγείοις, ἐπιχθονίοις, id est, θνητοῖς aut βροτοῖς mortalibus, nempe hominibus. (Contra ἑρηνίοις caelestibus, ἀθανάτοις immortalibus, id est, diis) ἢ χθών, ὄν, ἢ terra γῆ.

μέλαιναν.

⁵ μέλαιναν nigram, atram μέλας, αἶμα, αἶν. Clenard. pagin. 26. vers. 13. & pag. 118. vers. 24.

ἀργαλέων.
ἀργαλέων.
ἔρρον,
ἀλγῶ.
ἠδέ.

⁶ ἀργαλέων, χαλεπῶν. ἀργαλέων difficultis, molestus, qui alicui quasi operosus est, quasi ἐργαλέων, ab ἔργον, id est, δύσκολος, δύσπεργος, ἐργώδης, operosus, laboriosus, gravis, importunus, infestus. Alii tamen derivant potius ab ἀλγῶ, dolor, quasi ἀλγαλέων, Atticè μῦτατο ὁ in λ euphoniae causa. hinc ἀργαλέως difficulter. ⁷ ἠδέ ἐμμετρῶν, καὶ φερντίδων & curarum, sollicitudinum, ἐπιμελειῶν διαπικῶν. quid μείριμα suprâ. dictum etiam est ἠδέ, & per syncopem ἠδέ poeticum esse, pro καὶ.

μείριμα.

ὑπνον.

⁸ ὑπνον eleganter & verè dicitur πόνων καταπαύσιμος requiem laboribus afferens. quasi sedator laborum (ut Plautus; sequere hac igitur me intro in lectum, ut sedes lassitudinem) somnus, qui requiescere faciat à laboribus, πόνων καταπαύων ἢ πόρους, finem imponens, faciens, vel afferens laboribus. Nox autem talis dicitur, tum quod tenebrae somnum suadeant & concilient, tum quod somnus, cui opportuna est nox, sit perfugium omnium laborum & sollicitudinum, ait Cicer. 2. de divinat. Porro ut apud auctorem epistole ad Hebræos, κατάπαυσις dicitur de requie Sabbathi seu Sabbathismo; Sic à Gregorio Nazianz. dies Sabbathi dicitur esse ἡμέρα καταπαύσιμῶ ἢ ἔργων, vide suprâ, sect. 26.

Nox.

κατάπαυσις.
Dies sabbathi.

ἰαλλε.
ἰάλλω.
ἰάλλω.
ἐριάλλω.
ἐριάλλω.

⁹ ἰαλλω, aut ut alii, ἰάλλω (unde ἐριάλλω & ἐριάλλω) mitto

mitto, emitto, πέμπω, ἐπιβάλλω, idem quod ἵημι. Item emitto, pro extendo, aut protendo, ut ἰάλλειν & ἐφιάλλειν χεῖρας ἐπὶ τινι, manum extendere ad capiendum aliquid, ἐκτείνειν, manus admovere rei alicui. hic ἰάλλει ἰαλλεῦπρον ὑπὸν σώμασιν, vel ἐπὶ σώμασιν αὐτὸν σώμασιν ἐφιάλλει, σώμασιν. id est, ἐπίπεμπε immitte, ἐπίβαλλε, ἐπίφερε, immitte, inijce, infer, ἐπιγε, inducito, conciliato.

Ὅς μὴ σὺ γλυκερῶν Qui tui suavem memo-
 μνήμην κραδίηθεν ἀπά- riam ex animo non detur-
 βῆ, bet,
 Ἄλλ' ἔχῃ ἡσυχίαν Sed habeat quietem in
 ἐσοὶ τόφρα ὁ κείνο te, interea dum illud dor-
 μίτη. mit.

Scholia.

1 σὺ, ut hoc iterum, quanquam nulla necessitate, re-
 petam, Doricè pro σὺ tanquam à σὺο Ionico. ου enim ου in Ὡ.
 live contractum revera (ut πειῦ pro ποιῦ à ποιέου
 communi & Ionico) seu tanquam contractum verti-
 tur in Ὡ Doricè. Dixi autem tanquam contractum,
 ut pro τύπτω, Doricè dicitur τύπτω, tanquam si
 τύπτω esset factum ex τόπτω, Ionice τύπτω, con-
 tracte τύπτω (unde τύπτω) Glen. pag. 68. vers. 25. ad
 similitudinem verborum in μι, ut πῆσο, τίησο, πῆου.
 Glenard. pag. 108. vers. 31. & pagina 109. vers. 22. ut
 iam antea notatum est. 2 γλυκερῶν, Ionice pro γλυκε-
 ρῶν, ut mox ἡσυχίαν pro ἡσυχίαν. γλυκερός autem α, 2 γλυκερῶν.
 Glenard. pag. 118. vers. 6. (unde ut hoc obiter di-
 cam, Glycerium puella illa Terentiana, ita denominata
 ab animi dulcedine & mansuetudine morum seu lenita-
 te, vulgo δοῦκετ τε) γλυκερός ergo idem quod γλυκός, γλυκερός.
 ἡ α, Ὡ. Glen. pag. 119. v. 3. dulcis.
 3 κραδίηθεν, id est, ἐκ τῆς καρδίας ex corde, ex ani- 3 κραδίηθεν,
 mo, ex pectore, Ionice & poetice dicitur καρδία, vel καρδία poe-
 potius καρδίη, & hoc pro καρδία cor, quasi κρωδίη, à ριῆ pro καρδία.
 κέαρ κῆρ, poetico, & metonym. animus: cujus scilicet à κέαρ κῆρ
 originem, aut certè sedem, veteres aliquot in poetice
 corde posuerunt, qua de re Cicero prima Tuf-
 culan. Item animus, id est, mens, aliquando Animus.
 etiam

Eretrienſes.

etiam ſenſus. Priori ſignificatione animus, vulgo, *caur*, *ouirage*: quomodo Themistocles apud Plutarchum in Apophthegmatibus ait Eretrienſes *ὡσὺν τὰ δάδια μάχαιραν μὴ ἔχον, καρδίαν δὲ μὴ ἔχον*. Inſtar Teuthidum (piſcium) habere quidem gladium, ſed cor non habere. ut Latine dicimus nihil eſſe animi alicui: & contra, plus eſſe animi, quàm ingenii aut virium, quod etiam dicitur *ἐκ τῆς καρδίας φιλεῖν* ex animo diligere ſeu amare, potius quàm ex corde: dicitur & eodem ſenſu, toto pectore aliquem amare. Cordis autem nomen ſape retineo, & quia Theologi ita loquuntur, & quia libens Græci ſermonis proprietatem reſero, quatenus tamen Latini ſermonis proprietatem ferre id poteſt.

ἐκ καρδίας
φιλεῖν.ἀπόση.
ἀπωθέω.

ἀπόση, ut modo ἀπεῖρη deturbet, deſiciat, repellat, excludat, *ἄποκλειθῶ*. Aoriſtus primus ſubjuncti. τῷ ἀπωθέω, ἀπόσω, ſed tanquam ἀπόθω. Clenardus pagin. 219. verſ. 43. ſuprà.

ἡσυχῆ.
Somni epitheta.

ἡσυχῆ, ἡσυχίω, id eſt, ἡσυχάζω quieſcat, vel potius ἡσυχως ἡσυχῆ, vel ἡσυχῶ ἡ, ſomnus ſit quietus, καὶ γλυκὺς dulcis, γλυκὺν μῶλον, & μαλίσσον Homero, μαλακός, μαλακός, mollis, Ovidio & Virgilio. Lenis autem Horatio. Seneca, Domitor malorum, & domitor curarum, & quietus. Nam ſomnus, niſi animus ſit curis, metu, agritudine, & cæteris perturbationibus ſolutus & vacuus, niſi etiam corpus bene affectum fuerit, gravis eſſe ſolet, atque inquietus, erroremque animis & perturbationem adfert, ait Cicero primo de Divinatione ex Platone. Ut ejuſmodi ſomnus merito dici poſſit ὑπνῶν, ut ita dicam, ἄπνῶν: id quod etiam ſequens verſus ſatis declarat. Vide locum Ciceronis ex Platone apud Stephanum in Lexico ipſius Ciceroniano.

Somnus.

ἔκεινο pro
ἐκείνο.

ἔκεινο pro ἐκείνο poeticè & Æolicè. Clenardus pagin. 113. verſ. 50. ἐκείνο autem, σῶμα ſubaud. quamquam dixerit σῶμασιν, non σῶματι quod non eſt inſrequens, maxime apud poetas.

ἰαύει.
ἰαύω.

ἰαύω commoror, tempus tero, diverſor, διατρέβω. At ἀύπτους νύκτας ἰαύειν, Homero, inſomnes noctes tranſgere, noctes pervigiles exigere, aut etiam agere, διάγειν, διατρέχειν, ἀύειν, περιᾶν, aut διαπεράειν. hic verò pro dormire, & apud Homerum, quod etiam dicitur ἀύειν præciſo i, id eſt, κοιμᾶσθαι, περιᾶσθαι.

Καὶ μὴ οἱ ¹ συγχοροὶ ² θο-
 ρύθημα φέρωσιν ³ ὄνειροι.

Ὡς δ' οὐδ' ἰὼν νυκτὸς καὶ
 παῖτα ⁴ κάλυψας ⁵ ὀμί-
 χλην,

⁶ Ἀμπακίας ἤκερ' σοῖς
 ἰκτερωῖσι ⁸ κάλυπτε.

Et non horribilia tu-
 multum adferant somnia.

Ut verò tu nunc no-
 ctis omnia obtexisti ne-
 bula:

(Sic) errata nostra tuis
 commiserationibus obtege,

Scholia.

¹ Συγχοροὶ ὄνειροι somnia horribilia, terrifica. συ- ¹ συγχορ.
 γχορος enim horribis, & terribilis, tristis & terrificus, seu ² συγχορ.
 terrorem incutiens, gravis, odio dignus, φοβερός, κατα-
 πικτός, δεινός, μισητός: à συξ, γός ἢ fons ad Nona-
 ctin Arcadia, ab horribili frigiditate dictus, quæ tanta
 est, ut eos etiam enecet, qui aquam illam gustarint.
 Sic à poetis quoque nominatur palus quædam apud In-
 feros: ita etiam ab horribili geliditate dicta.

² Θορύβημα, ἢ θόρυβον, tumultum, turbas, terro- ² θορύβημα.
 rem seu perturbationem; à θορυβέω tumultuor, tu-
 multum excito, turbo, conturbo, θόρυβος autem ab
 Eustathio componitur ex θρόσος θροός tumultuantis
 clamor, murmur, clamor, vox, sonus (à θρέω, tumul-
 tuando clamo seu loquor) & βοή vox, clamor, vocife-
 ratio.

³ ὄνειρος ὁ & ὄνειρον τὸ somnium, id est visum quod ³ ὄνειρος.
 per somnium offertur, seu ἢ ἐν τῷ καθάδιδεν φαντασία. ὄνειρος ὁ.
 παρ, de quo initio: παρὰ τὸ ὄνειρον id est, ἀληθῆς ὄνειρος τὸ.
 ἀγγέλλειν, quod verum dicat seu annuntiet: vel ab ὄνειρ, ὄναρ.
 id est ὄφελειν à juvando.

⁴ κατὰ παῖτα κάλυψας (Ionicè & poetice detracto ⁴ κάλυψας
 augmento pro ἐκάλυψας, texisti, καλύπτω) pro κατεκάλυ-
 ψας tmesis poetica: quum verbum poetice in duo ⁵ κάλυψας.
 secatur, metri gratia. Hanc tamen tmesin oratores quo-
 que ipsi interdum non invenuste imitantur, quum Cice-
 ro ait, per mihi mirum, per mihi gratum, pro pergratum,
 permirum. & in aliis multis ejusmodi, quæ non raro
 legenti occurrunt.

⁵ ὀμίχλη, & Ionicè ὀμίχλη, cum spiritu tenui, caligo, ⁵ ὀμίχλη.
 nebula, hoc est, ait Aristot. exspiratio quædam vapo-
 rosa, aquæ nequaquam genitrix, ut aere crassior, ita nu-
 be rarior. hinc ὀμιχλώδης nebulosus, vel caliginosus.

⁶ ἀμ-

ἁμπλακίαις
ἁμπλακίω.
πλάζω.

ὀικτιρμοῖσι.
ὀικτος.
ὀικτίρων.
ὀικτίρω.
ὀικτίζω.
ὀικτίζομαι.
κάλυπτε.
σοῖς οἰκτιρ-
μοῖσι.

ἁμπλακία, ut simplex πλακία, error, erratum, delictum, peccatum : unde ἁμπλακίω erro, pecco, delinquo : à πλαζω, πλάξω (addito γ euphonia gratia) errare facio, errabundum huc illuc agito.

ὀικτιρμός ὁ, miseratio, commiseratio, οἰκτῶ, οἰκτιρῶν misericors. οἰκτεῖρω lugeo, misereor, οἰκτίζω. At οἰκτίζομαι sum miserabilis, vel miser.

κάλυπτε. vel intelligendum hic οὔτω, quomodo in precatione Dominica ; sectione 37. Ita rege, &c. Vel, sic ordinanda verba erunt, Errata nostra tuis miserationibus rege, quemadmodum noctis caligine omnia contexitisti : tuis miserationibus, pro, tua miseratione, σοῖς οἰκτιρμοῖσι (addito ι Attice) pro τῶ οἰκτιρμῶ σου pluralis pro singulari, ut sæpe apud Græcos. Cum tamen non unica sit nec simplex Dei erga nos miseratione, plurali etiã numero hic meritissimo locus esse poterit. Quemadmodum verò extrema hac precatione à Deo Optimo Maximo suppliciter petimus, ut pro sua singulari bonitate & misericordia, nostra peccata tegat : Sic ego à te, pie & candide Lector, toto pectore peto, ut nostri in hoc elegantissimo auctore eunclendo & pro virili nostra parte scholiis illustrando, ingenii tenebras pro animi tui candore tegas atque excuses, & hunc quem lubens tui aliquatenus juvandi studio suscepi, laborem lubens quoque accipias.

F I N I S.

τῷ Θεῷ δόξα.

PHRA-

PHRASES, PROVERBIA, ET
SENTENTIÆ EX TOTO
hoc opere collectæ.

AC PRIMUM EX
interpretis Græci
epistola.

NΌσον πιστῶν χα-
λεπωτάτῳ καὶ
βαρυτάτῳ νο-
σεῖν.

σοφρογιάτῳ τῷ διδασκα-
λίας μέγρος.
ὡς ἐν λόγῳ, ἢ δ' ἐν ἀριθμῷ
πῆδηται.

ἐν σοφικαταβλήματος μοί-
ρα ἄχρη.

ὡς γὰρ. i. ἢ δ' ὁτιοῦν.
ἐν τῷ τῷ ἀνθρώπων διδα-
σκαλίας ἕδμεῖαν ἀκρεβείας

ὑπερβολῶν ἀπελείπειν, τὰ
ἢ θεῶν ὡς ἐν παρόδῳ καὶ
ἐν παρέρῳ, καὶ ὡς ἀσφεί
ἀφοσιόμενον, ἢ δ' ἀσφεί.

τὸ δ' ἀσφεί, ἔργον ὡς πο-
νύῳ, τὸ δ' ἔργον, ὡς πᾶ-
ρῳ ἐκ πονύῳ.

κατὰ τὸν νεώτερον πῶ ὁ-
δὸν αὐτῷ ἐν τῷ φυλάξαι
ταῖς λόγους τῷ θεῷ.

ὡς χεῖρον μεμνηῶται ἡμᾶς
τῷ.

ἐκ παιδῶν εἰς ἡλικίαν ὀρμα-
ῶται.

ἐν ἡβῃ οἱ νεοὶ ἤδη ἀπικρέ-
τορες γιγρόμενοι, δηλοῦ-
σιν, εἴτε πῶ δ' ἀρετῆς
ὁδὸν τρέψον, ἢ ἐπιτῆ βίον,
εἴτε τῷ διὰ κακίας.

ἄπορῶ ὁποτέρῳ τῷ ὁδῶν τρέ-
πωμαι.

πῶ δ' ἀρετῆς ὁδὸν ἐκλέγε-
σθ, θεῶν μοῖρα σοφολο-
γισίον.

πῶ διὰ κακίας τρέπεται
πνεύκασιν μάλλον οἱ ἀ-
θροποι, ἢ δ' ἀρετῆς.

Δεῖ τὸν Χειρῶν τοὺς ἰσπῶ
τῆς ἀισχύνης καταδύ-
εσθαι, πῶ ὀρθὴν ὁδὸν
ἄλλη πῆ ἢ ἐν τοῖς τῷ θεῷ
λόγοις ζητοῦντας.

Ἄνοφελις, καὶ ὀλίγον δὴ
εἰπεῖν, ὁλεθρία πᾶσα εὐ-
ρεσίς ἐστι, μὴ εὐφροσύνης
σοφίῳ τῷ θεῷ βυλλή-
ματος.

σοφίῳ πῶ καὶ σοφίῳ
συγγραφεύς.

πᾶσα ἡ σοφία τῷ θεῷ, σοφία,
τῆς τῷ Χειρῶν γνώσεως
ἀπρητῶν, ματωρο-
σύνη τίς ἐστι. πᾶσα πᾶ-
ρετὴ τοῖς τῷ θεῷ διὰ τῷ
Χειρῶν ἢ γινώσκουσι

σπασθῶσα, ἀψυχω πνι
σώματι τοῖσι.

πλειστού ἀξία ἡμῶν εἴη αὐτῶν,
ὅσα ἤν' συγγραμμάτων
τη μὲν γλώτῃ ἐκλιώζει,
τῷ δὲ καὶ χειραγῶζει.

Οὐδὲ δέῃ ἀλλότριον τῆ χει-
ραγωγίας θρησκείας ἢ μα-
λακαῖς ἐναπομαθεῖται
ψυχαῖς.

βιβλίον, βραχὺ μὲν ὄν, ἐν
βραχεῖ ἢ πολλὰ περιέχον.
ἢ ἐμὶ οἷος ἀφαιματολογεῖν.

ἐν τοῖς βιβλοῖσι διημερεύειν
τὴ καὶ διανυκτερεύειν.

μηδὲ κατ' ὄναρ.

κατ' ὄναρ εἰς τὰ ἤν' συγ-
γραφέων διδάγματα πα-
ρακύπτειν.

E carmine dicendi genera
excerpta.

ὡς τὸν Χριστιανισμὸν νο-
σοῦν.

ἐν φρεσὶ βάλλεθ' λόγον.

ἠδὲ μαθητῆς τῆ αὐτῆ κα-
τηγητῶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀλύ-
τως ἔξερεῖν ἀισχυρέτω.

ὡς φῶς ἀληθῆς ἠλασμένος
φρένας.

τέχναι κώδως φέρουσαι καὶ
κλέος βροτοῖσι παρα. qui-
bus mox opponuntur

τέχναι οὐρεσβιοί, φάυς θ'
ὀδηγὸν καὶ τραποῦ σπη-
είας: ἢ εἰς πῶς ἀδρῶν
σφῶν ἐσμός ἡμαρτεν.

τῷ κλέους πᾶς σοφὸς ὡς τῷ
ἐσοχάζετο.

φύσθι, μὴ ὄν ἀισχύνη πα-
νῶν, πρῆμοντα ἐστὶ καὶ σ'
ἐπαισχυιθῆ ποτί.

E Sectione I. notanda.

Πρώτος καὶ κρείσσος τὸ τῷ
ἀνθρώπινου βίβ' τέλος ἐστὶ
τὸν θεὸν γινώσκειν.

θεὸς διὰ τῶτο ἐκπέσ' τε καὶ
εἰς τὸν κόσμον κατακτισθῆναι
ἡμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῶν δόξα-
σῶν.

εἰκὸς τῷ θεῷ δόξης σοχα-
ζομένους ἡμᾶς διατελέειν
τὸν βίον, ἐπειδὴ ἀρχὴ
καὶ αἰτία τούτου τυγ-
χάσει ὢν.

τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἤν'
παρ' ἀθρώποις ἀγαθὸν
ἐστὶ τὸ θεὸν γινώσκειν.

ἀνευ τῆς τῷ θεῷ γνώσεως,
καλλίον ἡμῶν τὰ ἄλλα
ἤν' ζῶων φέροιο αὐτῶν.

ὁ ἴσχατος τῆς δυσυχίας ὁ-
ρος, τὸ μὴ ζῆν ἀρεσκόν-
τως τῷ θεῷ.

ἀληθῆς καὶ ὀρθὴ τῷ θεῷ
γνώσις ἐστὶ τὸ οὕτως ἀ-
τὸν γινώσκειν, ὡς τὴν σω-
σῆκουσαν αὐτῷ πμῶν
ἀποτόμην.

πρὸς πύσας θεῷ πμῶν προσ-
άπτειν.

θεῷ μόνῃ πιστοποιεῖται καὶ ἐν-
σφῆ κατὰ πάσι τῷ.

ἀμνηστία σωζέχεται.
Δεῖ ἡμᾶς σπεύδειν καὶ πᾶ
ἀγαθόν, ὅτι ἐπιθυμοῦν ἐν-
δέχεται, ὡς τῷ θεῷ
σπεσδοκῶν.

θεός, μόνος πάντων ἀγαθῶν
αἴτιος καὶ χρηρῆς.

E Sect. 2.

E Sect. 2.

ἐπιταξὴν τι ἐξετάζειν, καὶ διὰ
πλείονων διεξελθεῖν.

τῷ θεῷ πεποιθέναι ἢ δωά-
σθαι, εἰ μὴ ἐκείνον πα-
πικώτερον τὸ καὶ παά-
γαθον γνώσκωμεν ὄντα.

καὶ ἄξιοι ἐσμεν βοηθείας

τῷ θεῷ διὰ τῆς δωά-

σεως τυχεῖν, ἀλλ' ἐξ τῆς

ἀγαθότητος αὐτοῦ δωρεῶν

ἀπολαβεῖν, εἰ μὴ πεπεισμέ-

νοι ὦμεν, ὅτι ἐκεῖνος φι-

λεῖ ἡμᾶς, πατὴρ τε καὶ

σωτὴρ αὐτῶν ἔστι ἄξιοι.

ἐλπίης καὶ εὐνοίας μαρτύ-

ρον παρέχειν.

πάντα ἀνάγκη ὅτι τὸν τῷ

θεῷ μίλλοντα πεποιθέναι,

βέλτερον ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ

ἐκείνον γινώσκειν.

τὸν ἑχθρὸν ἢ νῦν.

ἀλλ' ἄρα χεῖρον πὶ διεξιέναι.

ἀποδοχῆς ἄξιον, ἢ ἀποδό-

χῆς. sic fectio. 20.

initio.

ἐν σώματος πνεύσῃ τῷ θεῷ

λαμβάνειν.

ἐν πίσεως εὐλαβείας, ἢ εὐ-

λαβεστάτας πὶ συλλέγειν.

E Sect. 3.

ἀκλειῶς πάντα τὰ τῷ θεῷ

καταλαμβάνειν.

δύναμις ἢ διὰ πάντων

δύναμις.

λέγεται ἢ ἔχειν, χεῖσθαι

δὲ ἢ μοχ. κράτος ἀρρὸν

ἐπιχείρειν πᾶσι ἔχειν.

πάντα τῇ ἰδίᾳ προνοίᾳ δι-

πν. μοχ, διευθύνειν.
τοῖς περὶ αὐτοῦ ἐνεργῶς
προσκειδῆ.

μηδὲν τὸ ἐπιτάξειν, εἰ μὴ
προσαζάντος ἢ συγχωρή-
σαντος, μοχ, ἐξ ἐστίας
δόντος τῷ θεῷ γίνεται.

E Sect. 4.

τῷ θεῷ ἕσθαι ἕσθαι διανοία
περιλαβεῖν, ἐν π τῷ ἄ-
δωμάτων ἡμῶν ἐστίν.

ὁ κόσμος ὡς περὶ κατοπιρὸν π
περικέσθαι ἐν ὧ κατοπιρῆ-
ζεσθαι αὐτὸν διωάμθ' ἄν,
καθόσον αὐτὸν ἡμῶν γινώ-
σκειν συμφέροι.

τὸ σωεχθῆν τε καὶ διασά-
ζειν αἰετὰς κτίσεις, μει-
ζον πολλῶ τῷ μᾶτθ' ἐστίν,
ἢ τὸ ἄπαξ ἐκείνας κτίσει.
ἀπὸ μάλιστα π καταλιπεῖν.
ἐφεμίαν μεταβολῶν διεξο-
δοῦναι.

ὁ ἕρως καὶ ἢ γῆ χαριστῶ
θεῷ δυναμείας μηδὲ ὑπε-
ρβικῶν δυνάμεων.

σωελοῦν π εἰπεῖν.

πῶς γνώμης ἔχεις περὶ τῷ
leg.

τῷ αὐτῷ κράτι οἰοῦναι ψα-
λίῳ πᾶσι κατέχειν.

μηδὲ κινεῖν ἡμᾶς οἷοι τε
ἐστίν, εἰ μὴ θεῷ ἐξ ἐστίας
δόντος, μοχ συγχωροῦ-
τος.

πᾶσι τὸ καλούμερον ποιεῖν
καὶ ἄκοιτα καταναγ-
καζεῖν.

κακῶς τὰ ἑμὰ φέρεται.

τῷ ψυχὴν ἀμείεμερον καὶ
ἄφοβον ἔχειν. ὁ θεός

ὁ θεὸς τῶν δαιμόνων ὄρνυται οἶον ἐν χαλινῷ πνί ἀνασῆλαι.

ὁ θεὸς ὑπερασπιστῆς καὶ ἀλεξίκακος.

τῷ θεῷ ἡμῶν ὑπερασπιστῆ καὶ ἀλεξίκακοῦ ὄντος, ἀξιῶν παρρησίαν καὶ εὐφραίνεισθαι.

E. Sect. 5.

ἐν κεφαλῇ φειέχην.

σωτηρίαν ὡς ποιείσθαι πνί.

ὡς πλείονος ποιήσθαι.

τὸ ἐστὶ τὸ ἐμοὶ ἔρρον.

τῷ τῷ τοῦ πικρῶν ἔχης.

φανερὸς ὅτι προσεπίων, i.

φανερῶς προσεπίων.

ἑαυτὸν πρὸς κειτὴν ὁδὸν ἡμῶν.

συγγνώμονα καὶ ἰλεῶν πνί ἀπορριζέσθαι.

κεχαρισμένῳ θεῷ θυσίαν προσφέρειν.

βυλὴν πνός ἀκείῳ πνί ἐπιπέσθαι.

E. Sect. 6.

ἢ ἀπόνασαι πνός, supg. ἀπολαύειν.

ἔσθαι εἰς τὸ ἡμέτερον ἀγαθὸν τείνει.

πρὸς καταδουῶναι τινί. μοχ, τὸ χαρίζεσθαι τινί.

παντες ἐν τῷ πληρώματος θεοῦ ἀρόμεν.

διὰ πλείονων πν τραουῶν.

ὅτι θεῷ χαρισμάτων ἀπώτων ἐπληρώθη Χριστός.

διδοῖναι ἐκείνῳ κατὰ τὸ μέτρον, ὅτι ἅπασι προσήκον οἰδαμεν.

ἐν τῷ θεῷ, ὡς ἐν τῷ μόνῳ πηγῆς ἀρυοῦσθαι, ὅσα ἔχομεν τῷ πνευματικῶν ἀγαθῶν.

χρεῖαν παρέχεσθαι τινί, i. ὠφελεῖν.

ὄσιον καὶ ἀμαμπλον διαίτην τὸν βίον.

ἔχθρα ἀλλάλακτος ἢ ἀπονόδος κατὰ τινος.

ἰσθὺς καταπαλαῖναι τινὰ ἰσθὺν ὡς τι τὸ τοῦ σοι συμφέρον.

τινὰ πρὸς τινὰ διαλλάττειν, ἢ τινί, ut sect. 7.

τῷ ἐξουσίας τυγχάνειν, ἢ τῷ ἐξουσίαν ἔχειν.

ἑαυτὸς ἅμα τοῖς παρῆμῶν (i. ἡμετέροις) εἰς θυσίαν πρὸς θεῷ προσενεγκεῖν.

ἀξιώματος συμμοτήχην τινί.

τῷ εἶχαι προσκειμένον τὸν σκοπόν, ἀγαθὸν στείς τῷ τῆς ἀληθείας γῶσθαι.

E. Sect. 7.

Ὁ θεὸς ἡμᾶς διὰ Χριστοῦ τοῖς ἑαυτῷ ὑοῖς ἐγγράφει.

μοχ, ἡμᾶς ὑοῖν ἑαυτῷ τῷ ξιν ἐπέχειν ἀξιοῖ.

ἢ φύσει τῷ θεοῦ ὑοῖς ἐσμεν, ἀλλὰ ὑοθεσίῳ μόνον καὶ χάριτι.

κρεστὴν καὶ κλεινὴν τινός. Χριστός ἀγγέλων ἅμα καὶ πνῶν προσεπίων καὶ ἡγαθῶν ὑοφάχει.

θαυμασῆ καὶ ἀρρητος ἔσθαι ἀμῆ πνεύματος δωάμεις.

ἀνθρωπίνῳ σάρκα ὡς ἐπιθεῖν, μοχ ἐνδύσασθαι, & ὡς κείσθαι.

HB Oly image

23 24 25

τὴν καρδίαν κατακεῖν. ἡ
 μοιχὸν ἐκ πρὸς ἑλκῆν. ἢ
 μοχ ἐκ τῆ ἀνθρώπων
 γήους διαφορῆς μόλυ-
 μα ἐφελκόμεν.
 πῶς τὰ πῦσι ἀπὸ λος.

καρδία φρ Χειρὸς διὰ τὴν θα-
 νατὸν οὐκ ἀπώλετο, ἕως
 οὐδ' ἡμᾶς περιόψεται ἀ-
 πωλυμένους.

E Sect. 10.

E Sect. 8.

θάνατον κατακεῖν, θάνα-
 τον ὑπὸ μένιν.
 πρὸ δίκης ἐξελεῖν.
 οὐδὲ κείνη ὑπόδικον ἐδ.
 μοχ ἐνοχόν.
 ἐπιφύζον τινός. μοχ, τῆς
 αἰτίας ἀφίεναι.
 πρὸ τὰ πῦσια κατακεῖν ἐδ.
 τῆ ἀδικῶν τὰ πῦσια.

πὶ βέλεται σοι τῶτο; τὸν κα-
 τὰ φύσιν θάνατον ὑπο-
 μένιν.
 θάνατός ἐστι τῆ ψυχῆς ὑπὸ τῆ
 σώματος λύσης καὶ χει-
 σμός.
 ἀμηχανία σμύχευς, καὶ
 ἐργαίαις ἀληθῶς καταπο-
 νεύει. Sic μοχ.
 μαρτυρῆσθαι ἀπορία κατέχευται,
 καὶ μαρτυραῖς ὀδυμαῖς κα-
 ταπέχευται.

E Sect. 9.

θάνατον διὰ σαυροῦ κατα-
 κεῖν, καὶ τὸν ἐξ ὑλῆ
 περισεύεται.
 Χειρὸς τὴν κατάραν ἢ φρ
 ἡμῶς ὑποκείμενοι ἢ ἐνο.
 καὶ ἡμῶν, ἀφ' ἡμῶν μετα-
 νεγκας, εἰς ἑαυτὸν ἀνα-
 κείνεται.
 θάνατος τοῖς ἀνθρώποις ἐ-
 τετακτο ἢ τῆ ἀδικημάτων
 ἐπιπίμων.
 πρὸ φρ ἀφ' ἀδύτου,
 ἢ ἐκ μαρτυρῆσθαι ἀφ' ἀδύτου
 πρὸς.
 πρὸς πρὸς θάνατος ἐδ' ἐν
 ἄλλο ὅτι ἢ μεταβάσεως εἰς
 ἀμείνω βίον.
 τὸν θάνατον ἐν ἀρρώστια ἐ-
 χην.
 ἀκατακείν δὲ ἡμᾶς περιόψεται
 καὶ τῶν ἡγεμόνι ἡμῶν.

περισεύεται κακοῖς.
 ἀνθρώποις πίθεσιν ἐνοχός.
 ἀλύειν, ἀγωνιᾶν, ἀθιμονεῖν.
 ἀπαρρησῆσθαι ὑπὸ ἀθιμονεῖας.
 Χειρὸς τῆ τῆ ἡδου διωαφεία
 ἐπολέμησιν ἕως, ὡς ἐν
 τῆ καταπολεμῆσαι.
 δίκης τινὰ εἰς περιόψεται.
 κέν' ἐν πνός δικῶν πνὰ νύτ-
 τιν.
 θανατηφόρος μάχαιρα.
 μαρτυρῆσθαι πηλῶν ἐπ' ἔφειν τι-
 νί.
 ἐπὶ τῶν θεῶν ἐλπίδας ἔχων οὐ
 πύσσομαι, καὶ τοῖ σφό-
 δρα ἀθιμονῶν καὶ σφραδα-
 ζων.
 εὐνοίας πνός ἀπογινώσκων.
 καὶ τῆ θεοῦ φραδαφείας καὶ
 βλασφημῆσθαι.

K k E Sect. 11.

E Sect. 11.

δικας τοῖς ἀμαρτήμασιν ὀφειλομένους πνὶ ὑποτίειν.
ὀργῶν τινος καταπραῦνειν, ἢ
καὶ ἡμᾶς αὐτῷ κατακλάττειν.

πῶσαν ἢ κηλῖδα ἢ σπῆλον
ὑποκαθαίρειν.

λήθη ὄρα διδόναι, ἰ. ἐπι-
λανθάνεσθαι.

ἀγαθὸν ὑπολαύειν τινός.

ἢ τῷ σώματος ἐπιθυμίας
διελθεῖν.

ὁ Χριστὸς τῇ αὐτῷ ἀναστάσει
τὸν θάνατον κατέπερσε, καὶ
τὰ τῷ διαβόλῳ δεσφῆ κα-
τέργηξε, πῶς τὸ ἐκείνου
δύναμιν ἅπαντα κατέλυ-
σε καὶ ἠγάπησεν.

ὅπου διάγοντες βίον, τὰ ἀρέ-
σκοντα τῷ θεῷ ποιῶμεν.

E Sect. 12.

τῷ κόσμῳ ἐνδιατρίβειν.

ὑπὸ τινος ἐντοχυρῶσθαι.

τοῦς οἴκτας ἐπιτρέπεσθαι.

ὄρα χωρεῖν τινὶ τῆς ἐαυτοῦ
ἀρχῆς.

E Sect. 13.

ἐνώπιον, ἢ ἐν ὄψει πῶς πῶν.

ἅπαντα ἀνθρώποις πέφραται
ἅπαξ ὑποδανῆν.

τὸ φθαρτὸν ἡμῶν ἐν ἀναστά-
σει ἐνδύσεται ἀφθαρσίαν.

φέρειν ὄρα μυσθίον ἐκ ἐλα-
χίστου, ἰ. ἐμετρίως παρα-
μυθεῖν.

κρίσις μέγιστη καὶ ὀρθῶς δίκης
φοβέσθαι.

E Sect. 14.

ἢ τὸτο ἡμῖν συμβάλλεται,
ἰ. συμφέρει.

τὰ θεῷ χειροτονησάτω καὶ ἐνεργη-
τήματα ἐδὲ τῇ θανάτῳ
παραλαβὴν δαυδαῖα.

τὰ τῷ θεῷ δῶρα ταῖς ἡμετέ-
ραις ψυχαῖς ἐπιφέρειν ἢ
ζεῖν καὶ ἐνοσημαίνειν.

E Sect. 15.

τοῖς πνεύμασι ὑπὸ τῷ θεῷ ὁ αἰ-
ώνιος σεσῶσθαι καὶ προ-
διατέτακται βίος.

πῶς καὶ ἀναφέρεται πῶς
πρὸς πῶς σα ὠφέλειαν.

ἀρχικὴ αἰτία, καὶ θεμελίον
τῆς ἡμῶν σωτηρίας.

ὅτιον καὶ καθαρὸν διαύγειν
βίον.

μία ἐστὶ μένον ἐκκλησία, ἢ
δι' ὅλης τῆς οἰκουμένης
διασπαρμένη.

κοινωνία τινὶ ἀλλήλοις σω-
απῆσθαι.

E Sect. 16.

ἢ ἐκκλησία οὐδὲ ὄραται
αἰεὶ, ἐδὲ ἐκ νουθεσιμάτων
διακινώσεται.

συγγράμειν ἢ παραπῶ-
μάτων ἔχειν, id est, δι-
δόναι.

αἰτίαν ἢ δίκην ὑπέχειν.
τῆς ἢ ἀμαρτημάτων συγ-
νώμης τυγχάνειν.

τὸ θεός ἀποδοῖναι.
πιφίω ἀπὸ πρὸς ἐσομέ-
νιν ἢ δὲ ἴκω ἐπέχειν.
τὸ ἡμέτερον, ἰ. ἡμεῖς.
ἐδ' ὁποῦ εἰς ἀπόπιν θεό-
ται.
ἐλευθεριότητι θεῶ πολλῶ
χάειν ἔχειν, ἢ εἰδῆναι καὶ
ὁμολογεῖν.
ἐξω τῆς ἐκκλησίας ἐδὲν
πλῶ κατακρίστας τε καὶ
θανάτου ἐστίν.
ασασμοῖς ἢ τῆς πόλεως
ἐνωσιν διασχίζειν.
ἡμέτια μοι καταλίπεται
ἐλπίς.
ἐργασία ἐγκυαμένειν.

E Sect. 17.

ἡ εὐδαιμονία ἡμεῖς ὕκιστα ἐν
τῇ γῆ κείτω.
ἴστω ἢ κόσμον οἰκοῦμεν,
εἰνεῖ μέτοικοι.
θεοῦ τὸ ἀνασκευάζεσθαι καὶ
ἐκείτω ἡμέραν διανώ-
μιθα.
πῶς ἡμεῖς καρδίας ἢ γνῶσις
φροντίσιν ἐμπλέκεσθαι μὴ
εἴωμεν.
ἡ μεταλλάξας ἢ βίον.
ἐπιδοκίμα καὶ βολή.
ἐπὶ ἴση καὶ ὁμοίᾳ (sub. μοί-
ρα.)
ἐργάτας πτωχείαις ὄρα-
σθῆναι.
παραφροσὴν φέρειν, sup. πα-
ραμυθίαν.
ἡμέταν ποιῆσθαι.

E Sect. 18.

τῶν θεμελίω ἐρήφεισαι καὶ

βέβηκεν ἢ ἀληθινὴ πίστις.
πίστις, ἐστὶ σαφὴς καὶ βεβαία
γνώσις τῆς τῶ θεῶ σωτῆρος ἡ-
μᾶς ἐσωσίας.
ἢ πῆρα τοῦτο μαρτυρεῖ.
ὁ ἡμέτερος νοῦς ἀμαθέτερος
καὶ παχύτερός ἐστιν, ἢ ὡσε-
τῶ θεῶ σφίαν ἢ πνευ-
ματικῶ ἔπαι ἀελα-
εῖν, ἢ διὰ πίσεως ἡμῶν
ἀποκαλύπτεται. ἢ ἡμεῖς
ψυχὴ σωτῆρος ἀπίσαν εὐ-
κατάφοροί ἐστιν. οὐ δυνα-
μῶ ἀπ' ἡμεῖς καὶ αὐτοφρο-
αιρέτως ἐπαναπαύεσθαι
τῶ θεῶ.

βεβαίαν τινὶ πεποιθήσιν
ἐμποιεῖν.
κληρονομίαν τινὶ ἀεπιποιεῖ-
σαι.

δι' ὁσιότητος βίης εὐδοκί-
μῶν παρὰ τῶ θεῶ.
πάντη πάντας κατὰ τὸ θεῶ
νόμον ζῆν.

E Sect. 19.

ἐκθαυλίζειν τινὰ, καὶ ἕθενός
ἀξιονομίζεσθαι.
ἴλεων καὶ ευμενῆ θεῶν ἡμῶν
καθίσταται.
πάντα ὡσεὶ τῶν δένδρων πᾶσαι
ἀόγυνη σωτῆρος καρπὸς
φύειν.
εὐσέσωπός τις ἀγαθότης
τῆς ἐκείνου ἔργου ἀεὶ κείτω.
τῶν καρδίας μάλιστα ὁ θεός
ἐξετάζει. ἡμεῖς ἢ σωτῆρος τῶ
ἡμέτερα ἔργα ἀφορᾷ.
πεποιθῆναι καὶ ἐλπίσθαι
ἔχειν ἐπὶ ταῖς τῶ θεῶ ἐ-
πιγγελίαις.

Ο θεός τῶν χειρῶν δικαιο-
συλίῳ ἡμῶν ἀσπείρει τὰ
ἡμέτερα ἀμαρτήματα ἡ-
μῶν ἀφίησι.

ὁ θεός οὐ βούλεται θερά-
πνευσθαι ὑφ' ἡμῶν ὅπως
αὐτῶν δολῆ, ἀλλ' ὅπως
αὐτῶν φιλῶν, καὶ ὡς αὐ-
τοῦ αἰετῶν.

E. Sect. 20.

φιλικῶς τινὰ καταλέχεσθαι.
ἐν τῷ ἀκαθαρσίᾳ πρὸς μολυ-
σμὸν ἔλκειν.

πρὸς τὰ τῷ θεῷ προσάγμα-
τα ὡς περ κενόνα, τὴν ἡμέτε-
ρον βίον κατευθύνει.
καλῶς πρὸς εὐσφρέεσθαι.

E. Sect. 22.

αὐτὴ μία ἐστὶ κενὴ τὰ κε-
χειρισμένα τῷ θεῷ προσήκειν,
ἐν ᾧ μετὰ πίστεως τὰ ἡμῶν ἔρ-
γα προσήκωσι.
ἀκριβοδύκμων καὶ ἀπότομον
ἐν πρὸς ἔργων ἐξετάσει
ἔσθ).

ἐξουσίαν ἔχων τῷ προσήκωσι.
ἔρωτα πρὸς αὐτὸν ἐμποιοῖν.
εὐεργεσίας πρὸς ἀξιοῦν,
ἀμοιβῶν τῷ εὐεργάτῃ ἀπο-
δοῦναι.

ἕδεις ἀνθρώπων ἐναντιον θε-
οῦ δικαιοδοῦσται.
τῷ βεβιωμένων πρὸς εὐθυσίας
εἰς προσήκειν πρὸς.

πολλῶν ἀχαριστῶν πρὸς ἐγ-
καλεῖν.
ἐν πᾶσιν εὐπειθῆ καὶ κατόκω-
νίεσθαι.

ὁ μισθός, ὃν θεός ἡμῶν ἀποδο-
σιν ὑπισχέται, δῶρον
ἐστὶν αὐτῷ, τὸ αὐτῷ ἀγάπης
οἰονεὶ πηγῆς ἀπορρέων.
πλημμελήματα πρὸς ἐξομεί-
φειν, καὶ λήθη παρεμυδι-
ναι.

Δεῖ ἡμῶν ὁλόκληρον τὸ προσ-
σῆκουσαν θεῷ πρὸς
προσάπειν, εἰς ἄλλον με-
τένα ταύτης ἐκείνῃ ὅτι αὐτῷ
μεταφέροντας.

εἰς ἀγνον βίον ἀναεοδῶσαι.
ἡ πίστις, ῥίζα τῶν καλῶν ἔρ-
γων ἐστὶν, οὐχὶ ἢ αὐτῆ ἀ-
μέλειαν ἐκείνων ἡμῶν ἐμ-
ποιεῖ οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. i.
καὶ πολλοῦ δεῖ.

πρὸς θεῷ ἰδίᾳ προσήκου-
σαν, ἄλλοσθ μεταφέρειν οὐ
θέμις. αὐτῆ ἔστιν τὸ σέ-
βεσθαι τὸ θεόν, ὅπως καλεῖ-
σθαι τὸ καὶ αὐτῷ μόνον
πεποιθέναι. ἐνὶ τῷ λόγῳ
πάντα τὰ τῷ αὐτῷ μεγα-
λειότητι προσέποντα ἀποπέ-
μειν.

E Sect. 23.

E Sect. 21.

τὸ θεραπείας τῷ θεῷ σοχά-
ζεσθαι.

θεοῦ τύπον ἀπεικονίζεν, ἢ
τῷ θεῷ ὁρατῶν τινὰ μορ-
φῶν ἀπεικονεῖν, ἢ θεοῦ
σωματικῶς ἀπεικονεῖν
καὶ

καὶ εἰκόνι προσκυνεῖν ἢ ρυπιτήσαντα ὀρισυχυσθαι ἢ θέμις.

ἀτιμίαν τῆ θεοῦ μεγαλειότητι φερεῖσθαι.

πῶ τὸ γαλακμῆνον ἢ γαλυμμένον ἀποδοκιμάζεται.

ἵδινα πλὴν θεοῦ, πμῆς κὺ σεβασμοῦ ἀξιοῦ δέι.

E Sect. 24.

δύος ἰκανός ἐστι τῆς αὐτῆ δόξης καὶ πμῆς ὑψωσπίσθαι.

τῆ θεῷ κειθερῶσαι, πωπτελῶς τε προσετηκάναι.

καί χεῖραν ἐγκαλεῖσθαι.

χαίρειν πνὰ εἶν.

σὺς δεῖσθαι μόνιαν κὺ φευδιδισασθῆσαν, κὺ (sect. 23.) πῶπαι τῶ κτῆ τῶ

πῶ ἡρωπίνω ἐπινοῖαν, ἐδελοθρησκείαν τρέπεισθαι.

μέγα φόβον πνὶ ἐμποιεῖν ἐξαμαρτάνοντα πμωρεῖσθαι.

ἐκαγῆς κὺ ἀρῶ ἕνοχος.

ἀπὸ κὺ πῶπ τῶς ἀλλότριον τῆς ἀληθιῆς δικαιοσῶνς ὄσιν, ἐπρον ἀνθ' ἐπερου δίκλω εἰσπροσπεδῆσαι.

ἐποείαν προσάλλεσθαι.

δὶ τ' φιλικῆς χησότητος πνὰ ἐπίπεσθαι.

εὐμενῆ ἐξυτὸν παρέχειν, ἢ εὐμενῶς προσφέρεισθαι

τινι.

εὐμερεῖν ἐν τῶ παρόντι βίῳ.

τοῖς πνὸς φίλοις ἐγκαταλέγεισθαι.

τῶτο ἐπ' ἐμοὶ ὄσιν.

συγγνώμονα παρέχειν ἐαυτὸν πνι.

θεὸς χαίρει μάλλον τῷ ἑσποπῆ ἢ τῷ ἀποτομία

χρηῖσθαι: ἀτε δὲ συγγνωμονικός ὢν, ἀλλ' ἐκ ὄξυ-

θυμος κὺ πμωρηπκός.

E Sect. 25.

ὄρκους ἀνονήτους ὁμῶσαι.

εὐλογος αἰτία ὄρκου πάρεσθαι.

ὡδὲ προσήματος μέγα φέροις ἀλήθην ὄρκου πρῶσασθαι προσπίκει, ἵνα μὴ

ἢ ἐν ἀλλήλοις φιλία κὺ ὁμῶνοια πῶν λυθῆ.

ὄρκους ἀνοήτους τὸ τῷ θεῷ ὄνομα βεβηλοῦται κὺ ἀπμῶζεται.

τῶτο ὡς τῶ θεῷ τιμῶν καὶ δόξαν τείνει.

ἐν τοῖς ἀλώοις πνὰ καταλογίζεσθαι.

πῶπαι σπουδῶν ἐπὶ τῷ ἵδιᾳ δόξῃ: vel ὡδὲ τῆς ἰδίας δόξης ποιεῖσθαι.

ἐπμωλῶς σπουδάζειν ὡεί τμος.

E Sect. 26.

ἢ ἐξ ὁμοῦ ἡμέρα, καταπαύσιμος ὄξ' ἐργων ὄσιν κτῆ

τὸ τῷ θεῷ προσάγμα.

τῶτο ὄξ' ὡς ἐμο ὄσιν.

τοῖς ὑψιρέτας ἀνακουφιστῶν πνὰ δομῶσαι ὄξ' πόων.

ἡσυχίαν ἀγειν, ἢ ἡσυχάζειν, ὡλαζεν, sect. seq. ὡλλῶ ἀγειν.

τῶτο

[K k] 3

δῆν

δει τῆ ἰδία ἡμῶν φύσει· ἔν τινά ἡμῶν χρῆσθαι, ὅ, τι ποταπῆσαι, ἵνα τῷ τῷ θεῷ ὡς ἂν αὐτῷ βυλομένα ὅτι ἢ πνεύματι κυβερνώμεθα. δοκῆ.

ἡμέρα ῥητῆ τῷ τῷ ἔργῳ ὡς ἔπειτα.

E Sect. 28.

ὁ ἐπὶ ἀριθμὸς ἐν τῇ ἱερῷ γραφῇ αἰτίῃ τελεῖσθαι.

ἢ πῦρ ἅπαντα βίον μεταλλάσσειν.

E Sect. 27.

θεὸς τῷ ἐξ ὁδῶν ἡμέραν τῇ ἡμῶν ἔργον ἡνωεῖα προστάξει ἢ ἀνέστηκεν.

παραδείγμα ὡς ἔστιν ἐκεῖ καὶ παρέχεν τινί.

ἀδιαιρέτως τι σκέπτεσθαι καὶ μελετᾶν.

ἴδαν τινά καὶ τακτῶν πρὸς τι ἡμέραν ἔχουν, sect. 26. ῥητῶν.

οἱ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας (sub. ὄντες) ἢ οἱ ἐκκλησιαστικοί.

τῆς πίστεως ἐξαγέρουσιν πειθεῖσθαι.

ἐπὶ τῆς καμάρων ἀναπέμν.

διασώζεν ἢ τῆς κοίτης πολιτείας κατάστασιν.

τὸ κατὰ τὴν τελευτῶν (ἢ ἢ τελευτῶν) ἡκουσῶν, sup. sect. one 25. ἐλθόντες τῷ χριστῷ ἀνιέρη, ἀπε δὲ τῆς αὐτῷ ἀληθείας ἐν χριστῷ ἰσαρξασθαι.

θεοπελάδοι εὐλόγια.

ταῖς ἡμῶν ἐπιθυμίαις χαίρειν εἰπεῖν, ἢ ἀποτάττεσθαι.

ἢ πολλῆς ταπεινοφροσύνης τοῖς γενέσθαι προσφέρειται, περὶ τῶν τε αὐτοῖς ἔσθαι, διὰ τῆς ἀγνοίας αὐτοῦ, καὶ αὐτῶν ἐπικουρωτάς, ἐπὶ τε λόγῳ πᾶσαν σπουδὴν ὡς αὐτῶν ποιημένους.

μακροχρόσιον καὶ μακροβίον ἐπὶ τῆς γῆς γίνεσθαι.

ἐπιπρωτάτος ὁ παλαιὸν βίος καὶ παντοφάτων κακῶν ῥεμων.

ἐν τῆς εὐεργεσίας τάξει ἢ μοῖρα ποιεῖσθαι ἢ τῆς ζωῆς πολυχρονόβια.

περὶ τῶν πνεύματων ἐν αὐτοῖς.

ὡκυμωρον γίνεσθαι καὶ ἀπορῶν ἀποθανεῖν. μοχ, πρὸ ὡρας ἐν τέττα τῷ βίῳ ἀσπάζεσθαι.

πολλοὺς ἔσθαι ὅσον πρὸς τῷ βραχυβιωτέρους ὄντας ἢ ἄλλων, ὡς ἂν ἀπὸ πλεον ἔσθαι τῷ θεῷ ἀγαπῶνται. ἐπὶ διορισμῶν τῶν ἐπιγινώσκουσιν.

δει πρὸς πάντων λόγον τῆς ἡμῶν ψυχῆς ἔχουν καὶ ἐπιμελείαν ποιεῖσθαι, εἴθ' μὴ μέλλομεν ὡς πάρεσθαι ἐν ποιεῖσθαι τὸ ἔργον.

τιμοεῖα ὡς ἀδιδόνται, τιμορέσθαι, κλάζειν. ἐπινοεῖσθαι ἢ δύσρημος ἢ ἐν γατος.

ὁ ἐν ἀξιώματι ὢν, ἀξιοματικός, ἀξίχων.
 σεβισάμενος ἡμῶν.
 φροσάτερον, ἐπιστάτης, προσάτης.

E Sect. 29.

ὁ φόνος αὐτόχεις.
 τὰ κρυμμένα τῆς διανοίας ἡμῶν βελούματα ἐξιτάζει θεός.
 ὀπύλας πρὸς τινα ἔχειν.
 μοχ, ἀπέχειν, ἔχειν, πρὸς τινα, τὸ βλάπτειν τινα παραδοκίαν κερδόν.
 τὸ καθήκοντος ἀπαλαπέδει.
 δῆλός ἐστι κελεύων, ἰ. δῆλως κελεύει
 ἐν καρδίᾳ φιλεῖν τινα, καὶ ἀείσα φρονεῖν αὐτῷ.
 πᾶσαν μοιχείαν καὶ πορνείαν βδελύσσει.
 θεὸς τοῖς βίβει τῆς ἡσυχίας καρδίας ἐμβατεύει.
 ψυχῶν καὶ σώμα ἄχραντα καὶ ἀμόλυστα διατηρεῖν.
 πάσης ἀσελείας ἀπέχεσθαι ἄχρι τῆς καρδίας ῥημάτων τε καὶ ἔργων.
 πᾶσῶν ἀσελῶν ἐπιθυμιῶν καθαρῶν.
 μηδὲν ἡμῶν μέρος τῆ τῆς λαγρείας ἀκαθαρσία μίαιεσθαι προσήκει.

E Sect. 30.

κλέπτῃς ἐργασθῆναι.
 μοχ, μὴ κλεπτῶν τὰ πλοῦτῃ κλέπτῃς καταλέγειν.

διὰ τεχνασμάτων ὑποστρεῖν πρὸς πειράδου.
 βισζόμενον ἀλόγεια ἀρπάζειν.
 εὐδάρματα καὶ εὐθεαρουόμενον χείρας πρὸς πειράσειν
 μοιχείᾳ ἀδίκῳ χρώμενον, τὸ πρὸς χρώματα δηρῶν.
 οἱ ὀρμήται τῆς κλέψῃς, οὐ χαρήντες ὅτι καὶ μεχρὶς ἔργου, οὐ καθαροὶ τῆς ἐργασίας. ἰ. (κλεψίης) εὐδάρματα πρὸς θεοῦ εἶσιν.
 εἰς τὸ πρὸς εἶσαται λόγος, πρὸς αὐτὸ λογιζομένη καὶ βελούσθαι πρὸς οἱ ἄλλοι μοιοῖε τίπουσιν, ἵνα πλεονεκτεῖν αὐτῷ δουληθῶσιν.
 ἡμέτερον ἔργον ὅτι, τὸ ἔχασον ἐστὶν τὰ ἴδια ἔχειν.
 καταφύεσθαι τινος, ἢ φευδομαρτυρεῖν κατὰ τινος.
 ταῖς ἡμετέροις διαβολαῖς ἀπῆλθον πρὸς πειράσειν, καὶ εἰς τὰ αὐτὰ χρώματα ζημιῶσαι.
 ἐνείθεσι πρὸς ἀβίασιν.
 ὁ διαβάλλειν καὶ κληρορεῖν εἰδοσμέσιος, ὡδὲ ὀπορεῖν ὀνήσει πρὸς τοῖς δικασαῖς.
 κατακαλεῖν πνος.
 πορνείαν ὑποφίαν πρὸς πνος ἔχον, αὐτ, ut μοχ, κληρῶ ὑποφίαν πρὸς πνος ἔχον.
 καὶ αὐτὸ ἀδίκον κερδίον ποιεῖσθαι: ἢ αὐτὸν διαβάλλειν.
 ἀ ἐν ὁμοίᾳ ἀδράπων ποιεῖ, ὅτι εἰς τῆς, ταῦτα ἐναντίον τῆ

θεοῦ βέλεται ὅσον. μάρτυμα παρομοῶσαι, εἰ
εἰπεῖν τὴ σωτόμωσ.
ὡς παύτων διανοεῖσθαι ὡς
ἀγαθῶν ὄντων, δὲ, ὅσον γε
μὴ τὰ ληθῆς ἐναντιῶ-
ται.
ἤ φυλάττειται, μὴ πως οἱ
ἡμέτεροι λόγῳ ἀδοξίαν
τοῖς ἄλλοις τινὰ φέρωσι.

E Sect. 31.

πολλάκις τῶτο ἐφθλω εἰπών.

i. ὅτ' οὐ εἶπον.

ἔ μόνον τὰ ἔξωθεν ἢ ἡμετέ-
ρα ἀναεῖλθιν. μοχ, χαλι-
νῶσαι δέ, ἀλλὰ καὶ τὰς
ἐνδοθεν ἐπιθυμίας με-
ταρρῦμίζειν.

ἀπαγορεύῃ ὁ θεὸς καὶ τὸ δια-
νοεῖσθαι τὸ κακὸν μετὰ τινος
ὀπίσθυστος, καὶ μὴ πρὸς
προσώπῳ μέχει τῆς προ-
αιρέσεως τὸ ποιεῖν αὐ-
τὸ.

ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἡμετέ-
ραν ψυχῇ ἐφθρομῶσαν
ἔ φθασύρειται, ἀλλ' αὐ-
ταῖς ἀντιτείνειν, μοχ
ἀντιμαχεῖσθαι.

ἀρχῇ λαμβάνειν ἐκ, vel
ἀρχῇ ποιεῖσθαι ἀπὸ supr.
in epistola.

αἱ πονηραὶ ἐπιθυμῖαι γαρ-
γαλισμῶ τινι τῷ ἡμε-
τέρῳ ψυχῇ πολλάκις
ἐπιγύρονται.

μὴ δεῖ ἡμᾶς ἢ ἄλλοις πα-
θῶν ἢ ἡσῶσθαι, μηδὲ αὐ-
τοῖς πείθεσθαι.

μηδὲ ἐώμεν κακὴν τινὰ
ἐπιθυμίαν, τῷ ὡς αὐ-

τὰς ἡμετέρας ψυχὰς
παρεσδοῦμαι, paulo ante
ἐπέρχεται.

τὸς θεὸν ἀγαπῶντας ἀν' ἀγ-
κη ἅμα εἰσθῆσαι καὶ σέβει-
σαι, πιθηραρεῖν τε καὶ
ποιθῆναι αὐτῶ.

θεὸν ἀγαπῶν δὲ ἐξ ὅλης
τῆς ἡμετέρας καρδίας, ἐξ
ὅλης ψυχῆς, ἐξ ὅλης ἐκείνης,
καὶ τὸς πέλας ὁμοίως ἐπι-
τοῖς φιλεῖν.

θερμῶς καὶ ἰσχυρῶς τινὰ φι-
λεῖν, ὡς τι σπουδαῖον.

E Sect. 32.

ἔ πο πεφύκαμεν ἐαυτοὺς ἀγα-
πῶν, ὡς παύτων ἢ σοφ-
γῶν ἀπάσας τὰς ἄλλας ὁ-
φθαλλῶν.

εὐδοκῶς ἔχειν ὡς τινα.
contra ἀπαχθῶς ὡς
τινα ἔχειν.

ὁ θεὸς ἀπαύτως ἀνθρώπων
ἀλλήλοις συνέζευξε καὶ
συνωκείωσεν, ἰερά τινι καὶ
ἀγία σωμαφεία ἔ οἶα
ἔδὲ ὑπὸ τῆς τῆς ἀνθρώπων
πονηρίας ἀναίρεθῆναι.

μείζων ἐστὶν ἢ ἡμετέρας ἀφῆσθαι,
ἢ ὡς πάντα τὰ κακῶ-
κοντα ἀποτρεῖν δυνασ-
θαι.

τῶτο ὑπὸ δυνάμει ἐμῇ
ἔστιν.

ὡς τῆς προτιθέντα κα-
νόνα ῥυθμίζειν τὸ ἐαυτῶ
βίον.

τὸ σκοπεῖν, ἢ ἡμεῶν τλησ-
τητος,

τητος, μακραν ἀπολείπει τὸ ἴδιον ἐκαστοῦ ἐπιπιδεύ-
σθαι.
τὸ ὄντως καὶ ὅσον ἐκ ἐρικτὸν,
καίτοι ὀφειλόμενον θεὸς
ἡμῶν καταχαρίζεται.
ἰσως τὰ δὲ ἄλλα ἀποτελεῖν.

τῷτο ἴδιον ἐκαστοῦ ἐπιπιδεύ-
ματι καὶ διαζαγῆ ἐπι-
βάλλει.
ἔ ῥάδιον κατιδεῖν τίνα ἐστὶ
τὰ ἡμῶν ἐπιπιδεύματι
καθίκοινα.
ἀ ὀπταῖα κερδαιωδῶς
καὶ διὰ βραχέων εἴρηται,
ἀλλαχῶ διὰ πλείοναν
διεξέρχεται.

E Sect. 33.

ἀαπολόγητόν τινα ἀποδει-
κνύειν.
τὸν ὄγκον τινὸς κατατέλλειν,
καὶ ἐξ ἰσθηφάντα ταπεινώφρο-
να ἀποχαρίζεσθαι.
πολλῶ μείζονα ἀπατεῖν
τίνα, ἢ κατὰ δυνάμιν
αὐτῆ.
ἐλέγχειν τινὰ σωφροδῶτα ἐ-
αυτῷ ὑπερδωρῶ ὄντι.
οἷά τινι χαλιῶ ἀσπεί-
λεν τίνα, ὡς μὴ ἐξω-
τῆ δέοντος χωρεῖν.
τὴ γῆ ἐνδιατεῖσθαι.
ὅπ τ σκοπὸν βάλλειν. antea
εἰς τ σκοπὸν ἀποσκοπεῖν,
σκοπῆ σοχαρίζεσθαι, ut mox
τῆς ἀκείβους ὀρθότητος
βίε σοχαρίζεσθαι.
τῆ ἄρα σπουδῆ μείζονα προ-
κοπιῶ τῆς ὀδιστοῦς κα-
τὰ ἐκείνῳ ποιεῖν πειρα-
τέον.
πρὸς τ τῆ θεῶ νόμον ἀπυ-
θωῖεν χερῶ τὸν ἡμέτερον
βίον, sect. 32. ρυθμι-
ζέιν.
πέρα τῶ καθίκοιτος προ-
βαίνοντα κατατολμᾶν τι-
νός.
ἐκ ἀποτρέπειν τῆς ἀρετῆς,
μᾶλλον ὅ ὅπ ταύτῳ
ἠσπερ χειραγωγεῖν.

E Sect. 34.

ἐν ἀποεία ἐδ. supr. sect. 10.
ἀπορία κατέχευται. ἡδε-
μια καταφυγῶ ἔχειν.
προσῆκον καὶ ὀφειλόμενον τι-
νὶ γέρας.
ἐς ἐκείνον πάντα ἐμοὶ ἀνά-
κειται.
ἔχειν ἐλπίδα ὅπ θεῶ καὶ
παῦ ἀγαθὸν παρ' αὐτῶ
προσδοκᾶν.
σὺ μ. φηρόν τινι ἐδ.
ὅσα εὐποιούσιν ἡμᾶς οἱ ἀν-
θρώποι, θεῶ ἀνατιθέναί
προσῆκει.
εἰδέσθαι χάριν τινί, ἔχειν ἢ
ὁμολογεῖν, μοχ.
ὑπὸ τινος, τιμῆς ἀξιῶσθαι.
ἐκ πηγῆς ἀναβλύζειν.
διὰ χειρῶν ἀνθρώπων οἰο-
νεὶ δι' ὀχετῶ τινῶν, τὰ
θεῶ δῶρα εἰς ἡμᾶς πα-
ροχεταιεῖται.
ἐξαρτῶσθαι τινός.
ὁ πρὸς ἀνθρώπους ἀχάριστος
ἄν, ἀμα καὶ πρὸς τὸν
θεὸν ἀχάριστὸν φανερός
ὄσθι, i. φανερῶς ἀχαρι-
σεῖ.

ἔργον

ἔργον ἢ ἐγχειρίζειν τινί,
 πρὸς τινα καταφεύγειν,
 ἔπικουρείας δεόμενον.
 ὅσα μὴ συμφωνεῖ τοῖς τῷ
 θεῷ διατάγμασιν, ἀπι-
 ρέσκει αὐτῷ.
 τοῖς ὑπὸ τῷ θεῷ ἐπαδοθεῖ-
 σιν εἰργεῖν.

βαδμεῖν ἢ ὑπιαλεῖν.
 μοχ διαρραδμεῖν.
 τοῖς ἐμπύροις τῷ πνεύματος
 θεῷ κένεῖς ἡμετέρας
 καρδία ἐκκαίεται.
 ὑπὸ τῷ προθύμῳ τῆς καρδί-
 ας τὸ σῆμα λυθάνει φθην-
 γόμενον.
 ἐντυφῶν τινί.

E Sect. 35.

ἐκ ἀποχρη γλώτῃ πρὸς στυ-
 χὰς ποιεῖται, ἀλλ' αὐτὰς
 ἐν καρδίᾳ ποιητῶν.
 αἱ εὐχαὶ δέονται τοῦ θεοῦ καὶ
 ἀγαθῆς τῆς καρδίας δια-
 θέσεως, πρὸς τῷ θεῷ
 δεῖ ἀφῆσαι.
 δι' εὐχῶν τῷ θεῷ διαλε-
 γνύδα.
 θεὸς καταστῆται τοῖς μὴ ἐν
 καρδίᾳ, ἀλλὰ προσωπι-
 τῶς ἢ πεπλασμαμένοις αὐτῷ
 προσευχομένοις.
 ἰδιόμοτος ἀξίος.
 τινί πᾶν ἑσπεύειται.
 πῶς αὐτῷ ἔρθεαν ἢ ἐσοῦσαν
 εἰς νοῦν βάλλεται, ἢ
 πῶς αὐτῷ αἰδοῦντα.
 λύπη σφόδρα κατακυρεῖ-
 σται.
 πῶς κατέχευται.
 θεὸν ἐαυτῷ ἰλεων ἢ εὐμενῆ
 καθεύδεται.
 διάθεσις τῇ τινὸς φύσει
 ἔμφυτος.
 ἢ τῷ θεῷ ἐπινοίας πρὸς τι
 δεῖσθαι.
 πρὸς τι παντάπασιν ἀναι-
 δήτως ἔχειν.
 ὀτρύνειν ἢ παρορμαῖν τινα
 πρὸς τὰ μαθήματα.

E Sect. 36.

προσδοκῶν τινὸς πρὸς γ-
 ματος ἀποβασιν.
 ἐν δυσαγίᾳ, ἢ παρρησίᾳ,
 ἀλλ' ἐνδοιάζοντα προσευ-
 χεσθαι.
 ὄνησιν ἰδμεῖσαν φέρουσιν αἱ
 εὐχαὶ, ἢ δεῖται τῷ θεῷ
 ὑποσχέσθαι ἐπιρροήμα-
 ναί.
 παρρησίως τινί προσέναι-
 τῷ τινὸς ὑποσχέσθαι ἐν
 ἀναπύεσθαι.
 ἐν ὀρρωδίᾳ ἔχειν.
 τῇ ἐαυτῷ σωμαιδήσει πᾶσι-
 σται.
 ἢ διαρρήδην προσάπειν.
 ἀβολία ἢ ὑπορηγία ἐν-
 καλεῖσθαι τινί.
 ἢ ἡμῶν δέησις τῷ θεῷ
 ἐντυφῶν ἢ σωτηροῦ
 σωίσεται.

E Sect. 37.

πᾶν τὸ εἰς νοῦν ἔλθον αἰ-
 τεῖν εἰς τὸ θεῷ.
 ὄρα τινί τῷ θεῷ εὐχῶν πρὸς
 γέγειν.
 τῷ θυμῷ ἢ τῷ ἡμῶν ἐπι-
 θυμίας

θυμῶν χαρίζεσθαι. ὅτι τι σωφρονεῖν.
 ἀμαρτάνων ἐστὶν ἢ ὡς τὰ
 τινὶ παύσασθαι ἐπι-
 κληθῆναι. ἡμῶν λυσιπλοῦνται
 διακρίνειν δὴ ἀσθαι.
 ἀλλ' ὅτι ἢ ὁρμῆς ἢ ἐπι-
 θυμῶν ὡς νοσῶμεν : καὶ
 πάντα ἀνάγκη ἔχει χα-
 λισθῆναι.
 ὅτι ὅτι γίνεσθαι εἰς π. i.
 συμφέρον, ἐπιβάλλειν.
 πᾶσι συμφέροντα πᾶσι ὑπογί-
 νηται, μοχ ὑπαγορεύειν.
 χρεωζῶντι πᾶσι καὶ ὑποσο-
 ματίζοντι ἀκλεθεῖν.
 ἐπινοῶν πᾶσι σκοπιζέμεναι.
 ὅτι σκοπὸν ἀποβλέπειν.
 εἰς θεῶν δόξαν ἀφορᾶν, ἢ εἰ-
 να ἢ μὴ λόγον ἢ χρόνος.
 μοχ, πρὸς τὴν θεῶν δό-
 ξαν πάντας ἀποβλέπειν.
 μοχ, ἢ τῶν θεῶν δόξης μόν-
 ον σοχάζειν, πρὸς τῶν θεῶν
 δόξαν πάντα ἀναφέρειν.
 πρὸς ἢ τὴν ἡμετέραν
 ἀφελειαν μὴ ὅλας.
 ἢ τῶν θεῶν δόξης μάλιστα λό-
 γον ἔχειν.
 ἀνομομεῖν, κυβερνᾶν, διέ-
 πειν.
 τὰ εἰς θεῶν δόξαν φέρουσι ἢ
 τείνουσι.
 τὰ πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀφέ-
 λειαν καὶ σωτηρίαν χρεα-
 σκευάζειν.

E Sect. 38.

ἐργάζειν τινί.
 ἢ τῶν πᾶσι πρὸς σωτηρίας ἀξιῶ-
 νται.

σωείδης βεβηκῆα καὶ εἰρ-
 ρα τὴν πᾶσι.
 πᾶσι ὄνομα ἀπειθῆναι
 ἐαυτῶν, sup. ἀπειθᾶλλειν.
 πολλῶν χρησότητι καὶ εὐνοίαν
 ἢ πρὸς τινὰ παροδη-
 λουῶ.
 πάντα φόβον ἀποτιθέμεναι.
 ἀρρώπιος τινὶ ὡς εὐνο-
 εἶ ἡμῶν ὄντι, πρὸς ἀρ-
 χεσται. μοχ εἰδῶς προσέ-
 ναι.
 ὁ θεὸς ἢ μόνον παράγαδος
 ὄντι, ἀλλ' αὐταγαδότης;
 ἢ τὰ εἶν ἐπέχειν πρὸς
 τινί.
 ἕκαστος ἐαυτῶ ἐπιμακάμενος,
 ἢ ἄλλων ὡς ἐπιπλοῦ ἀ-
 σποντίσας ἔχει.
 θεὸς ὕψιστος, μεγαλοδύα-
 μος καὶ ἀκατάληπτος.
 ταπεινῶς πρὸς τινος δια-
 νοεῖσθαι.
 οὐ χρηστὴ ἡμετέρα φαντασίαι
 θεῶν μετρίων καὶ ἀπει-
 ρεῖν.
 συγκυβαταίνειν εἰς τινος
 ἐπιθυμίαν.
 ἐνδοξον θεῶν μεγαλειότητι
 ἐντρέπεσθαι.

E Sect. 39.

θεὸς καὶ πάντα εὐδοκίμει καὶ
 εὐδοξεῖ. νόμος, αἰδιδμος καὶ
 πρὸς πᾶσι εἶσι.
 ἢ τῶν θεῶν δόξα πᾶσι τῶν ὄντων,
 καθ' ἑαυτῶν καὶ οὐκ ἀν-
 ξιᾶται ἢ μειῖσθαι. μοχ,
 ἢ ἀνξισθαι, ἢ εἰ ἐπίδοσι
 ἢ εἰ ἀνξισθαι καμβαίειν.
 λαβεῖν ἀπὸ πάντων ἀφορμῶν
 τῶ

540 INDEX PHRASIVM.

τῷ δ' ὀξάζειν θεόν. ὡς ἐν πάσῃ ὑποκειμένῃ.
ἀφωιάζων τῆς διελθεί. φροδυμῆσθαι πεθηρχέειν
αἱ. τινί.

ἔδ' ἐν πρὸς τῷ τῷ θεῷ
δύναμιν ἀνδίστασθαι δύ-
ναται.

E Sect. 41.

ἀλλεπιπλήλαις δωρεαῖς πα-
πίζειν τινὰ.

χρεῖαν ἔχειν τινός, μοχ,
προσδεῖσθαι.

σκότος ἀποσκεδάζειν.

ἐς τό ἀκρον ἀφικνεῖσθαι.

εὐθύμως καὶ ἀπαράχως
ποιεῖν τι.

E Sect. 40.

εὐνώιος καὶ εὐπειθής.

ἔδ' ἐν ἐνδέχεται ποιεῖν, ὡς
τῷ τῷ θεῷ ἰσομέλι.

σεβέρριζόν τῷ ἀποπῶν.

τὸ ἑαυτῷ θέλημα πρὸς τινὰ
ἐφαρμόζειν.

ταῖς ἑαυτῷ ἐπιθυμίαις ἀπο-
τάττεσθαι.

ἀλόγους ὄρμῆς ἀναστάτους
ποιεῖν.

καινῶν διὰ θεοῦ ταῖς ἡμῶν
καρδίαις ἐμβάλλειν, sup.
ἐμποιεῖν.

κατὰ πάντα συμπερνεῖν
τινί.

πάντα σπουδῶν ποιεῖσθαι
ἐπὶ τῷ φροδύμως θεῷ
καὶ πείθεσθαι καὶ ἀπροσά-
σθαι.

τῷ πρὸς Ἑρῶν καὶ τῷ ἱματι-
σῶν ἀναγκῆς, τοῖς ἰδίῳ,
πόνοις ἑαυτοῖς πορίζειν.
μοχ

ἡμᾶς τὰ ἐπιτήδεια πόνα καὶ
ἰδρῶτι πορίζεσθαι προσί-
κει.

διὰ τῆς τῷ θεῷ ἐβλογίᾳ, ὡς
ἡμῶν ἀγχινοίας ἢ φιλοπο-
νοίας, οἱ κακάτοι ἡμῶν
εὐστοχῆς, οἱ ἄλλως ἀσφα-
κτοι ἀν' ἡυόμενοι.

τὰ ἐμοὶ στίγιά ἀφθονα πέφασ-
ι. ἐκπλεω, ὡς ἐπὶ, πάν-
πολλα.

ὁ θεὸς τῷ τοῖς στίγιοις τρέφι-
μον δύναμιν ἀπ' ἕρῶν
καταπέμπτει.

σέρρειν τινί, ἰ. ἐλασμενίζειν,
ἐμμένειν, ἰ. καὶ δεῖ πλῆρω
τῷ ἀναγκῆς αἰτήσα-
σθαι. πο.

ἐλὼν βίον εἰς μακρὸν χρό-
νον ταμειύσασθαι.
ἡ χρεῖα τυγχάνω ὧν, id est,
ἡ μί.

οσοὶ ἀμνησκαιεῖ, ἔδωκεν
τω, οὐδέ ἐλπίζειν αὐτὸς
τεύξεσθαι συγγνώμης πα-
ρὰ θεῶ.

ὅτι ἢ μέτρῳ μετρεῖται ἀγί-
α μετρηθήσεται ἡμῖν.

E Sect. 42.

πληρώμενος τῶ πλάσματος
παρὰ τίνος τυγχάνειν.

ἡ εἰς ἧς ἀνθρώπων εὐρι-
στολοιο ἄν ἔτω δίκαιος ὡσε-
μῆδεν τῆς συγγνώμης δεῖ-
σθαι.

ὅτι ἐγκλήματα τινὶ ὀπρέ-
φειν.

ὅτι θμία ἄλλη πλὴν τῶ ἐλέως
θεῶ λείπεται πᾶσιν ἄπο-
σφῆ, i. καταφυγή.

θανατὸν κατακρίθεις.

ἀτίθουσαν παρὰ τίνος λα-
εῖν.

πλὴν πατρῶαν ἡμῶν ὡς π-
ι εὐώϊνα πζουῶ καὶ βε-
βαιουῶ.

τὸ οικεῖον αἶμα ἐπὶ σαυροῦ
ὡς τῶ Χειρῶ καταβάλλ-
λειρ.

ἄπο τμία χρῆσθαι εἰς τι-
ια.

E Sect. 43.

τὸ δεύτερον κῶλοι πολλάκις
ἐπεξηγητικὸν τῶ ὡς τέ-
ρου ὅτιν.

αἱ κακαὶ ἐπιθυμίαι σωχεῶς
πολεμῶσιν ἡμῖν.

ὡς ἀσπίζοντος ἡμῶν θεῶ, ὅτι
ἐχυρῶ οὐκ ἔμεν.

τῶ ὀσιότητι συζῆν.

ἡ τῶ ἀγίου πνεύματος δύ-
ναμις νικηφόρος ἡμῖν ὅτι. i.
νίκων ἡμῖν φέρει.

ὅτι ὀπικνεῖας χρεῖαν ἔχειν.

ὡς ἀδειείας ἀπαγορεύειν καὶ
ἐν κᾶμνειν καθ' ἕκαστον ἀ-
καρπὸς τῶ χρόνῳ.

διὰ τῶ δόλων καὶ πανουργῶν ἐπι-
βουλεύων ἡμῖν διαπληθῆ,
ποκ, ὀπχειρῶν ἡμῖν ἔ-
παύσεται.

παρεκρίβεται τοῖς τίνος
σκευωρήμασι.

ὁ ἡμέτερος νῆς ὑπὸ τῆς ἐμ-
φύτου ἀπὸ κενότητος, ταῖς
ἀπάταις εὐάλωτος ὄντιν.

E Sect. 45.

ἡμετέρε γάρμη μάλλον
ὡς τὸ κακὸν εὐκαταφο-
ρος πέφυκε.

ἢ πνευματικῆ διδασχῆ οἴ-
νει τίς ὄντι πύλη, δι' ἧς
εἰς τὴν γένητον θεῶ βα-
σιλείαν εἰσέρχονται.
εὐμαθῆς ὑπὸ τῆς ἀγαν ρι-
λομαθείας.

τῶς τίνος ἀπάταις, vel ἕτ
sect. 31.

ὑπὸ τῆς ἀπίστῃ πνευσούρε-
σθαι, μηδ' ἐ τούτων ἠπλη-
θύναι.

ἐν τῇ ἡμετέραις ψυχαῖς τι
ἐγκραταραγμῖνον καὶ ἐπι-
ζωμένον.

βαρβαρίας ἐρημιον τινὰ καθε-
σάναι, καὶ αὐτὸν τῇ τι-
νὸς πνευμάτι ὑποχρεῖ-
ον ποιῆν.

τῶτο μοι ἔργον ἐποτέτα-
ται.

ὑπὸ τίνος ἐξάνθηρα ποδίζε-
σται.

τῶτο ἐπ' ἐμοὶ ὄντιν.
συνδύως καὶ ἐπιμελῶς πᾶσι
ἀσθενείαις καὶ μελετή-
ῃνα προκόψομεν.

τῶς ἡμετέρεσ εὐχὰς αἰεὶ
προσπίπτει εἰς τὰ θεῶ ἐγ-
κώρια ἐποτελευτᾶν.

ἀρκέσθαι ἡμᾶς εἰκὸς τῷ θεῷ
θεῶ βασιλείατι.

E Sect. 44.

ὁ θεὸς πάντων ἀπεξαιτῶς
ἀγαθῶν αἴτιος.

τὴν διάταξιν σωσιμάναι
τῷ ἐκκλησίᾳ.

τιμῶ τινὶ ἐπιδόμεν.

οὐχ ὅσον τ' ὑπὸ θεῶ πνευ-
μαθῆντα κινῶρα πνευμά-
τειν.

τὴν ἀπὸ πάντων ἀγαθῶν
δόξαν θεῷ ἀγαθῆναι. &
ὅσα ὀφείμην θεῷ ἔργα, πάντα
πρὸς τὴν ἀπὸ δόξαν ἀγα-
θῆναι.

ὑπὸ τὸν διδάσκαλον προ-
κέν.

προσπίπτει καὶ ταπεινω-
σῶναι τὴν τῷ θεῷ Χριστῷ δι-
δασχῶν δὲ τὸ σῶματος τῷ
πνεύματι ἐνδέχεται.

αὐτῇ ὄντι ἡ αἰώνιος ζωὴ, τὸ γι-
νώσκον ἕνα τ' ἀληθινὸν
θεόν, καὶ ὃν ἀπέσειλεν
Ἰησοῦν Χριστόν.

μικρὸν ὄφελος τῷ ἀρεθῶσι,
ἐνὸ μὴ τισὲσσι διαταλῆ.
τῷ Χριστῷ μαθητῶς ἐπὶ ἡ-
μᾶς μέλει τέλος, μάλλον
τ' αἰεὶ τέλους προσπίπτει.

προσπίπτει θεῷ τιμῶ προ-
σάπτειν.

E Sect. 46.

δὲ τ' ἡμέτερον βίον εἰς τὴν
τῆς ἀπὸ δόξης διαφύλλη-
σι ὑποτάτῃται.

βεβαίαν ἐλπίδα ἐπὶ ταῖς τι-
νὸς ἐπαγγελίας ἔχειν.
τὴν τιμῶν ἀλλὰ ὄντιν ἢ τῷ
θεῷ

ἡμῶν ἀπειρήν, supra καθαρὸν καὶ ἀχραπὸν τῷ
προσάπειν, ἀποπέμει. θεῶν ἑαυτὸν πειρᾶται.
ἴσον τι ἀποπέμει τινί, ἔκ ἐστιν ὁ θεὸς οἷος φεῦδε-
supra ἀποπέμειν.
ἀποπροδοῦμενος τῷ τῷ γνή-
σι σώματος ὄγκῳ.
πῆρσι λαμβάνει τοῖς.

πολλοὶ διὰ τῆς ἰδίας κακίας
τῷ θεῷ χάριν εἰσόδου ἀ-
πικλείοντες κενῶ ἑαυτοῖς
καὶ ἀνόητόν αὐτῷ κα-
θισᾶσιν.

E Sect. 47.

τὰς τῷ θεῷ ἐπαγγελίας τὰς
ἡμῶν ἐν τοῖς μυστηρίοις
προσενεχθῆσιν ὑποβάλλ-
οντες ἀχρήστους ἑαυτοῖς
τῷ τῷ καθίσταται.

ἡμῶν φανίαν τινὸς καταγιώ-
σκεν. supra κατακείναι.
μοχ ἀπιστίαν ἡμῶν τῷ
κατηγορεῖ.

ἀναμίξ κοιωνεῖν τινὸς. mox
sect. 48. ἀδιακείτως.

E Sect. 50.

ἡμῶν μυστηρίων αἱ τῷ
θεῷ ὑποχρεῖται πῶς ἡμε-
τέρας καρδίας ἐσφρα-
γίζονται.

θεόντως χρῆσθαι τινί. mox
προσηκόντως.

ἡμῶν τούτῳ τῷ κόσμῳ ἐσδια-
τριβόμενοι, θεῖα τινα λείψα-
να ἀπιστίας τῇ ἡμετέρῃ
σαρκὶ ἐναπομένει.

ἢ ὁρθῆ τῷ βαπτισμοῦ χρῆσις
ἐν τῇ πίστει καὶ μετνοῖα
κεῖται.

ἐπίδοσιν καθ' ἐξέλιω λαμ-
βάνειν.

ἡλικία δεκτικὴ τινος,
εἰς ἡλικίαν, ἐλθῶν.
ἀγαπητὸν ἐστὶ, &c.

E Sect. 48.

συνομιλοῦντες, ὅτι ὁ θεὸς
ἐξ ἐμῶν παρ' ὅσῳ ἀλογῶν
ἐποιήσατο.

ἡμῶν οἰκίαν τίθειν.
παιτερικῶς τινί προσφέρε-
σθαι.

ἢ σπειρομένη, σύμβολον ἡμῶν
μετνοῖας, καὶ δὴ καὶ πίστεως ση-
μαίον.

E Sect. 49.

ἐκ ἐλάττων μέτρω ἢ ἀφανέ-
στερον, μᾶλλον ὅ καὶ μείζονε
μέτρω καὶ ἐναργέστερον τῆς
διωξῆς μετλαβεῖν.

κολύματα mox κηλίδας
ἀπορρύπτειν.
τῷ τῷ σώματος ῥύπον δι' ὅ-
δατος ἀποβάλλει.
ἐν ἀκαρεῖ τῷ χρόνῳ.

ἐμποδοῦν τινί καὶ ἐπικυροῦν τῷ
ἐξ ἀχρῆς ἡγομένῳ ἐπαγ-
γελίαν. mox πιστώσει οὐκ
βεβαιούσιν.

τῷ

τὴν ἰσχύον δια σημείω ο-
ρατῶ ἐνχαράπειν.

πρωθεῖς, ἢ ἀπείργει, ἢ
ἀποκλείει τινὰ τῆς οὐ-
ρανῶς χρήσεως, sect 55.
ἀπελαύνειν.

τῆς παιδαγωγίας ἡλικίας
ἐξεληλυθί.
καρπὸς τῆς ἡμῶν πίστεως ἀ-
ξίος φύει.

E Sect. 51.

δύαμις θρησκευτῶν μοχ δύ-
ναμις πρέφουσα καὶ ζω-
ποιῶσα.

ὁ δὲ τῶν πῶντος καρδίας
ἐυφραίνει. τὴν ἰσχυρὰ
νακαλείται καὶ ἀναλαμβάνει,
τό, τε ὅλοι σῶμα βρωμαλέ-
ον καθήσεται.

τὸ Χριστὸν αἶμα τῶν ἡμετέ-
ρας καρδίας ἐπιρρώνυσ-
τε καὶ εὐφροσύνης ἐμπί-
πλοισι.

τινὰ καταλλάπειν τινί.
τινὰ τῆς τῶ θανάτου κατα-
κείσεως ἀπαλλάπειν.

δύαμις καὶ ὠφέλιαν ἐκ τῶ
θανάτου Χριστὸν ἀπολαμ-
βάνειν.

ἔθανε, Χριστὸς, ὅπως ἡμᾶς
τῶ αἰώνι θανάτῳ ἀπολυ-
τρώσῃται, καὶ ἀνέστη, ἵνα ζω-
τῶ ἡμῶν ἐπιτυγίσσῃται.

τοιούτῃ ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, καὶ
ἔνωσις Χριστὸν θεὸς ἡμᾶς,
ὅσα ἢ τῆς καρδίας πρὸς τὰ
λοιπὰ μέλη.

E Sect. 52.

ὁ Χριστὸς ὅστιν ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς

ὁ ἕρανόθεν κατὰ τὸ πρὸς τὸ
πέφει τὰς ἡμετέρας ψυ-
χάς.

E Sect. 53.

δὴλός ἐστι ὁμοιοτάμενος, ἰ.
δὴλως ὁμοιοτάτο. ἢ
μοχ δὴλός ἐστι πλανώμε-
νος, ἰ. δὴλως πλανώται.
ὅρα τὴν τῶ θεῶν διατάξιν
κατατυμῶν τινος, οὐ
δέξις.

ὁ Χριστὸς ἀποδημία ἐστίν.
τῆ γῆ ἐνεπηδημῶν, sup. ἐν-
διατεῖσθαι.

ἀκατάληπτος τῶ θεῶ πνεύ-
ματος δύναμις, ἡ ἐξουσία
καὶ τὰ μακρὰ ἀνή-
λων διεσώτα σωματικῶν.
ἀνα βλέπειν, καὶ τὰς καρδίας
εἰς ἕρανόν ἀφίρειν.

E Sect. 54.

ὅρα τὸ ἀληθὲς μέλος τῶ
Χριστὸν (ἐξ), δεῖ ἀληθι-
νῶ πῆσιν ἔχειν καὶ ἀσπύ-
νοιας, τὰς πύλας ἐκ καρ-
δίας ἀγαπᾶν, μηδὲ
ἰσούλας πρὸς τινὰ ἔχειν.
ἀγάπῃ ἐλκευθῆναι καὶ ἀνυπό-
κριτον ἔχειν.

πύλας καὶ παιτελῶς ἀνε-
δεῖ πῆσιν ἐν τινὶ εὐείσκειν.
ἀνθρώπων γὰρ περικότες, τῶ
ἀδελφῶν ἐστίν.

χρεῖαν τινος ἔχειν.
ὁ θεὸς τῆ ἡμετέρας ἀδελφείας
βηθεῖ, καὶ τὸ αὐτῶ ἐπιτελεῖ
ἡμῶν ἐν δόξῳ ἐκπαρηφῶ.

δεῖ πύλας τὴν κατὰ Χρι-
στον

ἐν ὁμοφύχας προσέλε-
σαι θρησκείαν.
ἢ τὴν μυστηρίων χρησίμως κατα-
φρονητικῶς ἔχει, ἰ. κατα-
φρονεῖν.
τῆς ἀλλοτρίου γράμμου ἔχεις,
λεληθότως τῷ χειρῶν ἔπο-
πίθεσαι.
ἀξίως τῆς χειριστοῦ ἐγγρά-
φουσαι.
διωκτικῶς ἡμᾶς τρέφειν μέ-
λει τῷ θεῷ.

πῶς ἤδη δοκιμάζειν,
καὶ τὰ σκαίματα ἐκπο-
δῶν ποιῆσαι ἐπιμελῆς
ἔσο.
τῶν πονηρῶν μετουσίᾳ τὰ τῶ
δείπνο κυριακῆς μαίνεται.

ΤΕΛΟΣ.

Ex Interrogatio-
nibus.

E. Sect. 55. & ult.

ἐπιτίτραπται τὸ ἔργον τῷ δη-
μοσίᾳ ἐν τῇ ἀκλήσιᾳ δι-
δύσκων. μοχ εὐχεχί-
εσαι, & πιστεύεται.
τῆ τῶ ἐν τῷ ἔργου διακονίᾳ
προσέδραυν.
πῶτα ἀλλήλων ἔχεται.
αὐτοῦ διακίσεως, ἰ. ἄδια-
κίτως, καὶ ἀναμίξ.
ἐπὶ τῶ τὰ ἱερά καὶ βεβη-
λου.
ἢ Χριστὸς τὸ ἴδιον καὶ τοῖς πο-
νηρῶν ὄντα τὸ τῶ μυστηρίων
μετουσίᾳ ἡξίωσαν.
κακίαν τίνος πῶσι φανεροῦ
καθίσταται.
οὐλοῖσθε ἐμοὶ ἀναξίω ὄντι.
τὸ τῶ τῶ εἰδόμενον μαθεῖν.
ἐξ ὁμοφύχας μαρτυρίας προ-
σείρειν.
τῶ πῶσι τὸν ἀγαθῶν γνώ-
μῳ συγκαταθημένῃ
ἔχον.
ἢ ὁρθῆς καταστάσεως καὶ ἀγω-
γῆς τυχαῖα.
τοῖς γρηγοτέροις τὰ τὸ τῶ

Δεῖ λατρεύειν τῷ θεῷ, ἀκο-
λύτως τοῖς προστάγμασιν
ἢ ἐπιταῖς αὐτοῦ, ἰδὲ καὶ
τὰς τῶ ἀνθρώπων παρα-
δόξας: μοχ, ἀλλ' ἐ τοῖς
ἀνθρώποις παραγγέλμα-
σιν ἀκόλυτον διακονίαν
προσφέρειν.
οὐχοῖ οἱ οἱ ἐπὶ τῶ ἐν-
σῶ τὰ τῶ θεῷ ἐν τὰ λήματα
τελέσαι. μοχ ἐ διωκτικῶς
τελέως αὐτὰ ἐκπληροῦ.
& τὰ ἐπὶ αὐτῶ προσε-
ταγμένα ἐπιταῖς ποι-
ῆσαι, ἢ διωκτικῶς ἐσ-
μεν.
βεβηκτικῶς καὶ κατὰ ἔρατος
πρὸς τῷ θεῷ.
ἢ δεμίᾳ μοι μηχανῆ τῶ πῶσι-
σαι.
Χριστὸς διὰ τῶ θανάτου αὐτοῦ
ἡμᾶς εἰς τὸν βίον ἑσκα-
τήσεν, καὶ θεῷ τῶ πῶσι
κατήναξε.

E Sect. 4.

E Catechif. com-
pendiarü
Sect. 1.

Οὐ βέλεται θεὸς θεραπεύε-
σαι κατὰ τὴν ἡμετέραν
προαίρεσιν, sup. γνώμῳ.
τῷ εὐαγγελίῳ προσθέσθαι
τί ἢ ἀφαιρῆν, ἢ ἀθεμίτων
ἔσθι.

E Sect. 2.

τῷ ἀδωάτων ἔσθι πλείους ἔσθι
τοὺς θεούς. ἀνάγκη γὰρ τὸ θε-
ὸν, πλείων τῷ ὄντων ὑπερ-
τερον καὶ κρείττονα ἔσθι.
διὸ καὶ ἐδέετο κοιναγὸν ἔχειν
δύναται.
θεὸς ἢ διαβεβητός ἔσθι.
τὸ τοῦ Ἰσραήλ τῆς ἡμετέ-
ρας ἀρχαίας κρείττον.

E Sect. 3.

κράτος εἰς πάντα τὰ κτι-
θέντα ὁ Χριστὸς ἔχει.
καθ' ὅσον τῇ σατυρία ἡ-
μῶν ὀφείλει μέρος.
πάντες τινὸς ἐπέχει
ὁ θεὸς ἐκ ἐστὶ οἶος ἀββάλε-
σθι.
τὸ ὀφειλομένην τοῖς ἡμετέ-
ροις ὀφθαλμοῖσιν τιμα-
ρίαν τίειν. item ἀποτί-
νειν.
μένον τῷ θεῷ ἔσθι πᾶσι ἀμαρτίας
συγγνώσκων, καὶ τὸ αἰώνι-
ον ζῶν διδόναι.
απαντες τῷ θανάτῳ ὑπο-
χρεοῖ ἔσθι.

οἱ πλείοι τῷ ἀνθρώπων τῷ
ἐπιτῶν σατυρίαν ἀποδο-
μάζοσι, τῷ πῖσιν οὐκ ἔ-
χοντες.

ὁ πᾶσι πᾶσι δίκαιος καὶ
δικαιοσύνης.

ὁ πᾶσι πᾶσι δίκαιος καὶ
τέλειος.
ἐστὶν ὁ θεός, οἶος ὁ ὑπερβέ-
σαι.

E Sect. 5.

τὰ ἀγαθὰ ἔργα ὅτιν α
προέταξε ὁ θεός, τὰ ἢ
κακά, ἀ ἀπληροῦσθαι
ἐκ ἀρκεί τι ἀπὸ σώματος
λέγειν διδάσκει, ἀλλ' ἀ-
μα καὶ τὸ λεγόμενον δεῖ
συνεῖναι.
ἢ δεῖ τὸν θεὸν ὁμῶσαι μα-
ταίας, τῷ ἐστὶ εἰ μὴ εὐλο-
γῶς καὶ εὐλαβομένου. μοχ-
εἰ μὴ διὰ τίνα εὐλογῶν αἰ-
τίαν.
ἀμαρτῶν τῷ ἡμέραν τῷ
σαββάτῳ, ἐστὶ τὸ ἀνατιθί-
ναι αὐτῷ καὶ καθιερωσθαι
τῇ τῷ θεῷ δόξῃ.
τὸ σαββατον ἰδίως πρὸς τῷ
τῷ θεῷ δόξαν ἐποτέταται τῷ
τῇ τῷ σαββάτῳ ἡμέραν τῷ
σωτήρη ἀπληροῦσθαι ἔρ-
γῶ, ὅπως τις κρείττοσι
ἔσθι.

E Sect. 6.

ὁ ἀγαθοῦργος βίος πρὸς σα-
τυρίαν ὁ θεός ἔσθι.

σωπεία τινὶ προσεῖν, su-
 rigā ωειποιέωται.
 καὶ τὸ δοκῶ μοι, sup. καὶ
 τῷ μὲ γινώσκω.

E Sect. 7.

ἀγαθὸς τινος ἐπιτυχίῃ τινα
 ἀποδεικνύωται.
 μετίζονα τινὸς ἢ πατρικῶ
 φιλοσοφίαν ὡς τινα
 ἀποδεικνύωται
 προσηγείδω τινὶ πρὸς τινα.
 εἰς ταυτὸ πάθε τείνει.

E Sect. 8.

ὡς ὀφθαλμῶν ἡμῶν τιθέναι
 τί.
 ἐπιχρόμενον ὕδωρ πὰς τῶ σά-
 ματος κηλίδας ἀπορρύ-
 πνει, μοχ ἀποκαθαίρει,
 & ἀπομόρφηται, & ἀπο-
 λυεῖ.
 τὸ τῷ βαπτισμῶ ὕδωρ τῷ
 κοῖτῃ (μοχ σωμαίτους),
 πολὺ διαφέρει, ἢ ὡς τῷ
 ὕλιν, ἀλλὰ κατὰ τῷ
 χρεῖαν.

E Sect. 9.

ἡμελῶ πνευματικῶ ἐπι-
 πέμπειν.

E Sect. 10.

ὡς ἐξ ἡμισίας τρέφειν, ἀλ-
 λα παντως.
 τῷ πῖσει ἐναγκαλιζέσθαι τὸν
 χριστόν.
 τῷ μυσίαι τοῖς πῖσιν ἐκ ἑ-

χρον εἰς κατάκεισι ὡεί-
 σα θ.

χριστὸν τῷ ἑαυτῷ ἀπιστία ἀ-
 πωθεῖν, ἀθετεῖν.
 ματαμέλειν ἢ εἶν δειτῷ ὡε-
 γενημένον βίου, καὶ τῷ
 ἡμεῶ ἀμαρτήματα ἐπι-
 νορδοῦν, ὅση δύναμις.
 μοχ
 καὶ δεδῶχθαι πάντως ἡμῶ
 βίον ὀρθότροπον ἀγειν.
 αἰρεσίαν τινὶ διδόναι.

Τ Ε Λ Ο Σ.

E precibus Ecclesia-
 sticis.

Ἐργάσιμος ἡμέρα.
 τῷ ἑαυτῷ ὡεστ' κλησιν τῷ
 καιρῷ καὶ τῷ ὑποδέσσει ὀ-
 φαμῶζειν.
 τί ὑψηλομένην τινὶ ὡεστω-
 λυθεῖν.
 ὡς πονηρὸν ἔργον εὐκατά-
 φηρος, καὶ πρὸς πατ' ἀγα-
 θὸν ἀχρηστος.
 ἀπώλειαν ἑαυτῷ ταμιεύε-
 σθαι.
 λύπη καὶ δυσθυμία κατέ-
 χεσθαι.
 δυστυχία τινος βοηθεῖν.
 ἐλέως τινὸς ἀξιῶν.
 θεὸς προσωλέσματος καὶ ἐλεη-
 μονέσματος.
 μοχ πνεύματος
 πλείον αἰετὶ καὶ πλείον ἑαυτὸν
 αἰσχύνεσθαι καὶ ἐκφραυλί-
 ζειν.
 πρὸς μεταίσιον παροξύνε-
 σθαι. L! e θ

οσιότητος καρπὸς τῷ θεῷ τῆς τῷ θεῷ δόξης ἐν πάσαις
α. ἐσκοπῶν φύειν. τῷ ἑαυτῷ ὀπιβολαῖς σοχά-

μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης
ἢ εὐπειθείας πικρῶ δέχε-

δοσι.
αἰρεῖσθαι ἢ κατὰ δοκῶν
ἡμῶν.

E precatone generali, cu-
jus initium est

Παντοκράτωρ θεός.

οἱ ἐν σὺν ἰσῶματι ὄντες, καὶ
ἡμῶν προῖσαίμενοι. μοχ

ἀρχόντες ἢ προσάγειν.
πάντων ἐν χρεῖα τυγχάνω

ων. i. πάντων χρεῖαν ἔχω.
ἰσπεθῆσαν τινὶ προσάγειν.
μοχ ἰκετεύειν τινὰ,

ἐπαγγέλμασι τινὸς πεποιθῶς
συνγνώμην τινὶ ἔχειν, i. δι-

δοῖαι.
τῆς ἡμῶν εὐχῆς πρὸς τὸ τῷ
θεῷ θελήματος ἰσπακῶν

ἀρμόζειν.
εὐχῆς τινὶ ποιεῖσθαι.

ὃ τὸ πόλεος προσάγειν πα-

ρειληφὸς.
τὸ τῷ θεῷ πνεῦμα μόνον ἀ-

γαθὸν καὶ ἀληθῶς ἡγε-

μονικόν εἶναι.
πάντα τῷ αὐτῷ ἔξοσιᾳ ἰσπο-

χεῖσαι καθίσταται.
διὰ σπουδῆς τὶ ἔχειν, ὡς
ἔστιν ἄλλο.

εἰρηνικῶς διαλέγειν.
ἀγνῶν, ἢ ὅσιαν θεῷ λα-

τρεῖαν προσφέρειν.
παντὸς ἐχθρῶν φόβου ἀπηλ-

λαχμῆτος.
πνὸς ὀπιμελεία ἢ ἐγχει-

ζειν.

τῷ ἑαυτῷ ὀπιβολαῖς σοχά-

ζεισθαι.
ωρῆς πῦται ἀρετῶν προκό-

πειν.
πῶν οἷα τῷ σώματος τῷ ἰρ-

πακτικῷ ἰσπυρῆσαι,
ἢ ἀπειλάσθαι.

ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ φιλοδοξίᾳ ἢ φι-

λοκερθείᾳ σπουδαζειν.
ἀποβλεῖν πνα ἰσπρ' ἰσπνος.

βουλομένη μοι ἐστὶ, i. βέλο-

μαι.
πῶν ἑαυτῷ σωτηρίαν ἀπὸ τῆ-

θεσθαι τινὶ.
εἰς κευθμῶνα σκότους κατα-

βυθισθῆσαι, ἰσπρ' ἰσπνος
καὶ ἀγνῶν ἀλχηματι-

σθῆς
εὐνοικῶς προσφέρεισθαι

τινὶ.
προσῆκουσαν πῶν καὶ θε-

ραπειαν τῷ θεῷ ἰσπρ' ἰσπνος
καρδίας καὶ ἀπ' ἑνὸς σώμα-

τος προσάπειν.
πάσης ἰσπρ' ἰσπνος ἰσπρ' ἰσπνος

ὁ θεός.
διαφόρους κολάσεις τινὶ ἐπι-

φέρειν.
λοιμῶν τε λιμῶν τε ἢ πολέ-

μῶν παλαιπαρῆσθαι.
σώματος ἢ ψυχῆς κακοπα-

θεῖα πιζέσθαι.
νοσηχῶς ἐνθυμείσθαι.

πρόκειται τῷ θεῷ ταῖς ἑαυ-

τῷ μᾶστιξι σαρφρονίζῃ ἢ

μᾶς.
ἀγαπικεῖται καρδίας προ-

θυμῆς μεταρῶν.
ἐπαρσφρῆντες πρὸς θεόν

παρσφρῆντες ἀντάρκους

ἰσπρ' ἰσπνος πάντων τε

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

ἰσπρ' ἰσπνος

δεινῶν ἀπιλλαγισόμε-
θα.
ἀθλίως διακείμενος,
ζοποτῶρα θρησκῶν ἐν δαίᾳ συζῆν.
ὑπὸ ἧς ἐχθρῶν κακοπαθεῖν.
κρατεῦναι πινά ὅπως μὴ ἀ-
παρρῆυη.
παραμυθεῖσθαι πινά ἐν ταῖς
θλίψεσι.
ἀμύνειν ἧς ἐχθρῶν λύσαν
πνὶ ἐρ' ἡμῶν ὀπιθευομέ-
νη.
ἀναπεισθῆναι ταῖς πρὸς εὐ-
χαίς.
ἢ ὀπίκεισθαι θύεσις.
ἡσνοῦν ἑαυτῶ βάλκεσθαι.
μετὰ πρῶτον μετὰ πρῶτον
αἰετῶν.
ὑπόλαστον καὶ ἀτακτικὸν βίος.
παιτὸς ἀγαθῶ κενός.
ὑπὸ βαλῆος καὶ καρδίας καὶ
καὶ βεβαίας πεποιθήσεως
πρῶτον χωρεῖν πνί.
εἰς κρείττονα βίον ἀναστῆναι.
τῆς πρῶτον κείνης δόξης τυγ-
χάνειν.
πρῶτον αἰετῶ καὶ πλεον τινὶ
πρῶτον αἰετῶ.
ταῖς τῶν ἐχθρῶν ὀπιχειρήσεις
τῆ αὐτῶ ἰσχυρὴ καταβαλ-
λειν.
ὁ θεὸς παῦ ὑψος τῆ ἑαυτῶ
δόξη ἀππατῆόμενον ἀνα-
στρέφεται καὶ ἀφανίσει.
ὑπερῆ εὐπειθειαν παρέχειν
τινί.
ἔδωκε μοι πρῶτον αἰετῶν
ἔστιν.
τὰ ὑπὸ σοῦ πρῶτον αἰετῶ
ποιεῖν.
πρῶτον ἀθεραπείας θεοῦ ἑαυ-
τόνοιοιεν διαλαγαγεῖν.

πίταις κακαῖς ὀπιθυμίας
ὑποτάσσεται.
τὸ ἄποιν ἐν ἡμερία καὶ μετ' ἀ-
δείας ἐδίδειν.
τῆς φιλοδοξίας πνός ἐκέρ-
μάται, καὶ τῆς αὐτῶ ἀγα-
θότητος πίσεως ταῖς ἐλπί-
δας ἀπαιτῶν.
τῆς κούφειας ὁδὸ ἀμαρτάνειν.
συγγνώμην ἔχειν πνί (ἰ. δι-
δοῦναι ἧς πρῶτον αἰετῶν.
εὐδύνας ἀπαιτῶν τινά, ὡν ὑ-
πόχρεως ἔστι, ἢ ἔτοιχος,
ἀμνηστῶν ἀγειν πλημμελη-
ματῶν πνός. πνός ἀμνη-
στῶν ὡν ἡδίκηθημεν.
ἀντὶ τῶ ἀμυνάσθαι τοὺς
ἐχθρούς, ὅπου αὐτῶ ἀγα-
θὰν προξερῶν.
τῆ αὐτῶ διωκόμεν ἀπὸ τῶ
δαί τινος.
ὑπὸ τῆς ἀδελφείας ἐξοχ διαί-
τειν.
ὑπὸ τῆς ἀδελφείας μνη-
στῶν ἀκαρτίων πνὰ χρο-
νον ἀσάλευτον εὐλαί
διωκόμεναι.
ὑπὸ ἧς ἐχθρῶν τὸ ἀδελφεί-
πνως ἡμῶν ὀπιθεμένων
κωλύσθαι.
πᾶσι τοῖς πειρασμοῖς θυμῶ-
ν ἀπὸ τῶ ἀδελφείας.

Ex iis, quæ recitantur in
celebratione Cœnæ.

καὶ διαπύρε προθυμίας δεχέ-
σθαι εὐεργεσίαν πρῶτον αἰ-
ετῶν.

θεὸς πατὴρ ἡμῶν ἡμῶν καὶ
προσητής τὰ ἡμέτε-

ερα ἡμῶν ἔ λογιζόμενος
παισμάτα, τὰ ἡμῶν ἀν-
ἀγκαιὰ ἐπαρκεῖν ἀξιοί.
ἐργοῖς ἢ λόγοις θεῶν μεγα-
λύνει, ἢ αὐτῶν ευεργασίαν
ἀπακηρύττειν, ἢ ἐξαγο-
ρεύειν.
ἐπὶ τινὶ μέγα φρονεῖν.

In gratiarum actione
de seq. sect. usque
ad precationem.

ἀειμνήσον χάριν ἔχειν θεῶ.
ὁ ἀθλίως ἀμαρτήμασι πε-
φυρμένος.
μνήμην ευεργασίας ἀνεξ-
ἀλειπτον ἐν τῇ αὐτῶν καρ-
δίᾳ ἐγκαταραγμένῳ φυ-
λάσσειν.
σερὸς πάντων ἀρετῶν ἐνεργ-
ος.
πῶς τὸν βίον ἢ τῷ θεῷ δό-
ξης διαφημίσει ἀναπθέ-
νει.
ἐν πᾶσιν εὐμερεῖν.
δίνας ἀμαρτημάτων εἰς-
σερᾶττεσθαι τινὰ.
ἀνυποκείμετος μνησθῆναι ἢ σω-
φροσύνη λαθεῖν.
τυχεῖν συγγνώμης ὡς ἰπ-
νος.
σερὸς ἕβειν ἀπονενομημένους
εἶρεσθαι.

Ex precatione, cujus
initium

Παντοκράτωρ θεός.
ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν ἕρανὸν
εἶρειν.

πρὸ τῆς θανάτου βουθῶ ὀπικλυ-
ζόμενος, sup. lect. 44.
ἑσπεύωχος.

θεὸς κατ' ἑσπερίῳ ἐλεή-
μων.

πῶς τὸ ἀπὸ ἀνθρώπων χαι-
ρειν εἶν.

τῇ πύρι ἀγαθότητι πίσυρος.

τὰ θεῶ εἰς ἡμᾶς χαρίσματα
ἔχουσι τοῖς ἐσμέν διηγήσα-
σθαι, ἀλλ' ἔδὲ ἰκανῶς ἀνα-
στυμπεύσασθαι.

τῷ οἴκῳ τῆς δουλείας ζυ-
γῶ κατατρύχεσθαι.

ζυγὸν ἀπὸ πνοῦς ἀπορρίπτην ἢ
ἀγαθὰ ἀχαρίσματα ἢ ἀγνο-
μοσύνη.

τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἀποτρέπι-
σθαι.

ἀπὸ θεοῦ σερὸς τὰς ἐξουτῆς ἐπι-
θυμίας αὐτομολεῖν.

τὸ τῷ θεῷ ὄνομα τῇ προσω-
πίᾳ ἢ ὁμοῦ λογίζεσθαι.

τῶ τὸ τοῦ θεοῦ τοῖς ἐμῶ
ὡσὲν ἐκείνῳ ἐπιχει-
αἰσχυμῆς ἐμπλάσθαι.

δεινῶν πλημμελημάτων ἀ-
λισκόμενος.

πῶς σερὸς ἀξίαν ἀπομαρτυρήσει
εἶρεσθαι.

ἐπρέρειν κολάσματα.

σερᾶσθαι τινὰ συμφοραῖς.
ξίνοι πρῶς ἢ χεῖρσθαι.

ἐπλεῖναι τινὶ πικροῦς,
μοχ, ἐπιδάλλειν πλι-
γᾶς.

συμφοραῖς τινὰ σωφρο-
νίζειν.

πλημμελημάτων ἀξία πᾶ-
σθαι.

δίνας τῆς ἀδικίας εἰς σερᾶ-
ττεσθαι τινὰ.

ορφάνος πνί ἐν ταῖς κολάσεσι
 προσφέρεται.
 ἢ θεοῦ ὀργῇ διὰ τὰ ἡμέτε-
 ρα πλημμελήματα καθ'
 ἡμῶν ἐκκαλεται. μοχ πα-
 ρορρίζεται.

ἀπαμυθητίως οἰμώζειν.
 ἢ τῇ ἡσ' ἀμαρτημάτων ἀ-
 δήσει πιεζομένη σωμαίδη-
 σις.
 δόξαν καὶ τιμῶν τιτὶ δυνά-
 μειν.

ἄλιφεις ἡμῶν πμορὸς θεοῦ
 ὅπως βάλει.
 ὁ πύθειρα εἰργασμένος.
 πὰς ὀπτικείνας, ἰσργ. ἐπι-
 σκηπίσας τινὶ μάστιγος
 καὶ συμφορᾶς ἀποστέφειν.
 εἰς ἀσθρῶ πινον ἔδεν πὰς ἐαυ-
 τῷ ἐλπίσας ἀνῆρτῶσαι.
 ἀφίεναι τινὶ τὰ αὐτῷ ὀφειλή-
 ματα.

ὁ ἐν ἀπειρία καθεστηκώς.
 εὐχὰς θεῷ ἕσθ' ἵνα ποί-
 εῖται.
 ἔλεος ἀδιάλειπτος.
 ὄμμα τινὶ προσβάλλειν.
 ἵσθ' ἢ πενία καταποιεῖται.
 ἐκ κολάσεων τινὶ τῷ β' ἐπι-
 νόρησιον ἐμπόειν τινι.
 ἀνεξικανία αὐτὸν ὀπλί-
 ζειν.
 καὶ χτὶ τὸ ἀκείσοδίκαιον,
 ἀλλ' ὀπεικότερον τινὶ
 προσφέρεται.

ἡμιναῖον παρῆσημα καὶ αἰτή-
 λιτον φρόνημα τῇ τινὸς
 ψυχῇ ἐμψρῶν.
 πάντα τὰ σκευωρήματα ἢ
 πολὺτροπα μηχανήματα
 ἢ ἐχθρῶν ἀνατρέπειν.
 δεινὸν ὀλεθρον πάσχειν.

τὰ τῷ πᾶσι φρονεῖν.
 ὁ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως
 ἀλλοτείας.
 τῷ τῷ θεοῦ ὀνόματι ἄχρη-
 καὶ βλασφημιῶν προσ-
 βάλλονται ἐν τρυφᾶν.

Quae sequuntur dicendi
 genera ex hac preca-
 tione eadem cum su-
 perioribus sunt.

E precatone matutina.

πραϊτέρω προσβαλεῖν τῇ
 διανοία.
 ποείζειν τὰ πρὸς βίον ἀν-
 αγκαῖα.
 ὀπλιζοῦνται πρὸς πᾶσι πό-
 λεμίον πειρασμῶς.
 ἀπὸ πᾶσι τῶν ἡμῶν ἐπι-
 κρεμασμένων κινδύνων
 ῥύσκειται.

ἔδεν ὀφελῆ τὸ ἀρξάσθαι κα-
 λῶς ποιεῖν, ἐὰν μὴ πρὸς
 ἕτω ποιεῖν διατελῆ.
 ὀπίδοσιν καθ' ἐχθρῶν λαμ-
 βάνειν.
 συγνώμην ἔχειν ἢ διδόναι
 πνί.
 εὐεργεσίαν εὐεργεσία προσ-
 θεῖται.

πὶ ἐμφυτεύειν καρδίᾳ τινος.
 τὰ αὐτῷ δουρήματα καθ'
 ἐχθρῶν ἢ κέρων προσ-
 σεπμετρεῖν οὐ διαλιμ-
 παύει.

E precatone pueri in
 scholas itantis.

Ὁ ὁ θεὸς πάσης παιδείας ἢ
 σοφίας πηγῇ.

διδασάλευ ἔργον ὄναι παιδευ-
 ειν τους αὐτῶ μαθητάς τὰ
 καλά τῆς μαθηματικῆς,
 ὅσα αὐτῶ εἰς ὄψιν ἔχουσιν
 αὐτοῖς εἰς καλοῦ κἀγα-
 θοῦ βίου διαγωγῆν.

σθεὶς πῶ πωλείαν εὐμα-
 γῶς ἔχειν, id est, εὐμα-
 γῆν εἶναι.

διὰ θεοῦ τινὰ τῆ τινος καρ-
 δία ἐμποιεῖν. μοχ ἐμ-
 γάζεσθαι.

μὲν πολλῆς προθυμίας τι
 ἐπιτέχεται.

ὑπὸ ῥηθυμίας ὑπερεῖν.

τὸ ἅγιον πνεῦμα πάσης νοῦ-
 σης, ἀληθείας, ὀρθῆς
 κρίσεως καὶ φρονήσεως χο-
 ρηγῶν.

τῆς μαθήμασι χρολάζειν, καὶ
 τῶ ἐν αὐτοῖς προσήκοντος
 σκοποῦ σοφιστικόν εἶ-
 ναι.

ἐλπίδας ἔχειν ἐπὶ θεῷ μὴ-
 ρα.

πῶ ἀληθινῶ καὶ εὐάρεστον
 θεῷ θεραπείαν προσφέ-
 ρειν.

ὁ θεὸς τοῖς ταπεινοῖς σοφίαν
 δίδωσι, ὡς ἐν τῇ ἱστορίᾳ
 ἀφ' ἡραμον ἐν τῷ ἰδία νοῦ
 μωραίνουσι. καὶ τοῖς μὴ
 ὀρθοδόξοις ἐμφανίζει ἐυ-
 τον, τοὺς δὲ πηρηροὺς ἀπο-
 τυλάει.

τοῖς ἡμῶν προσετεύουσιν καὶ
 πῶ τῷ θεῷ διάταξιν,
 εὐεργετησὶ καὶ εὐλόγων ἰσχυ-
 ρῶν.

πῶσιν κακῶ ὀπθυμίας ἐκ
 τῆς ἡμῶν καρδίας ῥίζη-
 δὸν ἀποπαῖν.

E precatone accumben-
 tium mentis.

ἀπὸ θεοῦ πῶ ἀγαθῶν εἶδος,
 ὡς ἀπὸ τινος ἀειτάου
 πηγῆς ἀπορρεῖ.

τοῖς σιτίοις σθεὶς γαστριμα-
 γίην ἀναχρησῆναι.

ὁ θεὸς πάντων ἀγαθῶν χορη-
 γος.

σθεὶς τι καχρησῆναι.

E gratiarum actione.

θεὸς εὐεργετῆς ἡμῶν καὶ ἐ-
 κείνῳ διατελεῖ, sup. ἔ-
 αλιμπανει.

μοχ, πῶ τὰ πρὸς βίον
 ἀναγκαῖα χορηγῶν.

βιωτικοῖς προσηλοσθαι.

E precatone dormitum
 euntium.

τῆ μὴ ἡμέρας τὸ φῶς τοῖς πό-
 νοις, τῆς δὲ σκοτὸς σκοτὸς
 τῆ τῶ πόνων ἀπαλύξιν
 ἀποτέταται.

πρὸς ὑπνον τρέπεσθαι.

ἀπενὲς πρὸς θεὸν βλέπειν.

πίσας τὰς βιωτικὰς μειμ-
 νος ἀποδεῖναι.

δοτεὸν πῶ σῶματι πῶ
 ἀναγκαῖαν τῷ αὐτῷ ἀδε-
 νεία ἰσχυρίαν.

μνήμη ἀεὶ ἀλειψίος.

ἐν τρεσθῶν τῷ ὑπνω. contra

μοχ, καὶ ἀπολαύειν πῶ
 ὑπνοῦ, ἢ ὅσον κεκοιτακῶτι

σῶματι ἀρκῆναι.

πῶ τὸς

πάντες κινδύου ἀπλημά-
χθαι.

ὕψιστα φέως πρὸς τὸ ἀμαρ-
τῆν ἔχεν.

τῶν ἡμεῶν ἀπταῖσι διαπε-
ρᾶν.

τῆς νυκτὸς ζῶσα πάντα
καλύπτεται vide mox in
carmine.

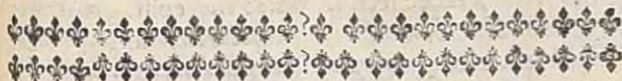
τὰ ἡμεῶν πταίσματα τῆς

πρὸς θεοῦ εἰσόδου ἀπέρχεται
ἡμεῖς.

Ex versibus ultimis.

Ἀργαλίαν πόαν καὶ μει-
μῶν καταπαύσιμος ὕπνου.
οἱ συγεροὶ ὄνειροι θορόδημα
φῆρουσιν.

νυκτὸς πάντα καλύπτεται
ὁμίχλη.

SYNONYMA ET PHRASES

VARIIS VERBIS AB AUCTO-

re in toto hec libello redditæ

& illustratæ.

Tὸ προυργαίτατον
πράγματός τινος
μέρος. τὸ ἔργον.
contra, πέρφρρον

Epistol.

ἐν μοῖρα ἀγειν. epist. ἐν τά-
ξει ποιεῖσθαι. sect. 20.

ἐν προσκαταβλήματος ἢ πα-
ραστήματος μοῖρα ἀγειν

π. ἐν παράφω μόνον, καὶ
ὡσπερ εἰ ἀφοσιωμένον ποι-
εῖν τι. τὸ ἔργον, ὡς κά-
περρον εκπονεῖσθαι εἰς τι

κατ' ὄναρ παροκώπειν.

epist.

Ὀυδερμίαν ἀκείβειας ὑπε-
βολῶν ὑπολείπειν. epist.

πᾶσι ἀουδῶ ποιῆ-
σθαι, sectio. 28. & 40. λό-
γον τινὸς πρὸ πάντων ἔ-
χεν, καὶ ἐπιμέλειαν

ποιεῖσθαι eadem sect. 28.

διὰ ἀουδῆς τι ἔχεν, in
precib. τι αἰεὶ διατεί-
νεσθαι, καὶ αὐτῶ ἐν πάσαις

ταῖς ἡμεῶν ἐπιβολαῖς ὑ-
πεβόλαις.

ibid.

ἀνηκουστικῶν συμβολῆς τινος (ἢ).
epistol. τινὶ ἀνηκουστικῶν,

sectio. 7. ὑπεβόλαις,

sectio. 25. τινὸς διωλείας
ἀφωιάζειν. section. 39.

Συμβέλω τινὶ χιτῶσθαι. epi-
stol. τινὸς φυλάττειν λό-
γους.

- ρος. *ibid.* τινὶ ἡμᾶς οἰο-
 εἶ χρησθηρωσὶν καὶ
 ὑποματίζονται ἀκολυ-
 θεῖν, *sectio* 37.
 εἰ ἀφραταλύπτης τὶ ἐξαγο-
 ρεύειν. *carm.* φανερόν πῶς
 ποιεῖται. *section.* τ. ἀνα-
 γορεύειν. *sect.* 5.
 τοῖς ἀδράσιν προσδοποιεῖν.
epist. ὁδηγὸν εἶ. *carm.*
 γορεύειν ὁδόν τι. *precib.*
 τινὰ ὁδηγεῖν. *ibid.* τινὶ
 πρὸ ὁδοῦ γίνεσθαι. *sectio.*
 37. πῶ ὁδὸν ὕψηθεῖν,
sect. 47. τινὰ χεραγώ-
 γειν, *sect.* 37.
 ἐκπῆσθαι τὶ *epistol.* ση-
 μαίνειν. *sect.* 5. ἐπιδεικνύ-
 ει, *sect.* 23. διασαφεῖν,
sectio. 22. διλοῦσθαι. *sect.* 3,
 διὰ πλεόνων τρανοῦ.
 διευκρινεῖν. *sect.* 2. φα-
 νεροῦ. *sect.* 39. ἐμφα-
 νίζειν. *sectio.* 42. γυμνί-
 ζειν: *compend.* *Catech.*
sect. 7.
 τινὸς μεμῆσθαι. *epist.* τὶ ὁδη-
 γεῖται. *sectio.* 17. τινὸς
 μνησθαι ποιῆσθαι. *ibidem.*
 ἐκ παιδῶν εἰς ἡβὴν ὀρμηθεῖν.
epist. εἰς ἡλικίαν ἐλ-
 θεῖν. *sect.* 50. τῆς παιδα-
 γωγίας ἡλικίας ἐξελεθεῖν.
ibidem.
 ὑπορεῖν. *epist.* εὐδίαζεν
sectio. 26. ἀμνησθητεῖν.
 προσλογίζεσθαι τὶ θεῖα κοί-
 μα. *epist.* ἀνατίθεσθαι.
sectio. 19. λογίζεσθαι *pre-*
cib.
 λογία, διαπίσματα *episto-*
la.
- ἀσφελής, *epist.* ἀκαρπός
sect. 4. ἀσπότης, *sect.* 15;
 ἀσπότης, *sect.* 41.
 ὅτι προ ἔξισιν, *ep.* ἐνδύχ-
 ται *sect.* 1.
 καλῶν, *epistol.* ἐπονιάζειν,
sect. 4. φρασσορεύειν,
sect. 38.
 ἐναπομάθεσθαι ψυχῆς,
epist. ἐπισφραγίζεσθαι,
 ἐπισμαίνεσθαι, *sect.* 14.
 ἐγχαρτίθεσθαι, *sect.* 21.
 σπειχεῖν, *epist.* συμπε-
 λαμβάνειν, *sect.* 4. σπι-
 λαμβάνειν, *sect.* 6.
 πορίζειν, *ep.* ἐπιρκεῖν, *precib.*
 παρέχειν.
 ἐμμελέα, *epist.* ἐξήγη-
 σις, *precib.*
 ἐκλογῆ, *epist.* ἀρεσις, *sect.*
 10. *compend.* *cate-*
chism.
 μαρτυρεῖν, *epist.* μαρτύ-
 ριον παρέχεσθαι, *sect.* 4.
 ὡς εἰκός, *ep.* ἄξιον, θεμι-
 ὄσιον. *sect.* 30. ἀχρῶν,
sectio. 7.
 βιβλίον, βιβλιόριον.
 τινὸς ἐπώνυμος, φεραῦνος,
carm.
 κελεύειν *carm.* φροσάπειν.
sect. 3. παρεγγυᾶν, *sect.* 5.
 ἐδὲ γρῶ. *epistol.* κινεῖ καὶ
 ὄναρ. *ib.* ἐπὶ ὀπῶ, *sect.*
 16.
 ἐν τοῖς διδάγμασιν διημι-
 ρεύειν τε καὶ διανοητε-
 ρεύειν, *epist.* διδάγματα
 σπουδαῖον μαθηθᾶν. *carm.*
 οἱ μαθηδόντες, *epist.* οἱ δι-
 δασκαλοί, *carm.* οἱ κα-
 θεγητῶ, *ibid.*

τινά πωδύειν, carm. εἰς
 γνάσιν ἀληθείας ἀγειν, sect.
 6. διδάσκειν, sect. 14.
 κῶδος φέρειν ἢ κλέος, carm.
 ἠητὸς βροτὸς, carm.
 διδάγματα, epist. δόγματα,
 ἀγῆλαι ἢ τέχναι, carm.
 φρέσβιος, carm. ζωπιπιῶν
 sect. 51. ζωφόρος, precib.
 αἰσχῶνη, ep. αἰδώς, sect. 16.
 τέλος, ὄρος, sect. 2.
 κτίζειν sect. 1. διμυρῆϊτ,
 sectio. 4.
 δόξης σοχαζέσαι, sect. 1. εἰς
 ἢ πρὸς δόξαν ἀποβλέπειν.
 ἐπὶ δόξαν οἴονεῖ σκοπὸν
 βάλλειν.
 sectio. 33. πρὸς δό-
 ξαν ἀφορᾶν, sectio. 35.
 εὐδξῆς λόγον ἔχειν, sectio.
 37.
 διατελεῖν τὸ βίον, sect. 1. ἡ ἀ-
 γην, sect. 6.
 Αἴτιον τῆς. sect. 1. χερὶς δι-
 νάμιας, sect. 4.
 (ὡς ἀρεσκόντως πῶ θεῷ, se-
 ctio. 1. θεῷ εὐπειθῆ
 εἶ), πείθεσθαι, sect. 4. τὸ
 ὑπὸ θεοῦ καλεούμενον
 ποιῆν, ibid. κατὰ τὸ θεῷ
 νομῆ ζῆν. sect. 18. κα-
 χαρισμῶν τῷ θεῷ πρῶ-
 τειν. sect. 20. θεῷ ἐν
 πᾶσιν εὐπειθῆ καὶ καθή-
 κοον γίνεσθαι, sect. 22.
 θεῷ παιδαρχεῖν. ἢ πῶ
 ποιθῆναι, sect. 31.
 θεῷ προσήκουσαν τιμὴν ἀπο-
 νέμειν. sect. 1. πρὸς που-
 σαν τιμὴν προσάπειν. i.
 seu, ὀρειλομέ, lw section.
 28.

Ἀμμηχανία σιωδέχεται, sect. 8
 ἔχαπυς ἀλυγηδοσ, ἢ
 ἀγῆσαι καταπονεῖσθαι, με-
 γίστη ἀπορία κατὰ χροῦται,
 ὀδύλαις καταπέλεισθαι,
 sect. 10. ἀλύειν, τοῖς κα-
 κοῖς περιβάλλεσθαι, ἀγῆ-
 νειᾶν, ἀπαγορεύειν ἢ ἀπογο-
 νιάσκειν ὑπὸ ὀδημοσίας.
 σφῶδρα ἀδημονεῖν ἢ σφα-
 δαλεῖν, ibid. ἀπελιπίζειν
 sect. 17.
 ἐπιχαλεῖσθαι θεῶν sectio. 1.
 θεοκλυτεῖν, sect. 34. θεῶν
 ἐπιβοᾶσθαι, ibid.
 τὸ τελευταῖον. sect. 1. ὑπε-
 ρον sect. 3.
 οὕτω διανοοῦσθαι. sectio. 1.
 ἔτω τὴ γνάμης ἔχουμεν.
 sectio. 4.
 θεός. ἀρχὴ ἢ αἰτία βίῃ, se-
 ctio. 1. αἴτιος, χρημῆς,
 πρῶτος ἀγαθῶν, sect. 9.
 Διαίρεσις sect. 2. διορισμὸς
 sect. 26.
 Ἀρκεῖ τῆς. sect. 2. ἀπόχη
 τῶτο πρῶπειν, sect. 26.
 Δωρεῶν ἀπολαύειν. sect. 2.
 ἀπόναξ χαρισμάτων.
 sect. 26.
 φιλεῖν τινὰ, ἀγαπᾶν, εὐμε-
 νῶς τινὶ προσφέρειν, se-
 ctio. 24. πατρῶαν τινὶ εὐ-
 νοίαν ἐνδείκνυσθαι, se-
 ctio. 28. ἀεῖσαι τινὶ φροῖεν.
 εὐνοικῶς ἔχειν πρὸς τινὰ
 sectio. 32. σέρρειν, ἐρᾶν
 τινὰ.
 Δεῖ, sectio. 2. ἀνάγκη ὄζειν.
 ibid. χεῖ.
 Σωθερανίζειν. epist. συλλέ-
 γην. sect. 2.

Михикова

- ἡ χείρον, epist. ἐκ ἀποπιν. ἐν τι ἤβ' ἀδωατων ἡμῶν ὄντιν.
 sect. 3. sect. 4. τί ἔσθ' ἰδύαμ
 πρὸ τῶ καταλαμβάειν, sect. 3. ἡμετέρων, sect. 32. ἤ
 γινώσκην, νοῶν, sect. 10. 3. ἀδωατων ὄντι, secti-
 διανοία, ἀπειλαμβάειν, on. 2. compend. ca-
 sect. 10. 4. tech.
 Διηγοῖσθαι, sect. 3. καταλέ- συμφάσει, sect. 4. ὠφελή. i-
 ζοῖν. ibid. τυγχάνειν ὄντα, bid. χρεῖαν παρέχεται,
 τυγχάνειν & ἐπαρχων, sectio. 6. συμβάλλεται,
 pro ἡ), passim. sectio. 13.
 ἡ, section. 3. καθόσον. se- ποιητῆς sectio. 6. κτισίς
 ctio. 4. sectio. 4. Διημῆρος, ibid.
 Συλλογίζεσθαι, sect. 3. πε- ὄνομα, sect. 3. ἀποσηρεία,
 μάρισθαι sect. 4. συμ- sect. 5.
 πτερίσθαι. sect. 6. σις- κτίσις, sect. 3. κτίσμα, se-
 κροφάεισθαι. sect. 33. ctio. 14.
 ἄνοχοῖσιον παρ' ἔχειν, sect. σωέχων, διατάξαι, διαφυ-
 3. παύτων κροσσηντίω και λάττειν, sectio. 4. διαπ-
 διασώτῃν ἔδ), sectio. 4. ρεῖν ibid.
 πρὸς κρεατῶν, κρεατῶν, εἰς τέλος, sect. 4. μάχει πί-
 σποσάτῃν ἢ ἡμεῶνα ἔδ), λους, sect. 45.
 sect. 7. A' πμάλητα παύτα καταλεί-
 διέπει, διακωσρῶν, διου- πειν, sect. σπορῶν, sect.
 θωοῖν, sectio. 4. 9. τινὸς ἀμελείν, sect. 10.
 ἢ αὐτῶ ἰδικῆ, μηδὲ παρ' ὁ ἀφροπίσας ἔχειν, sect.
 βούληται, sect. 4. ὁ, τι αὐ- 38. ὀλιγαρίν, section.
 βόληται. ibidem. 25.
 το σφάσται, παντελῶς, sect. 7. εἰς ἀρχῆς, τοκαπαρχῆς, se-
 ἀφῆν, precib. κομῆν, ctio. 4.
 sectio. 18. παύτη παύ- ὄντας sect. 4. ὁμοίως,
 τας, ibid. ὀλοκλήρας, sect. 4.
 sectio. 52. ἐσθλῶν, precib- μεταβολῶ δέχεται, sect. 4.
 bus. παύται sect. 32. μεταβάλλεται, sectio.
 38.
 Συγχαρῆν τιμῆ, 7. ἰ. ἀγαθῶν, ἀγαθουμένη sect.
 ἔουσαι διδόναι, sectio. 4. 4. χροσσοπί, section.
 4.
 ἐπισην, sectio. 7. σποσ- Σωμῶτι δ' εἰπῆν, sect. 4.
 θῆναι, sectio. 8. ἐπαιν- διὰ βραχίον, sect. 2. ἐπὶ
 ἀπῆν, σωμαχῆν, sect. ἢ λόγῳ, sect. 22. κροσ-
 19. παραξενουῶναι sect. λατωδῶς, sect. 38. σωματί-
 28. ἐπιλέγειν, precib. μως, sect. 30.
 ἐπρόφειν, sect. 15.

Δωάμις, sectio. 4. κράτος, ibidem. δωασεία, sectio. 8.
 ἀσάλλειν χαλινῶ sectio. 4. χαλινῶν, sect. 31. φάληφ κατέχειν. sect. 4.
 ἰοῖν sect. 3. νομίζεν. sectio. 1. ἀμείμος, ἀφοβος, sect. 4. φόβος ἀπαλλαγμένος, sect. 47.
 ἔχειν, sect. 1. οἶοι τε ἔδ, sect. 4. δωλάσαι, ibid. ἰχανὸν ἔδ, sect. 6. δωλατὸν ἔδ. ἐν τοῖς ἐρωτήμασιν.
 ὠραπιστὴς, ἀλεξίκακος sectio. 4. πωτήρ, sectio. 5.
 ψυχῶ ἀμείμνον καὶ ἀφοβον ἔχειν, sect. 4. θάρρειν, εὐφραίνεισθαι, ibid. ἐν ἔχυρῶ οἰκεῖν. sectio. 43.
 ἐπαγγέλλεσθαι, sect. 4. ὑποσχεῖσθαι, sect. 20.
 Ἀπολυτρωῶ, sect. 3. ἐξαιρεῖν, sect. 8. αἰτίας ἀφίη. sectio. ead. ἐλευθεροῦν ibid.
 δηλοῦσι sectio. 5. ἦρουν, ib. δηλαδὴ, sect. 10. ἦται.
 τὸ κελευόμενον, sectio. 4. τὸ πρῶτον γμα. sect. 5.
 πλείου ἀξία, epistol. πλεῖστων ποιείσθαι, sectio. 5.
 χαρίσματα, sect. 5. δωρεὰ sect. 28.
 συγγάμων, sectio. 5. ἰλεως ibid. εὐμενῆς sect. 19. συγνομονικὸς, sect. 36. πρῶτος sect. 42. προσήτης, ἐλεήμων, sect. 7.

κεχαρισμένῳ θυσιᾶν θεῶ προσφέρειν, sect. 5. θεὸ ὀργλῶ καταπερᾶνεν, sectio. 11. ἰλεων κ' εὐμενῆ καδισάσαι, sect. 19.
 μεταδόναί τιος τι, sectio. 6.
 διαδιδόναι, ibid. χρῆσαι, sectio. 7. χαρίζεσθαι, sect. 19. ἐπιδαψιλεύσασθαι, precisibus.
 ἐνκατᾶ, ἐφ' ᾧ, section. 6. διὰ τὸ, ἐφ' ᾧ τε πρὸς τὸ.
 Ἄμειπος, ὅσος sectio. 6. ἀσπλος, sect. 7. ἀνεύθυιος, sect. 8. ἀπῶος ibid. ἀμύλωτος, sect. 29. καθαρὸς, sect. 49.
 καταπαλαίειν τι, sectio. 6. καταλύειν, sect. 8. κρείττονα τινὸς γίνεσθαι, sect. 9. κἀταπολεμῆν sectio. 10. νικᾶν, sectio. 11. ἀάσατον ποιεῖν. sectio. 40.
 πρὸς τὸ πατέρα διαλλάθαι, sect. 6. ἡμᾶς θεῶ διαλλάξαι, sectio. 7. ὀκειαθῆναι τινὶ (passivè) sect. 19.
 ἐξουσίας τυχεῖν, ἐξουσίαν ἔχειν, sect. 50.
 ὠφέλεια sect. 6. ὄνησις. sect. 26. ὄφελος.
 οἰκέιοι τῶ θεῶ. οἱ ὅτις αὐτῆ, sect. 6.
 Δωρεάν, sect. 6. προῖκα sectio. 7.
 τὰ ἐξῆς, sect. 7. τὰ λεπτόμενον, sect. 17.
 σάρκα πρᾶσιθῆσαι, ἐνδύσασθαι,

ὄρασθαι, sectio. 9. τὸ ἀγαθὸν ἀπολαύειν τινός
 εἰς τίρον καταδύειν ὡσελεῖσθαι, sect. 11. ἀ-
 (active), sect. 49. πύρασθαι τινός, sect. 49.
 ἐν ὄραδι ἀέχουσιν, sectio. 9. Σαυηγορεῖν τινί, sectio. 12.
 φεῖσθαι. carn. ὄρα- ἐντυχαίνειν, ibidem.
 δεῖν sect. 10. φρυάξασθαι, ἐπιδημεῖν τινί, σωθμιλεῖν,
 ibidem. σωσιχεῖν, sect. 12. σω-
 εῖναι.
 Ἀ'κολεθεῖν τινι, sectio. 9. ἔ- ἐνώπιον πύτων, sectio. 13.
 πεσθαι, sect. 21. ἐν ὄφει, ibid. ἐναντίον, se-
 ὄριζέσθαι τινί, sectio. 21. ctio. 18.
 χαλεπαίνειν, ibidem.
 Δίκας εἰσφέρεισθαι τινά ἐν ἀτόμῳ, sect. 13. ἐν ἀκα-
 sectio. 11. τινά τιμωρεῖν. ρῶ. sect. 44. μηδ' ἐως
 sectio. 24. ἀκαταξίον τινά χρονον.
 πικρῶσει ὄραδιδόσαι, sect. precib.
 28. κολάζειν, ibid. ζη- Ἀ'ναρεοῦ, sect. 15. ἀ'αντί-
 μιῶν, sectio. 30. ζειν, sectio. 49. ἀ'ανα-
 πληγὴ θανάτφορος, καίειος νίζειν, sectio. 9.
 sect. 10. ὄραμυδία τινί φέρεν, sect.
 πληγὰς ἐπιφέρειν τινι, sect. 15. πικρηρεῖαν, sectio. 18.
 10. ἐπιβάλλειν, precib. ὄραμυθεῖσθαι τινά.
 bus.
 Διλωκεῖς, sectio. 10. ἀδι- ἀπολούεσθαι, ἀποκαθαίρε-
 ἀλοιπος, precib. σω- σθαι, sectio. 14. ἀπορρύπ-
 χύς, sect. 26. τεσθαι, sectio. 49. ἀπο-
 λίσθαι τι ὄραδιδόσαι, sectio ἴασθαι, ibid. ἀπομόρ-
 12. τινός ὀπλαυθάνεσθαι ρησθαι, sectio. 8. comp-
 precib. τινός ἀμνησίαν ρατίζειν, sectio. 44. ἀγάζειν.
 ἀγειν. & ἀμνησεῖν, ibi- precib. ἐπλάμπειν. pre-
 dem. cib.
 τί ἀφανίζεις, sect. 11. ἐξαλεί- εὐεργέτημα, sect. 14. εὐεργέ-
 φειν, ib. σθενώσαι, sect. 43. τησις, sect. 15.
 ὀπθυμιαῖς ἀκλυεῖν, sect. τῶτο ἀειποιεῖται ἡμῶν σω-
 11. ὑπο πλανῆς καὶ ἀ- τνείας, sect. 5. φέρε, φε-
 νωίας ἀιχμαλατίζεσθαι, ξενεῖ, comp. catech. τὸ
 precib. παρασυσεσθαι ἡσῖπρα σωτηρία ἀαγ-
 ὑπο πῆλ ὀπθυμιαῶν. πῆλ καὶ ὀν δν. sectio. 7.
 ἀλόγων παλῶν ἠηάσθαι, τίνειν, ἀ'αφέρεσθαι, sectio.
 sect. 32. ὑπὸ τ' ἀμαρ- 15.
 τίας ἐξαστραποδίζεσθαι, ἐνωσις, σωάρεια, sectio.
 sectio. 43. πειρασμοῖς 15.
 ὑποχρίων ἐξ. sectio. κοινωρία, sectio. 42. μετου-
 10. σία,

- σία, sectio. 53. *μιτοχή*.
 ibid.
γρῳεισματα, χαρακτήρες, sectio. 17. *πνύμεια*, sectio. 49. *σημεία*, sectio. 24. *συμβολον*, sectio. 54.
μεινικτείν, ἐλατῆσθαι, sect. 50.
Δεόντως, sect. 50. *ἀξίως* sectio. 10. *compend. catechism. ικανῶς*, sectio. 32.
προσηκόντως, sect. 50. *πρῶτοντως*.
ὑπερῤύχει τῷ ὕδατι, sect. 48. *ἐπικλυζόμενοι*, sect. 53. *καταβυθιδέντες*, precib.
προκόπην, ἐπίδου λαμβάνειν, sect. 47. *προκοπῶ ποιῶν*, sect. 33.
Συναγωγῆ, sect. 16. *ὄμιλος*, sect. 45.
πρόρριζον, sect. 40. *ρίζηδον*, sect. 39.
χάρη ἔχειν τινι, ἠοιδῆναι, καὶ ὁμολογεῖν, sect. 16. *εὐχαιρεῖν*.
ἀφίστανα τῷ χειρῶν, sectio. 16. *ἀποτάθῃσθαι ἐζυτοῖς, ὑπότινος αὐτομολῆν*, precib.
σατιασμός, διχασσία, sect. 16.
ἐκπᾶκεσθαι, sect. 17. *κυλινθεῖσθαι*, precib. *κυκλῶσθαι*, ibid.
ἀλλοίωσις, sect. 17. *μῦθολῆ*, ibid.
ἀπρητημένος, ἐξειειδαῖς, sectio. 17.
σημελίω ἐρήρῃσαι, καὶ βέβηκεν, sect. 18.
πεπιθῆναι τῷ θεῷ, sectio. 18. *πρὸς θεὸν ἐλπίδας ἀναρτᾶσθαι*, precib. *ἐπιθεῶ ἐλπίδας ἔχειν*, sect. 10. *θεῷ ἐπειπαυῆσθαι*, precib. *ἐς αὐτὸν πάντα ἡμῶν ἀεικίται*, sectio. 34.
ἀντιτάθῃσθαι τινι, precibus. *ὅτι παρῆλθην*, ibidem. *ἀντιτερεῖν*, sectio. 24. *ἀντιμάχεσθαι*, ibid. *ἐνωπιῶσθαι*, sectione 40.
πᾶνσθαι, precib. *ἀλαλίπειν*, precib. *διχίμπίπειν*, ibid. *Διέκρητύγων*, precib. *δημοσιεύειν, ἐξαγορεύειν, καὶ φανερόν ποιῆσθαι πᾶσιν*, sect. 1.
ἀείμνητος ἀνδραγαθῆς, precib.
μαρτυρία, ἀνδραγαθῆς, precib.
ἐμποιεῖν τί τινι, sect. 16. *ἐμφύειν, ἐμβάλλειν*, sectio. 46.
ἐπιπέσειν τινι, precib. *ἐπιθεῖσθαι, ἐπιρεμᾶσθαι*, ibid.
τῆ τινι θεοποιεῖσθαι, sect. 18. *παμῆσθαι*, precib. *καταπᾶσθαι*, sect. 19. *πᾶ ἐμφαυλίζειν, ἕβρος ἀξιῶν λογίζεσθαι*, sect. 19.
δωατόν, sect. 8. *ἵον ὄσιν ἡμῶν*, sect. 19.
ἀκεβοδίκαις, ἀπότομος, sectio. 10.

AB AUCTORE REDDITA: 661

χαρίζη τι ἀπό τινος, sectio. 20. ἀπαρῆ, ib. παρηγέματα, ἐπιτάγματα, sect. 21. ἐντολαί. ibid. ὡς ἄγμα, sect. 22. πᾶ ὀβείδαι, τινί προσκυῶν sect. 23. λαθρεύειν, τινί γουπτεῖν, ibid. θραπέυειν ibid. διὰ θραπέας πρὸ τιμῶν, τινὰ αἰδέσθαι, sect. 52. σέβασμοῖς ἀξίειν sectio. 23. τύπον ἀπικανίζην, sect. 23. εἶδολοποιεῖν, ibid. ἀπικανίζην, ibid. εἰδωλόν, ὁμοίωμα, οἰκόν, sectio. 22. τύπος, μορφή, ibid. εἶδος. ἀόμοιος, sect. 23. διαφορῶς. precib. ἑποδικμάζουζ, ἀπικανίζουζ, sect. 23. ἀποτάθηζ. θρησκεία. ep. σεβασμὸς προσκυῶντος, sect. 23. εὐσέβεια. εἰσοδαμογία, ἐθελοθρησκεία sect. 23. ψευδοθρησκεία, sect. 24. μῦθε τινα sect. 24. μηδενὶ ἀποχθαίνεσθαι, sect. 29. ἀπὶ χθειαν ἔχεν ὡς πίνα. τινὰ εἰσοπεῖν, sect. 16. ἰδιοποιεῖσθαι, sect. 24. πᾶδα ποιεῖσθαι, sectio. 20. ποῖς ὡς κτεῖος προσκείσθαι, sect. 3. προσήκειν, sect. 24. προσεδρεύειν. sect. 55. ἔρη, ὡς ἑραρῶν, sect. 24. αὐτῶν ἀπὸ γονοί, οἱ ἀπ' αὐτῶν ἐπιγυόμενοι, sect. 24. ἔκγονοι, ib. εὐλογίας τινί μεταδιδόναι, sect. 24. εὐμενῆ εαυτὸν τινί παρέχειν, ibid. τινί δίδοναι τὸ εὐμερεῖς, ib. ὀξύθυμος, πημαρτηκὸς, sectio. 24. Ἀτιμίαν τινί ὡς ἐτιθέσθαι, sect. 25. ἀτιμάζειν τινὰ, sect. 36. ἀδελφίαν τινί φέρειν, βεβηλωῦ πνα. μέτοικος, sectio. 17. προσήλυτος. sect. 26. Ἀναπαύεσθαι, σχολάζειν, sectio. 26. ἡσυχίαν ἀγεῖν, σχολῶν ἀγεῖν, sectio. 27. ἡσυχίας ἀναπαύειν, sectio. 17. καταπαύσιμον ἡσυχίας ἐργῶν ἐν, sect. 26. καταπαύσιμος ἡμέρα τῶν ἔργων, ἀνακουφισμὸς τῶν πόνων, sect. 26. τινί ἐπικίνειν, epistol. ὁμοιοῦς ἐν, sect. 26. ἡμέραν τινί ὡς ἄγματι προστάθειν, ἀπαιτεῖν, sect. 27. δοῦναι, ibid. καθιερωῦ sect. 24. ὑπόδειγμα, ὡς ἄδειγμα, sect. 27. ἐξομολόγησις τῆ πίστεως, sectio. 20. ἐξαρχῆς, sect. 27. ἀπάπαυσις, σχολή sectio. 27

- ἰουχία sectio. 26.
 ἀναπαυλή, sect. 27.
 Ἀποδοχῆς τὴν ἀξιοῦν sectio.
 20. (contra ἄποδοκι-
 μάζειν) ἀποδέχεται, se-
 ctio. 31.
 ἰουχίαν χαίρειν ἔαν, sect.
 24. τοῖς ἔργοις χαίρειν
 εἰπεῖν, sect. 27.
 τιμῶν τινα, διὰ τιμῆς ἄγειν
 sect. 28.
 μακροχρόνιος, μακρόβιος,
 sectio 28. πολυχρόνιος,
 ibidem.
 ἐπίπνος, κακῶν γέμων, τα-
 λαίπυρος, sect. 28.
 ὁ παρῶν βίος, ὄντων βίος, se-
 ctio. 28.
 ὠμόμηνον γίνεσθαι. ὄμορον
 ἀπολήθησεν sect. 28. βρα-
 χύειον ἔδ. ibid.
 ἐπυνεῖστος, δύσσημος, sect.
 28.
 εἰς τὸ κόσμον κατοικῆζειν τινὰ
 sect. 1. ἐν τῇ οἰκουμένῃ
 κατοικησέν τινι δίδναι,
 sect. 28.
 οἱ γυνεῖς, οἱ γυνήτορες, sectio.
 28. οἱ ἐν ἀξιώμασιν ὄντες,
 προσηταίμενοι, sectio. 28.
 προσησίαν παρελιφότες,
 precib.
 κενυρμμένος, sect. 22. ἀ-
 φανής κ' κληθῆναι φόνος,
 sect. 29.
 μοιχεία, πορνεία, sect. 29.
 λαχρεία, sectio. 30.
 ἀκαθαρσία μιαινοῦν, sectio.
 30. ἀμαρτήμασι σύρειται,
 precib.
 μηχανήματα, μηχανή, sect.
 30. δόλος, πανουργία,
 σκευώρημα, ἀπάτη, sect.
 43.
 πειράζειν, ὄψασθαι, sect.
 30.
 βιαζόμενοι τ' ἄλλοτεία ἀρ-
 πάζειν. sectio. 30. ἐκείνους
 χεῖρα προσφέρειν.
 καταψεύθειν τινος sectio.
 30. διαβάλλειν, κληρο-
 ρεῖν. ibid. ὀνειδέσθαι τινα
 ὡσεὶ ἀλλοτείν,
 καταλαθῆναι τινος. ibid. ἀδο-
 ξίαν τινὶ φέρεν, ibid.
 πονηρὴν ἑσθλότητα ὡς τινος
 ἔχειν, ἄδικον κρίσιν τινος
 ποιῆσαι, sectio. 30. κα-
 κὴν ἑσθλότητα ὡς τινος
 ἔχειν. ibid. πύλας, ὁ πῆ-
 σιον. sect. 30.
 καρδίας ἐμβατεύειν, sect.
 33. ψυχὴν ἀπέρχεσθαι
 sectio. 31. παρεσθλῶσαι
 εἰς τὰς ψυχάς. ibidem.
 Ἀσέλγησ ἐπιθυμία, sectio.
 29. ἄλορον παιδος, sect. 31.
 ἀκόλαστος, ἀτακτος βίος,
 precib.
 Συγγυεῖς, ἀναγκαῖοι, sect.
 31. Σωμαπτεῖν, συζυ-
 γηῶσαι, σωματικῶν, sect.
 31.
 πονηρία, κακία, sectio. 31.
 ἐλέγχειν, sectio. 33. ἀνα-
 πολογήτης ἀποθεικωμένη.
 ibid.
 ἀαπολόγητος, sectio. 33.
 ἀπραΐσιτος, sectio. 40.
 πικρὸν προσησέν, sectio. 33.
 παρμειεῖν, precib. ὄψασ-
 θαι. καλεῖν. ibid.

ΑΒ ΑΥΚΤΟΡΕ REDDITA. 563

- ὄφραίνεις, νηδέτης, sectio. 33. παραγγέλματα, νηδέτηματα precib.
 ἐπικυρεῖν τι, sectio. 28. ἀρήγιον, sect. 34. ἔγγυς ἔδτινά. 35.
 βοήθεια, sectio. 34. ἐπικυεῖα, ibidem.
 πὸς ἀνθρώπους ἀρήξοντας προσκλῆν. ἢ ἀνθρώπων βοήθειαν προσκλῆν, sectio. 34.
 ὑπερέτης, διάκονος, sectio. 34.
 πῶς ἐργατεῖν, εὐποιεῖν. 34. sectio.
 τινὸς λόγους συμφηρον ὄντα τυχαῖν. συμφωνεῖν. sect. 34.
 προσεύχεται, πρᾶσευχᾶς ποιεῖται, τι, sect. 35.
 ἱκετηῖαν προσάγειν, ἱκετεύειν, ἀντιβολεῖν, precibus.
 πρᾶσποιήτος, πεπλασμένος, sect. 35.
 ἐνδεια, ἀπορία. sectio. 35.
 ὄφραίνειν, πυρορμῶν. ibidem.
 ἐξ ὄλης καρῆνας, ψυχῆς καὶ ἰσχύος ἀγαπᾶν θεόν. θεομῶς καὶ γρησιῶς αὐτὸν φιλεῖν.
 εὐχῆ, λιτή, sect. 36. δέησις, ἱκετηρία, ἱκεσία, ἱκετεῖα, precib.
 προσίεναι τι, προσερχεῖται, sect. 36.
 ὑφηγείσθαι τι, ἀποσιμῆζειν, ὑπαγορεύειν, section. 37.
 ἐντευξίς, σιωπηρία, sectio. 36. τα λυσιστελοῦντα, τα συμφέροντα, sect. 37.
 βεβηκῶς, σάρρος, sectio. 38. ἀπέλευτος, precib.
 σαρρόωτως, ἀδελῶς, sectio. 38.
 καινῶ ἐν καιῶ, sectio. 38. δημοσία, sectio. 55.
 ἀίτησις, αἴτημα, sect. 39. τὸ ἔλεος, τὸ ἐλεητικόν, sectio. 42.
 ἐπιβολεῖν ἡμῖν διαταγεῖ. ἐπχειρᾶν ἐπαύεται. sect. 43.
 βοηθείας τινὰ ἔρημοι καθίσταται. sectio. 43. τιμῆς ἀποερεῖν, precib.
 πρὸς κανόν τι ρυθμίζειν. sectio. 44. ἐφαρμῶζειν, sectio. 40.
 εὐμαθῆς, ὑπόκοος, sectio. 45. εὐχῶρος, εὐήκιος, precib.
 σπουδαῖος, ὀπμελῶς, sectio. 45.
 τινὸς ἀνείν, ἀκροᾶσθαι, sect. 45.
 ἐνατιζέσθαι παρανδύσει. precibus.
 ψυχὴν ἐπλητίζειν, σαρρᾶν καὶ ἢ ἢ ἐπυρῆκῶν ἐλεπίδα καθιστάται, sectio. 46.
 πίσι, sectio. 45. βεβαίσις, sectio. 49. ἐπικώρησις, sect. 47.
 Διώμις, sect. 51. ἐνέργεια, sect. 46.
 τι προσετηκάνει, sect. 47. προσπεφικάνει, ibid.
 ὑποπρωσία

564 INDEX PHRASIVM

- ἑσθρηανίαν τινὸς καταγιώ-
 σκεν, sect. 47. ἀπίσιαν
 ἡμεῖς κατηγορεῖν. ibi-
 dem.
 Ὀμοιος sectio. 48. ἀνάλο-
 γος sectio. 49. παραλήσι-
 ος, sectio 52.
 ἀναγνώστης, sect. 48. ἀνα-
 βίωσις, sect. 49. βίου
 ἀνακώσις. sectio. ea-
 dem. παλιγγυεσία. ἐρω-
 τίμη.
 ἠψῶ, πόπρον, sect. 49.
 καθαρῶς, 49. ἀπύρρον ψις.
 ibid.
 Αἰαμίξ, sectio. 47. ἀδια-
 κείτως, ἀνευ διακείσεως,
 sect. 38.
 χάνειν ἀδύτην, sectio. 47.
 ἀποβάλλειν, sect. 50.
 πῶι φροσεῖναι, ἐτυπάρχων.
 50.
 τὰ βέβη, ἡπά, ead. sect.
 50.
 πῶ ἀ εἰσόβου ἀποπλεῖν, sect.
 49. ἀπείργεται, sect.
 50. ἀποθεῖν.
 εὐφραίνει καρδίαν, εὐφρο-
 σιώνης ἐμπέτησι, sect.
 51.
 πῶ ἰσχυρῶ ἀνακαλεῖσθαι, ἀ-
 ναλάμβανειν, section.
 51.
 τὸ σῶμα ῥυμαλέον καθιστά-
 ναι, ἐπιβρανεῖται. sect.
 51.
 καταπολεμῶν τινὸς section.
 53. τινὶ ἐγχειρεῖν, τὶ ὀρ-
 μάου, precib.
 ὄντως, κατ' ἀλήθειαν, sect.
 53. τὸ ὄντι, ὡς ἀλη-
 θῶς.
 γνήσιος, νόμιμος. sect. 54.
 πῶν τέλειος, sect. 2. Com-
 pend. τέλειος sect. 54.
 ἀνευδής, εὐπλής, ibid.
 τριφών, βόσκειν. sect. 55.
 ἐπιτετραμμένος τὸ ἔργον
 πεπετυμμένος sectio. 55.
 πῶτων ἐσέρτερος, κρείττων
 sect. 2. Comp. Ca-
 tech.
 τὶ τινὶ παρῆσαι. ὡς ἔν
 ὀφθαλμῶν τιθεῖναι, sect. 8
 Comp.
 ἀπὸ τινος ἀπύρρειν, ἐμπορεύε-
 σθαι sectio. 9. ἑταρῆι-
 σθαι, sectio. Comp.
 ἀναβλύζειν ἐκ πηγῆς, se. 54
 Συληηθεῖς, sectio. 2. κωι-
 θεῖς, precib.
 γλυνθηεῖς, section. 2. π-
 χθεῖς, precib.
 λύπη, δυσθυμία precib.
 ἡ τοῦ, τὸ πόμπιον, precib.
 ὁμοθυμάδην, ἀπὸ μιᾶς καρ-
 δίας, precib. συμφραῖσαι.
 σπυρραδαί, συλλήγεσθαι, α-
 γείρεται, ibidem.
 ἐπιβολή, ἐπιχείρησις prec.
 προκόπτειν, ἐπίδοσις λαμ-
 βάνειν, sect. 47.
 Συμπλήρωσις, ἀποτελείσθαι,
 precib.
 ἐν ἡμεῖς, κατ' ἀδείας, prec.
 εὐθύμως, ἀταράχως, se-
 ctio. 41.
 τινὰ ἐναγκαλιζέσθαι, τινὸς
 ἐντέχεσθαι, precib.
 Αἰδύνη, αἰδύμαμία, prec.
 τινὰ μεγαλωῶν, ἀτακηνύτ-
 λειν, ibidem. ἀγα-

AB AVCTORE REDDITA. 465

ἀγαθοποιία, φιλοδοξία, prec
 τινος εὐεργασίας δηγῆσθαι.
 ἀναπεμπάζειν, ἀναμνη-
 σκειν, precib.

ἀχαρισία. ἀγραμμοσύνη,
 prec. τῆς εὐεργασίας ὁδοῦ ἀπο-
 τρέπειν : ἀμαρτανέν
 prec.

Διαπίεν τῆς νύκτα, νύκτα
 διαπερῆν. prec. Διανυκ-
 τερεύειν, Epist.

Interrogationes & re-
 sponsiones tum affir-
 mativæ, tum nega-
 tivæ.

τί πρώτως καὶ κειῶς ὅτι τὸ
 τῶ ἀνθρωπίνου βίου τέλος; τί
 πρώτον, καὶ μίγιστον τῆ παρ'
 ἀνθρώπου ἀγαθῶν, vel
 ἀγαθῶν. sect. 1. ἐκ τούτων,
 sect. 6.

Ἄρα γε ἀρκεῖ ταῦτα; sect.
 2. πότῃρον, sect. 18. καὶ
 sect. 23. ἐκούῳ. sect. 31.
 πῶς sect. 35.

ὡς μῶς, sectio. 2. ἦχατα.
 sectio. 17. μεθαμῶς,
 ibid. ἔθητα, sect. 16.
 ἔπαυ, sectio. 24. ἔρη
 sect. 28. ἔμετω. 36. ἔκ.

Διὰ τί; sect. 2. τίνος χάριν;
 sect. 17.

σλήθη, sect. 18. παντάπασι
 καὶ οὐκ sect. 5. ἐστὶ τὰ δε,
 sect. 12. ἐστὶ ἔπος, se. 1.
 παύ καὶ οὐκ se. 1. καὶ μά-
 λη, sect. 3. παύ γα. se. 6.
 ἐκ ἐλάττω δῆτα. sect. 4.
 γαί, sect. 7. ὄρθως, sect. 8.
 ἔπω τοῦ. se. 8. μάλισα,
 ἔμοι γα δοκεῖ. se. 7.

λέξε μοι, sect. 2. μοι δη-
 γῆ, 3. τί σε αὐτὰ δύο
 ῥήσεις δηλῶσιν, νῦν ἢ τῆ
 τοῦ τῆ ῥημάτων ἐξήγη-
 σαι, sect. 21.

τίς ἢ ἡ τέτε τῶ λόγου ἔποια;
 sect. 24. πῶς εἴς, 47.
 πῶς, 2. τί ἢ βέλεται σοι,
 τὸ, section. 16. τί ὅτι. τί ἢ
 σημαίνει, se. 12.

ποσαχῶς, se. 11. εἰς πόσα
 κέρη, sect. 3.

λέγε τὸ λειπόμενον. sect. 17.
 δηγῆσαι τὰ ἐξῆς. τὰ μὲν
 ταῦτα. μεταβαίνει πρὸς
 τὰ ἐξῆς, sect. 11.

ἐρχώμεθα, sect. 29. μεταβαίνο-
 μεν, sect. 23. ἐπὶ τὰ ἐξῆς
 μεταβαίνομεν. 25. ταῦτα
 μοι διευκρίνησον, sect. 8.
 τόσε μοι διασάφησον,
 sect. 25. τράνωσοι.

τί ἢ ἐν κεφαλαίῳ περιέχει, τί
 ὅτι τὸ κεφάλαιον. sect. 30.
 εἰπὸ οὐκ σωτόμως τί τό-
 δε, τὸ πρόσαγμα περιέχει,
 sect. 36.

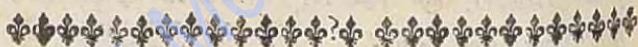
Ἄγε δὴ sect. 30. ἔθνη δὴ
 sect. 8. φέρε δὴ.
 τίνα αἰτίαν ἔχεις ἀπο-
 δοῦναι

566 INDEX PHRASIVM

δοῦναι ἢ λέγεις, sect. 1.
 ἄρα δύνασθαι αἰτίαν εἰ-
 δύναι, sect. 46. ἄρα τέτι
 πιστὶ ἔχεις τινὰ παρέχειν

sect. 45. ἄρα ἔχεις ἄπο
 δεῖξιν τινὰ, ὡς ἕκ ἀποπο
 ἔδο ποιεῖν, sect. 50.

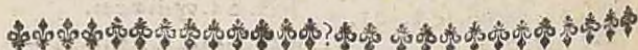
Cætera hic non satis animadversa,
 aut omnino prætermissa disquirat &
 connectat, suæ utilitatis amans lector;
 hæc autem qualiacumque boni con-
 sulat.

FINIS.

~~4173~~

H-58902

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

2

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова